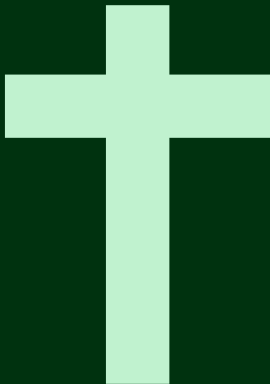

Biblica® Kiugo
Gĩtheru Kĩa Ngai
Kĩhingũre

Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre (Bible) of
Kenya

Biblica® Kiugo Githeru Kĩa Ngai Kĩhingũre Gikuyu: Biblica® Kiugo Githeru Kĩa Ngai Kĩhingũre (Bible) of Kenya

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Wĩra ũyũ ũheanĩtwo na ũndũ wa rũtha rwa biacara rwa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Ũngĩenda kuona kobĩ ya rũtha rũrũ rwa biacara, rora rũrenda-inĩ rwa: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>, kana ũtũme marũa kũrĩ: Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA. Biblica® nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio nĩ Biblica, Inc., kũhũthĩra mũhũri wa biacara wa Biblica® kũbataraga marũa ma gwĩtĩkĩrio kuuma kũrĩ Biblica, Inc. Kuumana na rũtha rwa biacara rwa CC BY-SA, no ũkobie kana ũtambie wĩra ũyũ ũtarĩ mũgarũre, ĩndĩ ndũkagarũre rũri rwa biacara rwa Biblica®. Ũngĩgarũra kana ũkobie wĩra ũyũ, na tondũ wa ũguo ũtuĩke nĩ wĩra mwerũ uumanĩte na ũcio-rĩ, no nginya weheria mũhũri wa biacara wa Biblica®. Wĩra-inĩ ũcio mwerũ no nginya wonanie nĩ maũndũ marĩkũ ũgarũrite, na ũtarĩrie wĩra-inĩ ũcio ta ũũ: “Wĩra wa kĩhũmo warĩ wa Biblica, Inc. na ũheanĩtwo tũhũ ng’enda-inĩ cia www.biblica.com na open.bible.”

Kĩmenyitha kia Mwene-wĩra no nginya kĩandĩkwo iratathi rĩa kĩongo kĩa wĩra kana rĩa ũhoro wa Mwene-wĩra ta ũũ:

Biblica® Kiugo Githeru Kĩa Ngai Kĩhingũre™

Kĩmenyitha kia Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio wabici-inĩ ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ũhũthĩritwo na rũtha.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

No nginya wĩtĩkĩrie wĩra ũcio mwerũ ũgarũrite ũheanwo na ũndũ wa rũtha rwa biacara rũrũ rwa CC BY-SA.

Ũngĩenda kũmenyitha Biblica, Inc. ũhoro wĩgĩ ũtaũri waku wa wĩra ũyũ-rĩ, twandĩkĩre rũrenda-inĩ rwa: <https://open.bible/contact-us>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: “The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible.”

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Kiugo Githeru Kĩa Ngai Kĩhingũre™

Kĩmenyitha kia Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio wabici-inĩ ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ũhũthĩritwo na rũtha.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 7 May 2025

fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63

Contents

Mathayo	1
Mariko	72
Luka	118
Johana	195
Atũmwo	251
Aroma	325
1 Akorinitho	358
2 Akorinitho	389
Agalatia	409
Aefeso	420
Afilipi	431
Akolosai	439
1 Athesalonike	447
2 Athesalonike	454
1 Timotheo	458
2 Timotheo	467
Tito	474
Filemona	478
Ahibirania	480
Jakubu	504
1 Petero	512
2 Petero	521
1 Johana	527
2 Johana	535
3 Johana	536
Judasi	538
Kũguũrĩrio	541

MATHAYO

Rūciaro rūria Jesū Oimire

¹ Maya nĩ maandĩko makoniĩ rūciaro rūria Jesū Kristũ, mūrũ wa Daudi, mūrũ wa Iburahĩmu oimire:

- ² Iburahĩmu aarĩ ithe wa Isaaka,
 nake Isaaka aarĩ ithe wa Jakubu,
 nake Jakubu aarĩ ithe wa Juda na ariũ a ithe,
³ nake Juda aarĩ ithe wa Perezu na Zera, arĩa nyina wao
 aarĩ Tamaru,
 nake Perezu aarĩ ithe wa Hezironi,
 nake Hezironi aarĩ ithe wa Ramu,
⁴ nake Ramu aarĩ ithe wa Aminadabu,
 nake Aminadabu aarĩ ithe wa Nahashoni,
 nake Nahashoni aarĩ ithe wa Salimoni,
⁵ nake Salimoni aarĩ ithe wa Boazu, ũria nyina aarĩ
 Rahabu,
 nake Boazu aarĩ ithe wa Obedi, ũria nyina aarĩ Ruthu,
 nake Obedi aarĩ ithe wa Jesii,
⁶ nake Jesii aarĩ ithe wa Mũthamaki Daudi.

Daudi aarĩ ithe wa Solomoni, ũria nyina aarĩ mūtumia
 wa Uria,

- ⁷ nake Solomoni aarĩ ithe wa Rehoboamu,
 nake Rehoboamu aarĩ ithe wa Abija,
 nake Abija aarĩ ithe wa Asa,
⁸ nake Asa aarĩ ithe wa Jehoshafatu,
 nake Jehoshafatu aarĩ ithe wa Joramu,
 nake Joramu aarĩ ithe wa Uzia,
⁹ nake Uzia aarĩ ithe wa Jothamu,
 nake Jothamu aarĩ ithe wa Ahazu,
 nake Ahazu aarĩ ithe wa Hezekia,
¹⁰ nake Hezekia aarĩ ithe wa Manase,
 nake Manase aarĩ ithe wa Amoni,
 nake Amoni aarĩ ithe wa Josia,
¹¹ nake Josia aarĩ ithe wa Jekonia na ariũ a ithe, hĩndĩ
 ĩria andũ maatahirwo, magĩtwarwo Babuloni.

- ¹² Thuutha wa gũtahwo, magĩtwarwo kũu Babuloni:
 Jekonia aarĩ ithe wa Shealiteli,
 nake Shealiteli aarĩ ithe wa Zerubabeli,
¹³ nake Zerubabeli aarĩ ithe wa Abihudu,
 nake Abihudu aarĩ ithe wa Eliakimu,
 nake Eliakimu aarĩ ithe wa Azoro,

14 nake Azoro aarĩ ithe wa Zadoku,
 nake Zadoku aarĩ ithe wa Akimu,
 nake Akimu aarĩ ithe wa Eliudi,
 15 nake Eliudi aarĩ ithe wa Eleazaru,
 nake Eleazaru aarĩ ithe wa Maathani,
 nake Maathani aarĩ ithe wa Jakubu,
 16 nake Jakubu aarĩ ithe wa Jusufu, mũthuri wa
 Mariamu, ũrĩa waciarire Jesũ, ũrĩa wĩtagwo Kristũ.

17 Ũguo nĩ kuuga njiaro ciothe ciarĩ ikũmi na inya kuuma Iburahĩmu nginya Daudi, na njiaro ikũmi na inya kuuma Daudi nginya hĩndĩ ĩrĩa andũ maatahirwo magĩtwarwo kũu Babuloni, na ningĩ njiaro ikũmi na inya kuuma hĩndĩ ĩrĩa andũ maatahirwo nginya hĩndĩ ya Kristũ.*

Gũciarwo kwa Jesũ Kristũ

18 Ũhoru wa gũciarwo kwa Jesũ Kristũ watariĩ ũũ: Nyina Mariamu nĩ oorĩtio nĩ Jusufu atuĩke mũtumia wake, no matanaikarania-rĩ, nĩamenyekire atĩ arĩ na nda ya Roho Mũtheru.

19 Nake Jusufu mũthuri wake tondũ aarĩ mũndũ mũthingu na ndangĩendire kũmũconorithia kũrĩ andũ, agĩiciiria amũtuge na hito.

20 No thuutha wa gwĩciiria ũndũ ũcio, mũraika wa Mwathani akĩmuumĩrĩra kĩroto-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Jusufu, mũrũ wa Daudi, ndũkae gwĩtigĩra kũhikia Mariamu atuĩke mũtumia waku, tondũ nda ĩyo arĩ nayo nĩ ya Roho Mũtheru.

21 Nĩagaciara kahĩ, nawe nĩũgagatua Jesũ, tondũ nĩwe ũkaahonokia andũ ake kuuma mehia-inĩ mao.”

22 Na rĩrĩ, maũndũ macio mothe meekĩkire nĩguo ũrĩa Mwathani aarĩtie na kanua ka mũnabii ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ,

23 “Mũirĩtu gathirange nĩakagĩa nda na nĩagaciara kahĩ, nao magaagatua Imanueli” ũguo nago ũgĩtaũrwo nĩ kuuga, “Ngai hamwe na ithuĩ.”

24 Rĩrĩa Jusufu ookĩrĩre, agĩika o ta ũrĩa mũraika wa Mwathani aamwathĩte, nake akĩinũkia Mariamu gwake mũciĩ, agĩtuĩka mũtumia wake.

25 No matiigana kũmenyana nginya rĩrĩa aaciarire mwana ũcio wa kahĩ. Nake Jusufu agĩtua mwana ũcio Jesũ.

2

Gũceererwo nĩ Andũ Oogĩ-a-Njata

* 1:17 Kristũ nĩ kuuga “Ũrĩa Mũitĩrĩrie maguta”; Kĩhibirania nĩ Mesia.

¹ Na rĩrĩ, thuutha wa Jesũ gũciarwo kũu itũũra-inĩ rĩa Bethlehemu bũrũri wa Judea, hĩndĩ ya mũthamaki wetagwo Herode, andũ Oogĩ-a-Njata moimĩte irathĩro magĩũka Jerusalemu,

² makĩũria atĩrĩ, “Ūrĩa ũciarĩtwo arĩ mũthamaki wa Ayahudi-rĩ, arĩ ha? Nituonire njata yake mwena wa irathĩro, na nĩtũũkĩte kũmũhooya.”

³ Rĩrĩa Mũthamaki Herode aiguire ũguo, agĩtangĩka ngoro, o hamwe na andũ Jerusalemu othe.

⁴ Na aarĩkia gwĩta athĩnjĩri-Ngai* arĩa anene othe, na arutani a watho hamwe, akĩmooria kũrĩa Kristũ aarĩ acjarĩrwo.

⁵ Makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ Bethlehemu, bũrũri wa Judea, nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo nĩ mũnabii, akoiga atĩrĩ:

⁶ “ ‘Nawe Bethlehemu, kũu bũrũri wa Juda, tiwe ũrĩa mũnini mũno wa aathani a Juda; tondũ thĩinĩ waku nĩgũkoima ũrĩa ũgaathanaga, ũrĩa ũgaatuĩka mũrĩithi wa andũ akwa a Isiraeli.’ ”

⁷ Nake Herode agĩta andũ acio Oogĩ-a-Njata na hitho, na agĩtuĩria kuuma kũrĩ o ihinda rĩrĩa njata ĩyo yonekete.

⁸ Akĩmatũma Bethlehemu akĩmeera atĩrĩ, “Thĩi mũgatuĩrie wega ũhoru wa kaana kau. Mwarĩkia gũkoona mũũke mũũmenyithie, nĩgeetha o na nĩ thĩ ngagaturĩrie ndu ndĩkahooe.”

⁹ Nao maarĩkia kũigua ciugo cia mũthamaki magĩthĩi, nayo njata ĩrĩa moonete irathĩro ĩkĩmatongoria nginya ĩkĩrũgama igũrũ rĩa harĩa kaana kau kaarĩ.

¹⁰ Rĩrĩa moonire njata ĩyo, magĩkena gĩkeno kĩnene mũno.

¹¹ Nao magĩtoonya nyũmba, na makĩona kaana karĩ na nyina Mariamu, magĩkainamĩrĩra, magĩkahooya. Magĩcooka makĩohora indo ciao cia goro, magĩkahe iheo cia thahabu, na ũbumba, na manemane.†

¹² Na nĩ ũndũ wa gũkaanio na kĩroto matigacookere kwa Herode, magĩcooka bũrũri wao magereire njĩra ĩngĩ.

Kũũrĩa Bũrũri wa Misiri

¹³ Maarĩkia gũthĩi-rĩ, mũraika wa Mwathani akiumĩrĩra Jusufu kĩroto-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūkĩra woe kaana gaka na nyina mũũrĩre Misiri. Ikarai kũu nginya rĩrĩa ngaakwĩra, nĩgũkorwo Herode nĩegũcaria kaana kau akoorage.”

¹⁴ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, agĩũkĩra, akĩoya kaana na nyina ũtukũ, magĩthĩi Misiri,

* **2:4** Athĩnjĩri-Ngai maarĩ atongoria a mahooya ma Ayahudi, na nĩo maarutagĩra Ngai magongona. † **2:11** Ūbumba nĩ mahuti manungi wega macinagwo na mwaki. Manemane nĩ indo ithondekagwo na kĩndũ kĩaana ta ũũkĩ wa gĩthaka, inungaga wega na nĩ cia goro mũno.

15 kũrĩa maikarire nginya rĩrĩa Herode aakuire. Na nĩ ũndũ ũcio, ũhoru ũrĩa Mwathani oigĩte na kanua ka mũnabii ũkĩhinga, rĩrĩa oigire atĩrĩ, “Ndeetire mūrũ wakwa oime bũrũri wa Misiri.”

16 Hĩndĩ ĩrĩa Herode aamenyire atĩ nĩaheenirio nĩ Oogĩ-a-Njata, akĩrakara mũno, akĩruta watho wa kũũraga tũhĩ tuothe kũu Bethlehemu na kũrĩa gũkuhĩ nakuo, tũrĩa twarĩ na ũkũrũ wa mĩaka ĩrĩ gũcooka na thĩ, kũringana na ihinda rĩrĩa eerĩtwo nĩ Oogĩ-a-Njata.

17 Hĩndĩ ĩyo ũhoru ũrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii Jeremia ũkĩhinga, rĩrĩa oigire atĩrĩ:

18 “Mũgambo nĩwaiguirwo kũu Rama,
kĩrĩro na gũcakaya kũnene,
Rakeli akĩrĩrĩra ciana ciake,
na akarega kũhoorerio, tondũ itirĩ ho.”

Gũcooka Nazarethi

19 Na rĩrĩ, Herode akua-rĩ, mũraika wa Mwathani aki-umĩrĩra Jusufu kĩroto-inĩ kũu Misiri,

20 akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūkĩra, woe kaana gaka na nyina, mũthiĩ bũrũri wa Isiraeli, nĩgũkorwo arĩa maageragia gũkooraga nĩmakuĩte.”

21 Nĩ ũndũ ũcio, agĩũkĩra, akĩoya kaana na nyina, magĩthiĩ bũrũri wa Isiraeli.

22 Rĩrĩa aiguire atĩ Arikelau nĩwe wathamakaga Judea handũ ha ithe Herode, agĩtigĩra gũthiĩ kuo. Na aarĩkia gũkaanio kĩroto-inĩ-rĩ, agĩthiĩ bũrũri wa Galili,

23 agĩthiĩ gũtũũra itũũra rĩitagwo Nazarethi. Nĩ ũndũ ũcio ũhoru ũrĩa waarĩtio na tũnua twa anabii ũkĩhinga, rĩrĩa moigire atĩrĩ, “Nĩageetagwo Mũnazari.”

3

Johana Mũbatithania Kũhaarĩria Njĩra

1 Matukũ-inĩ macio Johana ũrĩa Mũbatithania nĩokire, akĩhunjagia kũu Werũ-inĩ wa Judea,

2 akiugaga atĩrĩ, “Mwĩrerei, nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ nĩũkuhĩrĩrie.”

3 Ūyũ nĩwe ũrĩa ũhoru wake waarĩtio nĩ mũnabii Isaia rĩrĩa oigire atĩrĩ:

“Kũrĩ na mũgambo wa mũndũ ũkwanĩrĩra werũ-inĩ, akoiga atĩrĩ:

‘Haarĩriai njĩra ya Mwathani,
rũngariai njĩra ciake.’”

4 Johana eekagĩra Nguo ya guoya wa ngamĩra, na nĩeyohaga mũcibi wa rũũa njohero. Irio ciake ciarĩ ngigĩ na ũũkĩ wa gĩthaka.

⁵ Nao andũ nĩmathiiga kũrĩ we moimĩte Jerusalemu, na mĩena yothe ya Judea, na bũrũri wothe ũrĩa wariganĩtie na Jorodani.

⁶ Moimbũraga mehia mao, nake akamabatithĩria Rũũĩ-inĩ rwa Jorodani.

⁷ Na rĩrĩa oonire Afarisai na Asadukai* aingĩ magĩũka hau nĩgeetha amabatithie, akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ rũciaro rũrũ rwa ndũira! Nũũ ũmũheete ũhoru atĩ mũũrĩre marakara marĩa makiriĩ gũũka?”

⁸ Ciarai maciaro maringaine na kwĩrira.

⁹ Na mũtikeĩire na ngoro cianyu atĩrĩ, ‘Ithe witũ nĩ Iburahĩmu.’ Ngũmwĩra atĩrĩ, Ngai no atũme mahiga maya matũke ciana cia Iburahĩmu.

¹⁰ Ithanwa nĩrĩge itina-inĩ cia mĩtĩ, na mũtĩ o wothe ũtaciara macyaro mega nĩũgatemwo, ũikio mwaki-inĩ.

¹¹ “Nĩ ndĩmũbatithagia na maaĩ mwerira. No thutha wakwa nĩgũgũũka mũndũ ũngĩ ũrĩ na hinya kũrĩ nĩ, na ndiagĩrĩre o na kũmũkuuĩra iraatũ ciake. We akaamũbatithagia na Roho Mũtheru na mwaki.

¹² Gĩtarũrũ gĩake akĩnyitĩte na guoko, na nĩagatheria kĩhuhĩro gĩake, na acookanĩrĩre ngano yake ikũmbĩ, acooke acine mahuti na mwaki ũtangĩhoreka.”

Kũbatithio kwa Jesũ

¹³ Hĩndĩ ĩyo Jesũ akiuma Galili agĩthiĩ Rũũĩ-inĩ rwa Jorodani akabatithio nĩ Johana.

¹⁴ Nowe Johana akĩgeria kũmũgĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ njagĩrĩrwo nĩkũbatithio nĩwe, nawe wagĩũka kũrĩ nĩ atĩa?”

¹⁵ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Reke gũtuĩke ũguo rĩu; tondũ nĩtwagĩrĩrwo twĩke ũndũ ũyũ nĩguo tũhingie maũndũ mothe ma ũthingu.” Hĩndĩ ĩyo Johana agĩtĩkĩra.

¹⁶ Jesũ aarĩkia kũbatithio o ũguo-rĩ, akiumĩra maaĩ-inĩ. Kahinda o kau igũrũ rĩkĩhingũka, nake akĩona Roho wa Ngai agĩkũrũka ta ndutura, akĩũmba igũrũ rĩake.

¹⁷ Naguo mũgambo ũkiuma igũrũ, ũkiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe Mũrũ wakwa, ũrĩa nyendetete; na nĩngenaga mũno nĩ we.”

4

Kũgerio kwa Jesũ

¹ Hĩndĩ ĩyo Jesũ nĩatongoririo nĩ Roho agĩtwarwo werũ-inĩ akagerio nĩ mũcukani.

* 3:7 Afarisai na Asadukai ciarĩ ikundi igĩrĩ cia atongoria a ndini ya Ayahudi itaiguanaga. Asadukai matietikĩtie ũhoru wa kũriũka kana wa araika.

² Na aniina mĩthenya mĩrongo ìna, ùtukũ na mũthenya, ehingĩte kũrĩa irio-rĩ, akĩguua ahũtiĩ.

³ Nake mũgerania akĩmũkora, akĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai-rĩ, ìra mahiga maya matũke mĩgate.”

⁴ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ: ‘To mũgate wiki ùngĩtũũria mũndũ muoyo, no nĩ kiugo gĩothe kĩrĩa kiumaga kanua ka Ngai.’ ”

⁵ Hĩndĩ ìyo mũcukani akĩmũtwara itũũra rĩrĩa itheru, akĩmũrũgamia gathũrũmũndũ ka hekarũ,

⁶ akĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai-rĩ, wĩgũithie thĩ. Nĩgũkorwo kwandĩkitwo atĩrĩ:

“ Nĩagaatha araika ake nĩ ùndũ waku, nao nĩmagakwanĩrĩa na moko mao, nĩguo ndũkanahĩngwo kũgũrũ nĩ ihiga.’ ”

⁷ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩngĩ nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ: ‘Ndũkanagerie Mwathani Ngai waku.’ ”

⁸ Nĩngĩ mũcukani akĩmũtwara kĩrĩma-inĩ kĩraaya mũno, akĩmuonia mothamaki mothe ma thĩ na riiri wamo.

⁹ Akĩmwĩra atĩrĩ, “Maũndũ maya mothe nĩngũkũhe, ùngũtikĩra kũnyinamĩrĩa ùũhooe.”

¹⁰ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Thĩ Shaitani ndiga! Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ: ‘Hooyaga Mwathani Ngai waku, na ùmũtungatagĩre o we wiki.’ ”

¹¹ Hĩndĩ ìyo mũcukani akĩmũtiga, nao araika magĩũka makĩmũtungatĩra.

Jesũ Kwambĩrĩria Kũhunja

¹² Na rĩrĩa Jesũ aiguire atĩ Johana nĩaikĩtio njeera-rĩ, agĩthĩ Galili.

¹³ Akiuma Nazarethi, agĩthĩ gũtũũra Kaperinaumu. Itũũra rĩu rĩarĩ hakuhĩ na iria, bũrũri-inĩ wa Zebuluni na Nafitali.

¹⁴ Ùndũ ùcio wekĩkire nĩguo ùhoru ùrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii Isaia ùhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ:

¹⁵ “Bũrũri wa Zebuluni, o na bũrũri wa Nafitali, njĩra ya gũthĩ iria-inĩ, gũikũrũkania na Rũũ rwa Jorodani,

kũu gwĩtagwo Galili-kwa-Ndũrĩrĩ:

¹⁶ andũ arĩa matũũraga nduma-inĩ nĩmonete ùtheri mũnene; nao arĩa matũũraga bũrũri ùrĩ kũruru gĩa gĩkuũ-rĩ, nĩmarĩirwo nĩ ùtheri.”

¹⁷ Kuuma hĩndĩ ìyo Jesũ akĩambĩrĩria kũhunja ùhoru akiugaga atĩrĩ, “Mwĩrerei, nĩgũkorwo ùthamaki wa igũrũ nĩũkuhĩrĩrie.”

Jesũ gwĩta Arutwo ake a Mbere

¹⁸ Rĩria Jesũ aaceeraga hũgũrũrũ-inĩ cia Iria rĩa Galili, nĩonire andũ eerĩ a nyina ũmwe, nao nĩ Simoni ũrĩa wetagwo Petero, na mũrũ wa nyina Anderea. Maikagia neti iria-inĩ, nĩgũkorwo maarĩ ategĩ a thamaki.

¹⁹ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ūkai, mũnũmĩrĩre, na nĩngũmũtua ategĩ a andũ.”

²⁰ Nao o rĩmwe magĩtiganĩria neti ciao, makĩmũrũmĩrĩra.

²¹ Na aathiathia akĩona andũ angĩ eerĩ a nyina ũmwe, Jakubu mũrũ wa Zebedi, na mũrũ wa nyina Johana. Maarĩ thĩinĩ wa gatarũ hamwe na ithe wao Zebedi makĩhaarĩria neti ciao. Nake Jesũ akĩmeeta,

²² na o rĩmwe magĩtiganĩria gatarũ na magĩtiga ithe wao, makĩmũrũmĩrĩra.

Jesũ Kũhonia Andũ Arũaru

²³ No rĩrĩ, Jesũ nĩathiire Galili guothe, akĩrutanaga thunagogi-inĩ ciao, akĩhunjagia Ūhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki wa Ngai, na akĩhonagia andũ mĩrimũ yothe na ndwari ciothe iria maarĩ nacio.

²⁴ Nayo ngumo yake ikĩhunjio bũrũri wothe wa Suriata, nao andũ makĩmũrehera andũ arĩa othe maarĩ arũaru ndwari cia mĩthemba mĩingĩ, na arĩa maarĩ na ruo rũingĩ, na arĩa maarĩ na ndaimono, na arĩa maarĩ na mũrimũ wa kũgũuaga, o na arĩa maarĩ na mũrimũ wa gũkua ciĩga, nake akĩmahonia othe.

²⁵ Nao andũ aingĩ mũno kuuma Galili, na Dekapoli,* na Jerusalemu, na Judea, na mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Rũũĩ rwa Jorodani makĩmũrũmĩrĩra.

5*Irathimo*

¹ Na rĩrĩa Jesũ oonire andũ aingĩ mũno-rĩ, akĩambata kĩrĩma-igũrũ, agũikara thĩ. Arutwo ake magĩthiĩ harĩ we.

² Nake akĩambĩrĩria kũmaruta ũhoro, akĩmeera atĩrĩ:

³ “Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa athĩni ngoro,
nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ nĩ wao.

⁴ Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa marĩ na kĩa, na
nĩgũkorwo nĩmakaniinĩrwo kĩa.

⁵ Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa ahooreri,
nĩgũkorwo nĩmakagaya thĩ.

⁶ Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa mahũũtagĩra na makanyootera
ũthingu,
nĩgũkorwo nĩmakahũũnio.

⁷ Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa maiguanagĩra tha,

* 4:25 Dekapoli nĩ kuuga “Matũũra Ikũmi.”

nīgũkorwo nĩmakaiguĩrwo tha.

⁸ Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa atheru ngoro,
nīgũkorwo nĩmakona Ngai.

⁹ Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa macaragia thayũ,
nīgũkorwo nĩmagetwo ariũ a Ngai.

¹⁰ Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa manyariiragwo nĩ ũndũ wa
ũthingu,
nīgũkorwo ũthamaki wa igũrũ nĩ wao.

¹¹ “Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ hĩndĩ ĩrĩa andũ
mekũmũruma, na makamũnyariira, na makamũigĩrĩra
maũndũ mothe mooru nĩ ũndũ wakwa.

¹² Kenai na mũcanjamũke, tondũ kĩheo kĩanyu nĩ kĩnene
igũrũ, nīgũkorwo ũguo noguo manyariirire anabii arĩa
maarĩ kuo mbere yanyu.

Cumbĩ na Ũtheri

¹³ “Inyuĩ nĩ inyuĩ cumbĩ wa thĩ. No cumbĩ ũngĩkorwo
nĩũthirĩte mũcamo waguo-rĩ, ũngĩcooka gũcamithio ta
cumbĩ nĩ kĩĩ? Ndũngĩcooka kũgĩa kĩene rĩngĩ, tiga no
ũteirwo ũrangwo nĩ andũ.

¹⁴ “Inyuĩ nĩ inyuĩ ũtheri wa thĩ. Itũũra inene rĩakĩtwo
kĩrĩma igũrũ rĩtingĩhithĩka.

¹⁵ O na ningĩ andũ matiakagia tawa magacooka
kũũkunĩkĩra na mbakũri; handũ ha ũguo, maũigagĩrĩra
igũrũ handũ haguo, naguo ũkamũrĩkĩra andũ othe arĩa
marĩ thĩinĩ wa nyũmba.

¹⁶ O ũguo naguo, na inyuĩ rekei ũtheri wanyu
ũmũrĩkagĩre andũ, nĩguo mone ciĩko cianyu njega, nao
magoocage Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ.

Kũhingia Watho

¹⁷ “Mũtikae gwĩciiria njũkĩte kweheria Watho kana
Mohoro ma Anabii; ndiũkĩte kũmeeheria, no njũkĩte
kũmahingia.

¹⁸ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nginya hĩndĩ ĩrĩa thĩ na igũrũ
ikeehera, gũtirĩ kairia ka maandĩko, o na gũtirĩ gakururo
kanini ga karamu gakeehera o na atĩa kuuma Watho-inĩ,
nginya maũndũ mothe makaahingio.

¹⁹ ũrĩa wothe ũkoina rĩathani o na rĩmwe rĩa marĩa
manini, na arute arĩa angĩ gwĩka ũguo, nĩagatuuo
mũnini makĩria thĩinĩ wa ũthamaki wa igũrũ, no ũrĩa
wothe wĩkaga na akarutana maathani maya-rĩ, nĩagatuuo
mũnene ũthamaki-inĩ wa igũrũ.

²⁰ Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, ũthingu wanyu
waga gũkĩra ũrĩa wa Afarisai na wa arutani a watho,
mũtigatoonya ũthamaki wa igũrũ o na atĩa.

Ūragani

21 “Nīmūiguīte atī hīndī ya tene andū nīmerirwo atīrī, ‘Ndūkanoragane, na mūdū o na ūrīkū ūkooragana no nginya agaatuīka wa gūtuīrwo ciira.’

22 No nī ngūmwīra atīrī, ūrīa wothe ūkarakarīra mūrū wa ithe nīagatuīka wa gūtuīrwo ciira. Na ningī-rī, mūdū ūrīa wothe wīraga mūrū wa ithe atīrī, ‘Wee ndūrī bata,’ nīagaciirithio nī Kīama. No ūrīa wothe ūngiuga atīrī, ‘Wee wī mūkīgu!’ Nīagakorwo arī ūgwati-inī wa gūikio mwaki-inī wa Jehanamu.

23 “Nī ūndū ūcio, angīkorwo nīwīhaarīrie kūruta kīheo gīaku kīgongona-inī, na hīndī iyo ūrī hau ūririkane atī mūrū wa thoguo arī na ūndū nawe-rī,

24 tiga kīheo gīaku o hau mbere ya kīgongona. Amba ūthīi ūkaiguane na mūrū wa thoguo; ūcooke ūūke ūrutīre Ngai kīheo gīaku.

25 “Hiūha kwīguithania na thū yaku īrīa īragūtware igooti-inī. Īka ūguo mūrī o njīra-inī, kwaga ūguo nīgūgūtware kūrī mūtuanīri-ciira, nake mūtuanīri-ciira akūneane kūrī mūnene wa thigari, ūikio njeera.

26 Ngūkwīra atīrī na ma, ndūkoima kuo ūtarīhīte thiirī wothe hatarī gathendi ūgūtigia.

Ūtharia

27 “Nīmūiguīte atī hīndī ya tene nī kwērīrwo atīrī, ‘Ndūkanatharanie.’

28 No nī ngūmwīra atīrī, ūrīa wothe ūkaarora mūdū-wa-nja na amwīrirīrie, nīarīkītīe gūtharia nake ngoro-inī yake.

29 Riitho rīaku rīa ūrīo rīngītūma wīhie-rī, rīkūūre, ūrīte. Nī kaba kīga kīmwe kīa mwīrī waku kīūre gūkīra mwīrī waku wothe ūikio Jehanamu.

30 Na guoko gwaku kwa ūrīo kūngītūma wīhie-rī, gūtinie ūgūte. Nī kaba kīga kīmwe kīa mwīrī waku kīūre gūkīra mwīrī waku wothe ūikio Jehanamu.

Gūtharia Ūhiki

31 “Ningī nī kwīrītīwo atīrī, ‘Ūrīa wothe ūngītīgana na mūtumia wake no nginya amūhe marūa ma kuonania nīmatīgana nake.’

32 No ngūmwīra atī mūdū ūrīa wothe ūtīganaga na mūtumia wake, o tiga nī ūndū wa ūtharia-rī, nīatūmaga atuīke mūtharia, na ūrīa wothe ūhīkagia mūtumia ūrīa ūtīganīte na mūthuriwe, nī gūtharia atharagia.

Mūhītwa

33 “Ningĩ, nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene andũ nĩmerirwo atĩrĩ, ‘Ndũkanehĩte tũhũ, no hingagĩria Mwathani mũhĩtwa ĩrĩa wĩhĩtite.’

34 No ngũmwĩra atĩrĩ: Mũtikanehĩte o na atĩa; mũtikanehĩte na igũrũ tondũ nĩkwo gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Ngai;

35 kana mwĩhĩte na thĩ, nĩgũkorwo nĩkwo gĩturwa gĩa kũigĩrĩra magũrũ make; o na kana mwĩhĩte na Jerusalemu, nĩgũkorwo nĩrĩo itũũra inene rĩa Mũthamaki mũnene.

36 Na ndũkanehĩte na mũtwe waku, nĩgũkorwo ndũngĩhota gũtũma rũcuĩrĩ o na rũmwe rwerũhe kana rũire.

37 Reke ‘Ĩr’ yaku ĩtuĩke ‘Ĩr’, na ‘Aca’ yaku ĩtuĩke ‘Aca’; ũndũ o wothe makĩria ma ũguo-rĩ, uumaga kũrĩ ũrĩa mũũru.

Ūhoro wa Kwĩrĩhĩria

38 “Nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene nĩ kwerrirwo atĩrĩ: ‘Riitho rĩrĩhagwo na riitho, narĩo igego rĩrĩhagwo na igego.’

39 No nĩ ngũmwĩra atĩrĩ: Mũtikanagiane na mũndũ ũrĩa mũũru. No rĩrĩ, mũndũ angĩkũgũtha rũthĩa rwa ũrĩo-rĩ, mũhũgũkĩrie rũu rũngĩ o naruo.

40 Na mũndũ angĩenda gũgũthitanga oe kanjũ yaku-rĩ, mũnengere o na igooti rĩaku.

41 Mũndũ angĩkũhatĩrĩria ũthĩ itũina rĩmwe-rĩ, thĩ nake matũina meerĩ.

42 Mũndũ ũrĩa ũngĩkũhooya kĩndũ, mũhe, na mũndũ ũrĩa ũngĩenda ũmũkombere kĩndũ, ndũkarege kũmũkombera.

Endagai Thũ Cianyũ

43 “Nĩmũiguĩte atĩ hĩndĩ ya tene nĩ kwerrirwo atĩrĩ, ‘Endaga mũndũ wa itũũra rĩaku, na ũthũũrage thũ yaku.’

44 No nĩ ngũmwĩra atĩrĩ: Endagai thũ cianyũ, na mũhooyagĩre arĩa mamũnyariiraga,

45 nĩgeetha mũtuĩke ariũ a Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ. Atũmaga riũa rĩake rĩrathĩre arĩa ooru na arĩa ega, na akoiria mbura kũrĩ arĩa athingu na kũrĩ arĩa matarĩ athingu.

46 Angĩkorwo mwendete o arĩa mamwendete-rĩ, mũgaakĩrĩhwo kĩ? Githĩ o na etia mbeeca cia igooti matiĩkaga o ũguo?

47 Na ningĩ angĩkorwo mũgeithagia o ariũ na aarĩ a ithe wanyu-rĩ, mũgĩkĩrĩte arĩa angĩ na kĩ? Githĩ o na arĩa matetĩkĩtie Ngai matiĩkaga o ũguo?

48 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tuĩkai aagĩrĩru kũna, o ta ũrĩa Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ arĩ mwagĩrĩru kũna.

6

Gũteithia arĩa Abatari

1 “Mwĩmenyererei mũtígekage cĩko cianyu cia ũthingu mbere ya andũ nĩguo mamuone. Mũngũka ũguo-rĩ, mũtirĩ kĩheo mũkaaheo nĩ Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ.

2 “Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa ũkũheana kĩndũ kũrĩ arĩa abatari, ndũkae kwanĩrĩa ũrĩa ũreka na tũrumbeta, ta ũrĩa hinga cĩkaga thunagogi-inĩ na njĩra-inĩ, nĩguo itũagwo nĩ andũ. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, acio nĩmarĩkítie kwamũkĩra kĩheo kĩa gĩothe.

3 No hĩndĩ rĩa ũkũheana kĩndũ kũrĩ arĩa abatari-rĩ, ndũkareke guoko gwaku kwa ũmotho kũmenye ũrĩa guoko gwaku kwa ũrĩo kũreeka,

4 nĩgeetha ũheani ũcio waku ũtuĩke wa hitho-inĩ. Nake Ithe wanyu, ũrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩakamũhe kĩheo.

Kũhooya

5 “Na rĩrĩa mũkũhooya-rĩ, mũtikanatuĩke ta hinga, nĩgũkorwo ciendaga kũhooya irũgamĩte thĩnĩ wa thunagogi na macemanĩrio ma njĩra nĩguo cionwo nĩ andũ. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, icio nĩirĩkítie kwamũkĩra mũcaara wacio wothe.

6 No hĩndĩ rĩa ũkũhooya, toonya nyũmba yaku, ũhinge mũrango na ũhooye Thoguo ũrĩa ũtoonekaga. Nake Thoguo ũrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩagakũhe mũcaara waku.

7 Na ningĩ hĩndĩ rĩa mũkũhooya-rĩ, tigagai kũhũhũtĩka ta andũ arĩa matetikítie Ngai, nĩgũkorwo meciiragia nĩ mekũiguuo nĩ ũndũ wa kũraihia mahooya.

8 Mũtigatuĩke tao, nĩgũkorwo Ithe wanyu nĩoĩ kĩrĩa kĩmũbatairie o na mũtanamũhooya.

9 “Nĩ ũndũ ũcio mwagĩrĩrwo nĩkũhooyaga atĩrĩ:
“ Ithe witũ ũrĩ igũrũ,

rĩitwa rĩaku nĩrĩamũrwo,

¹⁰ ũthamaki waku nĩũũke,

ũrĩa wendete Wee nĩwĩkagwo

gũkũ thĩ ta ũrĩa wĩkagwo kũu igũrũ.

¹¹ Tũhe ũmũthĩ irio ciitũ cia gũtũigana.

¹² Na ũtũrekere mahĩtia maitũ,

ta ũrĩa o na ithuĩ tũrekagĩra arĩa matũhĩtagĩria.

¹³ Na ndũgatũtware magerio-inĩ,

no ũtũhonokagie kuuma kũrĩ ũrĩa mũũru.’

¹⁴ Nĩgũkorwo mũngĩrekera andũ hĩndĩ rĩa mamũhĩtĩria, o nake Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ nĩarĩmũrekagĩra.

¹⁵ No mũngĩaga kũrekera andũ mehia mao-rĩ, o nake Ithe wanyu ndarĩmũrekagĩra mehia manyu.

Kwĩhinga Kũrĩa

16 “Nĩngĩ rĩrĩa mũkwĩhinga kũrĩa irio-rĩ, tigagai gũtukia mothiũ manyu ta ũrĩa hinga ciĩkaga, nĩgũkorwo nĩtukagia mothiũ macio nĩguo cionie andũ atĩ nĩciĩhingĩte kũrĩa irio. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, icio nĩirĩkĩtie kwamũkĩra mũcaara wacio wothe.

17 No rĩrĩa wĩhingĩte kũrĩa, wĩhakage maguta mũtwe na wĩthambage ũthiũ,

18 nĩguo andũ matikamenye atĩ nĩwĩhingĩte kũrĩa, tiga o Thoguo ũrĩa ũtoonekaga amenye; nake Thoguo ũrĩa wonaga maũndũ marĩa mekagĩrwo hitho-inĩ, nĩagakũhe mũcaara.

Mũthiithũ kũu Igũrũ

19 “Tigagai kwĩgĩra mũthiithũ gũkũ thĩ, kũrĩa indo irĩragwo nĩ memenyi na ikaroota, na kũrĩa aici mabunjaga makaiya.

20 No mwĩgagĩrei mũthiithũ igũrũ, kũrĩa ĩtangĩrĩno nĩ memenyi kana ĩroote, na kũrĩa aici matangĩbunja maiye.

21 Nĩgũkorwo kũrĩa mũthiithũ yanyu ĩrĩ, nokuo ngoro cianyu o nacio irĩkoragwo irĩ.

22 “Riitho nĩrĩo tawa wa mwĩrĩ. Maito maku mangĩkorwo marĩ mega, mwĩrĩ waku wothe nĩrĩyũragwo nĩ ũtheri.

23 No rĩrĩ, maito maku mangĩkorwo nĩ mathũku, mwĩrĩ waku wothe ũrĩyũragwo nĩ nduma. Naguo ũtheri ũrĩa ũrĩ thĩinĩ waku ũngĩkorwo nĩ nduma-rĩ, nduma ĩyo kaĩ nĩ nene-ĩ!

24 “Gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũtungatĩra aathani eerĩ. Nĩ ũndũ no athũũrire ũmwe, na ende ũcio ũngĩ; kana eheane harĩ ũmwe, na anyarare ũcio ũngĩ. Mũtingĩtungatĩra Ngai na mũtungatĩre mbeeca.

Mũtigatangĩke

25 “Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, tigagai gũtangĩkĩra mũoyo yanyu, nĩ ũndũ wa kĩrĩa mũrĩrĩaga kana kĩrĩa mũrĩnyuuga; kana kĩrĩa mũrĩhumbaga mũrĩ yanyu. Githĩ muoyo ndũrĩ bata gũkĩra irio, naguo mwĩrĩ ũkagĩa bata gũkĩra nguo?

26 Ta rorai nyoni cia rĩera-inĩ; itihaandaga, kana ikagetha, kana ikaiga magetha ikũmbĩ, no Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ Igũrũ nĩaciheaga irio. Githĩ inyuĩ mũtikĩrĩ a bata mũno gũkĩra icio?

27 Nũũ wanyu ũngĩhota kuongerera muoyo wake ithaa o na rĩmwe nĩ ũndũ wa gwĩtanga?

28 “Na nĩ kĩĩ gĩtũmaga mwĩtange nĩ ũndũ wa nguo? Ta rorai itoka cia gĩthaka ũrĩa ikũraga. Itirutaga wĩra kana ikogotha ndigi,

29 no ngũmwĩra atĩrĩ, o na Solomoni arĩ na riiri wake wothe ndagemete ta kĩmwe gĩacio.

30 Angĩkorwo ũguo nĩguo Ngai ahumbaga nyeki ya gĩthaka ĩrĩa ĩrĩ ho ũmũthĩ na rūciũ ĩgaikio mwaki-inĩrĩ, githĩ inyuĩ ndarĩkĩmũhumbaga wega makĩria, inyuĩ mwĩtikĩtie o hanini?

31 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tigagai gwĩtanga, mũkĩũria atĩrĩ: 'Tũkũrĩa kĩĩ?' kana 'Tũkũnyua kĩĩ?' kana 'Tũkwĩhumba kĩĩ?'

32 Nĩgũkorwo maũndũ maya mothe nĩmo macaragio nĩ andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai. No Ithe wanyu wa igũrũ nĩo atĩ nĩmũbataragio nĩmo.

33 No ambai mũcarie ũthamaki wake na ũthingu wake, na maũndũ maya mangĩ mothe o namo nĩarĩmũheaga.

34 Nĩ ũndũ ũcio tigagai gwĩtanga nĩ ũndũ wa rūciũ, nĩgũkorwo rūciũ nĩrũgetangĩkĩra ruo rwene. O mũthenya ũrĩ na mathĩna maguo ma kũũigana.

7

Gũtuĩra Andũ arĩa angĩ Ciira

1 "Mũtigaciirithanagie nĩgeetha na inyuĩ mũtikanaciirithio.

2 Nĩgũkorwo o ta ũrĩa mũtuagĩra andũ arĩa angĩ ciira, noguo na inyuĩ mũgaatuĩrwo ciira, na gĩthimi kĩrĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagĩrwo nakĩo.

3 "Nĩ kĩĩ gĩtũmaga wone kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo, no ũkaaga kuona mũgogo ũrĩa ũrĩ riitho rĩaku wee mwene?

4 Wahota atĩa kwĩra mũrũ wa thoguo atĩrĩ, 'Reke ngũrute kĩhuti kĩu kĩrĩ riitho rĩaku,' o rĩrĩa wee mwene ũrĩ na mũgogo riitho rĩaku?

5 Wee hinga ĩno, amba ũrute mũgogo ũcio ũrĩ riitho rĩaku, nĩguo wone wega na ũhote kũruta kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo.

6 "Mũtikanaha magui kĩndũ kĩrĩa kĩamũre, na mũtikanakĩrie ngũrwe ruru cianyu. Mũngĩka ũguo-rĩ, ingĩrangĩrĩria ruru na magũrũ ma cio, icooke imũgarũrũke, imũtihangie.

Hooyai, Mathaai, Ringaringai Mũrango

7 "Hooyai na nĩmũkũheo; mathaai na nĩmũkuona; ringaringai mũrango na nĩmũkũhingũrĩrwo.

8 Nĩgũkorwo ũrĩa wothe ũhooyaga nĩaheagwo, na ũrĩa ũmaathaga nĩonaga, na ũrĩa ũringaringaga mũrango, nĩahingũragĩrwo.

9 "Na rĩrĩ, nũũ wanyu ũngĩtio mũgate nĩ mwana wake amũhe ihiga?

10 Kana amwĩtie thamaki nake amũhe nyoka?

11 Angĩkorwo inyuĩ, o na mũrĩ ooru, nĩmũũĩ kũhe ciana cianyu iheo njega-rĩ, githĩ Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ ndagakĩrĩrĩria kũhe iheo njega kũrĩ arĩa mamũhooyaga!

12 Nĩ ũndũ ũcio, maũndũ-inĩ mothe, ikagai andũ arĩa angĩ ũrĩa mũngĩenda mamwĩkage, nĩgũkorwo ũcio nĩguo Watho wa Musa na Ūrutani wa Anabii.

Mũromo ũrĩa Mũceke na ũrĩa Mwarĩ

13 “Toonyerai mũromo ũrĩa mũceke. Nĩgũkorwo mũromo nĩ mwarĩ na njĩra nĩ njariĩ ĩrĩa yerekeire rĩũrĩro, na andũ arĩa matoonyagĩra ho nĩ aingĩ.

14 No mũromo nĩ mũkunderu na njĩra nĩ njeke ĩrĩa ikinyaga muoyo-inĩ, na andũ arĩa mamĩonaga nĩ anini.

Mũtĩ na Maciaro Maguo

15 “Mwĩhũgagei anabii a maheeni. Mokaga kũrĩ inyuĩ mehumbĩte njũa cia ng’ondũ, no thĩinĩ wao nĩ njũũĩ ndĩani.

16 Nĩmũrĩmamenyaga na maciaro mao. Kaĩ thabibũ igĩtuuagwo mũtĩ-inĩ ya mũigua, kana ngũyũ igatuuo kuuma mahiũ-inĩ ma nyeki?

17 Ūguo noguo, mũtĩ wothe mwega ũciaraga maciaro mega, no mũtĩ mũũru ũciaraga maciaro mooru.

18 Mũtĩ mwega ndũngĩciara maciaro mooru, nague mũtĩ mũũru ndũngĩciara maciaro mega.

19 Mũtĩ o wothe ũtaciara maciaro mega nĩgũtemwo ũtemagwo ũgaikio mwaki-inĩ.

20 Ūguo nĩguo mũrĩmamenyaga nĩ ũndũ wa maciaro mao.

21 “To mũndũ ũrĩa ũnjĩtaga, ‘Mwathani, Mwathani,’ ũgaatoonya ũthamaki wa igũrũ, no nĩ ũrĩa wĩkaga ũrĩa Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ endaga.

22 Mũthenya ũcio aingĩ makanjĩira atĩrĩ, ‘Mwathani, Mwathani, githĩ tũtiarathaga maũndũ na rĩitwa rĩaku, na thĩinĩ wa rĩitwa rĩaku tũkaingata ndaimono na tũkaringa ciama nyingĩ?’

23 Hĩndĩ ĩyo nĩngameera wega atĩrĩ, ‘Nĩ ndirĩ hĩndĩ ndaamũũĩ o na rĩ. Eherai harĩ nĩ, inyuĩ mwĩkaga ũũru!’

Aaki Oogĩ na Aaki Akũgu

24 “Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ o wothe ũiguaga ciugo ici ciakwa na ageeka ũrĩa ciugĩte, ahaana ta mũndũ mũũgĩ ũrĩa wakire nyũmba yake igũrũ rĩa rwaro rwa ihiga.

25 Nayo mbura ĩkiura, na njũũĩ ikĩyũra, naruo rũhuho rũkĩhurutana nacio ikĩhũra nyũmba ĩyo na nditi, no nyũmba ĩyo ndĩagũire, tondũ mũthingi wayo wakĩtwo igũrũ rĩa rwaro rwa ihiga.

26 No mündũ o wothe ũiguaga ciugo ici ciakwa na ndekaga ũrĩa ciugĩte ahaana ta mündũ mũkĩgu ũrĩa wakire nyũmba yake mũthanga igũrũ.

27 Nayo mbura ikiura, njũũ ikĩiyũra, naruo rũhuho rũkĩhurutana nacio ikĩhũũra nyũmba iyo na nditi, nayo nyũmba iyo ikĩmomoka na kũgũa kũnene.”

28 Rĩrĩa Jesũ aarĩkirie kuuga maũndũ macio, kĩrĩndĩ kũ gĩkĩgega nĩ ũndũ wa ũrutani wake,

29 tondũ aarutanaga ta mündũ warĩ na ũhoti, na ti ta ũrĩa arutani ao a watho maarutanaga.

8

Mündũ ũrĩa warĩ na Mangũ

1 Hĩndĩ rĩa aikũrũkire kuuma kĩrĩma-inĩ, ikundi nene cia andũ ikĩmuuma thuutha.

2 Na mündũ warĩ na mangũ agĩthĩ harĩ we, agĩturia maru mbere yake, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ũngĩenda-rĩ, no ũũtherie.”*

3 Nake Jesũ agĩtambũrũkia guoko gwake, akĩhutia mündũ ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩngwenda. Therio!” O hĩndĩ iyo akĩhonio mangũ make.

4 Jesũ agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Menya ndũkeere mündũ o na ũrĩkũ. No thĩ ũkeyonanie kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, na ũrute kĩheo kĩrĩa Musa aathanire gĩtuĩke ũira kũrĩ o.”

Wĩtkio wa Mũnene-wa-Thigari-Igana

5 Na Jesũ aarĩkia gũtoonya Kaperinaumu, mũnene-wa-thigari-igana agĩũka kũrĩ we, akĩmũhooya ũteithio.

6 Akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ndungata yakwa ikomete mũciĩ irũarĩte mũrimũ wa gũkua ciiga na irĩ na ruo rũingĩ mũno.”

7 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩngũthĩ kũmĩhonia.”

8 No mũnene ũcio wa thigari igana akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, niĩ ndiagĩrĩire atĩ wee ũũke gwakwa. No uga o kiugo, na ndungata yakwa nĩkũhona.

9 Nĩgũkorwo niĩ mwene ndĩ mündũ wathagwo, na ndĩ na thigari njathaga. Ndeera ũmwe ‘Thĩ,’ nĩathiaga, na ndeera ũngĩ atĩrĩ, ‘Ūka,’ nĩokaga. Na ningĩ ndeera ndungata yakwa atĩrĩ, ‘Ĩka ũna,’ nĩkaga.”

10 Rĩrĩa Jesũ aiguire ũguo-rĩ, akĩgega, akĩra arĩa maa-mumĩte thuutha atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ndionete mündũ o na ũrĩkũ gũkũ Isiraeli ũrĩ na wĩtkio mũnene ũũ.

* 8:2 Mündũ warĩ na mangũ aatuĩkaga arĩ na thaahu, na no atheririo.

11 Ngũmwĩra atĩrĩ, aingĩ nĩmagooka kuuma mwena wa irathĩro na wa ithũiro, na nĩmagaikara iruga-inĩ hamwe na Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu, ũthamaki-inĩ wa igũrũ.

12 No arĩa marĩ a ũthamaki ũcio nĩmagaikio nja, kũu nduma-inĩ, kũrĩa gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego.”

13 Nake Jesũ agĩcooka akĩira mũnene ũcio wa thigari igana atĩrĩ, “Thiĩ! Nĩũgwĩkĩrwo o ũguo wĩtikĩtie.” Nayo ndungata yake ikĩhonio o ithaa rĩu.

Jesũ Kũhonia Andũ Aingĩ

14 Rĩrĩa Jesũ aatoonyire nyũmba ya Petero, akĩona atĩ nyina wa mũtumia wa Petero aarĩ mũrũaru mũrimũ wa kũhiũha mwĩrĩ, agakoma gĩtanda-inĩ.

15 Akĩmũhutia guoko, nake agĩtiga kũhiũha mwĩrĩ, akĩarahũka, akĩambĩrĩria kũmũtungatĩra.

16 Hwaĩ-inĩ ũcio, andũ aingĩ arĩa maarĩ na ndaimono makĩrehwo kũrĩ we, nake akĩingata maroho macio na kuuga o kiugo, na akĩhonia arĩa othe maarĩ arũaru.

17 Ũhoro ũyũ warĩ wa kũhingia ũrĩa kwaarĩtio na kanua ka mũnabii Isaia, rĩrĩa oigire atĩrĩ:

“We mwene nĩoire wonje witũ,
na akĩeheria mĩrimũ iitũ.”

Thogora wa Kũrũmĩrĩra Jesũ

18 Rĩrĩa Jesũ oonire gĩkundi kĩa andũ arĩa maamũthiũrũrũkiirie, agĩathana maringe mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria.

19 Hĩndĩ ĩyo mũrutani ũmwe wa watho agĩũka harĩ we, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, nĩndĩkũrũmagĩrĩra kũrĩa guothe ũrĩthiiaga.”

20 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mbwe nĩ irĩ marima, na nyoni cia rĩera-inĩ nĩ irĩ itara, no Mũrũ wa Mũndũ ndarĩ handũ angĩgĩrĩra mũtwe wake.”

21 Nake mũrutwo ũngĩ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, reke nyambe thiĩ ngathike baba.”

22 Nowe Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩra, na ũreke arĩa akuũ mathike akuũ ao ene.”

Jesũ Kũhooreria Kĩhuhũkanio

23 Hĩndĩ ĩyo agĩtoonya gatarũ, nao arutwo ake makĩmũrũmĩrĩra.

24 Na rĩrĩ, gũkĩgĩa kĩhuhũkanio kĩnene gĩteerĩgĩrĩrwo kũu iria-inĩ, gĩgĩtũma gatarũ kende kũhubwo nĩ makũmbĩ ma maaĩ. No Jesũ aarĩ toro.

25 Nao arutwo magĩthiĩ, makĩmũũkĩria, makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, tũhonokie! Nĩtũkũrĩra maaĩ-inĩ!”

26 Nake agĩcookia atĩrĩ, “Inyuĩ mũrĩ a wĩtĩkio mũnini, nĩ kũ gĩgũtũma mwĩtigĩre ũguo?” Thuutha ũcio agĩũkĩra, agĩkũũma rũhuho na makũmbĩ macio, nakuo gũkĩhoorera biũ.

27 Andũ acio makĩgega, makĩũria atĩrĩ, “Kaĩ mũndũ ũyũ akĩrĩ ũ atĩ o na rũhuho na makũmbĩ ma maaĩ nĩmwathĩkagĩra?”

Jesũ Kũhonia Andũ Eerĩ Maarĩ na Ndaimono

28 Rĩrĩa aakinyire rũgongo rwa bũrũri wa Agadari-rĩ, agĩtũngwo nĩ andũ eerĩ maarĩ na ndaimono, moimĩte mbĩrĩra-inĩ. Maarĩ na ũũru mũingĩ mũno, atĩ gũtirĩ mũndũ ũngĩagerire njĩra iyo.

29 Nao makĩanĩrĩra, makĩũria atĩrĩ, “Ūrenda atĩa na ithuĩ, wee Mũrũ wa Ngai. Woka gũkũ gũtũnyariira ihinda rĩrĩa rĩamũre rĩtanakinya?”

30 Nĩ haarĩ na rũũru rũnene rwa ngũrwe rwarĩithagio† handũ hataarĩ haraaya na hau maarĩ.

31 Nacio ndaimono igĩthaitha Jesũ, ikĩmwĩra atĩrĩ, “Ako-rwo nĩũgũtũingata-rĩ, tũtũme kũrĩ rũũru rũũrĩa rwa ngũrwe.”

32 Nake agĩciĩra atĩrĩ, “Thiĩi!” Nĩ ũndũ ũcio iki-uma, igĩtoonya ngũrwe, naruo rũũru ruothe rũgĩikũrũka kĩharũrũka-inĩ na ihenya, rũkĩgũa iria thĩinĩ, rũgĩkuĩra maaĩ-inĩ.

33 Arĩa maarĩithagia ngũrwe icio makĩũra, magĩthiĩ itũũra-inĩ, makĩheana maũndũ macio mothe o na ũrĩa gwekĩkĩte kũrĩ andũ arĩa maarĩ na ndaimono.

34 Hĩndĩ iyo itũũra rĩothe rĩkiomagara rĩgatũnge Jesũ. Na hĩndĩ irĩa maamuonire, makĩmũthaitha oime rũgongo rwao.

9

Jesũ Kũhonia Mũndũ Wakuĩte Cĩga

1 Nake agĩtoonya gatarũ, akĩringa iria, agĩkinya itũũra rĩa kwao.

2 Andũ amwe makĩmũrehera mũndũ warĩ na mũrimũ wa gũkua ciĩga, akuuĩtwo na kĩbarĩ. Rĩrĩa Jesũ oonire wĩtĩkio wao, akĩra mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ, “Mũriũ, wĩyũmĩrĩrie, nĩwarekerwo mehia maku.”

3 Nĩ ũndũ wa ũguo, arutani amwe a watho makĩra na ngoro atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩaruma Ngai!”

4 Jesũ aamenya ũrĩa meeciiragia, akĩmooria atĩrĩ, “Mũreeciiria ũũru ngoro-inĩ cianyũ nĩkĩ?”

† 8:30 Ndũrĩrĩ iria ciatũũraga Galili nĩcio ciarĩ arĩithi a ngũrwe.

⁵ Nĩ ūndũ ūrĩkũ mũhũthũ: nĩ kwĩra mũndũ, 'Nĩwarekerwo mehia maku,' kana kũmwĩra, 'Ūkĩra wĩtware?'

⁶ No nĩgeetha mũmenye atĩ Mũrũ wa Mũndũ arĩ na ūhoti gũkũ thĩ wa kũrekanĩra mehia-rĩ ... ." Na o hĩndĩ ĩyo akĩĩra mũndũ ūcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ, "Ūkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku ūinũke mũciĩ."

⁷ Nake mũndũ ūcio agĩũkĩra, akĩinũka mũciĩ.

⁸ Rĩrĩa kĩrĩndĩ kũ kionire ūguo, gĩkĩmaka na gĩkĩgooca Ngai, ūrĩa waheete andũ ūhoti ta ūcio.

Gwĩtwo kwa Mathayo

⁹ Na rĩrĩa Jesũ oimaga kũu, akĩona mũndũ wetagwo Mathayo aikarĩte harĩa heetagĩrio mbeeca cia igooti. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Nũmĩrĩra," nake Mathayo agĩũkĩra, akĩmũrũmĩrĩra.

¹⁰ Na rĩrĩa Jesũ aarĩ kwa Mathayo mũciĩ makĩrĩa irio cia hwaĩ-inĩ, etia mbeeca cia igooti aingĩ na andũ ehia magĩũka kũrĩanĩra hamwe nake na arutwo ake.

¹¹ Rĩrĩa Afarisai moonire ūguo, makĩũria arutwo ake atĩrĩ, "Mũrutani wanyu arĩianagĩra na etia mbeeca cia igooti na andũ ehia nĩkĩ?"

¹² Jesũ aigua ūguo, akĩmeera atĩrĩ, "Andũ arĩa agima mũrĩ ti o mabataragio nĩ ndagĩtarĩ, no nĩ arĩa arũaru.

¹³ No rĩrĩ, thĩĩ mũkeerute ūrĩa ciugo ici ciugĩte: 'Kũiguanĩra tha nĩkuo nyendaga, no ti magongona.' Nĩgũkorwo nĩ ndiokire gũcaria arĩa athingu, no ndokire nĩ ūndũ wa arĩa ehia."

Jesũ Kũũrio Ūhoro wa Kwĩhinga Kũrĩa

¹⁴ Hĩndĩ ĩyo arutwo a Johana magĩũka kũrĩ we makĩmũũria atĩrĩ, "Ithuĩ na Afarisai nĩtwĩhingaga kũrĩa, no nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutwo aku mage kwĩhinga kũrĩa irio?"

¹⁵ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ageni a mũhikania mangĩhota atĩa kũigua kĩa rĩrĩa mũhikania arĩ hamwe nao? Ihinda nĩrĩgakinya rĩrĩa mũhikania akeherio kũrĩ o; hĩndĩ ĩyo nĩguo makeehinga kũrĩa irio.

¹⁶ "Gũtirĩ mũndũ ūtumagĩrĩra nguogũrũ kĩraka kĩa nguogũrũ, nĩgũkorwo kĩraka kũu no kĩguucie nguogũrũ ĩyo gĩtũme ĩtarũke makĩria.

¹⁷ Ningĩ andũ matiikagĩra ndibei ya mũhahano mondo-inĩ ngũrũ.* Mangĩka ūguo, mondo icio no ĩtarũke, nayo ndibei ĩtĩke, na mondo icio cia ndibei cianangĩke o biũ. No andũ mekagĩra ndibei ya mũhahano mondo-inĩ njerũ, nacio cieri ĩgaikara irĩ njega."

Mũirĩtu Wakuĩte na Mũtumia warĩ Mũrũaru

* 9:17 Ndibei yekagĩrwo mondo ciatumagwo na njũũa cia mbũri.

18 Na rĩria aaragia maũndũ macio, hagiũka mũndũ warĩ mũnene, akĩmũturĩria ndu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũirĩtu wakwa no hĩndĩ aakua; no ũka ũkamũigĩrĩre guoko, na nĩekũriũka.”

19 Nake Jesũ agĩũkĩra, agĩthiĩ nake, arĩ na arutwo ake.

20 O hĩndĩ iyo mũtumia watũire oiraga thakame mĩaka ikũmi na iĩrĩ agĩũka na thuutha wa Jesũ, akĩhutia gĩcũrĩ kĩa nguo yake.

21 Tondũ eĩraga atĩrĩ, “Ingĩhutia o nguo yake, no hone.”

22 Nake Jesũ akĩhũgũra, akĩmuona, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩ ũyũ, wĩyũmirĩrie gwĩtĩkia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone.” Nake mũtumia ũcio akĩhonio o hĩndĩ iyo.

23 Na rĩria Jesũ aatoonyire nyũmba ya mũnene ũcio, akĩona ahuhĩ mĩtũrirũ na gĩkundi kĩa andũ kĩria kĩa negenaga,

24 akĩmeera atĩrĩ, “Eherai. Mũirĩtũ ũyũ ti mũkuũ, nĩ gũkoma akomete.” Nao andũ acio makĩmũthekerera.

25 Thuutha wa andũ acio kuumio nja, agĩtoonya thĩinĩ, akĩnyiita mũirĩtu ũcio guoko, nake agĩũkĩra.

26 Ũhoru ũcio ũkĩhunja bũrũri ũcio wothe.

Jesũ Kũhonia Atumumu na Mũndũ Ũtaaragia

27 Na rĩria Jesũ oimire kũu, aathianga-rĩ, andũ eerĩ atumumu makĩmũrũmĩrĩra, makĩanagĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Tũiguĩre tha, wee Mũrũ wa Daudi!”

28 Na hĩndĩ iĩa aatoonyire nyũmba, atumumu acio magĩũka kũrĩ we, nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmwĩtikĩtie afĩ no hote gwĩka ũguo?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Iĩ-ni, Mwathani.”

29 Hĩndĩ iyo akĩmahutia maitho, akiuga atĩrĩ, “Mũroĩkwo o ũguo mwĩtikĩtie;”

30 namo maitho mao makĩhingũka magĩcooka kuona. Nake Jesũ akĩmakaania na hinya, akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikareke mũndũ o na ũrĩkũ amenye ũhoru ũyũ.”

31 No-o makiumagara na makĩhunja ũhoru wake bũrũri ũcio wothe.

32 Na hĩndĩ iĩa moimaga hau, Jesũ akĩreherwo mũndũ warĩ na ndaimono, na ndaaragia.

33 Nayo ndaimono yaingatwo, mũndũ ũcio ũtaaragia, akĩaria. Kĩrĩndĩ gĩkĩgega, gĩkiuga atĩrĩ, “Ũndũ ta ũyũ ndũrĩ woneka Isiraeli.”

34 No Afarisai makiuga atĩrĩ, “Aingataga ndaimono na hinya wa mũnene wa ndaimono.”

Aruti Wĩra nĩ Anini

35 Nake Jesũ agĩtuĩkania matũũra-inĩ mothe na mĩcii-inĩ yothe, akĩrutanaga thĩinĩ wa thunagogi ciao, akĩhunja

Ūhoro-ūrĩa-Mwega wa ūthamaki, na akĩhonagia mĩrimũ na ndwari cia mĩthemba yothe.

³⁶ Na rĩrĩa oonire ūrĩa kĩrĩndĩ kũu kĩaiganaga, agĩkĩiguĩra tha tondũ kĩarĩ gĩthĩnĩku na gĩkaaga ūteithio, ta ng'ondũ itarĩ na mũrĩithi.

³⁷ Hĩndĩ ĩyo akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Magetha nĩ maingĩ, no aruti a wĩra nĩ anini.

³⁸ Nĩ ūndũ ūcio, hooyai Mwathani wa magetha atũme aruti wĩra mathiĩ magetha-inĩ make.”

10

Jesũ Gũtũma Arutwo arĩa Ikũmi na Eerĩ

¹ Nake Jesũ nĩetire arutwo ake ikũmi na eerĩ moke harĩ we, nake akĩmahe ūhoti wa kũingata ngoma thũku na kũhonia mĩrimũ yothe na ndwari ciothe.

² Maya nĩmo marĩtwa ma arutwo acio ikũmi na eerĩ: Wa mbere nĩ Simoni (ūrĩa wĩtagwo Petero), na mũrũ wa nyina Anderea; na Jakubu mũrũ wa Zebedi, na mũrũ wa nyina Johana;

³ na Filipu, na Baritholomayo; na Toma, na Mathayo ūrĩa mwĩtia wa mbeeca cia igooti; na Jakubu mũrũ wa Alifayo, na Thadayo;

⁴ na Simoni ūrĩa Mũzelote, na Judasi Mũsikariota, ūrĩa wamũkunyaĩre.

⁵ Aya ikũmi na eerĩ nĩo Jesũ aatũmire na akĩmataara ūũ: “Mũtigathiĩ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ kana mũtoonye itũũra rĩa Asamaria.

⁶ Nĩ kaba mũthiĩ kũrĩ ng'ondũ iria ciũrĩte cia Isiraeli.

⁷ Mwathĩ-rĩ, hunjagiai ndũmĩrĩri ĩno: ‘Ūthamaki wa igũrũ nĩũkuhĩrĩrie.’

⁸ Honagiai andũ arĩa arũaru, na mũriũkagie arĩa akuũ, na mũtheragie arĩa marĩ na mangũ, na mũingatage ndaimono. Mũheetwo tũhũ, heanagai tũhũ.

⁹ Mũtigekuuĩre thahabu, kana betha, kana gĩcango mĩcibi-inĩ yanyu;

¹⁰ O na ningĩ mũtigekuuĩre mũhuko rũgendo-inĩ, kana nguo igĩrĩ, kana iraatũ, kana mũtirima; nĩgũkorwo mũruti wa wĩra nĩabataire kũheo gĩa kũmũtũria muoyo.

¹¹ “Itũũra o rĩothe kana gatũũra karĩa mũngĩtoonya-rĩ, tuĩriai mũmenye mũndũ ūrĩa mwagĩrĩru kuo, mũikare gwake nginya rĩrĩa mũkoima kuo.

¹² Mwatoonya mũciĩ ūcio-rĩ, geithagiai ene kuo.

¹³ Angĩkorwo mũciĩ ūcio nĩwagĩrĩre-rĩ, ūrathimeĩ na thayũ wanyu; angĩkorwo ndwagĩrĩre-rĩ, rekeĩ kĩrathimo kĩanyu kĩmũcookerere.

14 Mündũ o wothe angĩrega kũmũnyiita ũgeni kana arege gũthikĩrĩria ciugo cianyu-rĩ, mũkiuma mũciĩ ũcio kana itũura rĩu-rĩ, mũkaaribariba magũrũ manyu nĩguo rũkũngũ rũitĩke.*

15 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma ituĩro rĩa itũura rĩu rĩgaakorwo rĩrĩ inene gũkĩra rĩa Sodomu na Gomora mũthenya ũrĩa wa ciira.

16 Atĩrĩrĩ ndamũtũma o ta ng'ondũ gatagatĩ ka njũũi. Nĩ ũndũ ũcio, gĩai na ũũgĩ ta nyoka, na mwage ũũru ta ndutura.

17 "Mwĩmenyererei andũ; tondũ nĩmakamũneana ciama-inĩ, na mamũhũũre na iboko thunagogi-inĩ ciao.

18 Nĩ ũndũ wa ũhoru wakwa-rĩ, nĩmũgatwarwo mbere ya aathani na athamaki nĩgeetha mũtuĩke aira kũrĩ o na kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.

19 No rĩrĩa makaamũnyiita-rĩ, mũtikanetange nĩ ũndũ wa ũrĩa mũkoiga kana ũrĩa mũgaacookia. Hĩndĩ iyo nĩmũkeerwo ũrĩa mũkoiga,

20 nĩgũkorwo ti inyuĩ mũgaakorwo mũkĩaria, no nĩ Roho wa Ithe wanyu ũkaaria arĩ thĩnĩ wanyu.

21 "Mündũ nĩagakunyanĩra mũrũ wa nyina ooragwo, na ithe wa mũndũ akunyanĩre mwana wake; ciana nĩikaremera aciari a cio na imoragithie.

22 Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa, no ũrĩa ũgaakirĩrĩria nginya hĩndĩ ya mũthia nĩakahonoka.

23 Hĩndĩ ĩrĩa mwanyariirwo itũura-inĩ rĩmwe-rĩ, ũrĩrai rĩrĩa rĩngĩ. Ngũmwĩra na ma atĩ, mũtigaakorwo mũthiĩte matũura mothe ma Isiraeli, Mũrũ wa Mündũ atookĩte.

24 "Mũrutwo ti mũnene kũrĩ mũrutani wake, o na ndungata ti nene kũrĩ mũmĩathi.

25 Nĩkũiganĩre mũrutwo aiganane na mũrutani wake, o na ndungata ĩiganane na mũmĩathi. Angĩkorwo mwene nyũmba nĩetĩtwo Beelizebuli-rĩ, † githĩ andũ a nyũmba yake matigetwo marĩitwa mooru gũkĩra rĩu!

26 "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũtikametigĩre. Gũtirĩ ũndũ mũhithanie ũtakaguũrio, kana ũndũ mũhithe ũtakamenyeka.

27 ũrĩa ngũmwĩra nduma-inĩ-rĩ, wariei mũthenya barigici, na ũrĩa warĩtio na mũheehũ matũ-inĩ manyu-rĩ, wanĩrĩrei mũrĩ nyũmba-igũrũ.

* **10:14** Kũribariba rũkũngũ magũrũ nĩ ũndũ wekagwo nĩ Afarisai moima ciikaro cia Ndũrĩrĩ metherie tondũ mefĩkĩtie nĩmakuũite thaahu. ũndũ ũyũ warĩ wa kuonia andũ ũrĩa mageekwo marega ndũmĩrĩ ya Ngai. † **10:25** Rĩitwa Beelizebuli rĩgĩtaũrwo nĩ kuuga "Mũnene wa ndaimono," no Kĩhibirania Beelizebubu rĩataũragwo "Mũnene wa ngi."

28 Mūtigetigĩre arĩa moragaga o mwĩrĩ, no matingĩhota kũũraga ngoro. Nĩ kaba gwĩtigĩra Ūrĩa ũngĩananga ngoro na mwĩrĩ kũu Jehanamu.

29 Githĩ tũnyoni twĩrĩ tũtiendagio thendi ĩmwe? No gũtirĩ o na kamwe gatuo kangĩgũa thĩ Ithe wanyu atetikĩrite.

30 O na njuĩrĩ cianyu cia mūtwe nĩndare.

31 Nĩ ũndũ ũcio mūtigetigĩre; mũrĩ a bata gũkĩra tũnyoni tũingĩ.

32 “Ūrĩa wothe ũkaanyumbũra mbere ya andũ, o na nĩ nĩngamumbũra mbere ya Baba ũrĩa ũrĩ kũu igũrũ.

33 No ũrĩa wothe ũkangaana mbere ya andũ, na nĩ nĩngamũkaana mbere ya Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ.

34 “Mūtigeciirie aĩ njũkĩte kũrehe thayũ gũkũ thĩ. Ndiokire kũrehe thayũ, no ndookire kũrehe rũhiũ rwa njora.

35 Nĩgũkorwo njũkĩte gũtũma

“ ‘mũndũ okanĩrĩre na ithe,
na mũirĩtu okanĩrĩre na nyina,
nake mūtumia okanĩrĩre na nyaciarawe;

36 thũ cia mũndũ igaakorwo irĩ andũ a nyũmba yake kũumbe.’

37 “Ūrĩa wothe wendete ithe kana nyina kũngĩra ndagĩrĩire gũtuĩka wakwa; na ũrĩa wothe wendete mũriũ kana mwarĩ kũngĩra ndagĩrĩire gũtuĩka wakwa;

38 nake ũrĩa wothe ũtagakuua mũtharaba wake wa kwambĩrwo aanũmirĩre ndagĩrĩire gũtuĩka wakwa.

39 Ūrĩa wothe ũgeragia gũtũũria muoyo wake nĩakoowo nĩguo; no ũrĩa wothe ũkoowo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa nĩakaũtũũria.

40 “Mũndũ ũrĩa ũmwamũkagĩra, nĩ nĩ amũkagĩra. Nake ũrĩa ũnyamũkagĩra, amũkagĩra ũrĩa wandũmire.

41 Ūrĩa wothe ũkaamũkĩra mũnabii tondũ nĩ mũnabii, nĩakamũkĩra kĩheo kĩrĩa kĩheagwo mũnabii, nake ũrĩa wothe ũkaamũkĩra mũndũ mũthingu tondũ nĩ mũthingurĩ, nĩakamũkĩra kĩheo kĩrĩa kĩheagwo mũndũ mũthingu.

42 Nake ũrĩa wothe ũheaga ũmwe wa aya anini o na gĩkombe kĩa maaĩ mahehu tondũ nĩ mũrutwo wakwa-rĩ, ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ndakaaga kũheo kĩheo gĩake.”

11

Jesũ na Johana Mũbatithania

1 Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia gwatha arutwo acio ake ikũmi na eerĩ-rĩ, akiuma kũu agĩthii kũrutana na kũhunjia matũũra-nĩ ma Galili.

² Na rĩria Johana aigũire arĩ njeera maũndũ marĩa Kristũ eekaga-rĩ, agĩtũma arutwo ake,

³ makamũũrie atĩrĩ, “Wee nĩwe warĩ ũũke, kana tweterere mũndũ ũngĩ?”

⁴ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Cookai mũkeere Johana maũndũ marĩa mwaigua na marĩa muona:

⁵ Atumumu nĩmaroona, na arĩa mathuaga nĩmaretwara, na arĩa marĩ na mangũ nĩmarahonio magathera, na arĩa mataiguaga nĩ maraigua, na arĩa akuũ nĩmarariũkio, na Ũhoru-ũria-Mwega nĩurahunjĩrio arĩa athĩni.

⁶ Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũria ũtekũhĩngwo arakare nĩ ũndũ wakwa.”

⁷ Rĩria arutwo a Johana moimaga hau, Jesũ akĩambĩrĩria kwarĩria kĩrĩndĩ ũhoru wa Johana, akĩmooria atĩrĩ: “Mwathiĩte werũ-inĩ kuona kĩ? Mwathiĩte kuona kamũrangĩ kainainagio nĩ rũhuho?”

⁸ Akorwo ti ũguo-rĩ, mwathiĩte kuona kĩ? Hihi nĩ mũndũ wehumbĩte nguo njega? Aca, arĩa mehumbaga nguo njega makoragwo thĩni wa nyũmba cia ũthamaki.

⁹ Mwangĩthiĩte kuona kĩ? Hihi mwathiĩte kuona mũnabii? Ī, ngũmwĩra atĩrĩ, muonire mũndũ ũkĩrĩte mũnabii.

¹⁰ Ũyũ nĩwe ũhoru wake waandĩkĩtwo atĩrĩ:

“ ‘Nĩngũtũma mũtũmwo wakwa athĩ mbere yaku, agagũthondekere njĩra yaku.’

¹¹ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma: Harĩ andũ arĩa manaciarwo nĩ andũ-a-nja, gũtirĩ kuoneka mũndũ mũnene gũkĩra Johana Mũbatithania; no rĩrĩ mũndũ ũria mũnini mũno ũthamaki-inĩ wa igũrũ-rĩ, nĩ mũnene kũmũkĩra.

¹² Kuuma matukũ ma Johana Mũbatithania gwata rĩu, ũthamaki wa igũrũ nĩũkoretwo ũkĩĩhatĩrĩria gũtheerema, nao andũ arĩa mehatagĩrĩria nĩo mawĩgwatagĩra na hinya.

¹³ Nĩgũkorwo Anabii othe, hamwe na Watho wa Musa, nĩmatũire marathaga ũhoru nginya hĩndĩ ya Johana.

¹⁴ Na angĩkorwo no mwende kwamũkĩra ũhoru ũcio-rĩ, ũcio nĩwe Elija ũria werĩtwo nĩagooka.

¹⁵ ũria ũrĩ na matũ ma kũigua nĩaigue.

¹⁶ “Rĩu-rĩ, ingĩgerekania rũciaro rũrũ na kĩ? Rũhaana ta ciana ciikarĩte ndũnyũ igĩĩtaga iria ingĩ, igaciĩra atĩrĩ:

¹⁷ “ ‘Twamũhũire mũtũrirũ, mũkiaga kũina;

o na twamũĩnĩre nyĩmbo cia macakaya, no mũtiacakaire.’

¹⁸ Nĩgũkorwo Johana ookire atekũria na atekũnyua, nao andũ makiuga atĩrĩ, ‘Arĩ na ndaimono.’

¹⁹ Mũrũ wa Mũndũ ookire akĩrĩaga na akĩnyuuaga, nao makiuga atĩrĩ, ‘Onei mũndũ mũkoroku na mũrĩũ, nĩ

mūrata wa etia mbeeca cia igooti na “andū ehia”.’ No ūūgĩ wonekaga nĩ wa ma nĩ ūndū wa ciiko ciaguo.”

Haaro kūrĩ Matũūra Manene marĩa Materirĩte

20 Hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩambĩrĩria gūtetia matũūra manene marĩa maaringĩrwo ciama ciake iria nyingĩ, tondũ andũ akuo matiigana kwĩrira, akiuga atĩrĩ,

21 “Inyuĩ andũ a Korazini, kaĩ mūrĩ na haaro-ĩ! O na inyuĩ andũ a Bethisaida, kaĩ mūrĩ na haaro-ĩ! Nĩ ūndũ korwo ciama iria mwarĩngĩrwo nĩcio ciaringĩrwo andũ a Turo na Sidoni, mangĩeririre tene, mehumbĩte nguo cia makũnia na mehurĩrie mũhu mĩtwe.

22 No ngũmwĩra atĩrĩ, andũ a Turo na Sidoni nĩmagakorwo marĩ murũ mũthenya ūcio wa ciira gũkĩra inyuĩ.

23 Na inyuĩ, andũ a Kaperinaumu, nĩmũkambarario nginya matu-inĩ? Aca, mũkaaharũrũkio mũkinye kũrĩa kũriku mũno. Ciama iria mwarĩngĩrwo ingĩaringĩrwo Sodomu, nĩkũngĩtũũraga nginya ūmũthĩ.

24 No ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Sodomu nĩgũgakorwo murũ mũthenya ūcio wa ciira kũmũkĩra.”

Kũhurũka kwa arĩa anogu

25 Hĩndĩ ĩyo Jesũ akiuga atĩrĩ, “Baba, wee Mwathani wa igũrũ na thĩ, nĩngũkũgaatha tondũ nĩũhithĩte andũ arĩa oogĩ na marĩ na ūmenyo maũndũ maya, na ūkamaguũrĩria tũkenge.

26 Ī, Baba, nĩgũkorwo ūyũ nĩ wendi waku.

27 “Nĩnengeretwo maũndũ mothe nĩ Baba. Gũtirĩ mũndũ ūũĩ Mũriũ tĩga Ithe, na gũtirĩ mũndũ ūũĩ Ithe tĩga Mũriũ, na arĩa Mũriũ, endaga kũguũrĩria.

28 “Ūkai kūrĩ nĩ, inyuothe anogu na mũkũũite mĩrigo mĩritũ, na nĩngũmũhurũkia.

29 Oyai icooki rĩakwa mwĩgĩrĩre na mwĩrute na nĩ, nĩgũkorwo ndĩ mũhooreri na mwĩnyiihia ngoro-inĩ, nacio ngoro cianyu nĩkũhurũkio.

30 Nĩgũkorwo icooki rĩakwa nĩ ihũthũ, na mĩrigo wakwa nĩ mũhũthũ.”

12

Mwathani wa Thabatũ

1 Ihinda rĩu Jesũ nĩatuĩkanĩirie mĩgũnda-inĩ ya ngano mũthenya wa Thabatũ, na arutwo ake maarĩ ahũtu, na makĩambĩrĩria gũtua ngira cia ngano, magĩcirigitha, makĩrĩa ngano.

² Rĩria Afarisai moonire ũguo, makĩmwĩra atĩrĩ, “Ta rora! Arutwo aku nĩmareeka ũria watho ũtetĩkĩritie gwĩkwo mũthenya wa Thabatũ.”

³ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ mũtathomete ũria Daudi eekire rĩria we na arĩa maarĩ nake maarĩ ahũtu?”

⁴ Aatoonyire nyũmba ya Ngai, na arĩ hamwe na arĩa maarĩ nake, makĩria mĩgate ĩria yamũrĩrwo Ngai ĩria mateetĩkĩritio kũria nĩ watho, tĩga no athĩnjĩri-Ngai meetĩkĩritio kũmĩria.

⁵ O na ningĩ kaĩ mũthomete Watho-inĩ atĩ mũthenya wa Thabatũ, athĩnjĩri-Ngai arĩa marĩ thĩinĩ wa hekarũ nĩmathaahagia mũthenya ũcio na matituagwo ahĩtia?

⁶ Ngũmwĩra atĩrĩ, ũmwe mũnene gũkĩra hekarũ arĩ haha.

⁷ Korwo nĩmwamenyete gĩtũmi gĩa ciugo ici, atĩrĩ, ‘Kũiguanĩra tha nĩkuo nyendaga, no ti magongona,’ mũtingĩatuĩrĩire andũ mateehĩtie mahĩtia.

⁸ Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ nĩwe Mwathani wa mũthenya wa Thabatũ.”

⁹ Oima kũu-rĩ, agĩthĩ agĩtoonya thunagogi yao,

¹⁰ na nĩ haarĩ mũndũ wonjete guoko. Na tondũ nĩmacaragia gĩtũmi gĩa gũthitangĩra Jesũ-rĩ, makĩmũria atĩrĩ, “Watho nĩwĩtikĩritie kũhonania mũthenya wa Thabatũ?”

¹¹ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Nũũ wanyu ũngĩkorwo na ng’ondũ, nayo ĩgwe irima mũthenya wa Thabatũ-rĩ, ũtangĩmĩruta irima?”

¹² Kaĩ mũndũ atakĩrĩ wa bata mũno gũkĩra ng’ondũ! Nĩ ũndũ ũcio watho nĩwĩtikĩritie gwĩka wega mũthenya wa Thabatũ.”

¹³ Agĩcooka akĩria mũndũ ũcio atĩrĩ, “Tambũrũkia guoko gwaku.” Nake agĩtambũrũkia guoko, nakuo gũgĩtuĩka kũgĩma, o ta kũu kũngĩ.

¹⁴ No Afarisai makiuma nja, magĩcookania ndundu ya ũria mangĩũragithia Jesũ.

Ndungata ya Ngai ĩria Thuure

¹⁵ Nake Jesũ aamenya ũhoru ũcio, akĩehera kũu. Andũ aingĩ makĩmũrũmĩrĩra, nake akĩhonia arũaru ao othe,

¹⁶ agĩcooka akĩmakaania atĩ matikoige we nĩwe ũ.

¹⁷ Ũndũ ũyũ nĩguo wahingirie ũhoru ũria waarĩtio na kanua ka mũnabii Isaia, rĩria oigire atĩrĩ:

¹⁸ “Ĩno nĩyo ndungata yakwa ĩria ndĩthuurĩire,
ĩria nyendete, na nĩyo ĩkenagia ngoro yakwa;
nĩngamĩitĩrĩria Roho wakwa,
nayo nĩkamenyithia ndũrĩrĩ ciira wa kĩhooto.

¹⁹ Ndĩgaatetania kana ĩgũũthũke;
na gũtirĩ mũndũ ũkaigua mũgambo wayo njĩra-inĩ.

20 ndĩkoina kamũrangi kagondoku,
kana ñhorie rũtambĩ rũrĩa rũgũtooga,
nginya rĩrĩa ñgaatũma itua rĩakwa rĩhootane.

21 Thiĩnĩ wa rũtwa rĩayo ndũrĩrĩ nĩikaagĩa na
kĩĩrĩgĩrĩro.”

Jesũ na Beelizebuli

22 Magĩcooka makĩmũrehera mũndũ warĩ na ndaimono,
na aarĩ mũtumumu, na ndaaragia, nake Jesũ akĩmũhonia,
akĩhota kwaria na kuona.

23 Andũ othe makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, “Ũyũ no
akorwo arĩ we Mũrũ wa Daudi?”

24 No rĩrĩa Afarisai maaiguire ũguo, makiuga atĩrĩ,
“Mũndũ ũyũ aingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli
ũrĩa mũnene wa ndaimono.”

25 Nake Jesũ aamenya ũrĩa meciiragia, akĩmeera atĩrĩ,
“Ũthamaki o wothe ũngĩgayũkana ũũkanĩrĩre guo mwene
no ũharagane, narĩo itũũra o rĩothe kana nyũmba
ĩngĩgayũkana ndĩngĩhaanda.

26 Angĩkorwo Shaitani nĩwe ũingataga Shaitani-rĩ,
nĩagayũkanĩte we mwene. Ũthamaki wake ũngĩkĩhaanda
atĩa?

27 Na angĩkorwo nĩ nyiingataga ndaimono na hinya wa
Beelizebuli-rĩ, nao andũ anyu maingataga ndaimono na
hinya wa ũ? Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, acio nĩo makaamũtuĩra
ciira.

28 No nĩ ingĩkorwo nyiingataga ndaimono na Roho wa
Ngai-rĩ, ũthamaki wa Ngai nĩũkinyĩte kũrĩ inyuĩ.

29 “Nĩngĩ-rĩ, mũndũ aahota atĩa gũtoonya nyũmba ya
mũndũ njamba na amũtunye indo ciake ataambĩte kuoha
mũndũ ũcio njamba? Hĩndĩ ĩyo no rĩo angĩhota kũmũtunya
indo cia nyũmba yake.

30 “Mũndũ ũrĩa ũtarĩ hamwe na nĩ, ũcio nĩ thũ
yakwa, nake ũrĩa ũtacookanagĩrĩria hamwe na nĩ, ũcio
nĩkũhurunja ahurunjaga.

31 Nĩngĩ ngũmwĩra atĩ, rĩhĩa o rĩothe o na kũruma Ngai,
andũ no marekerwo, no mũndũ ũrĩa ũkaaruma Roho, ũcio
ndakarekerwo.

32 Mũndũ o wothe ũrĩa ũgacaambia Mũrũ wa Mũndũ
nĩakarekerwo, no ũrĩa wothe ũgaacambia Roho Mũtheru,
ũcio ndakaarekerwo, ihinda rĩrĩ tũrĩ kana ihinda rĩrĩa
rĩgooka.

33 “Agĩriai mũtĩ na maciaro maguo nĩmekwagĩra, kana
mũthũkie mũtĩ na mũthũkie maciaro maguo mooru,
nĩgũkorwo mũtĩ ũmenyekaga na maciaro maguo.

³⁴ Inyuĩ rūciaro rūrũ rwa nduĩra, mwahota atĩa kwaria maũndũ mega, na mũrĩ ooru? Nĩgũkorwo kanua kaaragia maũndũ marĩa maiyũrite ngoro-inĩ.

³⁵ Mũndũ mwegaga aaragia maũndũ mega moimĩte mũthiithũ-inĩ wake mwegaga, nake mũndũ mũũru aaragia maũndũ mooru moimĩte mũthiithũ-inĩ wake mũũru.

³⁶ No ngũmwĩra atĩrĩ, mũthenya wa itua rĩa ciira, andũ nĩmakaheana ũhoro wa ciugo ciothe cia tũhũ iria manaaria.

³⁷ Nĩgũkorwo ciugo ciaku nĩcio igaatũma ũtuuo ndũrĩ na mahĩtia, na ciugo ciaku no cio igaatũma ũtuuo mũhĩtia.”

Kĩama kĩa Jona

³⁸ Hĩndĩ ĩyo Afarisai amwe na arutani a watho makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, tũkwenda ũtũringĩre kĩaama.”

³⁹ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Rũciaro rwaganu na rwa ũtharia rūrenda rūringĩrwo kĩaama! No gũtirĩ kĩaama rũkũringĩrwo tiga o kĩaama kĩa kĩa mũnabii Jona.

⁴⁰ Nĩ gũkorwo o ta ũrĩa Jona aikarire matukũ matatũ, mũthenya na ũtukũ, arĩ nda ya thamaki ĩrĩa nene, ũguo noguo Mũrũ wa Mũndũ agaikara matukũ matatũ, mũthenya na ũtukũ, arĩ tũri-inĩ.

⁴¹ Andũ a Nineve nĩmakarũgama hĩndĩ ya ciira hamwe na rūciaro rūrũ marũtuĩre ciira; nĩgũkorwo nĩmeririre rĩrĩa maahunjĩirio nĩ Jona, na rĩu ũmwe mũnene gũkĩra Jona arĩ haha.

⁴² Mũthamaki mũndũ-wa-nja wa mwena wa Gũthini nĩakarũgama hĩndĩ ya ciira hamwe na rūciaro rūrũ arũtuĩre ciira; nĩgũkorwo nĩoimire ituri cia thĩ oke athikĩrĩrie ũũgĩ wa Solomoni, na rĩu ũmwe mũnene gũkĩra Solomoni arĩ haha.

⁴³ “Na rĩrĩ, roho mũũru woima thĩinĩ wa mũndũ, ũtuĩkanagĩria werũ-inĩ ũgĩcaria ũhurũko, na ũkaaga.

⁴⁴ Hĩndĩ ĩyo ũkoiga atĩrĩ, ‘Nĩngũcooka nyũmba ĩrĩa ndoimire.’ Na wacooka-rĩ, ũgakora nyũmba ĩyo ĩrĩ theri, ĩrĩ haate, ĩgathera na ĩgathondekwo wega.

⁴⁵ Hĩndĩ ĩyo roho ũcio ũkagĩra maroho mangĩ mũgwanja mooru makĩria maguo mwene, magatoonya magaikara kũu. Naguo mũikarĩre wa mũndũ ũcio ũgathũka gũkĩra wa mbere. ũguo nĩguo gũkahaana kũrĩ rūciaro rūrũ rwaganu.”

Nyina wa Jesũ na Ariũ a Nyina

⁴⁶ O hĩndĩ ĩyo Jesũ aaragĩria andũ-rĩ, nyina na ariũ a nyina makĩrũgama nja makĩenda kwaria nake.

⁴⁷ Nake mũndũ ũmwe akĩmwĩra atĩrĩ, “Maitũguo na ariũ a maitũguo marũngĩĩ haha nja, makĩenda kwaria nawe.”

48 Nake Jesũ akĩmũcookeria akĩmũũria atĩrĩ, “Maitũ nũũ, na ariũ a maitũ nĩ a?”

49 Agĩcooka akĩorota arutwo ake, akiuga atĩrĩ, “Aya nĩo maitũ na ariũ a maitũ.

50 Nĩgũkorwo mũndũ wothe wĩkaga ũrĩa Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ endaga, ũcio nĩwe mũrũ na mwarĩ wa maitũ, na nĩ we maitũ.”

13

Ngerekano ya Mũhuri wa Mbeũ

1 Mũthenya o ro ũcio-rĩ, Jesũ nĩoimire nyũmba agĩthĩ agĩikara thĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria.

2 Ikundi cia andũ aingĩ mũno ikĩũngana harĩa aarĩ nginya ĩgĩtũma atoonye gatarũ na agĩikara thĩ thĩinĩ wayo, nao andũ acio othe makĩrũgama hũgũrũrũ-inĩ cia iria.

3 Nake akĩmaruta maũndũ maingĩ na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ: “Mũrĩmi nĩoimagarire akahure mbeũ ciake.

4 Na rĩrĩa aahuraga mbeũ icio-rĩ, imwe ikĩgũa mũkĩra-inĩ wa njĩra, nacio nyoni igĩũka ĩgĩcirĩa.

5 Ingĩ ikĩgũa rũnyanjara-inĩ kũrĩa gũtaarĩ na tĩiri mũingĩ. Nacio ikĩmera o narua tondũ tĩiri ndwarĩ mũriku.

6 Na hĩndĩ ĩrĩa riũa rĩarire, rĩgĩcina mũmera ĩyo, nayo ĩkĩũma tondũ ndĩarĩ na mũri.

7 Na mbeũ ingĩ ikĩgũa mũigua-inĩ, nayo mũigua ĩgĩkũra, ĩgĩthararia mbeũ icio rĩrĩa ciamerire.

8 Ingĩ nacio ikĩgũa tĩiri-inĩ ũrĩa mũnoru, ikĩgĩa na maciaro imwe ĩgĩciara maita igana, iria ingĩ ĩgĩciara maita mũrongo ĩtandatũ, na iria ingĩ ĩgĩciara maita mũrongo ĩtatũ ma ĩria ciahaandirwo.

9 ũrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩaigue.”

10 Nao arutwo ake magĩũka kũrĩ we, makĩmũũria atĩrĩ, “Waragĩria andũ na ngerekano nĩkĩ?”

11 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Inyuĩ nĩmũheetwo ũmenyo wa kũmenya hitho cia ũthamaki wa igũrũ, no-o matiheetwo.

12 ũrĩa wothe ũrĩ na indo nĩakoongererwo nyingĩ aingĩhie makĩria. Nake ũrĩa wothe ũtarĩ, nĩagatuunywo o na kĩrĩa arĩ nakĩo.

13 Gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmaga ndĩmaarĩrie na ngerekano:

“Nĩ ũndũ o na gũkorwo nĩmoonaga-rĩ, mationaga;

o na gũkorwo nĩmaiguaga-rĩ, matiiguaga kana makamenya.

14 Nĩo makinyĩirwo nĩ ũhoro ũrĩa warathirwo nĩ mũnabii Isaia, rĩrĩa oigire atĩrĩ:

“Kũigua mũgũtũũra mũiguaga, no mũtikaamenya ũndũ; kuona mũgũtũũra muonaga, no mũtigakuũkĩrwo.

15 “ Nĩgũkorwo ngoro cia andũ aya nĩ ngingitaru;
matũ mao matiiguaga,
na nĩmahingĩte maitho mao.

Tondũ maahota kuona na maitho mao,
na maigue na matũ mao,
o na ngoro ciao igĩe na ũmenyo,
manjookerere, na niĩ ndĩmahonie.’

16 No kũrathimwo nĩ maitho manyu tondũ nĩmoonaga, na
matũ manyu tondũ nĩmaiguaga.

17 Tondũ ngũmwĩra atĩrĩ na ma, anabii na andũ aingĩ
athingu nĩmerirĩrie kuona maũndũ marĩa mũrona no-
o matiamonire, na nĩmerirĩrie kũigua maũndũ marĩa
mũraigua no matiamauguire.

18 “Nĩ ũndũ ũcio, ta iguai ngĩtaarĩria ũhoru wa ngerekano
ĩyo ya mũhuri wa mbeũ:

19 Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ o wothe aigua ndũmĩrĩri ya ũthamaki
na akaaga kũmĩmenya-rĩ, hĩndĩ ĩyo ũrĩa mũũru okaga
akamũtunya kĩrĩa kĩaande ngoro-inĩ yake. Īno nĩyo mbeũ
ĩrĩa yahurirwo mũkĩra-inĩ wa njĩra.

20 Ũrĩa wamũkĩrĩre mbeũ ĩrĩa yagũire rũnyanjara-inĩ nĩ
mũndũ ũrĩa ũiguaga kiugo, na o rĩmwe agakĩamũkĩra arĩ
na gĩkeno.

21 No tondũ ndarĩ mĩri-rĩ, aikaraga o kahinda kanini.
Hĩndĩ ĩrĩa thĩna woka, kana kwagĩa na kĩnyariirano nĩ
ũndũ wa kiugo-rĩ, agagĩtiganĩria o narua.

22 Nake ũrĩa wamũkagĩra mbeũ ĩrĩa yagũire mĩigua-
inĩ-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũiguaga kiugo, no mĩhang’o ya
mũtũũrĩre ũyũ, na kũheenererio nĩ ũtonga, igagĩthararia,
ikagiria kĩgĩe na maciaro.

23 No ũrĩa wamũkĩrĩre mbeũ ĩrĩa yagũire tĩri-inĩ ũrĩa
mũnoru-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũiguaga kiugo, na agakĩmenya.
Nake agaciara maciaro, ũmwe akaruta maita igana, ũngĩ
maita mĩrongo ĩtandatũ, na ũngĩ maita mĩrongo ĩtatũ ma
mbeũ ĩrĩa yahaandĩtwo.”

Ngerekano ya Riya

24 Ningĩ Jesũ akĩmahe ngerekano ĩngĩ, akĩmeera atĩrĩ:
“Ũthamaki wa igũrũ ũhaana ta mũndũ ũrĩa wahaandire
mbeũ njega mũgũnda wake.

25 No rĩrĩa andũ othe maakomete-rĩ, thũ yake igĩũka,
ĩkĩhura itindĩ thĩnĩ wa ngano, na igĩũthĩra.

26 Hĩndĩ ĩrĩa ngano yamerire na igĩciara-rĩ, hĩndĩ ĩyo
itindĩ o narĩo rĩkĩonekana.

27 “Ndungata cia mwene mũgũnda igĩũka kũrĩ we,
ikĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi witũ, githĩ ndwahaandire mbeũ
njega mũgũnda waku? Kaĩ itindĩ rĩkĩumĩte kũ?’

28 “Agĩcookia atĩrĩ, ‘Nĩ mũndũ ũrĩ ũthũ na nĩ wekire ũguo.’

“Ndungata icio ikĩmũũria atĩrĩ, ‘Nĩũkwenda tũthiĩ, tũkarĩmunye?’

29 “Nake agĩcookia atĩrĩ, ‘Aca, tondũ mũkĩmunya itindiĩ rĩu, mwahota kũrĩmunyanĩria na ngano.

30 Rekei ikũranĩre nginya hĩndĩ ya magetha. Hĩndĩ ĩyo-rĩ, nĩngeera agethi atĩrĩ: Ambai mũmunye itindiĩ na mũrĩohe itĩia, nĩguo rĩcinwo; mũcooke mũcokanĩrĩrie ngano, mũmĩge ikũmbĩ rĩakwa.’”

Ngerekano ya Mbeũ ya Karatarĩ, na ya Ndawa ya Kũmbia Mĩgate

31 Nĩamaheire ngerekano ĩngĩ, akĩmeera atĩrĩ: “Ūthamaki wa igũrũ ũtariĩ ta mbeũ ya karatarĩ, ĩria mũndũ oire akĩhaanda mũgũnda wake.

32 O na akorwo mbeũ ĩyo nĩyo nini mũno kũrĩ mbeũ ciothe-rĩ, rĩria yakũra, nĩnenehaga kũrĩ mĩmera ĩria ĩngĩ ya mũgũnda na ĩgatuĩka mũtĩ, nacio nyoni cia rĩera-inĩ igooka igaaka itara hong-e-inĩ ciaguo.”

33 Agĩcooka akĩmahe ngerekano o ĩngĩ, akĩmeera atĩrĩ: “Ūthamaki wa igũrũ ũhaana ta ndawa ya kũmbia mĩgate ĩria mũndũ-wa-nja oire na akĩmĩtukania na mũtu mũingĩ o nginya mũtu ũcio wothe ũkĩmbio nĩyo.”

34 Jesũ aaragĩria kĩrĩndĩ maũndũ macio mothe na ngerekano na ndamaragĩria ũndũ o na ũmwe atekũhũthĩra ngerekano.

35 Nĩguo ũhoru ũria waaririo na kanua ka mũnabii ũhing-e rĩria oigire atĩrĩ:

“Ngaatumũra kanua gakwa njarie na ngerekano, nĩngaaria maũndũ marĩa matũire marĩ mahithe ku-uma rĩria thĩ yombirwo.”

Gũtaarĩria Ngerekano ya Itindiĩ

36 Hĩndĩ ĩyo agĩtiga kĩrĩndĩ, agĩtoonya nyũmba. Arutwo ake magĩũka kũrĩ we, makĩmwĩra atĩrĩ, “Tũtaarĩrie ngerekano ya itindiĩ rĩria rĩarĩ thĩinĩ wa mũgũnda.”

37 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ūria wahaandire mbeũ njega nĩ Mũrũ wa Mũndũ.

38 Mũgũnda nĩ thĩ, nayo mbeũ njega nĩcio ciana cia ũthamaki. Itindiĩ nĩ ciana cia ũria mũũru,

39 nayo thũ ĩria ĩrĩhaandaga nĩ ũria mũũru. Magetha nĩ ithirĩro rĩa mahinda maya, na agethi nĩ araiika.

40 “Nĩ ũndũ ũcio o ta ũria itindiĩ rĩmunyagwo rĩgacinwo na mwaki-rĩ, ũguo noguo gũkahaana hĩndĩ ya ithirĩro rĩa mahinda maya.

41 Mūrū wa Mündū nīagatūma araika ake, na nīmakeheria maündū mothe marīa marehaga mehia na andū arīa othe mekaga ūūru ūthamaki-inī wake.

42 Nīmakamaikia thīinī wa icua rīa mwaki, kūrīa gūgaakorwo kīrīro na kūhagarania magego.

43 Hīndī īyo arīa athingu magaakenga ta riūa thīinī wa ūthamaki wa Ithe wao. Ūrīa ūrī na matū nī aigue.

Ngerekano ya Mūthiithū Mūhithe, na Ruru

44 “Ūthamaki wa igūrū ūhaanaine na mūthiithū wahithitwo mūgūnda. Na rīrīa mündū aawoonire, akīūhitha rīngī, na nī ūndū wa ūrīa akenete, agīthiī akīendia indo ciothe iria arī nacio akīgūra mūgūnda ūcio.

45 “Nīngī ūthamaki wa igūrū ūhaanaine na mwonjorithia wacaragia ruru njega.

46 Hīndī īrīa oonire īmwe ya thogora mūnene-rī, agīthiī akīendia indo ciake ciothe iria aarī nacio, akīmīgūra.

Ngerekano ya Neti

47 “O rīngī, ūthamaki wa igūrū ūhaanaine na neti īrīa yaikirio iria-inī, nayo īgitega thamaki cia mīthemba yothe.

48 Hīndī īrīa yayiūrīre, ategi acio a thamaki makīmīguucia hūgūrūrū-inī cia iria. Hīndī īyo magīkara thī, magīthuura thamaki iria njega, magīciīkīra ikabū-inī, no iria njuru magīcite.

49 Ūguo nīguo gūgaakorwo hīndī ya ithirīro rīa mahinda maya. Araika nīmagooka maamūranie arīa aaganu kuuma kūrī arīa athingu,

50 na maikie arīa aaganu icua-inī rīa mwaki, kūrīa gūgaakorwo na kīrīro na kūhagarania magego.”

51 Jesū akīmooria atīrī, “Nīmwataūkīrwo nī maündū macio mothe?”

Magīcookia atīrī, “Ī, nītwataūkīrwo.”

52 Akīmeera atīrī, “Nī ūndū ūcio, mūrutani wa watho o wothe ūrīa ūrutitwo ūhoru wa ūthamaki wa igūrū-rī, ahaanaine na mwene nyūmba ūrīa ūrutaga mūthiithū-inī wake indo iria njerū o na iria ngūrū.”

Mūnabii ūtarī Mūtūe

53 Nake Jesū aarīkia kūheana ngerekano icio-rī, akiuma kūu.

54 Aakinya itūūra rīa kwao-rī, akīambīrīria kūrutana thunagogi-inī ciao, nao makīgega. Makīūrania atīrī, “Mündū ūyū arutite kū ūūgī ūyū na ciiko ici cia hinya?”

55 Githī ūyū ti we mūrū wa mūtharamara? Githī rītwa rīa nyina ti Mariamu, na githī ariū a nyina ti Jakubu, na Jusufu, na Simoni, na Juda?

56 Na githĩ aarĩ a nyina othe tũtirĩ nao? Mũndũ ũyũ akĩrutĩte maũndũ maya mothe kũ?”

57 Nao makĩmũrega.

No Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Kũndũ mũnabii ataheagwo gĩtĩo no itũũra-inĩ rĩake na gwake mũcĩ.”

58 Nake ndaaringire ciama nyingĩ kũu, tondũ wa ũrĩa maagĩte gwĩtĩkia.

14

Johana Mũbatithania Kũrengwo Mũtwe

1 Na rĩrĩ, hĩndĩ iyo, Mũthamaki Herode nĩaignire ngumo ya Jesũ,

2 nake akĩra arĩa maamũtungataga atĩrĩ, “Ūcio nĩ Johana Mũbatithania; nĩ ariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuu! Nĩkĩo arĩ na hinya mũnene ũguo wa kũringa ciama.”

3 Na rĩrĩ, Herode nĩanyĩtĩte Johana akamuoha, na akamũikia njeera nĩ ũndũ wa Herodia, ũrĩa warĩ mũtumia wa mũrũ wa nyina Filipu,

4 tondũ Johana nĩamwĩrĩte atĩrĩ: “Watho ndũgwĩtĩkĩrĩtie ũmũhikie.”

5 Herode nĩendaga kũũraga Johana, no nĩetigagĩra andũ, tondũ nĩmeetĩkĩtie atĩ Johana aarĩ mũnabii.

6 Mũthenya wa gũkũngũra gũciarwo kwa Herode-rĩ, mwarĩ wa Herodia nĩainĩire andũ, na agĩkenia Herode mũno.

7 Nĩ ũndũ ũcio Herode akĩhĩta na mwĩhĩtwa atĩ nĩekũmũhe kĩrĩa gĩothe angĩendire.

8 Nake mũirĩtu ũcio aarĩkia gũtaarwo nĩ nyina, akiuga atĩrĩ, “He mũtwe wa Johana Mũbatithania o rĩu ũrĩ thĩinĩ wa kiuga.”

9 Mũthamaki nĩataangĩkire mũno, no nĩ ũndũ wa mwĩhĩtwa wake, na ageni arĩa maarĩ iruga-inĩ rĩake-rĩ, agĩathana atĩ mũirĩtu ũcio aheo kĩrĩa eetĩtie.

10 Nĩ ũndũ ũcio agĩtũmana kũu njeera na Johana akĩrengwo mũtwe.

11 Naguo mũtwe ũcio wake ũkĩrehwo na kiuga, ũkĩnengerwo mũirĩtu ũcio, nake akĩũtwarĩra nyina.

12 Nao arutwo a Johana magĩthĩ makĩoya kĩimba gĩake, magĩgĩthika, magĩcooka magĩthĩ makĩra Jesũ.

Jesũ Kũhũunia Andũ Ngiri Ithano

13 Na rĩrĩa Jesũ aigũire ũhoro ũcio, akiuma kũu ahaicĩte gatarũ andũ matekũmenya, agĩthĩ handũ hataarĩ na andũ. Nakĩo kĩrĩndĩ kĩaigua ũguo-rĩ, gĩkiuma matũũra-inĩ gĩkĩmũrũmĩrĩra na magũrũ.

14 Rĩrĩa Jesũ oimire gatarũ na akĩona andũ aingĩ, akĩmaiguĩra tha, na akĩhonia arũaru ao.

15 Na gwakuhĩrĩria gũtuka-rĩ, arutwo ake magĩthiĩ harĩ we, makĩmwĩra atĩrĩ, “Gũkũ nĩ kũndũ gũtarĩ mĩciĩ, na nĩkũratuka. Īra andũ aya mathiĩ, nĩgeetha makegũrĩre irio tũtũura-inĩ.”

16 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Hatirĩ bata wa mathiĩ. Mahei gĩa kũrĩa inyuĩ ene.”

17 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Haha tũrĩ na mĩgate ĩtano tu na thamaki igĩrĩ.”

18 Akĩmeera atĩrĩ, “Ndeherai haha.”

19 Nake agĩathana andũ maikare thĩ nyeki-inĩ. Akĩoya mĩgate ĩyo ĩtano na thamaki icio igĩrĩ, akĩrora igũrũ, agĩcookia ngaatho, akĩenyũranga mĩgate ĩyo. Agĩcooka akĩmĩnengera arutwo, nao arutwo makĩhe andũ.

20 Othe makĩrĩa makĩhũũna, nao arutwo makĩũngania cienyũ iria ciatigarĩte makĩiyũria ciondo ikũmi na igĩrĩ.

21 Mũigana wa andũ arĩa maarĩre maarĩ ta arũme ngiri ithano, andũ-a-nja na ciana matatarĩtwo.

Jesũ Kũgerera Maaĩ Igũrũ

22 O hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩra arutwo ake matoonye gatarũ, mathiĩ mbere yake mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria mũira wa oigĩre kĩrĩndĩ ũhoro.

23 Thuutha wa kũmoigĩra ũhoro-rĩ, akĩambata kĩrĩma-inĩ arĩ wiki nĩguo akahoe. Na gũgĩtuka aarĩ o ho wiki,

24 no gatarũ nĩkarĩkĩtie gũthiĩ itĩna iraiharaihu kuuma thĩ nyũmũ, gakĩhũũragwo nĩ makũmbĩ ma maaĩ tondũ kerekeire na kũrĩa rũhuho ruoimaga.

25 Na rĩrĩ, ta thaa kenda cia ũtukũ-rĩ, Jesũ agĩthiĩ kũrĩ o agereire maaĩ igũrũ.

26 Hĩndĩ ĩrĩa arutwo maamuonire agĩthiĩ agereire maaĩ igũrũ, makĩnyitwo nĩ guoya, makiuga atĩrĩ, “Īrĩa nĩ ngoma,” na magĩkaya nĩ gwĩtigĩra.

27 No hĩndĩ o ĩyo Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ūmĩrĩriai! Nĩ niĩ. Tigai gwĩtigĩra.”

28 Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, akorwo nĩwe-rĩ, njĩra njũke kũrĩ we ngereire maaĩ igũrũ.”

29 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūka.”

Hĩndĩ ĩyo, Petero akiuma gatarũ, agĩthiĩ agereire maaĩ igũrũ erekeire harĩ Jesũ.

30 No rĩrĩa oonire rũhuho, agĩtigĩra, na akĩambĩrĩria gũtoonyerera maaĩ-inĩ, agĩkaya, akiuga atĩrĩ, “Mwathani, honokia!”

31 O rĩmwe, Jesũ agĩtambũrũkia guoko, akĩmũnyiita, akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee kaĩ ũrĩ na wĩtĩkio mũnini-ĩ! Wagĩa na nganja nĩkĩ?”

32 Na hĩndĩ ĩrĩa maahaicire gatarũ-rĩ, rũhuho rũgĩtiga kũhurutana.

33 Hĩndĩ ĩyo arĩa maarĩ thĩinĩ wa gatarũ makĩmũgooca, makiuga atĩrĩ, “Nĩ ma wee nĩwe Mũrũ wa Ngai.”

34 Na maarĩkia kũringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ, magĩkinya bũrũri wa Genesareti.

35 Na hĩndĩ ĩrĩa andũ a kũu maamenyire atĩ nĩ Jesũ, makĩhunja ũhoru ng’ongo ciothe iria ciamarigiicĩrie. Nao makĩmũrehera andũ othe arĩa maarĩ arũaru,

36 na makĩmũthaitha areke arũaru mahutie gĩcũrĩ kĩa nguo yake, na arĩa othe maamũhutirie makĩhonio.

15

Ūhoru wa Thaahu

1 Na rĩrĩ, thuutha ũcio Afarisai amwe na arutani a watho magĩũka kũrĩ Jesũ moimĩte Jerusalemu, makĩmũũria atĩrĩ,

2 “Nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutwo aku mathũkie kĩrĩra gĩa athuuri? Matiĩthambaga moko rĩrĩa mekũrĩa irio!”

3 Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Na inyuĩ mũthũkagia watho wa Ngai nĩ ũndũ wa irĩra cianyu nĩkĩ?”

4 Nĩgũkorwo Ngai oigire atĩrĩ, “Tĩia thoguo na nyũkwa’ na ‘Mũndũ wa kũruma ithe kana nyina no nginya ooragwo.’

5 No inyuĩ muugaga atĩ mũndũ angĩĩra ithe kana nyina atĩrĩ, ‘Ūteithio ũrĩa ingĩagũteithia naguo, nĩ kĩheo kĩamũrĩre Ngai,’

6 mũndũ ũcio ndarĩ bata wa ‘gũtĩia ithe’ naguo. Nĩ ũndũ ũcio mũgagĩtua kiugo kĩa Ngai gĩa tũhũ nĩ ũndũ wa kĩrĩra kĩanyu.

7 Inyuĩ hinga ici! Isaia nĩamenyete wega hĩndĩ ĩrĩa aarathire ũhoru wanyu, akiuga atĩrĩ:

8 “ ‘Andũ aya maahega gĩtĩio na mĩromo, no ngoro ciao irĩ kũraya na nĩ.

9 Nao maahooyaga o tũhũ; morutani marĩa marutanaga no mawatho ma andũ. ’ ”

10 Nake Jesũ agĩĩta kĩrĩndĩ kũu gĩũke harĩ we, agĩkĩĩra atĩrĩ, “Thikĩrĩriai na mũtaũkĩrwo.

11 Kĩrĩa gĩtoonyaga na kanua ka mũndũ ti kĩo ‘kĩmũthaahagia’, no kĩrĩa kiumaga kanua gake nĩkĩo ‘kĩmũthaahagia.’ ”

12 Na hĩndĩ ĩyo arutwo ake magĩthĩĩ harĩ we, makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩũĩ atĩ Afarisai nĩmararakarire rĩrĩa maraiguire ũhoru ũcio?”

13 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũmera o wothe ũtaahandĩtwo nĩ Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ nĩũkamunywo na mĩri.

14 Tiganai nao; acio nĩ atongoria atumumu. Mũtumumu angĩtongoria mũtumumu ũngĩ, eerĩ no kũgũa mangĩgũa irima.”

15 Nake Petero akiuga atĩrĩ, “Tũtaũrĩre ngerekano ĩyo.”

16 Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “O na inyuĩ mũtirĩ mũrataũkĩrwo o na rĩu?

17 Kaĩ mũtooĩ atĩ kĩndũ kĩrĩa gĩtoonyaga na kanua gĩthiiaaga nda, gĩgacooka gĩkoima mwĩrĩ?

18 No maũndũ marĩa moimaga kanua moimaga ngoro-inĩ, na nĩmo ‘mathaahagia’ mũndũ.

19 Nĩ ũndũ ngoro-inĩ nĩkuo kuumaga meciiria mooru, na ũragani, na ũtharia, na ũhũiri maraya, na ũici, na kũiganĩrĩa igenyo, na njambanio.

20 Macio nĩmo maũndũ marĩa ‘mathaahagia’ mũndũ; no kũrĩa irio na moko matarĩ mathambie matingĩtũma mũndũ agĩe na ‘thaahu’.”

Wĩtikio wa Mũndũ-wa-Nja Mũkaanani

21 Ningĩ Jesũ akiuma kũu, agĩthiĩ ndeere-inĩ cia Turo na Sidoni.

22 Mũndũ-wa-nja Mũkaanani woimĩte gũkuhĩ na kũu agĩũka kũrĩ we, akĩmũkayagĩra, akiugaga atĩrĩ, “Mwathani, Mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha! Mũirĩtu wakwa nĩarathĩnio mũno nĩ ndaimono.”

23 No Jesũ ndarĩ ũndũ o na ũmwe oigire. Nĩ ũndũ ũcio arutwo ake magĩthiĩ kũrĩ we makĩmũringĩrĩria, makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwĩre athiĩ, tondũ nĩaratũrũmĩrĩa agĩkayaga.”

24 Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Ndaatũmirwo o kũrĩ ng’ondũ cia nyũmba ya Isiraeli iria ciũrĩte tu.”

25 Nake mũndũ-wa-nja ũcio agĩũka, akĩmũturĩria ndu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ndeithia!”

26 Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Gũtiagĩrĩre kuoya mũgate wa ciana ũikĩrie ngui.”*

27 Nake mũndũ-wa-nja ũcio akiuga atĩrĩ, “Ĩĩ nĩguo Mwathani; no o na ngui nĩrĩĩaga rũitiki rũrĩa rũgũaga kuuma metha-inĩ ya mwene cio.”

28 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ, wĩtikio waku nĩ mũnene! Ihooya rĩaku nĩrĩahingio.” Nake mwarĩ akĩhonio ithaa o rĩu.

Jesũ kũhe Andũ Ngiri Inya Irio

29 Jesũ akiuma kũu, agĩthiĩ agereire hũgũrũrũ-inĩ cia iria rĩa Galili, agĩcookia akĩambata kĩrĩma-inĩ, agĩkara thĩ.

* 15:26 Ayahudi meetaga andũ-a-Ndũrĩrĩ “Ngui” nĩ ũndũ wa kũmamena.

³⁰ Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩũka kũrĩ we, gĩkĩmũrehera andũ arĩa maathuaga, na atumumu, na arĩa maarĩ onju na arĩa mataaragia, na angĩ aingĩ, makĩmaiga magũrũ-inĩ make; nake akĩmahonia.

³¹ Nao andũ makĩgega rĩrĩa moonire arĩa mataaragia makĩaria, na arĩa onju mahonetio, na arĩa maathuaga magĩitwara, na atumumu makĩona. Nao makĩgooca Ngai wa Isiraeli.

³² Nake Jesũ agĩta arutwo ake moke harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩndĩraiguĩra andũ aya tha tondũ makoretwo hamwe na nĩ mĩthenya ĩtatũ, na matirĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa. Ndikwenda mathĩ marĩ ahũtu, tondũ maahota kũringĩkĩra njĩra.”

³³ Nao arutwo ake magĩcookia atĩrĩ, “Tũngĩruta kũ mĩgate ya kũhũũnia kĩrĩndĩ ta gĩkĩ, gũkũ werũ-inĩ?”

³⁴ Nake Jesũ akĩmooria, atĩrĩ, “Mũrĩ na mĩgate ĩgana?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Tũrĩ na mĩgate mũgwanja, na tũthamaki tũnini tũtarĩ tũngĩ.”

³⁵ Nake akĩira kĩrĩndĩ kũ gũkare thĩ.

³⁶ Agĩcooka akĩoya mĩgate ĩyo mũgwanja na tũthamaki tũu, na aarĩkia gũcookia ngaatho-rĩ, akĩmienyũranga, akĩmĩnengera arutwo nao makĩhe andũ.

³⁷ Othe makĩrĩa makĩhũũna. Thuutha ũcio arutwo makũngania cienyũ iria ciatigarĩte makĩiyũria ciondo mũgwanja.

³⁸ Mũigana wa andũ arĩa maarĩire maarĩ andũ ngiri inya, andũ-a-nja na ciana matatarĩtwo.

³⁹ Jesũ aarĩkia kuugĩra kĩrĩndĩ ũhoru, agĩtoonya gatarũ, agĩthĩ mwena wa Magadani.

16

Jesũ Kũũrio Aringe Kĩama

¹ Na rĩrĩ, Afarisai na Asadukai magĩũka kũrĩ Jesũ, makĩmũgeria na kũmwĩra amaringĩre kĩama kiumĩte igũrũ makĩone.

² Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Hĩndĩ ĩrĩa gwatuka, muugaga atĩrĩ, ‘Kaĩ nĩgũkaara-ĩ, tondũ igũrũ nĩ gũtune’.

³ Ningĩ rũciini muugaga atĩrĩ, ‘Ũmũthĩ nĩgũkũgĩa kĩhuhũkanio, tondũ igũrũ nĩ gũtune na gũgathimba.’ Nĩmũũĩ gũtaũra ũrĩa igũrũ rĩtariĩ, no mũtingĩhota gũtaũra imenyithia cia mahinda maya tũrĩ.

⁴ Rũciaro rũrũ rwaganu na rwa ũtharia rũũragia rũringĩrwo kĩama, no gũtirĩ kĩama rũkũringĩrwo tiga kĩama kĩrĩa kĩa Jona.” Nake Jesũ akĩmatiga, agĩthĩira.

Ndawa ya Kũmbia Mĩgate ya Afarisai na Asadukai

5 Rĩria maaringire iria, arutwo ake magĩkorwo nĩmariganĩrwo nĩgũkuua mĩgate.

6 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyererei, na mwĩhũgaga ndawa ya kũmbia mĩgate ya Afarisai na Asadukai.”

7 Nao makĩaranĩria, makiuga atĩrĩ, “Hihi nĩ tondũ tũtinoka na mĩgate.”

8 Nake Jesũ aamenya ũria meeranaga, akĩmooria atĩrĩ, “Inyuĩ a wĩtikio mũnini, nĩ kĩĩ kĩratũma mwaranĩrie ũhoro wa kwaga mĩgate?”

9 Kaĩ mũtarĩ mwataũkĩrwo? Mũtingĩirikana mĩgate ĩtano ĩria yarĩrwo nĩ andũ ngiri ithano, na nĩ ciondo ciigana muonganirie?

10 Kana mĩgate mũgwanja ĩria yarĩrwo nĩ andũ ngiri inya, na nĩ ciondo ciigana muonganirie?

11 Nĩ kĩĩ kĩragiria mũmenye atĩ ndikwaragia ũhoro wa mĩgate? No mwĩhũgagai ndawa ĩyo ya kũmbia mĩgate ya Afarisai na Asadukai.”

12 Hĩndĩ ĩyo makĩmenya atĩ ndaameeraga mehũũge nĩ ũndũ wa ndawa ya kũmbia mĩgate, no nĩ memenyagĩrĩre ũrutani wa Afarisai na Asadukai.

Petero Kuumbũra Kristũ

13 Na rĩria Jesũ aakinyire rũgongo rwa Kaisarea-Filipi, nĩoririe arutwo ake atĩrĩ, “Andũ moigaga Mũrũ wa Mũndũ nũũ?”

14 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Amwe moigaga atĩ nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga nĩwe Elija, o na angĩ makoiga nĩwe Jeremia, kana ũmwe wa anabii.”

15 Nake akĩmooria atĩrĩ, “Inyuĩ na inyuĩ muugaga atĩa? Muugaga niĩ nĩ niĩ ũ?”

16 Simoni Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai ũria wĩ muoyo.”

17 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Kũrathimwo-rĩ, nĩwe Simoni mũrũ wa Jona, nĩgũkorwo ndũguũrĩirio ũndũ ũyũ nĩ mũndũ, no nĩ Baba ũria ũrĩ igũrũ.

18 Na niĩ ngũkwĩra atĩrĩ, wee nĩwe Petero, na igũrũ rĩa ihiga rĩrĩ nĩngaka kanitha wakwa, nacio ihingo cia kwa ngoma itikaũtooria.

19 Nĩngakũnengera cabi cia ũthamaki wa igũrũ; na kĩa gĩothe ũkooha gũkũ thĩ nĩgĩkoohwo igũrũ, na kĩa gĩothe ũkoohora gũkũ thĩ, nĩgĩkoohorwo igũrũ.”

20 Agĩcooka agĩkaania arutwo ake matikeere mũndũ o na ũrĩkũ atĩ we nĩwe Kristũ.

21 Kuuma hĩndĩ ịyo Jesũ akĩambĩrĩria gũtaarĩria arutwo ake atĩ no nginya athĩ Jerusalemu, na athĩnio mũno nĩ athuuri, na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, na atĩ no nginya ooragwo, na thuutha wa mĩthenya ịtatũ ariũke.

22 Nake Petero akĩmũtwara keheri-inĩ, akĩmũkaania, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, kũroaga gũtuĩka ũguo! Ũndũ ũcio ndũkanagũkore!”

23 Nake Jesũ akĩhũgũrĩra Petero, akĩmwĩra atĩrĩ, “Cooka thuutha wakwa, Shaitani! Wee wĩ mũhĩnga harĩ nĩ; wee ndwĩciiragia maũndũ moimĩte kũrĩ Ngai, tiga maũndũ moimĩte kũrĩ andũ.”

24 Hĩndĩ ịyo Jesũ akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Mũndũ o wothe ũngĩenda kũnũmĩrĩra, no nginya eerege we mwene, oe mũtharaba wake aanũmĩrĩre.

25 Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wothe wendaga kũhonokia muoyo wake nĩakoorwo nĩguo; no ũrĩa wothe ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa nĩakaũhonokia.

26 Nĩ ũndũ-rĩ, mũndũ angĩgũna nakĩ o na angĩgũwatĩra thĩ yothe, na orwo nĩ muoyo wake? Kana nĩ kĩ mũndũ angĩkũũrania muoyo wake nakĩo?

27 Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ nĩagooka na riiri wa Ithe hamwe na araike ake, na hĩndĩ ịyo nĩakahe o mũndũ kĩheo gĩake kũringana na ciĩko ciake.

28 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, amwe marũngĩ haha matigacama gĩkuũ matonete Mũrũ wa Mũndũ agĩũka na ũthamaki wake.”

17

Jesũ Kũgarũrũka ũrĩa Aatarĩ

1 Thuutha wa mĩthenya ịtandatũ, Jesũ nĩathiire na Petero, na Jakubu, na mũrũ wa nyina Johana, akĩmatwara kĩrĩma-inĩ kĩraaya handũ hataarĩ na andũ.

2 Arĩ hau mbere yao akĩgarũrũka ũrĩa aahaanaga. Ũthiũ wake ũkĩara ta riũa, na nguo ciake ikĩerũha cua, ta ũtheri.

3 O hĩndĩ ịyo hau mbere yao makĩumĩrĩrwo nĩ Musa na Elija makĩaranĩria na Jesũ.

4 Nake Petero akĩra Jesũ atĩrĩ, “Mwathani, nĩ wega tũikare gũkũ; ũngĩenda-rĩ, no njake ithũnũ ịthatũ, kĩmwe gĩaku, na kĩmwe kĩa Musa, na kĩrĩa kĩngĩ kĩa Elija.”

5 O akĩaragia-rĩ, itu ikengu rĩgĩũka rĩkĩmahumbĩra, na mũgambo ũkiuma itu-inĩ rĩu ũkiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe Mũrũ wakwa ũrĩa nyendete; na nĩngenagio mũno nĩwe. Mũiguagei!”

6 Rĩrĩa arutwo maiguire ũguo-rĩ, makĩinamĩrĩra, magĩturumithia mothiũ mao thĩ mamakĩte mũno.

7 No Jesũ agĩũka, akĩmahutia na akĩmeera atĩrĩ, “Arahũkai, tigai gwĩtigĩra.”

8 Na rĩrĩa maatiirire maitho-rĩ, mationire mũndũ ũngĩ tige o Jesũ wiki.

9 Rĩrĩa maikũrũkaga kuuma kĩrĩma-inĩ, Jesũ akĩmaatha akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikae kwĩra mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩa muona, nginya rĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ akaariũkio oime kũrĩ arĩa akuũ.”

10 Nao arutwo makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩkĩ gĩtũmaga arutani a watho moige atĩ Elija no nginya aambe ooke?”

11 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ti-itherũ, Elija no nginya aambe ooke, ahaarĩrie maũndũ mothe.

12 No ngũmwĩra atĩrĩ, Elija nĩarĩkĩtie gũũka, no andũ makĩaga kũmũmenya, no nĩmamwĩkire ũrĩa wothe meendaga kũmwĩka. O ũguo noguo nake Mũrũ wa Mũndũ akaanyariirwo nĩo.”

13 Hĩndĩ ĩyo arutwo makĩmenya atĩ aamaheaga ũhoru wa Johana Mũbatithania.

Kũhonia Kamwana kaarĩ na Ndaimono

14 Rĩrĩa maakinyire harĩa kĩrĩndĩ kiarĩ, mũndũ ũmwe agĩthĩ harĩ Jesũ, akĩmũturĩria ndu,

15 akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani iguĩra mũrũ wakwa tha, arĩ na mũrimũ wa kĩbaba na nĩũmũthĩnagia mũno. Kaingĩ nĩagũũaga mwaki-inĩ kana akagũa maaĩ-inĩ.

16 Nĩndĩramũreheire arutwo aku, no matinahota kũmũhonia.”

17 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Rũciaro rũrũ rũtetĩkĩtie na rũremi, nĩ nginya rĩ ngũikara na inyuĩ? Ngũmũkirĩrĩria nginya rĩ? Ndeherai kamwana kau.”

18 Jesũ agĩkũũma ndaimono ĩyo, nayo ĩkiuma kamwana kau, na gakĩhonio o hĩndĩ ĩyo.

19 Nao arutwo magĩthĩ kũrĩ Jesũ keheri-inĩ, makĩmũũria atĩrĩ, “Tũremirwo nĩkũingata ndaimono ĩyo nĩkĩ?”

20 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩ tondũ wĩtikio wanyu nĩ mũnini. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũngĩkorwo na wĩtikio mũnini ta mbeũ ya karatarĩ, no mũhote kwĩra kĩrĩma gĩkĩ atĩrĩ, ‘Ehera haha, ũthĩ haarĩa’ na gĩthĩ. Gũtirĩ ũndũ ũkaamũrema.” (

21 No ndaimono mũthemba ũcio ndĩngĩngatĩka na kĩndũ kĩngĩ, tige mahooya na kwĩhinga kũrĩa irio.”)

22 Hĩndĩ ĩrĩa macookanĩrĩire kũ Galili, akĩmeera atĩrĩ, “Mũrũ wa Mũndũ nĩegũkunyaĩrwo aneanwo moko-inĩ ma andũ.

23 Nĩmakamũũraga, na mũthenya wa ĩtatũ nĩakariũkio.” Nao arutwo makĩyũrwo nĩ kĩa.

Igooti rĩa Hekarũ

24 Na rĩrĩ, Jesũ na arutwo ake maarĩkia gũkina Kaperin-aumu, arĩa meetagia andũ daraki igĩrĩ cia igooti rĩa hekarũ magĩthĩ kũrĩ Petero, makĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ mũrutani wanyu atarutaga igooti rĩa hekarũ?”

25 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ĩi, nĩarutaga.”

Rĩria Petero aatoonyire nyũmba, Jesũ akĩmũhĩta kwaria akĩmũũria atĩrĩ, “Ūgwĩciiria atĩa, wee Simoni? Athamaki a thĩ-rĩ, metagia igooti kuuma kũrĩ a? Metagia ariũ ao, kana metagia andũ arĩa angĩ?”

26 Nake Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ kuuma kũrĩ andũ arĩa angĩ.”

Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ūndũ ūcio ariũ ao matirĩhaga.

27 No nĩguo tũtikamarakarie-rĩ, thĩ iria-inĩ ūkie ndwano kuo, na thamaki ĩria ūkũnyiita mbere, ūmĩtumũre kanua kayo, na nĩũkuona mbeeca, daraki inya; cioe ūthĩ ūrĩhe igooti rĩakwa na rĩaku.”

18

Mũndũ ūria Mũnene mũno Ūthamaki-inĩ wa Igũrũ

1 Ihinda o rĩu arutwo magĩũka kũrĩ Jesũ, makĩmũũria atĩrĩ, “Nũũ mũnene gũkĩra arĩa angĩ ūthamaki-inĩ wa igũrũ?”

2 Nake agĩta kaana, agĩkarũgamia gatagatĩ kao.

3 Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, tiga mũgarũrũkire mũtuĩke o ta twana, mũtigatoonya ūthamaki wa igũrũ.

4 Nĩ ūndũ ūcio, ūria wothe wĩnyiihagia ta kaana gaka nĩwe mũnene gũkĩra arĩa angĩ ūthamaki-inĩ wa igũrũ.

5 “Nake ūria wothe wamũkagĩra kaana ta gaka thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa, nĩ niĩ aamũkagĩra.

6 No ūria wothe ūngĩhĩtithia kamwe ga twana tũtũ tũnjĩtikĩtie kehie, nĩ kaba mũndũ ūcio aharũkio ihiga rĩa gĩthĩ ngingo aikio iria-inĩ kũria kũriku.

7 “Kaĩ gũkũ thĩ kũrĩ na haaro-ĩ, nĩ ūndũ wa maũndũ marĩa matũmaga andũ mehie! Maũndũ ta macio no nginya moke, no mũndũ ūria ūtũmaga moke kaĩ arĩ na haaro-ĩ!

8 Guoko gwaku kana kũgũrũ gwaku kũngĩtũma wĩhie-rĩ, gũtinie ūgũte. Nĩ kaba ūtoonye muoyo-inĩ wĩ gĩthua kana wĩ kionje, gũkĩra ūkorwo na moko meerĩ kana magũrũ meerĩ na ūikio mwaki-inĩ wa tene na tene.

9 Narĩo riitho rĩaku rĩngĩtũma wĩhie-rĩ, rikũũre, ūrite. Nĩ kaba ūtoonye muoyo-inĩ na riitho rĩmwe, gũkĩra ūkorwo na maitho meerĩ na ūikio mwaki-inĩ wa kwa ngoma.

Ngerekano ya Ng'ondũ ĩria Yorĩte

10 “Menyererai mūtikae kūnyarara o na kamwe ga twana tūtū tūnini. Nīgūkorwo ngūmwīra atīrī, araika a tuo nīmonaga ūthiū wa Baba ūrīa ūrī igūrū, hīndī ciothe.” (

11 Nīgūkorwo Mūrū wa Mūdū ookire kūhonokia kīrīa kīorīte.)

12 “Rīu-rī, mūgwīciiria atīa? Mūdū angīkorwo arī na ng’ondū igana rīmwe, na ĩmwe yacio yūre-rī, githī ndangītiga icio mīrongo kenda na kenda kūu irīma-inī, athī agacarie ĩyo yūrīte?

13 Na angīmīona-rī, ngūmwīra atīrī na ma, akenagīra ng’ondū ĩyo ĩmwe ĩrorīte kūrī ūrīa akenagīra icio mīrongo kenda na kenda itaroorīte.

14 Ūguo noguo Ithe wanyu ūrīa ūrī Igūrū atangīenda o na kamwe ga twana tūtū tūnini koore.

Mūdū Wanyu Akūhītīrie

15 “Mūrū kana mwarī wa thoguo angīkūhītīria-rī, thī ūmuonie ihītia rīake mūrī o inyuī eerī. Angīgūthikīrīria-rī, nīmwacookanwo nake.

16 No angīrega gūgūthikīrīria, oya mūdū ūngī ūmwe kana eerī mūthī nao, nīguo ūndū o wothe ūrūgamagīrīrwo nī ūira wa andū eerī kana atatū.

17 Angīrega kūmathikīrīria-rī, ĩra kanitha ūndū ūcio; na angīkīrega gūthikīrīria o na kanitha-rī, mūtue o ta mūdū ūtetikītie kana ta mwītia wa mbeeca cia igooti.

18 “Ngūmwīra atīrī na ma, ūndū o wothe mūkooha gūkū thī, o na igūrū nīkoocho, na ūrīa wothe mūkoohora gūkū thī, o na igūrū nīkoocho.

19 “O rīngī ngūmwīra atīrī, andū eerī anyu mangīguanīra gūkū thī ūndū o wothe ūrīa marahooya, nīmakahingīrio nī Baba ūrīa ūrī igūrū.

20 Nīgūkorwo harīa andū eerī kana atatū monganīte thīnī wa rītwa rīakwa-rī, ngoragwo ndī ho gatagatī kao.”

Ngerekano ya Ndongata ĩtarī Tha

21 Ningī Petero agīūka harī Jesū, akīmūūria atīrī, “Mwathani, mūrū kana mwarī wa baba angīhītīria maita maigana ngīmūrekagīra? Hihi nī maita mūgwanja?”

22 Jesū akīmūcookeria atīrī, “Ngūkwīra atīrī, ti maita mūgwanja, no nī mīrongo mūgwanja, maita mūgwanja.

23 “Nī ūndū ūcio, ūthamaki wa igūrū ūhaananītio na mūthamaki ūrīa wendaga kuonio mathabu ma mbeeca ciake nī ndungata ciake.

24 Aambĩrĩria kũrora mathabu-rĩ, mũndũ warĩ na thiirĩ wake wa taranda ngiri ikũmi* akĩrehwo kũrĩ we.

25 Na tondũ nĩaremetwo nĩ kũrĩha-rĩ, mwathi wake agĩathana atĩ mũndũ ũcio, endio hamwe na mũtumia wake, na ciana ciake, na kĩrĩa gĩothe aarĩ nakĩo nĩguo thiirĩ ũrĩhĩke.

26 “Ndungata iyo ikĩgũithia mbere yake, ikĩmũthaitha, ikĩmwĩra atĩrĩ, ‘Ngirĩrĩria, na nĩndĩkũrĩha thiirĩ wothe.’

27 Nake mwathi ũcio wa ndungata iyo akĩmũiguĩra tha, akĩmĩrekerera thiirĩ ũcio akĩreka ithĩ.

28 “No ndungata iyo yoima nja, igĩcemanía na ndungata ĩngĩ yarutaga wĩra nayo yarĩ na thiirĩ wayo wa dinari igana rĩmwe.† Ikĩmĩnyiita mũmero ĩmũite, ikĩmũra na hinya atĩrĩ, ‘Ndĩha thiirĩ wakwa ũrĩa ũrĩ nago!’

29 “Ndungata iyo ikĩgũithia thĩ, ikĩmĩthaitha, ikĩmũra atĩrĩ, ‘Ngirĩrĩria, na nĩndĩkũrĩha.’

30 “Nowe akĩrega. Handũ ha ũguo, agĩthĩ ikĩmĩkithia njeera nginya rĩrĩa ĩkaarĩha thiirĩ ũcio.

31 Rĩrĩa ndungata iria ĩngĩ cionire ũrĩa gwekĩka-rĩ, ikĩigua ũũru mũno, igĩthĩ ikĩra mwathi wacio ũrĩa wothe gwekĩkĩte.

32 “Nake mwathi wao agĩta ndungata iyo, akĩmũra atĩrĩ, ‘Wee ndungata ĩno njaganu, ngũrekeire thiirĩ waku wothe tondũ nĩũũthaithire.

33 Githĩ nawe ndũkwagĩrĩrwo ũiguĩre ndungata ĩrĩa ĩngĩ tha o ta ũrĩa nĩ ngũiguĩrĩre tha?’

34 Nĩ ũndũ wa kũrakara, mwathi wayo akĩmĩneana kũrĩ anene a njeera nĩguo ĩkaherithio o nginya rĩrĩa ĩkaarĩha thiirĩ wothe.

35 “Ũguo nĩguo Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ ageeka o ũmwe wanyu, mũngĩaga kũrekerera mũrũ kana mwarĩ wa ithe wanyu na ma kuuma ngoro-inĩ cianyu.”

19

Gũtigana kwa Mũthuuri na Mũtumia

1 Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia kũmeera maũndũ macio-rĩ, akiuma Galili, agĩthĩ rũgongo rwa Judea mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Rũũ rwa Jorodani.

2 Nao andũ aingĩ makĩmũrũmĩrĩra, nake akĩmahoneria kuo.

3 Na Afarisai amwe magĩthĩ kũrĩ we nĩguo mamũgerie. Makĩmũũria atĩrĩ, “Watho nĩwĩtikĩrĩtie mũndũ atigane na mũtumia wake nĩ ũndũ wa gĩtũmi o na kĩrĩkũ?”

* **18:24** Taranda nĩ mbeeca yarĩ makĩria ma mũcaara wa mĩaka ikũmi na ĩtano wa mũruti wĩra, kana mĩna mĩrongo ĩtandatũ. ũmũthĩ nĩ ciringĩ milioni nyingĩ. † **18:28** Dinari yarĩ mũcaara wa mũthenya ũmwe.

⁴ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ mūtathomete, atĩ o kĩa mbĩrĩria Mũũmbi ‘ombire mũndũ-mũrũme na mũndũ-wa-nja’,”

⁵ na akiuga atĩrĩ, ‘Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kũu mũndũ mũrũme nĩagatigana na ithe na nyina, na anyiitane na mūtumia wake, nao eerĩ matũike mwĩrĩ ũmwe?’

⁶ Na nĩ ũndũ ũcio, acio ti andũ eerĩ rĩngĩ, no nĩ mũndũ ũmwe. Nĩ ũndũ ũcio, arĩa Ngai anyiitithanĩtie, mũndũ ndakanamatigithanie.”

⁷ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩatũmire Musa aathane atĩ mũndũ no ahe mūtumia wake marũa ma gũtigana nake, amũte?”

⁸ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Musa aamwĩtikĩririe mūtiganage na atumia anyu tondũ wa ũmũ wa ngoro cianyu. No gũtiarĩ ũguo kuuma kĩa mbĩrĩria.

⁹ Ngũmwĩra atĩrĩ, mũndũ o wothe angĩtigana na mūtumia wake, tĩga amũteire nĩ ũndũ wa ũtharia, nake ahikie mūtumia ũngĩ-rĩ, mũndũ ũcio nĩatharĩtie.”

¹⁰ Nao arutwo makĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo ũguo nĩguo kũrĩ gatagatĩ ka mũthuri na mūtumia-rĩ, nĩ kaba kwaga kũhikania.”

¹¹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ti mũndũ o wothe ũngĩhota gwĩtikĩra ũhoro ũyũ, tĩga no arĩa maheetwo ũhoti ũcio.

¹² Nĩgũkorwo andũ amwe maaciarirwo mahaana ta marĩ ahakũre; angĩ maahakũrirwo nĩ andũ; na angĩ makarega kũhikania nĩ ũndũ wa ũthamaki wa igũrũ. Mũndũ ũria ũngĩhota gwĩtikĩra ũndũ ũyũ, nĩawĩtikĩre.”

Jesũ Kũhoera Twana

¹³ Hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩreherwo twana nĩguo atũigĩrĩre moko na atũhooere. No arutwo magĩkũũma arĩa maatũrehete.

¹⁴ Nowe Jesũ akiuga atĩrĩ, “Rekei twana tũũke kũrĩ nĩ, tĩgai gũtũgĩria, nĩgũkorwo ũthamaki wa Igũrũ nĩ wa arĩa mahaana ta tuo.”

¹⁵ Aarĩkia gũtũigĩrĩra moko, akiuma kũu.

Mwanake warĩ Gĩtonga

¹⁶ Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe nĩokire kũrĩ Jesũ, akĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani, nĩ ũndũ ũrĩkũ mwega ingĩka nĩgeetha ngĩe na muoyo wa tene na tene?”

¹⁷ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũkũnjũũria ũhoro wa ũndũ ũria mwega nĩkĩ? Kũrĩ o Ũmwe mwega. Ũngĩenda gũtoonya muoyo-inĩ-rĩ, athĩkagĩra maathani.”

¹⁸ Mũndũ ũcio akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ maathani marĩkũ?”

Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ndũkanoragane, na ndũkanatharanie, na ndũkanaiye, na ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩgeenyoye,

¹⁹ na tĩĩa thoguo na nyũkwa,’ o na ‘endaga mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩyendete wee mwene.’”

²⁰ Mwanake ũcio akiuga atĩrĩ, “Maũndũ macio mothe ndũire ndĩmarũmitie, nĩ kĩĩ kĩngĩ ndigairie?”

²¹ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũngĩenda kwagĩrĩra kũna, thiĩ wendie indo ciaku ũhe athĩĩni mbeeca icio, na nĩũkagĩa na mũthiithũ igũrũ. Ũcooke ũũke ũnũmĩrĩre.”

²² Rĩrĩa mwanake ũcio aigũire ũguo-rĩ, agĩthiĩ arĩ na kĩaha, tondũ aarĩ na ũtonga mũngĩ.

²³ Nake Jesũ akĩĩra arutwo ake atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩ ũndũ ũrĩ hinya gĩtonga gũtoonya ũthamaki-inĩ wa igũrũ.

²⁴ O rĩngĩ ngũmwĩra atĩrĩ, nĩ ũhũthũ ngamĩĩra ihungurĩre irima rĩa cindano, gũkĩra gĩtonga gũtoonya ũthamaki wa Ngai.”

²⁵ Rĩrĩa arutwo maigũire ũguo-rĩ, makĩmaka mũno, makĩũrania atĩrĩ, “Rĩu-rĩ, nũũ ũngĩkĩhonoka?”

²⁶ Nake Jesũ akĩmarora akĩmeera atĩrĩ, “Ũndũ ũcio ndũngĩhoteka nĩ andũ, no maũndũ mothe nĩmahotekaga nĩ Ngai.”

²⁷ Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ithũ nĩtũtigĩte maũndũ mothe, tũgakũrũmĩrĩra! Ithũ-rĩ, nĩ kĩĩ tũkaaheo?”

²⁸ Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, hĩndĩ rĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agaikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene kĩrĩ riiri, thĩĩnĩ wa thĩ njerũ, inyuĩ arĩa mũnũmagĩrĩra nĩ inyuĩ mũgaikarĩra itĩ ikũmi na igĩrĩ cia ũnene, na nĩmũgatuĩra mĩhĩrĩga rĩrĩa ikũmi na ũrĩ ya Isiraeli ciira.

²⁹ Na ũrĩa wothe ũtigĩte nyũmba, kana ariũ a nyina, kana aarĩ a nyina, kana ithe, kana nyina, kana ciana, kana mĩgũnda nĩ ũndũ wakwa nĩakamũkĩra maita igana ma iria atigĩte, na agae muoyo wa tene na tene.

³⁰ No rĩrĩ, andũ aingĩ arĩa marĩ mbere nĩo makaarigia thuutha, na aingĩ arĩa marĩ thuutha nĩo magaatongoria.

20

Ngerekano ya Aruti Wĩra a Mũgũnda wa Mĩthabibũ

¹ “Nĩgũkorwo ũthamaki wa igũrũ ũhaana ta mũndũ warĩ na gĩthaka, ũrĩa woimagarire rũciĩnĩ tene akaandĩke andũ a kũruta wĩra mũgũnda wake wa mĩthabibũ.

² Na aarĩkanĩra nao atĩ nĩekũmarĩha dinari mũthenya ũcio, akĩmatũma makarute wĩra mũgũnda-inĩ wake wa mĩthabibũ.

3 “Ta thaa ithatũ n̄oimagarire na ak̄iona andũ angĩ marũngĩ thoko-inĩ matarĩ ũndũ meekaga.

4 Ak̄imeera atĩrĩ, ‘O na inyuĩ-rĩ, thiĩ m̄karute wĩra m̄gũnda-inĩ wakwa wa m̄thabibũ, na n̄ngũmũrĩha o k̄ĩrĩa k̄ĩagĩrĩire.’

5 Nĩ ũndũ ũcio magĩthĩ.

“Ningĩ akiumagara rĩngĩ ta thaa thita, na thaa kenda agĩka o ũguo.

6 Na ta thaa ikũmi na ĩmwe, akiumagara na ak̄iona andũ angĩ marũngĩ o hau. Ak̄imooria atĩrĩ, ‘Nĩ k̄ĩ gĩtũmĩte m̄tinde m̄rũngĩ haha m̄thenya m̄gima m̄tarĩ ũndũ m̄reka?’

7 “Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Tondũ gũtirĩ m̄ndũ ũtwandĩkire.’

“Ak̄imeera atĩrĩ, ‘O na inyuĩ thiĩ m̄karute wĩra m̄gũnda-inĩ wakwa wa m̄thabibũ.’

8 “Gwatuka-rĩ, mwene m̄gũnda ũcio wa m̄thabibũ ak̄ĩra m̄rũgamĩrĩri wa wĩra wake atĩrĩ, ‘Ĩta aruti a wĩra ũmarĩhe m̄caara, wambĩrĩrie na arĩa maandĩkirwo thuutha, ũrĩkie na arĩa maandĩkirwo mbere.’

9 “Aruti a wĩra arĩa maandĩkĩtwo thaa ikũmi na ĩmwe moka, makĩrĩhwo dinari ĩmwe o m̄ndũ.

10 Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa arĩa maandĩkĩtwo mbere mookire-rĩ, meeciir̄tie mekũrĩhwo mak̄iria. No rĩrĩ, o nao maarĩhirwo dinari ĩmwe o m̄ndũ.

11 Maarikia kũrĩhwo, makiambĩrĩria kũnugunĩk̄ira mwene m̄gũnda.

12 Makiuga atĩrĩ, ‘Andũ arĩa marigirie kwandĩkwo-rĩ, marutire wĩra o ithaa rĩmwe, na wamaiganania na ithuĩ arĩa twatinda wĩra na m̄noga na kũhĩa nĩ riũa.’

13 “Nake agĩcookeria ũmwe wao atĩrĩ, ‘M̄rata wakwa, ndinagwĩka ũũru. Githĩ tũtirĩkanĩire atĩ ngũrĩhe dinari ĩmwe?’

14 K̄ioe m̄caara waku ũthĩ. Nĩ niĩ ndenda kũrĩha m̄ndũ ũcio wandĩkirwo thuutha o ta ũguo ndakũrĩha.

15 Githĩ ndirĩ na k̄ihooto gĩa gwĩka ũrĩa ngwenda na mbeeca ciakwa? Kana ũraigua ũiru tondũ ndĩ m̄taana?’

16 “Nĩ ũndũ ũcio arĩa marĩ thuutha, magaatuĩka a mbere, na arĩa marĩ mbere magaatuĩka a thuutha.”

Jesũ Kuumbũra Ũhoro wa Gĩkuũ Gĩake rĩngĩ

17 Na rĩrĩa Jesũ aambataga Jerusalemu-rĩ, n̄etire arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ keheri-inĩ ak̄imeera atĩrĩ,

18 “Twerekeire kwambata Jerusalemu, na kũu M̄rũ wa M̄ndũ n̄agakunyanĩrwo aneanwo kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho. Nao n̄imakamũtuĩra kũũragwo

19 na nĩmakamũneana kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ anyũrũrio na ahũrwo na kĩboko na mamwambe mũtĩ igũrũ. Na mũthenya wa gatatũ nĩakariũkio!”

Ihooya rĩa Nyina wa Ciana cia Zebedi

20 Thuutha ũcio, nyina wa ciana cia Zebedi nĩokire kũrĩ Jesũ arĩ na ariũ ake, agĩturia ndu, akĩmũthaitha amũhingĩrie ũndũ mũna.

21 Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũrĩkũ ũkwenda?”

Akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩtikĩra atĩ ũmwe wa aanake aya akwa eerĩ magaikara ũmwe mwena waku wa ũrĩo, na ũcio ũngĩ mwena waku wa ũmotho ũthamaki-inĩ waku.”

22 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũtiũĩ ũrĩa mũrahooya. No mũhote kũnyuĩra gĩkombe kĩrĩa ngũnyuĩra?”

Nao magĩcookia atĩrĩ, “Ĩi, no tũhote.”

23 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ti-itherũ nĩ mũkaanyuĩra gĩkombe gĩakwa, no gũikara mwena wakwa wa ũrĩo kana wa ũmotho ti nĩ heanaga. Itĩ icio ikaaheo arĩa mathondekeirwo cio nĩ Baba.”

24 Rĩrĩa arutwo acio angĩ ikũmi maiguire ũhoru ũcio, makĩrakarĩra arutwo acio eerĩ a nyina ũmwe.

25 Nake Jesũ akĩmeeta hamwe, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩmũũĩ atĩ aathanĩ a Ndũrĩrĩ nĩ metũũgagĩria igũrũ rĩa andũ ao, na anene ao nĩmamaathaga na hinya.

26 No rĩrĩ, gũtikanahaane ũguo gatagatĩ kanyu. Handũ ha ũguo, ũrĩa ũngĩenda gũtuĩka mũnene thĩinĩ wanyu-rĩ, nĩ atuĩke ndungata yanyu,

27 na ũrĩa ũngĩenda gũtuĩka wa mbere thĩinĩ wanyu nĩatuĩke ngombo yanyu,

28 o ta ũrĩa Mũrũ wa Mũndũ atookire gũtungatĩrwo, no ookire gũtungata, na arute muoyo wake ũtuĩke thogora wa gũkũra andũ aingĩ.”

Atumumu Eerĩ Kũhonio

29 Na rĩrĩa Jesũ na arutwo ake moimaga Jeriko-rĩ, andũ aingĩ makĩmũrũmĩrĩra.

30 Nao andũ eerĩ atumumu maikarĩte mũkĩra-inĩ wa njĩra, na rĩrĩa maiguire atĩ nĩ Jesũ wahĩtũkaga-rĩ, makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, “Mwathani, Mũrũ wa Daudi, tũiguire tha!”

31 Gĩkundi kũ kĩa andũ gĩkĩmakaania, gĩkĩmeera makire, no-o magĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Mwathani, Mũrũ wa Daudi, tũiguire tha!”

32 Nake Jesũ akĩrũgama, akĩmeeta. Akĩmooria atĩrĩ, “Mũrenda ndĩmwĩkĩre atĩa?”

33 Makīmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, tũrakũhooya o tũcooke kuona.”

34 Nake Jesũ akĩmaiguĩra tha, akĩmahutia maito. Na kahinda o kau makĩambĩrĩria kuona, makĩmũrũmĩrĩra.

21

Jesũ Gũtoonya Jerusalemu na Ũhootani

1 Na rĩrĩa maakuhĩrĩrie Jerusalemu, maakinya itũũra rĩa Bethifage kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ-rĩ, Jesũ agĩtũma arutwo ake eerĩ,

2 akĩmeera atĩrĩ, “Thiĩ itũũra rĩrĩa rĩrĩ mbere yanyu, na mwaingĩra o ũguo nĩmũgũkora ndigiri yohetwo, ĩrĩ na njaũ yayo. Ciohorei mũndehere.

3 Na mũndũ o na ũrĩkũ angĩmũũria ũndũ-rĩ, mwĩrei atĩ Mwathani nĩabatarĩtio nĩcio, na nĩegũcicookia o narua.”

4 Ũndũ ũyũ wekĩkire nĩgeetha ũrathi ũrĩa waarĩtio na kanua ka mũnabii ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ:

5 “Ĩrai Mwarĩ wa Zayuni atĩrĩ,

‘Mũthamaki waku nĩarooka kũrĩwe,
nĩ mũhooreri na akuuĩtwo nĩ ndigiri,
o njaũ ya ndigiri.’”

6 Nao arutwo magĩthii magĩika o ũrĩa Jesũ aamerĩte.

7 Makĩrehe ndigiri na njaũ yayo, na makĩara nguo ciao igũrũ rĩayo, nake Jesũ agĩkuuo nĩyo.

8 Na andũ gĩkundi kĩnene mũno makĩara nguo ciao njĩra-inĩ, nao arĩa angĩ magĩtua mathĩgĩ ma mĩtĩ makĩmaara njĩra-inĩ.

9 Nacio ikundi cia andũ arĩa maamũtongoretie na arĩa maamũrũmĩrĩre maanagĩrĩra makoiga atĩrĩ,
“Hosana, Mũrũ wa Daudi!”

“Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka na rĩtwa rĩa Mwathani!”

“Hosana igũrũ, o igũrũ mũno!”

10 Rĩrĩa Jesũ aatoonyire Jerusalemu, andũ a itũũra rĩu inene rĩothe makĩambũrũrũka, makĩũrania atĩrĩ, “Ũyũ nake nũũ?”

11 Nakĩo kĩrĩndĩ kũu gĩgĩcicookia atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe Jesũ ũrĩa mũnabii wa kuuma Nazarethi itũũra rĩa Galilii.”

Jesũ arĩ thĩinĩ wa Hekarũ

12 Nake Jesũ agĩtoonya kũu hekarũ-inĩ akĩrutũrũra andũ othe arĩa maagũraga na meendagia indo kuo, akĩng’auĩrania metha cia arĩa maakũuranagia mbeeca, na akĩng’auĩrania itĩ cia arĩa meendagia ndutura.

13 Akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ, ‘Nyũmba yakwa ĩgeetagwo nyũmba ya kũhooyagĩrwo,’ no inyuĩ mũmĩtuĩte ‘ngurunga ya atunyani.’”

14 Nao atumumu na cionje magĩthĩĩ kũrĩ we kũu hekarũ-inĩ, nake akĩmahonia.

15 No rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho moonire maũndũ ma magegania marĩa eekaga, na maigua ũrĩa ciana cianagĩrĩra kũu hekarũ-inĩ ikiugaga atĩrĩ, “Hosana Mũrũ wa Daudi,” makĩrakara.

16 Makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩũraigua ũrĩa ciana ici iroiga?”

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ĩĩ, nĩndĩraigua. Kaĩ inyuĩ mũtathomete ciugo iria ciugĩte atĩrĩ, “‘Kuuma tũnua-inĩ twa twana na twa ngenge nĩtũmĩte hoime ũgooci?’”

17 Agĩcooka akĩmatiga, akiuma itũũra rĩu inene, agĩthĩĩ Bethania, akĩraara kuo.

Mũkũyũ Kũhooha

18 Na rũciinĩ tene, arĩ njĩra agĩcooka kũu itũũra inene, akĩigua arĩ mũhũutu.

19 Nake akĩona mũkũyũ mũkĩra wa njĩra, agĩthĩĩ harĩ guo, no ndaigana kuona kĩndũ thĩinĩ wago tiga o mathangũ. Nake akĩwĩra atĩrĩ, “Ũroaga gũgaaciara maciaro rĩngĩ!” O hĩndĩ ĩyo mũtĩ ũcio ũkĩhoha.

20 Rĩrĩa arutwo ake moonire ũguo makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ mũkũyũ ũyũ wahooha narua atĩa?”

21 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũngĩkorwo na wĩtkio na mũtigathanganie-rĩ, to ũguo mũkũyũ ũyũ wĩkĩtwo mũngĩhota gwĩka, no rĩrĩ, o na no mũhote kwĩra kĩrĩma gĩkĩ atĩrĩ, ‘Ũrokũũrũka ũkio iria-inĩ,’ na gwĩkĩke ũguo.

22 Maũndũ mothe marĩa mũrĩhooyaga mwĩtkĩtie nĩmũkaheo.”

Kĩũria Gĩkonĩĩ Ũhoti wa Jesũ

23 Na rĩrĩa Jesũ aatoonyire hekarũ-inĩ-rĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a andũ makĩmũkora akĩrutana, makĩmũũria atĩrĩ, “Ũreka maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ? Na nũũ ũkũheete ũhoti ũcio?”

24 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “O na nĩ nĩngũmũũria kĩũria. Mwanjookeria-rĩ, nĩngũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ.

25 Ũbatithio wa Johana-rĩ, woimĩte kũ? Woimĩte igũrũ-ĩ, kana woimĩte kũrĩ andũ?”

Makĩaranĩria o ene ũhoru ũcio, makĩĩrana atĩrĩ, “Tũngiuga atĩ, ‘Woimĩte igũrũ’, egũtũũria atĩrĩ, ‘Mwakĩregire kũmwĩtkia nĩkĩ?’”

26 No tūngiuga atī, ‘Woimīte kūrī andū’, nītūgwītīgīra andū, nīgūkorwo othe nīmeetīkītie atī Johana aarī mūnabii.”

27 Nī ūndū ūcio magīcookeria Jesū atīrī, “Ithuī tūtiūi.”

Nake Jesū akīmeera atīrī, “O na nī ndikūmwīra njikaga maūndū maya na ūhoti ūrīkū.

Ngerekano ya Ariū arīa Eerī

28 “Na rīrī, mūgwīciiria atīa? Nī kwarī na mūndū warī na ariū eerī. Agīthiī harī ūrīa wa mbere, akīmwīra atīrī, ‘Mūriū, thiī ūkarute wīra ūmūthī mūgūnda-inī wa mīthabibū.’

29 “Nake agīcookia, akiuga, ‘Ndigūthiī,’ no thuutha akīricūkwo, agīthiī.

30 “Ningī mūthuuri ūcio agīthiī kūrī mūriū ūcio ūngī akīmwīra o ūguo. Nake agīcookia akiuga, ‘Īi baba, nīngūthiī,’ no ndaathiire.

31 “Acio eerī-rī, nūū wekire ūrīa ithe eendaga?”

Magīcookia atīrī, “Nī ūrīa wa mbere.”

Nake Jesū akīmeera atīrī, “Ngūmwīra atīrī na ma, etia mbeeca cia igooti na maraya nīmaratoonya ūthamaki-inī wa Ngai mbere yanyu.

32 Nīgūkorwo Johana ookire kūrī inyuī amwonie njīra ya ūthingu, no mūtiamwītīkirie, no etia mbeeca cia igooti na maraya nīmamwītīkirie. Na inyuī o na muona ūguo, mūtiigana kwīrira mūmwītīkie.

Ngerekano ya Akombori Mūgūnda

33 “Ta thikīrīriai ngerekano īngī: Mūndū warī mwene mūgūnda nīahaandire mūgūnda ūcio wake mīthabibū. Agīaka rūgiri rūgīthiūrūrūkīria mūgūnda ūcio, akīenja kīhihīro gīa thabibū o kūu thīnī, na agīaka nyūmba ndaaya na igūrū ya arangīri. Agīcooka agīkomborithia mūgūnda ūcio wa mīthabibū kūrī arīmi na agīthiī rūgendo.

34 Hīndī ya kūgetha yakuhīrīria-rī, agītūma ndungata ciake kūrī akombori acio nīguo ikanengerwo maciaro make.

35 “Akombori acio makīnyiita ndungata ciake; makīhūūra īmwe, na makīūruga īrīa īngī, na ya gatatū makīmīhūūra na mahiga nyuguto.

36 Agīcooka akīmatūmīra ndungata ingī nyingī kūrī iria aatūmīte mbere, nao akombori acio magīciīka o ro ūguo.

37 Mūthia-inī akīmatūmīra mūrūwe, akiuga atīrī, ‘Nīmagatīia mūrū wakwa.’

38 “No rīrīa akombori acio moonire mūriū, makīrana atīrī, ‘Ūyū nīwe ūkaagaya mūgūnda ūyū. Ūkai tūmūrage, twīyoere igai rīake.’

39 Nĩ ũndũ ũcio makĩmũnyiita, makĩmũikia nja ya mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ, na makĩmũũraga.

40 “Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa mwene mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ agooka-rĩ, ageeka akombori acio atĩa?”

41 Nao magĩcookia atĩrĩ, “Nĩakaniina andũ acio aaganu, na acooke akomborithie andũ angĩ mũgũnda ũcio, arĩa marĩmũgayagĩra maciaro hĩndĩ ya magetha yakinya.”

42 Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ mũtathomete thĩĩnĩ wa Maandĩko atĩ:

“ ‘Ihiga rĩrĩa aaki maaregire
nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa koine;
Mwathani nĩ we wĩkĩte ũndũ ũcio,
na nĩ wa magegania tũkĩwona’?”

43 “Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, ũthamaki wa Ngai nũkeeherio kũrĩ inyuĩ, ũheo andũ angĩ arĩa magaaciaraga maciaro maguo.

44 Mũndũ ũrĩa ũkaagwĩra ihiga rĩrĩ nĩagathuthĩka, no ũrĩa ũkaagwĩrwo nĩrĩo nĩrĩkamũthethera.”

45 Rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai maaguire ngerekano icio cia Jesũ, makĩmenya atĩ aaragia ũhoru wao.

46 Magĩcaria ũrĩa mangĩmũnyiita, no nĩmetigagĩra kĩrĩndĩ kũ, tondũ andũ nĩmeetĩkĩtie atĩ aarĩ mũnabii.

22

Ngerekano ya Iruga rĩa Ũhiki

1 Nake Jesũ akĩmaarĩria rĩngĩ na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ,

2 “Ũthamaki wa igũrũ ũhaanaine na mũthamaki warugire iruga nĩ ũndũ wa ũhiki wa mũriũ.

3 Agĩcooka agĩtũma ndungata ciake kũrĩ andũ arĩa meetĩtwo iruga-inĩ, ikameere moke, nao makĩrega gũũka.

4 “Nĩngĩ agĩtũma ndungata ingĩ agĩciĩra atĩrĩ, ‘ĩrai acio metĩtwo atĩ nĩndĩkĩtie kũhaarĩria iruga: Ndegwa ciakwa na ng’ombe iria noru nĩrĩkĩtie gũthĩnjwo na maũndũ mothe nĩmahaarĩrie. Ũkai iruga-inĩ rĩa ũhiki.’

5 “No andũ acio matiarũmbũirie ũhoru ũcio magĩũthĩra, ũmwe agĩthĩ mũgũnda wake, na ũrĩa ũngĩ agĩthĩ wonjoria-inĩ wake.

6 Acio angĩ magĩtharĩkĩra ndungata ciake, magĩcinyariira na magĩciũraga.

7 Mũthamaki ũcio nĩarakarire mũno, agĩtũma mbũtũ yake ikaniine oragani acio, na igĩcina itũra rĩa inene.

8 “Hĩndĩ ĩyo akĩra ndungata ciake atĩrĩ, ‘Iruga rĩa ũhiki nĩrĩhaarĩrie no rĩrĩ, arĩa ndĩretire-rĩ, matiraagĩrĩrwo nĩ gũũka.

9 Thiĩ magomano-inĩ ma njĩra mwĩre mũndũ o wothe mũkuona oke iruga-inĩ rĩa kĩhikania.'

10 Nĩ ũndũ ũcio ndungata icio ikiomagara, igĩthĩ njĩra-inĩ, igĩcookanĩrĩa andũ othe arĩa ciahotire kuona, igĩta arĩa ega o na arĩa ooru, nayo nyũmba ya kĩhikanĩrio ikĩyũra ageni.

11 "No rĩrĩa mũthamaki aatoonyire nĩguo one ageni-rĩ, akĩona kuo mũndũ ũmwe ũtehumbĩte nguo cia ũhiki.

12 Akĩmũria atĩrĩ, 'Mũrata wakwa, ũtoonyire atĩa gũkũ ũtarĩ na nguo cia kĩhikania?' Mũndũ ũcio agĩkira ki.

13 "Hĩndĩ iyo mũthamaki ũcio akĩra ndungata ciake atĩrĩ, 'Muohi moko na magũrũ, mũmũikie nja kũu nduma-inĩ, kũu nĩkuo gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego.'

14 "Nĩgũkorwo aingĩ nĩmetĩtwo, no arĩa athuure nĩ anini."

Kĩuria gĩkonĩ Kũrĩha Igooti rĩa Kaisari

15 Hĩndĩ iyo Afarisai makiuma nja, magĩthugunda ũrĩa mangĩmũtega na ciugo ciake.

16 Magĩtũma arutwo ao hamwe na Aherodia kũrĩ we. Magĩthĩ makĩmwĩra atĩrĩ, "Mũrutani, nĩtũũ atĩ wee wĩ mũndũ wa ma, na ũrutanaga ũhoru wa Ngai na ma. Wee ndwĩtigagĩra andũ, tondũ ndũrũmbũyagia ũrĩa mahaana.

17 Rĩu-rĩ, ta gĩtwĩre ũrĩa ũgwĩciiria. Nĩ kwagĩrĩre tũrutagĩre Kaisari igooti, kana aca?"

18 No Jesũ, nĩ ũndũ wa kũmenya meciiria mao mooru, akĩmeera atĩrĩ, "Inyuĩ hinga ici, mũrenda kũngeria nĩkĩ?"

19 Nyoniai mbeeca ĩrĩa ĩhũthagĩrwo ya kũrĩha igooti." Nao makĩmũtwarĩra dinari,

20 nake akĩmooria atĩrĩ, "Mbica ĩno na rĩtwa rĩrĩ nĩ cia ũ?"

21 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ cia Kaisari."

Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, "Rutagĩrai Kaisari kĩrĩa kĩrĩ gĩake, na mũrutagĩre Ngai kĩrĩa kĩrĩ gĩake."

22 Rĩrĩa maiguire ũguo-rĩ, makĩgega. Nĩ ũndũ ũcio magĩtigana nake, magĩthĩra.

Kĩuria gĩkonĩ Kũriũka

23 Mũthenya o ro ũcio Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ũhoru wa kũriũka, magĩũka kũrĩ Jesũ makĩmwĩra atĩrĩ,

24 "Mũrutani, Musa aatwĩrĩre atĩ mũndũ angĩkua atarĩ na ciana, mũrũ wa nyina no nginya ahikie mũtumia ũcio wa ndigwa, nĩguo aciarĩre mũrũ wa nyina ciana.

25 Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ũmwe gata-gatĩ-inĩ gaitũ. Nake ũrĩa mũkũrũ akĩhikania na agĩkua, na tondũ ndaarĩ na ciana, agĩtigĩra mũrũ wa nyina mũtumia.

26 Na gũkĩhaana o ũguo kũrĩ mũrũ wa nyina wa keerĩ, na wa gatatũ, makĩrũmanĩrĩra, magĩkua othe mũgwanja.

27 Marigĩrĩrio-rĩ, mĩtumia ũcio nake agĩkua.

28 Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũriũka-rĩ, mĩtumia ũcio agaakorwo arĩ wa ũ harĩ acio mũgwanja, tondũ othe nĩmamũhikĩtie?"

29 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Inyuĩ mũhitĩtie tondũ mĩtiũĩ Maandĩko o na kana hinya wa Ngai.

30 Hĩndĩ ya kũriũka andũ matikahikania kana mahike; magaatũka ta araike arĩa marĩ kũu igũrũ.

31 No ha ũhoru wa kũriũka kwa arĩa akuũ-rĩ, kaĩ mũtathomete ũrĩa Ngai oigire atĩrĩ,

32 'Nĩ nĩ nĩ Ngai wa Iburahĩmu, na Ngai wa Isaaka, na Ngai wa Jakubu?' We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ Ngai wa arĩa marĩ muoyo."

33 Rĩrĩa kĩrĩndĩ kũu kĩaiguire ũguo, gĩkĩgegio nĩ ũrutani wake.

Rĩathani Rĩrĩa Inene

34 Hĩndĩ ĩrĩa Afarisai maaiguire atĩ Jesũ nĩahootete Asadukai, magĩcookanĩrĩra hamwe.

35 Ũmwe wao, warĩ njorua ya watho, akĩmũgeria na kũmũũria kĩũria gĩkĩ:

36 "Mũrutani, nĩ rĩathani rĩrĩkũ inene thĩnĩ wa Watho?"

37 Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, " 'Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na meciiria maku mothe.'

38 Rĩrĩrĩ nĩrĩo rĩathani rĩa mbere na rĩrĩa inene.

39 Narĩo rĩa keerĩ no ta rĩu: 'Endaga mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩyendete wee mwene.'

40 Watho wothe na ũrutani wa Anabii ũhingĩtio nĩ maathani macio meerĩ."

Kristũ nĩ Mũrũ wa Ũ?

41 Na hĩndĩ ĩyo Afarisai monganĩte hamwe-rĩ, Jesũ akĩmooria atĩrĩ,

42 "Mwĩciiragia atĩa ũhoru wa Kristũ? Muugaga nĩ mũrũ wa ũ?"

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ mũrũ wa Daudi."

43 Nake akĩmooria atĩrĩ, "Nĩ kĩ gĩagĩtũmire Daudi akĩaria arĩ na Roho amwĩte 'Mwathani'? Nĩgũkorwo oigire atĩrĩ,

44 " 'Mwathani eerire Mwathani wakwa atĩrĩ:

"Ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo,

nginya ngaiga thũ ciaku

rungu rwa makinya maku." "

45 Angĩkorwo Daudi amwĩtaga 'Mwathani-rĩ', angĩgĩtuĩka mũriũ wake atĩa?"

46 Gūtirĩ mündũ wahotire kũmũcookeria, na kuuma mũthenya ũcio gūtirĩ mündũ wacookire kũgeria kũmũria ciũria ingĩ.

23

Haaro Mithemba Mũgwanja

1 Ningĩ Jesũ akĩira ikundi cia andũ o hamwe na arutwo ake atĩrĩ:

2 “Arutani a watho na Afarisai maikaragĩra gĩtĩ kĩa Musa.

3 Nĩ ũndũ ũcio, maathĩkagĩrei na mwĩkage ũrĩa wothe marĩmwĩraga. No mūtigekage ũrĩa mekaga, nĩgũkorwo matiĩkaga ũrĩa mahunjagia.

4 Mohaga mĩrigo mĩritũ mũno makamĩigĩrĩra ciande cia andũ, no-o ene matiendaga o na kũmĩhutia na kaara.

5 “Ūrĩa wothe mekaga, mekaga nĩguo monwo nĩ andũ: Maaraaramagia tũthandũkũ tũrĩa meyohaga thiithi tũrĩ na maandĩko thĩinĩ, na makaraihia ciohe cia ndigi cia nguo ciao,

6 na nĩmendete gũikara handũ ha gũtĩno maruga-inĩ, na gũikarĩra itĩ cia mbere thĩinĩ wa thunagogi;

7 na nĩmendete kũgeithio ndũnyũ-inĩ, na gwĩtwo nĩ andũ ‘Rabii’.

8 “No inyuĩ mūtikanetwo ‘Rabii’, nĩgũkorwo Mũnene wanyu no ũmwe, na inyuothe mũrĩ a ithe ũmwe.

9 Na mūtikaneete mündũ o na ũrĩkũ gũkũ thĩ ‘baba’, nĩgũkorwo mũrĩ na Ithe o ũmwe, nake arĩ igũrũ.

10 O na mūtikanetwo ‘mũrutani’, nĩgũkorwo mũrĩ na ‘Mũrutani’ o ũmwe, nake nĩwe Kristũ.

11 Ūrĩa mũnene thĩinĩ wanyu nĩatuĩkage ndungata yanyu.

12 Nĩgũkorwo ũrĩa wothe wĩtũgagĩria nĩakanyiihio, na ũrĩa wothe wĩnyiihagia nĩagatũũgĩrio.

13 “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũhingagĩrĩria andũ gũtoonya ũthamaki wa igũrũ, na inyuĩ-ene mūtitoonyaga, o na mūtirekaga arĩa marena gũtoonya matoonye.

(

14 “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũtoonyagĩrĩra nyũmba cia atumia a ndigwa, mũkamatunya indo ciao, na mũkahooyaga mahooya marihu ma kwĩonania. Nĩ ũndũ ũcio nĩmũkaherithio makĩria ma andũ arĩa angĩ.)

15 “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai hinga ici! Mũtuĩkanagia bũrũri na mũkaringa iria mũgĩcaria mündũ ũmwe mũmũgarũre amũrũmĩrĩre, na aamũrũmĩrĩra mũkamũtua mũrũ wa Jehanamu maita meerĩ manyu.

16 “Kaĩ mŭrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ atongoria atumumu! Muugaga atĩrĩ, ‘Mũndũ o na ũrĩkũ angĩhĩta na hekarũ, ũcio ti ũndũ; no mũndũ angĩhĩta na thahabu ya hekarũ-rĩ, ũcio nĩekuohwo nĩ mwĩhĩtwa wake.’

17 Inyuĩ atumumu aya akĩigu! Nĩ kĩĩ kĩnene? Nĩ thahabu ĩyo, kana nĩ hekarũ ĩrĩa ĩtũmaga thahabu ĩtuĩke nyamũre?

18 Ningĩ muugaga atĩrĩ, ‘Mũndũ o na ũrĩkũ angĩhĩta na kĩgongona-rĩ, ũcio ti ũndũ; no mũndũ angĩhĩta na kĩheo kĩrĩa kĩrĩ kĩgongona-igũrũ, ũcio nĩekuohwo nĩ mwĩhĩtwa wake.’

19 Inyuĩ andũ aya atumumu! Nĩ kĩĩ kĩnene? Nĩ kĩheo kũ, kana nĩ kĩgongona kĩrĩa gĩtũmaga kĩheo kũ gĩtuĩke kĩamũre?

20 Nĩ ũndũ ũcio, ũrĩa wĩhĩtaga na kĩgongona, ehĩtaga nakĩo na akehĩta na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kĩgongona-igũrũ.

21 Nake ũrĩa wĩhĩtaga na hekarũ, ehĩtaga nayo na akehĩta na ũrĩa ũikaraga thĩinĩ wayo.

22 Nake ũrĩa wĩhĩtaga na igũrũ, ehĩtaga na gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Ngai, na akehĩta na ũrĩa ũgĩikaragĩra.

23 “Kaĩ mŭrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mŭrutaga gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa nyeni; na nĩcio terere, na bitharĩ, na thuu. No nĩmũtiganĩrie maũndũ marĩa ma bata makĩria marĩa makonĩi watho na nĩmo kĩhoo, na kũiguanĩra tha, na wĩhokeku. Maya-rĩ, nĩmo mwagĩrĩrwo nĩ gwĩka mũtegitiganĩria macio mangĩ.

24 Inyuĩ atongoria aya atumumu! Inyuĩ mũcungaga rŭmuru, no mũkameria ngamĩra.

25 “Kaĩ mŭrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũthambagia gĩkombe na mbakũri mwena wa nja, no thĩinĩ-rĩ, kũiyũrite ũkoroku na kwenda kwĩhũũnia.

26 Wee Mũfarisai ũyũ mũtumumu! Amba ũthambie gĩkombe na mbakũri mwena wa thĩinĩ, naguo mwena wa nja o naguo nĩũgũthera.

27 “Kaĩ mŭrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mũhaana mbĩrĩra hake mũnyũ mwerũ, iria cionekaga irĩ thaka mwena wa nja, no thĩinĩ ciyũrite mahĩndĩ ma andũ akuũ, na gĩko kĩa mũthemba yothe.

28 No taguo andũ mamuonaga mũrĩ athingu mwena wa nja, no mwena wa thĩinĩ mũiyũirwo nĩ ũhinga na waganu.

29 “Kaĩ mŭrĩ na haaro-ĩ, inyuĩ arutani a watho na Afarisai, hinga ici! Mwakagĩra anabii mbĩrĩra na mũkagemia mbĩrĩra cia arĩa athingu.

30 Mũgacooka mũkoiga atĩrĩ, ‘Tũngĩarĩ muoyo hĩndĩ ya maithe maitũ-rĩ, tũtingĩagwatanĩire nao gũita thakame ya anabii.’

31 Nĩ ũndũ ũcio mũkaruta ũira wa atĩ inyuĩ mũrĩ njiaro cia arĩa mooragire anabii.

32 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, kũiyũrĩrĩriei kĩgeri kĩa mehia ma maithe manyu ma tene.

33 “Inyuĩ nyoka ici! Inyuĩ ciana cia ndũira! Mũgaagĩtheema atĩa gũtuĩrwo ciira wa gũikio Jehanamu?”

34 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ngũmũtũmĩra anabii, na andũ arĩa oogĩ, o na arutani. Amwe ao nĩmũkamooraga na mwambe amwe ao mũtĩ-igũrũ, na arĩa angĩ mũmahũũre na iboko thĩinĩ wa thunagogi cianyu na mũmaingate kuuma itũũra rĩmwe nginya rĩrĩa rĩngĩ.

35 Na nĩmũgagĩcookererwo nĩ thakame yothe ya andũ arĩa athingu, ĩrĩa ĩrĩkĩtie gũitwo gũkũ thĩ, kuuma thakame ya Habili ũrĩa warĩ mũthingu, nginya thakame ya Zekaria mũrũ wa Barakia, ũrĩa mworagĩire gatagatĩ ka Handũ-harĩa-Hatheru na kĩgongona.

36 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, maũndũ maya mothe nĩmagakinyĩra rũciaro rũrũ.

37 “Wee Jerusalemu, Jerusalemu, wee ũragaga anabii, na ũkahũũra arĩa matũmĩtwo kũrĩ wee na mahiga nyuguto, nĩ maita maingĩ atĩa ndanenda gũcookanĩrĩria ciana ciaku hamwe, ta ũrĩa ngũkũ ĩcookanagĩrĩria tũcui twayo rungu rwa mathagu mayo, no ndũnjĩtikagĩria!”

38 Atĩrĩrĩ, nyũmba yaku ĩtigĩtwo ĩkirĩte ihooru.

39 Ngũmwĩra atĩrĩ, kuuma rĩu mũtikanyona rĩngĩ nginya rĩrĩa mũkoiga atĩrĩ, ‘Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka na rĩitwa rĩa Mwathani.’ ”

24

Marũũri ma Mahinda ma Mũthia

1 Nake Jesũ akiuma hekarũ, na rĩrĩa aathiiaga arutwo ake magĩũka kũrĩ we nĩguo mamuonie mĩako ya hekarũ.

2 Akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmũkuona indo ici ciothe? Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtĩrĩ ihiga o na rĩmwe rĩa maya rĩgaakorwo rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ; mothe nĩmakamomorwo.”

3 Na rĩrĩa Jesũ aikarĩte thĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ-rĩ, arutwo ake magĩũka harĩ we hatarĩ andũ angĩ, makĩmũũria atĩrĩ, “Ta twĩre, maũndũ macio mageekĩka rĩ, na kĩmenyithia gĩa gũcooka gwaku na kĩa mũthia wa mahinda maya nĩ kĩrĩkũ?”

4 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanaheenio nĩ mũndũ o na ũrĩkũ.

5 Nĩgũkorwo andũ aingĩ nĩmagooka na rĩitwa rĩakwa, makiugaga atĩrĩ, ‘Nĩ nĩ nĩ Kristũ,’ na nĩ makaheenia andũ aingĩ.

6 Nīmūkaigua ūhoru wa mbaara, na mūhuhu ūkonii mbaara, no inyuĩ mūtikanamake. Maündũ ta macio no nginya mageekĩka, no ithirĩro ti rĩkinyu.

7 Rūrĩrĩ nĩrūgookĩrĩra rūrĩa rūngĩ, na ūthamaki ūũkĩrĩre ūrĩa ūngĩ. Nīgũkaagĩa ng'aragu na ithingithia kũndũ na kũndũ.

8 Maündũ macio mothe nĩ kĩambĩrĩria kĩa ruo ta rwa mündũ-wa-nja akĩrũmwo agĩe mwana.

9 "Ningĩ nīmũkaneanwo mũnyariirwo na mũūrragwo, na mũmenwo nĩ ndūrĩrĩ ciothe nĩ ūndũ wakwa.

10 Hĩndĩ iyo-rĩ, andũ aingĩ nĩmagatiganĩria wĩtikio na makunyananĩre mündũ na ūrĩa ūngĩ, na mamenane.

11 Na anabii aingĩ a maheeni nĩmakoimĩra na nĩmakaheenia andũ aingĩ.

12 Na tondũ waganu nĩũkaingĩha mũno-rĩ, wendani wa andũ aingĩ nĩũkanyiiha,

13 no ūrĩa ūgaakĩrĩrĩria nginya hĩndĩ ya ithirĩro-rĩ, ūcio nĩakahonoka.

14 Naguo Ūhoru-ũyũ-Mwega wa ūthamaki nĩũkahunjio thĩ yothe ūtuĩke ūira kūrĩ ndūrĩrĩ ciothe, na thuutha ūcio ithirĩro rĩkinye.

15 "Nĩ ūndũ ūcio rĩrĩa mũkoona 'kĩndũ kĩrĩa kĩrĩ thaahu na gĩa kũrehe ihooru' kĩrũgamĩte Handũ-harĩa-Hatheru, o kĩrĩa kĩarĩtio na kanua ka mũnabii Danieli (ũrĩa ūrathoma nĩamenye ūhoru ūcio),

16 hĩndĩ iyo arĩa marĩ Judea nĩmorĩre irĩma-inĩ.

17 Mündũ ūrĩa ūrĩ nyũmba yake igũrũ ndakaharũrũke atĩ akarute kĩndũ kuuma nyũmba yake.

18 Nake ūrĩa wĩ mũgũnda ndagacooke mũciĩ kũgĩra nguo ciake.

19 Kaĩ atumia arĩa magaakorwo na nda na arĩa magaakorwo makĩongithia hĩndĩ iyo nĩmagakorwo na thĩina-ĩ!

20 Hooyai nĩguo gwĩthara kwanyu gũtikanakorwo kūrĩ hĩndĩ ya heho kana mũthenya wa Thabatũ.

21 Nīgũkorwo hĩndĩ iyo nīgũkagĩa na mĩnyamaro mĩnene, ĩtarĩ yoneka kuuma kĩambĩrĩria gĩa thĩ nginya rĩu, na ĩtakooneka rĩngĩ.

22 Na tiga matukũ macio makuhĩhirio-rĩ, gũtirĩ mündũ ūngĩkaahonoka, no nĩ tondũ wa andũ arĩa aamũre, matukũ macio nĩmagakuhĩhio.

23 Hĩndĩ iyo mündũ o na ūrĩkũ angĩkamwĩra atĩrĩ, 'Kristũ arĩ na haha!' kana, 'Arĩ harĩa!' Mũtikanetĩkie ūhoru ūcio.

24 Nīgũkorwo Kristũ a maheeni na anabii a maheeni nĩmakeyumĩria monanie morirũ manene na maringe ciama, nĩguo maheenie o na arĩa aamũre, korwo no kũhoteke.

25 Na rĩrĩ, inyuĩ ndaamũmenyithia ũhoro ũcio mbere ya hĩndĩ ĩyo.

26 “Nĩ ũndũ ũcio mũndũ o na ũrĩkũ angĩkamwĩra atĩrĩ, ‘Arĩ werũ-inĩ,’ mūtikanathiĩ kuo; kana angĩmwĩra, ‘Arĩ nyũmba thĩinĩ,’ mūtikanetĩkie ũhoro ũcio.

27 Nĩgũkorwo o ta ũrĩa rũheni ruumĩte irathĩro ruonekaga ithũĩro-rĩ, ũguo noguo gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ gũgaakorwo kũhaana.

28 Harĩa hothe harĩ kĩimba, hau nĩho nderi ciũnganaga.

29 “Na rĩrĩ, o rĩmwe thuutha wa mĩnyamaro ya matukũ macio,

“ ‘riũa nĩrĩkagĩa nduma,
naguo mweri ũtige kwara;
nacio njata nĩikaagũa kuuma igũrũ,
namo maahinya ma igũrũ nĩmakenyenyio.’

30 “Hĩndĩ ĩyo kĩmenyithia kĩa Mũrũ wa Mũndũ nĩgĩkooneka kũu igũrũ, na ndũrĩrĩ ciothe cia thĩ nĩigacakaya. Nĩikoona Mũrũ wa Mũndũ agĩũka arĩ igũrũ rĩa matu, na arĩ na hinya na riiri mũingĩ.

31 Nake nĩagatũma araika ake na mũgambo mũnene wa karumbeta, nao nĩmakoongania arĩa ake aamũre moimĩte mĩena ĩna ĩrĩa yumaga rũhuho, kuuma gĩturi kĩmwe kĩa igũrũ nginya kĩrĩa kĩngĩ.

32 “Na rĩrĩ, mwĩrutei na mũkũyũ: Rĩrĩa hongecia guo ciarĩkia gũthundũka na ciaruta mathangũ-rĩ, nĩmũmenyaga atĩ hĩndĩ ya riũa ĩrĩ hakuhĩ.

33 ũguo noguo rĩrĩa mũkoona maũndũ macio mothe, mũkaamenya atĩ ihinda rĩrĩ hakuhĩ, rĩrĩ o ta mũrango-inĩ.

34 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rũciaro rũrũ rũtigaathira nginya maũndũ macio mothe mahinge.

35 Igũrũ na thĩ nĩigathira, no ciugo ciakwa itigathira.

Mũthenya na Thaa Itiũĩkaine

36 “Gũtirĩ mũndũ ũũĩ ũhoro wa mũthenya ũcio kana ithaa rĩu, o na araika a igũrũ matiũĩ, o na Mũriũ ndooĩ, tige no Ithe wiki.

37 O ta ũrĩa gwatarĩ matukũ-inĩ ma Nuhu, noguo gũkahaana hĩndĩ ya gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ.

38 Nĩgũkorwo o ta ũrĩa gwatarĩ matukũ marĩa maarĩ mbere ya kĩguũ, andũ nĩmarĩaga na makanyua, na nĩmahikanagia na makahika, o nginya mũthenya ũrĩa Nuhu aatoonyire thabina;

39 nao matiamenyire nginya rĩrĩa kĩguũ gĩokire, gĩkĩmaniina othe. ũguo noguo gũkahaana hĩndĩ ya gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ.

40 Hĩndĩ ĩyo arũme eerĩ magaakorwo marĩ mũgũnda; ũmwe nĩakoywo na ũrĩa ũngĩ atigwo.

41 Andũ-a-nja eerĩ magaakorwo magĩthĩa hamwe; ũmwe nĩakoywo na ũrĩa ũngĩ atigwo.

42 “Nĩ ũndũ ũcio, ikaragai mwĩguĩte, tondũ mĩtiũ mũthenya ũrĩa Mwathani wanyu agooka.

43 No menyai atĩrĩ, korwo mwene nyũmba nĩamenyete thaa cia ũtukũ iria mũici angĩũka, angĩaikarire eiguĩte, nyũmba yake ĩtuuo.

44 Nĩ ũndũ ũcio o na inyuĩ no nginya mũikarage mwĩhaarĩirie, tondũ Mũrũ wa Mũndũ agooka ithaa rĩrĩa mũtamwĩrĩgĩrĩire.

45 “Ningĩ-rĩ, ndungata ya kwĩhokeka na njũgĩ nĩrĩkũ, ĩrĩa mwathi wayo angĩhokera kũroraga ndungata iria ingĩ cia nyũmba yake, na ĩciheage irio ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire?”

46 Kaĩ nĩũgaakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata ĩyo, rĩrĩa mwathi wayo agooka akore ĩgĩka o ũguo-ĩ!

47 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩakamĩhokera indo ciake ciothe.

48 No rĩrĩ, ndungata ĩyo ĩngĩkorwo nĩ njaganu, na ĩire na ngoro atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa nĩegũikara ihinda iraya atacookete,’

49 na ĩkĩambĩrĩrie kũhũura ndungata iria ingĩ, na kũrĩa na kũnyua hamwe na arĩũ.

50 Mwathi wa ndungata ĩyo agooka mũthenya ũrĩa ĩtamwĩrĩgĩrĩire, na ithaa rĩrĩa ĩtooĩ.

51 Nake nĩakamĩherithia mũno, na amĩikie hamwe na andũ arĩa hinga, kũrĩa gũgaakorwo na kĩrĩro na kũhagarania magego.

25

Ngerekano ya Airĩtu Ikũmi

1 “Hĩndĩ ĩyo-rĩ, ũthamaki wa igũrũ ũkaahaanania na airĩtu ikũmi arĩa mooire matawa mao, makiumagara nĩguo magatũnge mũhikania.

2 Atano ao maarĩ akĩgu, na atano maarĩ oogĩ.

3 Acio akĩgu nĩmakuuire matawa mao, no matiakuuire maguta.

4 No rĩrĩ, acio oogĩ, nĩmakuuire maguta na cuba, o hamwe na matawa mao.

5 Na rĩrĩ, Mũhikania nĩaikarire angĩgooka, na othe magĩcũnga, magĩkoma.

6 “Na ũtukũ gatagatĩ gũkĩanĩrĩrwo atĩrĩ: ‘Mũhikania nĩ mũũku! Umai mũkamũtũnge!’

7 “Hĩndĩ ĩyo airĩtu othe magĩũkĩra, magĩthondeka matawa mao.

⁸ Acio akĩigu makĩira acio oogĩ atĩrĩ, 'Tũgaĩrei maguta manyu tondũ; matawa maitũ nĩmarahora.'

⁹ "No acio oogĩ makĩmacookeria atĩrĩ, 'Aca, mat-ingĩtũigana na mamũigane. Handũ ha ũguo-rĩ, thiĩ kũrĩ arĩa mendagia maguta mũkegũrĩre manyu.'

¹⁰ "No rĩrĩa maarĩ njĩra-inĩ magĩthĩĩ kũgũra maguta-rĩ, mũhikania agĩkinya. Airĩtu arĩa mehaarĩirie magĩtoonya kĩhikano-inĩ hamwe na mũhikania. Naguo mũrango ũkĩhingwo.

¹¹ "Thuutha ũcio airĩtu acio angĩ o nao magĩũka. Makiuga atĩrĩ, 'Mwathani! Mwathani! Tũhingũrĩre mũrango!'

¹² "Nowe agĩcookia atĩrĩ, 'Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, niĩ ndimũũ.'

¹³ "Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mwĩhũgagei, tondũ mũtiũĩ mũthenya kana thaa.

Ngerekano ya Taranda

¹⁴ "Ningĩ, ũthamaki wa igũrũ ũkaahaanania na mũndũ wathiiaga rũgendo, nake agĩta ndungata ciake, agĩciĩhokera indo ciake.

¹⁵ Akĩnengera ĩmwe yacio taranda ithano cia mbeeca, na ĩngĩ taranda igĩrĩ, na ĩrĩa ĩngĩ taranda ĩmwe, o ndungata kũringana na ũhoti wayo. Agĩcooka agĩthĩĩ rũgendo.

¹⁶ Ndungata ĩrĩa yaneetwo taranda ithano igĩthĩĩ o hĩndĩ ĩyo, ĩkĩonjorithia mbeeca ciayo, na ĩkĩona uumithio wa taranda ingĩ ithano.

¹⁷ O nayo ĩrĩa yaheetwo taranda igĩrĩ ĩkĩonjorithia ĩkĩona uumithio wa ingĩ igĩrĩ.

¹⁸ No ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ĩmwe igĩthĩĩ, ĩkĩenja irima, ĩkĩhitha mbeeca cia mwathi wayo.

¹⁹ "Thuutha wa ihinda iraaya, mwathi wa ndungata icio nĩacookire na agĩciĩta nĩguo iheane ũhoru wa mathabu ma mbeeca ciake.

²⁰ Ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ithano ĩkĩrehe ingĩ ithano, ĩkiuga atĩrĩ, 'Mwathi wakwa, waheire taranda ithano. Atĩrĩrĩ, nĩthũkũmĩte ingĩ ithano.'

²¹ "Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, 'Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata ĩno njega na ya kwĩhokeka! Nĩtũũkĩte mwĩhokeku harĩ indo nini; nĩngũgũtua mũrori wa indo nyingĩ. ũka ũtoonye gĩkeno-inĩ kĩa mwathi waku!'

²² "Ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda igĩrĩ o nayo igĩũka. ĩkiuga atĩrĩ, 'Mwathi wakwa waheire taranda igĩrĩ! Atĩrĩrĩ, nĩthũkũmĩte ingĩ igĩrĩ.'

²³ "Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, 'Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata ĩno njega na ya kwĩhokeka! Nĩtũũkĩte

mwĩhokeku harĩ indo nini; nĩ ngũgũtua mũrori wa indo nyingĩ. Ũka ũtoonye gĩkeno-inĩ kĩa Mwathi waku!’

24 “Nayo ndungata ĩrĩa yaheetwo taranda ĩmwe o nayo ĩgĩũka. Īkiuga atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa, nĩ ndooĩ atĩ wee wĩ mũndũ mwĩ, ũgethaga kũrĩa ũtahandĩte, na ũkongania kũrĩa ũtaahandire mbeũ.

25 Nĩ ũndũ ũcio nĩndetigĩrĩre, ngĩthiĩ ngĩhitha taranda yaku thĩ. Atĩrĩrĩ, ĩno no ĩrĩa yaku ndagũcookeria.’

26 “Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Wee ndungata ĩno njaganu na ngũũtaru! Ũguo nĩ wooĩ atĩ ngethaga kũrĩa itahaandĩte, na ngongania kũrĩa itaahurĩte mbeũ?’

27 Gũkĩrĩ ũguo-rĩ, wagĩrĩrwo nĩ kũiga mbeeca ciakwa bengi, na ndacooka-rĩ, nĩngĩacookerio mbeeca ciakwa irĩ hamwe na uumithio wacio.

28 “Nĩ ũndũ ũcio, mĩtunyei taranda ĩyo, mũmĩnengere ũrĩa ũrĩ na taranda ikũmi.

29 Nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũrĩ na indo nĩwe ũkoongererwo ingĩ nyingĩ na akĩrĩrĩrio. Nake ũrĩa ũtarĩ, o na kĩrĩa arĩ nakĩo nĩagatuunywo.

30 Oyai ndungata ĩyo ĩtarĩ bata mũmũikie nja kũu ndumainĩ, kũrĩa gũgaakorwo kĩrĩro na kũhagarania magego.’

Ng’ondu na Mbũri

31 “Hĩndĩ ĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agooka arĩ na riiri wake, na araike othe marĩ hamwe nake, nĩagaikarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene na kĩrĩ riiri wa igũrũ.

32 Ndũrĩrĩ ciothe nĩigacookanĩrĩrio mbere yake, nake nĩakamũrania andũ kuuma kũrĩ arĩa angĩ, o ta ũrĩa mũrĩithi aamũranagia ng’ondu na mbũri.

33 Nĩakaiga ng’ondu mwena wake wa ũrĩo, na mbũri aciige mwena wake wa ũmotho.

34 “Nĩngĩ Mũthamaki nĩakeera arĩa marĩ mwena wake wa ũrĩo atĩrĩ, ‘Ũkai, inyuĩ mũrathimĩtwo nĩ Baba; oyai igai rĩa ũthamaki ũrĩa mwathondekeirwo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo.

35 Nĩgũkorwo ndaarĩ mũhũũtu mũkĩĩhe gĩa kũrĩa, na ndaarĩ mũnyootu mũkĩĩhe gĩa kũnyua, na ndaarĩ mũgeni mũkĩĩnyiita ũgeni,

36 na ndaarĩ njaga mũkĩĩhe ngu, na ndaarĩ mũrũaru na inyuĩ mũkĩĩmenyerera, o na ndaarĩ njeera na mũgĩũka kũndora.’

37 “Hĩndĩ ĩyo arĩa athingu nĩmakamũcookeria mamũũrie atĩrĩ, ‘Mwathani, nĩ rĩ twakuonire ũrĩ mũhũũtu tũgĩkũhe gĩa kũrĩa, kana ũrĩ mũnyootu tũgĩkũhe gĩa kũnyua?’

38 Na nĩ rĩ twakuonire ũrĩ mũgeni tũgĩkũnyiita ũgeni, kana ũrĩ njaga tũgĩkũhe ngu?”

39 O na nĩ rĩ twakuonire ũrĩ mūrũaru kana ũrĩ njeera na tũgũka gũkũrora?’

40 “Nake Mũthamaki nĩagacookia, ameere atĩrĩ, ‘Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũndũ wotho mwekĩire ariũ a Baba o na arĩa anini mũno, nĩ nĩ mwekĩire.’

41 “Ningĩ nĩakeera arĩa marĩ mwena wake wa ũmotho atĩrĩ, ‘Njeherera, inyuĩ mūrũmĩtwo, mũthĩ mwaki-inĩ wa tene na tene ũrĩa ũthondekeirwo mũcukani na araika ake.

42 Nĩgũkorwo ndaarĩ mũhũũtu na mũtiaheire gĩa kũrĩa, na ndaarĩ mũnyootu na mũtiaheire gĩa kũnyua,

43 na ndaarĩ mũgeni na mũtianyitire ũgeni, ndaarĩ njaga na mũtiaheire nguo, ndaarĩ mūrũaru na ndaarĩ njeera na mũtiokire kũnyona.’

44 “Nao nĩmagacookia, mamũurie atĩrĩ, ‘Mwathani, nĩ rĩ twakuonire ũrĩ mũhũũtu, kana ũrĩ mũnyootu, kana ũrĩ mũgeni, kana ũrĩ njaga, kana ũrĩ mūrũaru, o na kana ũrĩ njeera na tũtiagũteithirie?’

45 “Nake nĩakamacookeria atĩrĩ, ‘Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũndũ o wotho mũteekire ũmwe wa aya anini mũno, nĩ nĩ mũteekĩire.’

46 “Hĩndĩ ĩyo nĩmagathiĩ kũrĩa andũ maherithagio tene na tene, no arĩa athingu mathĩ muoyo-inĩ wa tene na tene.”

26

Gũciirĩra Kũũraga Jesũ

1 Rĩrĩa Jesũ aarĩkirie kuuga maũndũ macio mothe-rĩ, akĩra arutwo ake atĩrĩ,

2 “O ta ũrĩa mũũĩ, Gĩathĩ kĩa Bathaka gĩtigairie matukũ meerĩ gĩkinye, nake Mūrũ wa Mũndũ nĩakaneanwo nĩgeetha aambwo mũti-igũrũ.”

3 Hĩndĩ ĩyo athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a kĩrĩndĩ makĩgomana kwa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, wetagwo Kaiafa,

4 nĩguo maciire ũrĩa mangĩnyitithia Jesũ na njĩra ya wara, na mamũuragithie.

5 No makiuga atĩrĩ, “Tũtingĩmũnyiita hĩndĩ ya Gĩathĩ, nĩguo andũ matikarute haaro.”

Jesũ Gũitĩrĩrio Maguta Bethania

6 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe Jesũ aarĩ Bethania, mũciĩ wa mũndũ wetagwo Simoni ũrĩa warĩ na mūrĩmũ wa mangũ,

7 na mũndũ-wa-nja warĩ na cuba ya maguta ma goro mũno na manungi wega, agĩũka kũrĩ Jesũ, akĩmũitĩrĩria maguta mũtwe arĩ metha-inĩ akĩrĩa.

8 Rĩrĩa arutwo moonire ũguo, makĩrakara, makĩũrania atĩrĩ, “Ũitangi ũyũ nĩ wakĩ?”

9 Maguta macio manungi wega nĩmangĩendio goro na mbeeca icio iheo athĩini.”

10 Nake Jesũ aamenya ũguo, akĩmooria atĩrĩ, “Mũrathĩinia mũndũ-wa-nja ũyũ nĩkĩ? We nĩanjika ũndũ mwega.

11 Arĩa athĩini mũrĩkoragwo nao hĩndĩ ciothe, no nĩ-rĩ, mũtirĩkoragwo na nĩ hĩndĩ ciothe.

12 Hĩndĩ irĩa aitĩriirie mwĩrĩ wakwa maguta macio manungi wega, eekire ũguo nĩgeetha aathagathage ũrĩa ngaathikwo.

13 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, kũrĩa guothe Ũhoro-ũyũ-Mwega ũkaahunjio thĩnĩ wa thĩ yothe-rĩ, ũndũ ũcio eeka nĩũkeeragwo andũ nĩgeetha aririkanagwo.”

Judasi Gwĩtikĩra Gũkunyaĩra Jesũ

14 Hĩndĩ iyo ũmwe wa acio ikũmi na eerĩ, ũrĩa wetagwo Judasi Mũisikariota, agĩthĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene,

15 akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩ mũkũũhe ingĩmũneana kũrĩ inyuĩ?” Nao makĩmũtarĩra icunjĩ cia betha mĩrongo itatũ, makĩmũnengera.

16 Kuuma hĩndĩ iyo Judasi akĩambĩrĩria gũcaria mweke wa kũmũneana.

Gĩathĩ kĩa Bathaka

17 Mũthenya wa mbere wa kwambĩrĩria kũrĩa Mĩgate irĩa itarĩ Mũkĩre Ndawa ya Kũmbia-rĩ, arutwo magĩthĩ kũrĩ Jesũ makĩmũũria atĩrĩ, “Ũkwenda tũkahaarĩrie irio cia Bathaka kũ?”

18 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Thĩni itũũra-inĩ kũrĩ mũndũ mũna mũmwĩre atĩrĩ, ‘Mũrutani oiga atĩrĩ: Ihinda rĩakwa rĩria rĩtuĩtwo rĩrĩ hakuhĩ. Ngũrĩra irio cia Bathaka nyũmba gwaku tũrĩ na arutwo akwa.’ ”

19 Nĩ ũndũ ũcio arutwo magĩka o ũrĩa Jesũ aamathĩte, na makĩhaarĩria irio cia Bathaka.

20 Gwakinya hwaĩ-inĩ-rĩ, Jesũ agĩikara metha-inĩ ya irio hamwe na arutwo ake acio ikũmi na eerĩ.

21 Na rĩria maarĩaga, akiuga atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũgunyaĩra.”

22 Nao makĩnyitwo nĩ kĩa mũno, makĩambĩrĩria kũmũũria o mũndũ atĩrĩ, “Mwathani, ti-itherũ nĩ nĩ?”

23 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ũrĩa waikanĩria guoko na nĩ mbakũri-inĩ nĩwe ũrĩgunyaĩra.

24 Mũrũ wa Mũndũ nĩegũthĩ o ta ũrĩa ũhoro wake wandĩkitwo. No mũndũ ũrĩa ũgũkunyaĩra Mũrũ wa Mũndũ kaĩ arĩ na haaro-i! Nĩ kaba mũndũ ũcio atangĩaciariwo.”

25 Hĩndĩ iyo Judasi, ũrĩa mũmũkunyaĩri, akiuga atĩrĩ, “Rabii, ti-itherũ nĩ nĩ?”

Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩĩ, nĩwe.”

²⁶ Na rĩrĩa maarĩaga, Jesũ akĩoya mũgate, agĩcookia ngaatho, akĩwenyũranga, akĩhe arutwo ake, akĩmeera atĩrĩ, “Oyai mũrĩe; ũyũ nĩ mwĩrĩ wakwa.”

²⁷ Agĩcooka akĩoya gĩkombe, agĩcookia ngaatho, akĩmanengera, akĩmeera atĩrĩ, “Nyuanĩrai inyuothe.

²⁸ Īno nĩyo thakame yakwa ya kĩrĩkanĩro, ĩrĩa ĩgũitwo nĩ ũndũ wa andũ aingĩ nĩ ũndũ wa kũrekanĩrwo kwa mehia.

²⁹ Ngũmwĩra atĩrĩ, ndikũnyua rĩngĩ ndibei ya maciaro ma mũthabibũ kuuma rĩu nginya mũthenya ũrĩa ngaamĩnyuanĩra na inyuĩ ĩrĩ njerũ ũthamaki-inĩ wa Baba.”

³⁰ Na maarĩkia kũina rwĩmbo-rĩ, makiumagara magĩthĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ.

Jesũ Kuuga ũrĩa Petero Akaamũkaana

³¹ Ningĩ Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ũtukũ wa ũmũthĩ inyuothe nĩmũrĩndirika nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Nĩngaringa mũrĩithi,

nacio ng’ondu cia rũũru ihurunjũke.’

³² No ndariũkio-rĩ, nĩngamũtongoria gũthĩ Galili.”

³³ No Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “O na arĩa angĩ othe mangĩgũtirika, nĩ ndigagũtirika.”

³⁴ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, ũmũthĩ, ũtukũ o ũyũ ngũkũ ĩtanakũga, ũrĩkorwo ũngaanĩte maita matatũ.”

³⁵ No Petero akiuga atĩrĩ, “O na angĩkorwo nĩgũkua ndĩkuanĩra nawe, nĩ ndingĩgũkaana.” Nao arutwo arĩa angĩ othe makiuga o ũguo.

Mũgũnda wa Gethisemane

³⁶ Ningĩ Jesũ agĩcooka agĩthĩ na arutwo ake handũ heetagwo Gethisemane, akĩmeera atĩrĩ, “Ikarai haha, na nĩ thĩ haarĩa ngahooe.”

³⁷ Agĩthĩ na Petero, na ariũ arĩa eerĩ a Zebedi, nake akĩambĩrĩria kũigua kĩa na gũthĩnĩka ngoro.

³⁸ Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ngoro yakwa ĩrĩ na kĩa mũno, o hakuhĩ gũkua. Ikarai haha mwĩguĩte hamwe na nĩ.”

³⁹ Agĩthĩiathia, agĩturumithia ũthiũ thĩ, akĩhooya, akiuga atĩrĩ, “Baba, kũngĩhoteka-rĩ, njehereria gĩkombe gĩkĩ. No ti ũrĩa nĩ ngwenda, no nĩ ũrĩa wee ũkwenda.”

⁴⁰ Hĩndĩ ĩyo agĩcooka kũrĩ arutwo ake, agĩkora makomete, akĩũria Petero atĩrĩ, “Mũtingĩhota gũikara ithaa rĩmwe mwĩguĩte hamwe na nĩ?”

⁴¹ Mwĩhũgei na mũhooe nĩguo mũtikagwe magerio-inĩ. Ngoro nĩyenda, no mwĩrĩ ndũrĩ na hinya.”

42 Jesũ agĩthiĩ riita rĩa keerĩ, akĩhooya, akiuga atĩrĩ, “Baba, angĩkorwo gũtingĩhoteka njehererio gĩkombe gĩkĩ itakĩnyũĩire-rĩ, wendi waku ũrohingio.”

43 Aacooka rĩngĩ akĩmakora makomete, tondũ nĩmahĩtĩtwo nĩ toro.

44 Nĩ ũndũ ũcio akĩmatiga, agĩthiĩ, akĩhooya rĩngĩ riita rĩa gatatũ, akiuga ciugo o ro icio.

45 Ningĩ agĩcooka kũrĩ arutwo akĩmooria atĩrĩ, “O na rĩu mũrĩ o toro mũhurũkĩte? Atĩrĩrĩ, ihinda rĩ hakuhĩ, na Mũrũ wa Mũndũ nĩakunyanĩirwo moko-inĩ ma andũ ehia.

46 Ũkĩrai, tũthiĩ! Ũrĩa ũkũngunyanĩra nĩarooka!”

Jesũ Kũnyiitwo

47 O akĩaragia-rĩ, Judasi, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, agĩkinya. Ookire na gĩkundi kĩnene kĩa andũ, marĩ na hiũ cia njora na njũgũma, matũmĩtwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a kĩaama.

48 Na rĩrĩ, ũcio wamũkunyanĩire nĩamaheete kĩmenyithia gĩkĩ: “Ũrĩa ndĩmumunya, ũcio nĩwe, mũnyiitei.”

49 Nake Judasi agĩthiĩ harĩ Jesũ o rĩmwe, akĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii, ũrĩ mũhoru!” na akĩmũmumunya.

50 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũrata wakwa, ika ũrĩa ũũkire gwĩka.”

Nao andũ acio makĩmũguthũkĩra, makĩmũnyiita.

51 Na rĩrĩ, mũndũ ũmwe wa arĩa maarĩ na Jesũ agĩcomora rũhiũ rwake rwa njora, agĩtinia gũtũ kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

52 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Cookia rũhiũ rwaku njora nĩgũkorwo arĩa othe macomoraga rũhiũ makaaniinwo na rũhiũ.

53 Kana ũgwĩciiria ndingĩhota kũhooya Baba, na o rĩmwe andũmĩre araike makĩria ya mbũtũ ikũmi na igĩrĩ?

54 No rĩrĩ, Maandĩko mangĩkĩhinga atĩa marĩa moigĩte atĩ ũndũ ũyũ no nginya ũhinge na njĩra iho?”

55 Hĩndĩ iyo Jesũ akĩũria kĩrĩndĩ kũu atĩrĩ, “Kaĩ ndĩ mũtongoria wa akararia a watho, atĩ nĩkĩo muoka mũũnyiite mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma? O mũthenya ndĩrakoragwo hekarũ-inĩ ngĩrutana, na mũtingĩnyiita.

56 No ũndũ ũyũ wothe wĩkĩkĩite nĩguo ũhoru ũrĩa waandĩkitwo nĩ anabii ũhinge.” Nao arutwo othe makĩmũtiganĩria, makĩũra.

Jesũ Gũtwarwo Kĩama-inĩ kĩa Ayahudi

57 Nao acio maanyiitire Jesũ makĩmũtwara gwa Kaiafa, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, kũrĩa arutani a watho na athuuri moonganĩte.

58 Nowe Petero akimūrūmīrīra arī haraaya, o nginya agikinya nja ya kwa mūthīnjīri-Ngai ūcio mūnene. Agītoonya agīkarania na arangīri nīguo amenye ūrīa ūhoru ūgūthī.

59 Na rīrī, athīnjīri-Ngai arīa anene na Kīama kīrīa Kīnene gīothe nīmacarīrīrie ūira wa maheeni nīguo mamūragithie.

60 No makīaga ūira ta ūcio, o na gūkorwo andū aingī nīmarutīte ūira wa maheeni.

Thuutha-inī andū eerī makīrūgama,

61 makiuga atīrī, “Mūndū ūyū nīoigire atīrī, ‘No hote gūtharia hekarū ya Ngai, na ndīmīake rīngī na mīthenya ītatū.’”

62 Ningī mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene akīrūgama, akīūria Jesū atīrī, “Kaī wee ūtarī na ūndū ūgūtūcookeria? Nī ūhoru ūrīkū ūyū ūrathitangīrwo?”

63 No Jesū agīkira ki.

Mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene akīmwīra atīrī, “Ndakwīhītithia na Ngai ūrīa wī muoyo: Twīre kana wee nīwe Kristū, Mūrū wa Ngai.”

64 Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Ī, wee nīwoiga, no ngūmwīra atīrī, inyuī inyuothe nīmūkona Mūrū wa Mūndū aikarīte guoko-inī kwa ūrīo kwa Ūrīa-ūrī-Hinya, agīuka arī igūrū rīa matu.”

65 Hīndī īyo mūthīnjīri-Ngai ūcio mūnene agītembūranga nguo ciake, akiuga atīrī, “Nīaruma Ngai! Tūgūkībatario nī aira angī aakī? Atīrīrī, inyuī nīmweiguīra akīruma Ngai.

66 Mūgwīciiria atīa?”

Magīcookia atīrī, “Aagīrīrwo nī kūūragwo.”

67 Magīcooka makīmūtuīra mata ūthiū, na makīmūhūūra na ngundi. Angī makīmūhūūra na hī,

68 makīmwīra atīrī, “Wee Kristū, tūrathīre ūhoru ūtwīre, nūū wakūgūtha!”

Petero Gūkaana Jesū

69 Na rīrī, Petero aikarīte nja, nake mūrītu warī ndungata akīmūkora, akīmwīra atīrī, “O nawe uuma hamwe na Jesū ūcio wa Galili.”

70 Nowe agīkaana ūhoru ūcio mbere yao othe, akiuga atīrī, “Nīī ndiūī ūrīa ūroiga.”

71 Ningī akiumagara, agīthī kīhingo-inī, harīa mūrītu ūngī aamuonire, akīra andū arīa maarī hau atīrī, “Mūndū ūyū moima na Jesū wa Nazarethi.”

72 Agīkaana ūhoru ūcio o rīngī, na akīhīta, akiuga atīrī, “Nīī ndiūī mūndū ūcio!”

⁷³ Thuutha wa kahinda kanini, arĩa maarũgamĩte hau magĩthĩ harĩ Petero, makĩmwĩra atĩrĩ, “Ti-itherũ wee ũrĩ ũmwe wao, tondũ mwarĩrie waku nĩũrakumbũra.”

⁷⁴ Nake akĩambĩrĩria kwĩhĩta, akiuga atĩrĩ, “Nĩ mũndũ ũcio ndimũũĩ!”

Kahinda o kau ngũkũ ĩgĩkũga.

⁷⁵ Nake Petero akĩrĩrikana ũhoru ũrĩa Jesũ aamwĩrĩte atĩrĩ, “Ngũkũ ĩtanakũga, ũrĩkorwo ũngaanĩte maita matatũ.” Akiuma nja, akĩrĩra mũno.

27

Judasi Kwĩita

¹ Na rĩrĩ, rũciinĩ tene, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene othe na athuuri a andũ makĩguithania atĩ matuĩre Jesũ kũũragwo.

² Makĩmuoha na mũnyororo; makĩmũruta kũu, makĩmũtwara kũrĩ Pilato, ũrĩa warĩ barũthi.

³ Rĩrĩa Judasi, ũcio wamũkunyaĩire oonire atĩ Jesũ nĩatuĩrwo gũkua-rĩ, akĩrĩra na agĩcookeria athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri mbeeca icio cia betha mũrongo ĩtatũ.

⁴ Akiuga atĩrĩ, “Nĩnjĩhĩtie, nĩgũkorwo nĩngunyaĩire thakame ĩtarĩ na mahĩtia.”

Nao makĩmũcookeria makĩmũũria atĩrĩ, “Ūcio ũkĩrĩ ũhoru witũ? Ūcio nĩ ũhoru waku.”

⁵ Nĩ ũndũ ũcio Judasi agĩikania mbeeca icio thĩinĩ wa hekarũ, agĩthĩira. Agĩcooka agĩthĩ akĩĩita.

⁶ Athĩnjĩri-Ngai acio anene makĩoya mbeeca icio makiuga atĩrĩ, “Kũiga mbeeca ici kĩgĩina-inĩ nĩ kuuna watho, nĩgũkorwo nĩ mbeeca cia thakame.”

⁷ Nĩ ũndũ ũcio makĩguithania mahũthĩre mbeeca icio na kũgũra gĩthaka kĩrĩa kĩa mũũmbi nyũngũ gĩtuĩke gĩa gũthikagwo ageni.

⁸ Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga gĩthaka kũu gĩtwo Gĩthaka gĩa Thakame nginya ũmũthĩ.

⁹ Hĩndĩ ĩyo nĩguo ũhoru ũrĩa waarĩtio nĩ Jeremia ũrĩa Mũnabii wahingire, rĩrĩa oigire atĩrĩ: “Nao nĩmoire icunjĩ icio mũrongo ĩtatũ cia betha, thogora ũrĩa andũ a Isiraeli maatuĩte wa kũmũgũra,

¹⁰ nao magĩcihũthĩra na kũgũra gĩthaka kĩa mũũmbi nyũngũ, o ta ũrĩa Mwathani aanjathire gwĩkwo.”

Jesũ Mbere ya Pilato

¹¹ Na rĩrĩ, Jesũ akĩrũgama mbere ya barũthi, nake barũthi ũcio akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe Mũthamaki wa Ayahudi?”

Jesũ agĩcookia atĩrĩ. “Ĩĩ, wee nĩwoiga.”

12 No rĩria aathitangirwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri, ndarĩ ũndũ aacookirie.

13 Nĩ ũndũ ũcio Pilato akĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ ũtaraigua ũira wa maũndũ marĩa maragũthitangĩra?”

14 Nowe Jesũ ndaigana gũcookia ũndũ o na ũmwe wa macio; nake barũthi akĩgega mũno.

15 Na rĩrĩ, hĩndĩ ya Gĩathĩ kĩa Bathaka, barũthi ũcio nĩamenyerete kuohora mũndũ ũmwe wa arĩa oohe, o ũria kĩrĩndĩ kĩngĩathuurire.

16 Hĩndĩ iyo nĩ maarĩ na mũndũ kĩmaramari wohetwo na woĩkaine mũno, wetagwo Baraba.

17 Nĩ ũndũ ũcio, hĩndĩ irĩa kĩrĩndĩ kĩagomanire, Pilato agĩkĩũria atĩrĩ, “Nũũ mũkwenda ndĩmuohorere; nĩ Baraba, kana nĩ Jesũ ũria wĩtagwo Kristũ?”

18 Nĩgũkorwo we nĩamenyaga atĩ maatwarĩte Jesũ kũrĩ we nĩ ũndũ wa ũiru.

19 Na hĩndĩ iyo Pilato aikarĩire gĩtĩ gĩa ciira, mĩtumia wake akĩmũtũmĩra mũndũ, akĩmwĩra atĩrĩ: “Ndũkae gwĩka mũndũ ũcio ũndũ tondũ ndarĩ na mahĩtia, nĩgũkorwo ũmũthĩ nĩthĩnĩtio nĩ kĩroto mũno nĩ ũndũ wake.”

20 No rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri makĩringĩrĩria kĩrĩndĩ gĩtie Baraba, nake Jesũ ooragwo.

21 Barũthi ũcio akĩmooria atĩrĩ, “Andũ aya eerĩ nĩ ũrĩkũ mũkwenda ndĩmuohorere?”

Nao makiuga atĩrĩ, “Tũkwenda Baraba.”

22 Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Ngũgĩka atĩa na Jesũ ũyũ wĩtagwo Kristũ?”

Othe magĩcookia atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ-igũrũ.”

23 Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Nĩkĩ? Nĩ ngero irĩkũ agerete?”

Nao magĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ-igũrũ!”

24 Rĩria Pilato oonire atĩ matiraiguithania, na akĩona atĩ nĩ ngũĩ yambagĩrĩria-rĩ, akĩoya maaĩ, agũithamba moko hau mbere ya kĩrĩndĩ, akiuga atĩrĩ, “Nĩ ndikoorio thakame ya mũndũ ũyũ ũtarĩ na mahĩtia. ũcio nĩ ũhoru wanyu!”

25 Nao andũ acio othe magĩcookia atĩrĩ, “Thakame yake irõtũcookerera hamwe na ciana ciitũ!”

26 Pilato akĩmohorera Baraba. No akĩhũũrithia Jesũ iboko, agĩcooka akĩmũneana akaambwo mũtĩ-igũrũ.

Thigari Kũnyũrũria Jesũ

27 Ningĩ thigari cia barũthi cigĩtwara Jesũ thĩnĩ wa gĩkaro kĩa barũthi, nacio cigĩcookanĩrĩria mbũtũ yotho ya thigari, cikĩmũrigiicĩria.

28 Cikĩmũruta nguo ciake, cikĩmũhumba nguo ndune,

29 cigĩcooka cigĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, cikĩmwĩkĩra mũtwe. Cikĩmũnengera kamũrangi guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo, cikĩmũturĩria ndu, na cikĩmũnyũrũria, cikiuga atĩrĩ, “Wĩ mũhoru, mũthamaki wa Ayahudi!”

30 Cikĩmũtuĩra mata, cikĩoya kamũrangi kau, na cikĩmũhũũra nako mũtwe.

31 Ciarĩkia kũmũnyũrũria, cikĩmũruta nguo ĩyo, na cikĩmũhumba nguo ciake mwene. Cigĩcooka cikĩmumagaria cikamwambe mũtĩ-igũrũ.

Kwambwo kwa Jesũ Mũtĩ-Igũrũ

32 Na hĩndĩ ĩrĩa moimagaraga-rĩ, magĩcemanía na mũndũ woimĩte Kurene, wetagwo Simonĩ, nacio thigari cikĩmũkuuithia mũtharaba ũcio na hinya.

33 Magĩthĩĩ, magĩkinya handũ heetagwo Gologotha (ũguo nĩ kuuga Handũ hahaana ta Ihĩndĩ rĩa Mũtwe).

34 Nacio cikĩhe Jesũ ndibei anyue, ĩtukanĩtio na kĩndũ kĩrũrũ ta maaĩ ma nyongo; no aamĩcama akĩrega kũmĩnyua.

35 Ciarĩkia kũmwamba mũtĩ-igũrũ, cikĩgayana nguo ciake na njĩra ya gũcicuukĩra mũtĩ.

36 Nacio cigĩikara thĩ hau, cikĩmũrangĩra.

37 Na hau igũrũ rĩa mũtwe wake, nĩhandĩkĩtwo maũndũ marĩa aathitangĩirwo, atĩrĩ: ŪYŪ NĪWE JESŪ, MŪTHAMAKI WA AYAHUDI.

38 Na rĩrĩ, atunyani eerĩ nĩmambirwo mũtĩ-igũrũ hamwe nake, ũmwe mwena wake wa ũrĩo, na ũcio ũngĩ mwena wake wa ũmotho.

39 Nao andũ arĩa maahĩtũkagĩra hau makamũrumaga, makĩinagia mũtwe yao,

40 makiugaga atĩrĩ, “Wee ũngĩratharirie hekarũ na ũcooke ũmĩake na mũthenya ĩtatũ-rĩ, kũihonokie! Harũrũka uume mũtharaba-inĩ, aakorwo wee nĩwe Mũrũ wa Ngai!”

41 O ũndũ ũmwe athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, na athuuri o nao makĩmũnyũrũria.

42 Makiuga atĩrĩ, “Nĩarahonokagia andũ arĩa angĩ, no ndangĩhota kwĩhonokia we mwene! Nĩwe Mũthamaki wa Isiraeli! Nĩakiume rĩu mũtharaba-inĩ, na ithuĩ nĩtũkũmwĩtĩkia.

43 Nĩehokete Ngai, nĩakĩmũhonokie rĩu aakorwo nĩamwendete, nĩgũkorwo oigire atĩrĩ, ‘Nĩ ndĩ Mũrũ wa Ngai.’ ”

44 O na atunyani arĩa maambanĩirio hamwe nake o nao makĩmũruma.

Gũkua kwa Jesũ

45 Na rĩrĩ, kuuma thaa thita cia mũthenya nginya thaa kenda bũrũri wothe ũkĩgĩa nduma.

46 Na ta thaa kenda Jesũ akĩgũthũka na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Eli, Eli, lama sabakithani?” (Ūguo nĩ kuuga, “Ngai wakwa, Ngai wakwa, ũndiganĩirie nĩkĩ?”)

47 Nao andũ amwe a arĩa maarũngĩi hau rĩrĩa maiguire ũguo, makiuga atĩrĩ, “Areeta Elija.”

48 Na o rĩmwe, ũmwe wao agĩteng’era akĩoya thibũnji. Akĩmitobokia thiki-inĩ, akĩmĩthecerera kamũrangi-inĩ, akĩhe Jesũ anyue.

49 Arĩa angĩ nao makiuga atĩrĩ, “Tiganai nake. Nĩtũkuona kana Elija nĩegũũka kũmũhonokia.”

50 Nake Jesũ akĩgũthũka rĩngĩ na mũgambo mũnene, agĩtuĩkana.

51 Na rĩrĩ, ihinda o rĩu gĩtambaya kĩa hekarũ gĩgĩatũkana icunjĩ igĩrĩ kuuma igũrũ nginya thĩ. Nayo thĩ igĩthingitha, nacio ndwaro cia mahiga igĩatũkana.

52 Mbĩrĩra nacio ikĩhingũka, nao andũ aingĩ arĩa atheru arĩa maarĩkĩtie gũkua makĩrĩũka,

53 makiuma thĩinĩ wa mbĩrĩra. Na thuutha wa kũrĩũka kwa Jesũ, magĩthĩi itũũra rĩu inene itheru, na makiumĩrĩra andũ aingĩ.

54 Rĩrĩa mũnene-wa-thigari-igana na arĩa maarĩ nake makĩrangĩra Jesũ moonire gĩthingithia na maũndũ mothe marĩa meekĩkire-rĩ, makĩnyitwo nĩ guoya, makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, “Ti-itherũ mũndũ ũyũ oima Mũrũ wa Ngai!”

55 Na nĩ haarĩ andũ-a-nja aingĩ meeroragĩra marĩ o haraaya. Maarũmĩrĩire Jesũ kuuma Galili nĩguo mamũtungatagĩre.

56 Thĩinĩ wao haarĩ Mariamu Mũmagidali, na Mariamu ũrĩa nyina wa Jakubu na Jose, na nyina wa ariũ a Zebedi.

Gũthikwo kwa Jesũ

57 Na hwaĩ-inĩ wakinya-rĩ, mũndũ warĩ gĩtonga wa kuuma Arimathea, wetagwo Jusufu, ũrĩa watuĩkĩte mũrutwo wa Jesũ agĩũka.

58 Nake agĩthĩi kũrĩ Pilato, na akĩhooya aheo mwĩrĩ wa Jesũ, nake Pilato agĩathana anengerwo mwĩrĩ ũcio.

59 Jusufu akĩoya mwĩrĩ ũcio, akĩwoha na taama mũtheru wa gatani,

60 akĩũiga thĩinĩ wa mbĩrĩra yake njerũ ĩrĩa eenjithĩtie rwaro-inĩ rwa ihiga. Akĩgaragaria ihiga inene mũromo-inĩ wa mbĩrĩra ĩyo, na agĩũthĩra.

61 Mariamu Mũmagidali na Mariamu ũcio ũngĩ maikarĩte hau mang’etheire mbĩrĩra.

Arangĩri Mbĩrĩra-inĩ

⁶² Na mũthenya ũyũ ũngĩ ũrĩa ũrũmagĩrĩra Mũthenya wa Ihaarĩria, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai magĩthĩĩ kwa Pilato.

⁶³ Makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathi witũ, nĩtũkũririkana atĩ rĩrĩa mũheenania ũcio aarĩ muoyo. nĩoigire atĩrĩ, ‘Thuutha wa matukũ matatũ nĩngariũka.’”

⁶⁴ Nĩ ũndũ ũcio ruta watho nĩguo mbĩrĩra ĩyo ĩrangĩrwo nginya mũthenya wa gatatũ. Kwaga ũguo, arutwo ake maahota gũthĩĩ maiye mwĩrĩ ũcio macooke meere andũ atĩ nĩariũkĩtio kuuma kũrĩ arĩa akuũ. Maheeni macio maahota gũtuũka mooru gũkĩra marĩa ma mbere.”

⁶⁵ Nake Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, “Oyai arangĩri, mũthĩĩ mũrangĩre mbĩrĩra ĩyo wega o ta ũrĩa mũngĩhota.”

⁶⁶ Nĩ ũndũ ũcio magĩthĩĩ, makĩhinga ihiga rĩa mbĩrĩra ĩyo biũ, na makĩrĩkĩra rũuri rwa mũhũra, na makĩiga arangĩri ho.

28

1 Kũriũka kwa Jesũ

¹ Thuutha wa Thabatũ, gwatua gũkĩa mũthenya wa mbere wa kiumia, Mariamu Mũmagidali na Mariamu ũcio ũngĩ magĩthĩĩ kũrora mbĩrĩra.

² Na rĩrĩ, nĩ kwagĩire na gĩthingithia kĩnene, nĩgũkorwo mũraika wa Mwathani nĩaikũrũkire oimĩte igũrũ na agĩthĩĩ mbĩrĩra-inĩ, akĩgaragara ihiga akĩrĩeheria na akĩrĩkarĩra.

³ Oonekaga ahaana ta rũheni, na nguo ciake cierũhĩte o ta ira.

⁴ Nao arangĩri acio makĩmwĩtigĩra mũno nginya makĩinaina makĩhaana, ta andũ akuũ.

⁵ Nake mũraika ũcio akĩira andũ-a-nja acio atĩrĩ, “Inyuĩrĩ, tigai gwĩtigĩra, nĩgũkorwo nĩnjũũ atĩ nĩ Jesũ ũrĩa ũraambirwo mũtĩ-igũrũ mũracaria.

⁶ Ndarĩ haha, nĩariũkĩte, o ta ũrĩa oigire. Ũkai muone harĩa arakomete.

⁷ Na rĩrĩ, thĩĩ narua mũkeere arutwo ake atĩrĩ, ‘Nĩariũkĩte akoima kũrĩ arĩa akuũ, na nĩegũthĩĩ Galilĩ mbere yanyu. Kũu nĩkuo mũrĩmuona.’ Ririkanai ũguo ndaamwĩra.”

⁸ Nĩ ũndũ ũcio, andũ-a-nja acio makiuma mbĩrĩra-inĩ mahiũhĩte marĩ na guoya, no ningĩ maiyũrĩtwo nĩ gĩkeno, makĩhanyũka makeere arutwo ake ũhoro ũcio.

⁹ Na o rĩmwe Jesũ agĩtũngana nao, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩndamũgeithia.” Nao magĩthĩĩ harĩ we, makĩmũnyiita nyarĩrĩ, makĩmũhooya.

10 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Tigai gwĩtigĩra. Thiĩ mũkeere ariũ na aarĩ a Baba mathiĩ Galili; kũu nĩkuo marĩnyona.”

Ūhoro wa Arangĩri

11 Na rĩrĩa andũ-a-nja acio maathiiaga-rĩ, arangĩri amwe a arĩa maarangĩrĩte mbĩrĩra magĩtoonya itũura inene na makĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maũndũ mothe marĩa mekiĩte.

12 Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩcemanía na athuuri, magĩthugunda ũrĩa megwĩka; makĩthe thigari icio mbeeca nyingĩ,

13 magĩciĩra atĩrĩ, “Inyuĩ mũkuuga atĩrĩ, ‘Arutwo ake marookire ũtukũ maramũiya twĩ toro.’

14 Ūhoro ũyũ ũngĩkinyĩra barũthi, nĩtũkamũiguithia, na tũmũgitĩre mũtikone ũũru.”

15 Nĩ ũndũ ũcio thigari ikĩoya mbeeca icio, igĩka o ta ũrĩa cierĩtwo. Naguo ũhoro ũcio ũkĩhunjio kũrĩ Ayahudi, na nũhunjagio o nginya ũmũthĩ.

Gũtũmwo Gũtungata

16 Hĩndĩ iyo arutwo arĩa ikũmi na ũmwe magĩthiĩ Galili, kĩrĩma-inĩ kĩrĩa Jesũ aamerĩte mathiĩ.

17 Na rĩrĩa maamuonire-rĩ, makĩmũhooya, no amwe maarĩ na nganja.

18 Nake Jesũ agĩthiĩ kũrĩ o akĩmeera atĩrĩ, “Nĩheetwo ũhoti wothe igũrũ na gũkũ thĩ.

19 Nĩ ũndũ ũcio thiĩ mũgatũme andũ a ndũrĩrĩ ciothe matuĩke arutwo akwa, mũkĩmabatithagia thĩinĩ wa rĩtwa rĩa Ithe na rĩa Mũriũ na rĩa Roho Mũtheru,

20 na mũkĩmarutaga gwathĩkĩra maũndũ marĩa mothe ndĩmworthĩte. Na ti-itherũ ndĩ hamwe na inyuĩ hĩndĩ ciothe, o nginya mũthia wa mahinda maya.”

MARIKO

Johana Mubatithania Kūhaarīria Njira

¹ Kĩambĩrīria kĩa Ũhoro-ūrĩa-Mwega ũkonĩĩ Jesũ Kristũ Mũrũ wa Ngai.

² O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa Isaia ũrĩa mūnabii atĩrĩ:

“Nĩngũtũma mūtũmwo wakwa athĩĩ mbere yaku, ũrĩa ũgũgũthondekera njira yaku.”

³ “Kũrĩ mũgambo wa mũndũ ũkwanĩrĩra werũ-inĩ akoiga atĩrĩ,

‘Haarĩriai njira ya Mwathani, rũngariai njira ciake.’”

⁴ Nĩ ũndũ ũcio Johana ookire akĩhunjagia, na akĩbatithanagĩria werũ-inĩ. Aahunjagia atĩ andũ merire, nĩguo marekerwo mehia mao, nĩgeetha mabatithio.

⁵ Nao andũ othe a bũrũri wa Judea na andũ othe a Jerusalemu magĩthĩĩ kũrĩ we. Moimbũraga mehia mao, nake akamabatithĩria rũũ-inĩ rwa Jorodani.

⁶ Johana ehumbaga nguo ciathondeketwo na guoya wa ngamĩira, na nĩehotoraga mũcibi wa rũũa njohero, na aarĩaga ngigĩ na ũũkĩ wa gĩthaka.

⁷ Nayo ndũmĩrĩri yake yarĩ ĩno: “Thuutha wakwa nĩgũgũũka mũndũ ũngĩ ũrĩ na hinya kũngĩra, ũrĩa nĩĩ itagĩrĩire kũinamĩrĩra njohore ndigi cia iraatũ ciake.

⁸ Nĩĩ ndĩmũbatithagia na maaĩ, nowe arĩmũbatithagia na Roho Mũtheru.”

Kũbatithio na Kũgerio kwa Jesũ

⁹ Na rĩrĩ, ihinda o rĩu Jesũ agĩũka oimĩte Nazarethi kũu Galili, na akĩbatithio nĩ Johana rũũ-inĩ rwa Jorodani.

¹⁰ Na rĩrĩa Jesũ oimĩraga maaĩ-inĩ akĩona igũrũ rĩahingũka, nake Roho Mũtheru akĩmũikũrũkĩra ahaana ta ndutura.

¹¹ Mũgambo ũkiuma igũrũ ũkiuga atĩrĩ, “We nĩwe Mũrũ wakwa ũrĩa nyendete, na nĩngenaga mũno nĩwe.”

¹² Na o rĩmwe Roho akĩmuoya akĩmũtwara werũ-inĩ,

¹³ na agĩkara kũu werũ-inĩ matukũ mĩrongo ĩna, akĩgeragio nĩ Shaitani. Nake aikaranagia na nyamũ cia gĩthaka, nao araike makamũtungatagĩra.

Jesũ gwĩta Arutwo ake a Mbere

¹⁴ Thuutha wa Johana gũikio njeera, Jesũ agĩthĩĩ Galili akĩhunjagia Ũhoro-ūrĩa-Mwega wa Ngai,

15 akiuga atĩrĩ, “Ihinda nĩkinyu, nague ũthamaki wa Ngai nĩũkuhĩrĩrie. Mwĩrirei mwĩtĩkie Ũhoru-ũrĩa-Mwega!”

16 Na rĩrĩa Jesũ aathiaĩrĩa hũgũrũrũ-inĩ cia iria rĩa Galili, nĩonire Simoni na mũrũ wa nyina Anderea magĩikia neti ciao iria-inĩ, nĩgũkorwo maarĩ ategi a thamaki.

17 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ũkai, mũnũmĩrĩre, na nĩngamũtua ategi a andũ.”

18 O rĩmwe magĩtiganĩria neti ciao makĩmũrũmĩrĩra.

19 Na aathiathia hanini, akĩona Jakubu mũrũ wa Zebedi hamwe na mũrũ wa nyina Johana marĩ gatarũ-inĩ makĩhaarĩria neti ciao.

20 O rĩmwe akĩmeeta, nao magĩtiga ithe wao Zebedi gatarũ-inĩ hamwe na aruti ake a wĩra na makĩmũrũmĩrĩra.

Jesũ Kũingata Ngoma Thũku

21 Nao magĩthĩĩ Kaperinaumu, na rĩrĩa mũthenya wa Thabatũ wakinyire, Jesũ agĩtoonya thunagogi na akĩambĩrĩria kũrutana.

22 Na andũ makĩgegio nĩ ũrutani wake, nĩgũkorwo aamarutaga ta mũndũ warĩ na ũhoti, no ti ta arutani a watho.

23 Na rĩrĩ, hĩndĩ o ĩyo kũu thunagogi yao, nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ na ngoma thũku, nake akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ,

24 “Ũrenda atĩa na ithuĩ, wee Jesũ wa Nazarethi? Ũũkĩte gũtũniina? Nĩnjũũĩ wee nĩwe ũ! Wee nĩwe Ũrĩa-Mũtheru-wa-Ngai.”

25 Nake Jesũ akĩmĩkũma na hinya, akiuga atĩrĩ, “Kira na uume thĩnĩ wake!”

26 Ngoma ĩyo thũku ĩkĩmũthukathuka na hinya na ĩkiuma thĩnĩ wake ĩgĩkayaga.

27 Andũ acio othe makĩgega mũno nginya makĩũrania atĩrĩ, “Ũndũ ũyũ nĩ ũrĩkũ? Ũyũ nĩ ũrutani mwerũ, wĩ na ũhoti! Nĩ araatha o na ngoma thũku na ikamwathĩkĩra.”

28 Nayo ngumo yake ĩkĩhunja na ihenya bũrũri wothe wa Galili.

Jesũ Kũhonia Andũ Aingĩ

29 Na maarĩkia kuuma thunagogi, magĩthĩĩ na Jakubu na Johana mũciĩ gwa Simoni na Anderea.

30 Na rĩrĩ, nyina wa mũtumia wa Simoni aarĩ gĩtanda-inĩ arĩ mũrũaru mũrimũ wa kũhiũha mwĩrĩ, nao makĩra Jesũ ũhoru wake.

31 Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthĩĩ harĩa aarĩ, akĩmũnyiita guoko akĩmũũkĩria. Mũrimũ ũcio wa kũhiũha mwĩrĩ ũkĩmũtiga na akĩambĩrĩria kũmatungatĩra.

32 Hwaĩ-inĩ ũcio thuutha wa riũa gũthũa, andũ makĩrehera Jesũ andũ arĩa othe maarĩ arũaru na arĩa maarĩ na ndaimono.

33 Nao andũ a itũũra othe makĩũngana hau mũrango-inĩ wa nyũmba,

34 nake Jesũ akĩhonia andũ aingĩ arĩa maarĩ na mũrimũ mũthemba mũingĩ. Ningĩ akĩingata ndaimono nyingĩ, no ndetĩkiririe ndaimono ciarie tondũ nĩciamũĩ.

Jesũ Kũhooya arĩ Handũ Keheri-inĩ

35 Rũciinĩ kĩroko tene kũrĩ o na nduma, Jesũ agĩũkĩra akiuma nyũmba agĩthiĩ handũ keheri-inĩ, akĩhoera ho.

36 Nake Simoni na arĩa maarĩ nao magĩthiĩ kũmwetha,

37 na rĩrĩa maamuonire, makĩanĩrĩa, makĩmwĩra atĩrĩ: "Andũ othe nĩwe maracaria!"

38 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Rekei tuume gũkũ tũthiĩ kũndũ kũngĩ, matũũra-inĩ marĩa me hakuhĩ, nĩguo hunjie o nakuo. Tondũ nĩkĩo ndokire."

39 Nĩ ũndũ ũcio agĩthiũrũrũka Galili guothe akĩhunjagia thunagogi-inĩ ciao na akĩingataga ndaimono.

Mũndũ warĩ na Mangũ

40 Na mũndũ ũmwe warĩ na mangũ agĩũka kũrĩ we na akĩmũthaitha aturĩtie maru, akĩmwĩra atĩrĩ, "Ũngĩenda-rĩ, no ũũtherie."

41 Nake Jesũ akĩringwo nĩ tha nyingĩ, agĩtambũrũkia guoko gwake akĩhutia mũndũ ũcio. Akĩmwĩra atĩrĩ, "Nĩ ngwenda. Therio."

42 Na o hĩndĩ ĩyo mũndũ ũcio agĩthirwo nĩ mangũ, akĩhonio.

43 Nake Jesũ akĩmũkaania na hinya na akĩmwĩra athiĩ,

44 ningĩ akĩmwĩra atĩrĩ, "Menya ndũkeere mũndũ o na ũrĩkũ ũhoru ũyũ. No thiĩ ũkeyonanie kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, na ũrute magongona marĩa Musa aathanĩte nĩ ũndũ wa gũtherio gwaku, ũtuĩke ũira kũrĩ o."

45 No handũ ha ũguo agĩthiĩ, akĩambĩrĩria kwaria na kũmemerekia ũhoru ũcio. Nĩ ũndũ ũcio Jesũ ndacookire kũhota gũtoonya itũũra thĩinĩ akĩonagwo nĩ andũ, no aikaraga na nja kũndũ gũtaarĩ andũ. No andũ no mookaga kũrĩ we moimĩte kũndũ guothe.

2

Jesũ Kũhonia Mũndũ Wakuĩte Cũga

1 Matukũ manini maathira, Jesũ agĩcooka Kaperinaumu rĩngĩ, nao andũ makĩigua atĩ nĩoka mũciĩ.

² Nĩ ũndũ ũcio andũ aingĩ makĩũngana nginya hakĩaga handũ ha gũikarwo, o na nginya nja ya mũrango, nake akĩmahunjĩria ũhoro.

³ Nĩhookire andũ, makĩmũrehera mũndũ warũarĩte mũrimũ wa gũkua ciĩga, akuuĩtwo nĩ andũ ana.

⁴ Na tondũ matingĩahotire kũmũkinyia harĩa Jesũ aarĩ nĩ ũndũ wa ũingĩ wa andũ-rĩ, magĩtharũria nyũmba igũrũ wa hau Jesũ aarĩ na maarĩkia kũhatharia, makĩharũrũkia mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga arĩ kĩbarĩ-inĩ kũ aakomeire.

⁵ Rĩrĩa Jesũ oonire wĩtikio wao, akĩra mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ, “Mũriũ, nĩwarekerwo mehia maku.”

⁶ Na rĩrĩ, arutani amwe a watho maarĩ ho, nao makĩyũria na ngoro atĩrĩ,

⁷ “Mũndũ ũyũ ekwaria ũguo nĩkĩ? Nĩ araruma Ngai! Nũũ ũngĩ ũngĩhota kũrekanĩra mehia tiga Ngai wiki?”

⁸ O rĩmwe Jesũ akĩmenya thĩinĩ wa roho wake atĩ ũguo nĩguo meciiragia ngoro-inĩ ciao, nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩ gĩgũtũma mwĩciirie maũndũ macio ngoro-inĩ cianyu?”

⁹ Nĩ ũndũ ũrĩkũ mũhũthũ: kwĩra mũndũ ũyũ ũkuĩte ciĩga atĩrĩ, ‘Nĩ warekerwo mehia maku,’ kana kũmwĩra atĩrĩ, ‘Ũkĩra woe kĩbarĩ gĩaku wĩtware?’

¹⁰ No nĩgeetha mũmenye atĩ Mũrũ wa Mũndũ arĩ na ũhoti gũkũ thĩ wa kũrekanĩra mehia-rĩ...” Akĩra mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ,

¹¹ “Ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku ũinũke mũciĩ.”

¹² Nake agĩũkĩra, akĩoya kĩbarĩ gĩake, agĩthĩra andũ othe mamwĩroreire. Ũndũ ũcio ũgĩtũma andũ othe magege, nao makĩgooca Ngai, makiuga atĩrĩ, “Kaĩ tũtirĩ tuona ũndũ ta ũyũ-ĩ!”

Gwĩtwo kwa Lawi

¹³ O rĩngĩ Jesũ nĩoimagarire agĩthĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria; nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩũka kũrĩ we, nake akĩambĩrĩria gũkĩruta ũhoro.

¹⁴ Na hĩndĩ ĩrĩa aahĩtũkaga, akĩona Lawi mũrũ wa Alufayo aikarĩte harĩa heetagĩrio mbeeca cia igooti. Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩra,” nake Lawi agĩũkĩra akĩmũrũmĩrĩra.

¹⁵ Na rĩrĩa Jesũ aarĩaga irio cia hwaĩ-inĩ nyũmba kwa Lawi, etia mbeeca cia igooti aingĩ na ehia nĩmarĩanĩire nake na arutwo ake, tondũ maarĩ aingĩ nĩmamũrũmĩrĩire.

¹⁶ Rĩrĩa arutani a watho arĩa maarĩ Afarisai moonire akĩrĩanĩra na andũ ehia na etia mbeeca cia igooti, makĩũria arutwo ake atĩrĩ, “Arĩnanagĩra na etia mbeeca cia igooti na ehia nĩkĩ?”

17 Nake Jesũ aigua ũguo akĩmeera atĩrĩ, “Andũ arĩa agima mĩrĩ ti o mabataragio nĩ ndagĩtarĩ, no nĩ arĩa arũaru. Ndiokire gwĩta andũ arĩa athingu, no nĩ arĩa ehia.”

Jesũ Kũurio Ūhoro wa Kwĩhinga kũrĩa Irio

18 Na rĩrĩ, arutwo a Johana na Afarisai nĩmehingĩte kũrĩa irio. Andũ amwe magĩũka makĩũria Jesũ atĩrĩ, “Nĩkĩ gĩtũmaga arutwo a Johana na arutwo a Afarisai mehinge kũrĩa irio, no arutwo aku matiĩhingaga?”

19 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ageni a mũhikania mangĩhinga kũrĩa irio atĩa rĩrĩa arĩ hamwe nao? Mat-ingĩhinga rĩrĩa rĩothe marĩ hamwe nake.

20 No ihinda nĩrĩgakinya rĩrĩa mũhikania akeeherio kuuma kũrĩ o, na hĩndĩ ĩyo nĩmakehinga kũrĩa irio.”

21 “Gũtirĩ mũndũ wĩkagĩra nguo ngũrũ kĩraka kĩerũ. Angĩka ũguo, kĩraka kũu kĩerũ no kĩguucie nguo ĩyo ngũrũ, nakĩo gĩtũme hau hatarũku hatũrĩke makĩria.

22 Ningĩ gũtirĩ mũndũ wĩkĩraga ndibei ya mũhikano mondo-inĩ ngũrũ. Angĩka ũguo, ndibei ĩyo no ĩtarũre mondo icio, nayo ndibei ĩyo ĩtĩke, nacio mondo ithũke. No rĩrĩ, ndibei ya mũhikano ĩkĩragwo thĩnĩ wa mondo njerũ.”

Mwathani wa Thabatũ

23 Na mũthenya ũmwe warĩ wa Thabatũ-rĩ, Jesũ nĩatuĩkanĩirie mĩgũnda-inĩ ya ngano. Na rĩrĩa aathiiaga arĩ hamwe na arutwo ake, arutwo makĩambĩrĩria gũtua ngira cia ngano.

24 Nao Afarisai makĩmwĩra atĩrĩ, “Ta rora, nĩ kĩĩ kĩratũma arutwo aku meke ũrĩa watho ũtetĩkĩrĩtie mũthenya wa Thabatũ?”

25 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ mũtarĩ mwathoma ũrĩa Daudi we mwene na arĩa maarĩ nake meekire rĩrĩa maarĩ ahũtu na makabatario nĩ gĩa kũrĩa?”

26 Aatoonyire nyũmba ya Ngai rĩrĩa Abiatharu aarĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, akĩrĩa mĩgate ĩrĩa yamũrĩrwo Ngai, o ĩrĩa yetĩkĩrĩtio kũrĩragwo nĩ athĩnjĩri-Ngai oiki. Na agĩcooka akĩhe arĩa maarĩ nake ĩmwe yayo.”

27 Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, “Mũthenya wa Thabatũ wekĩrirwo ho nĩ ũndũ wa mũndũ, no mũndũ ndombirwo nĩ ũndũ wa Thabatũ.

28 Nĩ ũndũ ũcio, Mũrũ wa Mũndũ nĩ Mwathani o na wa mũthenya wa Thabatũ.”

3

1 Ningĩ nĩatoonyire thunagogi rĩngĩ, na thĩnĩ nĩ kwarĩ na mũndũ wonjete guoko.

² Andũ amwe ao nĩmacaragia ũndũ mangĩthitangĩra Jesũ, nĩ ũndũ ũcio makĩmũrora mũno mone kana nĩekũhonia mũndũ ũcio mũthenya wa Thabatũ.

³ Nake Jesũ akĩira mũndũ ũcio warĩ mwonju guoko atĩrĩ, “Rũgama haha mbere ya andũ othe.”

⁴ Ningĩ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũrĩkũ mwĩtikĩrie nĩ watho mũthenya wa Thabatũ; nĩ gwĩka wega kana nĩ gwĩka ũũru, nĩ kũhonokia muoyo kana nĩ kũũraga?” No-o magĩkira ki.

⁵ Akĩmarora arakaire, na aiguĩte ũũru nĩ ũndũ wa ũremi wa ngoro ciao, akĩira mũndũ ũcio atĩrĩ, “Tambũrũkia guoko gwaku.” Nake agĩgũtambũrũkia, nakuo guoko gũkĩhona biũ.

⁶ Hĩndĩ ĩyo Afarisai makiumagara na makĩambĩrĩria gũthugunda me hamwe na Aherodia ũrĩa mangĩũraga Jesũ.

Gĩkundi Kĩnene Kũrũmĩrĩra Jesũ

⁷ Nake Jesũ na arutwo ake makiuma kũu magĩthĩ iria-inĩ, nakĩo gĩkundi kĩnene kĩa andũ kuuma Galili gĩkĩmũrũmĩrĩra.

⁸ Na rĩrĩa maiguire ũrĩa wothe eekaga, andũ aingĩ magĩũka kũrĩ we moimĩte Judea, na Jerusalemu na Idumea o na mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jorodani, o na kuuma kũrĩa gwakuhĩrĩrie Turo na Sidoni.

⁹ Na tondũ wa gĩkundi kũu, akĩira arutwo ake mamũhaarĩrĩrie gatarũ nĩguo gĩkundi kũu gĩtige kũmũhatĩka.

¹⁰ Nĩgũkorwo nĩahonetie andũ aingĩ, nĩ ũndũ ũcio arĩa maarĩ na mũrimũ nĩmatindĩkanaga nĩguo mamũhutie.

¹¹ Na rĩrĩa rĩothe ngoma thũku ciamuonaga, ciegũithagia thĩ mbere yake, igakaya ikiugaga atĩrĩ, “Wee nĩwe Mũrũ wa Ngai.”

¹² Nowe agĩcikaania na hinya mũno itikoige we nĩwe ũ.

Jesũ Gũthuura Arutwo Ikũmi na Eerĩ

¹³ Jesũ agĩcooka akĩambata kĩrĩma-inĩ na agĩta arĩa eyendeire, nao magĩũka harĩ we.

¹⁴ Akĩamũra ikũmi na eerĩ, akĩmatua atũmwo, nĩgeetha makoragwo nake, na nĩguo amatũmage makahunje,

¹⁵ na magĩe na ũhoti wa kũingata ndaimono.

¹⁶ Andũ acio ikũmi na eerĩ aathuurire nĩ Simoni (ũrĩa aatuire Petero);

¹⁷ na Jakubu wa Zebedi na mũrũ wa nyina Johana (nao acio akĩmatua Boanerigesĩ, ũguo nĩ kuuga Ariũ a Marurumĩ);

18 na Anderea, na Filipu na Baritholomayo, na Mathayo, na Toma, na Jakubu wa Alufayo na Thadayo, na Simoni ūrĩa Mūzelote

19 na Judasi Mūsikariota, ūrĩa wamūkunyañire.

Jesũ na Beelizebuli

20 Ningĩ Jesũ agĩtoonya nyũmba, na o rĩngĩ kĩrĩndĩ gĩkĩũngana o nginya we na arutwo ake makĩremwo nĩ kũrĩa irio.

21 Rĩrĩa andũ ao maiguire ũhoro ũcio, magĩthĩĩ kũmũnyiita, nĩgũkorwo moigire atĩrĩ, “Nĩagũrũkĩte.”

22 Nao arutani a watho arĩa maikũrũkĩte kuuma Jerusalemu makiuga atĩrĩ, “Aiyũritwo nĩ Beelizebuli! Arain-gata ndaimono na hinya wa mũnene wa ndaimono.”

23 Nĩ ũndũ ũcio Jesũ akĩmeeta, na akĩmarĩria na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ: “Shaitani angĩhota atĩa kũingata Shaitani?”

24 Ũthamaki ũngĩamũkana guo mwene, ũthamaki ũcio ndũngĩtũũra.

25 Nyũmba ĩngĩamũkana na andũ ayo mokañĩre, nyũmba ĩyo ndĩngĩtũũra.

26 Nake Shaitani angĩyũkĩrĩra we mwene na aamũkane-rĩ, ndangĩtũũra; nĩ gũthira egũthira.

27 Na gũtirĩ mũndũ ũngĩhota gũtoonya nyũmba ya mũndũ njamba na amũtunye indo ciake, tiga ambire kuoha mũndũ ũcio njamba. Hĩndĩ ĩyo no rĩo angĩhota kũmũtunya indo cia nyũmba yake.

28 Ndamwĩra atĩrĩ na ma, andũ nĩmakarekerwo mehia mao mothe o na irumi ciao ciothe iria magaakorwo marumĩte Ngai nacio.

29 No ūrĩa wothe ũkaaruma Roho Mũtheru ndarĩ hĩndĩ akarekerwo, nĩehĩtie rĩhĩa rĩa gũtũũra tene na tene.”

30 Oigire ũguo tondũ moigaga atĩrĩ, “Arĩ na ngoma thũku.”

Nyina na Ariũ a Nyina na Jesũ

31 Hĩndĩ ĩyo, nyina wa Jesũ na ariũ a nyina na Jesũ magĩũka. Makĩrũgama nja, magĩtũma mũndũ atoonye akamwĩte.

32 Nakĩo gĩkundi kĩa andũ nĩgĩaikarĩte thĩ hau kĩmũrigiicĩirie, nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Maitũguo na ariũ a maitũguo marĩ nja magĩgũcaria.”

33 Nake akĩmooria atĩrĩ, “Maitũ na ariũ a maitũ nĩ a?”

34 Agĩcooka akĩrora arĩa maikarĩte mamũrigiicĩirie, akĩmeera atĩrĩ, “Maitũ na ariũ a maitũ nĩ aya!”

35 Ūrĩa wothe wĩkaga maũndũ marĩa Ngai endaga, ũcio nĩwe mũrũ wa maitũ, na mwarĩ wa maitũ, o na maitũ.”

4

Ngerekano ya Mũhuri wa Mbeũ

¹ Nake Jesũ akĩambĩrĩria kũrutana o rĩngĩ arĩ kũu hũgũrũrũ-inĩ cia iria. Na rĩrĩ, gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kĩonganĩte gĩkamũrigiicĩria kĩarĩ kĩnene nginya gĩgĩtũma atoonye gatarũ-inĩ, agĩkara thĩinĩ wako kũu iria-inĩ; nao andũ acio angĩ othe magĩkara hũgũrũrũ-inĩ cia iria.

² Na akĩmaruta maũndũ maingĩ na ngerekano, na akĩrutana akĩmeera atĩrĩ,

³ “Ta thikĩrĩriai! Mũrĩmi ũmwe nĩoimagarire akahure mbeũ ciake.

⁴ Na rĩrĩa aahuraga mbeũ icio, imwe ikĩgũa mũkĩra-inĩ wa njĩra, nacio nyoni igĩũka igĩcirĩa.

⁵ Iria ingĩ ikĩgũa rũnyanjara-inĩ kũrĩa gũtaarĩ na tĩrĩ mũingĩ. Nacio ikĩmera narua tondũ tĩrĩ ndwarĩ mũriku.

⁶ No rĩrĩa riũa rĩaarire rĩgĩcina mĩmera iyo, nayo ikĩũma tondũ ndĩarĩ na mĩri.

⁷ Mbeũ iria ingĩ ikĩgũa mĩigua-inĩ, nayo mĩigua igĩkũra, igĩthararia mbeũ icio ikĩaga gũciara.

⁸ Ingĩ nacio ikĩgũa tĩrĩ-inĩ mũnoru. Ikĩmera, igĩkũra na igĩciara maciaro, imwe ikiumia maita mĩrongo itatũ, ingĩ maita mĩrongo itandatũ, o na ingĩ maita igana.”

⁹ Jesũ agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Ūrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigue.”

¹⁰ Na rĩrĩa aarĩ wiki, arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, o na arĩa angĩ maarĩ hamwe nake, makĩmũũria ũhoru wa ngerekano icio.

¹¹ Nake akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ nĩmũheetwo ũmenyo wa kũmenya hitho cia ũthamaki wa Ngai. No arĩa marĩ na kũu nja maaragĩrio maũndũ mothe na ngerekano

¹² nĩgeetha,

“ ‘matũũre maroraga no makaaga kuona,
na matũũre maiguaga na matimenye ũndũ;
nĩguo hihi matikae kũgarũrũka marekerwo mehia mao!’ ”

¹³ Ningĩ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ mũtanataũkĩrwo nĩ ngerekano iyo? Mũngĩkĩmenya atĩa ngerekano iria ingĩ?

¹⁴ Mũrĩmi ahuraga kiugo kĩa Ngai.

¹⁵ Andũ amwe matariĩ ta mbeũ iria ciagũire njĩra-inĩ harĩa ũhoru ũhuragwo. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoru, na maarĩkia kũigua-rĩ, Shaitani agooka akeheria ũhoru ũcio wahaandwo thĩinĩ wao.

¹⁶ Angĩ nao matariĩ ta mbeũ iria ciagũire rũnyanjara-inĩ. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoru na o rĩmwe makawamũkĩra na gĩkeno.

17 No tondũ matirĩ na mĩri-rĩ, maikaraga o kahinda kanini. Hĩndĩ ĩrĩa thĩna woka kana maanyariirwo nĩ ũndũ wa ũhoro wa Ngai, magũũaga o narua.

18 Angĩ nao matariĩ ta mbeũ iria ciagũire mĩgua-inĩ. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoro,

19 no mĩhang' o ya maũndũ ma mūtũũrĩre ũyũ, na kũheenererio nĩ ũtonga, na merirĩria ma maũndũ mangĩ, magathararia ũhoro ũcio, magatũma wage maciaro.

20 Angĩ matariĩ ta mbeũ iria ciagũire tĩiri-inĩ ũrĩa mũnoru. Acio nĩ arĩa maiguaga ũhoro, makawĩtikĩra, na magaciara maciaro, amwe maita mĩrongo ĩtatũ, na angĩ maita mĩrongo ĩtandatũ, o na angĩ maita igana ma kĩrĩa kĩaahandirwo.”

Tawa Ũigĩrũirwo Handũ Igũrũ

21 Jesũ agĩcooka akĩmoooria atĩrĩ, “No anga tawa wakagio ũgacooka ũgakunĩkĩrio na irebe, kana ũkaigwo rungu rwa ũrĩrĩ? Handũ ha ũguo githĩ ndũigagĩrũwo handũ igũrũ?”

22 Nĩgũkorwo kĩrĩa gĩothe kĩrĩ hitho-inĩ nĩgĩkaguũrio, nakĩo kĩrĩa gĩothe kĩhithĩtwo nĩgĩkareehwo ũtheri-inĩ.

23 Akorwo mũndũ arĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigwe.”

24 Agĩthiĩ na mbere, akĩmeera atĩrĩ, “Menyagĩrĩrai wega ũrĩa mũiguaga. Gĩthimi kĩrĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagĩrwo nakĩo, na nĩmũrĩkĩragĩrĩrio.

25 Ũrĩa wothe wĩ na indo nĩakongererwo nyingĩ; na ũrĩa wothe ũtarĩ nĩagatuunywo o na kĩrĩa arĩ nakĩo.”

Ngerekano ya Mbeũ ĩrakũra

26 Jesũ agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Ũthamaki wa Ngai ũtariĩ ta mũndũ ũrĩa ũhaandaga mbeũ tĩiri-inĩ.

27 Akomaga ũtukũ na agokĩra mũthenya, nacio mbeũ ikamera na igakũra, nowe ndamenyaga ũrĩa ikũraga.

28 Tĩiri guo mwene nĩguo ũtũmaga iciare. Ciambaga kũruta nguha igacooka ikaruta igira, na thuutha ũcio igira thĩinĩ hakagĩa na hĩndĩ ĩrĩa njiganu.

29 Na maciaro macio maarĩkia kũũma, mũrĩmi ũcio akoya rũhiũ rwa igetha, akagetha tondũ hĩndĩ ya magetha nĩ yakinya.”

Ngerekano ya Mbeũ ya Karatarĩ

30 Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Tũngĩhaanania ũthamaki wa Ngai na kĩ? Kana nĩ ngerekano ĩrĩkũ tũngĩheana ũhoro wago nayo?”

31 Ũhaana ta mbeũ ya karatarĩ, arĩ yo mbeũ ĩrĩa nini mũno mũhaandaga tĩiri-inĩ.

32 No yahaandwo-rĩ, ikũraga igatuĩka mũmera mũnene gũkĩra mũmera ĩrĩa ĩngĩ yothe ya mũgũnda, na ũkagĩa na hongene nene nginya nyoni cia rĩera-inĩ igooka igaaka itara na ikahurũka kũiruru-inĩ kĩaguo.”

33 Jesũ nĩamaheaga ũhoro na ngerekano ingĩ nyingĩ ta icio o ta ũrĩa mangĩahotire kũigua.

34 Gũtirĩ ũndũ aameeraga atekwaria na ngerekano. No rĩrĩa maarĩ na arutwo ake oiki, nĩamataragĩria maũndũ mothe.

Jesũ Kũhooreria Makũmbĩ ma Maaĩ

35 Na mũthenya o ũcio gwakinya hwaĩ-inĩ-rĩ, akĩira arutwo ake atĩrĩ, “Nĩtũringei tũthĩ mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ.”

36 Na maarĩkia gũtiga gĩkundi kĩa andũ na thuutha, makĩhaica gatarũ-inĩ o harĩa Jesũ aarĩ. Na nĩ kwarĩ na tũtarũ tũngĩ twatwaranire hamwe nake.

37 Na rĩrĩ, kũu iria-inĩ gũkĩgĩa na kĩhuhũkanio kĩnene, namo makũmbĩ ma maaĩ magĩtoonya gatarũ thĩinĩ, o nginya gakĩenda kũũrĩa.

38 Jesũ aarĩ toro akomeire muto mũthia-inĩ wa gatarũ. Nao arutwo makĩmũũkĩria makĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani, kaĩ wee ũtaramaka tũkĩũrĩa maaĩ-inĩ?”

39 Nake Jesũ agĩũkĩra, agĩkaania rũhuho na akĩira makũmbĩ macio ma iria atĩrĩ, “Kira! Na ũhoorere!” Naruo rũhuho rũgĩtiga kũhurutana, gũkĩhoorera biũ.

40 Jesũ akĩũria arutwo ake atĩrĩ, “Nĩ kĩ gĩtũmĩte mũmake ũguo? O na rĩu mũtirĩ mũretĩkia?”

41 Nao magĩtigĩra mũno na makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ mũndũ ũyũ akĩrĩ ũũ? Tondũ o na rũhuho na makũmbĩ ma iria nĩramwathĩkĩra!”

5

Kũhonio kwa Mũndũ warĩ na Ndaimono

1 Jesũ na arutwo ake magĩkinya mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa iria, magĩthĩ bũrũri wa Agerasi.

2 Na Jesũ aarĩkia kuuma gatarũ-inĩ, agĩtũngwo nĩ mũndũ warĩ na ngoma thũku oimĩte mbĩrĩra-inĩ.

3 Mũndũ ũcio aatũũraga kũu mbĩrĩra-inĩ, na gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire kũmuoha na kĩndũ, o na mũnyororo.

4 Nĩgũkorwo nĩohagwo kaingĩ na mũnyororo moko na magũrũ, no akamĩtuanga icunjĩ na akoinanga igera iria ciamuohaga magũrũ. Na gũtirĩ mũndũ warĩ na hinya wa kũmũhooreria.

5 Aatũũraga akayaga ũtukũ na mũthenya, kũu mbĩrĩra-inĩ na irĩma-inĩ agĩtemangaga na mahiga.

6 Rĩrĩa oonire Jesũ arĩ o haraaya akĩhanyũka, akĩgũithia thĩ mbere yake.

⁷ Akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Ūrenda atĩa na nĩ, wee Jesũ, Mũrũ wa Ngai-Ūrĩa-Ūrĩ-Igũrũ-Mũno? Ndagũthaitha na Ngai ndũkaanyariire!”

⁸ Nĩgũkorwo Jesũ aamwĩrĩte atĩrĩ, “Wee ngoma ĩno thũku uma thĩinĩ wa mũndũ ũyũ!”

⁹ Jesũ agĩcooka akĩmũũria atĩrĩ, “Wĩtagwo atĩa?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Njĩtagwo Legioni, nĩgũkorwo tũrĩ aingĩ.”*

¹⁰ Nake agĩkĩrĩrĩa gũthaitha Jesũ mũno ndagacingate ciume bũrũri ũcio.

¹¹ Na rĩrĩ, haarĩ na rũuru rũnene rwa ngũrwe rwarĩaga harũrũka-inĩ cia kĩrĩma kĩarĩ hakuhĩ na hau.

¹² Ndaimono icio igĩthaitha Jesũ, ikĩmwĩra atĩrĩ, “Twĩtikĩrie tũthĩ kũrĩ ngũrwe iria, tũtoonye thĩinĩ wacio.”

¹³ Nake agĩciĩtikĩria. Nacio ndaimono icio ikiuma igĩthĩ igĩtoonya thĩinĩ wa ngũrwe. Rũuru rũu ruothe rwa mũigana wa ngũrwe ngiri igĩrĩ, rũkĩharũrũka kĩhurũrũka-inĩ na ihenya rũgĩtoonya iria-inĩ, rũkĩũrĩa.

¹⁴ Arĩa maarĩthagia ngũrwe icio makĩũra, magĩthĩ kũheana ũhoru ũcio itũũra-inĩ na mĩgũnda-inĩ, nao andũ magĩũka kuona ũrĩa gwekĩkĩte.

¹⁵ Na rĩrĩa mookire harĩ Jesũ, makĩona mũndũ ũrĩa warĩ na Legioni ya ndaimono aikarĩte thĩ hau, ehumbĩte nguo na arĩ na meciiria mega; nao magĩtigĩra.

¹⁶ Andũ arĩa moonete ũndũ ũcio ũgĩkwo makĩra andũ acio angĩ maũndũ marĩa mekĩkire kũrĩ mũndũ ũcio waiyũrĩtwo nĩ ndaimono, o na makĩmahe ũhoru wa ngũrwe.

¹⁷ Nao andũ acio makĩambĩrĩria gũthaitha Jesũ oime bũrũri ũcio wao.

¹⁸ Rĩrĩa Jesũ aatoonyaga gatarũ, mũndũ ũcio warutĩtwo ndaimono agĩthaitha Jesũ etĩkire mathĩ nake.

¹⁹ No Jesũ akĩmũgĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Inũka mũciĩ kũrĩ andũ anyu, ũmeere ũrĩa wothe Mwathani agwĩkĩire, o na ũrĩa akũiguĩrĩire tha.”

²⁰ Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ ũcio agĩthĩ akĩambĩrĩria kũheana ũhoru kũu Dekapoli wa maũndũ marĩa mothe Jesũ aamwĩkĩire. Nao andũ othe makĩgega.

Kairĩtu Gaakuĩte na Mũtumia warĩ Mũrũaru

²¹ Nake Jesũ aarĩkia kũringa rĩngĩ na gatarũ na aakinya mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria, kĩrĩndĩ kĩingĩ gĩkĩũngana harĩ we o hau aarĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria.

* 5:9 Legioni nĩ kiugo gĩa Kĩroma gĩa kuuga “mbũtũ ya thigari ngiri ithathatũ” (6,000).

22 Na hĩndĩ o ĩyo mũnene ũmwe wa thunagogi wetagwo Jairũ agĩũka hau. Oona Jesũ, akĩgũithia thĩ magũrũ-inĩ make

23 akĩmũthaitha mũno, akĩmwĩra atĩrĩ, “Kairĩtu gakwa gakirie gũkua. Ndagũthaitha ũũke, ũgakaigĩrĩre moko nĩgeetha kahone, gatũũre muoyo.”

24 Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthĩi nake.

Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩkĩmũrũmĩrĩra, na gĩkamũhatĩkaga na mũena yothe.

25 Na rĩrĩ, hau nĩ haarĩ na mũtumia watũire oiraga thakame mũaka ikũmi na ĩrĩ.

26 Nĩathĩĩnikĩte mũno agĩthondekwo nĩ mandagĩtarĩ aingĩ, na akahũthĩra kĩrĩa gĩothe aakoretwo nakĩo, no handũ ha kũhona aakĩragĩrĩria o kwĩhĩrwo.

27 Rĩrĩa aiguirie ũhoru wa Jesũ, agĩũka na thuutha wake gatagatĩ-inĩ ga kĩrĩndĩ, akĩhutia nguo yake,

28 tondũ eeciiririe atĩrĩ, “Ingĩhutia nguo ciake, no hone.”

29 O rĩmwe agĩtiga kuura, na akĩigua nĩhererio thĩna mwĩrĩ-inĩ wake.

30 Nake Jesũ o rĩmwe akĩigua atĩ hinya nĩwoima harĩ we. Akĩhũgũrĩra kĩrĩndĩ kũ akĩũria atĩrĩ, “Nũũ ũcio wahutia nguo ciakwa?”

31 Nao arutwo ake makĩmũcookeria atĩrĩ, “Woria ‘Nũũ wahutia?’ ũkĩonaga ũrĩa andũ aya marakũhatĩka?”

32 No Jesũ akĩroranga one nũũ wamũhutĩtie.

33 Nake mũtumia ũcio, aamenya ũrĩa eekĩtwo, agĩũka, akĩgũithia magũrũ-inĩ make akĩinainaga nĩ guoya, akĩmũhe ũhoru wothe ũrĩa watariĩ.

34 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩ ũyũ, wĩtĩkio waku nĩguo watũma ũhone; thĩ na thayũ na ũhone mũrimũ waku.”

35 O hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩaragia-rĩ, hagĩũka andũ moimĩte kwa Jairũ ũrĩa warĩ mũnene wa thunagogi, makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩguo nĩakua. Ũgũgĩthĩnia mũrutani rĩngĩ nĩkĩ?”

36 Nake Jesũ akĩaga gũthikĩrĩria ũguo moigaga, akĩra mũnene ũcio wa thunagogi atĩrĩ, “Wee ĩtĩkia na ndũgetigĩre.”

37 Jesũ ndetĩkĩririe mũndũ o na ũrĩkũ amũrũmĩrĩre, o tiga Petero na Jakubu na Johana mũrũ wa nyina na Jakubu.

38 Na maakinya mũciĩ kwa mũnene ũcio wa thunagogi, Jesũ akĩona andũ magagaĩte makĩrĩraga na makiugagĩrĩria.

39 Agĩtoonya thĩinĩ akĩmeera atĩrĩ, “Kĩagago gĩkĩ gĩothe na kĩrĩro nĩ cia kĩ? Mwana ti mũkuũ, no nĩ gũkoma akomete.”

40 Nao makĩmũthekerera.

Na thuutha wa kũmoimia nja othe, akĩoya ithe na nyina wa mwana na arutwo arĩa aarĩ nao magĩtoonya harĩa mwana ũcio aarĩ.

⁴¹ Akĩnyiita mwana guoko, akĩmwĩra atĩrĩ, “Talitha kumi!” (naguo wataũrwo nĩ ta kuuga, “Kairĩtu gaka, ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra!”)

⁴² O rĩmwe kairĩtu kau gagĩũkĩra, gakĩambĩrĩria gũthiĩ (nako kaarĩ na ũkũrũ wa mĩaka ikũmi na ĩrĩ). Nao mona ũguo makĩgega mũno.

⁴³ Nake akĩmakaania mũno matikareke mũndũ o na ũrĩkũ amenye ũhoru ũcio, na akĩmeera makahe kĩndũ gĩa kũrĩa.

6

Mũnabii ũtarĩ Mũtĩe

¹ Thuutha ũcio Jesũ akiuma kũu agĩthiĩ itũũra rĩao, arĩ hamwe na arutwo ake.

² Mũthenya wa Thabatũ wakinya, Jesũ akĩambĩrĩria kũruta andũ ũhoru arĩ thiĩnĩ wa thunagogi, na andũ aingĩ arĩa maamũiguire makĩgega.

Nao makĩũrania atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ aarutire maũndũ maya kũ? Nĩ ũũgĩ wa mũthemba ũrĩkũ ũyũ aheetwo, atĩ o na nĩaringaga ciama!

³ Githĩ ũyũ ti ũrĩa bundi wa mbaũ? Githĩ ũyũ ti mũrũ wa Mariamu, o we mũrũ wa nyina na Jakubu na Jusufu na Judasi na Simoni. Na aarĩ a nyina githĩ matirĩ gũkũ hamwe na ithuĩ?” Nao makĩmũrakarĩra.

⁴ Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Kũndũ mũnabii ataheagwo gĩtĩo no itũũra-inĩ rĩake, na kwa andũ a nyũmba yao, na gwake mũciĩ.”

⁵ Nake Jesũ ndaahotire kũringa ciama kũu, o tiga atĩ nĩagĩrĩire andũ mataarĩ aingĩ moko arĩa maarĩ arũaru nao makĩhona.

⁶ Nake akĩgega nĩ ũndũ wa ũrĩa maagĩte wĩtĩkio.

Jesũ Gũtũma Arutwo arĩa Ikũmi na Eerĩ

Jesũ agĩcooka agĩthiĩ akĩrutanaga itũũra gwa itũũra.

⁷ Agĩcooka agĩta arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, akĩmatũma mathiĩ eerĩ eerĩ na akĩmahe ũhoti wa kũingata ngoma thũku.

⁸ Na akĩmeera atĩrĩ, “Mũtigekuuire kĩndũ o nakĩ rũgendo-inĩ tiga o mũtirima; na mũtigakuue mũgate, kana mondo, kana mbeeca ibeeti-inĩ cianyu.

⁹ Ĩkĩrai iraatũ no mũtigakuue nguo cia kũgarũrĩra.

¹⁰ Rĩrĩa rĩothe mwatoonya nyũmba, ikarai kuo nginya rĩrĩa mũkoima itũũra rĩu.

11 Na kūrīa andũ matakamũnyiita ũgeni kana marege kũmũthikĩrĩria-rĩ, mũkiuma kuo mũkaaribariba magũrũ manyu rũkũngũ rũitĩke, rũtuĩke ũira wa kũmatuĩra ciira.”

12 Nao makiumagara magĩthĩ makĩhunjagia atĩ andũ merire.

13 Ningĩ makĩingata ndaimono nyingĩ na magĩitĩrĩria andũ aingĩ arĩa maarĩ arũaru maguta nao makĩhona.

Johana Mũbatithania Kũrengwo Mũtwe

14 Mũthamaki Herode nĩaguire ũhoru ũcio, nĩgũkorwo rĩitwa rĩa Jesũ nĩrĩagĩte igweta mũno. Andũ amwe moigaga atĩrĩ, “Johana Mũbatithania nĩariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ, na nĩkĩo arĩ na hinya mũnene ũguo wa kũringa ciama.”

15 Angĩ nao makoiga atĩrĩ, “Ũyũ nĩ Elija.”

Angĩ nao makoiga atĩrĩ, “Ũyũ nĩ mũnabii ta ũmwe wa arĩa a tene.”

16 Nowe Herode rĩrĩa aiguire ũhoru ũcio, akiuga atĩrĩ, “Johana, mũndũ ũrĩa ndaatĩnithirie mũtwe-rĩ, nĩariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ!”

17 Nĩgũkorwo, Herode we mwene nĩanyiitithĩtie Johana na akamũikithia njeera. Eekĩte ũguo nĩ ũndũ wa Herodia, ũrĩa warĩ mũtumia wa mũrũ wa nyina Filipu, nĩgũkorwo Herode nĩamũhikĩtie.

18 Nake Johana nĩeraga Herode atĩrĩ, “Ndũrĩ na rũtha kũhikia mũtumia wa mũrũ wa maitũguo.”

19 Nĩ ũndũ ũcio Herodia agĩtuma Johana ũthũ na akĩenda kũmũũragithia. No ndangĩahotire gwĩka ũguo,

20 nĩgũkorwo Herode nĩetigĩrĩte Johana na akamũgitagĩra, tondũ nĩoi atĩ aarĩ mũndũ mũthingu na mũtheru. Herode nĩathikagĩrĩria Johana, no nĩatangĩkaga mũno amũigua; no nĩendaga mũno kũmũthikĩrĩria.

21 Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe Herodia nĩagĩire na mweke. Herode nĩarugithirie iruga inene rĩa kũrĩrikana mũthenya wa gũciarwo gwake, nake agĩta anene arĩa maamũteithagia na atongoria ake a mbũtũ cia ita, na andũ arĩa maarĩ igweta kũu Galili.

22 Na rĩrĩa mwarĩ wa Herodia aatoonyire kũu maarĩ na akĩina-rĩ, agĩkenia Herode na ageni ake arĩa meetĩtwo iruga rĩu.

Mũthamaki akĩira mũirĩtu ũcio atĩrĩ, “Hooya o kĩrĩa gĩothe ũngĩenda na nĩngũkũhe.”

23 Akĩihĩta, akĩmwĩra atĩrĩ, “Kĩrĩa gĩothe ũngĩhooya nĩngũkũhe, o na angĩkorwo nĩ nuthu ya ũthamaki wakwa.”

24 Mũirĩtu ũcio agĩthĩ akĩũria nyina atĩrĩ, “Nĩ kĩ ngwĩtia?”

Nyina akīmūcookeria atīrī, “Ītia mūtwe wa Johana Mūbatithania.”

²⁵ O rīmwe mūrītu ūcio akīhiūha, agītoonya he mūthamaki, akīmwīra atīrī, “Ngwenda ūihe o rīu mūtwe wa Johana Mūbatithania ūrī thīinī wa kiuga.”

²⁶ Mūthamaki akīigua kīeha mūno, no tondū wa mwīhītwa wake na nī ūndū wa ageni ake, ndangīaregire gwīka ūguo orītio.

²⁷ Nī ūndū ūcio agītūma mūthigari ūmwe wa arīa maamūrangagīra, o hīndī īyo akīmwatha athīi arehe mūtwe wa Johana. Mūndū ūcio agīthīi njeera agītinia Johana mūtwe

²⁸ akīūrehe na kiuga, akīnengera mūrītu ūcio, nake akīūnengera nyina.

²⁹ Nao arutwo a Johana maigua ūhoro ūcio, magīūka, makīoya mwīrī wake, magīthīi, makīūthika.

Jesū kūhe Andū Ngiri Ithano Irio

³⁰ Atūmwo nīmagomanire harī Jesū, makīmwīra maūndū marīa mothe meekīte, na marīa maarutīte andū.

³¹ Na tondū wa ūrīa andū aingī mookaga magīthiagarī, matingīahotire kuona o na hīndī ya kūrīa irio, nake Jesū akīmeera atīrī, “Ūkai inyuī oiki, tūthīi handū hatarī inegene, tūkahurūke.”

³² Nī ūndū ūcio makīingīra gatarū marī oiki, magīthīi handū hatarī andū.

³³ Nao andū aingī arīa maamonire magīthīi, makīmamenya, magīteng’era na magūrū moimīte matūūra-inī mothe, magīkinya mbere yao.

³⁴ Na rīrīa Jesū oimire gatarū, akīona andū aingī, akīmaiguīra tha, tondū maatariī ta ng’ondu itarī na mūrīithi. Nī ūndū ūcio akīambīrīra kūmaruta maūndū maingī.

³⁵ Na gwatua gūtuka, arutwo ake magīthīi kūrī we, makīmwīra atīrī, “Gūkū nī werū-inī na rīu gūkirīi gūtuka.

³⁶ Īra andū aya mathīi nīguo makinye mīgūnda-inī na matūūra-inī marīa me hakuhī makegūrīre kīndū gīa kūrīa.”

³⁷ Nowe akīmacookeria akīmeera atīrī, “Maheei kīndū gīa kūrīa arī inyuī.”

Nao makīmūuria atīrī, “Ūrenda tūthīi tūkagūre mīgate ya dinari magana meerī tūmahe marīe?”

³⁸ Nake akīmooria atīrī, “Mūrī na mīgate īigana? Thīi mūrōre.”

Hīndī irīa maarorire makīmwīra atīrī, “Harī na mīgate itano, na thamaki igīrī.”

39 Nake Jesũ agĩathana andũ othe maikare thĩ ikundi ikundi kũu nyeki-inĩ ãria yarĩ ho nduru.

40 Nĩ ùndũ ùcio magĩkara thĩ marĩ ikundi cia andũ igana na cia andũ mĩrongo ãtano.

41 Nake akĩoya mĩgate ãyo ãtano na thamaki icio igĩrĩ, akĩrora na igũrũ, agĩcookia ngaatho na akĩenyũranga mĩgate ãyo. Agĩcooka akĩmĩnengera arutwo ake mahe andũ. Ningĩ akĩoya thamaki icio igĩrĩ akĩmagayania othe.

42 Nao othe makĩria makĩhũna,

43 nao arutwo makĩũngania cienyũ cia mĩgate na cia thamaki iria ciatigarĩte makĩiyũria ciondo ikũmi na igĩrĩ.

44 Mũigana wa arũme arĩa othe maarĩire irio icio maarĩ ngiri ithano.

Jesũ Kũgerera Maaĩ Igũrũ

45 Na hĩndĩ o ãyo Jesũ akĩira arutwo ake matoonye gatarũ mathiige mbere yake makinye Bethisaida, mũira wa oigĩre kĩrĩndĩ ùhoru.

46 Thuutha wa kũmoigĩra ùhoru, akĩambata kĩrĩma-inĩ agĩthĩĩ kũhooya.

47 Na gũgĩkinya hwaĩ-inĩ, gatarũ kaarĩ gatagatĩ ka iria, nake Jesũ aarĩ thĩ nyũmũ arĩ wiki.

48 Nake akĩona arutwo makĩgũmĩra gũtwara gatarũ, tondũ rũhuho rwerekeire na kũria moimaga. Na rĩrĩ, ta thaa kenda cia ùtukũ, Jesũ agĩthĩĩ kũrĩ o agereire maaĩ igũrũ. Nake aarĩ o hakuhĩ kũmahĩtũka,

49 no-o mamuona agereire maaĩ igũrũ magĩciiria nĩ ngoma moonaga. Magĩkaya

50 tondũ othe nĩmamuonire na magĩtigĩra mũno.

O hĩndĩ ãyo Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ùmĩrĩriai! Nĩ niĩ. Tigai gwĩtigĩra.”

51 Agĩcooka agĩtoonya gatarũ kau maarĩ, naruo rũhuho rũgĩtuĩka. Nao makĩgega mũno,

52 tondũ matiataũkĩrwo nĩ ùhoru wa mĩgate ãyo; ngoro ciao ciarĩ o nyũmũ.

53 Na maarĩkia kũringa mũrĩmo ùria ùngĩ, magĩkinya Genesareti, makĩoha gatarũ kao hũgũrũrũ-inĩ cia iria.

54 Maarĩkia kuuma gatarũ-inĩ, o rĩmwe andũ makĩmenya Jesũ.

55 Magĩtuĩkania bũrũri-inĩ ùcio wotho magakuuaga andũ arĩa maarĩ arũaru na ibarĩ, makĩmatwaraga kũria guothe maiguaga atĩ nĩkuo arĩ.

56 Na kũria guothe aathiiaga, mĩciĩ-inĩ, na tũtũra-inĩ o na kana mĩgũnda-inĩ, o maigaga arĩa arũaru ndũnyũ-inĩ, na makamũthaitha ametĩkĩrie naarĩ mahutie gĩcũrĩ kĩa nguo yake, na arĩa othe maamũhutirie makĩhona.

7

Kĩndũ kĩrĩ Thaahu na Gĩtarĩ Thaahu

¹ Na rĩrĩ, Afarisai na arutani amwe a watho arĩa moimĩte Jerusalemu makĩũngana harĩ Jesũ na

² makĩona arutwo ake amwe makĩrĩa irio na moko maarĩ na thaahu, ũguo nĩ ta kuuga, matethambĩte moko.

³ (Afarisai na Ayahudi othe matirĩaga irio matethambĩte moko mao wega kũringana na kĩrĩra gĩa athuuri.

⁴ Rĩrĩa moima ndũnyũ matingĩrĩa matambĩte gwĩthamba. Na nĩ marũmagia irĩra ingĩ, ta gũthambia ikombe, na nyũngũ o na mbirika).

⁵ Nĩ ũndũ ũcio Afarisai na Arutani a watho makĩũria Jesũ atĩrĩ, “Nĩ kũ gĩtũmaga arutwo aku mage gũtũũra kũringana na irĩra cia athuuri, na makarĩaga irio na moko marĩ na thaahu?”

⁶ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Isaia aaririe ma rĩrĩa aarathire ũhoru wanyu, inyuĩ hinga ici; o ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ:

“ ‘Andũ aya maaheaga gĩtĩo na mĩromo,
no ngoro ciao ikoragwo irĩ kũraya na nĩ.

⁷ Nao maahooyaga o tũhũ;

morutani marĩa marutanaga no mawatho ma andũ.’

⁸ Mũtiganĩrie maathani ma Ngai, mũkarũmia irĩra cia andũ.”

⁹ Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ti-itherũ nĩmũgũite na njĩra njega ya gũtiganĩria maathani ma Ngai atĩ nĩguo mũrũmie irĩra cianyu ene!

¹⁰ Nĩgũkorwo Musa oigire atĩrĩ, ‘Tĩia thoguo na nyũkwa,’ na, ‘Ūrĩa wothe ũkaaruma ithe kana nyina no nginya ooragwo.’

¹¹ No inyuĩ muugaga atĩ mũndũ angĩra ithe kana nyina atĩrĩ, ‘Kĩrĩa ingĩagũteithia nakĩo nĩ Korubani’ (ũguo nĩ kuuga, nĩ kĩheo kĩamũrĩre Ngai),

¹² na mũticookaga kũmwĩtikĩria ekĩre ithe kana nyina ũndũ.

¹³ Nĩ ũndũ ũcio mũkaagithia kiugo kĩa Ngai kĩene na ũndũ wa kĩrĩra kĩanyu kĩrĩa mũthiiga mũgĩtiganagĩra. Na nĩmwĩkaga maũndũ maingĩ ta macio.”

¹⁴ O rĩngĩ Jesũ agĩta kĩrĩndĩ harĩ we agĩkĩra atĩrĩ, “Inyuĩ andũ aya othe, thikĩrĩriai na mũigie.

¹⁵ Gũtirĩ kĩndũ kĩrĩ nja ya mũndũ kĩngĩmũgwatia ‘thaahu’ nĩ ũndũ wa gũtoonya thĩinĩ wake. No rĩrĩ, kĩrĩa kiumaga thĩinĩ wa mũndũ nĩkĩo kĩmũgwatagia ‘thaahu.’”

¹⁶ (Aakorwo mũndũ arĩ na matũ ma kũigua, nĩakĩigie).

¹⁷ Thuutha wa gũtigana na kĩrĩndĩ na gũtoonya nyũmba, arutwo ake makĩmũria ũhoru wa ngerekano iyo.

18 Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “O na inyuĩ mũtirĩ mũrataũkĩrwo o na rĩu? Kaĩ mũtooĩ atĩ gũtirĩ kĩndũ gĩtoonyaga thĩinĩ wa mũndũ kuuma na nja kĩngĩmũgwatia thaahu?”

19 Nĩgũkorwo gĩtitoonyaga ngoro-inĩ yake, no gĩtoonyaga nda yake gĩgacooka gĩkoima mwĩrĩ-inĩ wake.” (Akiuga ũguo-rĩ, Jesũ nĩgũtua aatuaga atĩ irio ciothe itirĩ thaahu).

20 Agĩthiĩ na mbere na kwaria, akiuga atĩrĩ, “Kĩrĩa kiumaga thĩinĩ wa mũndũ nĩkĩo kĩmũgwatagia thaahu.

21 Nĩgũkorwo ngoro-inĩ cia andũ nĩkũo kuumaga meciiria mooru, ũhũuri maraya, na ũici, na ũragani, na ũtharia,

22 na ũkoroku, na rũmena, na maheeni, na ũũra-thoni, na ũiru, na njambanio, na mwĩtĩio, o na ũrimũ.

23 Maũru maya mothe moimaga thĩinĩ wa mũndũ na makamũgwatia thaahu.”

Wĩtĩkio wa Mũtumia Mũfoinike

24 Nake Jesũ akiuma kũu agĩthiĩ gũkuhĩ na Turo. Agĩtoonya nyũmba ĩmwe na ndeendaga mũndũ o na ũrĩkũ amenye atĩ arĩ kũu; no ndangĩahotire kwĩhitha.

25 Na rĩrĩ, mũtumia warĩ na kairĩtu kaarĩ na ngoma thũku rĩrĩa aigũire ũhoru wake, agĩũka akĩgũithia thĩ magũrũ-inĩ make.

26 Mũtumia ũcio aarĩ Mũyunani, waciariirwo Foinike ya Suriata. Nake agĩthaitha Jesũ aingate ngoma ĩyo thũku yume thĩinĩ wa kairĩtu gake.

27 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke ciana ciambe irĩe ihũũne, nĩgũkorwo ti wega kuoya mĩgate ya ciana na kũmĩkĩria ngui.”

28 Nake mũtumia ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Noguo Mwathani, no o na ngui irĩ rungu rwa metha nĩ irĩaga rũitĩki rũrĩa rũitagwo nĩ ciana.”

29 Jesũ agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ ũndũ wa ũguo wacookia-rĩ, wĩthĩire; ndaimono nĩyoima thĩinĩ wa mwarĩguo.”

30 Mũtumia ũcio akĩinũka mũciĩ agĩkora kaana gake gakomete ũrĩrĩ-inĩ na ndaimono ĩrĩkĩtie gũthiĩ.

Kũhonio kwa Mũndũ Ũtaiguaga na Ũtaaragia

31 Ningĩ Jesũ akiuma kũu gũkuhĩ na Turo agĩtuĩkanĩria Sidoni, agĩkũrũka nginya iria-inĩ rĩa Galili, agĩtoonya bũrũri wa Dekapoli.

32 Arĩ kũu andũ amwe makĩmũrehere mũndũ ũtaiguaga na ũtaaragia, makĩmũthaitha amũigĩrĩre guoko.

33 Na thuutha wa kũmũtwara handũ keheri-inĩ, haraaya na kĩrĩndĩ, Jesũ agĩtoonyia ciara ciake matũ ma mũndũ

ũcio. Agĩcooka agĩtua mata na akĩhutia rūrĩmĩ rwa mũndũ ũcio namo.

³⁴ Akĩrora na igūrũ, akĩhũmũka na hinya, akĩmwĩra atĩrĩ, “Efatha!” (ũguo nĩ kuuga, “Hingũka!”).

³⁵ Aarĩkia kuuga ũguo matũ ma mũndũ ũcio makĩhingũka na rūrĩmĩ rwake rũkĩregera akĩambĩrĩria kwaria o wega.

³⁶ Nake Jesũ akĩmaatha matikeere mũndũ o na ũrĩkũ. No ũrĩa akĩragĩrĩria kũmakaania, noguo makĩragĩrĩria kwaria mũno ũhoro ũcio.

³⁷ Nao andũ makĩgega mũno makĩria, makiuga atĩrĩ, “Nĩekĩte maũndũ mothe wega. O na agatũmaga andũ arĩa mataiguaga maigue na arĩa mataaragia maarie.”

8

Jesũ kũhe Andũ Ngiri Inya Irio

¹ Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio kĩrĩndĩ kĩingĩ gĩkĩũngana rĩngĩ. Na tondũ gĩtiarĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa-rĩ, Jesũ agĩita arutwo ake moke harĩ we, akĩmeera atĩrĩ,

² “Nĩndĩraiguĩra andũ aya tha Nĩgũkorwo makoretwo hamwe na nĩ rĩu mĩthenya ĩtatũ na matirĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa.

³ Ingĩmeera mainũke mahũũtĩ mekũringĩkĩra njĩra, tondũ amwe ao moimĩte kũraya.”

⁴ Nao arutwo makĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ angĩruta irio cia kũmahũũnia kũ gũkũ werũ-inĩ ũyũ?”

⁵ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Mũrĩ na mĩgate ĩigana?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Tũrĩ na mĩgate mũgwanja.”

⁶ Akĩira kĩrĩndĩ gĩikare thĩ. Nake akĩoya mĩgate ĩyo mũgwanja, na aarĩkia gũcookia ngaatho akĩenyũranga mĩgate ĩyo, akĩmĩnengera arutwo ake mahe andũ, nao magĩka o ũguo.

⁷ O na nĩ maarĩ na tũthamaki tũnini tũtarĩ tũngĩ; agĩcookia ngaatho nĩ ũndũ watuo, na akĩira arutwo magaire andũ.

⁸ Nao makĩrĩa makĩhũũna. Thuutha ũcio arutwo makĩũngania cienyũ iria ciatigarĩte, ikĩiyũra ciondo mũgwanja.

⁹ Andũ arũme arĩa maarĩire maarĩ ta ngiri inya. Na aarĩkia kũmeera mathĩ,

¹⁰ agĩtoonya gatarũ me na arutwo ake, magĩthĩ bũrũri wa Dalumanutha.

¹¹ Nao Afarisai magĩũka na makĩambĩrĩria kũũria Jesũ ciũria. Makĩmwĩra aringe kĩama kuuma igūrũ no nĩkũmũgeria maamũgeragia.

12 Nake akĩhũmũka ihũmũka inene, akĩũria atĩrĩ, “Nĩkĩ gĩgũtũma rũciaro rũrũ rũũrie rũringĩrwo kĩaama? Ngũmwĩra atĩrĩ na ma gũtirĩ kĩaama rũkũringĩrwo.”

13 Agĩcooka akĩmatiga, agĩtoonya gatarũ akĩringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ.

Ndawa ya Kũmbia Mĩgate ya Afarisai na ya Herode

14 Na rĩrĩ, arutwo nĩmariganĩrwo nĩ gũkuua mĩgate, tiga o mũgate ũmwe marĩ nagueo gatarũ-inĩ.

15 Nake Jesũ akĩmataara akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyererei. Mwĩhũgagei ndawa ya kũmbia mĩgate ya Afarisai na ya Herode.”

16 Nao makĩaranĩria ũhoro ũcio mũndũ na ũrĩa ũngĩ, makĩrana atĩrĩ, “Aratwĩra ũguo tondũ tũtirĩ na mĩgate.”

17 Jesũ aamenya ũrĩa meeranaga akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ kĩratũma mwaranĩrie ũhoro wa kwaga mĩgate? Nginya rĩu mũtirĩ mũrataũkĩrwo o na kana mũkamenya? Nĩ kũũmia mũũmĩtie ngoro cianyu?”

18 Anga mũrĩ na maitho na mũtionaga, na mũrĩ na matũ na mũtiiguaga? Kaĩ mũtararirikana?

19 Rĩrĩa ndenyũrangĩire andũ arĩa ngiri ithano mĩgate ĩrĩa ĩtano-rĩ, nĩ ciondo ciigana muonganirie ciyũrĩte cienyũ cia mĩgate?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Ciarĩ ciondo ikũmi na igĩrĩ.”

20 “Na rĩrĩa ndenyũrangĩire andũ arĩa ngiri inya mĩgate ĩrĩa mũgwanja-rĩ, nĩ ciondo ciigana muonganirie ciyũrĩte cienyũ cia mĩgate?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Ciarĩ ciondo mũgwanja.”

21 Akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ mũtarĩ mũrataũkĩrwo nĩ ũhoro nginya rĩu?”

Kũhonio kwa Mũtumumu Karia-inĩ ka Bethisaida

22 Na maakinya Bethisaida, andũ amwe makĩmũrehera mũndũ warĩ mũtumumu, na magĩthaitha Jesũ amũhutie.

23 Akĩnyiita mũndũ ũcio mũtumumu guoko, akĩmuumia na nja ya itũũra. Na aarĩkia kũmũtuĩra mata maitho na kũmũigĩrĩra moko, Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kũrĩ kĩndũ ũroona?”

24 Nake agĩtiira maitho, akiuga atĩrĩ, “Nĩndĩrona andũ; no ngoona mahaana ta mĩtĩ magĩthĩ.”

25 O rĩngĩ Jesũ akĩigĩrĩra mũndũ ũcio moko maitho. Hĩndĩ ĩyo maitho make makĩhingũka, agĩcooka kuona na akĩona indo ciothe wega.

26 Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Inũka, na ndũgatoonye itũũra-inĩ.”

27 Jesū na arutwo ake magĩthiĩ na mbere o nginya tũtũura-inĩ tũria twarigiiciirie Kaisarea-Filipi. Na me njĩra-inĩ akĩmoooria atĩrĩ, “Andũ moigaga niĩ nĩ niĩ ũ?”

28 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Amwe moigaga wee nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga wee nĩwe Elija; o na angĩ moigaga wee ũrĩ ũmwe wa anabii.”

29 Nake akĩmoooria atĩrĩ, “Inyuĩ na inyuĩ muugaga atĩa? Muugaga niĩ nĩ niĩ ũ?”

Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ.”

30 Nake Jesū akĩmakaania matikeere mũndũ o na ũrĩkũ ũhoro wake.

Jesū Kuumbūra Ũhoro wa Gĩkuũ Gĩake Gĩtanakinya

31 Ningĩ Jesū akĩambĩrĩria kũmaruta atĩ Mũrũ wa Mũndũ no nginya one mathiĩna maingĩ na aregwo nĩ athuuri, na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene o na arutani a watho, na atĩ no nginya ooragwo, na thuutha wa mĩthenya itatũ ariũke.

32 Aaririe ũhoro ũcio atekũhitha, nake Petero akĩmũtwara keheri-inĩ, akĩambĩrĩria kũmũkaania.

33 No Jesū akĩihũgũra akĩrora arutwo ake, na agĩkũuma Petero, akiuga atĩrĩ, “Cooka thuutha wakwa, Shaitani! Wee ndwĩciiragia maũndũ moimĩte kũrĩ Ngai, tiga o maũndũ marĩa moimĩte kũrĩ andũ.”

34 Agĩcooka agiĩta kĩrĩndĩ hamwe na arutwo ake moke harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ o wothe ũngĩenda kũnũmĩrĩra, no nginya eerege we mwene, na akuue mũtharaba wake anũmĩrĩre.

35 Nĩgũkorwo ũrĩa wothe wendaga kũhonokia muoyo wake nĩ kũũrwo akoorwo nĩguo, no ũrĩa wothe ũkoorwo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa na nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega, nĩakaũhonokia.

36 Mũndũ angĩnguna nakĩ angĩngwatĩra thĩ yothe, no orwo nĩ muoyo wake?

37 Kana nĩ kĩĩ mũndũ angĩkũũrania na muoyo wake?

38 Mũndũ o wothe ũngĩconoka nĩ ũndũ wakwa na aconoke nĩ ũndũ wa ciugo ciakwa hĩndĩ ĩno ya rũciaro rũrũ rwa ũtharia na rwa mehia, o nake Mũrũ wa Mũndũ nĩakamũconokera rĩrĩa agaacooka arĩ na riiri wa Ithe, arĩ na araike arĩa atheru.”

9

1 Jesū agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, amwe marũngĩi haha matigacama gĩkuũ matonete ũthamaki wa Ngai ũgĩũka wĩ na hinya!”

Jesū Kũgarũrũka ũrĩa Aatarĩ

2 Thuutha wa mĩthenya itandatũ, Jesū nĩmathiire na Petero na Jakubu na Johana, akĩmatwara kĩrĩma-inĩ kĩaaya,

marĩ oiki. Na rĩrĩ, arĩ hau mbere yao akĩgarũrũka ũrĩa aahaanaga.

³ Nguo ciake ikĩerũha cua; gũtirĩ mũndũ gũkũ thĩ ũngĩahotire gũcithambia cierũhe ũguo.

⁴ Na marĩ o hau makiumĩrĩrwo nĩ Elija na Musa, makĩaranĩria na Jesũ.

⁵ Nake Petero akĩira Jesũ atĩrĩ, “Rabii,* nĩtwagĩrĩrwo nĩ gũikara gũkũ. Reke twake ithũnũ ithatũ, kĩmwe gĩaku, na kĩmwe kĩa Musa, na kĩmwe kĩa Elija.”

⁶ (Petero oigire ũguo tondũ nĩarigĩtwo nĩ ũrĩa ekuuga, nĩ tondũ wa ũrĩa maamakĩte.)

⁷ Ningĩ hagĩũka itu, rĩkĩmahumbĩra, na mũgambo ũkiuma itu-inĩ rĩu, ũkiuga atĩrĩ, “Ūyũ nĩwe Mũrũ wakwa, ũrĩa nyendete. Mũiguagei!”

⁸ Na kahinda o kau makĩhũgũra, no mationire mũndũ ũngĩ arĩ hamwe nao, tiga o Jesũ.

⁹ Na rĩrĩa maikũrũkaga kuuma kĩrĩma-inĩ, Jesũ akĩmaatha matikeere mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩa monete, nginya rĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agaakorwo ariũkĩte akoima kũrĩ arĩa akuũ.

¹⁰ Nao magĩkĩra na ũhoru ũcio, no makooranagia o ene atĩrĩ, “kũriũka kuuma kũrĩ akuũ nĩ kuuga atĩa.”

¹¹ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutani a watho moige atĩ Elija no nginya ambe ooke?”

¹² Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ti-itherũ Elija no nginya ambe ooke ahaarĩrie maũndũ mothe. Ningĩ nĩ kĩĩ gĩgĩtũmĩte kwandĩkwo atĩ Mũrũ wa Mũndũ no nginya athĩĩnĩke mũno na aregwo nĩ andũ?”

¹³ No ngũmwĩra atĩrĩ, Elija nĩarĩkĩtie gũũka na andũ makamwĩka o ũrĩa wothe meendaga kũmwĩka, o ta ũrĩa ũhoru wake wandĩkĩtwo.”

Kũhonio gwa Kamwana Kaarĩ na Ngoma Thũku

¹⁴ Na rĩrĩa maakinyire harĩ arutwo arĩa angĩ, makĩona kĩrĩndĩ kĩnene kĩmarigiicĩirie, na arutani a watho magĩkararania nao.

¹⁵ Na rĩrĩa andũ othe moonire Jesũ, makĩgega mũno magĩteng’era makamũgeithie.

¹⁶ Nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ mũrakararanĩria nao?”

¹⁷ Mũndũ ũmwe warĩ kĩrĩndĩ-inĩ kũu akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũrutani, ngũkũreheire mũrũ wakwa, ũkoragwo arĩ na ngoma thũku na ndaaragia.

¹⁸ Hĩndĩ ĩrĩa yothe yamũnyiita, ĩmũtungumanagia thĩ na akarutaga mũhũyũ na kanua, akahagarania magego na

* 9:5 Rabii nĩ kuuga “mũrutani.”

akomagara. Njũuririe arutwo aku maingate ngoma ãyo thũku, no matinahota.”

19 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Inyuĩ rũciaro rũrũ rũtetĩkagia, nĩ nginya rĩ ngũikarania na inyuĩ? Ngũmũkirĩria nginya rĩ? Ndeherai kamwana kau.”

20 Nĩ ũndũ ũcio magĩgatwarĩra Jesũ. Rĩria ngoma ãyo thũku yoonire Jesũ, ĩgĩgathiorania o rĩmwe. Gagĩtungumana thĩ, gakĩgaragara, gakĩrutaga mũhũyũ na kanua.

21 Nake Jesũ akĩũria ithe wa kamwana kau atĩrĩ, “Nĩ hĩndĩ ĩigana atĩa gakoretwo kahaana ũguo?”

Nake agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ kuuma arĩ o kaana.

22 Na maita maingĩ yanagaikia mwaki-inĩ o na maaĩ-inĩ ĩkoorage. No akorwo nĩ harĩ ũndũ ũngĩka, tũiguĩre tha ũtũteithie.”

23 Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Atĩ ‘korwo ndahota’? Maũndũ mothe nĩmahotekaga kũrĩ mũndũ ũria wĩtikĩtie.”

24 O rĩmwe ithe wa kamwana kau akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Nĩndetĩkia, ndeithia harĩa njagite gwĩtikia.”

25 Rĩria Jesũ oonire atĩ kĩrĩndĩ nĩgĩateng’erete gũuke hau, agĩkũũma ngoma ãyo thũku. Akĩmũũria atĩrĩ, “Wee ngoma ĩno thũku ũtaiguaga na ũtaaragia, nĩndagwatha uume thĩinĩ wa kamwana gaka, na ndũkanacooke gũtoonya thĩinĩ wako rĩngĩ.”

26 Ngoma ãyo thũku ĩgĩkayũrũrũka, ĩgĩgathiorania na hinya, na ĩkiuma. Kamwana kau gakĩhaana ta karĩ gakuũ, o nginya andũ aingĩ makiuga atĩrĩ, “Nĩ gakuũ.”

27 No Jesũ agĩkanyĩta guoko, agĩgokĩria, nako gakĩrũgama.

28 Thuutha wa Jesũ gũtoonya nyũmba, arutwo ake makĩmũũrĩria keheri-inĩ atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩtũmire ithuĩ tũremwo nĩ kũingata ngoma ãyo?”

29 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngoma ya mũthemba ta ũcio ndĩngiuma na njĩra ĩngĩ tĩga o ya mahooya (o na kwĩima irio).” (Nĩ harĩ maandĩko mangĩ matakoragwo na ũhoru ũyũ wa kwĩima irio).

30 Nao makiuma kũu magĩtuĩkanĩria bũrũri wa Galili, na Jesũ ndeendaga mũndũ o na ũrĩkũ amenye kũria marĩ,

31 tondũ nĩarutaga arutwo ake. Nake akĩmeera atĩrĩ, “Mũrũ wa Mũndũ nĩegũkunanĩrwo aneanwo moko-inĩ ma andũ, nao nĩmakamũũraga, no thuutha wa mũthenya ĩtatũ nĩakariũka.”

32 No matũigana gũtaũkĩrwo nĩ ũria oigaga, na magĩtigĩra kũmũũria ũhoru ũcio.

Nũũ Mũnene kũrĩ arĩa Angĩ?

33 Nao magĩkinya Kaperinaumu. Na rĩrĩa aarĩ nyũmba thĩinĩ akĩmooria atĩrĩ, “Mũgũkararanagĩria kũĩ tũrĩ njĩra-inĩ?”

34 No-o magĩkira tondũ marĩ njĩra-inĩ nĩmakararanagia makĩũranagia nũũ mũnene kũrĩ arĩa angĩ.

35 Na aikara thĩ, Jesũ agĩita arutwo arĩa ikũmi na eerĩ akĩmeera atĩrĩ, “Ūrĩa wothe ũngĩenda gũtuĩka wa mbere, no nginya akorwo arĩ wa thuutha wa arĩa angĩ na atuĩke ndungata ya andũ othe.”

36 Nike akĩrehe kaana agĩkarũgamia gatagatĩ kao. Na aarĩkia gũkaiyũkia moko-inĩ make, akĩmeera atĩrĩ,

37 “Ūrĩa wothe ũngĩamũkĩra kaana kamwe ta gaka thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa, nĩ niĩ aamũkagĩra; na ūrĩa ũngĩnyamũkĩra niĩ to niĩ aamũkagĩra, no nĩamũkagĩra ūrĩa wandũmire.”

Ūrĩa ūtarĩ Thũ Iitũ arĩ Mwena Witũ

38 Johana akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, nĩtũronire mũndũ akĩingata ndaimono thĩinĩ wa rĩitwa rĩaku tũramwĩra atige, tondũ ti ũmwe witũ.”

39 Nike Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikamũgirie! Gũtirĩ mũndũ ũngĩringa kĩama thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa na thuutha ũcio ahote gũcooka kwaria ũũru wakwa,

40 Nĩgũkorwo ūrĩa ūtarĩ ũthũ na ithuĩ nĩ ũmwe witũ.

41 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ o wothe ūrĩa ũkaamũhe gĩkombe kĩa maaĩ thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa nĩ ũndũ mũrĩ a Kristũ, ndarĩ hĩndĩ akoorwo nĩ igai rĩake.”

Gũtũma Mũndũ Eehie

42 “Na mũndũ ūrĩa wothe ũgaatũma kamwe ga twana tũtũ tũnjĩtĩkĩtie kehie, wega nĩ mũndũ ũcio ohererwo ihiga rĩa gĩthĩ ngingo na aikio thĩinĩ wa iria.

43 Guoko gwaku kũngĩtũma wĩhie, gũtinie. Nĩ kaba ũtoonye muoyo-inĩ wĩ kĩonje,

44 gũkĩra ũthĩ Jehanamu kũrĩa kũrĩ mwaki ũtahoraga ūrĩ na moko meerĩ.

45 Nakuo kũgũrũ gwaku kũngĩtũma wĩhie, gũtinie. Nĩ kaba ũtoonye muoyo-inĩ ūrĩ gĩthua, gũkĩra ũkio Jehanamu ūrĩ na magũrũ meerĩ.

46 Kũu kĩgunyũ kĩrĩa kĩmarĩaga gĩtikuaga, naguo mwaki ūrĩa ũmacinaga ndũhoraga.

47 Na riitho rĩaku rĩngĩtũma wĩhie, rĩkũũre. Nĩ kaba ũtoonye ũthamaki-inĩ wa Ngai ūrĩ na riitho rĩmwe gũkĩra ũkio Jehanamu ūrĩ na maitho meerĩ,

48 kũu

“ ‘kĩgunyũ kĩrĩa kĩmarĩaga gĩtikuaga, naguo mwaki ūrĩa ũmacinaga ndũhoraga.’ ”

49 Mündũ o wothe agekĩrwo mũcamo wa cumbĩ nĩ mwaki, (na igongona o rĩothe rĩkĩrwo mũcamo na cumbĩ).

50 “Cumbĩ nĩ mwega, no cumbĩ ũngĩkorwo nĩũthirĩte mũcamo waguo-rĩ, ũngĩcooka gũcamithio ta cumbĩ na kĩ? Tuĩkai cumbĩ, na mũikaranagie na thayũ.”

10

Ndigano ya Mũthuuri na Mũtumia

1 Jesũ agĩcooka akiuma kũu agĩthĩ bũrũri wa Judea na mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Jorodani. O rĩngĩ andũ ikundi magĩũka kũrĩ we, nake akĩmaruta ũhoru o ta ũrĩa aamenyere ere gwĩka.

2 Na Afarisai amwe magĩũka kũrĩ we makĩenda kũmũgeria, makĩmũũria atĩrĩ, “Watho nĩwĩtikĩrĩtie mũndũ atigane na mũtumia wake?”

3 Nake agĩcookia ũhoru, akĩmooria atĩrĩ, “Musa aamwathire mwĩkage atĩa?”

4 Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Musa nĩetĩkagĩria mũndũ aandĩkĩre mũtumia wake marũa ma gũtigana nake, amũte.”

5 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Musa aamwandĩkĩre watho ũcio tondũ wa ũrĩa muomĩtie ngoro cianyu.

6 No kuuma o kĩambĩrĩria, Ngai ‘ombire mũndũ mũrũme na mũndũ-wa-nja’.

7 ‘Gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmaga mũndũ mũrũme atige ithe na nyina na anyiitane na mũtumia wake,

8 nao eerĩ magatuĩka mwĩrĩ ũmwe.’ Nĩ ũndũ ũcio, acio ti andũ eerĩ rĩngĩ, no nĩ mũndũ ũmwe.

9 Nĩ ũndũ ũcio, arĩa Ngai anyiitithanĩtie, mũndũ ndakanamatigithanie.”

10 Na maatoonya nyũmba thĩinĩ, arutwo makĩũria Jesũ ũhoru ũcio o rĩngĩ.

11 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũndũ o wothe angĩtigana na mũtumia wake acooke ahikie mũtumia ũngĩ, mũndũ ũcio nĩ atharĩtie.

12 Nake mũtumia angĩtigana na mũthuuriwe, ahikĩre mũndũ mũrũme ũngĩ, o nake nĩ atharĩtie.”

Twana Tũnini na Jesũ

13 Nao andũ makĩrehera Jesũ twana tũnini nĩguo atũhutie, no arutwo ake makĩmakaania.

14 Rĩrĩa Jesũ oonire ũguo, akĩrakara, akĩmeera atĩrĩ, “Rekei twana tũu tũũke kũrĩ nĩ, tigai gũtũgĩria, nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wa arĩa matariĩ ta tuo.

15 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothe ũtakamũkĩra ũthamaki wa Ngai ta kaana ndakaũtoonya o na atĩa.”

16 Nake akīoya twana tūu, agītūigīrīra moko, agītūrathima.

Mwanake warī Gītonga

17 Na rīrīa Jesū oimagaraga, mūdū ūmwe nīateng'erire harī we, agīturia ndu mbere yake, akīmūūria atīrī, "Mūrutani mwega, ingīka atīa nīguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?"

18 Nake Jesū akīmūūria atīrī, "Ūkūnjīta mwega nīkī? Gūtīrī o na ūmwe mwega, tīga o Ngai we wiki.

19 Wee nī ūūī ūrīa maathani moigīte: 'Ndūkanoragane, na ndūkanatharanie, na ndūkanaiye, na ndūkanaigīrīre mūdū ūrīa ūngī kīgeenyoy, na ndūkanaheenanīe, na tīa thoguo na nyūkwa.' "

20 Nake akīmwīra atīrī, "Mūrutani, macio mothe ndūire ndīmarūmītie kuuma ndī mūnini."

21 Nake Jesū amūrora, akīmwenda, akīmwīra atīrī, "Nī kūrī ūndū ūmwe ūtigairie: Thīi wendie indo ciaku ciothe iria ūrī nacio ūhe athīni mbeeca icio, na nīūkagīa na mūthithū igūrū. Ūcooke ūūke, ūnūmīrīre."

22 Mwanake ūcio agītukia gīthiithi. Agīthī arī na kīeha, tondū aarī na ūtonga mūingī.

23 Nake Jesū akīhūgūra, akīra arutwo ake atīrī, "Kaī nī ūndū wī hinya gītonga gūtoonya ūthamaki-inī wa Ngai-ī!"

24 Nao arutwo makīgega maigua ciugo ciake. No Jesū akiuga o rīngī atīrī, "Ciana, kaī nī ūndū wī hinya gūtoonya ūthamaki-inī wa Ngai-ī!

25 Nī ūhūthū ngamīra kūhungura irima rīa cindano gūkīra gītonga gūtoonya ūthamaki-inī wa Ngai."

26 Arutwo ake magīkīrīrīria kūgega, makīūrania atīrī, "Nūū ūngīkīhonoka?"

27 Nake Jesū akīmarora, akīmeera atīrī, "Harī mūdū ūndū ūyū ndūngīhoteka, no harī Ngai tīguo; maūdū mothe nī mahotekaga nī Ngai."

28 Petero akīmwīra atīrī, "Ithūī tūtīgīte maūdū mothe tūgakūrūmīrīra!"

29 Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, "Ngūmwīra atīrī na ma, gūtīrī mūdū ūtigīte mūciī kana ariū a nyina, kana aarī a nyina, kana nyina, kana ithe, kana ciana, o na kana ithaka nī ūndū wakwa, na nī ūndū wa Ūhoro-ūrīa-Mwega,

30 ūtakaheo ūtonga maita igana matukū maya tūrī, na aheo maita igana ma nyūmba, na ariū a nyina, na aarī a nyina, na manyina, na ciana o na ithaka, na hamwe na macio, mīnyamaro. Na ihinda rīrīa rīgooka aheo muoyo wa tene na tene.

31 No rĩrĩ, andũ aingĩ arĩa marĩ mbere nĩmagatuĩka a thuutha, na a thuutha matuĩke a mbere.”

Jesũ kwaria Rĩngĩ Ũhoru wa Gĩkuũ Gĩake

32 Na rĩrĩa maarĩ njĩra-inĩ makĩambata merekeire Jerusalemu, Jesũ amatongoretie, arutwo ake nĩmagegire, nao arĩa maamarũmĩrĩire magĩitigĩra. O rĩngĩ Jesũ agĩtwara arutwo arĩa ikũmi na eerĩ keheri-inĩ, akĩambĩrĩria kũmeera maũndũ marĩa maakirie kũmũkora.

33 Akĩmeera atĩrĩ, “Nĩtũkwambata tũthĩ Jerusalemu, nake Mũrũ wa Mũndũ nĩegũkunyańrwo kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na kũrĩ arutani a watho. Nao mamũtuĩre kũũragwo na mamũneane kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ,

34 nao mamũnyũrũrie na mamũtuĩre mata, na mamũhũũre iboko o na mamũũrage. No thuutha wa mĩthenya ĩtatũ nĩakariũka.”

Ihooya rĩa Jakubu na Johana

35 Na rĩrĩ, Jakubu na Johana, ariũ a Zebedi, magĩũka kũrĩ Jesũ. Makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, tũkwenda ũtwĩkĩre o ũrĩa tũgũkũhooya.”

36 Nake akĩmooria atĩrĩ, “Mũkwenda ndĩmwĩkĩre atĩa?”

37 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũtwĩtĩkĩrie tũgaikara ũmwe guoko-inĩ gwaku kwa ũrĩo na ũrĩa ũngĩ guoko-inĩ gwaku kwa ũmotho riiri-inĩ waku.”

38 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũtiũĩ kĩrĩa mũrahooya. Mwahota kũnyũra gĩkombe kĩrĩa nĩ ngũnyũra, kana mũbatithio na ũbatithio ũrĩa ngũbatithio nago?”

39 Nao magĩcookia atĩrĩ, “Ĩĩ no tũhote.”

Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Gĩkombe kĩrĩa ngũnyũra nĩ mũkaanyũra, o na mũbatithio na ũbatithio ũrĩa ngũbatithio nago.

40 No ha ũhoru wa gũikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo kana kwa ũmotho ti nĩ heanaga. Itĩ icio ikaaheo arĩa mathondekeirwo cio.”

41 Rĩrĩa arutwo acio angĩ ikũmi maiguire ũhoru ũcio, makĩrakarĩra Jakubu na Johana.

42 Nake Jesũ akĩmeeta hamwe akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ mũũĩ atĩ andũ arĩa matuuagwo aathani a andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩmetũũgagĩria igũrũ rĩao, nao anene ao nĩmamaathaga.

43 No rĩrĩ, inyuĩ mũtitariĩ ũguo. Handũ ha ũguo, ũrĩa wothe ũngĩenda gũtuĩka mũnene thĩnĩ wanyu no nginya atuĩke ndungata yanyu,

44 nake ũrĩa wothe ũkwenda gũtuĩka wa mbere thĩnĩ wanyu, no nginya atuĩke ngombo ya andũ othe.

45 Nīgūkorwo o na Mūrū wa Mündū ndookire gūtungatīrwo, no ookire gūtungata na arute muoyo wake nīguo arīhe thogora wa gūkūūra andū aingī.”

Mūtumumu Baritimayo Kūhota Kuona

46 Nao magīkinya Jeriko. Na rīrīa Jesū na arutwo ake, hamwe na kīrīndī kīnene moimaga itūūra-inī rīu, mündū warī mūtumumu wetagwo Baritimayo (ūguo nī kuuga mūrū wa Timayo), aikarīte thī mūkīra-inī wa njīra akīhooya thendi.

47 Na rīrīa aiguire atī nī Jesū wa Nazarethi, akīambīrīria kwanīrīra akiugaga atīrī, “Jesū, Mūrū wa Daudi, njiguīra tha!”

48 Andū aingī makīmūkaania, makīmwīra akire, nowe agīkīrīrīria kwanīrīra, akiugaga atīrī, “Mūrū wa Daudi, njiguīra tha!”

49 Nake Jesū akīrūgama, akiuga atīrī, “Mwītei.”

Nī ūndū ūcio magīta mündū ūcio warī mūtumumu, makīmwīra atīrī, “Wīyūmīrīrie! Rūgama! Nīaragwīta.”

50 Agīteania nguo yake ya igūrū, agīūkīra na ihenya agīthī harī Jesū.

51 Jesū akīmūūria atīrī, “Ūkwenda ngwīkīre atīa?”

Nake mündū ūcio warī mūtumumu akīmūcookeria atīrī, “Mūrutani, ngwenda o njooke kuona.”

52 Nake Jesū akīmwīra atīrī, “Wīthīire, wītīkio waku nīguo watūma ūhone.” O rīmwe akīambīrīria kuona, nake akīrūmīrīra Jesū.

11

Jesū Gūtoonya Jerusalemu na Ūhootani

1 Na rīrī, maakuhīrīria itūūra rīa Jerusalemu, maakinya matūūra ma Bethifage na Bethania hau Kīrīma-inī kīa Mītamaiyū-rī, Jesū agītūma arutwo ake eerī,

2 akīmeera atīrī, “Thīi itūūra rīrīa rīrī mbere yanyu, na mwatoonya o ūguo, nīmūkuona njaū ya ndigiri yohetwo hau, nayo ndīrī yakuaa mündū. Mīohorei mūmīrehe.

3 Na mūngīūrio nī mündū atīrī, ‘Mūreka ūguo nīkī?’ Mwīrei atīrī, ‘Mwathani nīabatarītio nīyo na nīekūmīcookia haha o narua.’”

4 Nao magīthī magīkora njaū ya ndigiri yohetwo mūromo-inī handū nja, hakuhī na njīra. Na rīrīa maamīohoraga-rī,

5 andū arīa maarūngī ho makīmooria atīrī, “Mūrohora njaū iyo nīkī?”

6 Nao makīmacookeria o ūrīa Jesū aamerīte, nao andū acio makīmetīkīria mathī nayo.

7 Rĩrĩa maatwarĩire Jesũ njaũ ĩyo, makĩmĩtandĩka nguo ciao nake Jesũ agĩkuuo nĩyo.

8 Andũ aingĩ makĩara nguo ciao njĩra-inĩ, nao arĩa angĩ makĩara mathĩgĩ marĩa maatuĩte mĩgũnda-inĩ.

9 Andũ arĩa maatongoretie na arĩa maamumĩte thuutha makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ,

“Hosana!”*

“Kũrathimwo-rĩ, nĩ ũrĩa ũgũũka na rĩĩtwa rĩa Mwathani!”

10 “Kũrathimwo-rĩ, nĩ ũthamaki ũrĩa ũgũũka, ũrĩa wa ithe witũ Daudi!”

“Hosana igũrũ o igũrũ!”

11 Nake Jesũ aatoonya Jerusalemu, agĩthĩ hekarũ-inĩ. Na aarĩkia kwĩrorangĩra maũndũ mothe, akiumagara agĩthĩ Bethania hamwe na arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, tondũ kwarĩ hwaĩ-inĩ.

Jesũ Kũruma Mũkũyũ

12 Mũthenya ũyũ ũngĩ rĩrĩa moimaga Bethania, Jesũ akĩigua ahũtĩ.

13 Nake akĩona mũkũyũ warĩ haraaya ũrĩ na mathangũ maruru agĩthĩ kũrora kana warĩ na ngũyũ. Aakinya hari guo, agĩkora ndwarĩ na ngũyũ tiga o mathangũ, tondũ ndĩarĩ hĩndĩ ya mĩkũyũ gũciara.

14 Nake akĩira mũkũyũ ũcio atĩrĩ, “Mũndũ ndakanarĩe maciaro maku nginya tene.” Nao arutwo ake makĩigua akiuga ũguo.

Jesũ Gũtheria Hekarũ

15 Na maakinya Jerusalemu, Jesũ agĩtoonya hekarũ thĩinĩ,† akĩambĩrĩria kũrutũrũra arĩa maagũraga, na arĩa meendanagĩria kuo. Akĩng’aurania metha cia arĩa maakũranagia mbeeca, o na itĩ cia arĩa meendagia ndutura,

16 na ndangĩetĩkĩririe mũndũ o na ũrĩkũ ahĩtũkĩrie kĩndũ gĩa kwendia kũu nja cia hekarũ.‡

17 Na rĩrĩa aamarutaga, akĩmooria atĩrĩ, “Githĩ ũhoro ndwandĩkitwo atĩrĩ,

“ ‘Nyũmba yakwa ĩgeetagwo

* **11:9** Hosana nĩ kuuga “honokia rĩu”, na no kĩo kiugo gĩa kũgaatha mũthamaki. † **11:15** Nĩ mwena wa hekarũ kũrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ metũkĩrĩtio kũhoera Ngai. ‡ **11:16** Andũ maatuĩte nja ya hekarũ ta njĩra ya kũhĩtũkĩria indo cia kwendia.

nyumba ya mahooya ya kũhooyagĩrwo nĩ ndũrĩrĩ
ciothe'S?

No inyuĩ mũmĩtuĩte 'ngurunga ya atunyani'."

¹⁸ Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho maigua ũguo, makĩambĩrĩria gũcaria ũrĩa mangĩmũũraga, nĩ ũndũ nĩmamwĩtigagĩra, tondũ kĩrĩndĩ gĩothe nĩkĩagegetio nĩ ũrutani wake.

¹⁹ Gwakinya hwaĩ-inĩ, Jesũ na arutwo ake makiuma itũũra rĩu.

Mũkũyũ kũũma

²⁰ Rũciinĩ, makĩhĩtũka makĩona mũkũyũ ũrĩa Jesũ aarumĩte ũmĩte wothe nginya mĩri.

²¹ Petero akĩrĩrikana ũhoru wa mũkũyũ ũcio, akĩira Jesũ atĩrĩ, "Rabii, ta rora! Mũkũyũ ũrĩa ũrarumire-rĩ, nĩũmĩte!"

²² Nake Jesũ akĩmacookeria, akĩmeera atĩrĩ, "Itĩkiai Ngai.

²³ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ angĩkeera kĩrĩma gĩkĩ atĩrĩ, 'Thiĩ, wĩkie iria-inĩ,' na ndagathanganie ngoro-inĩ yake, no etĩkie atĩ ũrĩa oiga nĩũgwĩkĩka-rĩ, nĩagekĩrwo ũndũ ũcio.

²⁴ Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, ũrĩa wothe mũrĩhooyaga mũheo, itĩkagiai atĩ nĩ mũrĩkĩtie kũwamũkĩra, naguo nĩũrĩtuĩkaga wanyu.

²⁵ Na rĩrĩa mwarũgama mũhooe, mũrekanagĩre angĩkorwo mũrĩ ũthũ na mũndũ, nĩgeetha Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ o nake amũrekaagĩre mehia manyu." (

²⁶ No mũngĩkorwo mũtĩrekanagĩra mehia, nake Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ igũrũ ndarĩmũrekaagĩra mehia manyu.)

Kĩũria Gĩkonĩ Ũhoti wa Jesũ

²⁷ Magĩkinya o rĩngĩ Jerusalemu, na rĩrĩa Jesũ aaceeraga kũu nja cia hekarũ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, o na athuuri magĩũka kũrĩ we.

²⁸ Makĩmũũria atĩrĩ, "Wĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ? Na nũũ wakũheire ũhoti wa gwĩka maũndũ maya?"

²⁹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩngũmũũria kĩũria kĩmwe. Mwanjookeria, na nĩ nĩngũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ.

³⁰ Ũbatithio wa Johana-rĩ, woimire igũrũ kana kũrĩ andũ? Njookeriai!"

³¹ Makĩaranĩria o ene ũhoru ũcio, makĩĩrana atĩrĩ, "Tũngiuga atĩ, 'Woimire igũrũ', egũtũũria atĩrĩ, 'Mwakĩregire kũmwĩtkia nĩkĩ?'

§ 11:17 Andũ a Ndũrĩrĩ arĩa meetigĩrĩte Ngai nĩmerirwo nĩ Ngai atĩ nĩmũkahooyagĩra thĩinĩ wa hekarũ yake (Isa 56:7). Handũ hau niho Ayahudi maatuĩte ndũnyũ.

32 No tūngiuga atĩrĩ, ‘Woimire kūrĩ andũ’...’ (Nĩmetigagĩra andũ, tondũ andũ othe mooĩ kũna atĩ Johana aarĩ mūnabii.)

33 Nĩ ūndũ ūcio magĩcookeria Jesũ atĩrĩ, “Ithuĩ tũtiũ.”

Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “O na nĩ ndikũmwĩra njĩkaga maũndũ maya na ūhoti ūrĩkũ.”

12

Ngerekano ya Akombori a Mũgũnda

1 Nake akĩambĩrĩria kũmahe ūhoru na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ ūmwe nĩahaandire mũgũnda wake mĩthabibũ. Agĩaka rŭgiri rŭgĩthiūrũrũkĩria mũgũnda ūcio, na akĩenja irima rĩa kũhĩhĩra thabibũ, na agĩaka nyũmba ndaaya na igũrũ ya arangĩri. Agĩcooka agĩkomborithia mũgũnda ūcio kūrĩ arĩmi angĩ, na agĩthiĩ rŭgendo.

2 Na rĩrĩ, hĩndĩ ya magetha yakinya-rĩ, agĩtũma ndungata yake kūrĩ akombori acio igĩre maciaro mamwe ma mũgũnda ūcio wa mĩthabibũ.

3 Nao makĩmĩnyiita makĩmĩhũũra, na makĩmĩingata ĩtarĩ na kĩndũ.

4 Agĩcooka akĩmatũmĩra ndungata ĩngĩ; nao magĩtiihia ndungata ĩyo mūtwe na makĩmĩka maũndũ ma thoni.

5 Na o rĩngĩ agĩtũma ndungata ĩngĩ, nayo makĩmĩũraga. Nĩatũmire ndungata ĩngĩ nyingĩ, imwe ciacio magĩcihũũra, na iria ĩngĩ magĩciũraga.

6 “Mũndũ ūcio ndaarĩ na mũndũ ūngĩ watigaire wa gũtũma, tĩa o mũriũ wake ūrĩa eendete mũno. Akĩmũtũma thuutha wa acio angĩ othe, akiuga atĩrĩ, ‘Nĩmegũtĩia mũrũ wakwa.’

7 “No akombori acio makĩĩrana atĩrĩ, ‘Ūyũ nĩwe ūkaagaya mũgũnda ūyũ. Ūkai, rekei tũmũũrage, nĩguo igai rĩake rĩgaatuĩka riitũ.’

8 Nĩ ūndũ ūcio makĩmũnyiita, makĩmũũraga, makĩmũikia nja ya mũgũnda ūcio wa mĩthabibũ.

9 “Rĩu-rĩ, mwene mũgũnda ūcio ageeka atĩa? Agooka oorage akombori acio, acooke ahe andũ angĩ mũgũnda ūcio.

10 Kaĩ mũtarĩ mwathoma maandĩko maya:

“ ‘Ihiga rĩrĩa aaki maaregire,
nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa koine;

11 Mwathani nĩwe wĩkĩte ūndũ ūcio,
naguo nĩ wa magegania tũkĩwona?’”

12 Magĩcaria ũrĩa mangĩmũnyĩta tondũ nĩmamenyire aaragia ũhoru wao na ngerekano ĩyo, no nĩmetigagĩra kĩrĩndĩ; nĩ ũndũ ũcio magĩtigana nake, magĩthĩ.

Kũrĩha Igooti kũrĩ Kaisari

13 Thuutha ũcio magĩtũma Afarisai amwe na Aherodia kũrĩ Jesũ nĩguo mamũtege na mĩario yake.

14 Magĩũka kũrĩ we makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, nĩtũũ atĩ ũrĩ mũndũ wa ma. Ndwĩtigagĩra andũ, tondũ ndũrũmbũyagia ũrĩa mahaana; no ũrutanaga ũhoru wa Ngai na ma. Rĩu-rĩ, nĩ kwagĩrĩire kũrutĩra Kaisari mbeeca cia igooti, kana aca?*

15 Tũrutage kana tũtikarutage?”

No tondũ Jesũ nĩamenyaga ũhinga wao, akĩmooria atĩrĩ, “Mũrenda kũngeria nĩkĩ? Ta ndeherai dinari ndĩmĩone.”

16 Makĩmũrehera dinari ĩyo, nake akĩmooria atĩrĩ, “Mbica ĩno na rĩtwa rĩrĩ nĩ cia ũ?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ cia Kaisari.”

17 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Rutagĩrai Kaisari kĩrĩa kĩrĩ gĩake, na mũrutagĩre Ngai kĩrĩa kĩrĩ gĩake.”

Nao makĩgegio nĩwe.

Ūhiki Hĩndĩ ya Kũriũka

18 Ningĩ Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ũhoru wa kũriũka magĩũka kũrĩ Jesũ na makĩmũũria atĩrĩ,

19 “Mũrutani, Musa aatwandĩkĩire atĩ mũrũ wa nyina na mũndũ angĩkua atige mũtumia atarĩ na ciana-rĩ, mũndũ ũcio no nginya ahikie mũtumia ũcio watigwo, aciarĩre mũrũ wa nyina ciana.

20 Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ũmwe. Wa mbere akĩhikania na agĩkua, na ndatige ciana.

21 Nake wa keerĩ akĩhikia mũtumia ũcio wa ndigwa, no o nake agĩkua na ndatige ciana. O na wa gatatũ nake agĩka o ũguo.

22 Ūhoru wa ma nĩ atĩ, gũtirĩ o na ũmwe wa acio mũgwanja watigire ciana. Thuutha wao othe, mũtumia ũcio o nake agĩkua.

23 Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũriũka mũtumia ũcio agaakorwo arĩ wa ũ, nĩgũkorwo othe mũgwanja nĩmamũhikĩtie?”

24 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩmũhĩtĩtie tondũ mũtiũ Maandĩko kana hinya wa Ngai?”

25 Rĩrĩa akuũ makaariũka, matikahikania kana mahike; magaatuũka ta araike arĩa marĩ kũu igũrũ.

* 12:14 Andũ nĩmaarutaga mbeeca cia igooti kũrĩ bũrũri ũrĩa wamathaga. Ayahudi matiakenagio nĩ ũhoru ũcio, na angĩ nĩmaregaga kũrĩruta.

²⁶ Naguo ha ũhoro wa akuũ kũriũka-rĩ, kaĩ mũtathomete ibuku-inĩ rĩa Musa, ũhoro ũkoniĩ kĩhinga kĩrĩa kĩaĩaga, na ũrĩa Ngai aamwĩre atĩrĩ, ‘Niĩ nĩ niĩ Ngai wa Iburahĩmu na Ngai wa Isaaka, o na Ngai wa Jakubu?’

²⁷ We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ wa arĩa marĩ muoyo. Inyuĩ mũhĩtĩtie mũno.”

Rĩathani rĩrĩa Inene

²⁸ Na rĩrĩ, mũrutani ũmwe wa watho nĩokire akĩgĩa makĩaria. Aamenya atĩ Jesũ nĩamacookeirie icookio rĩega-rĩ, akĩmũũria atĩrĩ, “Harĩ maathani marĩa mangĩ mothe-rĩ, nĩ rĩrĩkũ rĩa bata mũno?”

²⁹ Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Rĩathani rĩrĩa rĩa bata mũno nĩ rĩrĩ: ‘Thikĩrĩria, inyuĩ Isiraeli, Mwathani Ngai witũ, Mwathani nĩ ũmwe.’

³⁰ Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na meciiria maku mothe, na hinya waku wothe.’

³¹ Nariĩ rĩa keerĩ nĩ rĩrĩ: ‘Endaga mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩendete wee mwene.’ Gũtirĩ rĩathani rĩngĩ inene kũrĩ macio.”

³² Nake mũndũ ũcio agĩcookia atĩrĩ, “Mũrutani, ti-itherũ nĩwoiga wega atĩ Ngai nĩ ũmwe na gũtirĩ ũngĩ tiga we!

³³ Ningĩ ũmwende na ngoro yaku yothe, o na ũmenyo waku wothe, o na hinya waku wothe; o nakuo kwenda mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩendete wee mwene, ũcio nĩ ũndũ ũrĩ bata gũkĩra maruta mothe ma njino na magongona.”

³⁴ Rĩrĩa Jesũ oonire nĩacookia wega, akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee-rĩ, ndũrĩ haraaya na ũthamaki wa Ngai.” Na kuuma hĩndĩ iyo gũtirĩ mũndũ wacookire kũmĩrĩria kũmũũria ciũria ingĩ.

Kristũ nĩ Mũriũ Wa ũ?

³⁵ Na rĩrĩ, Jesũ akĩrutana nja-inĩ cia hekarũ akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ gĩtũmaga arutani a watho moige atĩ Kristũ nĩ mũrũ wa Daudi?”

³⁶ Daudi we mwene, akĩaria arĩ na Roho Mũtheru, oigire atĩrĩ:

“ ‘Mwathani eerire Mwathani wakwa atĩrĩ:

“ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo

nginya ngaiga thũ ciaku

rungu rwa makinya maku.” ’

³⁷ Daudi we mwene aramwĩta ‘Mwathani.’ Angĩgĩtuĩka mũrũwe atĩa?”

Na nĩ haarĩ na gĩkundi kĩnene kĩa andũ kĩamũthikagĩrĩria gĩkenete.

38 Ningĩ Jesũ akĩrutana, akiuga atĩrĩ, “Mwĩmenyagĩrĩrei arutani a watho. Mendete gũthĩ mehumbĩte nguo iria ndaaya† na kũgeithagio nĩ andũ othe rĩrĩa mekũgera ndũnyũ-inĩ,

39 na makenda gũikaragĩra itĩ iria cia bata thunagogi-inĩ, na gũikara handũ ha andũ arĩa atĩku maruga-inĩ.

40 Na no-o matoonyagĩrĩra nyũmba cia atumia a ndigwa makamatunya indo ciao, na nĩguo meyonanie, makahooya mahooya maraihu. Andũ ta acio nĩ makaaherithio mũno makĩria.”

Iruta rĩa Mũtumia wa Ndigwa

41 Jesũ agĩikara thĩ ang’etheire harĩa heekagĩrwo maruta,‡ akĩrora ũrĩa gĩkundi kũ kĩaohothaga. Andũ aingĩ itonga makĩhotha mbeeca nyingĩ.

42 No mũtumia ũmwe wa ndigwa warĩ mũthĩni agĩũka akĩhotha tũthendi twĩrĩ tũnini mũno twa gĩcango tũrĩa twarĩ mũigana wa mbeeca ĩmwe.§

43 Jesũ agĩta arutwo ake harĩ we, akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũtumia ũyũ wa ndigwa mũthĩni nĩekĩra mbeeca nyingĩ kĩgĩna-inĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ othe.

44 Acio angĩ othe maheana kũringana na ũingĩ wa ũtonga wao, no mũtumia ũyũ aheana kĩrĩa gĩothe oima nakĩo, o na arĩ mũthĩni-rĩ, aheana mũthithũ wake wothe.”

13

Imenyithia cia Hĩndĩ ya Mũthia

1 Na rĩrĩa Jesũ oimaga hekarũ-inĩ, ũmwe wa arutwo ake akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, ta rora! Mahiga maya kaĩ nĩ manene-ĩ!* Kaĩ nyũmba ici nĩ thaka-ĩ!”

2 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩũrona nyũmba ici nene ũũ? Gũtirĩ ihiga o na rĩmwe rĩa maya rĩgaakorwo rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ; mothe nĩmakamomorwo.”

3 Rĩrĩa Jesũ aikarĩte thĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ ang’etheire hekarũ-rĩ, Petero na Jakubu na Johana na Anderea makĩmũria marĩ keheri-inĩ atĩrĩ,

† 12:38 Arutani a watho mekagĩra kanjũ ndaihu mũno hakuhi kũhutia thĩ.

‡ 12:41 Ithandũkũ rĩa mũhothi rĩaigagwo kũrĩa andũ-a-nja maahooyagĩra; arũme matiagiragio gũtoonya kuo. § 12:42 Gaka nĩko gathendi karĩa kaarĩ kanini mũno thĩni wa Palestina hĩndĩ ĩyo. Mũtumia ũyũ wa ndigwa aarehire tũthendi twĩrĩ, na no tuo aarĩ natuo. * 13:1 Maandĩko ma tene moigaga mahiga ma hekarũ ĩyo maarĩ manene mũno; mamwe maarĩ na ũraihu wa buti mĩrongo ĩtatũ na mũgwanja (37), warĩ wa buti ikũmi na inyanya (18), na buti ikũmi na igĩrĩ (12) kũraiha na igũrũ.

4 “Ta twĩre, maũndũ macio mageekĩka rĩ? Na kĩmenyithia atĩ maũndũ macio marĩ hakuhĩ gwĩkĩka nĩ kĩrĩkũ?”

5 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanahenio nĩ mũndũ o na ũrĩkũ.

6 Andũ aingĩ nĩ magooka na rĩitwa rĩakwa makiugaga atĩrĩ, ‘Nĩ nĩ nĩ Kristũ,’ na nĩmakaheenia andũ aingĩ.

7 Rĩrĩa mũkaigua mbaara na mũhuhu wa mbaara mũtikanamake. Maũndũ ta macio no nginya mekĩke, no rĩrĩ, ithirĩro ti rĩkinyu.

8 Rũrĩrĩ nĩrũgookĩrĩra rũrĩa rũngĩ, na ũthamaki ũũkĩrĩre ũthamaki ũrĩa ũngĩ. Nĩgũkaagĩa na ithingithia kũndũ na kũndũ, o na kũgĩe ng’aragu. Maũndũ maya nĩ kĩambĩrĩria kĩa ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩrũmwo.

9 “No inyuĩ-rĩ, ikaragai mwĩiguĩte. Nĩmũkaneanwo kũrĩ ciana cia athuuri na mũhũũrwo iboko thĩinĩ wa thunagogi. Nĩmũkarũgama mbere ya aathani na athamaki nĩ ũndũ wakwa, mũtuĩke aira akwa kũrĩ o.

10 Naguo Ũhoru-ũrĩa-Mwega no nginya wambe ũhunjio kũrĩ ndũrĩrĩ ciothe.

11 Rĩrĩa rĩothe mũkaanyiitwo mũtwarwo mũgaciirithio, mũtikanetange mũgĩciiria ũrĩa mũkoiga. Inyuĩ mũkoiga o ũrĩa mũkaahotithio hĩndĩ ĩyo, nĩgũkorwo ti inyuĩ mũgaakorwo mũkĩaria, no nĩ Roho mũtheru.

12 “Mũndũ nĩagakunyanĩra mũrũ wa nyina ooragwo, na ithe wa mũndũ akunyanĩre mwana wake, o na ciana nĩkaremera aciari a cio na imoragithie.

13 Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa, no ũrĩa ũgaakirĩrĩria nginya hĩndĩ ya mũthia nĩakahonoka.

14 “Rĩrĩa mũkoona kĩrĩa kĩrĩ thaahu na gĩa kũrehe ihooru kĩarũgama harĩa gĩtagĩrĩrwo nĩ kũrũgama-rĩ, (ũrĩa ũrathoma nĩamenye ũhoru ũcio), hĩndĩ ĩyo arĩa marĩ Judea nĩmoorĩre irĩma-inĩ.

15 Mũndũ ũrĩa wothe ũgaakorwo arĩ nyũmba yake igũrũ ndakanaharũrũke kana atoonye kũruta kĩndũ nyũmba.

16 Nake mũndũ ũrĩa ũgaakorwo arĩ mũgũnda ndaga-cooke mũciĩ kũgĩra nguo ciake.

17 Kaĩ atumia arĩa magaakorwo marĩ na nda na arĩa magaakorwo makĩongithia hĩndĩ ĩyo nĩmagakorwo marĩ na haaro-ĩ!

18 Hooyagai Ngai atĩ maũndũ macio matikanakinye hĩndĩ ya heho,

19 nĩ ũndũ matukũ macio gũgaakorwo na mĩnyamaro ĩtarĩ yoneka ĩngĩ tayo kuuma kĩambĩrĩria rĩrĩa Ngai ombire thĩ nginya rĩu, na gũtikoneka ĩngĩ tayo.

20 Tiga Mwathani anyihanyiihirie matukū macio, gūtiri mündū ūngigatigara. No tondū wa andū ake arĩa aamūre, matukū macio nĩmagakuhĩhio.

21 Hĩndĩ ĩyo mündū o na ūrĩkū angĩkamwĩra atĩrĩ, ‘Kristū arĩ haha!’ kana amwĩre atĩrĩ, ‘Kristū arĩ haarĩa!’ mūtikanetĩkie ūhoru ūcio.

22 Nĩgũkorwo Kristū a maheeni na anabii a maheeni nĩmakeyumĩria monanie morirū na maringe ciama nĩguo mahĩtithie andū arĩa aamūre, korwo no kũhoteke.

23 Nĩ ūndū ūcio-rĩ, ikaragai mwĩiguĩte tondū nĩdamwĩra maũndū mothe mbere ya ihinda rĩtanakinya.

24 “No ihinda-inĩ rĩu, thuutha wa maũndū macio ma mĩnyamaro,

“ ‘riũa nĩrĩkagĩa nduma,
naguo mweri ndũkaara;

25 njata nacio nũkaagũa kuuma igũrũ,
namo maahinya ma igũrũ nĩmakenyenyio.’

26 “Hĩndĩ ĩyo andū nĩ makoona Mũrũ wa Mündū agĩũka arĩ thĩinĩ wa matu, arĩ na hinya mũingĩ mũno o na riiri.

27 Nake nĩagatũma araika ake macookanĩrĩrie andū ake arĩa aamūre kuuma mĩena ĩna ĩrĩa yumaga rũhuho, o na kuuma ituri ciothe cia thĩ na cia igũrũ.

28 “Na rĩrĩ, mwĩrutei na mũkũyũ: Rĩrĩa hongeciaguo ciarĩkia gũthundũra na ciaruta mathangũ-rĩ, nĩmũmenyaga atĩ hĩndĩ ya riũa ĩrĩ hakuhi.

29 Ūguo noguo, rĩrĩa mũkoona maũndū macio magĩĩkĩka mũkaamenya ihinda rĩrĩ hakuhi, rĩrĩ o mũromo-inĩ.

30 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rũciaro rũrũ rūtigaathira nginya maũndū macio mothe makaahingio.

31 Igũrũ na thĩ nĩigathira, no ciugo ciakwa itigathira.

Gūtiri Mündū ūũ Mũthenya na Ithaa

32 “Gūtiri mündū o na ūrĩkū ūũ ūhoru wa mũthenya ūcio kana ithaa rĩu, o na araika a igũrũ matiũũ, o na Mũriũ ndooĩ, tiga Ithe wiki!

33 Ikaragai mwĩiguĩte! Ikaragai mwĩhũgĩte! Mũtiũũ rĩrĩa ihinda rĩu rĩgaakinya.

34 Gũkahaana ta mündū ūgũthĩ rũgendo ūrĩa atigaga egaĩra ndungata ciake irorage mũciĩ, o ndungata akamĩhe wĩra wayo, na agatiga atha mũkaria wa mũrango o nake aikarage ehũũgĩte.

35 “Nĩ ūndū ūcio, ikaragai mwĩiguĩte tondū mũtiũũ rĩrĩa mwene mũciĩ agacooka, kana agooka hwaĩ-inĩ, kana ūtukũ gatagatĩ, kana ngũkũ ikĩgamba, o na kana gũgĩthererũka.

36 O rĩrĩa angĩũka-rĩ, mūtikanareke amũkore mwĩrigĩtwo.

³⁷ Ūguo ngũmwĩra, noguo ngwĩra andũ othe, atĩrĩ, 'Ikaragai mwĩguĩte'."

14

Jesũ Gũitĩrĩrio Maguta arĩ Bethania

¹ Na rĩrĩ, gwatigaire o mũthenya ĩrĩ nĩguo kũgĩe na Gĩathĩ kĩa Bathaka na kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mũikĩre Ndawa ya Kũimbia,* nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho nĩmacaragia ũrĩa mangĩnyitithia Jesũ na njĩra ya wara nĩguo mamũũrage.

² Makiuga atĩrĩ, "No tũtingĩmũnyiita hĩndĩ ya Gĩathĩ, tondũ andũ mahota kũruta haaro."

³ Na rĩrĩa arĩ itũũra-inĩ rĩa Bethania kwa mũndũ wetagwo Simoni ũrĩa warĩ na mangũ, aikarĩte metha-inĩ akĩrĩa iriorĩ, nĩhookire mũndũ-wa-nja arĩ na cuba ya maguta ma goro mũno na manungi wega. Akĩũraga cuba ĩyo na akĩmũitĩrĩria maguta macio mũtwe.

⁴ Andũ amwe arĩa maarĩ kuo makĩigua ũũru, makĩũrania atĩrĩ, "Maguta maya maitangwo ũguo nĩkĩ?"

⁵ Maguta macio nĩmangĩendio mbeeca ikĩrĩte mũcara wa mũndũ wa mwaka mũgima nacio mbeeca icio iheo athĩni." Magĩkũũma mũndũ-wa-nja ũcio marĩ na ũũru.

⁶ Nowe Jesũ akĩmeera atĩrĩ, "Tiganai nake, mũramũtanga nĩkĩ? Nĩanjĩka ũndũ mwega mũno.

⁷ Athĩni marĩkoragwo na inyuĩ hĩndĩ ciothe na no mũmateithie hĩndĩ ĩrĩa yothe mũngĩenda. No nĩ mũtirĩkoragwo na nĩ hĩndĩ ciothe.

⁸ Anjĩka o ũrĩa angĩahota. Aitĩrĩria mwĩrĩ wakwa maguta o mbere nĩ ũndũ wa kũhaarĩria gũthikwo gwakwa.

⁹ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, kũrĩa guothe Ūhoro-ũyũ-Mwega ũkaahunjagio thĩniĩ wa thĩ, ũguo eka nĩũkeeragwo andũ nĩgeetha aririkanagwo."

¹⁰ Hĩndĩ ĩyo Judasi Mũsikariota, ũmwe wa arĩa ikũmi na eerĩ, agĩthĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene agakunyanĩre Jesũ kũrĩ o.

¹¹ Nao magĩkena mũno maigua ũguo na makĩmwĩra nĩmekũmũhe mbeeca. Nĩ ũndũ ũcio Judasi agĩcaria mweke wa kũmũneana kũrĩ o.

Jesũ Kũrĩanĩra Gĩathĩ kĩa Bathaka na Arutwo Ake

¹² Mũthenya wa mbere wa Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mũikĩre Ndawa ya Kũimbia, o ũrĩa wathĩnjagwo gatũrũme ka

* **14:1** Gĩathĩ kĩa Bathaka kĩaririkanagia Ayahudi ũrĩa mũraika wa Ngai aahĩtũkĩre mĩciĩ yao agĩthĩ kũũraga marigithathi ma andũ a Misiri.

Bathaka-rĩ, arutwo a Jesũ makĩmũũria atĩrĩ, “Ūkwenda tũthĩ kũ tũkahaarĩrie nĩguo ũkarĩire irio cia Bathaka kuo?”

13 Nĩ ũndũ ũcio agĩtũma arutwo ake eerĩ akĩmeera atĩrĩ, “Thĩi mũtoonye itũũra, na nĩ mũgũcemanía na mũndũ ũkuuĩte ndigithũ ya maaĩ. Mũrũmĩĩrei.

14 Kũrĩa egũtoonya mwĩre mwene nyũmba ĩyo atĩrĩ, ‘Mũrutani arooria atĩrĩ, nyũmba yakwa ya ageni ĩrĩ ha, harĩa ingĩrĩra irio cia Bathaka na arutwo akwa?’

15 Nake nĩekũmuonia nyũmba nene ya igũrũ ĩkĩrĩtwo indo na ĩgathondekwo wega. Haarĩriai irio cia Bathaka iitũ kuo.”

16 Arutwo acio makiumagara, magĩtoonya itũũra, magĩkora maũndũ mahaana o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte. Nĩ ũndũ ũcio makĩhaarĩria irio cia Bathaka.

17 Na gwakinya hwaĩ-inĩ, Jesũ agĩkinya kuo marĩ na arutwo arĩa ikũmi na eerĩ.

18 Maĩkarĩte metha-inĩ makĩrĩa akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũngunyaĩra, ũmwe wa arĩa mararĩĩanĩra na nĩ.”

19 Makĩnyitwo nĩ kĩeha mũno, na o ũmwe akamũũria atĩrĩ, “Ti-itherũ hihi nĩ nĩ?”

20 Jesũ akĩmacookeria akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ũmwe wanyu inyuĩ ikũmi na eerĩ, ũrĩa ũgũtobokanĩria mũgate mbakũri-inĩ hamwe na nĩ.

21 Mũrũ wa Mũndũ egũthĩ o ta ũrĩa ũhoru wake wandĩkitwo. No mũndũ ũrĩa ũgaakunyaĩra Mũrũ wa Mũndũ kaĩ arĩ na haaro-ĩ! Nĩ kaba mũndũ ũcio atangĩaciarirwo.”

22 Ningĩ o makĩrĩĩaga-rĩ, Jesũ akĩoya mũgate, agĩcookia ngaatho, agĩcooka akĩwenyũranga, akĩhe arutwo ake, akiuga atĩrĩ, “Oyai; ũyũ nĩguo mwĩrĩ wakwa.”

23 Agĩcooka akĩoya gĩkombe, agĩcookia ngaatho akĩmanengera, nao othe magĩkĩnyũra.

24 Akĩmeera atĩrĩ, “Ĩno nĩyo thakame yakwa ya kĩrĩkanĩro, ĩrĩa ĩtĩtwo nĩ ũndũ wa andũ aingĩ.

25 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ndikũnyua rĩngĩ ndibei ya maciaro ma mũthabibũ, nginya mũthenya ũrĩa ngaamĩnyua ĩrĩ njerũ ũthamaki-inĩ wa Ngai.”

26 Na maarĩkia kũina rwĩmbo, makiumagara magĩthĩ kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ.

Jesũ Kwaria ũrĩa Petero Arĩmũkaana

27 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ inyuothe nĩmũrĩndirika, nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ:

“ ‘Nĩngaringa mũrĩithi, nacio ng’ondũ ihurunjũke.’

28 No ndaariũka, nĩngamũtongoria gũthĩ Galili.”

29 Petero akīmwīra atīrī, “O na othe mangīgūtirika, niī ndingīgūtirika.”

30 Nake Jesū akīmūcookeria, akīmwīra atīrī, “Ngūkwīra atīrī na ma, ūmūthī, o ūtukū ūyū, ngūkū itanakūga keerī, nīūrīngaana maita matatū.”

31 No Petero akīaria ahinyīrīrie, akiuga atīrī, “O na angīkorwo ndīrīkuanīra nawe, niī ndingīgūkaana!” O na acio angī othe makiuga o ūguo.

Mūgūnda-inī wa Gethisemane

32 Nao magīkinya handū heetagwo Gethisemane, nake Jesū akīra arutwo ake atīrī, “Ikarai haha thiī ngahooe.”

33 Akīoya Petero na Jakubu na Johana agīthiī nao, na o hīndī iyo akīnyitwo nī kīeha kīnene na agīthiīnīka mūno.

34 Akīmeera atīrī, “Ngoro yakwa nīraigua kīeha mūno o ta ingīkua, ikarai haha na mwīhūge.”

35 Na aathiathia hanini, akīgūithia thī, akīhooya atī korwo kwahoteka, ihinda rīu rīmweherere.

36 Akiuga atīrī, “Abba, Baba, maūdū mothe nīmahotekaga nīwe. Njehereria gīkombe gīkī. No ti ūrīa ngwenda niī, no nī ūrīa wee ūkwenda.”

37 Ningī agīcooka harī arutwo ake akīmakora makomete. Akīūria Petero atīrī, “Simoni, kaī ūkomete? Ndūngīhota gūikara ithaa rīmwe wīguite?”

38 Mwīhūgagei na mūhooyage nīgeetha mūtikagwe magerio-inī. Ngoro nīyenda, no mwīrī ndūrī na hinya.”

39 O rīngī agīthiī akīhooya o ūguo.

40 Na acooka rīngī harīo, agīkora makomete tondū nīmahītītwo nī toro. Nao makīrigwo nī ūrīa mangīmwīra.

41 Ningī agīūka ihinda rīa gatātū akīmooria atīrī, “O na rīu mūrī o toro, o mūhurūkīte? Kinyiai hau! Ithaa nīriakinya. Atīrīrī, Mūrū wa Mūdū nīakunyanīrwo akaneanwo moko-inī ma andū ehia.

42 Ūkīrai, tūthiī! Ūrīa ūkūngunyanīra nīarooka.”

Jesū Kūnyitwo

43 O akīaragia-rī, Judasi, ūmwe wa arutwo arīa ikūmi na eerī, agīkinya. Ookire arī na gīkundi kīnene kīa andū marī na hiū cia njora na njūgūma, matūmītwo nī athīnjīri-Ngai arīa anene, na arutani a watho na athuuri.

44 Judasi ūcio wamūkunyanīre nīamaheete kīmenyithia akameera atīrī, “Ūrīa ndīmumunya nīwe; mūmūnyiite na mūmūtware arangīrwo.”

45 Judasi o rīmwe agīthiī harī Jesū, akīmwīta atīrī, “Rabi!” na akīmūmumunya.

46 Nao andū acio makīguthūkīra Jesū makīmūnyiita.

47 Na ūmwe wa arĩa maarũngĩ hakuhi agĩcomora rūhiũ rwake rwa njora agĩtinia gũtũ kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ūrĩa mũnene.

48 Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Kaĩ ndĩ mũtongoria wa akararia a watho atĩ nĩkĩo muoka kũũnyiita mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma?”

49 Ndĩratũũraga na inyuĩ hekarũ-inĩ ngĩrutanaga mũthenya o mũthenya na mũtingĩnyiita. No rĩrĩ, Maandĩko no nginya mahiinge.”

50 Hĩndĩ iyo arutwo ake othe makĩmũtiganĩria, makĩũra.

51 Na mwanake ūmwe ūteehumbĩte kĩndũ tiga taama wa gatani akĩrũmĩrĩra Jesũ. Na rĩrĩa maamũnyiitire,

52 agĩtiga taama wake nao, akĩũra e njaga.

Jesũ Gũtwarwo Mbere ya Kĩama

53 Nao andũ acio magĩtwara Jesũ kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai ūrĩa mũnene, nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene othe, na athuuri na arutani a watho makĩgomana hamwe.

54 Petero akĩmũrũmĩrĩra arĩ haraaya o nginya agĩkinya nja ya mũciĩ wa mũthĩnjĩri-Ngai ūcio mũnene. Agĩkarania na thigari kũu agĩota mwaki.

55 Na rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, o na Kĩama kũu gĩothe,† magĩcaria ūira wa kũũragithia Jesũ, no mationire.

56 Na andũ aingĩ nĩmarutire ūira wa maheeni, no ūira wao ūkĩaga kũiguana.

57 Gũgĩcooka gũkĩrũgama andũ amwe, nao makĩruta ūira wa maheeni makiuga atĩrĩ,

58 “Nĩtwaiguire akiuga atĩrĩ, ‘Nĩngatharia hekarũ ĩno yakĩtwo nĩ andũ, na njake ĩngĩ ĩtakĩtwo nĩ mũndũ na ihinda rĩa mũthenya ĩtatũ.’”

59 No o na moiga ūguo, ūira wao ūkĩaga kũiguana.

60 Hĩndĩ iyo mũthĩnjĩri-Ngai ūrĩa mũnene akĩrũgama gatagatĩ kao, akĩũria Jesũ atĩrĩ, “Kaĩ wee ūtarĩ na ūndũ ūngĩcookia? Nĩ ūhoro ūrĩkũ ūyũ ūrathitangwo naguo?”

61 No Jesũ agĩkira ki, na ndacookie ūndũ.

O rĩngĩ mũthĩnjĩri-Ngai ūcio mũnene akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ūrĩa Mũrathime?”

62 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩ nĩ nĩ. Na nĩmũkona Mũrũ wa Mũndũ aikarĩte guoko-inĩ kwa ūrĩo kwa Ūrĩa-ũrĩ-Hinya, na agĩũka arĩ igũrũ rĩa matu.”

63 Mũthĩnjĩri-Ngai ūcio mũnene agĩtembũranga nguo ciake. Akĩũria atĩrĩ, “Tũgũkĩbatario nĩ aira angĩ a kĩ?”

64 Nĩmweiguĩra akĩruma Ngai. Mũgwĩciiria atĩa?”

† 14:55 Kĩama gĩa Sanihedirini gĩakoragwo na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na athuuri, na arutani a watho wa Musa.

Nao othe makĩmũtuĩra atĩ aagĩrĩrwo nĩ kũũragwo.

⁶⁵ Hĩndĩ ĩyo amwe makĩambĩrĩria kũmũtuĩra mata, na makĩmũhumbĩra ũthiũ, makĩmũringa na ngundi makĩmwĩraga atĩrĩ, “Ta kĩrathe ũhoru.” Nacio thigari ikĩmuoya, ikĩmũhũura.

Petero Gũkaana Jesũ

⁶⁶ Na hĩndĩ ĩyo Petero aikarĩte o hau nja-rĩ, ũmwe wa ndungata cia airĩtu cia mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩgerera ho.

⁶⁷ Rĩrĩa oonire Petero agĩota mwaki, akĩmũrora wega.

“Akĩmwĩra atĩrĩ, ‘O nawe uuma hamwe na Jesũ ũcio wa Nazarethi’.”

⁶⁸ Nowe Petero agĩkaana ũhoru ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndiũĩ ũhoru ũcio, o na ndiramanya nĩ atĩa ũroiga,” na akiumagara agĩthĩ itoonyero-inĩ.

⁶⁹ Na rĩrĩa ndungata ĩyo ya mũirĩtu yamuonire ho, o rĩngĩ ĩkĩĩra arĩa maarũngĩ ho atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩ ũmwe wao.”

⁷⁰ No Petero agĩkaana ũhoru ũcio rĩngĩ.

Thuutha wa kahinda kanini, arĩa maarũgamĩte hakuhĩ makĩra Petero atĩrĩ, “Ti-itherũ ũrĩ ũmwe wao, nĩ ũndũ wĩ Mũgalili.”[‡]

⁷¹ Nake akĩambĩrĩria kwĩhĩta akiugaga atĩrĩ, “Niĩ ndiũĩ mũndũ ũyũ mũraaria ũhoru wake.”

⁷² O hĩndĩ ĩyo ngũkũ ĩgĩkũga hĩndĩ ya keerĩ. Nake Petero akĩririkana ũhoru ũrĩa Jesũ aamwĩrĩte atĩrĩ, “Ngũkũ ĩtanakũga keerĩ nĩũrĩngaana maita matatũ.” Nake akĩambĩrĩria kũrĩra.

15

Jesũ Gũtwarwo Mbere ya Pilato

¹ Na rĩrĩ, rũciinĩ tene, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri, na arutani a watho, na Kĩama gĩothe magĩtua ũrĩa megwĩka. Makĩoha Jesũ, makĩmũtwara, makĩmũneana kũrĩ Pilato.

² Nake Pilato akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe Mũthamaki wa Ayahudi?”

Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩĩ, ũguo woiga nĩguo.”

³ Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene makĩmũthitangĩra maũndũ maingĩ.

⁴ Nĩ ũndũ ũcio Pilato akĩmũũria o rĩngĩ atĩrĩ, “Kaĩ wee ũtarĩ na ũndũ ũgũcookia? Ta rora maũndũ marĩa mothe maragũthitangĩra.”

⁵ No Jesũ ndaigana gũcookia ũndũ, nake Pilato akĩgega.

[‡] **14:70** Mwarĩrie wa andũ a kuuma Galili warĩ na ngũũrani na wa andũ a kuuma Judea.

6 Na rĩrĩ, kwarĩ mūtugo hĩndĩ ya Iruga rĩu rĩa Bathaka, Pilato nĩamohoragĩra mwohwo ũmwe, o ũrĩa andũ mangĩetirie.

7 Na nĩ kwarĩ mũndũ ũmwe wetagwo Baraba woohetwo hamwe na arĩa maambĩrĩrie ngũĩ ya gũũkĩrĩra thirikari na makoora andũ thĩinĩ wa mbũkĩrĩra iyo.

8 Nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩthĩ harĩ Pilato, gĩkĩmũuria eke o ũrĩa aamenyerete gwĩka.

9 Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ mũkwenda ndĩmuohorere mũthamaki wa Ayahudi?”

10 Nĩgũkorwo nĩamenyaga atĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maaneanĩte Jesũ kũrĩ we nĩ ũndũ wa ũiru.

11 No rĩrĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene makĩringĩrĩria kĩrĩndĩ kũ kũre Pilato ohore Baraba handũ ha Jesũ.

12 Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Mũgũkienda njĩke atĩa na mũndũ ũyũ mwĩtaga mũthamaki wa Ayahudi?”

13 Nao makĩanĩrĩra, makiuga atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ igũrũ!”

14 Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Nĩkĩ? Nĩ ngero ĩrĩkũ agerete?”

No-o magĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ igũrũ!”

15 Na tondũ nĩendaga gũkenia kĩrĩndĩ kũ, Pilato akĩmohorera Baraba. Akĩhũũrithia Jesũ iboko, agĩcooka akĩmũneana akambwo mũtĩ igũrũ.

Thigari Kũnyũrũria Jesũ

16 Nacio thigari igĩtwara Jesũ gũikaro-inĩ kĩa barũthi (na nĩkĩo gĩetagwo Puratoria); igĩcookanĩrĩria mbũtũ yothe ya thigari.

17 Ikĩmũhumba nguo ndaaya ya rangi wa ndathi, igĩcooka igĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, ikĩmwĩkĩra mũtwe.

18 Ikĩambĩrĩria kũmũnyũrũria, ikĩmwĩraga atĩrĩ, “Ūkĩrĩ mũhoru, wee mũthamaki wa Ayahudi?”

19 Ikĩmũhũura na rũthanju mũtwe maita maingĩ ikĩmũtuagĩra mata. Ikĩgũũithia thĩ mbere yake, ikĩmũturagĩria ndu ta ikũmũhooya.

20 Na ciarĩkia kũmũnyũrũria-rĩ, ikĩmũruta nguo iyo ndaaya ya rangi wa ndathi, ikĩmũhumba nguo ciake mwene. Igĩcooka ikĩmuumagaria ikamwambe mũtĩ igũrũ.

Jesũ Kwambwo Mũtharaba-inĩ

21 Na marĩ njĩra thigari ikĩnyiita mũndũ wahĩtũkaga aki-uma mĩgũnda-inĩ, wetagwo Simoni wa kuuma Kurene, ithe wa Aleksandro na Rufusi, na ikĩmũkuuithia mũtharaba wa Jesũ na hinya.

²² Igīgikinyia Jesū handū harīa heetagwo Gologotha (ūguo nī kuuga Handū hahaana ta Ihīndī rīa Mūtwe).

²³ Ningī igīcooka ikīmūhe ndibei itukanītio na manemane, nake Jesū akīrega kūmīnyua.

²⁴ Igīkīmwamba mūtī igūrū. Ikīgayana nguo ciake, na ūndū wa gūcicuukīra mūtī nīguo imenye o īrīa mūdū egūkuua.

²⁵ Kwarī thaa ithatū cia rūciinī rīrīa ciamwambire mūtī igūrū.

²⁶ Ūndū ūrīa aathitangīirwo wandīkitwo atīrī, “Ūyū nīwe MŪTHAMAKI WA AYAHUDI.”

²⁷ Ningī ikīamba atunyani eerī hamwe nake, ūmwe mwena wake wa ūrīo, nake ūcio ūngī mwena wake wa ūmotho.

²⁸ (Namo Maandīko makīhingio marīa moigaga atīrī, “Aataranīirio na andū arīa aagarari watho.”)

²⁹ Andū arīa maahītūkagīra hau nīmamūrūmaga makīinagia mītwe yao, makoiga atīrī, “Hī! Wee ūngīratharirie hekarū na ūmīake na mīthenya itatū-rī,

³⁰ harūrūka uume mūtharaba-inī ūcio, wīhonokie!”

³¹ O ūndū ūmwe athīnjīri-Ngai arīa anene, na arutani a watho nīmamūnyūrūragia, makerana atīrī, “Nīarahonokagia arīa angī, no ndangīhota kwīhonokia we mwene.

³² Kristū ūyū, Mūthamaki wa Isiraēli-rī, ta nīakīharūrūke rīu oime mūtharaba-inī, nīguo tuone twītīkie.” O nao arīa maambanīirio hamwe nake, makīmūrūma.

Gīkuū kīa Jesū

³³ Na rīrī, thaa thita cia mūthenya ciakinya, būrūri wothe ūkīgīa nduma nginya thaa kenda.

³⁴ Na thaa kenda Jesū akīgūthūka na mūgambo mūnene, akiuga atīrī, “Eloi, Eloi, lama sabakithani?” nago ūguo nī kuuga atīrī, “Ngai wakwa, Ngai wakwa, wandiganīria nīkī?”

³⁵ Rīrīa andū amwe a arīa marūngīi hau maiguire ūguo, makiuga atīrī, “Ta thikīrīriai agīta Elija.”

³⁶ Mūdū ūmwe agīteng’era, agītobokia thibūnji thiki-inī akīmīthecerera kamūrangi-inī akīhe Jesū anyue. Akiuga atīrī, “Tiganai nake. Rekei tuone kana Elija nīegūka kūmūcuurūria mūtharaba-inī.”

³⁷ Nake Jesū agīkaya aanīrīire, agītuīkana.

³⁸ Nakīo gītambaya kīa hekarū gīgīatūkana icunjī igīrī kuuma igūrū nginya thī.*

* **15:38** Gītambaya kīa hekarū kīagayanītie Handū-harīa-Hatheru na Handū-harīa-Hatheru-Mūno. Gwatūkana gwakīo kuonanirie atī Kristū nīatoonyire kwa Ngai nī ūndū witū, na agītūhingūrīra njīra ya gūthiiaga mbere ya Ngai.

39 Na rĩrĩa mūnene-wa-thigari-igana, ũrĩa warūngiĩ hau mang'ethaniire, aiguire ũrĩa akaya na akĩona ũrĩa akua, akiuga atĩrĩ, "Ti-itherũ mūndũ ũyũ oima Mūrũ wa Ngai!"

40 Nĩ haarĩ na atumia meeroragĩra marĩ haraaya. Ũmwe wao aarĩ Mariamu Mūmagidali, na Mariamu nyina wa Jakubu ũrĩa warĩ Mūnini na wa Jose, na Salome.

41 Rĩrĩa aarĩ Galili, atumia aya nĩo maamūrūmagĩrĩra na makamūtungatagĩra. Ningĩ hau nĩ haarĩ na atumia angĩ aingĩ arĩa mookĩte nake Jerusalemu.

Gũthikwo kwa Jesũ

42 Na tondũ kwarĩ Mũthenya wa Kwĩhaarĩria (nĩguo mũthenya ũrĩa wĩ mbere ya Thabatũ), gwakuhĩrĩria hwaĩ-inĩ-rĩ,

43 Jusufu wa Arimathea, mūndũ warĩ igweta mūno Kĩama-inĩ gĩa athuuri, na we mwene nĩetagĩrĩra ũthamaki wa Ngai, agĩthiĩ kūrĩ Pilato na ũcamba, akĩhooya etĩkĩrio akuue mwĩrĩ wa Jesũ.†

44 Nake Pilato akĩgega aigua atĩ Jesũ nĩarĩkĩtie gũkua. Agĩta mũthigari ũrĩa mūnene-wa-thigari-igana, akĩmũuria kana Jesũ nĩarĩkĩtie gũkua.

45 Rĩrĩa aamenyithirio nĩ mūnene ũcio wa thigari igana atĩ nĩguo kwarĩ, agĩtikĩria Jusufu akuue mwĩrĩ ũcio.

46 Nĩ ũndũ ũcio Jusufu akĩgũra taama wa gatani, agĩcuurũria mwĩrĩ ũcio. Akĩũkũnja na taama ũcio wa gatani, agĩthiĩ akĩũiga thĩinĩ wa mbĩrĩra yenjetwo rwaro-inĩ rwa ihiga. Agĩcooka akĩgaragara ihiga rĩkĩhinga mūromo wa mbĩrĩra iyo.

47 Nake Mariamu Mūmagidali na Mariamu ũrĩa nyina wa Jose makĩona harĩa aigirwo.

16

Kũriũka kwa Jesũ

1 Na rĩrĩ, Thabatũ yathira, Mariamu Mūmagidali, na Mariamu nyina wa Jakubu, na Salome makĩgũra indo nungi wega nĩgeetha mathiĩ makahake mwĩrĩ wa Jesũ.

2 Mũthenya wa mbere wa kiumia, rūciinĩ tene thuutha wa riũa kũratha, marĩ njĩra magĩthiĩ mbĩrĩra-inĩ,

3 nĩmoranagia atĩrĩ, "Nũũ ũgũtũgaragarĩria ihiga rĩehere mūromo-inĩ wa mbĩrĩra?"

4 No rĩrĩa maatiirire maito, makĩona ihiga rĩu nĩĩgaragarĩtio rĩkehera, nĩgũkorwo rĩarĩ inene mūno.

† 15:43 Maarĩ na ihenya rĩa kweheria mwĩrĩ wa Jesũ mūtĩ-igũrũ maũthike mbere ya Thabatũ kwambĩrĩria.

5 Na rĩrĩa maatoonyaga mbĩrĩra-thĩinĩ, makĩona mwanake wehumbĩte nguo njerũ ndaaya aikarĩte thĩ mwena wao wa ũrĩo, nao makĩmaka.

6 Nake akĩmeera atĩrĩ, “Tigai kũmaka. Mũracaria Jesũ ũrĩa wa Nazarethi, ũrĩa ũrambirwo mũtĩ igũrũ. Nĩariũkĩte! Ndarĩ haha. Onei harĩa maramũigĩte.

7 No thĩĩ mwĩre arutwo ake o na Petero atĩrĩ, ‘Nĩekũmũtongoria gũthĩĩ Galili. Kũu nĩkuo mũkaamuona, o ta ũrĩa aamwĩrĩre’.”

8 Atumia acio makiuma hau mbĩrĩra-inĩ makĩinainaga na magegete. Matirĩ mũndũ meerire ũndũ, tondũ nĩmetigagĩra.

(Maandĩko mamwe ma tene matirĩ gacunjĩ gaka kuuma Mariko 16:9-20)

9 Mũthenya wa mbere wa kiumia rũciinĩ tene Jesũ ariũkarĩ, aambire kuumĩrĩra Mariamu Mũmagidali ũrĩa aarutĩte ndaimono mũgwanja.

10 Nake Mariamu agĩthĩĩ akĩĩra arĩa maatũire na Jesũ, akĩmakora magĩcakaya na makĩrĩra.

11 Nao maigua atĩ Jesũ nĩariũkĩte, na atĩ Mariamu nĩamuonete, makĩrega gwĩtĩkia.

12 Thuutha ũcio Jesũ akiumĩrĩra andũ angĩ eerĩ ao, ahaana ũndũ ũngĩ, rĩrĩa maathĩaga mĩgũnda-inĩ.

13 Andũ acio makĩhũndũka, magĩthĩĩ makĩĩra arutwo arĩa angĩ; no-o nao makĩrega kũmetĩkia.

14 Thuutha ũcio Jesũ akiumĩrĩra arutwo arĩa ikũmi na ũmwe makĩrĩa irio; akĩmatetia nĩ ũndũ wa kwaga gwĩtĩkia na nĩ ũndũ wa ũmũ wa ngoro ciao, nĩ ũndũ wa kũrega gwĩtĩkia arĩa maamuonete thuutha wa kũriũka gwake.

15 Akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩ thĩ yothe mũkahunjĩrie andũ othe Ũhoru-ũrĩa-Mwega.

16 Na mũndũ o wotho ũgetĩkia na abatithio nĩakahonoka, no ũrĩa wotho ũtagetĩkia nĩagatuĩrwo ciira.

17 Nacio ciama ici nĩ igatwaranaga na arĩa metikĩtie: Nĩmakaingata ndaimono thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa; na nĩmakaaria na thiomĩ njerũ;

18 na nĩmakanyiita nyoka na moko mao; na rĩrĩa makaanyua thumu, ndũkamathũkia o na hanini; nĩmakaigagĩrĩra andũ arĩa arũaru moko, nao mahone.”

19 Mwathani Jesũ aarĩkia kũmaarĩria ũhoru ũcio, agĩtwarwo igũrũ na agĩikara thĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai.

20 Nao arutwo magĩcooka makiumagara na makĩhunja ũhoru kũndũ guothe, nake Mwathani akĩrutithania wĩra

nao, na agekĩraga ũhoro wake hinya na ũndũ wa ciama
iria ciatwaranaga na ũhoro ũcio.

LUKA

Ūhoru wa Gūtongoria

¹ Andũ aingĩ nĩmarĩkĩtie kwandĩka ūhoru wa maũndũ marĩa mahingĩtio gatagatĩ-inĩ gaitũ,

² o ta ūrĩa twaheirwo ūhoru wamo nĩ arĩa meyoneire maũndũ macio kuuma o kĩambĩrĩria marĩ aira na ndungata cia ūhoru ūcio.

³ Nĩ ūndũ ūcio, tondũ nĩ mwene nĩnduĩrĩtie maũndũ macio mothe wega kuuma kĩambĩrĩria-rĩ, ngakĩona arĩ wega o na nĩ ngwandĩkĩre mũtaratara mwega wa maũndũ macio, wee mũnene mũgaathe Theofilo,

⁴ nĩgeetha ūmenye na ma maũndũ marĩa warutirwo.

Gũciarwo kwa Johana Mũbatithania Kũmenyithanio

⁵ Na rĩrĩ, hĩndĩ irĩa Herode aarĩ mũthamaki wa Judea, nĩ kwarĩ mũthĩnjĩri-Ngai wetagwo Zakaria, warĩ wa gĩkundi kĩa athĩnjĩri-Ngai kĩa Abija; mũtumia wake eetagwo Elizabethi na aarĩ wa rũciaro rwa Harũni.

⁶ O eerĩ maarĩ arũngĩriru maitho-inĩ ma Ngai, na nĩmathĩkagĩra maathani ma Mwathani na mawatho mothe matarĩ na ūcuuke.

⁷ Nao matiarĩ na twana tondũ Elizabethi aarĩ thaata; na eerĩ maarĩ akũrũ mũno.

⁸ Na rĩrĩ, mũthenya ūmwe Zakaria nĩarutaga wĩra wa mũthĩnjĩri-Ngai arĩ mbere ya Ngai, tondũ rĩarĩ ihinda rĩa gĩkundi gĩake gũtungata-rĩ,

⁹ nĩathuurirwo na njĩra ya gũcuukĩrwo mĩtĩ, kũringana na mũtugo wa ūthĩnjĩri-Ngai, athĩ thĩinĩ wa hekarũ ya Mwathani agacine ūbumba.

¹⁰ Na rĩrĩa ihinda rĩa gũcina ūbumba rĩakinyire, kĩrĩndĩ gĩothe kĩrĩa kĩonganĩte nĩ ūndũ wa kũhooya, nĩ kĩahooyagĩra na kũu nja.

¹¹ Hĩndĩ iyo mũraika wa Mwathani akiumĩrĩra Zakaria, na akĩrũgama mwena wa ūrĩo wa kĩgongona kĩrĩa gĩa gũcinĩra ūbumba.

¹² Rĩrĩa Zakaria aamuonire, akĩhahũka na akĩiyũrwo nĩ guoya.

¹³ No mũraika ūcio akĩmwĩra atĩrĩ: “Zakaria, tiga gwĩtigĩra; mahooya maku nĩmaiguĩtwo. Mũtumia waku Elizabethi nĩagagũciarĩra mwana wa kahĩ, nawe nĩũkamũtua Johana.

¹⁴ Nĩũgakena na ūcanjamũke, nĩ ūndũ wake na andũ aingĩ nĩmagakenio nĩgũciarwo gwake,

15 nīgũkorwo nĩagatuĩka mũndũ mũnene maitho-inĩ ma Mwathani. Ndarĩ hĩndĩ akaanyua ndibei o na kana kĩndũ o kĩngĩ kĩgagatu kĩngĩtũma mũndũ arĩo, na nĩakaiyũrwo nĩ Roho Mũtheru kuuma o gũciarwo gwake.

16 Nake nĩakagarũra andũ aingĩ a Isiraeli macookerere Mwathani Ngai wao.

17 Na nĩagathiĩ mbere ya Mwathani arĩ na roho na hinya wa Elija, nĩguo agarũre ngoro cia maithe mendane na ciana ciao, nao arĩa aremi amagarũre magĩe na ũũgĩ wa andũ arĩa athingu, nĩgeetha ahaarĩrie andũ mahote gweterera Mwathani.”

18 Zakaria akĩũria mũraika ũcio atĩrĩ, “Ingĩmenya ma ya ũhoru ũcio atĩa? Nĩ ndĩ mũthuri mũkũrũ o na mũtumia wakwa arĩ na mũaka mũingĩ.”

19 Mũraika ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ Gaburieli, ũrĩa ũrũgamaga mbere ya Ngai, na nĩ gũtũmwo ndũmĩtwo ngwarĩrie na ngwĩre ũhoru ũyũ mwega.

20 Na rĩu nĩũgũkĩra ũremwo nĩ kwaria nginya mũthenya ũrĩa ũndũ ũcio ũkaahinga, tondũ ndũnetĩkia ciugo ciakwa, o icio ikaahinga ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩakinya.”

21 Hĩndĩ iyo yothe, andũ nĩmetereire Zakaria na makari-gagwo nĩ kĩrĩa gĩatũmĩte aikare mũno ũguo thĩnĩ wa hekarũ.*

22 Rĩrĩa oimire, ndaigana kũhota kũmaarĩria; magĩkĩmenya atĩ nĩonete kĩoneki arĩ thĩnĩ wa hekarũ, nĩgũkorwo no kũmaheneria aamahenagĩria na guoko, agĩikara o ũguo atekũhota kwaria.

23 Rĩrĩa ihinda rĩake rĩa gũtungata† rĩathirire-rĩ, akĩnũka gwake mũciĩ.

24 Thuutha ũcio Elizabethi mũtumia wake akĩgĩa nda, na handũ ha mũeri itano agĩikara ehithĩte.

25 Akiuga atĩrĩ, “Nĩ Mwathani ũnjĩkĩire ũũ. Matukũ-inĩ maya nĩanjĩkĩte wega na akanjehereria thoni cia kũmenwo nĩ andũ.”

Gũciarwo kwa Jesũ Kũmenyithanio

26 Naguo mweri wa itandatũ wa Elizabethi gũkorwo arĩ na nda-rĩ, Ngai nĩatũmire mũraika Gaburieli athĩ Nazarethi itũura rĩarĩ kũu Galili,

27 akĩmũtũma kũrĩ mũirĩtu gathirange worĩtio nĩ mũndũ wetagwo Jusufu, wa rũciaro rwa Daudi. Mũirĩtu ũcio gathirange eetagwo Mariamu.

* **1:21** Andũ meetereire Zakaria oime Handũ-harĩa-Hatheru oke amarathime na kĩrathimo kĩa Harũni kĩrĩa kĩrĩ Ndar 6:24-26. † **1:23** Mũthĩnjĩri-Ngai aatungataga hekarũ-inĩ kiumia kĩmwe harĩ mũeri itandatũ, nĩ kuuga maita meerĩ harĩ mwaka ũmwe.

28 Mũraika ũcio akĩmuumĩrĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩndakũgeithia, wee ũrathimĩtwo mũno! Mwathani arĩ hamwe nawe.”

29 Nake Mariamu agĩthĩnĩka mũno nĩ ũndũ ũcio, na akĩgega akĩrigwo nĩ ũhoru wa ngeithi icio.

30 Nowe mũraika ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mariamu tiga gwĩtigĩra, nĩgũkorwo nĩũkinĩrwo nĩ wega wa Ngai.

31 Nawe nĩũkũgĩa nda na nĩũgaaciara mwana wa kahĩ, nawe nĩũkamũtua Jesũ.

32 Nake nĩagatuĩka mũnene na ageetagwo Mũrũ-wa-Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. Mwathani Ngai nĩakamũhe gĩtĩ kĩa ũnene kĩrĩa gĩa ithe Daudi,

33 nake nĩagathamakĩra nyũmba ya Jakubu nginya tene; ũthamaki wake ndũgaathira o na rĩ.”

34 Mariamu akĩũria mũraika ũcio atĩrĩ, “Ūndũ ũyũ ũngĩhoteka atĩa, kuona atĩ ndĩ o mũirĩtu gathirange?”

35 Nake mũraika ũcio akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Roho Mũtheru nĩagooka igũrũ rĩaku naguo hinya wa Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno nĩũgakũhumbĩra, nĩ ũndũ ũcio mwana ũrĩa ũgaaciarwo nĩ mũtheru na ageetagwo Mũrũ wa Ngai.

36 O na Elizabethi, ũrĩa wa mbarĩ cianyu, o nake nĩekũgĩa kaana arĩ mũkũrũ, o ũcio weragwo atĩ nĩ thaata, nĩgũkorwo rĩu arĩ na nda ya mĩeri itandatũ.

37 Nĩgũkorwo gũtirĩ ũndũ ũngĩrema Ngai.”

38 Nake Mariamu akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ndĩ ndungata ya Mwathani. Nĩrogũkwo o ta ũguo woiga.” Hĩndĩ iyo mũraika akĩmũtiga agĩthĩ.

Mariamũ Gũceerera Elizabethi

39 Matukũ-inĩ o ro macio, Mariamu akĩhaarĩria, agĩthĩ ahiũhĩte nginya itũũra rĩarĩ bũrũri ũrĩa ũrĩ irĩma wa Judea,

40 agĩtoonya mũciĩ gwa Zakaria, na akĩgeithia Elizabethi.

41 Rĩrĩa Elizabethi aigũire ngeithi cia Mariamu-rĩ, kaana gake gakĩambarara karĩ nda yake, nake Elizabethi akĩiyũrwo nĩ Roho Mũtheru.

42 Akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Wee wĩ mũrathime gatagatĩ ka atumia othe, nako kaana karĩa ũgaaciara nĩkarathime!

43 No nĩ kĩ gĩtũmĩte njikwo wega ũũ, atĩ nyina wa Mwathani wakwa no ooke kũnjeerera?”

44 Ndaigua mũgambo wa ngeithi ciaku wakinya matũ-inĩ makwa, nako kaana karĩa karĩ nda yakwa kambarara nĩ ũndũ wa gũkena.

45 Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũcio wĩtĩkĩtie atĩ maũndũ marĩa Mwathani amwĩrĩte nĩmakahingio!”

Rwĩmbo rwa Mariamu

46 Nake Mariamu akiuga atĩrĩ:
 “Ngoro yakwa nĩiragooca Mwathani,
 47 nago roho wakwa nĩurakenera Ngai Mũhonokia
 wakwa,
 48 nĩgũkorwo nĩaririkanĩte
 kwĩnyiihia kwa ndungata yake.
 Kuuma rĩu njiarwa ciothe irĩnjĩtaga mũrathime,
 49 nĩgũkorwo Ũcio ũrĩ Hinya nĩanjĩkĩire maũndũ
 manene,
 narĩo rĩitwa rĩake nĩ rĩtheru.
 50 Tha ciake nĩikinyagĩra arĩa mamwĩtigagĩra,
 kuuma njiarwa nginya njiarwa.
 51 Nĩekĩte maũndũ ma hinya na guoko gwake;
 na arĩa etĩĩ aharaganagia meciiria ma ngoro ciao.
 52 Nĩaharũrũkĩtie aathani kuuma itĩ-inĩ ciao cia ũnene,
 no agatũũgĩria arĩa menyiihagia.
 53 Nĩahũũnĩtie arĩa ahũtu na maũndũ mega,
 no arĩa itonga akamaingata matarĩ na kĩndũ.
 54 Nĩateithĩtie Isiraeli ndungata yake,
 akaririkana ũhoru wake wa kũiguanĩra tha,
 55 o ta ũrĩa eerire maithe maitũ,
 atĩ nĩakaiguĩra Iburahĩmu hamwe na njiaro ciake tha,
 nginya tene.”
 56 Nake Mariamu agĩikara na Elizabethi ta mĩeri itatũ,
 agĩcooka akĩinũka kwao.

Gũciarwo kwa Johana Mũbatithania

57 Na rĩrĩ, ihinda rĩa Elizabethi rĩakinya rĩa gũciara,
 agĩciara kahĩ.
 58 Andũ a itũũra rĩake na a mbarĩ ciao makĩigua atĩ
 Mwathani nĩakĩrĩrĩrie kũmũiguĩra tha, nao magĩkena
 hamwe nake.
 59 Mũthenya wa ĩnana wakinya, magĩũka nĩguo
 maruithie kaana kau, nao meendaga gũgatua Zakaria
 o ta ũrĩa ithe eetagwo,
 60 no nyina akĩaria, akiuga atĩrĩ, “Aca! Gegwĩtwo
 Johana.”
 61 Nao andũ makĩmwĩra atĩrĩ, “Gũtirĩ mũndũ wa mbarĩ
 cianyu wĩtagwo rĩitwa rĩu!”
 62 Nao makĩũria ithe ũrĩa angĩenda gatuuo na ũndũ wa
 kũmũheneria na moko.
 63 Akĩmeetia kahengere ga kwandĩkwo, nake akĩandĩka
 atĩrĩ, “Rĩitwa rĩako nĩ Johana.” Nago ũndũ ũcio ũkĩgegia
 andũ othe.
 64 O hĩndĩ ĩyo akĩhingũka kanua, naruo rũrĩmĩ rwake
 rũkĩregera, akĩambĩrĩria kwaria, akĩgooca Ngai.

⁶⁵ Nao andũ othe a itũũra makĩyũrwo nĩ guoya, makaara-gia ũhoru wa maũndũ macio mothe, namo makĩhunja bũrũri-inĩ ũcio wothe wa irĩma wa Judea.

⁶⁶ Nao arĩa othe maiguire ũhoru ũcio makĩgegio nĩguo makĩũria atĩrĩ, “Kaĩ kaana gaka gagaatuĩka ũ? Nĩgũkorwo guoko kwa Mwathani kwarĩ hamwe nako.”

Rwĩmbo rwa Zakaria

⁶⁷ Nake ithe Zakaria akĩyũrwo nĩ Roho Mũtheru, akĩratha ũhoru, akiuga atĩrĩ,

⁶⁸ “Mwathani Ngai wa Isiraeli arogocwo, tondũ nĩokĩte na agakũũra andũ ake.

⁶⁹ Nĩatwambararĩrie rũhĩa rwa ũhonokio thĩnĩ wa nyũmba ya Daudi, ndungata yake

⁷⁰ (o ta ũrĩa aarĩtie matukũ ma tene na tũnua twa anabii ake atheru),

⁷¹ rwa gũtũhonokia kuuma kũrĩ thũ ciitũ, na kuuma kũrĩ guoko kwa arĩa othe matũmenaga,

⁷² nĩguo aiguire maithe maitũ tha, na aririkane kĩrĩkanĩro gĩake gĩtheru,

⁷³ o mwĩhĩtwa ũrĩa eehĩtũire ithe witũ Iburahĩmu:

⁷⁴ atĩ nĩagatũhonokia kuuma guoko-inĩ gwa thũ ciitũ, na atũhotithie kũmũtungatagĩra tũtarĩ na guoya,

⁷⁵ tũrĩ atheru na athingu mbere yake matukũ-inĩ maitũ mothe.

⁷⁶ “O nawe, kaana gakwa, nĩũgetagwo mũnabii wa ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno;

nĩgũkorwo nĩũgaathiiaga mbere ya Mwathani nĩguo ũmũthondekagĩre njĩra ciake,

⁷⁷ na ũmenyithie andũ ake ũhoru wa ũhonokio nĩ ũndũ wa kũrekerwo mehia mao,

⁷⁸ na tondũ wa tha nyingĩ cia Ngai witũ, tha icio nĩgatũma riũa rĩtũrathĩre kuuma igũrũ,

⁷⁹ nĩgeetha rĩarĩre arĩa matũũraga nduma-inĩ, o na arĩa matũũraga kĩruru-inĩ gĩa gĩkuũ,

nĩguo rĩtongorie magũrũ maitũ njĩra-inĩ ya thayũ.”

⁸⁰ Nako kaana kau gagĩkũra, na gakĩgĩa hinya roho-inĩ wako; nake agĩtũũra werũ-inĩ nginya hĩndĩ irĩa eyumĩririe kũrĩ andũ a Isiraeli.

2

Gũciarwo kwa Jesũ

¹ Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio, Kaisari Augusito nĩarutire watho atĩ andũ othe a mabũrũri mothe marĩa maathanagwo nĩ Aroma matarwo.

² (Rĩĩrĩ nĩrĩo rĩarĩ itarana rĩa mbere rĩrĩa rĩataranirwo hĩndĩ ĩrĩa Kuirinio aarĩ barũthi wa Suriata.)

³ Nao andũ magĩthĩ kwĩyandĩkithia o mũndũ itũũra-inĩ rĩaake mwene.

⁴ Nĩ ũndũ ũcio Jusufu o nake akĩambata kuuma itũũra rĩa Nazarethi kũu Galili, agĩthĩĩ Judea, agĩkinya Bethlehemu itũũra rĩa Daudi, tondũ we aarĩ wa nyũmba o na wa mbarĩ ya Daudi.

⁵ Nake aathiire kuo nĩgeetha makeyandĩkithie marĩ na Mariamu, mũirĩtu ũrĩa endaga kũhikia, nake aarĩ mũiritũ.

⁶ Na hĩndĩ ĩrĩa maarĩ o kũu, ihinda rĩa mwana gũciarwo rĩgĩkinya,

⁷ Nake Mariamu akĩrigithatha kaana ga kahĩ. Agĩkooha na taama, agĩgakomia thĩinĩ wa mũharatĩ tondũ nĩmagĩte handũ ha kũraara thĩinĩ wa nyũmba ya ageni.

Arĩithi na Araika

⁸ Na kũu bũrũri ũcio, nĩ kwarĩ arĩithi maikaraga mĩgũnda-inĩ, maikarĩtie mahiũ mao ũtukũ.*

⁹ Mũraika wa Mwathani akĩmoimĩrĩra, naguo riiri wa Mwathani ũkĩmatherera hau maarĩ, nao makĩnyiitwo nĩ guoya.

¹⁰ No mũraika ũcio akĩmeera atĩrĩ, “Tigai gwĩtigĩra. Ndamũrehera ũhoru mwega na wa gĩkeno kĩnene, ũrĩa ũgaatuĩka wa andũ othe.

¹¹ Ũmũthĩ itũũra-inĩ rĩa Daudi, nĩmũciarĩrwo mũhonokia; nake nĩwe Kristũ ũrĩa Mwathani.

¹² Na rĩrĩ, kĩrĩa kĩrĩmũmenyithia ũhoru ũcio nĩ gĩkĩ: Nĩmũrĩona gakenge koheetwo na taama gakometio thĩinĩ wa mũharatĩ.”

¹³ Na o rĩmwe hakiumĩra gĩkundi kĩnene kĩa araika a igũrũ hamwe na mũraika ũcio, makĩgocca Ngai, makiuga atĩrĩ,

¹⁴ “Ngai arokumio kũu igũrũ mũno, naguo thayũ ũrogĩa gũkũ thĩ kũrĩ andũ arĩa akenagĩra.”

¹⁵ Na rĩrĩa araika acio maamatigire magĩcooka igũrũ-rĩ, arĩithi acio makĩĩrana atĩrĩ, “Nĩtũthĩĩ Bethlehemu tũkoone ũndũ ũcio wĩkĩkĩte, ũcio Mwathani aatũhe ũhoru wagu.”

¹⁶ Nĩ ũndũ ũcio magĩthĩĩ mahiũhĩte, magĩkora Mariamu na Jusufu o na gakenge kau gakometio thĩinĩ wa mũharatĩ.

¹⁷ Na maarĩkia gũkoona, makĩmemerekia ũhoru ũrĩa maaheetwo ũkonĩĩ kaana kau,

¹⁸ nao arĩa othe maũiguire makĩgegio mũno nĩ maũndũ marĩa arĩithi acio maameeraga.

* 2:8 Mahiũ ma kũrutwo magongona maarĩithagĩrio gũkuhĩ na Bethlehemu mwaka wothe. Arĩithi maamaroraga matikaiywo kana marĩo nĩ nyamũ.

19 Nowe Mariamu akĩiga maũndũ macio mothe ngoro-inĩ yake, na agĩkara akĩmeciiragia.

20 Nao arĩithi acio makĩhũndũka, magĩkumagia na makĩgoocaga Ngai nĩ ũndũ wa maũndũ macio mothe maiguĩte na makoona, o ta ũrĩa meerĩitwo.

Jesũ Gũtwarwo Hekarũ

21 Mũthenya wa kanana wakinya, rĩrĩa ihinda rĩako rĩa kũrua rĩakinyire-rĩ, kaana kau gagĩtuo Jesũ, rĩitwa rĩrĩa mũraika aakaheete mbere ya nyina kũgĩa nda yako.

22 Na rĩrĩ, rĩrĩa ihinda rĩao rĩa gũtherio rĩakinyire kũringana na Watho wa Musa-rĩ,† Jusufu na Mariamu magĩgatwara Jerusalemu nĩguo magakaneane harĩ Mwathani

23 (o ta ũrĩa kwandikĩtwo Watho-inĩ wa Mwathani atĩrĩ, “Irigithathi rĩothe rĩa kahĩ nĩ rĩrĩamũragĩrwo Mwathani”),

24 na marute igongona kũringana na ũrĩa Watho wa Mwathani uugĩte: “Nĩ ndirahũgĩ igĩrĩ kana tũtutuura twĩrĩ.”

25 Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ mũndũ kũu Jerusalemu wetagwo Simeoni, warĩ mũthingu na mwĩtigĩri Ngai. Nake aatũire etereire kũhonokio kwa Isiraeli, nake Roho Mũtheru aarĩ hamwe nake.

26 Nĩaguũrĩrio nĩ Roho Mũtheru atĩ ndagakua atoneete Kristũ ũrĩa wa Mwathani.

27 Nake agĩtoonya thĩinĩ wa hekarũ atongoretio nĩ Roho. Na rĩrĩa aciari a kaana kau ti Jesũ, maagatwarire hekarũ thĩinĩ nĩguo mahingie ũrĩa mũtugo wa watho watuĩte-rĩ,

28 Simeoni agĩkaiyũkia moko-inĩ make na akĩgooca Ngai, akiuga atĩrĩ:

29 “Mwathani Mwene-Hinya,

rĩu rekereria ndungata yaku ithĩi na thayũ, o ta ũrĩa wanjũrĩire.

30 Nĩgũkorwo maitho makwa nĩmonete ũhonokio waku,

31 ũrĩa ũhaarĩrie mbere ya andũ othe,

32 ũrĩ ũtheri wa kũguũrĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ,

o na riiri kũrĩ andũ aku a Isiraeli.”

33 Nake ithe na nyina makĩgega mũno nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa maaririo igũrũ rĩako.

34 Simeoni agĩcooka akĩmarathima akĩira Mariamu, nyina wa kaana kau atĩrĩ, “Kaana gaka nĩ gatuĩtwo ga kũgũithia na gũũkĩria andũ aingĩ thĩinĩ wa Isiraeli, na gatuĩke kĩmenyithia kĩrĩa kĩrĩmenagĩrĩrio,

35 nĩgeetha meciiria ma ngoro nyingĩ maguũrio. O na ngoro yaku o nayo nĩgathecwo na rũhiũ rwa njora.”

† 2:22 Mũtumia angĩagiire kaana etagĩrĩra mũthenya mĩrongo ĩna nĩguo acooke athĩ hekarũ akarute igongona rĩa gũtherio.

36 Ningĩ nĩ kwarĩ na mūtumia mūnabii, wetagwo Anna mwarĩ wa Fanueli, wa mūhĩrĩga wa Asheri. Mūtumia ũcio aarĩ mūkūrũ mūno; aikarire na mūthuuriwe mĩaka mūgwanja kuuma ahika,

37 agĩcooka agĩikara arĩ wa ndigwa na hĩndĩ ĩyo aarĩ na mĩaka mĩrongo ĩnana na ĩna. Nake ndoimaga hekarũ-inĩ, no aatũire kuo ahooyaga Ngai ũtukũ na mūthenya, na akehiingaga kūrĩa irio na akahooyaga.

38 Hĩndĩ o ĩyo agĩũka harĩo, agĩcookeria Ngai ngaatho, na akĩaria ũhoru wa kaana kau kūrĩ arĩa othe meetagĩrĩra kuona gūkũrwo kwa Jerusalemu.

39 Rĩrĩa Jusufu na Mariamu maarĩkirie gwĩka maũndũ marĩa mothe maathanĩtwo nĩ watho wa Mwathani-rĩ, magĩcooka Galili, makĩinũka itũura rĩao kũu Nazarethi.

40 Nako kaana kau gagĩkũra, gakĩgĩa na hinya; gakĩiyũrwo nĩ ũũgĩ, nago wega wa Ngai warĩ hamwe nako.

Jesũ arĩ Kamwana thĩnĩ wa Hekarũ

41 Mwaka o mwaka aciari ake nĩmathiiga Jerusalemu nĩ ũndũ wa Gĩathĩ kĩa Bathaka.‡

42 Jesũ aakinyia mĩaka ikũmi na ĩrĩ, makĩambata nake magĩthĩ Gĩathĩ-inĩ kũu kũringana na mūtugo.§

43 Na Gĩathĩ kũu gĩathira, rĩrĩa aciari ake mainũkagarĩ, kamwana kau ti Jesũ, gagĩtigwo na thuutha kũu Jerusalemu, no matiamenyire.

44 Nao magĩthĩ rũgendo rwa mūthenya mũgima, magĩciiragia atĩ aarĩ gĩkundi-inĩ kĩa. Thuutha ũcio makĩambĩrĩria kũmũcaria kūrĩ andũ a mbarĩ yao o na kūrĩ arata.

45 Hĩndĩ ĩrĩa mamwaagire, magĩcooka Jerusalemu makamũcarie.

46 Thuutha wa mĩthenya ĩtatũ makĩmũkora hekarũ-inĩ aikarĩte gatagatĩ ka arutani,* amathikĩrĩrie na akĩmooragia ciũria.

47 Ũrĩa wotho waiguaga akĩaria nĩagegagio nĩ ũmenyo wake na ũrĩa aacookagia.

48 Rĩrĩa aciari ake maamuonire, makĩgega. Nyina akĩmũuria atĩrĩ, “Mũriũ, ũgũtwĩka ũguo nĩkĩ? Nĩ na thoguo nĩ tũgũcarĩtie tũrĩ na kĩa mūno.”

‡ 2:41 Arũme othe a Ayahudi na andũ a mĩcĩi yao maagĩrĩrwo nĩgũthĩ Jerusalemu ciathĩ ithatũ o mwaka, nĩcio Bathaka, na Bendegothito, na Gĩathĩ gĩa Ithũnũ. § 2:42 Tũmwana twakinyia mĩaka ikũmi na ĩrĩ nĩtwambagĩrĩria kwĩharĩria gũtongoria maũndũ ma ndini. * 2:46 Arutani a watho kana Rabii nĩo mooĩ maũndũ ma ndini ya Kiyahudi mūno makĩria.

49 Nake Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kũ gĩtũmĩte mũnjarie? Kaĩ mũtooĩ atĩ njagĩrĩrwo gũkorwo ndĩ nyũmba-inĩ ya Baba?”

50 No-o matiataũkĩrwo nĩ ũrĩa aameeraga.

51 Nake agĩcooka hamwe nao nginya Nazarethi, na nĩamathĩkagĩra. No nyina nĩaigaga maũndũ macio mothe ngoro-inĩ yake.

52 Nake Jesũ agĩkũra, akĩũhĩgaga, na akĩnenehaga, akĩendagwo nĩ Ngai, o na andũ.

3

Johana Mũbatithania Kũhaarĩria Njĩra

1 Na rĩrĩ, mwaka wa ikũmi na itano wa ũthamaki wa Tiberio Kaisari, hĩndĩ ĩrĩa Pontio Pilato aarĩ barũthi wa Judea, nake Herode aathanaga Galili, na Filipu mũrũ wa ithe aathanaga Iturea na Tarokoniti, nake Lusania agaathana Abilene,

2 hĩndĩ ĩyo Anasi na Kaiafa maarĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene,* ũhoru wa Ngai nĩwakinyĩire Johana mũrũ wa Zakaria arĩ werũ-inĩ.

3 Nake agĩthĩ bũrũri wothe ũrĩa warĩ hakuhĩ na Rũũĩ rwa Jorodani, akĩhunjagia atĩ andũ merire nĩguo marekerwo mehia mao nĩgeetha mabatithio.

4 O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa mũnabii Isaia atĩrĩ: “Nĩ mũgambo wa mũndũ ũkwanĩrĩa werũ-inĩ, akoiga atĩrĩ,

‘Haarĩriai njĩra ya Mwathani, rũngariai tũcĩra twake.†

5 Mĩkuru yothe nũgathikwo, nacio irĩma ciothe na tũrĩma nĩikaaraganio.

Njĩra iria njogomu nĩkarũngario, nacio njĩra iria itarĩ njaraganu nĩikaaraganio.

6 Nao andũ othe nĩmakona ũhonokio wa Ngai.’ ”

7 Andũ aingĩ nĩmathiire kũrĩ Johana akamabatithie, nake akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ rũciaro rũrũ rwa ndũira! Nũũ ũmũtaarĩte mũũrĩre marakara marĩa makirĩĩ gũũka?

8 Ciarai maciaro maringaine na kwĩrira. Na mũtikambĩrĩrie kwĩra na ngoro cianyu atĩrĩ, ‘Ithe witũ nĩ Iburahĩmu,’ Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, Ngai no atũme mahiga maya matũike ciana cia Iburahĩmu.

* 3:2 Anasi aarĩ mũthĩnjĩri-Ngai kuuma mwaka wa itandatũ mbere ya gũciarwo gwa Kristũ. O na gũtuĩka aathani a Roma nĩmamweheririe, Ayahudi nĩmamwitĩkirĩte. Andũ a Roma nao maathurire Kaiafa, na nĩ ũndũ ũcio magĩkorwo marĩ athĩnjĩri-Ngai eerĩ. † 3:4 Tene njĩra nĩciathondekagwo mũthamaki angĩakorirwo agĩthĩ kũndũ. Johana Mũbatithania ookĩte gũthondeka ngoro cia andũ arĩa meetereire Mũhonokia.

9 Ithanwa nĩrĩgĩtwo itina-inĩ cia mĩtĩ, na mũtĩ o wothe ũtaciaraaga maciaro mega ũrĩtemagwo ũgaikio mwaki-inĩ.”

10 Nao andũ acio makĩmũũria atĩrĩ, “Tũkĩagĩrĩrwo nĩ gwĩka atĩa?”

11 Nake Johana akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa ũrĩ na nguo igĩrĩ nĩagaĩre ũrĩa ũtarĩ, nake ũrĩa ũrĩ na irio nĩeke o ta ũguo.”

12 Nao etia mbeeca cia igooti‡ o nao magĩũka mabatithio, makĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani, twagĩrĩrwo nĩ gwĩkaga atĩa?”

13 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũtigitagie mbeeca makĩria ya ũrĩa mwathĩtwo mwĩtagie.”

14 Nacio thigari§ ikĩmũũria atĩrĩ, “Na ithuĩ-rĩ, twagĩrĩrwo nĩ gwĩkaga atĩa?”

Nake agĩcicookeria atĩrĩ, “Mũtigitatunyage andũ mbeeca na mũtikamaigagĩrĩre igenyo; na nĩngĩ iganagwoi nĩ mũcaara wanyu.”

15 Na rĩrĩ, andũ nĩmaikaraga metereire marĩ na mwĩhoko, na othe magecũuranagia ngoro-inĩ ciao kana hih Johana ahota gũkorwo nĩwe Kristũ.

16 Nowe Johana akĩmacookeria akĩmeera othe atĩrĩ, “Nĩrĩ, ndĩmũbatithagia na maaĩ. No nĩ kũrĩ mũndũ ũgũũka ũrĩ na hinya kũngĩra, ũrĩa nĩ itagĩrĩre kuohora ndigi cia iraatũ ciake. We akaamũbatithagia na Roho Mũtheru o na mwaki.

17 Gĩtarũrũ gĩake akĩnyitĩte na guoko nĩguo atherie kĩhuhĩro gĩake, na acookanĩrĩre ngano amĩikie ikũmbĩ rĩake, no nĩagacina mahuti na mwaki ũtangĩhoreka.”

18 Johana nĩataarire andũ na ciugo nyingĩ na akamahun-jagĩria Ũhoro-ũrĩa-Mwega.

19 Na rĩrĩ, rĩrĩa Johana aatetirie Herode ũrĩa warĩ mũthamaki tondũ wa kũhikia Herodia, mũtumia wa mũrũ wa ithe na nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa mangĩ mothe mooru eekĩte,

20 Herode nĩongereire ũndũ ũngĩ mũũru makĩria; naguo nĩ wa kũnyitithia Johana na kũmuohithia njeera.

Kũbatithio na Rũciaro rwa Jesũ

21 Hĩndĩ ĩrĩa andũ othe maarĩkirie kũbatithio, o nake Jesũ nĩabatithirio. Na rĩrĩa aahooyaga, Igũrũ rĩkĩhingũka,

‡ 3:12 Mbeeca cia igooti cionganagio nĩ Ayahudi o na gũtuũka ciarĩ cia thirikari ya Roma. Andũ acio nĩmamenetwo mũno nĩ ũndũ wa gũteithia Aroma.

§ 3:14 Atongoria amwe a Ayahudi o na ciikaro imwe ciao nĩmetĩkĩrĩtio kũgĩa na thigari ciao cia kwĩgitĩra nĩ thirikari ya Roma. Andũ maathũire mĩtugo ya thigari, no ti wĩra wao.

²² nake Roho Mūtheru agĩikūrũka akĩũmba igūrũ rĩake arĩ na mwĩrĩ wahaanaga ta wa ndutura. Naguo mũgambo ũkiuma Igūrũ ũkiuga atĩrĩ, “Wee nĩwe mūrũ wakwa ũrĩa nyendete; na nĩngenaga mũno nĩwe.”

²³ Na rĩrĩ, Jesũ akĩambĩrĩria ũtungata wake aarĩ na ũkūrũ wa mĩaka ta mĩrongo ĩtatũ. Nao andũ meeciiragia atĩ aarĩ mūrũ wa Jusufu,

mūrũ wa Heli,

²⁴ mūrũ wa Mathati,

mūrũ wa Lawi, mūrũ wa Meliki,

mūrũ wa Janai, mūrũ wa Jusufu,

²⁵ mūrũ wa Matathia, mūrũ wa Amosi,

mūrũ wa Nahumu, mūrũ wa Esili,

mūrũ wa Nagai,

²⁶ mūrũ wa Maathi,

mūrũ wa Matathia, mūrũ wa Semeini,

mūrũ wa Joseki, mūrũ wa Joda,

²⁷ mūrũ wa Joanani, mūrũ wa Resa,

mūrũ wa Zerubabeli, mūrũ wa Shelathieli,

mūrũ wa Neri,

²⁸ mūrũ wa Meliki,

mūrũ wa Adi, mūrũ wa Kosamu,

mūrũ wa Elimadami, mūrũ wa Eri,

²⁹ mūrũ wa Joshua, mūrũ wa Eliezeri,

mūrũ wa Jorimu, mūrũ wa Mathati,

mūrũ wa Lawi,

³⁰ mūrũ wa Simeoni,

mūrũ wa Juda, mūrũ wa Jusufu,

mūrũ wa Jonamu, mūrũ wa Eliakimu,

³¹ mūrũ wa Melea, mūrũ wa Mena,

mūrũ wa Matatha, mūrũ wa Nathani,

mūrũ wa Daudi,

³² mūrũ wa Jesii,

mūrũ wa Obedi, mūrũ wa Boazu,

mūrũ wa Salimoni, mūrũ wa Nahashoni,

³³ mūrũ wa Aminadabu, mūrũ wa Aruni,

mūrũ wa Hezironi, mūrũ wa Perezu,

mūrũ wa Juda,

³⁴ mūrũ wa Jakubu,

mūrũ wa Isaaka, mūrũ wa Iburahĩmu,

mūrũ wa Tera, mūrũ wa Nahoru,

³⁵ mūrũ wa Serugu, mūrũ wa Reu,

mūrũ wa Pelegu, mūrũ wa Eberi,

mūrũ wa Shela,

³⁶ mūrũ wa Kainani,

mūrũ wa Arafakasadi, mūrũ wa Shemu,

mūrũ wa Nuhu, mūrũ wa Lameku,

37 mūrū wa Methusela, mūrū wa Enoku,
 mūrū wa Jaredi, mūrū wa Mahalaleli,
 mūrū wa Kenani,
 38 mūrū wa Enoshu,
 mūrū wa Sethi, mūrū wa Adamu,
 mūrū wa Ngai.

4

Jesū Kūgerio

1 Nake Jesū akiyuma kūu Jorodani aiyūrītwo nī Roho Mūtheru, agītwarwo nī Roho werū-inī,

2 kūrīa aagereirio nī mūcukani matukū mīrongo ĩna. Ndaarĩaga kīndū matukū-inī macio, namo maathira agīkorwo arī mūhūutu.

3 Nake mūcukani akīmwīra atīrī, “Angīkorwo wee nīwe Mūrū wa Ngai, ĩra ihiga rīrī rītuīke mūgate.”

4 Nake Jesū akīmīcookeria atīrī, “Nī kwandīkītwo atīrī: ‘To mūgate wiki ũngītūuria mūdū muoyo.’ ”

5 Ningī mūcukani akīmūtwarwa handū hatūūgīru mūno, na gwa kahinda kanini mūno akīmuonia mothamaki mothe ma gūkū thī.

6 Agīcooka akīmwīra atīrī, “Nīngūkūhe wathani wa kūu guothe na riiri wakuo wothe, nīgūkorwo nīheanītwo kūrī nī, na no ndīciheane kūrī mūdū o wothe ũrīa ingīenda kūhe.

7 Nī ũndū ũcio ũngīnyinamīrīra ũhooe, mothe megūtuīka maku.”

8 Jesū akīmūcookeria, akīmwīra atīrī, “Nī kwandīkītwo atīrī: ‘Hooyaga Mwathani Ngai waku na ũmūtungatagīre o we wiki.’ ”

9 Nake mūcukani akīmūtwarwa Jerusalemu, na akīmūrūgamia gathūrūmūdū-inī ka hekarū, akīmwīra atīrī, “Angīkorwo wee nīwe Mūrū wa Ngai, wīgūithie thī kuuma haha.

10 Nīgūkorwo nī kwandīkītwo atīrī:
 “ ‘Nīagaatha araika ake nī ũndū waku
 makūmenyerere wega;

11 ningī nīmagakwanīrīria na moko mao,
 nīgeetha ndūkarīngwo kūgūrū nī ihiga.’ ”

12 Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Maandīko moigīte atīrī: ‘Ndūkanagerie Mwathani Ngai waku.’ ”

13 Rīrīa mūcukani aarīkirie kūmūgeria na njīra ciothe-rī, akīmūtiga nginya ihinda rīrīa rīagīrīire rīkoneka.

Jesū Kūregwo Nazarethi

14 Nake Jesū agīcooka Galili arī na hinya wa Roho, nayo ngumo yake ikīhunja kūu būrūri ũcio wothe.

15 Nake nīarutanaga thunagogi-inĩ ciao, nao andũ othe makīmūkumia.

16 Na rīrī, nīathiire Nazarethi, kūrīa aarereirwo, na agītoonya thunagogi mūthenya wa Thabatũ, o ta ūrīa aamenyerete gwīka. Nake akīrūgama na igūrũ athome Maandīko.

17 Akīnengerwo ibuku rīa gīkūnjo rīa mūnabii Isaia. Akīrīkūnjūra, akīona harīa handīkītvo atīrī:

18 “Roho wa Mwathani arī igūrũ rīakwa,
nī ūndũ nīanjitīrīrie maguta

nīguo hunjagīrie arīa athīni Ūhorō-ūrīa-Mwega.

Nīandūmīte thīi nyanīrīre kuohorwo kwa arīa moheetwo,
na atī arīa atumumu nīmegūcooka kuona,
na njohorithie arīa mahinyīrīrio,

19 ningī nyanīrīre mwaka wa gwītīkīrīka wa
Mwathani.”

20 Agīcooka agīkūnja ibuku rīu rīa gīkūnjo, agīcookeria mūmenyereri wa thunagogi, agīkara thī. Nao andũ arīa othe maarī thunagogi makīmūrora.

21 Nake akīambīrīria kwaria, akīmeera atīrī, “Ūmūthī maandīko maya nī mahingio mūkīiguagīra.”

22 Nao andũ othe makīmūgaatha na makīgegio mūno nī ciugo njega iria cioimaga kanua gake. Makīūrania atīrī,
“Githī ūyũ ti mūrũ wa Jusufu?”

23 Nake Jesũ akīmeera atīrī, “Ti-itherũ nī mūkūnjīira thimo īrīa yugaga atīrī, ‘Ndagītari, wīihonie wee mwene! Maūndũ marīa tūiguīte atī nī wekire kũu Kaperinaumu meeke gūkũ itũūra-inĩ rīaku.’”

24 Agīthīi na mbere kuuga atīrī, “Ngūmwīra na ma, gūtīrī mūnabii wītīkagīrwo itũūra-inĩ rīake.

25 Ngūmwīra atīrī na ma, nī kwarī atumia aingī a ndigwa Isiraeli matukũ-inĩ ma Elija, rīrīa igūrũ rīarī ihinge mīaka ītatũ na nuthu, na ng’aragu nene īkīiyūra būrūri wothe.

26 No Elija ndaigana gūtūmwo kūrī o na ūmwe wao, tiga kūrī mūtumia wa ndigwa ūrīa watūire itũūra rīa Zarefathu kũu būrūri wa Sidoni.

27 Ningī nī kwarī andũ aingī maarī na mangũ thīinī wa Isiraeli ihinda rīa Elisha ūrīa mūnabii, no gūtīrī mūndũ o na ūmwe wao wahonirio tiga Naamani ūrīa Mūsuriata.”

28 Andũ othe arīa maarī thīinī wa thunagogi nīmarakarire mūno rīrīa maiguire ūguo.

29 Magīūkīra makīmūrūtūrūra kuuma itũūra-inĩ rīu, makīmūtwarā rwere-inĩ rwa karīma harīa itũūra rīu rīakītvo, nīguo mamūikie na kũu kīharūrūka-inĩ.

30 Nowe Jesũ akīgerera gatagatī-inĩ ka andũ, agīthīira.

Jesũ Kūingata Roho Mūuru

³¹ Agĩcooka agĩikūrũka, agĩthiĩ Kaperinaumu, itũũra rĩarĩ Galili, na mũthenya wa Thabatũ akĩambĩrĩria kũruta andũ.

³² Nao andũ makĩgega nĩ ũndũ wa ũrutani wake, tondũ ndũmĩrĩri yake yarĩ ya wathani.

³³ Na rĩrĩ, kũu thĩinĩ wa thunagogi nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ na ndaimono, nĩyo ngoma thũku. Nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ,

³⁴ “Hi! Ũrenda atĩa na ithuĩ, wee Jesũ wa Nazarethi? Ũũkĩte gũtũniina? Nĩngũũ, we nĩwe ũrĩa Mũtheru wa Ngai!”

³⁵ Nake Jesũ akĩmĩkũma, akĩmĩra atĩrĩ, “Kira, na uume thĩinĩ wake!” Nayo ndaimono iyo ikĩgũithia mũndũ ũcio thĩ hau mbere yao othe, ikiuma na ndĩamũtihirie.

³⁶ Nao andũ othe makĩgega makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ ũrutani ũyũ ũhaana atĩa? Araatha ngoma thũku arĩ na wathani na hinya, nacio ikoima!”

³⁷ Nayo ngumo yake ikĩhunja kũrĩa guothe kwariganĩtie na kũu.

Jesũ Kũhonia Andũ Aingĩ

³⁸ Nake Jesũ akiuma thunagogi, agĩthiĩ mũciĩ gwa Simoni. Na rĩrĩ, nyina wa mũtumia wa Simoni aarĩ mũrũaru mũrimũ wa kũhiũha mwĩrĩ mũno, nao magĩthaiha Jesũ nĩ ũndũ wake.

³⁹ Nĩ ũndũ ũcio, akĩinamĩrĩra harĩ we, na agĩatha mũrimũ ũcio uume mwĩrĩ wake, naguo ũkiuma. Nake mũtumia ũcio agĩũkĩra o rĩmwe na akĩambĩrĩria kũmatungatĩra.

⁴⁰ Na rĩrĩa riũa rĩathũaga, andũ makĩrehera Jesũ andũ arĩa othe maarĩ na mũrimũ ngũrani, nake akĩmaigĩrĩra moko o mũndũ o mũndũ, akĩmahonia.

⁴¹ O na ningĩ ndaimono ikiuma andũ aingĩ, ikĩanagĩrĩra atĩrĩ, “Wee nĩwe Mũrũ wa Ngai!” Nowe agĩcikaania na agĩcigiria ciarie, tondũ nĩcioĩ atĩ nĩwe Kristũ.

⁴² Na gwakĩa-rĩ, Jesũ akiumagara agĩthiĩ kũndũ gũtaarĩ andũ. Nao andũ makĩmũcaria, na rĩrĩa maakinyire harĩa aarĩ, makĩgeria kũmũgirĩrĩria ndakoime kũu amatige.

⁴³ Nowe akĩmeera atĩrĩ, “No nginya hunjie Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki wa Ngai matũũra-inĩ marĩa mangĩ o namo, nĩ ũndũ nĩkĩo ndaatũmirwo.”

⁴⁴ Nake agĩthiĩ na mbere na kũhunja thĩinĩ wa thunagogi cia Judea.

5

Gwĩta Atũmwo a Mbere

¹ Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe Jesũ arũngĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria rĩa Genesareti, nakĩo kĩrĩndĩ kĩa andũ aingĩ

nĩkĩahatĩkanaga kĩmũkuhĩrĩrie nĩguo gĩthikĩrĩrie ũhoro wa Ngai,

² nake akĩona tũtarũ twĩrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria rĩu, tũtigĩtwo ho nĩ ategi a thamaki, arĩa maathambagia neti ciao cia gũtega.

³ Agĩtoonya gatarũ kamwe, nako kaarĩ ga Simoni, akĩmũthaitha agatoonyatoonyie maaĩ-inĩ, kehere hũgũrũrũ-inĩ. Agĩcooka agĩkara thĩ, akĩambĩrĩria kũruta andũ ũhoro arĩ gatarũ-inĩ kau.

⁴ Na aarĩkia kwaria, akĩra Simoni atĩrĩ, “Twara gatarũ haarĩa hariku, mũikũrũkie neti maaĩ-inĩ, mũtege thamaki.”

⁵ Nake Simoni akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathi witũ, tũrutĩte wĩra mũritũ ũtukũ wothe, na tũtinanyiita kĩndũ o na kĩ. No tondũ nĩwoiga ũguo-rĩ, nĩngũikũrũkia neti.”

⁶ Maarĩkia gwĩka ũguo, makĩnyiita thamaki nyingĩ mũno, nginya neti ciao ikĩambĩrĩria gũtuĩka.

⁷ Nĩ ũndũ ũcio makĩheneria arĩa maarutithanagia wĩra nao, arĩa maarĩ gatarũ kau kangĩ moke mamateithie, nao magĩũka makĩyũria tũtarũ twerĩ ki, o nginya tũkĩambĩrĩria gũtoonyerera maaĩ-inĩ.

⁸ Hĩndĩ irĩa Simoni Petero onire ũguo, akĩngũithia maru-inĩ ma Jesũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Njeherera Mwathani; nĩ ndĩ mũndũ mwĩhia!”

⁹ Nĩgũkorwo we na arĩa othe maarĩ nao nĩmagegire mũno nĩ ũndũ wa thamaki iria maanyiitĩte,

¹⁰ o na Jakubu na Johana, ariũ a Zebedi, arĩa maarutithanagia wĩra na Simoni nĩmagegire.

Nake Jesũ akĩra Simoni atĩrĩ, “Tiga gwĩtigĩra; kuuma rĩu ũrĩtegaga andũ.”

¹¹ Nĩ ũndũ ũcio makĩumĩria tũtarũ twao hũgũrũrũ-inĩ cia iria, magĩtiga indo ciao ciothe, makĩmũrũmĩrĩa.

Mũndũ Warĩ na Mangũ

¹² Na rĩrĩ, hĩndĩ imwe rĩrĩa Jesũ aarĩ itũũra-inĩ rĩmwe-rĩ, nĩguokire mũndũ waiyũrĩtwo nĩ mangũ mwĩrĩ wothe. Na rĩrĩa onire Jesũ, akĩngũithia, agĩturumithia ũthiũ wake thĩ, akĩmũthaitha, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ũngĩenda-rĩ, no ũũtherie.”

¹³ Jesũ agĩtambũrũkia guoko gwake, akĩhutia mũndũ ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, “Iĩ, nĩngwenda. Therio!” Na o hĩndĩ iyo akĩhonio mangũ.

¹⁴ Jesũ agĩcooka akĩmũkaania, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkeere mũndũ o na ũ, no thĩ, ũkeyonanie kũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, na ũrute magongona marĩa Musa aathanire nĩ ũndũ wa gũtherio gwaku, arĩ ũira kũrĩ o.”

15 Na rĩrĩ, ngumo yake ĩgĩkĩrĩrĩria kũhunja makĩria, o nginya kĩrĩndĩ kĩngĩ ma kĩa andũ gĩgĩũka kũmũthikĩrĩria na kũhonio mĩrimũ yao.

16 No Jesũ nĩheragĩra andũ, agathiĩ kũndũ gũtarĩ andũ kũhoera Ngai kuo.

Jesũ Kũhonia Mũndũ Wakuĩte Cũga

17 Mũthenya ũmwe nĩ kũrutana aarutanaga, nao Afarisai na arutani a watho arĩa mookĩte kuuma matũũra mothe ma Galili, na Judea, na Jerusalemu, maikarĩte thĩ hau. Naguo hinya wa Ngai wa kũhonania warĩ hamwe na Jesũ.

18 Na rĩrĩ, nĩhookire andũ makuũite mũndũ na kĩbarĩ, warũarĩte mũrimũ wa gũkua ciĩga, nao makĩgeria kũmũtoonyia nyũmba mamũige harĩ Jesũ.

19 Na rĩrĩa maagire njĩra ya gwĩka ũguo nĩ ũndũ wa ũingĩ wa andũ, makĩhaica nyũmba-igũrũ magĩtharia matu-rubarĩ, makĩmũikũrũkĩria mwanya-inĩ ũcio o arĩ kĩbarĩ-inĩ, nginya gatagatĩ-inĩ ka andũ acio makĩmũiga o hau Jesũ aarĩ.

20 Rĩrĩa Jesũ onire wĩtikio wao, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrata, nĩwarekerwo mehia maku.”

21 Nao Afarisai na arutani a watho makĩambĩrĩria gwĩciiria ngoro-inĩ ciao, makiuga atĩrĩ, “Kaĩ mũndũ ũyũ arĩ ũ, ũkũruma Ngai? Nũũ ũngĩhota kũrekanĩra mehia, tiga Ngai we wiki?”

22 Nowe Jesũ nĩamenyaga ũrĩa meeciiragia na akĩmooria atĩrĩ, “Mũreeciiria maũndũ macio ngoro-inĩ cianyu nĩkĩ?”

23 Nĩ ũndũ ũrĩkũ mũhũthũ; nĩ kwĩra mũndũ, ‘Nĩwarekerwo mehia maku,’ kana nĩ kũmwĩra, ‘Ũkĩra wĩtware?’

24 No nĩgeetha mũmenye atĩ Mũrũ wa Mũndũ arĩ na ũhoti gũkũ thĩ wa kũrekanĩra mehia-rĩ ...” Akĩra mũndũ ũcio wakuĩte ciĩga atĩrĩ, “Ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku, ũinũke.”

25 O hau hau akĩrũgama mbere yao, akĩoya kĩbarĩ kĩrĩa akomeire, na akĩinũka mũciĩ akĩgoocaga Ngai.

26 Nao andũ othe nĩmagegire na magĩkumia Ngai. Makĩiyũrwo nĩ guoya, makiuga atĩrĩ, “Ũmũthĩ nĩtuonete maũndũ tũtarĩ tuona.”

Jesũ gwĩta Lawi

27 Thuutha wa ũguo, Jesũ akiumagara na akĩona mũndũ warĩ mwĩtia wa mbeeca cia igooti wetagwo Lawi aikarĩte harĩa heetagĩrio mbeeca cia igooti. Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩra.”

28 Nake Lawi agĩũkĩra, agĩtiga indo ciake ciothe, akĩmũrũmĩrĩra.

29 Lawi agĩcooka akĩrugithĩria Jesũ iruga inene gwake mũciĩ, na gĩkundi kĩnene kĩa etia mbeeca cia igooti o na andũ angĩ nĩmarĩĩanagĩra nao.

30 No Afarisai na arutani a watho arĩa maarĩ a gĩkundi kĩa magĩtetia arutwo ake makĩmooria atĩrĩ, “Mũrĩĩanagĩra na mũkanyuuanĩra na etia mbeeca cia igooti na andũ ehia nĩkĩ?”

31 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Andũ arĩa agima mũrĩ tío mabataragio nĩ ndagĩtarĩ, no nĩ arĩa arũaru.

32 Nĩ ndiokire gwĩta andũ arĩa athingu, no nĩ arĩa ehia, nĩguo merire.”

Jesũ Kũũrio Kũũria Igũrũ rĩa Kwĩhinga Kũrĩa

33 Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Arutwo a Johana nĩ meehingaga kũrĩa irio kaingĩ kaingĩ makahooya, o nao arutwo a Afarisai nĩmekaga o ũguo, no aku marĩĩaga na makanyua hĩndĩ ciothe.”

34 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “No mwĩre ageni a mũhikania mehinge kũrĩa rĩrĩa e hamwe nao?

35 No rĩrĩ, ihinda nĩrĩgakinya rĩrĩa mũhikania akeherio kuuma kũrĩ o; matukũ-inĩ macio-rĩ, nĩ makeehinga kũrĩa irio.”

36 Ningĩ Jesũ akĩmahe ũhoro na ngerekano ĩno, akĩmeera atĩrĩ, “Gũtirĩ mũndũ ũngĩtĩnia kĩraka kuuma harĩ nguo njerũ, agĩĩkĩre nguo ngũrũ. Angĩĩka ũguo, angĩkorwo atarũrite nguo njerũ, nakĩo kĩraka kũ kĩa nguo ĩyo njerũ kĩage kwagĩrĩra nguo ĩyo ngũrũ.

37 Ningĩ gũtirĩ mũndũ wĩkagĩra ndibei ya mũhikano mondo-inĩ ngũrũ. Angĩka ũguo, ndibei ĩyo ya mũhikano no ĩtarũre mondo icio, ndibei ĩyo ĩtĩke, nacio mondo icio ĩtarũkange.

38 Aca, ti ta ũguo, ndibei ya mũhikano no nginya ĩkĩrwo mondo-inĩ njerũ.

39 O na gũtirĩ mũndũ thuutha wa kũnyua ndibei ngũrũ ũcookaga kwenda ndibei ĩyo ya mũhikano, nĩ ũndũ oigaga atĩrĩ, ‘Ĩrĩa ngũrũ nĩyo njega.’ ”

6

Jesũ nĩwe Mwathani wa Thabatũ

1 Mũthenya ũmwe wa Thabatũ, Jesũ akĩgerera mĩgũnda-inĩ ya ngano, nao arutwo ake makĩambĩrĩria gũtua ngira imwe cia ngano, magĩcirigitha na moko, makĩrĩa ngano.

2 Afarisai amwe makĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩĩ kĩratũma mwĩke ũrĩa gũtetĩkĩritio nĩ watho mũthenya wa Thabatũ?”

3 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ mũtathomete ũrĩa Daudi eekire, rĩrĩa we na arĩa maarĩ nake maarĩ ahũtu?”

⁴ Aatoonyire Nyũmba ya Ngai, akĩoya na akĩrĩa mĩgate ĩrĩa yamũrĩrwo Ngai, ĩrĩa ateetĩkĩrĩtio kũrĩa nĩ watho tiga no athĩnjĩri-Ngai meetĩkĩrĩtio kũmĩrĩa, na agĩcooka akĩhe arĩa maarĩ nake ĩmwe yayo.”

⁵ Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mũrũ wa Mũndũ nĩwe Mwathani wa Thabatũ.”

⁶ Na rĩrĩ, mũthenya ũngĩ wa Thabatũ nĩathiire thunagogi-inĩ, akĩrutana, nakuo nĩ kwarĩ na mũndũ warĩ mwonju guoko gwake kwa ũrĩo.

⁷ Nao Afarisai na arutani a watho nĩmacaragia ũndũ mangĩthitangĩra Jesũ, nĩ ũndũ ũcio makĩmũrora mũno, mone kana nĩekũhonania mũthenya wa Thabatũ.

⁸ Nowe Jesũ, tondũ nĩamenyaga ũrĩa meeciiragia, akĩra mũndũ ũcio wonjete guoko atĩrĩ, “Ũkĩra ũrũgame mbere ya andũ othe.” Nĩ ũndũ ũcio agĩũkĩra akĩrũgama hau.

⁹ Jesũ agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmũũria atĩrĩ, nĩ ũndũ ũrĩkũ mwĩtikĩrie nĩ watho mũthenya wa Thabatũ: nĩ gwĩka wega kana nĩ gwĩka ũũru, nĩ kũhonokia muoyo kana nĩ kũũniina?”

¹⁰ Akĩhũgũra, akĩmarora othe, agĩcooka akĩra mũndũ ũcio atĩrĩ, “Tambũrũkia guoko gwaku.” Nake agĩka o ro ũguo; nakuo guoko gwake gũkĩhonio biũ.

¹¹ Nao makĩrakara mũno, makĩambĩrĩria kũũrania ũrĩa mangĩka Jesũ.

Atũmwo arĩa Ikũmi na Eerĩ

¹² Mũthenya ũmwe Jesũ nĩoimagarire agĩthiĩ kĩrĩma-inĩ akahooe, akĩraara akĩhooya Ngai ũtukũ wothe.

¹³ Gwakĩa-rĩ, agĩta arutwo ake moke harĩ we, agĩthuura andũ ikũmi na eerĩ ao, akĩmatua atũmwo, nao nĩ:

¹⁴ Simoni (ũrĩa aatuire Petero), na Anderea mũrũ wa nyina, na Jakubu, na Johana, na Filipu, na Baritholomayo,

¹⁵ na Mathayo, na Toma, na Jakubu wa Alufayo, na Simoni ũrĩa wetagwo Zelote,

¹⁶ na Judasi wa Jakubu, na Judasi Mũsikariota ũrĩa wamũkunyanĩire.

Irathimo na Irumi

¹⁷ Nake Jesũ agĩkũrũka hamwe nao, makĩrũgama handũ haarĩ haraganu. Gĩkundi kĩnene kĩa arutwo ake kĩarĩ ho, o na andũ aingĩ mũno kuuma Judea guothe, na Jerusalemu, o na kuuma ndeere-inĩ cia Turo na Sidoni,

¹⁸ nao mookĩte nĩguo mamũigie na mahonio mĩrimũ yao. Nao arĩa maanyamaragio nĩ ngoma thũku makĩhonio,

¹⁹ nao andũ othe makĩgeria kũmũhutia, tondũ hinya nĩwoimaga thĩinĩ wake na ũkamahonia othe.

²⁰ Nake akĩrora arutwo ake, akiuga atĩrĩ:

“Kūrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ athĩini,
nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wanyu.

21 Kūrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũhũũtaga rĩu,
nĩgũkorwo nĩmũkahũũnio.

Kūrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũrarĩra rĩu,
nĩgũkorwo nĩmũgatheka.

22 Kūrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ hĩndĩ ĩrĩa andũ mekũmũmena,
na meyamũre kũrĩ inyuĩ, na mamũrume,
na mathũkĩrĩrie rĩitwa rĩanyu,
nĩ ũndũ wa Mũrũ wa Mũndũ.

23 “Mũthenya ũcio nĩmũgakena na mũrũgarũge, tondũ
mũcaara wanyu nĩ mũingĩ Igũrũ. Nĩgũkorwo ũguo noguo
maithe mao meekire anabii.

24 “No rĩrĩ, kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ itonga-ĩ,
nĩgũkorwo nĩmũrĩkĩtie kwamũkĩra kũnyamarũrwo
kwanyu.

25 Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ arĩa mũhũũniĩ rĩu-ĩ,
nĩgũkorwo nĩmũkahũũta.

Kaĩ mũrĩ na haaro arĩa mũratheka rĩu-ĩ,
nĩgũkorwo nĩmũgacakaya na mũrĩre.

26 Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ hĩndĩ ĩrĩa andũ othe
mekũmũgaathĩrĩria-ĩ,
nĩgũkorwo ũguo noguo maithe mao meekaga anabii a
maheeni.

Kwenda Thũ

27 “No ngũmwĩra atĩrĩ inyuĩ arĩa mũũthikĩrĩrie: endagai
thũ cianyu, na mwĩkage wega arĩa mamũthũire,

28 na ningĩ mũrathimage arĩa mamũrumaga, na
mũhooyagĩre arĩa mamwĩkaga ũũru.

29 Na rĩrĩ, mũndũ angĩkũgũtha rũthĩa rũmwe,
mũhũgũkĩrie rũu rũngĩ o naruo. Na mũndũ angĩgũtunya
igooti rĩaku, ndũkamũgirie kuoya o na kanjũ yaku.

30 Mũndũ o wothe angĩkũhooya kĩndũ mũhe, na mũndũ
o wothe angĩoya kĩndũ gĩaku, ndũkamwĩtie.

31 Īkagai andũ arĩa angĩ o ũrĩa mũngĩenda mamwĩkage.

32 “Rĩu-rĩ, angĩkorwo mwendete o arĩa mamwendete-
rĩ, mwakũgũna na kĩ? O na ‘ehia’ nĩmendaga arĩa
mamendete.

33 Na mũngĩkorwo mwĩkaga wega o arĩa mamwĩkaga
wega-rĩ, mwakũgũna na kĩ? Nĩgũkorwo ehia o nao
nĩmekaga o ũguo.

34 Na ningĩ mũngĩkorwo mũkombithagia o arĩa
mwĩhokete nĩmakamũrĩha-rĩ, mwakũgũna na kĩ? O
na ehia nĩmakombagĩra ehia arĩa angĩ, mehokete
nĩmakarĩhwo ciothe.

³⁵ No rĩrĩ, endagai thũ cianyu, na mũciĩkage wega, o na mũkombithagie mũtekwĩhoka gũcookerio kĩndũ. Hĩndĩ ĩyo irĩhi rĩanyu nĩrĩkaneneha, na inyuĩ nĩmũgatuĩka ariũ a Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, nĩgũkorwo we nĩaiguagĩra ariũ matarĩ ngaatho tha o na ariũ aaganu.

³⁶ Iguanagĩrai tha, o ta ūrĩa Ithe wanyu aiguanagĩra tha.

Gũtuanĩra Ciira

³⁷ “Mũtigaciirithanagie nĩgeetha na inyuĩ mũtikanaciirithio. Mũtigatuanagĩre, nĩgeetha na inyuĩ mũtikanatuĩrwo. Rekanagĩrai, na inyuĩ nĩmũkarekerwo.

³⁸ Heanagai, na inyuĩ nĩmũrĩheagwo na gĩthimi kĩega, gĩkindĩrĩtwo, kĩinainĩtio na gĩgaitĩkĩrĩra, nĩkĩo mũgaitĩrĩrwo nakĩo nguo-inĩ. Nĩgũkorwo gĩthimi kĩrĩa mũthimanagĩra nakĩo, no kĩo mũrĩthimagaĩrwo nakĩo.”

³⁹ Agĩcooka akĩmahe ngerekano ĩno, akĩmooria atĩrĩ, “Mũtumumu no atongorie mũtumumu ūrĩa ũngĩ? Githĩ eerĩ to magũe irima?

⁴⁰ Mũrutwo ti mũnene kũrĩ mũmũruti, no ūrĩa wothe mũrute wega, no atuĩke ta mũmũruti.

⁴¹ “Nĩ kĩĩ gĩgũtũma wone kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo, no ũkaaga kũrũmbũiya mũgogo ūrĩa ūrĩ riitho rĩaku we mwene?”

⁴² Wahota atĩa kwĩra mũrũ wa thoguo atĩrĩ, ‘Mũrũ wa baba, reke ngũrute kĩhuti kũ kĩrĩ riitho rĩaku,’ o rĩrĩa wee wagĩte kuona mũgogo ūrĩa ūrĩ naguo riitho rĩaku? Wee hinga ĩno, amba ūrute mũgogo ũcio ūrĩ naguo riitho, nĩguo wone wega ũhote kũruta kĩhuti kĩrĩa kĩrĩ riitho rĩa mũrũ wa thoguo.

Mũtĩ na Maciaro maguo

⁴³ “Gũtirĩ mũtĩ mwega ũciaraga maciaro mooru, kana mũtĩ mũũru ũgaciara maciaro mega.

⁴⁴ O mũtĩ ũmenyekaga na maciaro maguo mwene. Andũ matituaga ngũyũ kuuma mũtĩ-inĩ ya mũigua, o na kana magatua thabibũ kuuma cong’e-inĩ.

⁴⁵ Mũndũ ūrĩa mwega aragia maũndũ mega kuuma mũthiithũ-inĩ wa ngoro yake, nake mũndũ ūrĩa mũũru aragia maũndũ mooru kuuma mũthiithũ-inĩ wa ngoro yake. Nĩgũkorwo kanua gake kaaragia o maũndũ marĩa maiyũrite ngoro yake.

Aaki ariũ Ogĩ, na ariũ Akĩgu

⁴⁶ “Atĩrĩrĩ, mũnjĩtaga ‘Mwathani, Mwathani,’ nĩkĩ, na mũtĩĩkaga ūrĩa ndĩmwĩraga?

⁴⁷ Nĩngũmuonia ūrĩa mũndũ ūrĩa ũũkaga kũrĩ nĩ, na akaigua ciugo ciakwa, na ageeka ūrĩa ciugite ahaana.

48 Ahaana ta mündũ waakaga nyũmba, ũrĩa wenjire mũthingi, akĩurikia na akĩwamba igũrũ rĩa ihiga. Hĩndĩ ĩrĩa kwagĩire mũiyũro wa maaĩ, kĩguũ gĩkĩgũtha nyũmba ĩyo na nditi, no gĩtiamĩenyenyirie, tondũ nĩyaakĩtwo wega.

49 No mündũ ũrĩa ũiguaga ciugo ciakwa, na ndekaga ũrĩa ciugĩte, ahaana ta mündũ ũrĩa waakire nyũmba ĩtarĩ na mũthingi. Na rĩrĩa kĩguũ kĩagũthire nyũmba ĩyo, ĩkĩmomoka, nago mwanangĩko wayo warĩ mũnene.”

7

Wĩtikio wa Mũnene-wa-Thigari-Igana

1 Nake Jesũ aarĩkia kwaria maũndũ macio mothe andũ makĩmũiguaga, agĩtoonya Kaperinaumu.

2 No kũu nĩ kwarĩ na ndungata ya mũnene-wa-thigari-igana, ĩrĩa mũmĩathi eendete mũno, nayo yarĩ ndwaru hakuhi gũkua.

3 Nake mũnene ũcio wa thigari igana aigua ũhoru wa Jesũ, agĩtũma athuuri a Ayahudi kũrĩ we makamũurie oke ahonie ndungata yake.

4 Nao maakinya kũrĩ Jesũ, makĩmũthaitha magwatĩirie mũno, makĩmwĩra atĩrĩ, “Mündũ ũyũ nĩagĩrĩrwo gwĩkwo ũguo nĩwe,

5 tondũ nĩendete rũrĩrĩ rwitũ na nĩatwakĩire thunagogi.”

6 Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthĩ nao.

Na marĩ hakuhi gũkinya mũciĩ, mũnene ũcio wa thigari igana akĩmũtũmĩra arata makamwĩre atĩrĩ, “Mwathani, tĩa gwĩthĩnia tondũ ndiagĩrĩire wee ũũke gwakwa mũciĩ.

7 O na nokĩo itanona njagĩrĩire gũũka kũrĩ we. No uga o kiugo, na ndungata yakwa nĩkũhona.

8 Nĩgũkorwo nĩ mwene ndĩ mündũ wathagwo, na ndĩ na thigari njathaga. Ndeera ũmwe ‘Thĩ,’ nĩathiiaga, na ndeera ũngĩ atĩrĩ, ‘Ũka,’ nĩokaga. Na ningĩ ndeera ndungata yakwa atĩrĩ, ‘Ĩka ũna,’ nĩkaga.”

9 Rĩrĩa Jesũ aiguirũ ũguo, akĩgega, akĩhũgũkĩra kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩamũrũmĩrĩire, agĩkĩra atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ, ndionete mündũ ũrĩ na wĩtikio mũnene ũũ Isiraeli guothe!”

10 Nao andũ arĩa maatũmĩtwo magĩcooka mũciĩ magĩkora ngombo ĩyo ĩrĩ honu.

Jesũ Kũriũkia Kamwana ka Mũtumia wa Ndigwa

11 Ihinda inini rĩathira, Jesũ agĩthĩ itũũra rĩetagwo Naini, nao arutwo ake na andũ gĩkundi kĩnene magĩthĩ nake.

12 Na rĩrĩa akuhĩrĩire kĩhingo gĩa itũũra rĩu, mündũ wakuĩte nĩarutagwo kuo na aarĩ mwana wa mũmwe, nake

nyina aarĩ mūtumia wa ndigwa. Nao andũ aingĩ a itũũra rĩu maarĩ hamwe nake.

¹³ Rĩria Mwathani onire mūtumia ũcio, akĩmũiguĩra tha, akĩmwĩra atĩrĩ, “Tiga kũrĩra.”

¹⁴ Agĩcooka agĩthiĩ, akĩhutia ithandũkũ, nao arĩa maarĩkuuĩte makĩrũgama. Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Mwanake, ndakwĩra atĩrĩ, ũkĩra!”

¹⁵ Mũndũ ũcio wakuĩte agĩũkĩra, akĩambĩrĩria kwaria, nake Jesũ akĩmũnengerana kũrĩ nyina.

¹⁶ Andũ othe makĩiyũrwo nĩ guoya na makĩgooca Ngai, makiuga atĩrĩ, “Mũnabii mũnene nĩokĩte gatagatĩ gaitũ. Ngai nĩokĩte gũteithia andũ ake.”

¹⁷ Nayo ngumo ya Jesũ ikĩhunja Judea guothe o na bũrũri ũrĩa wagũthiũrũrũkĩrie.

Jesũ na Johana Mũbatithania

¹⁸ Nao arutwo a Johana nĩmamũheire ũhoru wa maũndũ macio mothe. Nake Johana agĩta arutwo ake eerĩ,

¹⁹ akĩmatũma kũrĩ Mwathani makamũũrie atĩrĩ, “Wee nĩwe ũrĩa werĩtwo nĩagooka kana tweterere mũndũ ũngĩ?”

²⁰ Nao arutwo acio maakinya kũrĩ Jesũ makĩmwĩra atĩrĩ, “Johana Mũbatithania aatũtũma kũrĩ we tũkũũrie atĩrĩ, ‘Wee nĩwe ũrĩa werĩtwo nĩagooka kana tweterere mũndũ ũngĩ?’ ”

²¹ Ihinda-inĩ o rĩu Jesũ akĩhonia andũ aingĩ arĩa maarĩ na mĩrimũ, na ndwari, na akĩingata ngoma thũku o na agĩtũma andũ aingĩ arĩa maarĩ atumumu macooke kuona.

²² Nĩ ũndũ ũcio agĩcookeria arĩa maatũmĩtwo atĩrĩ, “Cookai mũkeere Johana maũndũ marĩa muonete na mũkaigua: atĩ atumumu nĩ marona, na ithua nĩiretwara, na arĩa marĩ na mangũ nĩ marahonio, na andũ arĩa mataiguaga nĩmarauiga, na arĩa akuũ nĩmarariũkio, na ũhoru-ũrĩa-Mwega nĩũrahunjĩrio arĩa athĩni.

²³ Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũtarahĩngwo nĩ ũndũ wakwa.”

²⁴ Andũ acio maatũmĩtwo nĩ Johana moima harĩ Jesũ, Jesũ akĩambĩrĩria kwarĩria andũ aingĩ ũhoru wa Johana, akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ kĩ mwathiĩte kuona werũ-inĩ? Hihi mwathiĩte kuona kamũrangĩ kainainagio nĩ rũhuho?”

²⁵ Angĩkorwo ti guo-rĩ, mwathiĩte kuona kĩ? Hihi nĩ mũndũ wĩhumbĩte nguo njega? Aca, arĩa mehumbaga nguo cia goro na magekenia na mĩago ya thĩ maikaraga nyũmba cia ũthamaki.

²⁶ Mwangĩthiĩte kuona kĩ? Hihi mwathiĩte kuona mũnabii? Īĩ, ngũmwĩra atĩrĩ, muonire mũndũ ũkĩrite mũnabii.

²⁷ Ũyũ nĩwe ũrĩa ũhoru wake wandĩkĩtwo atĩrĩ:

“ Nĩngatũma mũtũmwo wakwa athĩĩ mbere yaku, nake nĩagagũthondekera njĩra.’

28 Ngũmwĩra atĩrĩ, harĩ andũ arĩa manaciarwo nĩ atumia-rĩ, gũtirĩ o na ũmwe mũnene gũkĩra Johana; no mũndũ ũrĩa mũnini mũno ũthamaki-inĩ wa Ngai, nĩ mũnene kũmũkĩra.”

29 (Andũ othe, o na etia mbeeca cia igooti, rĩrĩa maiguire ciugo cia Jesũ, magĩtikĩra atĩ njĩra ya Ngai nĩ ya ma, tondũ maabatithĩtio nĩ Johana.

30 No Afarisai na arutani a watho makĩregana na ũrĩa Ngai endaga meke, tondũ o matiabatithĩtio nĩ Johana.)

31 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Andũ a rũciaro rũrũ ingĩmagerekania na kĩ? Matariĩ ta kĩ?”

32 Matariĩ ta ciana ciikarĩte ndũnyũ igĩta iria ingĩ, igaciĩra atĩrĩ:

“ Twamũhuhũire mũtũrirũ,
mũkĩaga kũina;

twamũinĩire rwĩmbo rwa macakaya,
no mũtiarĩrire.’

33 Nĩgũkorwo Johana Mũbatithania ookire atekũrĩa na atekũnyua ndibei, na inyuĩ mũkiuga atĩrĩ, ‘Arĩ na ndaimono.’

34 Mũrũ wa Mũndũ ookire akĩrĩaga na akĩnyuuaga, na inyuĩ mũkiuga atĩrĩ, ‘Onei mũndũ mũkoroku na mũrĩũ, mũrata wa etia mbeeca cia igooti na “ehia”.’

35 No ũgĩ nĩumenyekaga nĩ wa kĩhooto nĩ ciana ciaguo ciothe.”

Jesũ Gũitĩrĩrio Maguta nĩ Mũndũ-wa-nja warĩ Mwĩhia

36 Na rĩrĩ, Mũfarisai ũmwe nĩetire Jesũ gwake makarĩanĩre irio cia hwaĩ-inĩ nake, nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩthĩ nyũmba ya Mũfarisai ũcio, agĩkara metha-inĩ.

37 Rĩrĩa mũndũ-wa-nja watũũrĩte mũtũũrĩre wa mehia itũũra-inĩ rĩu aamenyire atĩ Jesũ nĩararĩa irio nyũmba ya Mũfarisai ũcio-rĩ, agĩũka na cuba wa maguta manungi wega,

38 na akĩrũgama thuutha wake, o hau magũrũ-inĩ make, akĩrĩraga, na akĩambĩrĩria kũmũihũgia nyarĩrĩ na maithori make. Agĩcooka akĩmũgĩria nyarĩrĩ na njuĩrĩ yake, agĩcimumunya, na agĩciitĩrĩria maguta manungi wega.

39 Rĩrĩa Mũfarisai ũrĩa wamwĩtĩte onire ũndũ ũcio, akĩra na ngoro atĩrĩ, “Korwo mũndũ ũyũ nĩ mũnabii, nĩangĩamenya ũrĩa ũramũhutia nĩ mũndũ-wa-nja wa mũthemba ũrĩkũ, na atĩ nĩ mwĩhia.”

40 Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Simoni, ndĩ na ũndũ wa gũkwĩra.”

Nake akiuga atĩrĩ, “Mũrutani, njĩra.”

41 “Kūrĩ andũ eerĩ maarĩ na thiiĩ wa mündũ wakom-bithanagia mbeeca. Ūmwe aarĩ na thiiĩ wa dinari magana matano, na ūrĩa ũngĩ dinari mĩrongo itano.

42 Na rĩrĩ, gūtĩrĩ o na ūmwe wao warĩ na mbeeca cia kũmũrĩha, nĩ ũndũ ũcio marĩ o eerĩ akĩmarekera thiiĩ ũcio. Rĩu-rĩ, acio eerĩ nũũ ũngĩmwenda makĩria?”

43 Simoni akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ngwĩciiria nĩ ūrĩa warekeirwo thiiĩ ūrĩa mũnene.”

Jesũ akiuga atĩrĩ, “Nĩwatua wega.”

44 Agĩcooka akĩhũgũrĩra mündũ-wa-nja ũcio, akĩira Simoni atĩrĩ, “Nĩũkuona mündũ-wa-nja ũyũ? Njũkire nyũmba gwaku, no ndũnaahe maaĩ ma gwĩthamba nyarĩrĩ, no nĩanjihũgia nyarĩrĩ na maithori make, na acigiria na njuĩrĩ yake.

45 Wee-rĩ, ndũnaamumunya, no mündũ-wa-nja ũyũ, ku-uma rĩrĩa ndonyire ndarĩ aratigithĩria kũmumunya nyarĩrĩ ciakwa.

46 Wee-rĩ, ndũnanjitĩrĩria maguta mūtwe, no ũyũ nĩanjitĩrĩrie maguta manungi wega nyarĩrĩ.

47 Nĩ ũndũ ũcio ngũkwĩra atĩrĩ, nĩarekeirwo mehia make maingĩ. Nĩgũkorwo nĩendanĩte mũno. No ūrĩa ũrekeirwo mehia manini, endanaga o hanini.”

48 Jesũ agĩcooka akĩira mündũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, “Nĩwarekerwo mehia maku.”

49 Ageni arĩa angĩ makĩambĩrĩria kwĩrana atĩrĩ, “Kaĩ ũyũ akĩrĩ ũ, ũrarekanĩra o na mehia?”

50 Jesũ akĩira mündũ-wa-nja ũcio atĩrĩ, “Gwĩtĩkia gwaku nĩ gwakũhonokia; thiĩ na thayũ.”

8

Ngerekano ya Mũhuri wa Mbeũ

1 Na rĩrĩ, thuutha wa ũguo, Jesũ agĩthiĩ matũũra-inĩ o na tũtũura-inĩ akĩhunjagia Ūhoru-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki wa Ngai. Arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ maarĩ hamwe nake,

2 o na atumia amwe a arĩa maarutĩtwo ngoma thũku na arĩa maahonetio mĩrimũ: nao nĩ Mariamu (ũrĩa wetagwo Mũmagidali), nĩwe warutĩtwo ndaimono mũgwanja;

3 na Joana mūtumia wa Husa, ūrĩa warĩ mũrori wa indo cia Herode; na Susana; na angĩ aingĩ. Atumia aya nĩmamũtungatagĩra na indo ciao ene.

4 Andũ aingĩ nĩmathiire na mbere kũngana harĩ Jesũ moimĩte matũũra-inĩ, na rĩrĩa andũ maingĩhire mũno akĩmahe ũhoru na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ,

5 Mũrĩmi nĩoimagarire akahure mbeũ ciake. Na rĩrĩa aahuraga mbeũ icio, imwe ikĩgũa mũkĩra-inĩ wa njĩra;

ikĩrangĩrĩrio na magũrũ, nacio nyoni cia rĩera-inĩ igĩũka igĩcĩrĩa.

⁶ Ingĩ ikĩgũa rũnyanjara-inĩ, na rĩrĩa ciamerire, mĩmera ĩyo ikĩhooha tondũ wa kwaga ũigũ.

⁷ Nacio mbeũ ingĩ ikĩgũa mĩigua-inĩ, nayo mĩigua igĩkũranĩra nacio na igĩcithararia.

⁸ Mbeũ ingĩ nacio ikĩgũa tĩiri-inĩ mũnoru. Igĩkũra, igĩciara maita igana ma iria ciahandaĩtwo.

Aarĩkia kuuga ũguo, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Ūrĩa ũrĩ na matũ ma kũigua, nĩaigue.”

⁹ Nao arutwo ake makĩmũũria ũrĩa ngerekano ĩyo yoigaga.

¹⁰ Akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ nĩmũheetwo ũmenyo wa kũmenya hitho cia ũthamaki wa Ngai, no arĩa angĩ ndĩmaaragĩria na ngerekano, nĩgeetha,

“ ‘maarora, makaaga kuona;
na maigua, makaaga gũtaũkĩrwo.’

¹¹ “Ngerekano ĩyo yugĩte atĩrĩ: Mbeũ icio nĩ ũhoru wa Ngai.

¹² Mbeũ iria ciagũire mũkĩra-inĩ wa njĩra nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoru wa Ngai, nake mũcukani agooka akeheria ũhoru ũcio ngoro-inĩ ciao, nĩguo matigetĩkie mahonoke.

¹³ Nacio iria ciagũire rũnyanjara-inĩ nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoru wa Ngai, na makawamũkĩra na gĩkeno, no makaaga mĩri. Metĩkagia o gwa kahinda kanini, no magerio moka makaũtiganĩria.

¹⁴ Mbeũ iria ciagũire mĩigua-inĩ nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoru, no o magĩthiiga-rĩ, magatharario nĩ mĩhang’o, na ũtonga, na mĩago, nao makaaga gũkũra.

¹⁵ No rĩrĩ, mbeũ iria ciagũire tĩiri-inĩ ũrĩa mũnoru nĩ andũ arĩa maiguaga ũhoru marĩ na ngoro ya ma na njega, makaũtũũria, na nĩ ũndũ wa gũkirĩrĩria, magaciaraga maciaro.

Tawa Ūigĩrũrwo Handũ Igĩrũ

¹⁶ “Na rĩrĩ, gũtirĩ mũndũ ũgwatagia tawa akaũkunĩkĩria na irebe, kana akaũiga rungu rwa ũrĩrĩ. No aũigaga handũ igĩrũ, nĩguo andũ arĩa megũtoonya nyũmba mathererwo nĩ ũtheri.

¹⁷ Nĩgũkorwo gũtirĩ ũndũ mũhithe ũtakaguũrio, na gũtirĩ ũndũ ũrĩ hitho-inĩ ũtakamenyeka kana ũtakanĩkwo ũtheri-inĩ.

¹⁸ Nĩ ũndũ ũcio mwĩmenyagĩrĩrei ũrĩa mũthikagĩrĩria. Ūrĩa wothe ũrĩ na indo nĩakongererwo nyingĩ; na ũrĩa wothe ũtarĩ nĩagatuunywo o na kĩrĩa arĩ nakĩo.”

Nyina wa Jesũ na Ariũ a Nyina

19 Na rĩrĩ, nyina wa Jesũ na ariũ a nyina na Jesũ magĩũka kũmuona, no matingĩahotire gũthĩ hakuhĩ nake nĩ ũndũ wa andũ kũingĩha.

20 Mũndũ ũmwe akĩmwĩra atĩrĩ, “Maitũguo na ariũ a maitũguo marũgamĩte nja makĩenda gũkuona.”

21 Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Maitũ na ariũ a maitũ nĩ arĩa maiguaga ũhoro wa Ngai na makaũhingia.”

Jesũ Kũhooreria Kĩhuhũkanio

22 Mũthenya ũmwe Jesũ nĩerire arutwo ake atĩrĩ, “Nĩtũringei tũthĩ mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria.” Nĩ ũndũ ũcio magĩtoonya gatarũ magĩthĩ.

23 Na rĩrĩa maathiiaga Jesũ akĩhĩtwo nĩ toro. Na rĩrĩ, kũu iria-inĩ nĩ kwagĩire na kĩhuhũkanio kĩnene, nako gatarũ kau kaarĩ hakuhĩ kũũrĩra maaĩ-inĩ, na magĩkorwo marĩ ũgwati-inĩ mũnene.

24 Nao arutwo magĩthĩ makĩmũũkĩria, makĩmwĩra atĩrĩ “Mwathani! Mwathani! Nĩtũkũũrĩra maaĩ-inĩ!”

Nake Jesũ agĩũkĩra agĩkaania rũhuho na maaĩ macio maahũũranaga; namo makũmbĩ macio ma maaĩ makĩnyihanyiiha na gũkĩhoorera.

25 Akĩũria arutwo ake atĩrĩ, “Wĩtĩkio wanyu ũrĩ ha?”

Nao makĩyũrwo nĩ guoya na makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ mũndũ ũyũ arĩ ũ? Aathaga huho o na maaĩ, nacio ikamwathĩkĩra.”

Jesũ Kũhonia Mũndũ warĩ na Ndaimono

26 Makĩringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa iria, magĩkinya rũgongo rwa Agerasi rũrĩa rũng’ethanĩire na Galili.

27 Jesũ aarĩkia kuuma gatarũ, aakinya thĩ agĩtũngwo nĩ mũndũ warĩ na ndaimono oimĩte itũũra-inĩ. Mũndũ ũcio nĩaikarĩte ihinda inene ategwĩkĩra nguogana agatũura nyũmba, no aatũũraga mbĩrĩra-inĩ.

28 Rĩrĩa mũndũ ũcio onire Jesũ, agĩkaya na akĩgũithia magũrũ-inĩ make, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene akĩmũũria atĩrĩ, “Ũrenda atĩa na nĩ, wee Jesũ, Mũrũ wa Ngai-Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno? Ndagũthaita, ndũkaanyariire!”

29 Nĩgũkorwo Jesũ nĩathĩte ngoma ĩyo thũku yume thĩinĩ wa mũndũ ũcio. Nĩyamũnyitaga kaingĩ, na o na gũtuũka nĩoohagwo moko na magũrũ na mũnyororo, na akarangĩrwo-rĩ, nĩatuangaga mũnyororo ĩyo yamuohaga, na ndaimono ĩyo ĩgatũma athĩ kũndũ gũtarĩ andũ.

30 Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Wĩtagwo atĩa?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Legioni,” nĩgũkorwo aarĩ na ndaimono nyingĩ.

³¹ Nacio ndaimono igĩkĩrĩria gũthaiha Jesũ ndagaciathe ithĩ Irima-rĩria-Rĩtarĩ-Gĩturi.

³² Na rĩrĩ, nĩ haarĩ na rũuru rũnene rwa ngũrwe rwarĩithagio harũrũka-inĩ cia kĩrima kĩarĩ hakuhi na hau. Ndaimono icio igĩthaiha Jesũ aciĩtikĩrie itoonye thĩinĩ wacio, nake agĩciĩtikĩria.

³³ Ndaimono cioima thĩinĩ wa mũndũ ũcio, igĩthĩ igĩtoonya ngũrwe, naruo rũuru rũu rũkĩharũrũka kĩhurũrũka kũu na ihenya, rũkĩgũa iria-inĩ, rũkĩũrĩra kuo.

³⁴ Rĩria andũ arĩa maarĩithagia ngũrwe icio moonire ũrĩa gwekĩka, makĩũra, magĩthĩ kũheana ũhoru ũcio itũũra-inĩ na mĩgũnda-inĩ,

³⁵ nao andũ makiumagara makone ũndũ ũcio wekĩkĩte. Rĩria maakinyire harĩ Jesũ na makĩona mũndũ ũcio woimĩtwo nĩ ndaimono aikarĩte magũrũ-inĩ ma Jesũ, arĩ na nguo na arĩ na meciiria mega, magĩtigĩra mũno.

³⁶ Andũ arĩa meyoneire ũndũ ũcio makĩira andũ acio angĩ ũrĩa mũndũ ũcio warĩ na ndaimono aahonetio.

³⁷ Nao andũ othe a rũgongo rũu rwa Agerasi magĩthaiha Jesũ oime kũu kwao amatige, nĩgũkorwo nĩmanyiĩtwo nĩ guoya. Nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩtoonya gatarũ agĩthĩ.

³⁸ Nake mũndũ ũcio warũtwo ndaimono akĩmũthaiha mathĩ nake, no Jesũ akĩmwatha athĩ, akĩmwĩra atĩrĩ,

³⁹ "Cooka mũciĩ ũkoige ũrĩa wothe Ngai agwĩkĩire." Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio agĩthĩ akĩira andũ othe a itũũra ũrĩa Jesũ aamwĩkĩire.

Kairĩtu Gaakuĩte na Mũtumia warĩ Mũrũaru

⁴⁰ Na rĩrĩ, Jesũ aacooka kuuma mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa iria, andũ aingĩ nĩmamwamũkĩrire tondũ nĩmamwetereire.

⁴¹ Hĩndĩ iyo mũndũ wetagwo Jairũ warĩ mũnene wa thunagogi agĩũka, akĩgũithia magũrũ-inĩ ma Jesũ, akĩmũthaiha athĩ gwake,

⁴² nĩ ũndũ mũirĩtu wake wa mũmwe warĩ wa ta mĩaka ikũmi na iĩrĩ aarĩ hakuhi gũkua.

Na Jesũ arĩ njĩra-inĩ agĩthĩ-rĩ, andũ nĩmamũhatĩkaga.

⁴³ Gatagatĩ-inĩ ka andũ acio nĩ haarĩ na mũtumia ũmwe watũire oiraga thakame mĩaka ikũmi na iĩrĩ, na gũtirĩ mũndũ ũngĩamũhonirie.

⁴⁴ Mũtumia ũcio agĩũka na thuutha wa Jesũ, akĩhutia gĩcũrĩ kĩa nguo yake, na o rĩmwe agĩtiga kuura.

⁴⁵ Nake Jesũ akĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũcio wahutia?"

Rĩria othe maakaanire, Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Mwathani, andũ nĩmagũthiũrũrũkĩrie na mag-akũhatĩka."

46 Nowe Jesũ akiuga atĩrĩ, “Nĩ harĩ mũndũ waahutia, tondũ nĩndaigua hinya woima thĩinĩ wakwa.”

47 Nake mũtumia ũcio, ona atĩ ndangĩhota kwĩhitha, agĩũka akĩinainaga, akĩgũithia magũrũ-inĩ make. Arĩ hau mbere ya andũ othe akĩheana gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmĩte amũhutie na ũrĩa aahonirio o ro rĩmwe.

48 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwarĩ ũyũ, gwĩtĩkia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone. Thiĩ na thayũ.”

49 Na o hĩndĩ ĩyo Jesũ akĩaragia, hagĩkinya mũndũ woimĩte mũciĩ kwa Jairũ ũrĩa mũnene wa thunagogi, akiuga atĩrĩ, “Mwarĩguo nĩarĩkĩtie gũkua, tiga gũthĩnia Mũrutani.”

50 Jesũ aigua ũguo, akĩra Jairũ atĩrĩ, “Tiga gwĩtigĩra, wee ĩtĩkia tu, na nĩekũhona.”

51 Rĩrĩa aakinyire kwa Jairũ, ndaarekire mũndũ o na ũmwe atoonye hamwe nake, tiga o Petero, na Jakubu, na Johana, na ithe na nyina a mwana ũcio.

52 Hĩndĩ ĩyo andũ othe no kũrĩra maarĩraga magĩcakayaga nĩ ũndũ wa mwana ũcio. Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Tigai kũrĩra, ti mũkuũ, nĩ gũkoma akomete.”

53 Nao makĩmũthekerera, tondũ nĩmooĩ atĩ aarĩ mũkuũ.

54 Nowe Jesũ akĩnyĩita mwana ũcio guoko, akiuga atĩrĩ, “Mwana wakwa, ũkĩra!”

55 Na hĩndĩ o ĩyo agĩcookererwo nĩ muoyo wake, na o rĩmwe akĩrũgama. Jesũ agĩcooka akĩmeera mahe mwana ũcio kĩndũ gĩa kũrĩa.

56 Nao aciari ake makĩgega mũno, nowe akĩmaatha matikeere mũndũ o na ũ ũndũ ũcio wekĩkĩte.

9

Jesũ Gũtũma Arutwo arĩa Ikũmi na Eerĩ

1 Na rĩrĩ, Jesũ aarĩkia gwĩta arutwo arĩa ikũmi na eerĩ hamwe, nĩamaheire hinya na ũhoti wa kũingata ndaimono ciothe na kũhonia mĩrimũ,

2 na akĩmatũma mathiĩ makahunjie ũhoro wa ũthamaki wa Ngai na mahonagie andũ arĩa arũaru.

3 Nake akĩmeera atĩrĩ, “Mũtigakuue kĩndũ o nakĩ kĩa rũgendo; mũtigakuue mũtirima, kana mũhuko, kana irio, kana mbeeca o na kana nguo tiga o iria mwĩhumbĩte.

4 Nyũmba ĩrĩa yothe mũrĩtoonyaga ikaragai kuo nginya rĩrĩa mũkoima itũũra rĩu.

5 Andũ mangĩkaarega kũmũnyĩita ũgeni-rĩ, mũkaaribariba magũrũ manyu rũkũngũ rũitĩke mũkiuma itũũra rĩao arĩ ũira wa kũmatũra ciira.”

6 Nĩ ũndũ ũcio makiumagara magĩthĩĩ kuuma gatũũra kamwe nginya karĩa kangĩ makĩhunjagia Ũhoro-ũrĩa-Mwega na makĩhonagia andũ kũrĩa guothe maathiiaga.

7 Na rĩrĩ, rĩrĩa Herode ũrĩa mũthamaki aiguire ũhoro wa maũndũ mothe marĩa maathiiaga na mbere, nĩataangĩkire ngoro mũno tondũ andũ amwe moigaga atĩ Johana nĩariũkĩte kuuma kũrĩ arĩa akuũ,

8 na angĩ makoiga atĩ Elija nĩonekanĩte, o na angĩ makoiga atĩ mũnabii ũmwe wa arĩa a tene nĩariũkĩte.

9 No Herode akiuga atĩrĩ, “Johana nĩndamũrengithirie mũtwe. Ũyũ ndĩraigwa ũhoro wake-rĩ, nĩwe ũ?” Nake akĩrirĩria kũmuona.

Jesũ Kũhũũnia Andũ Ngiri Ithano

10 Nao atũmwo maacooka, makĩra Jesũ maũndũ marĩa mekĩte. Nake akĩehera kuo, agĩthĩĩ nao itũũra rĩetagwo Bethisaida,

11 no andũ aingĩ makĩmenya ũhoro ũcio na makĩmũrũmĩrĩra. Nake akĩmaamũkĩra na akĩmahe ũhoro wa ũthamaki wa Ngai, na akĩhonia arĩa maabatarĩtio nĩ kũhonio.

12 Hwaĩ-inĩ arutwo arĩa ikũmi na eerĩ magĩũka kũrĩ we makĩmwĩra atĩrĩ, “Ingata andũ aya nĩguo mathĩĩ mĩciĩ irĩa irĩ hakuhĩ o na mĩgũnda-inĩ mageethe irio na gwa gũkoma, tondũ haha tũrĩ nĩ werũ ũtarĩ andũ.”

13 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Maheei kĩndũ gĩa kũrĩa.”

Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Tũrĩ o na mĩgate ĩtano na thamaki igĩrĩ, no tũthiire tũkagũrĩre andũ aya othe irio.”

14 (Handũ hau haarĩ na arũme ta ngiri ithano.)

Nowe akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Maikariei thĩ marĩ ikundi cia andũ mĩrongo ĩtano ĩtano.”

15 Nao arutwo magĩũka o ũguo, magĩkaria andũ othe thĩ.

16 Nake akĩoya mĩgate ĩyo ĩtano na thamaki icio igĩrĩ, akĩrora na igũrũ, agĩcookia ngaatho na agĩcienyũranga. Agĩcooka agĩcinengera arutwo ake magaire andũ.

17 Othe makĩrĩa makĩhũũna, nao arutwo makĩiyũria ciondo ikũmi na igĩrĩ cia cienyũ iria ciatigarire.

Petero Kuumbũra Kristũ

18 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe Jesũ akĩhooya arĩ keheri-inĩ, arutwo ake magĩkorwo marĩ hamwe nake. Akĩmooria atĩrĩ, “Andũ moigaga nĩ nĩ nĩ ũ?”

19 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Amwe moigaga nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga nĩwe Elija; angĩ nao makoiga atĩ mũnabii ũmwe wa arĩa a tene nĩariũkĩte.”

20 Nake akĩmooria atĩrĩ, “Inyuĩ na inyuĩ-rĩ, mugaga atĩa? Mugaga nĩ nĩ nĩ ũ?”

Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ ũrĩa wa Ngai.”

²¹ Nake Jesũ akĩmakaania na hinya, akĩmeera matikeere mũndũ o na ũrĩkũ ũhoru ũcio.

²² Nake akiuga atĩrĩ, “Mũrũ wa Mũndũ no nginya one mathĩina maingĩ, na aregwo nĩ athuuri, na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, o na arutani a watho, na no nginya ooragwo na thuutha wa mĩthenya ĩtatũ ariũkio.”

²³ Agĩcooka akĩmeera othe atĩrĩ, “Mũndũ o wothe ũngĩenda kũnũmĩrĩra, no nginya eerege we mwene, na oyage mũtharaba wake o mũthenya, aanũmagĩrĩre.

²⁴ Nĩgũkorwo ũrĩa wothe wendaga kũhonokia muoyo wake nĩakoowo nĩguo, no ũrĩa wothe ũkoowo nĩ muoyo wake nĩ ũndũ wakwa nĩakaũhonokia.

²⁵ Mũndũ angĩũgũna nakĩ angĩũgwatĩra thĩ yothe, no ate muoyo wake kana orwo nĩguo?

²⁶ Mũndũ o wothe ũngĩconoka nĩ ũndũ wakwa na nĩ ũndũ wa ciugo ciakwa, o nake nĩagaconokerwo nĩ Mũrũ wa Mũndũ rĩrĩa agacooka arĩ na riiri wake, na riiri wa Ithe, o na wa araike arĩa atheru.

²⁷ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, amwe a aya marũngĩ haha matigacama gĩkuũ matonete ũthamaki wa Ngai.”

Jesũ Kũgarũrũka ũrĩa Aatarĩ

²⁸ Mĩthenya ta ĩnana thuutha wa Jesũ kwaria ũhoru ũyũ nĩathiire na Petero, na Johana na Jakubu akĩambata nao kĩrĩma igũrũ makahooe.

²⁹ Na rĩrĩa ahooyaga, mũhaanĩre wa ũthiũ wake ũkĩgarũrũka, nacio nguo ciake ikĩerũha igĩkenga o ta rũheni.

³⁰ Na rĩrĩ, andũ eerĩ, nĩo Musa na Elija,

³¹ makĩmĩrĩra Jesũ marĩ na riiri mũnene makĩaria nake. Maaragia ũhoru wa gũkua gwake, kũrĩa aakirie kũhingia akinya Jerusalemu.

³² Petero hamwe na arĩa maarĩ nake nĩmahĩtĩtwo nĩ toro, na rĩrĩa mookĩrĩre, makĩona riiri wake na andũ acio eerĩ maarũngĩ hamwe nake.

³³ Na rĩrĩa andũ acio maatiganaga na Jesũ, Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, nĩ wega tũikare gũkũ. Reke twake ithũnũ ithatũ, kĩmwe gĩaku, na kĩmwe kĩa Musa, na kĩmwe kĩa Elija.” (Nowe ndaamenyaga ũrĩa oigaga.)

³⁴ Na o akĩaragia-rĩ, itu rĩkĩmĩra na rĩkĩmahumbĩra, nao magĩtigĩra mũno nĩ kũhumbĩrwo nĩ itu rĩu.

³⁵ Mũgambo ũkiuma itu-inĩ rĩu, ũkiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe Mũrũ wakwa, ũrĩa ndĩithuurĩre; mũiguagei.”

³⁶ Thuutha wa mũgambo ũcio kũiguĩka, makĩona atĩ Jesũ aarĩ wiki. Nao arutwo magĩkira ki na ũhoru ũcio, gũtirĩ

mündũ o na ũmwe meerire matukũ-inĩ macio maũndũ marĩa moonete.

Jesũ Kũhonia Kamwana kaarĩ na Ngoma Thũku

37 Mũthenya ũyũ ũngĩ, maikũrũka kuuma kĩrĩma-inĩ, Jesũ agĩtũngwo nĩ andũ aingĩ.

38 Na rĩrĩ, mündũ warĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ acio akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Mũrutani, ndagũthaitha ũrore mũriũ wakwa, nĩgũkorwo nĩ mwana wakwa wa mũmwe.

39 na ngoma thũku nĩmũnyiiitaga na agakaya o rĩmwe; ningĩ ikamũrũnda na ikamũthiorania, igatũma arute mũhũyũ na kanua. Ndĩmũrekagia o na hanini, na nĩramwananga.

40 Ndĩrathaitire arutwo aku maingate ngoma iyo, no mararemwo.”

41 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Rũciaro rũrũ rũtetĩkagia na rũremi, nĩ nginya rĩ ngũikara hamwe na inyuĩ, na ngũmũkirĩrĩria nginya rĩ? Rehe mũrũguo haha.”

42 Rĩrĩa kamwana kau gaathiiaga harĩ Jesũ, ndaimono iyo igĩgatungumania thĩ, na igĩgathiorania. No Jesũ agĩkũũma roho ũcio mũũru, akĩhonia kamwana kau, agĩgacookeria ithe.

43 Nao othe makĩgegio nĩ ũnene wa Ngai.

Hĩndĩ irĩa andũ othe maagegetio nĩ ũrĩa wotho Jesũ eekite, akĩira arutwo ake atĩrĩ,

44 “Thikĩrĩriai wega ũrĩa ngũmwĩra: Mũrũ wa Mündũ nĩegũkunyaĩrwo aneanwo moko-inĩ ma andũ.”

45 No-o matiamenyire ũguo nĩ kuuga atĩa. Nĩmahithĩtwo ũhoru ũcio, nĩ ũndũ ũcio makĩaga kũũmenya, na magĩtigĩra kũmũria ũhoru ũcio.

Nũũ Mũnene kũrĩ arĩa Angĩ?

46 Na gũkĩgĩa na ngarari gatagatĩ ka arutwo makĩũrania nũũ wao ũngĩtuĩka mũnene kũrĩ arĩa angĩ.

47 Nake Jesũ, tondũ nĩamenyaga meciiria mao, akĩoya kaana kanini agĩkarũgamia hakuĩ nake.

48 Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Ūrĩa wotho wamũkagĩra kaana gaka thĩnĩ wa rĩitwa rĩakwa, nĩ nĩ aamũkagĩra; na ũrĩa ũnyamũkagĩra ti nĩ aamũkagĩra, no nĩ ũrĩa wandũmire. Nĩgũkorwo ũrĩa mũnini gatagatĩ-inĩ kanyu inyuothe, ũcio nĩwe mũnene kũmũkĩra.”

49 Nake Johana akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathi, nĩtũronire mündũ akĩngata ndaimono na rĩitwa rĩaku, na ithuĩ tũrageria kũmũgĩria tondũ ti ũmwe witũ.”

50 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mũtikamũgirie, nĩgũkorwo ũrĩa ũtarĩ ũthũ na inyuĩ, ũcio nĩ ũmwe wanyu.”

Andũ a Samaria Kũrega Jesũ

⁵¹ Na rĩrĩ, kahinda gake gaakuhĩrĩria ga kwambata matu-inĩ, Jesũ nĩatuire itua rĩa gũthiĩ Jerusalemu.

⁵² Nake agĩtũma andũ mathiĩ mbere yake kũhaarĩria maũndũ nĩ ũndũ wake, magĩthiĩ magĩtoonya gatũũra kamwe ga Samaria;*

⁵³ no andũ a kũu matiamũnyitire ũgeni, tondũ aathiiaga Jerusalemu.

⁵⁴ Rĩrĩa arutwo ake, Jakubu na Johana monire ũguo makĩũria atĩrĩ, “Mwathani, nĩũkwenda twĩtie mwaki uume igũrũ ũmaniine?”

⁵⁵ Nowe Jesũ akĩhũgũra akĩmakaania,

⁵⁶ nao magĩthiĩ gatũũra kangĩ.

Thogora wa Kũrũmĩrĩra Jesũ

⁵⁷ Rĩrĩa maathiiaga na njĩra, mũndũ ũmwe akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩndĩkũrũmagĩrĩra kũrĩa guothe ũrĩthiiaga.”

⁵⁸ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mbwe nĩ irĩ marima na nyoni cia rĩera-inĩ nĩ irĩ itara, no rĩrĩ, Mũrũ wa Mũndũ ndarĩ handũ angĩgĩrĩra mũtwe wake.”

⁵⁹ Akĩra mũndũ ũngĩ atĩrĩ, “Nũmĩrĩra.”

No mũndũ ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, reke nyambe thiĩ ngathike baba.”

⁶⁰ Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Reke arĩa akuũ mathikage akuũ ao ene, no wee thiĩ ũkahunje ũhoru wa ũthamaki wa Ngai.”

⁶¹ Na mũndũ ũngĩ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, nĩ nĩngũkũrũmĩrĩra, no reke nyambe thiĩ ngoigĩre andũ aitũ ũhoru.”

⁶² Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũnyiiitaga mũraũ na guoko gwake na agacooka kũrora na thuutha wagĩrĩre gũtungata ũthamaki-inĩ wa Ngai.”

10

Jesũ Gũtũma Arutwo Mĩrongo Mũgwanja na Eerĩ

¹ Thuutha wa ũguo Mwathani agĩthura andũ angĩ mĩrongo mũgwanja na eerĩ, akĩmatũma eerĩ eerĩ, mathiĩ mbere yake matũũra-inĩ mothe na kũndũ kũrĩa we aakirie gũthiĩ.

² Akĩmeera atĩrĩ, “Magetha nĩ maingĩ, no aruti a wĩra nĩ anini. Nĩ ũndũ ũcio, thaitai Mwathani wa magetha atũme aruti wĩra mathiĩ magetha-inĩ make.

³ Thiĩ! Ndamũtũma ta tũgongu gatagatĩ-inĩ ka njũũi.

* 9:52 Andũ a Samaria maarĩ ũthũ mũnene mũno na Ayahudi.

4 Mūtigakuue kibeti, kana mūhuko, o na kana iraatū; na mūtikageithie mūdū o na ūrīkū njīra-inī.

5 “Nyūmba o yothe īrīa mūrītoonyaga-rī, ambagai kuuga atīrī, ‘Thayū ūrogīa nyūmba īno.’

6 Na kūngīkorwo nī kūrī mūdū mwendi thayū kuo, thayū ūcio wanyu nīūrīkaraga nake; na kūngīkorwo gūtīrī, thayū ūcio wanyu nī ūrīmūcookagīrīra.

7 Ikarai nyūmba īyo, mūrīlage na mūkanyua kīrīa gīothe marīmūheaga, nīgūkorwo mūruti wīra nīagīrīrwo kūheagwo mūcaara wake. Mutikoimage nyūmba īmwe mūgathiī īrīa īngī.

8 “Mūngīgatoonya itūūra mūnyitwo ūgeni-rī, rīagai o kīrīa mūngīheo.

9 Honagiai arīa arūaru kuo, na mūmeerage atīrī, ‘Ūthamaki wa Ngai nīūmūkuhīrīrie.’

10 No mūngīgatoonya itūūra o rīothe mwage kūnyitwo ūgeni-rī, umagarai, mūthīī njīra-inī ciarīo muuge atīrī,

11 ‘Nītwaribariba o na rūkūngū rwa itūūra rīanyu rūrīa rwīnyitīrīrie magūrū maitū, rūmūcookerere. No rīrī, menyai wega ūū: ūthamaki wa Ngai nīūmūkuhīrīrie.’

12 Ngūmwīra atīrī, Sodomu nīgūgakīrīrīrio mūthenya ūcio gūkīra itūūra rīu.

13 “Inyuī andū a Korazini, kaī mūrī na haaro-ī! O na inyuī andū a Bethisaida, kaī mūrī na haaro-ī! Tondū korwo ciama iria mwaringīrwo nīcio ciaringīrwo andū a Turo na Sidoni, mangīeririre tene mehumble nguo cia makūnia na mehurīrie mūhu.

14 No andū a Turo na Sidoni nīmagakorwo marī murū mūthenya ūcio wa ciira gūkīra inyuī.

15 Na inyuī, andū a Kaperinaumu, mūūī atī nīmūgatūgīrio nginya matu-inī? Aca, mūkaaharūrūkio mūkinye kūrīa kūrīku mūno.

16 “Mūdū ūrīa ūmūthikagīrīria inyuī nī nī athikagīrīria, na ūrīa ūmūregaga nī nī aregaga, na ūrīa ūrīndegaga nī ūrīa wandūmire arīiregaga.”

17 Nao andū acio mīrongo mūgwanja na eerī magīcooka makenete, makiuga atīrī, “Mwathani, o na ndaimono nīratwathīkagīra thīnī wa rītwa rīaku.”

18 Nake akīmacookeria atīrī, “Nīndīronire Shaitani akīgūa kuuma igūrū ta rūheni.

19 Inyuī nīndīmūheete ūhoti wa kūrangīrīria nyoka na tūng’aurū, na wa gūtooria hinya wothe wa thū; gūtīrī kīndū gīkamwīka ūuru.

20 No rīrī, mūtigakene tondū ngoma nīmūwathīkagīra, no kenagai tondū marītwa manyu nīmandīkītvo kūrīa Igūrū.”

21 Na ihinda o rīu, Jesū akīiyūrwo nī gīkeno kīa Roho Mūtheru, akiuga atīrī, “Baba, wee Mwathani wa igūrū na thī, nīngūkūgaatha tondū nīūhithīte andū arīa oogī na marī na ūmenyo maūndū maya, no ūkamaguūrīria tūkenge. Baba, wīkīte ūguo tondū nīguo wendi waku.

22 “Nīnengeretwo maūndū mothe nī Baba. Gūtīrī mūdū ūūī Mūrīū nūū, tīga Ithe witū, na gūtīrī mūdū ūūī Ithe witū nūū o tīga Mūrīū na arīa othe Mūrīū endaga kūguūrīria.”

23 Agīcooka akīhūgūkīra arutwo ake, akīmeera marī oiki atīrī, “Kūrathimwo nī maitho marīa marona kīrīa mūrōna.

24 Nīgūkorwo ngūmwīra atīrī, anabīi aingī na athamaki nīmerīrīrie kuona maūndū marīa mūrōna, no matiamonire na nīmerīrīrie kūigua maūndū marīa mūrāigua, no matiamāiguire.”

Ngerekano ya Mūsamaria ūrīa Mwega

25 Na rīrī, hīndī īmwe mūrutani ūmwe wa watho nīarūgamire nīguo agerie Jesū, akīmūūria atīrī, “Mūrutani, njagīrīrwo nī gwīka atīa nīguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?”

26 Nake Jesū akīmūcookeria atīrī, “Kwandīkītwo atīa Watho-inī? Wee-rī, kaī ūthomaga atīa?”

27 Mūdū ūcio akīmūcookeria, akiuga atīrī, “ ‘Endaga Mwathani Ngai waku na ngoro yaku yothe, na muoyo waku wothe, na hinya waku wothe, o na meciiria maku mothe’; na ‘Endaga mūdū wa itūūra rīanyu o ta ūrīa wīyendete wee mwene.’ ”

28 Jesū akīmūcookeria atīrī, “Nī wacookia wega; īkaga ūguo, na nīūgatūūra muoyo.”

29 No mūdū ūcio nīeendaga gwītua mwega, nī ūndū ūcio akīūria Jesū atīrī, “Nake mūdū wa itūūra nūū?”

30 Nake Jesū akīmūcookeria, akīmwīra atīrī, “Nī kwarī na mūdū ūmwe waikūrūkaga oīmīte Jerusalemu arorete Jeriko, na akīnyīitwo nī atunyani. Nao makīmūruta ngu, makīmūhūūra, magīcooka magīthī, makīmūtīga arī hakuhī gūkua.

31 Mūthīnjīri-Ngai ūmwe nīagereire njīra īyo, na rīrīa onire mūdū ūcio, akīhītūkīra mūkīra-inī ūrīa ūngī wa njīra.

32 Ūguo noguo Mūlawīi eekire, hīndī īrīa aakinyire hau, o nake, amuona akīhītūkīra mūkīra ūūrīa ūngī wa njīra.

33 No rīrī, Mūsamaria ūmwe warī rūgendo-inī nīakinyire harīa mūdū ūcio aarī, amuona akīmūiguīra tha.

34 Agīthī harī we, akīmuoha ironda, na akīmūtīrīria maguta na ndībei. Agīcooka akīmuoya, akīmūhaicia

igūrū rīa ndigiri yake, akīmūtware nyumba ya ageni, akīmūmenyerera.

³⁵ Kwarooka gūkīa Mūsamaria ūcio akīruta dinari igīrī, agīcinengera mwene nyumba ūyo ya ageni, akīmwīra atīrī, ‘Mūmenyagīrīre, na ndacooka nīngagūcookeria kīrīa kīngī ūgaakorwo ūhūthīrīte.’

³⁶ “Ūgwīciiria nī mūdū ūrīkū wa acio atatū watuīkire mūdū wa itūūra harī mūdū ūcio wanyititwo nī atunyani?”

³⁷ Nake mūrutani ūcio wa watho akīmūcookeria atīrī, “Nī ūrīa wamūguīrīre tha.”

Jesū akīmwīra atīrī, “Thī ūgeeke o ta ūguo.”

Jesū arī Mūciī kwa Maritha na Mariamu

³⁸ Na rīrī, Jesū na arutwo ake marī njīra-inī magīthī, nīatoonyire gatūūra kamwe kūrīa aanyitirwo ūgeni mūciī kwa mūtumia wetagwo Maritha.

³⁹ Maritha aarī na mwarī wa nyina wetagwo Mariamu, nake aikarīte magūrū-inī ma Mwathani athikīrīrie ūrīa oigaga.

⁴⁰ Nowe Maritha nīarī na mīhang’o nī ūndū wa maūdū marīa mothe magīrīre kūhaarīrio. Agīka harī Jesū, akīmūūrīa atīrī, “Mwathani, ka ūtarona ūrīa mwarī wa maitū andekereirie wīra? Mwīre oke andeithie!”

⁴¹ Nake Mwathani akīmūcookeria atīrī, “Maritha, Maritha, nīutangīkīte, na ūgethīnia na maūdū maingī,

⁴² no nī harī ūndū ūmwe tu ūbataranīte. Mariamu nīethuurīre ūndū ūrīa mweka makīria, nago ūndū ūcio ndangītunywo.”

11

Ūrutani wa Jesū ūkonī Mahooya

¹ Na rīrī, mūthenya ūmwe Jesū aarī handū akīhooya. Rīrīa aarīkirie kūhooya, mūrutwo ūmwe wake akīmwīra atīrī, “Mwathani, tūrute kūhooya o ta ūrīa Johana arutire arutwo ake.”

² Nake Jesū akīmeera atīrī, “Rīrīa mūkūhooya, ugagai atīrī:

“ Ithe witū (ūrī Igūrū),
rītwa rīaku nīriamūrwo,
ūthamaki waku nīūke.

(Ūrīa wendete nīwīkagwo gūkū thī,
o ta ūrīa gwīkagwo kū igūrū.)

³ Tūheage o mūthenya irio ciitū cia gūtūigana.

⁴ Na ūtūrekere mehīa maitū,
o ta ūrīa o na ithuī tūrekagīra arīa othe matwīhagīria.
Na ndūgatūtware magerio-inī

(no kũhonokia ũtũhonokagie ũũru-inĩ).’ ”

5 Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ ũmwe wanyu angĩkorwo arĩ na mũrata nake athĩ gwake ũtukũ gatagatĩ amwĩre atĩrĩ, ‘Mũrata wakwa, he mĩgate itatũ,

6 nĩgũkorwo ndĩ na mũrata wakwa wanjeerera, na ndirĩ na kĩndũ gĩa kũmũhe arĩe.’

7 “Nake mũndũ ũcio ũrĩ nyũmba thĩinĩ amũcookerie atĩrĩ, ‘Tiga gũũthĩnia. Nĩndĩkĩtie kũhinga mũrango na tũrĩ toro hamwe na ciana ciakwa. Ndingĩhota gũũkĩra ngũhe mĩgate.’

8 Ngũmwĩra atĩrĩ, o na angĩkorwo ndangĩũkĩra amũhe mĩgate iyo nĩ ũndũ wa ũrata-rĩ, no nĩ ũndũ wa ũrĩa amũringĩrĩrie-rĩ, mũndũ ũcio nĩegũũkĩra amũhe kĩrĩa gĩothe abatairio nĩkĩo.”

9 “Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ: Hooyai na nĩmũkũheo; mathai na nĩmũkuona; ringaringai mũrango na nĩmũkũhingũrĩrwo.

10 Nĩgũkorwo ũrĩa wothe ũhooyaga nĩaheagwo; na ũrĩa ũmaathaga nĩonaga; na ũrĩa ũringaringaga mũrango nĩahingũragĩrwo.

11 “Nĩ mũciari ũrĩkũ thĩinĩ wanyu ũngĩtio thamaki nĩ mwana wake, nake amũhe nyoka?

12 Kana eetio itumbĩ amũhe kang’aurũ?

13 Angĩkorwo inyuĩ, o na mũrĩ ooru, nĩmũũĩ kũhe ciana cianyu iheo njega-rĩ, Ithe wanyu ũrĩa ũrĩ Igũrũ githĩ ndarĩkĩragĩrĩria kũhe Roho Mũtheru kũrĩ arĩa mamũhooyaga!”

Jesũ na Beelizebuli

14 Na rĩrĩ, Jesũ nĩaingataga ndaimono yume thĩinĩ wa mũndũ ũtaaragia. Rĩrĩa ndaimono iyo yoimire, mũndũ ũcio ũtaaragia akĩaria, nakĩo kĩrĩndĩ kĩa andũ gĩkĩgega.

15 No amwe ao makiuga atĩrĩ, “Aingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli ũrĩa mũnene wa ndaimono.”

16 Nao andũ angĩ makĩmũgeria, makĩmũũria amarĩngĩre kĩaama kiumĩte igũrũ.

17 Jesũ nĩamenyire ũrĩa meciiragia, nake akĩmeera atĩrĩ: “Ũthamaki o wothe ũngĩgayũkana ũũkanĩrĩre guo mwene no ũharagane, nayo nyũmba ĩngĩgayũkana yũkanĩrĩre yo nyene no ĩgwe.

18 Angĩkorwo Shaitani nĩagayũkanĩte akeyũkĩrĩra we mwene-rĩ, ũthamaki wake ũngĩkĩĩhaanda atĩa? Ndoiga ũguo tondũ mũroiga atĩ nĩ nyingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli.

19 Ningĩ angĩkorwo nĩ nyingataga ndaimono na hinya wa Beelizebuli-rĩ, arũmĩrĩri anyu maingataga ndaimono na hinya wa ũ? Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, acio nĩ makaamũtuĩra ciira.

20 Na rĩrĩ, ingĩkorwo nyingataga ndaimono na hinya wa kĩara kĩa Ngai-rĩ, ũthamaki wa Ngai nĩũũkĩte kũrĩ inyuĩ.

21 “Rĩrĩa mũndũ njamba oya indo ciake ciothe cia mbaara, arangĩre nyũmba yake mwene, indo ciake ciikaraga irĩ ngĩtĩre.

22 No rĩrĩ, mũndũ ũngĩ ũrĩ na hinya kũmũkĩra angĩmũtharĩkĩra amũtoorie, nĩamũtunyaga indo ciake cia mbaara iria ehokete, na akagaĩra andũ indo iria akoragwo atahĩte.

23 “Mũndũ ũrĩa ũtarĩ hamwe na nĩ, ũcio nĩ thũ yakwa, na ũrĩa ũtacookanagĩrĩria hamwe na nĩ, ũcio nĩ kũhurunja ahurunjaga.

24 “Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa ngoma thũku yoima thĩinĩ wa mũndũ, ĩtuĩkanagĩria werũ-inĩ ĩgĩcaria ũhurũko na ĩkawaga. Hĩndĩ ĩyo ĩkoiga atĩrĩ, ‘Nĩngũcooka nyũmba ĩrĩa ndoimire.’

25 Na yacooka ĩgakora nyũmba ĩyo ĩrĩ haate, ĩgathondekwo wega.

26 Hĩndĩ ĩyo ngoma ĩyo thũku ĩkagĩra ngoma ingĩ mũgwanja thũku makĩria mayo, igatoonya, igaikara kuo. Naguo mũkarĩre wa mũndũ ũcio ũgathũka gũkĩra wa mbere.”

27 Rĩrĩa Jesũ aaragia maũndũ maya-rĩ, mũndũ-wanja warĩ gatagatĩ-inĩ ga kĩrĩndĩ akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Kũrathimwo nĩ maitũguo ũrĩa wagũciarire na agĩkuongithia.”

28 Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Kũrathimwo nĩ arĩa maiguaga kiugo kĩa Ngai na magagĩathĩkĩra.”

Kĩmenyithia kĩa Jona

29 Na rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩa andũ kĩongererekire-rĩ, Jesũ akiuga atĩrĩ, “Rũrũ nĩ rũciaro rwaganu. Rũuragia rũringĩrwo kĩa, no gũtirĩ kĩa rũkaringĩrwo tiga o kĩrĩa kĩaringĩrwo Jona.

30 Nĩgũkorwo o ta ũrĩa Jona aarĩ kĩmenyithia kũrĩ andũ a Nineve, ũguo noguo Mũrũ wa Mũndũ egũkorwo arĩ kĩmenyithia kũrĩ rũciaro rũrũ.

31 Mũtumia-mũthamaki ũrĩa wa mwena wa Gũthini nĩakarũgama hĩndĩ ya ciira hamwe na andũ a rũciaro rũrũ arũtuĩre ciira, nĩgũkorwo oimire ituri cia thĩ oke athĩkĩrĩrie ũũgĩ wa Solomoni, na rĩu ũmwe mũnene gũkĩra Solomoni arĩ haha.

32 Andũ a Nineve nĩmakarũgama hĩndĩ ya ciira hamwe na rũciaro rũrũ marũtuĩre ciira; nĩgũkorwo nĩmeririre

maahunjĩirio nĩ Jona, na rĩu ũmwe mũnene gũkĩra Jona arĩ haha.

Tawa wa Mwĩrĩ

33 “Gũtirĩ mũndũ ũgwatagia tawa agacooka akaũiga handũ ũtangĩoneka kana akaũiga rungu rwa irebe, no aũigaga handũ igũrũ nĩguo arĩa megũtoonya nyũmba mathererwo nĩ ũtheri.

34 Riitho rĩaku nĩrĩo tawa wa mwĩrĩ waku. Rĩrĩa maithe maku marĩ mega, mwĩrĩ waku wothe o nague ũkoragwo ũiyũrĩte ũtheri. No rĩrĩa matarĩ mega-rĩ, mwĩrĩ waku o nague ũkoragwo ũiyũrĩte nduma.

35 Hakĩrĩ ũguo-rĩ, menyerera ũtheri ũrĩa ũrĩ thĩinĩ waku ndũgatuĩke nduma.

36 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mwĩrĩ waku wothe ũngĩiyũrwo nĩ ũtheri, na ndũrĩ handũ harĩ nduma, nĩũrĩtheragĩrwo nĩ ũtheri biũ, o ta ũrĩa ũtheri wa tawa ũkũmũrĩkagĩra.”

Haaro Ithathatũ

37 Hĩndĩ irĩa Jesũ aarĩkirie kwaria, Mũfarisai ũmwe akĩmũnyiita ũgeni gwake makarĩanĩre; nĩ ũndũ ũcio agĩthĩ, agũikara metha-inĩ.

38 No Mũfarisai ũcio ona ũguo akĩgega nĩ ũndũ Jesũ ndaambire gwĩthamba moko atanarĩa irio.

39 Nake Mwathani akĩmwĩra atĩrĩ, “Inyuĩ Afarisai mũthambagia gĩkombe na thaani mwena wa na igũrũ, no thĩinĩ wanyu mũiyũrĩtwo nĩ ũkoroku na waganu.

40 Inyuĩ irimũ ici! Githĩ ũrĩa wombire mwena wa na nja to we wombire mwena wa na thĩinĩ?

41 No rĩrĩ, heagai athĩini kĩrĩa kĩrĩ thĩinĩ wa thaani, na hĩndĩ iyo indo ciothe nĩigũtuĩka theru harĩ inyuĩ.”

42 “Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ Afarisai-ĩ! Tondũ mũrutagĩra Ngai gĩcunjĩ gĩa ikũmi gĩa terere, na togotia na nyeni cia mũthemba yothe no mũkaaga kũrũmbũiya kĩhotoo na wendani wa Ngai. Mwaagĩrĩrwo nĩ gwĩkaga maũndũ macio mũtegitiganĩria macio mangĩ ma mbere.

43 “Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ Afarisai-ĩ! Tondũ mwendaga gũkarĩra itĩ iria cia mbere thunagogi-inĩ na mũgeithagio mũrĩ ndũnyũ-inĩ.

44 “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ, tondũ mũtariĩ ta mbĩrĩra itarĩ rũuri iria andũ mageragĩra igũrũ rĩacio matekũmenya.”*

45 Mũrutani ũmwe wa Watho akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, rĩrĩa ũkwaria maũndũ macio-rĩ, nĩũratũruma o na ithuĩ.”

46 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “O na inyuĩ arutani a Watho kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Tondũ mũkuuithagia andũ

* 11:44 Ayahudi nĩmahakaga mbĩrĩra ciao coka nĩgeetha gũtikagĩe na mũndũ ũngĩchutia tondũ ũguo nĩkũngĩatũmire mũndũ anyiitwo nĩ thaahu.

mĩrigo mĩritũ ĩrĩa matangĩhota gũkuua, na inyuĩ ene mũtingĩmĩhutia o na kaara kamwe mũmateithie.

⁴⁷ “Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! Tondũ mwakagĩra anabii mbĩrĩra, o arĩa mooragirwo nĩ maithe manyu ma tene.

⁴⁸ Nĩ ũndũ ũcio mũgakĩruta ũira atĩ nĩmwĩtikanĩtie na ũrĩa maithe manyu meekire; atĩ nĩo mooragire anabii, na inyuĩ mũkamaakĩra mbĩrĩra.

⁴⁹ Tondũ wa ũguo ũũgĩ wa Ngai uugĩte atĩrĩ, ‘Nĩngamatũmĩra anabii na atũmwo, moorage amwe ao na manyariire arĩa angĩ.’

⁵⁰ Nĩ ũndũ ũcio rũciaro rũrũ nĩrũgaciirithĩrio thakame ya anabii othe ĩrĩa yanaitwo kuuma o kĩambĩrĩria gĩa thĩ,

⁵¹ kuuma thakame ya Habili nginya thakame ya Zekaria ũrĩa woragĩrwo gatagatĩ-inĩ ga kĩgongona na handũ harĩa hatheru. ĩĩ nĩguo, ngũmwĩra atĩrĩ, rũciaro rũrũ nĩrũkaherithĩrio thakame ĩyo.

⁵² “Kaĩ mũrĩ na haaro inyuĩ arutani a watho-ĩ! Tondũ nĩmweheretie kĩhingũro kĩa ũmenyo. Inyuĩ ene mũtiigana gũtoonya, na arĩa marena gũtoonya mũkamagiria.”

⁵³ Jesũ aarĩkia kuuma kũu, Afarisai na arutani a watho makĩambĩrĩria kũmũkararia marĩ na ũũru mũno na kũmũgita na kũmũuria ciũria nĩguo aarie maũndũ mainĩ,

⁵⁴ makĩgeria kũmũtega maigue kana nĩ harĩ ũndũ mũũrũ angĩaria.

12

Gũkaanio na Kũũmĩrĩrio

¹ O hĩndĩ ĩyo, rĩrĩa kĩrĩndĩ kĩa andũ ngiri nyingĩ kĩonganĩte hamwe, nginya makarangana-rĩ, Jesũ akĩamba kwarĩria arutwo ake, akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyererei ndawa ya kũmbia mĩgate ya Afarisai, na nĩyo ũhinga.

² Gũtirĩ ũndũ mũhithanie ũtakaguũrio, o na kana ũndũ mũhithe ũtakamenyeka.

³ Maũndũ marĩa mwarĩirie nduma-inĩ, makaiguuo mũthenya barigici, na ũrĩa wothe mwanahahanĩrĩra matũ-inĩ mũrĩ tũnyũmba twa thĩinĩ, nĩũkanĩrĩrwo kuuma nyũmba igũrũ.

⁴ “Ngũmwĩra atĩrĩ arata akwa, tigagai gwĩtigĩra arĩa mooragaga mwĩrĩ na thuutha ũcio gũtirĩ ũndũ mangĩhota gwĩka.

⁵ No nĩ ngũmuonia ũrĩa inyuĩ mwagĩrĩrwo nĩ gwĩtigĩra: Mwĩtigagĩrei ũrĩa ũngĩũraga mwĩrĩ na thuutha wa ũguo arĩ na ũhoti wa gũikia mũndũ Jehanamu. Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mwĩtigagĩrei ũcio.

⁶ Githĩ tũnyoni tūtano tũtiendagio tũthendi twĩrĩ? No rĩrĩ, gũtirĩ o na kamwe gatuo Ngai ariganagirwo nĩko.

⁷ No ti-itherũ, o na njuĩrĩ cianyu cia mũtwe nĩ ndare. Tigagai gwĩtigĩra, inyuĩ mũrĩ a bata gũkĩra tũnyoni tũngĩ.

⁸ “Ngũmwĩra atĩrĩ, ũrĩa wothe ũkanyumbũra mbere ya andũ, o nake Mũrũ wa Mũndũ nĩakamumbũra mbere ya araika a Ngai.

⁹ No ũrĩa ũkangaana mbere ya andũ ũcio nĩagakaanwo mbere ya araika a Ngai.

¹⁰ Nake mũndũ o wothe ũrĩa ũgaacambia Mũrũ wa Mũndũ nĩakarekerwo, no ũrĩa wothe ũkaruma Roho Mũtheru ndakarekerwo.

¹¹ “Rĩrĩa mũgaatwarwo mbere ya thunagogi, na mbere ya aathani na anene mũciirithio-rĩ, mũtikanetange na ũrĩa mũgacookia kana ũrĩa mũkoiga,

¹² nĩgũkorwo hĩndĩ ĩyo Roho Mũtheru nĩakamũruta ũrĩa mwagirĩrwo nĩ kuuga.”

Ngerekano ya Gĩtonga Kĩrimũ

¹³ Mũndũ ũmwe warĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ acio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, ĩra mũrũ wa maitũ tũgayane nake igai riitũ.”

¹⁴ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ, nũũ ũndũite wa kũmũtuithania ciira kana wa kũmũgayania indo cianyu?”

¹⁵ Agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mwĩmenyererei! Mũtigakorokere maũndũ; nĩgũkorwo muoyo wa mũndũ ndũthimagwo na mũigana wa indo iria arĩ nacio.”

¹⁶ Agĩcooka akĩmahe ũhoru na ngerekano, akĩmeera atĩrĩ, “Mũgũnda wa mũndũ ũmwe gĩtonga nĩwaciarire mũno.

¹⁷ Nake akĩyũria na ngoro yake atĩrĩ, ‘Ngwĩka atĩa? Ndirĩ na handũ ha kũiga magetha makwa.’

¹⁸ “Agĩcooka akiuga atĩrĩ, ‘Nĩndamenya ũrĩa ngwĩka. Ngũtharia makũmbĩ makwa, njake mangĩ manene kũrĩ mo, njige magetha makwa mothe na indo ciakwa ciothe kuo.

¹⁹ Njooke njũire ngoro yakwa atĩrĩ, “Ũrĩ na indo nyingĩ njega wĩgũire cia gũkũigana mĩaka mũngĩ. Wĩhuurũkĩre, ũrĩe na ũnyue, na ũcanjamũke.”

²⁰ “No Ngai akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Wee kĩrimũ gĩkĩ! Ũtukũ ũyũ wa ũmũthĩ nĩgũwĩtio muoyo waku. Indo icio wĩgũire-rĩ, igaatuĩka cia ũ?’

²¹ “Ũguo nĩguo gũgaatuĩka harĩ mũndũ o wothe ũrĩa wĩigagĩra mĩthithũ, no akaaga gwĩtongia na ũhoru wa Ngai.”

Mũtigatangĩke

22 Jesũ agĩcooka akĩira arutwo ake atĩrĩ, “Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, mūtigetangage nĩ ũndũ wa mĩoyo yanyu nĩ ũndũ wa kĩrĩa mũrĩrĩaga, kana kĩrĩa mũrĩhumbaga mĩrĩ yanyu.

23 Muoyo-rĩ, ũrĩ bata gũkĩra irio, naguo mwĩrĩ ũrĩ bata gũkĩra nguo.

24 Ta mwĩciiriei ũhoru wa mahuru: Matihaandaga kana makagetha, o na matirĩ kũndũ gwa kũiga irio kana makũmbĩ, no Ngai nĩamaheaga irio. Inyuĩ githĩ mūtirĩ a bata mũno gũkĩra nyoni!

25 Nũũ wanyu ũngĩhota kuongerera muoyo wake ithaa o na rĩmwe nĩ ũndũ wa gwĩtanga?

26 Rĩu-rĩ, angĩkorwo mũtingĩhota gwĩka ũndũ mũnini ũguo-rĩ, mũgĩtangĩkaga na maũndũ macio mangĩ nĩkĩ?”

27 Ta mwĩcũraniei ũrĩa itoka ikũraga. Itirutaga wĩra kana ikogotha ndigi. No ngũmwĩra atĩrĩ, o na Solomoni arĩ na riiri wake wothe, ndaagemete ta kĩmwe gĩacio.

28 Angĩkorwo ũguo nĩguo Ngai ahumbaga nyeki ya gĩthaka, ĩrĩa ĩrĩ ho ũmũthĩ na rũciũ igaikio mwaki-inĩ-rĩ, githĩ inyuĩ ndarĩkĩmũhumbaga makĩria, inyuĩ mwĩtikĩtie o hanini!

29 Tigagai gũthĩnĩka ngoro-inĩ cianyu nĩ ũndũ wa kĩrĩa mũrĩrĩaga kana mũrĩnyuuga; mūtigatangĩkage nĩ ũndũ wa ũguo.

30 Nĩgũkorwo maũndũ maya mothe nĩmo andũ a gũkũ thĩ arĩa matetikĩtie Ngai macaranagia namo, no Ithe wanyu nĩoĩ atĩ nĩmũbatarĩtio nĩmo.

31 No rĩrĩ, caragai ũthamaki wake, na maũndũ maya mangĩ mothe nĩmũrĩheagwo o namo.

32 “Tigagai gwĩtigĩra, inyuĩ rũũru rũrũ rũnini, nĩgũkorwo Ithe wanyu nĩonete arĩ wega kũmũhe ũthamaki ũcio.

33 Endiai indo iria mũrĩ nacio mũcooke mũteithie athĩni. Mwĩthondekerei ibeeti cia mbeeca iria itangĩtarũka, na mwĩgũire na kĩgũna igũrũ kĩrĩa gĩtangĩthira, kũrĩa gũtarĩ mũici ũngĩkuhĩrĩria na gũtirĩ memenyi cia gũkĩananga

34 Nĩgũkorwo o kũrĩa mĩthiithũ wanyu ĩrĩ, nokuo ngoro cianyu o nacio irĩkoragwo irĩ.

Gũikara Mwĩguĩte

35 “Ikaragai mwĩhotorete, mwĩhaarĩrie gũtungata, na mũige matawa manyu magĩakanaga,

36 o ta andũ metereire mwathi wao acooke kuuma iruga-inĩ rĩa kĩhikania, nĩguo rĩrĩa agaacooka, aaringaringa mũrango mamũhingũrĩre o narua.

37 Nĩũgakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata iria mwathi wacio agaakora ciĩguĩte rĩrĩa agacooka. Ngũmwĩra

atĩrĩ na ma, nĩakehotoro acitungatĩre, aciikarie metha-inĩ, na acooke acirehere irio irĩe.

³⁸ Nĩũgakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata iria mwathi wacio agaakora ciĩhaarĩirie, o na angĩgooka ũtukũ gatagatĩ kana thaa kenda gũgĩkĩa.

³⁹ No rĩrĩ, menyai ũũ: Korwo mwene nyũmba nĩamenyete ithaa rĩrĩa mũici egũũka-rĩ, ndangĩarekire nyũmba yake ĩtuo.

⁴⁰ O na inyuĩ no nginya mũikarage mwĩhaarĩirie, tondũ Mũrũ wa Mũndũ agooka ithaa rĩrĩa mĩtamwĩrĩgĩrĩire.”

⁴¹ Petero akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani, nĩ ithuĩ ũrahe ũhoro na ngerekano ĩno kana ũreera mũndũ o wothe?”

⁴² Nake Mwathani agĩcookia akĩmũũria atĩrĩ, “Ndungata ya kwĩhokwo na njũgĩ, o ĩrĩa mwathi wayo angĩhokera kũroraga ndungata ciake, na ĩciheage irio hĩndĩ ĩrĩa yagĩrĩire, nĩrĩkũ?”

⁴³ Nĩũgakorwo ũrĩ ũndũ mwega harĩ ndungata ĩyo, ĩrĩa mwathi wayo agooka akore ĩgĩka ũguo.

⁴⁴ Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩakamĩhokera indo ciake ciothe.

⁴⁵ No rĩrĩ, ĩ ndungata ĩyo ĩngũĩra na ngoro yayo atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa ndaracooka narua,’ nayo yambĩrĩrie kũhũũra ndungata cia arũme na cia andũ-a-nja, na kũrĩa na kũnyua na kũrĩo-rĩ,

⁴⁶ Mwathi wa ndungata ĩyo agooka mũthenya ũrĩa ĩtamwĩrĩgĩrĩire o na ithaa rĩrĩa ĩtooĩ, nake nĩakamĩherithia mũno, na amĩtuĩre ciira ta wa andũ arĩa matarĩ ehokeku.

⁴⁷ “Ndungata ĩrĩa ĩmenyaga ũrĩa mwathi wayo endaga na ndĩhaaragĩria kana ĩgeeka ũrĩa Mwathi wayo endaga, ĩkaahũũrwo mahũũra maingĩ.

⁴⁸ No ĩrĩa ĩtooĩ na nĩĩkaga maũndũ marĩa magĩrĩire kũherithanĩrio, ĩkaahũũrwo mahũũra matarĩ maingĩ. Ũrĩa wothe ũheetwo indo nyingĩ, ageetio indo nyingĩ; nake ũrĩa wĩhokeirwo nyingĩ makĩria nĩageetio nyingĩ makĩria.

Gũtirĩ Thayũ o tiga Nyamũkano

⁴⁹ “Njũkĩte kũrehe mwaki gũkũ thĩ, naarĩ korwo mwaki ũcio nĩwambĩrĩrie gwakana!

⁵⁰ No ndĩ na ũbatithio ndĩrĩbatithio naguo, no kaĩ nĩngũthĩnĩka mũno ũngĩgaakinya-ĩ!

⁵¹ Mũgwĩciiria ndokire kũrehe thayũ gũkũ thĩ? Ngũmwĩra atĩrĩ, ũguo tiguu, ndookire kũrehe nyamũkano.

⁵² Kuuma rĩu gũthĩĩ na mbere, andũ atano a mũciĩ ũmwe marĩkoragwo magayũkanĩte, atatũ magookĩrĩra eerĩ, nao eerĩ magookĩrĩra atatũ.

53 Nao marīkoragwo magayūkanīte ūū, ithe agookīrīra mūriū nake mūriū agookīrīra ithe, nyina agookīrīra mwarī nake mwarī agookīrīra nyina, nyaciarawe agookīrīra mūtumia wa mūriū nake mūtumia wa mūriū agookīrīra nyaciarawe.”

Gūkūūrana Mahinda

54 Jesū akīra kīrīndī kīu atīrī, “Hīndī īrīa muona itu rīkīambata riumīte ithūiro, o rīmwe muugaga atīrī, ‘Nīgūkuura mbura,’ na gūkoira.

55 Hīndī īrīa rūhuho rwahurutana ruumīte gūthini muugaga atīrī, ‘Nīgūkūgīa na ūrugarī,’ na gūkaḡīa.

56 Inyuī hinga ici! Nīmūūi wega gūkūūrana ūrīa igūrū na thī gūtariī. Mūkīremagwo nīgūkūūrana ūhoru wa mahinda maya tūrī nīkī?

57 “Mwagaga gwītūira inyuī ene ūrīa kwagīrīre nīkī?

58 Na rīrī, rīrīa mūrathiī na thū yaku kūrī mūciirithania-rī, geria mūno wīguithanie nayo mūrī o njīra-inī, ndīgagūkururie īgūtware kūrī mūciirithania, nake mūciirithania akūneane kūrī mūnene, nake mūnene ūcio agūkie njeera.

59 Ngūkwīra atīrī, ndūkoima kuo ūtarīhīte thiirī wothe, hatarī gathendi ūgūtigia.”

13

Mwīrirei kana Mūthire

1 Na rīrī, nī kwarī na andū amwe maarī ho hīndī īyo, arīa meerire Jesū ūhoru wa andū a Galili arīa mooragītwo nī Pilato makīruta magongona, nayo thakame yao igītukana na ya nyamū cia magongona mao.

2 Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Anga mūgwīciiria atī andū acio maanyariirwo ūguo tondū acio maarī ehia gūkīra andū acio angī othe a Galili?

3 Ngūmwīra atīrī, aca! No rīrī, mwaga kwīrira, o na inyuī inyuothe mūkaniinwo o tao.

4 Kana andū arīa ikūmi na anana, arīa magwīrīrwo nī nyūmba īrīa ndaaya kūu itūūra rīa Siloamu īkīmooraga-rī, anga mūgwīciiria atī maarī na mahītia maingī gūkīra andū arīa angī othe maatūūruga kūu Jerusalemu?

5 Ngūmwīra atīrī, aca! No rīrī, mwaga kwīrira, o na inyuī inyuothe mūkaaniinwo o tao.”

6 Agīcooka akīmaarīria na ngerekano, akiuga atīrī, “Mūndū ūmwe aarī na mūkūyū wahandīttwo thīinī wa mūgūnda wake wa mīthabibū, nake agīthī gūcaria maciaro mūtī-inī ūcio, no ndaigana kuona ngūyū o na īmwe.

⁷ Nĩ ũndũ ũcio, akĩira mūruti wa wĩra wa mũgũnda ũcio wa mĩthabibũ atĩrĩ, ‘Rĩu nĩ mĩaka itatũ njũkaga gũcaria maciaro mũkũyũ-inĩ, ũyũ na ndirĩ ndoona ngũyũ o na ĩmwe. Ūteme! Ūthũkagĩria mũgũnda nĩkĩ?’

⁸ “No mũndũ ũcio akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi ũyũ, nĩtũreke ũikare mwaka ũngĩ ũmwe, ndĩũrĩmĩre na ndĩwĩkĩre thumu.

⁹ Naguo ũngĩciara hĩndĩ ĩyo, nĩ wega! No ũngĩaga gũciara, no ũtemwo.’ ”

Mũtumia Kĩonje Kũhonio Mũthenya wa Thabatũ

¹⁰ Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe wa Thabatũ, Jesũ nĩkũrutana aarutanaga thĩinĩ wa thunagogi ĩmwe,

¹¹ nakuo gũgĩkorwo nĩ kwarĩ na mũtumia wonjetio nĩ ngoma thũku mĩaka ikũmi na ĩnana. Atũire ainamĩrĩire atekũhota gwĩtiira o na hanini.

¹² Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ aamuonire, akĩmwĩta, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ nĩwohorwo kuuma kũrĩ wonje waku.”

¹³ Agĩcooka akĩmũigĩrĩra moko, na kahinda o kau agĩtiira, na akĩgooca Ngai.

¹⁴ Nike mũnene wa thunagogi akĩrakara mũno nĩ ũndũ wa Jesũ kũhonania mũthenya wa Thabatũ. Nike akĩira andũ atĩrĩ, “He na mĩthenya itandatũ ya kũruta wĩra. Nĩ ũndũ ũcio, ũkagai kũhonio mĩthenya ĩyo, no ti mũthenya wa Thabatũ.”

¹⁵ Nowe Mwathani akĩmũcookeria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Inyuĩ hinga ici! Githĩ o mũndũ wanyu ndohoraga ndegwa yake kana ndigiri yake yume kiugũ mũthenya wa Thabatũ, amĩtware ithĩ ĩkanyue maaĩ?”

¹⁶ Nike mũtumia ũyũ mwarĩ wa Iburahĩmu, ũrĩa ũtũire ohetwo nĩ Shaitani mĩaka ikũmi na ĩnana; ndakĩagĩrĩrwo nĩ kuohorwo o na kũrĩ mũthenya wa Thabatũ?”

¹⁷ Rĩrĩa oigire ũguo, thũ ciake ciothe igĩconoka, no kĩrĩndĩ kũ kĩa andũ gĩgĩkena nĩ ũndũ wa maũndũ ma magegania marĩa eekaga.

Ngerekano ya Mbegũ ya Karatarĩ na ya Ndawa ya Kũmbia Mĩgate

¹⁸ Ningĩ Jesũ akĩũria atĩrĩ, “Ūthamaki wa Ngai ũhaanaine na kĩ? Na ngũgerekania na kĩ?”

¹⁹ Ūhaana ta mbeũ ya karatarĩ ĩrĩa mũndũ oire akĩhaanda mũgũnda wake. Igĩkũra igĩtuĩka mũtĩ, nacio nyoni cia rĩera-inĩ igĩũka igĩaka itara hongea-inĩ ciaguo.”

²⁰ Ningĩ akĩũria atĩrĩ, “Ingĩgerekania ũthamaki wa Ngai na kĩ?”

21 Ūhaana ta ndawa ya kũmbia mĩgate ĩrĩa mũndũ-wanja ooire na akĩmĩtukania na mũtu mũingĩ, o nginya wothe ũkĩimba.”

Mũrango ũrĩa Mũceke

22 Nike Jesũ agĩthĩ ahĩtũkĩire matũũra-inĩ na tũtũũra-inĩ akĩrutanaga erekeire Jerusalemu.

23 Nike mũndũ ũmwe akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani anga no andũ anini tu makahonokio?”

Nike akĩmeera atĩrĩ,

24 “Geragai na hinya gũtoonyera mũrango ũrĩa mũceke; tondũ ngũmwĩra atĩrĩ, andũ aingĩ nĩ makaageria gũtoonya, no matikahota.

25 Rĩrĩa mwene nyũmba agaakorwo okĩrĩte na ahinge mũrango-rĩ, mũkaarũgama hau nja mũkĩringaringaga mũrango mũkĩmũthaihaga, mũkoiga atĩrĩ, ‘Mwathi witũ, tũhingũrĩre mũrango.’

“Nike nĩakamũcookeria amwĩre atĩrĩ, ‘Nĩ ndimũũĩ o na ndiũĩ kũrĩa muumĩte.’

26 “Hĩndĩ ĩyo nĩmũkoiga atĩrĩ, ‘Nĩtwarĩanagĩra na tũkanyuuanĩra nawe, o na nĩwarutanaga njĩra-inĩ cia matũũra maitũ.’

27 “Nowe nĩakamacookeria atĩrĩ, ‘Nĩ ndimũũĩ, o na ndiũĩ kũrĩa muumĩte. Njehererai, inyuĩ inyuothe mwĩkaga ũũru!’

28 “Kũu nĩgũkagĩa na kĩrĩro, na kũhagarania magego, rĩrĩa mũkoona Iburahĩmu, na Isaaka, na Jakubu, na anabii othe marĩ ũthamaki-inĩ wa Ngai, no inyuĩ mũkorwo mũikĩtio nja.

29 Nao andũ nĩmagooka kuuma mwena wa irathĩro, na wa ithũiro, na wa gathigathini, na wa gũthini, maikare thĩ iruga-inĩ kũu ũthamaki-inĩ wa Ngai.

30 No ti-itherũ, nĩ kũrĩ andũ marĩ thuutha magaatũka a mbere, na nĩ kũrĩ a mbere magaatũka a thuutha.”

Kĩeha kĩa Jesũ nĩ ũndũ wa Jerusalemu

31 O hĩndĩ ĩyo Afarisai amwe magĩũka kũrĩ Jesũ makĩmwĩra atĩrĩ, “Uma gũkũ ũthĩ kũndũ kũngĩ. Herode nĩarenda gũkũũragithia.”

32 Nike agĩcookia atĩrĩ, “Thĩĩ mũkeere mbwe ĩyo atĩrĩ, ‘Ūmũthĩ na rũciũ ngũkorwo ngĩngata ndaimono na ngĩhonia andũ, na mũthenya wa ĩtatũ ndĩkie wĩra wakwa.’

33 O na kũrĩ ũguo, ũmũthĩ na rũciũ o na oke no nginya ngorwo ngĩthĩ o na mbere, nĩgũkorwo ti-itherũ gũtirĩ mũnabii ũngĩkuĩra nja ya Jerusalemu!

34 “Atĩrĩrĩ, wee Jerusalemu, Jerusalemu, wee ũragaga anabii, na ũkahũra na mahiga nyuguto arĩa matũmĩtwo

kūrī we, nī maita maingī atīa ndanenda gūcookanīrīria ciana ciaku hamwe o ta ūrīa ngūkū ĩcookanagīrīria tūcui twayo mathagu-inī mayo, no ndūnjītīkagīria!

³⁵ Atīrīrī, nyūmba yaku ĩyūrīte ihooru. Ngūmwīra atīrī, mūtīkanyona rīngī o nginya rīrīa mūkoiga atīrī, 'Kūrathimwo nī mūdū ūrīa ūgūka na rītwa rīa Mwathani.' "

14

Jesū e Nyūmba kwa Mūfarisai

¹ Na rīrī, mūthenya ūmwe wa Thabatū, Jesū nīathiire kūrīa irio nyūmba ya mūnene ūmwe wa Afarisai, nao andū maikarīte mamūrorete mūno.

² Na hau mbere yake nī haarī na mūdū warūarīte mūrīmū wa kūimba mwīrī.

³ Jesū akīūra Afarisai na arutani a watho atīrī, "Watho nīwītīkīrītīe kūhonania mūthenya wa Thabatū, kana ndwītīkīrītīe?"

⁴ No-o magīkira ki. Nake akīnyiita mūdū ūcio, akīmūhonania na akīmwīra athīi.

⁵ Agīcooka akīmooria atīrī, "Nūū wanyu ūngīaga kūruta mūrīū irima, kana ndegwa yake ĩgwīte irima rīa maaī mūthenya wa Thabatū?"

⁶ Nao makīaga ūndū wa kūmūcookeria.

⁷ Rīrīa Jesū oonire ūrīa ageni maathuuraga itī iria ciaikaragīrwo nī ageni a gūtīo maikarīre cio-rī, akīmahe ngerekano ĩno, akiuga atīrī:

⁸ "Mūdū angīgwīta iruga-inī rīa kīhikanio-rī, ndūgaikarīre itī iria ciigīrwo ageni a gūtīo, tondū no hakorwo mūdū ūngī mūtīe gūgūkīra wītītwo nī mwene iruga.

⁹ Kūngīkīhaana ūguo-rī, mwene iruga ūrīa ūmwītīte inyuī eerī no ooke, akwīre atīrī, 'Eherera mūdū ūyū gītī kīu.' Hīndī ĩyo, nīūgaakara thuutha biū ūconokete.

¹⁰ No hīndī ĩrīa ūngītwo-rī, ikaragīra itī cia thuutha, nīgeetha ūrīa ūgwītīte ooka, akwīre atīrī, 'Mūrata wakwa, thīi ūgaikare harīa mbere.' Hīndī ĩyo nīūkaheo gītīo maitho-inī ma ageni arīa angī othe.

¹¹ Nīgūkorwo mūdū ūrīa wothe wītūgagīria nīakanyīhio, na ūrīa wothe wīnyīhagia nīagatūūgīrio."

¹² Jesū agīcooka akīra mūdū ūcio wamwītīte atīrī, "Waruga iruga rīa mūthenya kana rīa hwaī-inī-rī, ndūgetage o arata aku kana ariū a thoguo, kana andū anyu, o na kana andū arīa atongu a itūūra rīanyu; ūngīka ūguo-rī, nao nīmagagwīta na nī ūndū ūcio makūrīhe ūguo ūmekīte.

13 No hĩndĩ ĩrĩa waruga iruga ĩtaga athĩini, na cionje, na ithua, na atumumu,

14 nawe nĩũkarathimwo. O na gũtuĩka matingĩhota gũkũrĩha, nĩũkarĩhwo hĩndĩ ĩrĩa andũ arĩa athingu makaariũkio.”

Ngerekano ya Iruga Inene

15 Na rĩrĩa mũndũ ũmwe wa arĩa maikarĩte metha-inĩ hamwe nake aiguire ũguo, akĩira Jesũ atĩrĩ, “Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũkaarĩa irio iruga-inĩ rĩa ũthamaki wa Ngai.”

16 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũmwe nĩahaarĩrie iruga inene na agĩta agenĩ aingĩ.

17 Nacio thaa cia kũrĩa ciakinya, agĩtũma ndungata yake ĩkeere andũ arĩa meetĩtwo atĩrĩ, ‘Ūkai, nĩgũkorwo maũndũ mothe nĩmahaarĩrie.’

18 “Nao othe, o mũndũ akĩambĩrĩria kũheana ciĩgwatio. Wa mbere akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩragũrire mũgũnda na no nginya thĩ ngawone. Thĩ ũmwĩre andekere.’

19 “Ūrĩa ũngĩ akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩragũrire ndegwa ikũmi cia kũrĩma, na nĩndĩrathiĩ gũcigeria. Thĩ ũmwĩre andekere.’

20 “Nake ũngĩ akiuga atĩrĩ, ‘No hĩndĩ ndĩrahikanirie, nĩ ũndũ ũcio ndiihota gũũka.’

21 “Ndungata ĩyo ĩgĩthĩ, ĩkĩmenyithia mwathi wayo ũhoro ũcio. Hĩndĩ ĩyo mwene mũciĩ akĩrakara na agĩatha ndungata ĩyo akĩmũira atĩrĩ, ‘Umagara narua ũthĩ njĩra-inĩ iria nene, o na tũcĩra-inĩ twa itũũra, ũrehe athĩini, na cionje, na arĩa atumumu, o na ithua.’

22 “Nayo ndungata ĩyo ĩkiuga atĩrĩ, ‘Mwathi wakwa, ũrĩa wathanire nĩwĩkĩtwo, na no hatigaire handũ.’

23 “Hĩndĩ ĩyo Mwathi wayo akĩira ndungata ĩyo atĩrĩ, ‘Umagara ũthĩ rĩu njĩra-inĩ na ndeere-inĩ cia mĩgũnda, ũkaringĩrĩrie andũ moke nĩgeetha nyũmba yakwa ĩyũre.

24 Ngũmwĩra atĩrĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wa acio metĩtwo ũgaacama iruga rĩakwa.”

Thogora wa Gũtuĩka Mũrutwo

25 Na rĩrĩ, andũ aingĩ nĩmatwaranire na Jesũ, nake akĩmahũgũkĩra, akĩmeera atĩrĩ,

26 “Mũndũ o wothe angĩũka kũrĩ nĩ na aage gũthũũra ithe na nyina, na mũtumia wake, na ciana ciake, na ariũ a nyina, na aarĩ a nyina, o na muoyo wake we mwene-rĩ, ndangĩhota gũtuĩka mũrutwo wakwa.

27 Nake mũndũ o wothe ũtegwĩkuũira mũtĩ wake wa kwambĩrwo anũmĩrĩre, ndangĩhota gũtuĩka mũrutwo wakwa.

28 “Atĩrĩrĩ, mũndũ ùmwe wanyu angĩenda gwaka nyũmba ndaaya na igũrũ-rĩ, githĩ ndangĩamba gũikara thĩ atare thogora nĩguo one kana wĩra na mbeeca cia kũmĩrĩkia?”

29 Nĩgũkorwo angĩremwo nĩ kũmĩrĩkia thuutha wa gwaka mũthingi, andũ arĩa othe marĩmĩonaga nĩmarĩmũthekagĩrĩra,

30 makoiga atĩrĩ, ‘Mũndũ ùyũ aambĩrĩrie gwaka nyũmba akĩremwo nĩ kũmĩrĩkia.’

31 “Kana mũthamaki angĩkorwo akiriĩ gũthiĩ kũrũa mbaara na mũthamaki ùngĩ-rĩ, githĩ ndangĩamba gũikara thĩ ecũũranie kana ahota kũrũa arĩ na andũ ngiri ikũmi na mũthamaki ùrĩa ùroka kũmũũkĩrĩra arĩ na andũ ngiri mĩrongo ĩrĩ?”

32 Angĩona atĩ ndangĩhota kũmũtooria, angĩtũmĩra mũthamaki ùcio ùngĩ andũ arĩ o kũraya mathiĩ makamũurie kũgĩe na thayũ.

33 Ùguo noguo, mũndũ o wothe wanyu angĩaga kũrekia indo ciothe iria arĩ nacio, ndangĩtuĩka mũrutwo wakwa.

34 “Na rĩrĩ, cumbĩ nĩ mwega, no cumbĩ ùngĩkorwo nĩũthirĩte mũcamo waguo-rĩ, ùngĩcooka gũcamithio ta cumbĩ na kĩ?”

35 Cumbĩ ùcio ndũrĩ bata gũitwo tĩiri-inĩ o na kana gũitwo kĩara-inĩ, nĩgũteeo ùteagwo.

“Ùrĩa ùrĩ na matũ ma kũigua, nĩakũigue.”

15

Ngerekano ya Ng'ondu Yũrĩte

1 Na rĩrĩ, etia mbeeca cia igooti na “ehia” othe nĩmoonganaga harĩ we nĩguo mamũigue.

2 No Afarisai na arutani a watho magĩteta makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ùyũ nĩamũkagĩra ehia na akarĩianĩra nao.”

3 Nĩ ùndũ ùcio Jesũ akĩmahe ngerekano ĩno akĩmeera atĩrĩ:

4 “Mũndũ ùmwe wanyu angĩkorwo na ng'ondu igana rĩmwe, na ĩmwe yacio yũre-rĩ, githĩ ndatigaga icio mĩrongo kenda na kenda kũu werũ-inĩ, athiĩ agacarie ĩyo ĩmwe yũrĩte, nginya amĩone?”

5 Na aarĩkia kũmĩona, akamũigĩrĩra ciande ciake akenete,

6 akainũka mũciĩ. Agacooka ageeta arata ake na andũ a itũũra hamwe, akameera atĩrĩ, ‘Ūkai tũkenanĩre nĩ ùndũ nĩnyonete ng'ondu yakwa ĩrĩa ĩrorĩte.’

7 Ngũmwĩra atĩrĩ, ùguo noguo kũgĩaga gĩkeno kĩnene igũrũ nĩ ùndũ wa mũndũ ùmwe mwĩhia wĩrirĩte, gũkĩra ùrĩa gũkenagwo nĩ ùndũ wa andũ mĩrongo kenda na kenda athungo arĩa matabatarĩtio nĩ kwĩrira.

Ngerekano ya Ciringi Yūrīte

⁸ “Kana mūtumia angĩkorwo arĩ na icunjĩ ikūmi cia betha, ĩmwe yacio yūre-rĩ, githĩ ndagwatagia tawa, akahaata nyũmba yothe, na akamĩcaria na kīyo o nginya amĩone?”

⁹ Na amĩona-rĩ, ageeta arata ake o na andũ a itũūra hamwe, akameera atĩrĩ, ‘Ūkai tũkenanĩre tondũ nĩnyonete mbeeca yakwa ĩrĩa ĩrorĩte.’

¹⁰ Ngũmwĩra atĩrĩ, ũguo noguo gũkoragwo na gĩkeno harĩ araika a Ngai nĩ ũndũ wa mwĩhia ũmwe wĩrirĩte.”

Ngerekano ya Mwanake ũrĩa Worĩte

¹¹ Jesũ agĩthĩĩ na mbere akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe warĩ na ariũ eerĩ.

¹² Ūrĩa mũnini akĩira ithe atĩrĩ, ‘Baba ngaĩra igai rĩrĩa rĩngĩgatuĩka rĩakwa.’ Nĩ ũndũ ũcio ithe akĩmagayania indo ciake.

¹³ “Na matukũ manini mathira, mũriũ ũcio mũnini agĩcookanĩrĩria indo ciake ciothe, akiumagara agĩthĩĩ bũrũri warĩ kũraya, na arĩ kũu agĩitanga indo ciake na mũtũũrĩre wa ũmaramari.

¹⁴ Nake aarĩkia kũhũthĩra indo ciake ciothe, gũkĩgĩa na ng’aragu nene kũu bũrũri ũcio wothe, nake akĩambĩrĩria gũthĩnĩka.

¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio agĩthĩĩ kũũria wĩra kũrĩ mũndũ ũmwe wa bũrũri ũcio, nake akĩmũtwara akarĩithagie ngũrwe gĩthaka-inĩ gĩake.

¹⁶ Nĩeriragĩria kwĩhũũnia na makoro marĩa maarĩagwo nĩ ngũrwe icio tondũ gũtirĩ mũndũ wamũheaga kĩndũ gĩa kũrĩa.

¹⁷ “Na rĩrĩa ecookerire, akiuga atĩrĩ, ‘Nĩ ndungata ciigana atĩa cia baba irĩ na irio cia gũciigana o na igatigara, na nĩ nguagĩre gũkũ nĩ ng’aragu!’

¹⁸ Nĩngũũkĩra thĩĩ kũrĩ baba ngamwĩre atĩrĩ: Baba, nĩnjĩhĩrie Ngai na ngakwĩhĩria.

¹⁹ Ndiagĩrĩrwo nĩgũcooka gwĩtagwo mũrũguo rĩngĩ; ndua ta ndungata ĩmwe yaku.’

²⁰ Nĩ ũndũ ũcio agĩũkĩra, agĩthĩĩ kũrĩ ithe.

“No arĩ o haraaya, ithe akĩmuona, nake akĩringwo nĩ tha nĩ ũndũ wake; agĩteng’era kũrĩ mũrũwe, akĩmũhĩmbĩria na akĩmũmumunya.

²¹ “Nake mũriũ akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Baba, nĩnjĩhĩrie Ngai o na ngakwĩhĩria. Ndiagĩrĩrwo nĩgũcooka gwĩtagwo mũrũguo rĩngĩ.’

²² “No ithe akĩira ndungata ciake atĩrĩ, ‘Thĩĩ narua mũrehe nguo ĩrĩa njega mũno mũmũhumbe, na mũmwĩkĩre gĩcũhĩ kĩara, na iraatũ magũrũ.

23 Ningĩ mũrehe njaũ ya gĩcegũ ĩrĩa noru mũmĩthĩnje. Mũreke tũgĩe na iruga na tũkũngũire.

24 Nĩgũkorwo mũriũ ũyũ wakwa ararĩ mũkuũ na nĩariũkĩte; nĩarorĩte na rĩu nĩonekete.' Nĩ ũndũ ũcio makĩambĩrĩria gũkũngũira.

25 "Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo mũriũ ũrĩa mũkũrũ aarĩ mũgũnda. Na rĩrĩa aakuhĩrĩrie mũciĩ akĩinũka-rĩ, akũigua gũkĩnwo nyĩmbo na ndũhiũ.

26 Nĩ ũndũ ũcio mũriũ ũcio agĩta ndungata ĩmwe ya mũciĩ, akĩmũria gĩtũmi kĩa maũndũ macio.

27 Nayo ndungata ĩyo ĩkĩmwĩra atĩrĩ, 'Mũrũ wa maitũguo nĩokĩte, nake thoguo nĩamũthĩnjĩire njaũ ya gĩcegũ ĩrĩa noru, tondũ nĩamũcookereire arĩ mwega na arĩ mũgima.'

28 "Mũrũ wa nyina ũcio mũkũrũ akĩrakara na akĩrega gũtoonya nyũmba. Nĩ ũndũ ũcio ithe akiuma nja, akĩmũthaitha atoonye thĩinĩ.

29 No akĩira ithe atĩrĩ, 'Ta thikĩrĩria! Ndũire ngũrutagĩra wĩra mũaka ĩyo yothe, na ndirĩ ndarega gũgwathĩkĩra. No rĩrĩ, ndũrĩ waahe o na koori nĩguo tũkũngũire na arata akwa.

30 No rĩrĩa mũrũguo ũyũ ũitangĩte indo ciaku na maraya ainũka, ũkamũthĩnjĩra njaũ ya gĩcegũ ĩrĩa noru!'

31 "Ithe akĩmwĩra atĩrĩ, 'Mũrũ wakwa, wee tũtũũraga nawe hĩndĩ ciothe, na indo ciothe iria ndĩ nacio nĩ ciaku.

32 No nĩtwagĩrĩrwo gũkũngũira na gũcanjamũka, tondũ mũrũ wa maitũguo ũyũ ararĩ mũkuũ na rĩu nĩariũkĩte; nĩarorĩte na rĩu nĩonekete.' "

16

Ngerekano ya Mũrũgamĩrĩri Indo Warĩ Mũũgĩ

1 Nake Jesũ akĩira arutwo ake atĩrĩ: "Nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe warĩ gĩtonga, nake nĩ aarĩ na mũrori wa indo ciake mũrori ũcio nĩathitangirwo kũrĩ gĩtonga kũu atĩ nĩaitangaga indo ciake.

2 Nĩ ũndũ ũcio agĩta mũrori ũcio wa indo, akĩmwĩra atĩrĩ, 'Ũhoru ũcio ndĩraigua ũgũkoniĩ nĩ ũrĩkũ? Heana ũhoru wa ithabu rĩa ũrũgamĩrĩri waku, tondũ ndũgũcooka kũndorera indo ciakwa rĩngĩ.'

3 "Nake mũrori wa indo icio akĩyũria na ngoro atĩrĩ, 'Ngwĩka atĩa rĩu? Mwathi wakwa nĩekũndigithia wĩra. Ndirĩ na hinya mũiganu wa kũrĩma, na nĩngũconoka kũhooya.

4 Rĩu nĩndamenya ũrĩa ngwĩka nĩgeetha rĩrĩa ngaatigithio wĩra gũkũ, andũ makaanyamũkagĩra kwao mũciĩ.'

5 “Nĩ ũndũ ũcio agĩta mũndũ o wothe warĩ na thiiĩ wa mwathi wake. Akĩũria mũndũ wa mbere atĩrĩ, ‘Wee ũrĩ na thiiĩ ũigana atĩa wa mwathi wakwa?’

6 “Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Ndĩ na thiiĩ wa marebe magana meerĩ ma maguta ma mĩtamaiyũ.’

“Mũrori ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Oya marũa maku ma thiiĩ ũikare thĩ narua wandĩke atĩ ũrĩ na thiiĩ wa marebe igana rĩmwe.’

7 “Agĩcooka akĩũria mũndũ wa keerĩ atĩrĩ, ‘Na we ũrĩ na thiiĩ ũigana atĩa?’

“Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Ndĩ na thiiĩ wa makũnia igana rĩmwe ma ngano.’

“Mũrori ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Oya marũa maku ma thiiĩ wandĩke ũrĩ na thiiĩ wa makũnia mĩrongo ĩnana.’

8 “Mwathi ũcio nĩagathĩrĩrie mũrũgamĩrĩri ũcio wa indo ciake ũtaarĩ mwĩhokeku nĩ ũndũ wa kũgĩa na ũũgĩ. Nĩgũkorwo andũ a gũkũ thĩ nĩ oogĩ na maũndũ mao gũkĩra andũ a ũtheri.

9 Ngũmwĩra atĩrĩ, hũthagĩrai ũtonga wa gũkũ thĩ na gũthondeka ũrata na andũ, nĩguo rĩrĩa ũtonga ũcio ũgaathira, mũkaamũkĩrwo ciikaro-inĩ iria cia tene na tene.

10 “Mũndũ ũrĩa wothe ũngĩhokerwo indo nini no ehokerwo o na indo nyingĩ, na ũrĩa wothe ũtangĩhokeka na indo nini o na nyingĩ ndangĩhokerwo.

11 Nĩ ũndũ ũcio mũngĩkorwo mũtarĩ ehokeku na ũtonga wa gũkũ thĩ-rĩ, nũ ũngĩmwĩhokera ũtonga ũrĩa wa ma?

12 Ningĩ mũngĩkorwo mũtarĩ ehokeku na indo cia andũ arĩa angĩ-rĩ, nũ ũngĩmũhe indo cianyu ene?

13 “Gũtirĩ ndungata ĩngĩhota gũtungatĩra aathani eerĩ. Nĩ ũndũ no ĩthũũrĩre ũmwe yende ũcio ũngĩ, kana ĩiheane harĩ ũmwe, ĩnyarare ũcio ũngĩ. Mũtingĩtungatĩra Ngai na mũtungatĩre mbeeca.”

14 Nao Afarisai, arĩa meendete mbeeca, rĩrĩa maiguire maũndũ macio mothe, makĩambĩrĩria gũtemba Jesũ.

15 Nake akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ mwĩtuuaga ega maitho-inĩ ma andũ, no Ngai nĩoi ngoro cianyu, nĩgũkorwo ũndũ ũrĩa ũtuagwo wa bata mũno harĩ andũ, nĩguo ũrĩ magigi maitho-inĩ ma Ngai.

Ūrutani Ūngĩ wa Jesũ

16 “Ūhoro wa Watho na ūrutani wa Anabii watũire ũhunjagio nginya hĩndĩ ya Johana ũrĩa Mũbatithania. Kuuma hĩndĩ ĩyo, Ūhoro-ũrĩa-Mwega wa ũthamaki-wa-Ngai nĩ ũhunjagio, na mũndũ o wothe nĩehatagĩrĩria aũtoonye.

17 Nĩ ũhũthũ igũrũ na thĩ gũthira, gũkĩra gaturumo karĩa kanini mũno ka Watho keherio watho-inĩ.

18 “Mündũ ũrĩa wothe ũngĩtigana na mūtumia acooke ahikie mūtumia ũngĩ, ũcio nĩatharĩtie, nake mündũ mūrũme ũrĩa ũngĩhikia mūtumia ũtiganĩte na mũthuuriwe, nĩatharĩtie.”

Gĩtonga na Lazaro

19 “Nĩ kwarĩ mündũ warĩ gĩtonga wehumbaga nguo cia rangi wa ndathi na cia mũthemba wa gatani ĩrĩa njega, nake nĩeekenagia o mũthenya.

20 Na rĩrĩ, kĩhingo-inĩ gĩake nĩhaigagwo mündũ wahooyaga thendi wetagwo Lazaro, waiyũrĩtwo nĩ ironda mwĩrĩ,

21 nake nĩeeriragĩria kũrĩa rũitĩki rũrĩa rwagũũaga kuuma metha-inĩ ya gĩtonga kũ. O na ngui nacio nĩciokaga na igacũna ironda ciake.

22 “Thinda nĩrĩakinyire mũhooi thendi ũcio agĩkua, nao araika makĩmũkuua makĩmũtwara harĩ Iburahĩmu. Gĩtonga kũ o nakĩo nĩgĩakuire na gĩgĩthikwo.

23 Kĩrĩ kũ icua-inĩ, kĩna ruo rũnene, gĩgĩtiira maitho, gĩkĩona Iburahĩmu arĩ haraaya, na Lazaro arĩ hau nake.

24 Nĩ ũndũ ũcio gĩtonga gĩkĩmwĩta gĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Iburahĩmu, Baba, njiguĩra tha, ũtũme Lazaro atobokie mũthia wa kĩara gĩake maaĩ-inĩ ooke aahehie rũrĩmĩ, tondũ ndĩ na ruo rũnene gũkũ mwaki-inĩ ũyũ.’

25 “Nowe Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Mũrũ wakwa, ririkana rĩrĩa watũire muoyo woonaga o maũndũ mega, hĩndĩ ĩyo Lazaro nake oonaga o maũndũ mooru, no rĩu we nĩmũnyamarũre, nawe ũrĩ ruo-inĩ.

26 Hamwe na ũguo-rĩ, gatagatĩ gaitũ nawe harĩ na mũkuru mũriku mũno wĩkĩrĩtwo, nĩguo arĩa mangĩenda kuuma gũkũ tũrĩ moke kũrĩ we matikaahote, o na gũtirĩ mündũ ũngiuma kũ akĩre ooke gũkũ tũrĩ.’

27 “Nakĩo gĩtonga kũ gĩgĩcookia atĩrĩ, ‘Ndagĩgũthaita, baba, ũtũme Lazaro kũrĩ andũ a nyũmba ya baba,

28 nĩgũkorwo ndĩ na ariũ a baba atano. Reke athiĩ akamahe ũhoru, nĩguo matikanooke gũkũ kũrĩ na ruo rũnene ũũ.’

29 “Iburahĩmu akĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Marĩ na Musa na Anabii; nĩmamathikĩrĩrie.’

30 “Nakĩo gĩtonga gĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Iburahĩmu, baba, acio ti aiganu; mündũ angĩthiĩ kũrĩ o oimĩte kũrĩ arĩa akuũ, no merire.’

31 “Agĩkĩmũcookeria atĩrĩ, ‘Angĩkorwo matingũigua Musa na Anabii, o na mündũ angĩriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ matingĩmũigua.’ ”

17

Mehia, Witikio, na Wira wa Ndungata

1 Nake Jesũ akĩira arutwo ake atĩrĩ, “Maũndũ marĩa matũmaga andũ mehie no nginya moke, no mũndũ ũrĩa ũtũmaga maũndũ macio moke kaĩ arĩ na haaro-ĩ!

2 Nĩ kaba mũndũ ta ũcio ohererwo ihiga rĩa gĩthĩ ngingo aikio iria-inĩ, gũkĩra atũme kamwe ga twana tũtũ tũnini keehie.

3 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ikaragai mwĩiguĩte.

“Mũrũ wa thoguo kana mwarĩ wa thoguo angĩhia, mũkaanie, na angĩrira-rĩ, mũrekere.

4 Angĩkwĩhĩria maita mũgwanja o mũthenya ũmwe, na maita macio mothe mũgwanja agooka harĩ we agakwĩra atĩrĩ, ‘Nĩdahera,’ nĩ wega ũmũrekere.”

5 Nao atũmwo makĩira Mwathani atĩrĩ, “Tuongerere wĩtĩkio!”

6 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũngĩkorwo na wĩtĩkio o mũnini ta kabegũ ga karatarĩ-rĩ, mwera mũkũyũ ũyũ atĩrĩ, ‘Kũũrũka, ũkehaande iria-inĩ,’ naguo no ũmwathĩkĩre.

7 “Nĩ mũndũ ũrĩkũ wanyu ũngĩkorwo arĩ na ndungata ya kũmũrĩmĩra na mũraũ kana ya kũmũrĩithĩria ng’ondu, na ndungata ĩyo yoimĩra mũgũnda amũire atĩrĩ, ‘Ūka ũikare thĩ ũrĩe?’

8 Githĩ to amũirire atĩrĩ, ‘Thondekera irio cia hwaĩ-inĩ, na wĩhaarĩrie ũnjikarie ngĩria na ngĩnyua; na thuutha ũcio no ũrĩe na ũnyue?’

9 Ningĩ no agĩcookerie ndungata ĩyo ngaatho nĩ gwĩka ũrĩa ĩrĩtwo ĩke?

10 Ūguo noguo o na inyuĩ, rĩrĩa mweka ũrĩa wothe mwĩrĩtwo mwĩke, ugagai atĩrĩ, ‘Tũrĩ o ndungata itarĩ kĩene; twaruta o wĩra witũ tu.’”

Andũ Ikũmi Kũhonio Mangũ

11 Na rĩrĩ, Jesũ arĩ rũgendo-inĩ rwa gũthĩĩ Jerusalemu nĩagereire mũhaka-inĩ wa Samaria na Galili.

12 Na rĩrĩa aatoonyaga gatũũra kamwe, agĩtũngwo nĩ andũ ikũmi maarĩ na mũrimũ wa mangũ. Makĩrũgama o haraaya,

13 makĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, makiuga atĩrĩ, “Jesũ, Mwathi witũ, tũiguĩre tha!”

14 Hĩndĩ ĩrĩa aamoonire, akĩmeera atĩrĩ, “Thĩĩ mũkeyonanie kũrĩ athĩnjĩri-Ngai.” Na rĩrĩa maathiiaga-rĩ, magĩtherio.

15 Rĩrĩa ũmwe wao onire nĩahonio, akĩhũndũka akĩgooca Ngai na mũgambo mũnene,

16 Akĩngũithia thĩ magũrũ-inĩ ma Jesũ, akĩmũcookeria ngaatho. Mũndũ ũcio aarĩ Mũsamaria.

17 Jesũ akĩũria atĩrĩ, “Githĩ othe ikũmi matiatherio? Acio angĩ kenda marĩ ha?

18 Gūtiri o na ūmwe ūngĩcooka kũhe Ngai ūgooci tiga o mũgeni ūyũ?”

19 Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūkĩra wĩthiire; gwĩtikia gwaku nĩkuo gwatũma ūhone.”

Gũũka kwa Ūthamaki wa Ngai

20 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩmwe Afarisai nĩmoririe Jesũ rĩrĩa ūthamaki wa Ngai ūgooka. Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ūthamaki wa Ngai ndũũkaga na imenyithia iria mũngĩrorera,

21 kana andũ moige atĩrĩ, ‘Ūrĩ haha,’ kana ‘Ūrĩ harĩa,’ tondũ ūthamaki wa Ngai ūrĩ thĩinĩ wanyu.”

22 Agĩcooka akĩra arutwo ake atĩrĩ, “Ihinda nĩrĩroka rĩrĩa mũkeriragĩria kuona mũthenya ūmwe wa Mũrũ wa Mũndũ, no mũtikawona.

23 Andũ nĩmakamwĩra atĩrĩ, ‘Arĩ harĩa!’ kana ‘Arĩ haha!’ Mũtikanateng’ere mũmarũmĩrĩre.

24 O ta ūrĩa rũheni rũhenũkaga rũkamũrĩka matu kuuma mũthia ūmwe nginya ūrĩa ūngĩ, no taguo gũũka kwa Mũrũ wa Mũndũ gũkahaana mũthenya ūcio wake.

25 No rĩrĩ, no nginya ambe one mathĩna maingĩ na aregwo nĩ andũ a rũciaro rũrũ.

26 “O ta ūrĩa gwatariĩ matukũ-inĩ ma Nuhu, noguo gũkaahaana matukũ-inĩ ma Mũrũ wa Mũndũ.

27 Andũ acio maakorirwo makĩrĩa, na makĩnyua, na makĩhikania, na makĩhikio, o nginya mũthenya ūrĩa Nuhu aatoonyire thabina. Hĩndĩ ĩyo kĩguũ kĩnene gĩgĩũka gĩkĩmaniina othe.

28 “Ningĩ ūguo noguo gwatariĩ matukũ-inĩ ma Loti. Andũ acio maakorirwo makĩrĩa na makĩnyua, na makĩgũra na makĩendia, na makĩhaanda na magĩaka nyũmba.

29 No mũthenya ūrĩa Loti oimire Sodomu, mwaki na ūbiriti ikiura ta mbura kuuma igũrũ, ikĩmaniina othe.

30 “Ūguo noguo gũkahaana mũthenya ūrĩa Mũrũ wa Mũndũ akaaguũranĩrio.

31 Mũthenya ūcio, mũndũ o wothe ūgaakorwo arĩ nyũmba igũrũ, na indo ciake irĩ nyũmba thĩinĩ, ndakana-harũrũke gũcigĩra. Ningĩ o na mũndũ ūrĩa ūgaakorwo arĩ mũgũnda ndakanahũndũke agĩre kĩndũ.

32 Ta ririkanai mũtumia wa Loti!

33 Mũndũ ūrĩa wothe ūgeragia gũtũũria muoyo wake nĩakoowo nĩguo, nake ūrĩa wothe ūragwo nĩ muoyo wake nĩakaũtũria.

34 Ngũmwĩra atĩrĩ, ūtukũ ūcio andũ eerĩ nĩmagakorwo makomete ūrĩrĩ ūmwe, nake ūmwe wao akuuo, na ūrĩa ūngĩ atigwo.

35 Atumia eerĩ nĩmagakorwo magĩthĩa hamwe; ũmwe wao akuuo, na ũrĩa ũngĩ atigwo.

36 (Ningĩ arũme eerĩ nĩmagakorwo makĩruta wĩra hamwe, ũmwe wao akuuo, ũrĩa ũngĩ atigwo.)”

37 Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Kũu nĩ kũ Mwathani?”

Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Nderi ciũnganaga harĩa hothe harĩ kĩimba.”

18

Ngerekano ya Mũtumia wa Ndigwa Wahooyaga Ategũtigithĩria

1 Nake Jesũ akĩhe arutwo ake ngerekano ya kũmaruta atĩ nĩmagĩrĩrwo nĩkũhooyaga hĩndĩ ciothe mategũkua ngoro.

2 Akĩmeera atĩrĩ: “Itũũra-inĩ rĩmwe nĩ kwarĩ na mũtuanĩri ciira ũteetigagĩra Ngai kana agatĩia andũ.

3 Na itũũra-inĩ rĩu nĩ kwarĩ mũtumia ũmwe wa ndigwa wathiiaga kũrĩ we kaingĩ akamwĩra atĩrĩ, ‘Ndĩhĩria harĩ thũ ciakwa.’

4 “No mũtuanĩri ciira ũcio akĩrega kũmũteithia kwa ihinda. No marigĩrĩrio akĩra na ngoro atĩrĩ, ‘O na gũtuĩka ndĩitigĩrĩte Ngai kana ngatĩia andũ-rĩ,

5 no tondũ wa ũrĩa mũtumia ũyũ wa ndigwa atiindaga agĩithĩnia, nĩngũtigĩrĩra ciira wake nĩwatuuo na kĩhooto nĩguo atige kũũnogagia na gũtindaga agĩũka!’ ”

6 Nake Mwathani akiuga atĩrĩ, “Nĩmwaigua ũrĩa mũtuanĩri ciira ũcio ũtarĩ kĩhooto oigire?

7 Githĩ o nake Ngai ndagatua ciira na kĩhooto wa arĩa ake ethuurĩire, o arĩa mamũkayagĩra mũthenya na ũtukũ? No aage kũmateithia na ihenya?

8 Ngũmwĩra atĩrĩ, agaatigĩrĩra atĩ nĩmaciirĩrwo na kĩhooto, o na ningĩ na ihenya. O na kũrĩ ũguo-rĩ, rĩrĩa Mũrũ wa Mũndũ agooka-rĩ, nĩagakora andũ metĩkĩtie gũkũ thĩ?”

Ngerekano ya Mũfarisai na Mwĩtia Mbeeca cia Igooti

9 Ningĩ Jesũ akĩarĩria andũ amwe arĩa meĩhokaga o ene, magetuaga athingu na makahũthagia andũ arĩa angĩ othe, akĩmahe ngerekano, akĩmeera atĩrĩ:

10 “Andũ eerĩ nĩmambatire hekarũ-inĩ kũhooya. ũmwe aarĩ Mũfarisai na ũcio ũngĩ aarĩ mwĩtia wa mbeeca cia igooti.

11 Mũfarisai ũcio akĩrũgama akĩhooera we mwene, akiuga atĩrĩ, ‘Ngai, nĩndagũcookeria ngaatho nĩgũkorwo ndihaana ta andũ arĩa angĩ, arĩa atunyani, na arĩa mekaga ũũru, na itharia, o na kana ta mwĩtia ũyũ wa mbeeca cia igooti.

12 Nĩndĩhingaga kũrĩa irio maita meerĩ o kiumia, na ngaruta ġicunjĩ ġĩa ikũmi kĩa indo ciothe iria nyonaga.'

13 "No rĩrĩ, mwĩtia wa mbeeca cia igooti ũcio akĩrũgama o haraaya; na ndaigana ġũtiira maitho make na igũrũ, no nĩ kwĩġũtha eegũthaga ġĩthũri enyihĩtie, akoiga atĩrĩ, 'Ngai, njĩguĩra tha, nĩ mũndũ mwĩhia.'

14 "Ngũmwĩra atĩrĩ, mwĩtia mbeeca cia igooti nĩainũkire atuĩtwo mũthingu mbere ya Ngai ġũkĩra ũcio ũngĩ. Nĩġũkorwo ũrĩa wothe wĩtũgagĩria nĩakanyiihio nake ũrĩa wĩnyiihagia nĩagatũũġĩrio."

Twana na Jesũ

15 Na rĩrĩ, andũ nao nĩmarehagĩra Jesũ twana nĩguo atũhutie. Arutwo ake mona ũguo, makĩmakaania.

16 Nowe Jesũ agĩta twana tũu harĩ we, akiuga atĩrĩ, "Rekei twana tũu tũũke kũrĩ nĩ, tigai ġũtũgĩria, nĩġũkorwo ũthamaki wa Ngai nĩ wa arĩa matariĩ ta tuo.

17 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothe ũtakamũkĩra ũthamaki wa Ngai ta kaana ndakaũtoonya."

Mũnene warĩ ġĩtonga

18 Mũnene ũmwe akĩmũũria atĩrĩ, "Mũrutani mwega, ingĩka atĩa nĩguo ngaagaya muoyo wa tene na tene?"

19 Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, "Ũkũnjĩta mwega nĩkĩ? ġũtirĩ o na ũmwe mwega tĩga Ngai we wiki.

20 We nĩũĩ ũrĩa maathani moigĩte, 'Ndũkanatharanie, na ndũkanoragane, na ndũkanaiye, na ndũkanaigĩrĩre mũndũ ũrĩa ũngĩ kĩġeenyo, na tĩia thoguo na nyũkwa.' "

21 Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, "Maathani macio mothe ndũire ndĩmarũmitie kuuma ndĩ o mũnini."

22 Jesũ aigua ũguo, akĩmwĩra atĩrĩ, "Harĩ ũndũ ũmwe ũtigarĩtie ġwĩka. Thiĩ wendie kĩrĩa ġiothe ũrĩ nakĩo ũhe athĩni mbeeca icio, na nĩũkũġĩa na mũthiithũ igũrũ. Ũcooke ũũke ũnũmĩrĩre."

23 Rĩrĩa mũnene ũcio aigũire ũguo, akĩigua kĩeha mũno, tondũ aarĩ mũtongu mũno.

24 Jesũ akĩmũrora, akiuga atĩrĩ, "Kaĩ nĩ hinya andũ arĩa atongu ġũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai-ĩ!

25 Nĩ ũhũthũ ngamũira ihungurĩre irima rĩa cindano, ġũkĩra ġĩtonga ġũtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai."

26 Nao arĩa maigũire ũhoru ũcio makĩũria atĩrĩ, "Nũũ ũngĩkĩhota kũhonoka?"

27 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Maũndũ marĩa matahotekaga nĩ andũ nĩmahotekaga nĩ Ngai."

28 Nake Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Ithuĩ tũtigĩte maũndũ maitũ mothe tũgakũrũmĩrĩra!"

29 Jesũ akĩmeera, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũtigĩte mũciĩ wake, kana mũtumia wake, kana ariũ a nyina, kana aciari ake, o na kana ciana ciake, nĩ ũndũ wa ũthamaki wa Ngai,

30 ũtakaheo maita maingĩ ma kĩrĩa atigĩte ihinda-inĩ rĩrĩ tũrĩ, na ihinda rĩrĩa rĩgooka aheo muoyo wa tene na tene.”

Jesũ kwaria Ũhoru wa Gĩkuũ Gĩake Rĩngĩ

31 Na rĩrĩ, Jesũ agĩtwara arutwo ake arĩa ikũmi na eerĩ handũ keheri-inĩ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩtũkwambata tũthiĩ Jerusalemu, na maũndũ mothe marĩa maandĩkirwo nĩ anabii makoniĩ Mũrũ wa Mũndũ no nginya mahingio.

32 Nake nĩakaneanwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ. Nao nĩ makaamũnyũrũria, na mamũrume, na mamũtuĩre mata, na mamũhũire iboko, o na mamũũrage.

33 Naguo mũthenya wa gatatũ nĩakariũka.”

34 Nao arutwo ake makĩaga kũmenya ũndũ o na ũmwe wa macio. Nĩmahithĩtwo ũhoru ũcio na matiamenyire ũrĩa aameeraga.

Jesũ Kũhonia Mũtumumu

35 Nake Jesũ akuhĩrĩria Jeriko, mũndũ warĩ mũtumumu nĩakarĩte mũkĩra-inĩ wa njĩra akĩhooya mbeeca.

36 Rĩrĩa aiguire andũ aingĩ makĩhĩtũka, akĩũria ũrĩa gwekĩkaga.

37 Andũ makĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ Jesũ wa Nazarethi ũrahĩtũka.”

38 Nake akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Jesũ, mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha.”

39 Arĩa maatongoretie makĩmũkaania makĩmwĩra akire, nowe agĩkĩrĩrĩria kwanĩrĩra akiugaga atĩrĩ, “Mũrũ wa Daudi, njiguĩra tha!”

40 Nake Jesũ akĩrũgama, agĩathana, mũndũ ũcio at-warwo harĩ we.

41 Rĩrĩa aakuhĩriirie, Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Ũkwenda ngwĩkĩre atĩa?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, ngwenda njooke kuona.”

42 Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Cooka kuona, gwĩtĩkia gwaku nĩkuo gwatũma ũhone.”

43 O rĩmwe akĩambĩrĩria kuona, nake akĩrũmĩrĩra Jesũ, akĩgoocaga Ngai. Rĩrĩa andũ othe moonire ũguo, o nao makĩgocaga Ngai.

19

Zakayo ũrĩa Mwĩtia Mbeeca cia Igooti

¹ Na rĩrĩ, Jesũ nĩatoonyire Jeriko, akĩhĩtũkĩra kuo.

2 Nakuo kũu Jeriko nĩ kwarĩ mũndũ wetagwo Zakayo; warĩ mũnene wa etia mbeeca cia igooti na aarĩ gĩtonga.

3 Nĩendaga kuona Jesũ aarĩ ũ, no ndangĩahotire kũmuona nĩ ũndũ wa ũingĩ wa andũ, na tondũ aarĩ mũndũ mũkuhĩ.

4 Nĩ ũndũ ũcio akĩhanyũka mbere yao, akĩhaica mũkũyũ nĩguo amuone, nĩgũkorwo Jesũ aageragĩra njĩra iyo.

5 Nake Jesũ aakinya hau, agĩtiira maitho na igũrũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Zakayo, harũrũka narua, tondũ ũmũthĩ no nginya thiĩ gwaku mũciĩ.”

6 Nĩ ũndũ ũcio akĩharũrũka narua, akĩmũnyiita ũgeni akenete.

7 Nao andũ moona ũguo makĩambĩrĩria kũnuguna, makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ aathiĩ gũceera kwa mũndũ mwĩhia.”

8 Nowe Zakayo akĩrũgama, akĩira Mwathani atĩrĩ, “Mwathani, rĩu nĩngũheana nuthu ya indo ciakwa kũrĩ athĩni, na hangĩkorwo harĩ mũndũ o na ũrĩkũ ndunyĩte kĩndũ, nĩngũmũrĩha kĩndũ kũu maita mana.”

9 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũmũthĩ ũhonokio nĩũkinyĩte nyũmba ĩno, tondũ mũndũ ũyũ o nake nĩ mũrũ wa Iburahĩmu.

10 Nĩgũkorwo Mũrũ wa Mũndũ ookire gũcaria na kũhonokia kĩrĩa kĩũrĩte.”

Ngerekano ya Mina Ikũmi

11 Na o mathikĩrĩrie maũndũ macio, agĩthĩ na mbere kũmahe ũhoru na ngerekano, tondũ nĩakuhĩrĩrie Jerusalemu, na andũ acio meciiragia atĩ ũthamaki wa Ngai warĩ o hakuhĩ gũkinya.

12 Akĩmeera atĩrĩ: “Mũndũ ũmwe warĩ igweta nĩathiire bũrũri wa kũraya agatuuu mũthamaki, na thuutha wa ũguo acooke.

13 Nĩ ũndũ ũcio agĩta ndungata ciake ikũmi, agĩcihe mina ikũmi, agĩciĩra atĩrĩ, ‘Onjorithagiai mbeeca ici nginya rĩrĩa ngacooka.’

14 “No andũ a bũrũri wake nĩmamũthũire, nao magĩtũma andũ mamuume thuutha makoige atĩrĩ, ‘Tũtikwenda mũndũ ũyũ atuĩke mũthamaki witũ.’

15 “Na rĩrĩ, rĩrĩa aacookire arĩkĩtie gũtuuo mũthamaki, agĩtũmanĩra ndungata iria aaneete mbeeca, nĩguo amenye uumithio ũrĩa cionete.

16 “Ndungata ya mbere ĩgĩũka, ĩkĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku nĩyumithĩtie mina ingĩ ikũmi.’

17 “Nake Mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Nĩwĩkĩte wega, wee ndungata yakwa njega! Na tondũ wa kwĩhokeka na ũndũ mũnini ũguo, tuĩka mũrori wa matũũra manene ikũmi.’

18 “Nayo ndungata ya keerĩ igĩũka, ikĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku n̄yũmĩthĩtie mina ingĩ ithano.’

19 “Nake mwathi wayo akĩmũira atĩrĩ, ‘Tuĩka mũrori wa matũũra manene matano.’

20 “Nayo, ndungata ya gatatũ igĩũka, ikĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, mina yaku n̄yo ĩno; ndaamĩohire na gĩtambaya ngĩmĩhitha.

21 Nĩndagwĩtigĩrĩre, tondũ ũrĩ mũndũ mũũru. Nĩwoyaga kĩrĩa ũtarutĩre wĩra, na ũkagetha kĩrĩa ũtahandĩte.’

22 “Nake mwathi wayo akĩmĩcookeria atĩrĩ, ‘Wee ndungata ĩno njaganu! Ngũgũtuĩra ciira kũringana na ciugo ciaku. Githĩ nĩwooĩ atĩ ndĩ mũũru, na atĩ njoyaga kĩrĩa itarutĩre wĩra na ngagetha kĩrĩa itahaandĩte?

23 Wakĩagire kũiga mbeeca ciakwa bengi nĩkĩ, nĩgeetha rĩrĩa ngaacooka ndĩcioye irĩ na uumithio?’

24 “Agĩcooka akĩira arĩa maarũgamĩte hau atĩrĩ, ‘Mũtunyei mina ĩyo arĩ nayo, mũmĩnengere ũrĩa ũrĩ na mina ikũmi.’

25 “Makĩmwĩra atĩrĩ, ‘Mwathi, githĩ ndarĩ na mina ikũmi!’

26 “Nake akĩmacookeria atĩrĩ, ‘Ngũmwĩra atĩrĩ, mũndũ ũrĩa wothe ũrĩ na kĩndũ, nĩakongererwo ingĩ nyingĩ, no ũrĩa ũtarĩ na kĩndũ, o na kĩrĩa arĩ nakĩo nĩagatuunywo.

27 No rĩrĩ, andũ acio marĩ ũthũ na niĩ, o acio mateendaga ndũike mũthamaki wao-rĩ, marehei, mũmooragĩre o haha ndĩ.’ ”

Jesũ Gũtoonya Jerusalemu na Ũhootani

28 Nake Jesũ aarĩkia kuuga ũguo, agĩthiĩ na mbere kwambata erekeire Jerusalemu.

29 Aakuhĩrĩria Bethifage na Bethania, o kũu Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ, agĩtũma arutwo ake eerĩ, akĩmeera atĩrĩ,

30 “Thiĩ itũũra rĩrĩa rĩrĩ mbere yanyu, na mũgĩtoonya, nĩmũkuona njaũ ya ndigiri yohetwo hau, nayo ndĩrĩ yakuaa mũndũ; mĩohorei mũmĩrehe.

31 Mũndũ angĩmũũria atĩrĩ, ‘Nĩ kĩ kĩratũma mũmĩohore?’ Mwĩrei atĩrĩ, ‘Mwathani nĩabatarĩtio n̄yo.’ ”

32 Nao acio maatũmirwo magĩthiĩ, magĩkora maũndũ matariĩ o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte.

33 Na rĩrĩa moohoraga njaũ ĩyo, eene yo makĩmooria atĩrĩ, “Mũroohora njaũ ĩyo nĩkĩ?”

34 Nao magĩcookia atĩrĩ, “Mwathani nĩabatarĩtio n̄yo.”

35 Makĩmĩtwarĩra Jesũ, magĩcooka makĩgĩrĩra nguo ciao igũrũ rĩa njaũ ĩyo, na magĩkarĩria Jesũ igũrũ rĩayo.

36 Na rĩrĩa aathiiaga, andũ makĩara nguo ciao njĩra-inĩ.

37 Rĩrĩa aakinyire hakuhĩ na njĩra ĩrĩa ĩkũrũkagĩra Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ, gĩkundi gĩothe kĩa arutwo

gĩkĩambĩrĩria kũgooca Ngai, andũ makĩanĩrĩra makenete nĩ ũndũ wa ciama iria ciothe moonete makiuga atĩrĩ:

38 “Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũthamaki ũrĩa ũgũũka na rĩtwa rĩa Mwathani!”

“Thayũ ũrogĩa kũu igũrũ, naguo riiri ũgĩe kũu igũrũ mũno!”

39 Afarisai amwe maarĩ gĩkundi-inĩ kũu makĩra Jesũ atĩrĩ, “Mũrutani, kaania arutwo aku!”

40 Nowe akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ, aya maangĩkira, mahiga no maanĩrĩre.”

41 Na rĩrĩa aakuhĩrĩrie itũũra rĩu inene rĩa Jerusalemu, aarĩona akĩrĩra nĩ ũndũ warĩo,

42 akiuga atĩrĩ, “Naarĩ korwo ũmũthĩ wee mwene nĩũkũmenyete kĩrĩa kĩngĩkũrehere thayũ! No rĩu, ũhoru ũcio nĩũhithĩtwo maitho maku.

43 Hĩndĩ nĩgakinya rĩrĩa thũ ciaku igaaka ihumbu cia tĩiri ikũrigiicĩrie, na ikũhingĩrĩrie na mũena yotho.

44 Nĩgagũtungumania thĩ, wee hamwe na ciana ciaku iria irĩ kũu thĩinĩ waku. Matigatiga ihiga o na rĩmwe rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ, tondũ ndũigana gũkũũrana ihinda rĩrĩa Ngai ookire gũgũceerera.”

Jesũ arĩ thĩinĩ wa Hekarũ

45 Agĩcooka agĩtoonya hekarũ thĩinĩ, na akĩambĩrĩria kũrutũrũra andũ arĩa meendagĩria indo kuo.

46 Akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ, ‘Nyũmba yakwa ĩgeetagwo nyũmba ya kũhooyagĩrwo’ no inyuĩ mũmĩtuĩte ‘ngurunga ya atunyani.’”

47 Na o mũthenya, nĩarutanaga kũu thĩinĩ wa hekarũ. No athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, na atongoria arĩa maarĩ gatagatĩ ka andũ nĩmageragia kũmũũraga.

48 No matingĩonire njĩra ya kũmũũraga, tondũ andũ othe nĩmaikaraga mathikĩrĩrie ciugo ciake.

20

Kĩũria Gĩkoniĩ Ũhoti wa Jesũ

1 Na rĩrĩ, mũthenya ũmwe akĩruta andũ kũu hekarũ-inĩ na akĩhunjagia Ũhoru-ũrĩa-Mwega-rĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, hamwe na athuuri magĩũka kũrĩ we.

2 Makĩmũũria atĩrĩ, “Twĩre wĩkaga maũndũ maya na ũhoti ũrĩkũ. Nũũ wakũheire ũhoti ũcio?”

3 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “O na nĩ nĩngũmũũria kĩũria.

4 Ta njĩirai, ũbatithio wa Johana-rĩ, woimĩte igũrũ kana woimire kũrĩ andũ?”

5 Makīaranīria o ene ūhoro ūcio, makīirana atīrī, “Tūngiuga atī ‘Woimīte igūrū’ egūtūūria atīrī, ‘Mwakīregire kūmwītīkia nīkī?’

6 Ningī tuoiga atī ‘Woimīte kūrī andū’, andū othe nīmegūtūhūūra na mahiga nyuguto, nī ūndū nīmetīkītie atī Johana aarī mūnabii.”

7 Nī ūndū ūcio magīcookeria Jesū atīrī, “Ithuī tūtiūū woimīte kū.”

8 Nake Jesū akīmeera atīrī, “O na nī ndikūmwīra njīkaga maūndū maya na ūhoti ūrīkū.”

Ngerekano ya Akombori a Mūgūnda

9 Agīcooka akīhe andū ūhoro na ngerekano akīmeera atīrī, “Mūndū ūmwe nīahaandire mūgūnda wake mīthabibū, na akīūkomborithia arīmi angī, agīcooka agīthī kūndū kūrāya na agīkara kuo ihinda irāya.

10 Na rīrī, hīndī ya magetha yakinya-rī, agītūma ndungata yake kūrī akombori acio nīgeetha mamīnengere maciaro mamwe ma mūgūnda ūcio wa mīthabibū. No akombori acio makīmīhūūra na makīmīingata ītarī na kīndū.

11 Agīcooka agītūma ndungata īngī, īyo o nayo makīmīhūūra makīmīconorithia na makīmīingata ītarī na kīndū.

12 O rīngī agītūma ndungata ya gatātū, nao makīmītihangia na makīmīingata.

13 “Nake mwene mūgūnda ūcio wa mīthabibū akīyūria atīrī, ‘Ngwīka atīa? Ngūtūma mūrū wakwa, ūrīa nyendete; hihi mahota kūmūhe gītīo’.

14 “No rīrīa akombori acio maamuonire, makīarīrīria ūhoro ūcio. Makīirana atīrī, ‘Ūyū nīwe ūkaagaya mūgūnda ūyū. Nītūmūūragei nīguo igai rīake rītūike rīitū.’

15 Nī ūndū ūcio makīmūruta nja ya mūgūnda ūcio wa mīthabibū, makīmūūrāga.

“Rīu-rī, mwene mūgūnda ūcio wa mīthabibū-rī, akaameka atīa?

16 Agooka oorage akombori acio, acooke ahe andū angī mūgūnda ūcio.”

Rīrīa andū maiguire ūguo, makiuga atīrī, “Kūroaga gūtūika ūguo!”

17 Jesū akīmarora, akīmooria atīrī, “Maandīko marīa mandīkītwo atīrī:

“ ‘Ihiga rīrīa aaki maaregire,
nīrīo rītūikīte ihiga inene rīa koine’,
ūguo nī kuuga atīa?

18 Mūndū ūrīa wothe ūkaagwīra ihiga rīu, nīrīkamūunanga, no ūrīa rīkaagwīra nīrīkamūhehenja.”

19 Arutani a watho na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩcaria ũrĩa mangĩmũnyithia o na ihenya tondũ nĩmamenyire aaheanire ngerekano ĩyo akĩaria ũhoro wao. No nĩmetigagĩra andũ.

Kĩrutĩra Kaisari Igooti

20 O makĩmũtuĩragia-rĩ, makĩmũtũmĩra andũ a kũmũthigaana metuĩte andũ ega. Nao magĩthiĩ nĩgeetha mamũnyite akiuga ũndũ mũũru, nĩguo mamũneane moko-inĩ ma wathani wa barũthi.

21 Nĩ ũndũ ũcio athigaani acio makĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani, nĩtũũ wee waragia na ũkarutana maũndũ marĩa magĩrĩire, na atĩ ndũtĩagĩra andũ maũthĩ, no wee ũrutanaga ũhoro wa Ngai na ma, ũrĩa kwagĩrĩire.

22 Atĩrĩrĩ, nĩtwagĩrĩrwo nĩ kũrutĩra Kaisari igooti kana ca?”*

23 Nowe Jesũ akĩona ũhinga ũrĩa maarĩ naguo akĩmeera atĩrĩ,

24 “Ta nyoniai mbeeca cianyu. Mbica ĩno na rĩtwa rĩrĩ nĩ cia ũ?”

25 Makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ cia Kaisari.”

Akĩmeera atĩrĩ, “Kĩrutagĩrei Kaisari kĩrĩa kĩrĩ gĩake, na mũrutagĩre Ngai kĩrĩa kĩrĩ gĩake.”

26 Nao makĩaga ũndũ wa kũmũnyitha naguo harĩ maũndũ marĩa aaririe arĩ mbere ya andũ. Na tondũ wa ũrĩa maagegirio nĩ ũrĩa aamacookeirie ũhoro-rĩ, magĩkira ki.

Ũhoro wa Kũriũka na wa Kũhikania

27 Na rĩrĩ, andũ amwe a Asadukai, arĩa moigaga atĩ gũtirĩ ũhoro wa kũriũka, magĩũka kũrĩ Jesũ, makĩmũũria atĩrĩ,

28 “Mũrutani, Musa aatwandĩkĩire atĩ mũrũ wa nyina na mũndũ angĩkua atige mũtumia atarĩ na ciana-rĩ, mũndũ ũcio no nginya ahikie mũtumia ũcio watigwo nĩguo aciarĩre mũrũ wa nyina ciana.

29 Na rĩrĩ, kwarĩ aanake mũgwanja a nyina ũmwe. Wa mbere akĩhikania na agĩkua, agĩtiga mũtumia atarĩ na ciana.

30 Nike wa keerĩ,

31 na wa gatatũ makĩmũhikia, na makĩrũmanĩrĩra ũguo nginya wa mũgwanja; othe magĩkua, makĩmũtiga atarĩ na ciana.

32 Marigĩrĩrio-inĩ, mũtumia ũcio o nake agĩkua.

33 Rĩu-rĩ, hĩndĩ ya kũriũka agaakorwo arĩ mũtumia wa ũ harĩ acio mũgwanja, nĩgũkorwo othe nĩmamũhikĩtie?”

* 20:22 Kuuga andũ marute igooti rĩa Kaisari nĩkũngĩarakaririe Ayahudi, na kuuga matikarute nĩkũngĩarakaririe anene a Roma.

34 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Andũ a ihinda rĩrĩ nĩ mahikaga na makahikania.

35 No rĩrĩ, arĩa magaatuu aagĩrĩru a gũkinya ihinda rĩu o na gũkinyanĩrio ihinda rĩa kũriũka kwa arĩa akuũ-rĩ, acio matikahikanagia o na kana mahikanagie.

36 Andũ acio matigacooka gũkua; nĩgũkorwo makahaana ta araika. Andũ acio magakorwo marĩ ciana cia Ngai, nĩgũkorwo nĩ ciana cia ũhoru ũcio wa kũriũka.

37 Naguo ũhoru wa atĩ andũ arĩa akuũ nĩmariũkagio-rĩ, Musa o nake nĩawonanirie harĩa haarĩ kĩhinga kĩrĩa gĩakanaga mwaki na gĩtihĩe, rĩrĩa eetire Mwathani ‘Ngai wa Iburahĩmu, na Ngai wa Isaaka, na Ngai wa Jakubu.’

38 We ti Ngai wa arĩa akuũ, no nĩ wa arĩa marĩ muoyo, nĩgũkorwo harĩ we andũ othe arĩa marĩ muoyo matũũragio nĩwe.”

39 Nao andũ amwe a arutani a watho makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani, nĩwoiga wega!”

40 Na gũtirĩ mũndũ o na ũmwe wageririe kũmũũria ciũria ingĩ.

Kristũ nĩ Mũriũ wa Ũ?

41 Jesũ agĩcooka akĩmooria atĩrĩ, “Andũ moigaga Kristũ nĩ mũriũ wa Daudi nĩ ũndũ wa kũ?”

42 Daudi we mwene nĩoigĩte ibuku-inĩ rĩa Thaburi atĩrĩ: “ ‘Mwathani nĩerire Mwathani wakwa atĩrĩ:

“Ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo,

43 nginya ngaatũma thũ ciaku

ituĩke gaturwa ka makinya maku.” ’

44 Atĩrĩrĩ, Daudi aamwĩtire ‘Mwathani’. Angĩgĩcooka gũtuĩka mũriũ wake atĩa?”

45 O andũ acio othe mathikĩrĩirie, Jesũ akĩra arutwo ake atĩrĩ,

46 “Mwĩmenyererei arutani a watho. O mendaga gũthĩ mehumbĩte nguo ndaaya, na makenda kũgeithagio ndũnyũ-inĩ, na gũikaragĩra itĩ iria cia bata thunagogi-inĩ, o na gũikara handũ ha andũ arĩa atĩku maruga-inĩ.

47 No nĩo matoonyagĩrĩra atumia a ndigwa makamatunya nyũmba ciao, na nĩguo meyonanie, makahooya mahooya maraihu. Andũ ta acio nĩmakaherithio mũno makĩria.”

21

Mũhothi wa Mũtumia wa Ndigwa

1 Na rĩrĩ, aatiira maitho, Jesũ akĩona itonga igĩkĩra mĩhothi yao harĩa heekagĩrwo kĩgĩina kĩa hekarũ.

2 Agĩcooka akĩona mũtumia mũthĩni, warĩ wa ndigwa, agĩkĩra tũthendi twĩrĩ o ho thĩni.

³ Akiuga atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mūtumia ũyũ mũthĩini wa ndigwa nĩahotha mbeeca nyingĩ gũkĩra andũ arĩa angĩ othe.

⁴ Andũ acio angĩ othe maaheana kũringana na ũtonga wao; no mūtumia ũyũ o na arĩ mũthĩini, ahotha kĩrĩa gĩothe oima nakĩo gĩa kũmũtũũria.”

Imenyithia cia Mũthia wa Mahinda

⁵ Na rĩrĩ, arutwo amwe ake nĩmaragia ũhoru wa hekarũ, ũrĩa yagemetio na mahiga mathaka na iheo iria ciarutĩrwo Ngai. No Jesũ akiuga atĩrĩ,

⁶ “Ha ũhoru wa mĩako ĩno mũrona-rĩ, hĩndĩ nĩroka rĩrĩa gũtagakorwo ihiga rĩrĩ igũrũ wa rĩrĩa rĩngĩ; mothe nĩmakamomorwo.”

⁷ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Mũrutani, nĩ rĩ maũndũ macio magekĩka? Na kĩmenyithia kĩa atĩ marĩ hakuhĩ gwĩkĩka nĩ kĩrĩkũ?”

⁸ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mwĩmenyagĩrĩrei mũtikanahenio. Nĩgũkorwo andũ aingĩ nĩmagooka na rĩitwa rĩakwa makiugaga atĩrĩ, ‘Nĩ nĩ We,’ na ningĩ mamwĩre atĩrĩ, ‘Thinda nĩrĩkuhĩrĩrie.’ Mũtikanamarũmĩrĩre.

⁹ Rĩrĩa mũkaigua ũhoru wa mbaara na wa ngũĩ, mũtikanetigĩre. Maũndũ macio no nginya mekĩke mbere, no ũguo ti kuuga ithirĩro nĩikinyu.”

¹⁰ Agĩcoka akĩmeera atĩrĩ, “Rũrĩrĩ nĩrũgookĩrĩra rũrĩa rũngĩ, na ũthamaki ũũkĩrĩre ũrĩa ũngĩ.

¹¹ Nĩgũkaagĩa na ithingithia nene mũno, na ng’aragu, na mĩrimũ mĩũru kũndũ na kũndũ, na maũndũ ma kũmakania na imenyithia nene kuuma igũrũ.

¹² “No maũndũ macio mothe matanakinya-rĩ, nĩmũkanyitwo, na mũnyariirwo na mũneanwo thunagogi-inĩ na njeera o na mũtwarwo mbere ya athamaki na aathani. Maũndũ macio mothe mũgeekwo nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩakwa.

¹³ Ũndũ ũyũ ũgaakorwo ũrĩ mweke wanyu wa kũmarutĩra ũira.

¹⁴ No rĩrĩ, mũtikanatangĩke mũgĩciiria o mbere, ũrĩa mũgeeciirĩrĩa.

¹⁵ Nĩgũkorwo nĩngamũhe ciugo na ũũgĩ iria thũ cianyu itakahota gwĩtiiria kana gũkararia.

¹⁶ Nĩmũgakunyanĩrwo o na nĩ aciari anyu, na arĩa mũciaranĩrwo nao, na andũ a mbarĩ cianyu, o na arata, na nĩmakooragithia amwe anyu.

¹⁷ Andũ othe nĩmakamũmena nĩ ũndũ wakwa.

¹⁸ No rĩrĩ, gũtirĩ rũcuĩrĩ o na rũmwe rwa mũtwe wanyu rũkoora.

19 Kũũmĩrĩria kwanyu nĩkuo gũgaatũma mũhonokie mũoyo yanyu.

20 “Rĩrĩa mũkoona Jerusalemu kũrigiicĩirio nĩ thigari cia mbaara, hĩndĩ ĩyo mũkaamenya atĩ kũniinwo kwarĩo kũrĩ hakuhi.

21 Hĩndĩ ĩyo arĩa marĩ Judea nĩmorĩre irĩma-inĩ, na arĩa marĩ thĩinĩ wa itũura rĩu inene nĩmoime kuo, nao arĩa marĩ ng’ongo-inĩ matikarĩtoonye.

22 Nĩgũkorwo ihinda rĩu nĩrĩo rĩgaakorwo rĩrĩ rĩa kũherithanio, nĩguo maũndũ marĩa mothe mandĩkĩtwo mahingio.

23 Kaĩ atumia arĩa magaakorwo marĩ na nda, na arĩa magaakorwo makĩongithia twana matukũ macio nĩmagathĩnĩka-ĩ! Nĩgũkorwo bũrũri ũyũ nĩũkagĩa na kĩnyariirĩko kĩnene na mang’ũrĩ ma gũũkĩrĩra andũ aya.

24 Nĩmakooragwo na rũhiũ rwa njora, o na matahwo matwarwo mabũrũri mothe ma thĩ. Itũura rĩa Jerusalemu nĩrĩkarangĩrĩrio nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ o nginya mahinda ma andũ-a-Ndũrĩrĩ mahingio.

25 “Na nĩgũkagĩa imenyithia thĩinĩ wa riũa na mweri-inĩ na njata-inĩ. Nakuo gũkũ thĩ, ndũrĩrĩ nĩkaigua ruo na igegio nĩ mũrurumo wa iria na makũmbĩ ma maaĩ makĩhũũrana.

26 Andũ nĩmakaringĩka nĩ ũndũ wa kũmaka, na guoya wa maũndũ marĩa magooka thĩ, nĩgũkorwo maahinya ma igũrũ nĩmakenyenyio.

27 Hĩndĩ ĩyo nĩmakona Mũrũ wa Mũndũ agĩũka arĩ thĩinĩ wa itu arĩ na hinya na riiri mũingĩ.

28 Hĩndĩ ĩrĩa maũndũ macio makaambĩrĩria gwĩkĩka-rĩ, mũkaarũgama mũtiire mĩtwe yanyu na igũrũ, nĩgũkorwo hĩndĩ yanyu ya gũkũũrwo nĩkuhĩrĩirie.”

29 Ningĩ akĩmahe ngerekano ĩno: “Ta rorai mũtĩ wa mũkũyũ na mũtĩ ĩyo ĩngĩ yothe.

30 Rĩrĩa yathundũra mathangũ, mũmĩonaga na mũkamenya atĩ ihinda rĩa riũa rĩrĩ hakuhi.

31 Ũguo noguo hĩndĩ ĩrĩa mũkoona maũndũ macio mothe magĩkĩka, mũkaamenya o wega atĩ ũthamaki wa Ngai nĩkuhĩrĩirie.

32 “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, rũciaro rũrũ rũtigathira maũndũ macio mothe matahingĩtio.

33 Igũrũ na thĩ nĩigathira, no ciugo ciakwa itigathira.

34 “Mwĩmenyererei, ngoro cianyu itikanakorwo itahĩtwo nĩ ndĩa, na ũrĩũ na metanga ma muoyo ũyũ, nago mũthenya ũcio ũmũkorerere ta mũtego o rĩrĩa mũtangĩgereria.

35 Nīgũkorwo ũndũ ũyũ ũgaakorerera andũ arĩa othe matũũraga thĩ-ino.

36 Ikaragai mwĩguĩte hĩndĩ ciothe, na mũhooyage nĩguo mũkaahota kũũrĩra maũndũ marĩa makiriĩ gwĩkĩka, na nĩguo mũkaahota kũrũgama mbere ya Mũrũ wa Mũndũ.”

37 Na o mũthenya Jesũ nĩarutanaga hekarũ-inĩ, na hwaĩ-inĩ agathiĩ gũkoma kĩrĩma-inĩ kĩrĩa gĩitagwo Kĩrĩma kĩa Mĩtamaiyũ.

38 Nao andũ othe nĩmathiiaga hekarũ-inĩ rũciinĩ tene kũmũthikĩrĩria.

22

Judasi Gwĩtikĩra Gũkunyaĩra Jesũ

1 Na rĩrĩ, Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩrĩa Ītekĩrĩtwo Ndawa ya Kũmbia, kĩrĩa gĩitagwo Bathaka,* nĩgĩakuhĩrĩirie,

2 nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho nĩmacaragia ũrĩa mangĩũragithia Jesũ, nĩgũkorwo nĩmetigagĩra mũingĩ wa andũ.

3 Hĩndĩ ĩyo Shaitani agĩtoonya thĩinĩ wa Judasi ũrĩa Mũsikariota, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ.

4 Nake Judasi agĩthiĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na kũrĩ anene a arangĩri a hekarũ makarĩkanĩre ũrĩa angĩkunyaĩra Jesũ.

5 Nao magĩkena na magĩtikĩra kũmũhe mbeeca.

6 Nake agĩtikĩra, na akĩambĩrĩria gũcaria mweke wa kũneana Jesũ kũrĩ o rĩrĩa hatarĩ na andũ.

Bathaka ya Mũthia

7 Nago mũthenya wa kũrĩa Mĩgate ĩrĩa Ītekĩrĩtwo Ndawa ya Kũmbia ũgĩkinya, rĩrĩa gatũrũme ka Bathaka kaarutagwo igongona.

8 Jesũ agĩtũma Petero na Johana, akĩmeera atĩrĩ, “Thiĩ mũgatũhaarĩrie irio cia Bathaka, tũrĩe.”

9 Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Ūkwenda tũgacihaarĩrie kũ?”

10 Akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũgĩtoonya itũũra-inĩ inene-rĩ, nĩmũgũcemanía na mũndũ ũkũũte ndigithũ ĩrĩ na maai. Mũmũrũmĩrĩre o nginya nyũmba ĩrĩa egũtoonya.

11 Mwatoonya mwĩre mũndũ ũrĩa mwene nyũmba ĩyo atĩrĩ, ‘Mũrutani aroria atĩrĩ: Nyũmba ya ageni ĩrĩ ha, harĩa ingĩrĩra Bathaka na arutwo akwa?’

12 Nake nĩekũmuonia nyũmba nene ya igũrũ ĩrĩ na indo kuo. Haarĩriai irio cia Bathaka kuo.”

13 Nao magĩthiĩ, magĩkora maũndũ matariĩ o ta ũrĩa Jesũ aamerĩte. Nĩ ũndũ ũcio makĩhaarĩria irio cia Bathaka.

* 22:1 Gĩathĩ kĩa Bathaka kĩambagĩrĩria hwaĩ-inĩ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna mweri-inĩ wa Nisani.

14 Rĩrĩa ihinda rĩakinyire, Jesũ na atũmwo ake magĩkara metha-inĩ.

15 Nake akĩmeera atĩrĩ, “Nĩngoretwo ndĩirirĩirie mũno kũrĩanĩra Bathaka ĩno na inyuĩ itananyariirwo.

16 Nĩ ũndũ ngũmwĩra atĩrĩ, ndikamĩrĩa rĩngĩ nginya rĩrĩa ĩgaakinyanĩrio ũthamaki-inĩ wa Ngai.”

17 Jesũ agĩcooka akĩoya gĩkombe, agĩcookeria Ngai ngaatho, akĩmeera atĩrĩ, “Oyai, mũnyuanĩre.

18 Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩ kuuma rĩu ndikanyua rĩngĩ ndibei ya maciaro ma mĩthabibũ, o nginya rĩrĩa ũthamaki wa Ngai ũgooka.”

19 Agĩcooka akĩoya mũgate, na aarĩkia gũcookeria Ngai ngaatho, akĩwenyũranga akĩmahe akĩmeera atĩrĩ, “Ũyũ nĩguo mwĩrĩ wakwa ũrĩa ũheanĩtwo nĩ ũndũ wanyu, ĩkagai ũũ nĩguo mũndirikanage.”

20 Maarĩkia kũrĩa agĩka o ũguo, akĩoya gĩkombe, akĩmeera atĩrĩ, “Gĩkombe gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩerũ thĩinĩ wa thakame yakwa ĩrĩa ĩgũitwo nĩ ũndũ wanyu.

21 No rĩrĩ, guoko kwa ũrĩa ũrĩngunyanĩra kũrĩ hamwe na nĩ metha-inĩ ĩno.

22 Mũrũ wa Mũndũ nĩegwĩkwo o ta ũrĩa gũtuĩtwo, no mũndũ ũrĩa ũkũmũkunanĩra kaĩ arĩ na haaro-ĩ!”

23 Nao makĩambĩrĩria kũũrania gatagatĩ-inĩ kao nĩ ũrĩkũ wao ũngĩka ũguo.

24 Nĩngĩ nĩmagĩire na ngarari makĩũrania nũũ gatagatĩ-inĩ kao ũngĩtuuo mũnene.

25 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Athamaki a andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩmenenehagia igũrũ rĩa andũ ao; nao acio maathanaga nĩo meĩtaga Ateithania.

26 No inyuĩ mũtiagĩrĩrwo nĩkũhaana ũguo. Handũ ha ũguo, ũrĩa mũnene gatagatĩ-inĩ kanyu agĩrĩrwo kũhaana ta ũrĩa mũnini mũno, nake ũrĩa wathanaga atuĩke ta ũrĩa ũtungataga.

27 Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ mũnene, nĩ ũrĩa ũikaraga metha-inĩ kũrĩa kana nĩ ũrĩa ũramũtungata? Githĩ ti ũrĩa ũikaraga metha-inĩ? No nĩ ndũire na inyuĩ, haana ta ũrĩa ũmũtungatagĩra.

28 Inyuĩ nĩ inyuĩ mũkoretwo mũrĩ hamwe na nĩ hĩndĩ ya magerio makwa.

29 Na o ta ũrĩa Baba aheete ũthamaki, o na nĩ nĩndamũhe ũthamaki,

30 nĩguo mũkarĩagĩra na mũkanyuuagĩra metha-inĩ yakwa ũthamaki-inĩ wakwa, na nĩngĩ mũikarĩire itĩ-cia-ũnene, mũtuagĩre mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩrĩ ya Isiraeli ciira.

31 “Simoni, Simoni, atĩrĩ, Shaitani nĩahooete rūtha nĩguo agũthũngũthie o ta ũrĩa ngano ithũngũthagio.

32 No wee, Simoni nĩngũhooeire nĩgeetha wĩtĩkio waku ndũgathire. Na warĩkia kũnjookerera, ũũmagĩrĩrie ariũ na aarĩ a thoguo.”

33 Nowe agĩcookia atĩrĩ, “Mwathani, nĩndĩhaarĩrie gũikio njeera o na gũkuanĩra hamwe nawe.”

34 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Petero, ngũkwĩra atĩrĩ, ũmũthĩ ngũkũ itanakũga, nĩũrĩngaana maita matatũ uuge atĩ ndũnjũũ.”

35 Jesũ agĩcooka akĩmooria atĩrĩ, “Rĩrĩa ndamũtũmire mũtarĩ na kabeti, kana mũhuko, o na kana iraatũ-rĩ, nĩ harĩ kĩndũ mwagire?”

Nao magĩcookia atĩrĩ, “Gũtirĩ kĩndũ twagire.”

36 Nake akĩmeera atĩrĩ, “Rĩu akorwo ũrĩ na kabeti kana mũhuko-rĩ, kuua; na akorwo ndũrĩ na rūhiũ rwa njora-rĩ, endia nguo yaku ya igũrũ, ũrũgũre.

37 Na ngũmwĩra atĩrĩ, ũhoru ũrĩa wandĩkĩtwo atĩ, ‘Nĩataraniĩrio hamwe na arĩa aagarari watho’ no nginya ũhinge harĩ niĩ. Nĩgũkorwo maũndũ marĩa maandĩkĩtwo igũrũ rĩakwa nĩ hĩndĩ marahinga.”

38 Nao arutwo makĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ta rora haha tũrĩ na hiũ cia njora igĩrĩ.”

Nake akĩmeera atĩrĩ, “Icio nĩ njiganu.”

Jesũ Kũhoera Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ

39 Nake Jesũ akiumagara agĩthĩ Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaiyũ o ta ũrĩa amenyerete gwĩkaga, nao arutwo ake makĩmũrũmĩrĩra.

40 Na aakinya ho akĩmeera atĩrĩ, “Hooyai mũtikagwe magerio-inĩ.”

41 Akĩehera ho, agĩthĩ ta itĩna rĩa harĩa mũndũ angĩhota gũikia ihiga, agĩturia ndu akĩhooya,

42 akiuga atĩrĩ, “Baba, ũngĩenda-rĩ, njehereria gĩkombe gĩkĩ; no ti ũrĩa niĩ ngwenda, no nĩ ũrĩa wee ũkwenda.”

43 Na mũraika akĩmuumĩrĩra oimĩte igũrũ, akĩmuongerera hinya.

44 Nake agĩkĩrĩrĩria kũhooya, arĩ na ruo rũnene ngoro-inĩ, nayo thĩthino yake yahaanaga ta matata manene ma thakame magĩtaata thĩ.

45 Aatiga kũhooya agĩcooka harĩ arutwo, akĩmakora makomete, moorĩtwo nĩ hinya nĩ kĩa.

46 Akĩmooria atĩrĩ, “Mũkomete nĩkĩ? Ũkĩrai mũhooe nĩgeetha mũtikagwe magerio-inĩ.”

Jesũ Kũnyiitwo

47 O hĩndĩ ĩyo aragia, hagĩũka gĩkundi kĩa andũ, nake mũndũ ũrĩa wetagwo Judasi, ũmwe wa arutwo arĩa ikũmi na eerĩ, nĩwe wamatongoretie. Agĩkuhĩrĩria Jesũ amũmumunye,

48 nowe Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Judasi, ũgũkunyanĩra Mũrũ wa Mũndũ na kũmũmumunya?”

49 Hĩndĩ ĩrĩa arũmĩrĩri a Jesũ monire ũrĩa kwerekeire gwĩkĩka, makĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani, tũmahũũre na hiũ ciitũ cia njora?”

50 Nake ũmwe wao agĩtinia gũtũ kwa ũrĩo kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

51 Nowe Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ũhoro ũcio nĩũkinye hau!” Agĩcooka akĩhutia gũtũ kwa mũndũ ũcio, akĩmũhonia.

52 Ningĩ Jesũ akĩũria athĩnjĩrĩ-Ngai arĩa anene, na anene a arangĩri a hekarũ, o na athuuri, arĩa mookĩte kũmũnyiita atĩrĩ, “Kaĩ ndĩ mũtongoria wa akararia a watho, atĩ nĩkĩo muoka kũũnyiita mũrĩ na hiũ cia njora na njũgũma?”

53 Ndĩratũũraga na inyuĩ hekarũ-inĩ o mũthenya, na mũtirĩ mwageria kũnyiita. No rĩrĩ, rĩrĩ nĩrĩo ithaa rĩanyu, ithaa rĩrĩa wathani wa nduma ũraathana.”

Petero Gũkaana Jesũ

54 Hĩndĩ ĩyo makĩmũnyiita, makĩmũruta hau makĩmũtwara kwa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, nake Petero akĩmũrũmĩrĩra arĩ o haraaya.

55 Nao maarĩkia gwakia mwaki o nja gatagatĩ na gũikara thĩ hamwe, Petero nake agũikara thĩ hamwe nao.

56 Ndungata ĩmwe ya mũirĩtu ĩkĩmuona na ũtheri wa mwaki aikarĩte hau, ĩkĩmũrora wega, ĩkiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ oima hamwe nake.”

57 Nowe agĩkaana ũhoro ũcio, akiuga atĩrĩ, “Mũirĩtu ũyũ, niĩ ndimũũĩ.”

58 Thuutha wa kahinda kanini mũndũ ũngĩ akĩmuona, akiuga atĩrĩ, “O nawe ũrĩ ũmwe wao.” Petero akĩmũcookeria atĩrĩ,

“Mũndũ ũyũ, niĩ ndirĩ wao!”

59 Thuutha wa ithaa rĩmwe, mũndũ ũngĩ akiuga ag-watĩrie atĩrĩ, “Hatirĩ nganja mũndũ ũyũ moima hamwe nake, nĩgũkorwo o nake nĩ Mũgalili.”

60 Petero agĩcookia atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ, niĩ ndiũĩ ũrĩa ũroiga!” Na hĩndĩ o ĩyo oigaga ũguo, ngũkũ ĩgĩkũga.

61 Mwathani akĩhũgũra akĩrora Petero. Nake Petero akĩririkana ũrĩa Mwathani aamwĩrĩte atĩ, “Ũmũthĩ ngũkũ ĩtanakũga nĩũrĩngaana maita matatũ.”

62 Nake agĩthĩi nja, akĩrĩra arĩ na ruo rĩingĩ.

Arangĩri Kũnyũrũria Jesũ

63 Andũ arĩa maarangĩrite Jesũ makĩambĩrĩria kũmũnyũrũria makĩmũhũũraga.

64 Makĩmuoha maitho na gĩtambaya makĩmwĩra atĩrĩ, "Toiga nũũ wakũgũtha."

65 Na nĩmamwĩrire maũndũ mangĩ maingĩ ma kũmũruma.

Jesũ Mbere ya Pilato na Herode

66 Rũciini gwakĩa, kĩaama gĩa athuuri arĩa atongoria a andũ, hamwe na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na arutani a watho, gĩgĩcemanía, nake Jesũ akĩrehwo mbere yao.

67 Makĩmwĩra atĩrĩ, "Akorwo nĩwe Kristũ, twĩre."

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Ingĩmwĩra, mũtingĩnjĩtikia,

68 na ingĩmũũria kĩũria, mũtingĩnjokeria.

69 No kuuma rĩu, Mũrũ wa Mũndũ arĩkoragwo aikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai ũrĩa Mwene-Hinya."

70 Othe makĩmũũria atĩrĩ, "Wee ũkĩrĩ Mũrũ wa Ngai?"

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩmwamenya nĩ kuuga atĩ nĩ nĩ we."

71 Makĩũria atĩrĩ, "Tũgũkienda ũira ũngĩ wakĩ? Nĩtweiguĩra ũhoru kuuma kanua gake mwene."

23

1 Hĩndĩ iyo kĩũngano kũu gĩothe gĩgĩũkĩra, gĩkĩmũtwara kũrĩ Pilato.

2 Nakĩo gĩkĩambĩrĩria kũmũthitanga gĩkiuga atĩrĩ, "Nĩtuonete mũndũ ũyũ akĩhĩtithia rũrĩrĩ rwitũ. Nĩakararagia ũhoru wa kũrutĩra Kaisari igooti na agetuaga atĩ nĩwe Kristũ, na nĩ mũthamaki."

3 Nĩ ũndũ ũcio Pilato akĩmũũria atĩrĩ, "Wee nĩwe mũthamaki wa Ayahudi?"

Nake Jesũ akĩmũcokeria atĩrĩ, "Ĩ, ũguo woiga nĩguo."

4 Nake Pilato akĩra athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na andũ acio angĩ atĩrĩ, "Ndikuona ũndũ ingĩthitangĩra mũndũ ũyũ."

5 Nao magĩthĩ na mbere kuuga magwatĩirie atĩrĩ, "Nĩatũmĩte andũ mookanĩrĩre Judea guothe nĩ ũndũ wa ũrutani wake. Aambĩrĩrie Galili na nĩokĩte nginya o gũkũ."

6 Pilato aigua ũguo, akĩũria kana mũndũ ũcio nĩ wa kuuma Galili.

7 Rĩrĩa aamenyire atĩ Jesũ aarĩ wa bũrũri ũrĩa wathanagwo nĩ Herode, akiuga atwarwo kũrĩ Herode, ũrĩa wakoretwo arĩ Jerusalemu ihinda-inĩ rĩu.

8 Rĩrĩa Herode oonire Jesũ, nĩakenire mũno, tondũ kwa ihinda irayya nĩakoretwo akĩenda kũmuona. Kũringana

na ũrĩa aigũite ũhoru wake, aarĩ na mwĩhoko wa kũmuona akĩringa ciama.

⁹ Akĩũria Jesũ ciũria nyingĩ, nowe Jesũ ndaigana kũmũcookeria o na kĩmwe.

¹⁰ Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na arutani a watho maarũgamĩte hau, makĩmũthitanga magwatĩirie mũno.

¹¹ Nake Herode na thigari ciake makĩmũthekerera na makĩmũnyũrũria. Makĩmũhumba nguo yarĩ thaka, na makĩmũcookia kũrĩ Pilato.

¹² Nao Herode na Pilato magĩtuma ũrata mũthenya ũcio, tondũ mbere ĩyo maatũũrĩte marĩ ũthũ.

¹³ Pilato agũta athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na aathani, na andũ hamwe,

¹⁴ akĩmeera atĩrĩ, “Mũndeheire mũndũ ũyũ atĩ nĩ mũndũ ũhĩtithagia andũ. Na nĩ ndatuĩria ũhoru wake mũrĩ ho, no ndirĩ ũndũ mũũru ndoona wa maũndũ marĩa mũmũthitangĩre.

¹⁵ O nake Herode ndanamuona arĩ na mahĩtia, nĩgũkorwo nĩamũcookia kũrĩ ithuĩ; nĩ ũndũ ũcio, ndarĩ ũndũ ekĩte wa gũtũma ooragwo.

¹⁶ Nĩ ũndũ ũcio ngũmũhũũrithia, njooke ndĩmũrekererie.” (

¹⁷ Nĩgũkorwo, kwarĩ mũtugo amohorere mũndũ ũmwe hĩndĩ ĩyo ya Iruga.)

¹⁸ No andũ acio makĩanĩrĩra na mũgambo ũmwe, makũga atĩrĩ, “Twehererie mũndũ ũyũ! Tuohorere Baraba!” (

¹⁹ Baraba aikĩtio njeera nĩ ũndũ wa kũrutithia ngũĩ itũũra-inĩ rĩu inene, na nĩ ũndũ wa kũũragana.)

²⁰ Nake Pilato, tondũ nĩeendaga kũrekereria Jesũ, akĩmaarĩria o rĩngĩ.

²¹ No-o magĩthĩĩ na mbere kwanĩrĩra, makiugaga atĩrĩ, “Mwambe mũtĩ-igũrũ! Mwambe mũtĩ-igũrũ!”

²² Nake akĩmooria riita rĩa gatatũ atĩrĩ, “Nĩkĩ? Nĩ ũũru ũrĩkũ mũndũ ũyũ eekĩte? Ndionete gĩtũmi gĩa gũtũma ooragwo. Nĩ ũndũ ũcio ngũmũhũũrithia, njooke ndĩmuohore.”

²³ No-o makĩanĩrĩra mategũtigithĩria makiugaga aambwo mũtĩ-igũrũ, nayo mũgambo ĩyo yao ĩkĩhootana.

²⁴ Nĩ ũndũ ũcio Pilato agĩtua nĩekũmahingĩria o ũguo moorĩtie.

²⁵ Akĩohora mũndũ ũcio waikĩtio njeera nĩ ũndũ wa kũrutithia ngũĩ na kũũragana, o ũcio moigĩte mohorerwo, nake Pilato akĩneana Jesũ ekwo kũringana na ũrĩa mendaga.

26 Na rĩrĩa thigari cioimagaragia Jesũ, ikĩnyiita mũndũ woimaga mĩgũnda-inĩ wetagwo Simoni wa kuuma Kurene. Nacio ikĩmũigĩrĩra mũtharaba wa Jesũ aũkuue na amuume thuutha.

27 Andũ gĩkundi kĩnene makĩmũrũmĩrĩra, hamwe na atumia maagirĩkaga na makarĩra mũno.

28 Nake Jesũ akĩhũgũra na kũrĩ o, akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ aarĩ a Jerusalemu, tigai kũndĩrĩra; mwĩrĩrĩrei inyuĩ ene na ciana cianyu.

29 Nĩgũkorwo kũrĩ hĩndĩ ĩgooka rĩrĩa mũkoigaga atĩrĩ, ‘Kũrathimwo-rĩ, nĩ atumia arĩa thaata, na nda iria itarĩ ciaciara, o na nyondo iria itarĩ ciongwo!’

30 Hĩndĩ ĩyo

“ ‘nĩmakeera irĩma atĩrĩ, “Tũgwĩrei!”

o na macooke meere tũrĩma atĩrĩ, “Tũhumbĩrei!” ”

31 Nĩ ũndũ-rĩ, andũ mangĩkorwo nĩmareeka maũndũ maya rĩrĩa mũtĩ ũrĩ mũigũ-rĩ, gũgakĩhaana atĩa woma?”

32 Na rĩrĩ, andũ angĩ eerĩ ageri ngero, o nao nĩmatwarirwo hamwe nake makooragewo.

33 Rĩrĩa maakinyire karĩma-inĩ handũ heetagwo Ihĩndĩ-rĩa-Mũtwe, makĩmwamba ho hamwe na ageri ngero acio, ũmwe mwena wake wa ũrĩo, na ũrĩa ũngĩ mwena wake wa ũmotho.

34 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Baba mohere, nĩgũkorwo matiũĩ ũrĩa mareeka.” Nao magĩcuukĩra nguo ciake mĩtĩ, magĩcigayana.

35 Nao andũ nĩmarũgamĩte hau makĩmwĩrorera: Nao anene nĩmamũnyũrũragia makoiga atĩrĩ, “Nĩarahonokagia andũ arĩa angĩ, nĩehonokie aakorwo nĩwe Kristũ wa Ngai, ũrĩa wake Mũthuure.”

36 Thigari o nacio igĩũka, ikĩmũnyũrũria. Ikĩmũkundia thiki,*

37 ikĩmwĩra atĩrĩ, “Akorwo nĩwe Mũthamaki wa Ayahudi, wĩhonokie.”

38 Na nĩ haarĩ maandĩko maandĩkĩtwo igũrũ rĩake atĩrĩ: ŨYŪ NĨWE MŪTHAMAKI WA AYAHUDI.

39 ũmwe wa ageri ngero acio maambanĩirio nake akĩmũruma, akĩmwĩra atĩrĩ, “Githĩ wee tiwe Kristũ? Wĩhonokie, na ũtũhonokie!”

40 No mũgeri ngero ũcio ũngĩ akĩmũkaania, akĩmũũria atĩrĩ, “Ndũngĩtigĩra Ngai, kuona atĩ ũtuĩrĩrwo o ũrĩa atuĩrĩrwo?”

* 23:36 Thiki yarĩ kĩndũ kĩgagatu gĩa kũnyuuo na no yahũthagĩrwo kũniina ruo. Jesũ nĩaregire kũnyua kĩndũ gĩa kũmũniinĩra ruo.

41 Ithuĩ tũherithĩtio na kĩhooito, nĩgũkorwo tũraherithĩrio ũrĩa twĩkĩte. No rĩrĩ, mũndũ ũyũ ndarĩ ũndũ mũũru ekĩte.”

42 Agĩcooka akĩira Jesũ atĩrĩ, “Ĩtĩkĩra gũkandirikana rĩrĩa ũgooka ũthamaki-inĩ waku.”

43 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ngũkwĩra na ma, ũmũthĩ nĩũrĩkorwo hamwe na nĩ ikenero.”

Gũkua kwa Jesũ

44 Na rĩrĩ, kwarĩ ta thaa thita cia mũthenya, naguo bũrũri wothe ũkĩgĩa nduma nginya thaa kenda,

45 tondũ riũa nĩrĩatigire kwara. Nakĩo gĩtambaya kĩa hekarũ gĩgĩatũkana maita meerĩ.

46 Nake Jesũ akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Baba, roho wakwa ndaũiga moko-inĩ maku.” Aarĩkia kuuga ũguo, agĩtuĩkana.

47 Rĩrĩa mũnene wa gĩkundi gĩa thigari igana oonire ũrĩa gwekĩka, akĩgococa Ngai, akiuga atĩrĩ, “Ti-itheru ũyũ oima mũndũ mũthingu.”

48 Rĩrĩa andũ arĩa othe maarũgamĩte hau kwĩrorera moonire ũrĩa gwekĩka, makĩinũka methikĩire, na makĩhũũraga ithũri nĩ kĩaha.

49 No arĩa othe maamũũĩ, o hamwe na atumia arĩa maamũrũmĩrĩire kuuma Galili, makĩrũgama o haraaya, meroreire maũndũ macio.

Gũthikwo kwa Jesũ

50 Na rĩrĩ, nĩ haarĩ na mũndũ wetagwo Jusufu, mũthuumi wa Kĩama, na aarĩ mũndũ mwega na mũrũngĩrĩru,

51 nake ndetĩkanĩtie na ũguo maatuĩte na mageeka. Oimĩte itũũra rĩa Arimathea, bũrũri wa Judea, na nĩetagĩrĩra ũthamaki wa Ngai.

52 Nake agĩthĩĩ kũrĩ Pilato, akĩhooya etĩkĩrio akuue mwĩrĩ wa Jesũ.†

53 Nake agĩcuurũria mwĩrĩ wa Jesũ mũtharaba-inĩ, akĩũkũnja na taama wa gatani, agĩcooka akĩũiga thĩinĩ wa mbĩrĩra yenjetwo rwaro-inĩ rwa ihiga, nayo ndĩakoretwo ĩgĩtwo mũndũ.

54 Na mũthenya ũcio warĩ wa Ihaarĩria, nayo Thabatũ yarĩ hakuhĩ kwambĩrĩria.

55 Nao atumia arĩa moimĩte na Jesũ Galili makĩrũmĩrĩra Jusufu, makĩona mbĩrĩra na makĩona ũrĩa mwĩrĩ wake waigirwo ho.

† 23:52 Mĩrĩ ya ageri ngero arĩa maambagwo mĩtĩ-igũrũ ndĩathikagwo, no yateagwo kũndũ kũũru. Jusufu nĩonanirie ũrũme na wendo rĩrĩa eetirie mwĩrĩ wa Jesũ.

⁵⁶ Magĩcooka makĩinũka, makĩhaarĩria mahuti manungi wega na maguta manungi wega. No rĩrĩ, mũthenya wa Thabatũ makĩhurũka kũringana na ũrĩa gwanhĩtwo.

24

Kũriũka kwa Jesũ

¹ Na rĩrĩ, mũthenya wa kwambĩrĩria kiumia, rūciinĩ tene, atumia magĩthiĩ mbĩrĩra-inĩ makuuĩte indo nungi wega iria maathondekete.

² Nao magĩkora ihiga rĩgaragarĩtio rĩkeherio mũromonĩ wa mbĩrĩra,

³ no rĩrĩa maatoonyire, matiigana gũkora mwĩrĩ wa Mwathani Jesũ.

⁴ Na rĩrĩa maagegete nĩ ũhoru ũcio, makiumĩrĩrwo o rĩmwe nĩ arũme eerĩ mehumbĩte nguo njerũ ciakengaga mũno, makĩrũgama hakuhĩ nao.

⁵ Nao atumia acio metigĩrĩte mũno, makĩinamĩrĩra, magĩturumithia mothiũ mao thĩ, no arũme acio makĩmooria atĩrĩ, “Mũracaria ũrĩa ũrĩ muoyo kũrĩ arĩa akuũ nĩkĩ?”

⁶ Ndarĩ haha; nĩariũkĩte! Ririkanai ũrĩa aamwĩrire hĩndĩ irĩa aarĩ na inyuĩ Galili atĩ:

⁷ ‘Mũrũ wa Mũndũ no nginya aneanwo moko-inĩ ma andũ ehia, aambwo mũtĩ-igũrũ, na mũthenya wa gatatu ariũke.’ ”

⁸ Hĩndĩ iyo makĩririkana ciugo ciake.

⁹ Na rĩrĩ, maacooka kuuma mbĩrĩra-inĩ, makĩhe arutwo arĩa ikũmi na ũmwe na arĩa angĩ othe ũhoru ũcio.

¹⁰ Mariamu Mũmagidali, na Joana, na Mariamu nyina wa Jakubu, na atumia arĩa angĩ maarĩ nao, nĩo meerire atũmwo ũhoru ũcio.

¹¹ No-o matiigana gwĩtĩkia atumia acio, tondũ ũhoru ũcio wahaanaga ta ũrimũ kũrĩ o.

¹² No rĩrĩ, Petero agĩũkĩra, agĩteng’era mbĩrĩra-inĩ. Na ainamĩrĩra akĩona mataama ma gatani maigĩtwo thĩ marĩ moiki, agĩthiĩra agegearĩte nĩ ũndũ wa ũguo gwekĩkĩte.

Arutwo Eerĩ Magĩthiĩ Emau

¹³ Na rĩrĩ, mũthenya o ro ũcio arutwo eerĩ a Jesũ maarĩ rũgendo-inĩ magĩthiĩ itũũra rĩetagwo Emau, rĩarĩ ta kilomita ikũmi kuuma Jerusalemu.

¹⁴ Nao nĩmaragia ũhoru wa maũndũ marĩa mothe meekĩkĩte.

¹⁵ Na rĩrĩa maathiiaga makĩaragia ũhoru ũcio, Jesũ akĩmoimĩrĩra, agĩtwarana nao;

¹⁶ no matiigana kũrekwo mamũmenye.

17 Nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ ũhoru ũrĩkũ ũcio mũrathii mũkĩaragia?”

Nao makĩrũgama matukĩte mothiũ.

18 Ũmwe wao, wetagwo Kileopa akĩmũũria atĩrĩ, “Wee kaĩ ũrĩ mũgeni Jerusalemu ũtamenyete maũndũ marĩa mekĩkĩte kuo matukũ-inĩ maya?”

19 Nake akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ maũndũ marĩkũ?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ũhoru wa Jesũ wa Nazarethi, ũrĩa ũraarĩ mũnabii ũrĩ na ũhoti wa ciugo iria araaragia na ciiko iria areekaga arĩ mbere ya Ngai o na mbere ya andũ othe.

20 Athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na aathani aitũ maramũneanire atuĩrwo kũũragwo, na maramwambithia mũtĩ-igũrũ.

21 No ithuĩ-rĩ, tũrehokaga atĩ ũcio nĩwe ũgũkũũra andũ Isiraeli. Makĩria ma ũguo, rĩu nĩ mũthenya wa ĩtatũ kuuma maũndũ maya mothe mekĩka.

22 Hamwe na ũguo atumia amwe aitũ nĩmatũmakirie mũno tondũ megũthiite mbĩrĩra-inĩ rũciinĩ tene,

23 no matinona mwĩrĩ wake. Mokire matwĩra atĩ nĩmonire kĩoneki kĩa araika, arĩa mameerire atĩ arĩ muoyo.

24 Nao amwe a thiritũ iitũ nĩmathiire mbĩrĩra-inĩ, na makora o ũguo atumia acio mekuugĩte, no rĩrĩ, we mwene matinamuona.”

25 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ andũ aya mwagĩte ũũgĩ na mũtihiũhaga gwĩtĩkia maũndũ mothe marĩa anabii moigĩte!

26 Githĩ to mũhaka Kristũ ambe anyariirwo na acooke atoonye riiri-inĩ wake?”

27 Jesũ akĩmataarĩria ũhoru wothe ũrĩa waarĩtio Maandĩko-inĩ ũmũkoniĩ, ambĩrĩirie na maandĩko ma Musa na ma Anabii othe.

28 Na maakuhĩrĩria itũũra rĩrĩa maathiiaga, Jesũ agĩtua taarĩ kũhĩtũka arahĩtũka.

29 No makĩmũringĩrĩria na hinya, makĩmwĩra atĩrĩ, “Raarĩrĩra gũkũ na ithuĩ, nĩkũratuka na gũkiriĩ kũgĩa nduma.” Nĩ ũndũ ũcio agĩtoonya aikaranie nao.

30 Rĩrĩa aikarire metha-inĩ hamwe nao, akĩoya mũgate, agĩcookia ngaatho, akĩwenyũranga, akĩmahe.

31 Hĩndĩ ĩyo makĩhingũka maitho, makĩmũmenya, nake akĩbuĩria, makĩaga kũmuona rĩngĩ.

32 Nao makĩũrania atĩrĩ, “Githĩ ngoro ciitũ itiikũhĩahĩaga hĩndĩ ĩrĩa ekwaragia na ithuĩ njĩra-inĩ, na agĩtũtaarĩria ũrĩa Maandĩko moigĩte?”

33 Nao magĩũkĩra o hĩndĩ ĩyo magĩcooka Jerusalemu. Kũu magĩkora arutwo arĩa ikũmi na ũmwe, hamwe na arĩa maarĩ nao monganĩte,

34 makiugaga atĩrĩ, “Nĩ ma! Mwathani nĩariũkĩte na nĩoimĩrĩire Simoni.”

35 Hĩndĩ ĩyo acio eerĩ makĩmeera maũndũ marĩa meekĩkĩte marĩ njĩra-inĩ, na ũrĩa maamenyire Jesũ hĩndĩ ĩrĩa eenyũire mũgate.

Jesũ Kuumĩrĩra Arutwo

36 O makĩaragia ũhoru ũcio, Jesũ akĩrũgama gatagatĩ kao akĩmeera atĩrĩ, “Thayũ ũrogĩa na inyuĩ.”

37 Nao makĩhahũka na makĩmaka, magĩciiria atĩ nĩ ngoma moonaga.

38 Nike akĩmooria atĩrĩ, “Mũratangĩka nĩkĩ, na nĩ kĩĩ gĩgũtũma mũgĩe na nganja meciiria-inĩ manyu?”

39 Ta rorai moko makwa na nyarĩrĩ ciakwa. Nĩ niĩ mwene! Huutiai muone; roho ndũrĩ nyama na mahĩndĩ, ta ũrĩa mũrona ndĩ nacio.”

40 Aarĩkia kuuga ũguo, akĩmoonia moko make na nyarĩrĩ ciake.

41 Nao magĩkorwo matarĩ maretĩkia nĩ ũndũ wa ũrĩa makenete na makagega. Nike akĩmooria atĩrĩ, “Mũrĩ na kĩndũ gĩa kũrĩa?”

42 Nao makĩmũnengera gĩcunjĩ gĩa thamaki hũu.

43 Nike agĩkĩoya, akĩrĩa makĩionagĩra.

44 Akĩmeera atĩrĩ, “Ũũ nĩguo ndamwĩrire hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ na inyuĩ atĩ: Maũndũ mothe marĩa mandĩkĩtwo ũhoru wakwa Watho-inĩ wa Musa, na Maandĩko-inĩ ma Anabii, na Thaburi, no nginya mahingio.”

45 Hĩndĩ ĩyo akĩhingũra meciiria mao nĩguo mamenye Maandĩko.

46 Akĩmeera atĩrĩ, “Ũũ nĩguo kwandĩkĩtwo: Kristũ nĩakanyariirwo na ariũkio kuuma kũrĩ arĩa akuĩ mũthenya wa gatatũ,

47 nago ũhoru wa kwĩrira na kũrekerwo kwa mehia ũkaahunjĩrio ndũrĩrĩ ciothe thĩinĩ wa rĩitwa rĩake, wambĩrĩirie Jerusalemu.

48 Inyuĩ mũrĩ aira a maũndũ macio.

49 Na rĩrĩ, nĩngũmũtũmĩra kĩrĩa Baba eranĩire; no ikarai thĩinĩ wa itũũra rĩrĩ inene nginya rĩrĩa mũkaheo hinya kuuma Igũrũ.”

Jesũ Kwambata Igũrũ

50 Agĩcooka akĩmatongoria kuuma kũu magĩthĩĩ magĩkinya hakuhĩ na Bethania; akĩoya moko na igũrũ, akĩmarathima.

51 Na o akĩmarathimaga, akĩmatiga, akĩiyũkio akĩambata igũrũ.

⁵² Nao makĩmũgocaa na magĩcooka Jerusalemu makenete mũno.

⁵³ Nao nĩmaikaraga hekarũ-inĩ mahinda mothe makĩgocaga Ngai.

JOHANA

Ūhoru Gūtuika Mūndū

¹ Kĩambĩrĩa-inĩ Ūhoru aarĩ o kuo, nake Ūhoru aatũũrĩte na Ngai, na Ūhoru aarĩ Ngai.

² We aatũũrĩte na Ngai kuuma o kĩaambĩrĩa.

³ Indo ciothe ciombirwo na ūndũ wake; gũtirĩ kĩndũ kĩa iria ciombirwo kĩaĩgĩre atarĩ ho.

⁴ Thĩinĩ wake kwarĩ muoyo, nago muoyo ūcio nĩguo warĩ ūtheri wa andũ.

⁵ Ūtheri ūcio nĩũtheraga nduma-inĩ, nayo nduma ndĩigana kũũhoota.

⁶ Nĩguokire mūndũ watũmĩtwo nĩ Ngai; eetagwo Johana.

⁷ We okire arĩ mũira oimbũre ūhoru ūkonĩ ūtheri ūcio, nĩgeetha andũ othe metĩkie nĩ ūndũ wake.

⁸ We mwene tiwe warĩ ūtheri ūcio, no okire arĩ o ta mũira tu nĩgeetha oimbũre ūhoru wa ūtheri ūcio.

⁹ Ūtheri ūcio wa ma, ūrĩa ūtheragĩra o mūndũ o wothe, nĩwokaga thĩ.

¹⁰ We Ūhoru aarĩ gũkũ thĩ, no o na gũtuika thĩ yombirwo na ūndũ wake-rĩ, andũ a thĩ matiigana kũmũmenya.

¹¹ Okire gwake mwene, no andũ ake mwene matiigana kũmwĩtĩkĩra.

¹² No andũ arĩa othe maamwĩtĩkĩrĩre, o acio metĩkirie rĩitwa rĩake, nĩamahotithirie gũtuika ciana cia Ngai

¹³ ciana itaciarĩtwo nĩ thakame, kana igaciarwo nĩ kwenda kwa mwĩrĩ kana kwenda kwa mūndũ, no iciarĩtwo nĩ kwenda kwa Ngai.

¹⁴ We Kiugo agĩtuika mūndũ na agĩtũũrania na ithuĩ. Nĩtuonete riiri wake, riiri wa Mũrũ wake wa Mũmwe, ūrĩa woimire kũrĩ Ithe aiyũrĩtwo nĩ ūtugi na ūhoru wa ma.

¹⁵ Johana nĩoimbũraga ūhoru wake. Aanagĩrĩa akoiga atĩrĩ, “Ūyũ nĩwe ūrĩa ndaaragia ūhoru wake ngiuga atĩrĩ, ‘Ūrĩa ūgũka thuutha wakwa nĩ mūnene kũngĩra, tondũ aarĩ mbere yakwa.’ ”

¹⁶ Na kuuma ūiyũrĩrũ wa ūtugi wake-rĩ, ithuothe nĩtwamũkĩrĩte irathimo nyingĩ mūno.

¹⁷ Tondũ watho wokire na Musa, no ūtugi na ūhoru ūrĩa wa ma ciokire na Jesũ Kristũ.

¹⁸ Gũtirĩ mūndũ o na ūrĩkũ ūrĩ ona Ngai, o tiga Mũrũ wake wa Mũmwe ūrĩa ūikarĩte hamwe na Ithe, na nĩwe ūtũmĩte amenyeke.

Johana Mũbatithania kuuga tiwe Kristũ

19 Na rĩrĩ, ũyũ nĩguo ũira wa Johana hĩndĩ ĩrĩa Ayahudi a Jerusalemu maamūtũmĩre athĩnjĩri-Ngai na Alawii makamũurie we aarĩ ũ.

20 We ndaagire kuumbũra, no oimbũrire atekũhitha, akiuga atĩrĩ, “Nĩ ti nĩ Kristũ.”

21 Nao makĩmũuria atĩrĩ, “Wee ũkĩrĩ ũ? Wee nĩwe Elija?”

Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Aca, ti nĩ.”

Ningĩ makĩmũuria atĩrĩ, “Nĩwe Mũnabii ũrĩa?”

Nake agĩcookia atĩrĩ, “Aca.”

22 Mũthia-inĩ makĩmũuria atĩrĩ, “Wee ũkĩrĩ ũ? Tũhe macookio nĩguo tũcookerie arĩa matūtũmire. Ũkuuga atĩa ha ũhoru waku mwene?”

23 Johana akĩmacookeria na ciugo iria ciarĩtio nĩ mũnabii Isaia, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ndĩ mũgambo wa mũndũ ũranĩrĩa werũ-inĩ akoiga atĩrĩ, ‘Rũngariai njĩra ya Mwathani.’ ”

24 Na rĩrĩ, Afarisai amwe arĩa maatũmĩtwo

25 makĩmũuria atĩrĩ, “Angĩkorwo we tiwe Kristũ, na tiwe Elija, o na kana Mũnabii ũrĩa-rĩ, ũkĩbatithanagia nĩkĩ?”

26 Nake Johana akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩ ndĩmũbatithagia na maaĩ. No gatagatĩ-inĩ kanyu nĩ harĩ na ũmwe mũtooĩ.

27 Ũcio nĩwe ũgũũka thuutha wakwa, o we ũrĩa itaagĩrĩire kuohora ndigi cia iraatũ ciake.”

28 Maũndũ maya mothe mekĩkire itũũra-inĩ rĩa Bethania, mũrĩmo wa Rũũĩ rwa Jorodani, kũrĩa Johana aabatithanagĩria.

Jesũ Gatũrũme ka Ngai

29 Mũthenya ũyũ ũngĩ, Johana akĩona Jesũ agĩũka na kũrĩ we, akiuga atĩrĩ, “Onei! Gatũrũme ka Ngai karĩa keheragia mehĩa ma kĩrĩndĩ!

30 Ũyũ nĩwe ndaaragia ũhoru wake rĩrĩa ndoigire atĩrĩ, ‘Mũndũ ũrĩa ũgũũka thuutha wakwa nĩ mũnene kũrĩ nĩ tondũ we aarĩ kuo mbere yakwa.’

31 Nĩ mwene ndiamũũĩ, no ndokire ngĩbatithanagia na maaĩ nĩgeetha aguũrĩrio andũ a Isiraeli.”

32 Ningĩ Johana akĩheana ũira ũyũ: “Nĩndonire Roho agĩkũrũka kuuma igũrũ atarĩ ta ndutura, agĩikara igũrũ rĩake.

33 Nĩ ndingĩamũmenyire, tiga ũrĩa wandũmire mbatithanagie na maaĩ aanjĩrĩre atĩrĩ, ‘Mũndũ ũrĩa ũkoona Roho agĩkũrũkĩra na aikare igũrũ rĩake-rĩ, ũcio nĩwe ũkaabatithanagia na Roho Mũtheru.’

34 Nĩ nĩnyonete ũguo na ngoimbũra atĩ ũyũ nĩwe Mũrũ wa Ngai.”

Arutwo a Mbere a Jesũ

35 Ningĩ mũthenya ũyũ ũngĩ, Johana agĩkorwo arĩ kũu o rĩngĩ marĩ na arutwo ake eerĩ.

36 Na rĩrĩa onire Jesũ akĩhĩtũka, akiuga atĩrĩ, “Onei Gatũrũme ka Ngai!”

37 Hĩndĩ ĩrĩa arutwo acio eerĩ maiguire oiga ũguo, makĩrũmĩrĩa Jesũ.

38 Jesũ ehũgũra akĩmoona mamumĩte thuutha, akĩmooria atĩrĩ, “Nĩ atĩa mũrenda?”

Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii” (ũguo nĩ kuuga Mũrutani), “ũikaraga kũ?”

39 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Ũkai na nĩmũkuona.”

Nĩ ũndũ ũcio magĩthiĩ makĩona kũrĩa aikaraga, na magĩkara nake mũthenya ũcio. Na kwarĩ ta thaa ikũmi.

40 Na rĩrĩ, ũmwe wa arutwo acio eerĩ arĩa maiguĩte ũrĩa Johana oigĩte na makĩrũmĩrĩa Jesũ aarĩ Anderea, mũrũ wa nyina na Simoni Petero.

41 Ũndũ wa mbere ũrĩa Anderea eekire nĩgũcaria mũrũ wa nyina Simoni, na kũmwĩra atĩrĩ, “Nĩtuonete Mesia” (nĩwe Kristũ).

42 Nake akĩmũtwara kũrĩ Jesũ.

Nake Jesũ akĩmũrora, akiuga atĩrĩ, “Wee nĩwe Simoni mũrũ wa Johana. Ũgũcooka gwĩtwo Kefa” (na rĩo rĩgĩtaũrwo nĩ kuuga Petero).

Jesũ gwĩta Filipu na Nathanieli

43 Mũthenya ũyũ ũngĩ Jesũ agĩtua itua rĩa gũthiĩ Galili. Agĩkora Filipu, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩa.”

44 Filipu, o ta Petero na Anderea, aarĩ wa itũũra rĩa Bethisaida.

45 Filipu agĩkora Nathanieli, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩtuonete mũndũ ũrĩa Musa aandĩkire ũhoru wake Ibuku-inĩ rĩa Watho, na nowe anabii maandĩkire ũhoru wake, nake nĩwe Jesũ wa Nazarethi, mũrũ wa Jusufu.”

46 Nake Nathanieli akĩmũuria atĩrĩ, “Kũrĩ kĩndũ kĩega kĩngiuma Nazarethi?”

Nake Filipu akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũka ũkoone.”

47 Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ onire Nathanieli agĩũka kũrĩ we, akĩaria ũhoru wake, akiuga atĩrĩ, “Onei Mũisiraeli kũna ũtarĩ ũhinga.”

48 Nake Nathanieli akĩmũuria atĩrĩ, “Ũnjũũĩ atĩa?”

Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩngũkuonete o na rĩrĩa uuma rungu rwa mũkũyũ, Filipu atanagwĩta.”

49 Hĩndĩ ĩyo Nathanieli akiuga atĩrĩ, “Rabii, wee nĩwe Mũrũ wa Ngai; wee nĩwe Mũthamaki wa Isiraeli.”

⁵⁰ Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Wetĩkia tondũ nĩndakwĩra atĩ nĩnguonire ũrĩ rungu rwa mũkũyũ. Nĩũkuona maũndũ manene kũrĩ macio.”

⁵¹ Ningĩ akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩmũkona igũrũ rĩhingũkĩte na araika a Ngai makĩambata na magĩikũrũka, harĩ Mũrũ wa Mũndũ.”

2

Jesũ Kũgarũra Maaĩ Magatuũka Ndibei

¹ Na rĩrĩ, mũthenya wa gatatũ nĩ kwagĩire na kihikanio kũu Kana ya Galili. Nyina wa Jesũ aarĩ kuo,

² nake Jesũ na arutwo ake o nao nĩmetĩtwo kĩhikanio-inĩ kũu.

³ Rĩrĩa ndibei yathirire,* nyina wa Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Matirĩ na ndibei ĩngĩ.”

⁴ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ, ndĩ na ũhoro ũrĩkũ nawe? Ihinda rĩakwa rĩtirĩ rĩrakinya.”

⁵ Nake nyina akĩira ndungata atĩrĩ, “Ĩkai ũrĩa wothe ekũmwĩra.”

⁶ Hau hakuhi nao nĩ haarĩ na ndigithũ ithathatũ cia maaĩ ciathondeketwo na ihiga, mũthemba ũrĩa wahũthagĩrwo nĩ Ayahudi magongona-inĩ mao ma gwĩtheria,† na o ĩmwe yayiũragio nĩ ngeereni kuuma mĩrongo ĩrĩ nginya mĩrongo ĩtatũ.

⁷ Nake Jesũ akĩira ndungata icio atĩrĩ, “Iyũriai ndigithũ maaĩ”; nacio ikĩyũria riita.

⁸ Agĩcooka agĩciĩra atĩrĩ, “Rĩu tahiai ĩmwe mũtwarĩre mũtabania wa iruga.”

Nacio igĩka o ũguo,

⁹ nake mũtabania wa iruga agĩcama maaĩ macio maa-garũrĩtwo magatuũka ndibei. Ndaamenyaga kũrĩa yoimĩte, o na gũtuũka ndungata iria ciatahĩte maaĩ nĩciamenyaga. Hĩndĩ iyo agũta mũhikania keheri-inĩ

¹⁰ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũndũ aambaga kũruta ndibei ĩrĩa njega, na ageni maarĩkia kũnyua mũno, agacooka akaruta ĩrĩa ĩtarĩ njega; no wee ũkũigĩte ĩrĩa njega nginya rĩu.”

¹¹ Kĩu nĩkĩo kĩaama kĩa mbere kĩrĩa Jesũ aaringire, na aakĩringĩre kũu Kana ya Galili. Akĩonania riiri wake, nao arutwo ake makĩmwĩtĩkia.

Jesũ Gũtheria Hekarũ

* 2:3 Warĩ ũndũ wa thoni mũno kũrĩ andũ a mũciĩ ndibei ĩngĩathirire ũhiki-inĩ. † 2:6 Ayahudi meetĩkĩtie mũndũ nĩanyiitagwo nĩ thaahu o mũthenya, na nĩkĩo meethambaga moko hĩndĩ ciothe.

12 Thuutha ũcio agĩikũrũka Kaperinaumu, marĩ na nyina, na ariũ a nyina, o na arutwo ake. Magĩikara kuo matukũ manini.

13 Rĩrĩa Bathaka ya Ayahudi yakuhĩrĩrie-rĩ, Jesũ akĩambata, agĩthĩi Jerusalemu.

14 Kũu hekarũ-inĩ nĩakorire andũ makĩendia ng'ombe, na ng'onde, na ndutura,[‡] o na angĩ maikarĩte metha-inĩ magĩceenjia mbeeca.

15 Nĩ ũndũ ũcio agĩthondeka mũcarica wa mĩkanda, na akĩmarutũrũra othe kuuma hekarũ-inĩ, hamwe na ng'onde, na ng'ombe; akĩhurunja mbeeca cia arĩa maacenjagia mbeeca na akĩng'aũrania metha ciao.

16 Nao arĩa meendagia ndutura akĩmeera atĩrĩ, "Eheriai ici gũkũ! Mwahota atĩa gũtua nyũmba ya Baba ndũnyũ!"

17 Nao arutwo ake makĩirikana nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ, "Kĩyo kĩrĩa ndĩ nakĩo kĩa nyũmba yaku nĩkĩo gĩkaandĩa."

18 Hĩndĩ iyo Ayahudi makĩmũũria atĩrĩ, "Nĩ kĩama kĩrĩkũ ũngĩtũringĩra gĩa gũtuonia ũhoti ũrĩa ũrĩ naguo wa gwĩka maũndũ macio mothe?"

19 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, "Thariai hekarũ ĩno, na nĩngũmĩaka rĩngĩ na mĩthenya ĩtatũ."

20 Nao Ayahudi magĩcookia atĩrĩ, "Hekarũ ĩno yakirwo na mĩaka mĩrongo ĩna na ĩtandatũ, nawe ũkũmĩaka na mĩthenya ĩtatũ?"

21 No rĩrĩ, hekarũ ĩrĩa aaragia ũhoru wayo nĩ mwĩrĩ wake.

22 Na thuutha wake kũriũkio kuuma kũrĩ arĩa akuũrĩ, arutwo ake makĩirikana ũrĩa oigĩte. Nao magĩtĩkia Maandĩko, o na ciugo icio Jesũ aarĩtie.

23 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa aarĩ Jerusalemu hĩndĩ ya Gĩathĩ kĩa Bathaka, andũ aingĩ makĩona ciamu iria aaringaga, nao magĩtĩkia rĩtwa rĩake.

24 No Jesũ ndaigana kũmeĩhokera, nĩgũkorwo nĩooĩ andũ othe.

25 Ndaabataragio nĩ ũira wa mũndũ, ũkoniĩ mũndũ ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo nĩamenyaga kĩrĩa kĩrĩ thĩinĩ wa mũndũ.

3

Jesũ na Nikodemo

1 Na rĩrĩ, kwarĩ na mũndũ wa Afarisai wetagwo Nikodemo, warĩ wa kĩa kĩa gĩathanaga kĩa Ayahudi.

2 Nĩokire kũrĩ Jesũ ũtukũ, akĩmwĩra atĩrĩ, "Rabii, nĩtũũĩ we ũrĩ mĩrutani uumĩte kũrĩ Ngai. Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kũringa ciamu iria ũringaga Ngai atarĩ hamwe nake."

[‡] 2:14 Nyamũ cia kũrutwo magongona ciendagĩrio Ayahudi arĩa moimaga mabũrĩ mangĩ magooka gũkũngũira ciathĩ icio.

³ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũngĩona ũthamaki wa Ngai atangĩciarwo rĩngĩ.”

⁴ Nake Nikodemo akĩmũũria atĩrĩ, “Mũndũ angĩciarwo atĩa arĩ mũkũrũ? Ti-itherũ ndangĩhota gũtoonya nda ya nyina hĩndĩ ya keerĩ nĩguo aciarwo!”

⁵ Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ mũndũ ũngĩtoonya ũthamaki-inĩ wa Ngai atangĩciarwo na maaĩ na Roho.

⁶ Mwĩrĩ ũciaraga mwĩrĩ, no Roho aciaraga roho.

⁷ Ndũkagegio nĩ ũguo ndoiga atĩ, ‘No nginya ũciarwo rĩngĩ.’

⁸ Rũhuho rũhurutanaga na kũrĩa rũngĩenda. Ũiguaga rũkĩhurutana, no ndũmenyaga kũrĩa rumĩte kana kũrĩa rũrorete. Ũguo noguo gũtariĩ harĩ mũndũ ũrĩa wothe ũciarĩtwo nĩ Roho.”

⁹ Nake Nikodemo akĩmũũria atĩrĩ, “Ũndũ ũcio ũngĩhoteka atĩa?”

¹⁰ Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Wee ũrĩ mũrutani wa Isiraeli na ndũrataũkĩrwo nĩ maũndũ maya?”

¹¹ Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, twaragia ũrĩa tũũĩ, na tũkoimbũra ũrĩa tuonete, no inyuĩ, mũtiitĩkagĩra ũira witũ.

¹² Ndakwĩra maũndũ ma gũkũ thĩ, waga gwĩtĩkia; ũngĩtĩkia atĩa ingĩkwĩra maũndũ ma na igũrũ?

¹³ Gũtirĩ mũndũ ũrĩ wathiĩ igũrũ tiga ũrĩa woimire igũrũ, na nĩwe Mũrũ wa Mũndũ.”

¹⁴ Na o ta ũrĩa Musa aambararirie nyoka ya gĩcango werũ-inĩ, ũguo no taguo Mũrũ wa Mũndũ akaambarario,

¹⁵ nĩguo ũrĩa wothe ũmwĩhokete agĩe na muoyo wa tene na tene.

¹⁶ “Nĩgũkorwo Ngai nĩendire kĩrĩndĩ, akĩruta Mũrũ wake wa mũmwe, nĩgeetha mũndũ o wothe ũmwĩtĩkĩtie ndakoore, no agĩe na muoyo wa tene na tene.

¹⁷ Nĩgũkorwo Ngai ndaatũmire Mũrũwe gũkũ thĩ aciirithie kĩrĩndĩ, no nĩguo kĩrĩndĩ kihonoke nĩ ũndũ wake.

¹⁸ ũrĩa wothe ũmwĩtĩkĩtie ti wa gũciirithio, no ũrĩa wothe ũtamwĩtĩkĩtie ũcio nĩarĩkĩtie gũtuĩrwo ciira, nĩgũkorwo ndehokete rĩitwa rĩa Mũrũ wa Ngai wa mũmwe.

¹⁹ Rĩrĩ nĩrĩo ituĩro: ũtheri nĩwokire gũkũ thĩ, no andũ makĩenda nduma gũkĩra ũtheri, nĩ ũndũ ciiko ciao ciarĩ njũru.

²⁰ Mũndũ o wothe wĩkaga ũũru nĩathũire ũtheri, na ndangiumĩra ũtheri-inĩ nĩ gwĩtigĩra ciiko ciake itikoimbũke.

²¹ No mũndũ ũrĩa wothe wĩkaga maũndũ ma ma nĩoimagĩra ũtheri-inĩ, nĩguo kuonekane kũna atĩ ũguo ekĩte nĩ Ngai ũmũhotithĩtie.”

Ūira wa Johana Mūbatithania ūkoniĩ Jesũ

²² Thuutha wa ūguo, Jesũ na arutwo ake nĩmoimagarire magĩthĩ bũrũri wa Judea, kũrĩa aikarangire nao, na akabatithanagia.

²³ O nake Johana nĩabatithanagĩria Ainoni gũkuhĩ na Salimu, nĩgũkorwo kũu nĩ kwarĩ maaĩ maingĩ, nao andũ nĩmookaga kuo kaingĩ kaingĩ mabatithio.

²⁴ (Hĩndĩ ĩyo Johana ndaakoretwo aikĩtio njeera.)

²⁵ Nĩ kwagĩire na ngarari gatagatĩ-inĩ ka arutwo amwe a Johana na Mũyahudi ūmwe ūhoru-inĩ wa mĩtugo yao ya gwĩtheria.

²⁶ Magĩũka kũrĩ Johana makĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii, mũndũ ūrĩa mũraarĩ nake mũrĩmo ūrĩa ūngĩ wa Jorodani, ūrĩa wee warutire ūira ūmũkoniĩ-rĩ, nĩarabatithania, nao andũ othe nĩmarathiĩ kũrĩ we.”

²⁷ Ūhoru-inĩ ūcio Johana agĩcookia atĩrĩ, “Mũndũ ndarĩ ūndũ angĩamũkĩra o tiga ūrĩa aheetwo kuuma igũrũ.

²⁸ Inyuĩ ene no mũheane ūira muuge atĩ nĩndoigire atĩrĩ, ‘Nĩ ti nĩ Kristũ, no ndũmĩtwo njũke mbere yake.’

²⁹ Mũhiki nĩ wa mũhikania. No rĩrĩ, mũrata wa mũhikania ūrĩa ūmũrũgamĩrĩire nĩamũthikagĩrĩria, na akaiyũrwo nĩ gĩkeno rĩrĩa aigua mũgambo wa mũhikania. Gĩkeno ta kũu nĩkĩo ndĩ na kĩo, na rĩu nĩgĩkinyanĩru.

³⁰ We no nginya akĩrĩrĩrie kũneneha, na nũ ngĩrĩrĩrie kũnyiiha.

³¹ “Ūrĩa uumĩte igũrũ nĩ mũnene kũrĩ andũ othe; nake ūrĩa uumĩte thĩ nĩ wa gũkũ thĩ, na maũndũ marĩa aragia no ma gũkũ thĩ. Ūrĩa uumĩte igũrũ arĩ igũrũ rĩa andũ arĩa angĩ othe.

³² We oimbũraga maũndũ marĩa onete na akaigua no gũtirĩ mũndũ o na ūmwe wĩtikagĩra ūira wake.

³³ Mũndũ ūrĩa wĩtikĩrĩte ūira ūcio nĩahũũrĩte mũhũũri atĩ Ngai nĩ wa ma.

³⁴ Nĩgũkorwo ūrĩa Ngai atũmĩte aragia ciugo cia Ngai nĩ ūndũ Ngai aheanaga Roho hatarĩ gĩthimi.

³⁵ Ithe nĩendete Mũriũ na nĩ aigĩte indo ciothe moko-inĩ make.

³⁶ Ūrĩa wothe wĩtikĩtie Mũriũ, arĩ na muoyo wa tene na tene, no ūrĩa wothe ūregete Mũriũ ndakona muoyo, nĩgũkorwo egũtũura arakarĩrwo nĩ Ngai.”

4

Jesũ Kwaria na Mũtumia Mũsamaria

¹ Afarisai nĩmaiguire atĩ Jesũ nĩagĩaga na arutwo aingĩ gũkĩra Johana na akamabatithia,

² o na gũtuĩka, ti Jesũ wabatithanagia, no nĩ arutwo ake.

³ Hĩndĩ ĩrĩa Mwathani aamenyire ũhoru ũcio, akiuma Judea na agĩcooka Galili o rĩngĩ.

⁴ Na rĩrĩ, no nginya angĩatuĩkanĩirie bũrũri wa Samaria.

⁵ Nĩ ũndũ ũcio, agĩkinya itũũra rĩarĩ Samaria rĩetagwo Sukaru, hakuhĩ na gĩthaka kĩrĩa Jakubu aaheete mũriũ Jusufu.

⁶ Nakĩo gĩthima kĩa Jakubu nĩkuo kĩarĩ, nake Jesũ, tondũ wa kũnoga nĩ rũgendo, agĩkara thĩ hau gĩthima-inĩ. Na kwarĩ ta thaa thita.

⁷ Na rĩrĩa mũtumia ũmwe Mũsamaria okire gũtaha maaĩrĩ, Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “No ũuhe maaĩ ma kũnyua?”

⁸ (Hĩndĩ ĩyo arutwo ake nĩmathiite kũgũra irio itũũra-inĩ.)

⁹ Nake mũtumia ũcio Mũsamaria akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee ũrĩ Mũyahudi na nĩ ndĩ mũtumia Mũsamaria. Ũngĩkĩhooya gĩa kũnyua atĩa?” (Nĩgũkorwo Ayahudi matirĩ ngwatanĩro na Asamaria.)

¹⁰ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Korwo nĩũũĩ kĩheo kĩa Ngai na ũkamenya nũũ ũrakũhooya maaĩ ma kũnyua, wee nĩwe ũngĩamũhooya nake nĩangĩakũhe maaĩ ma muoyo.”

¹¹ Nake mũtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, ndũrĩ na kĩndũ gĩa gũtaha maaĩ nakĩo, na gĩthima gĩkĩ nĩ kĩriku. Ũngĩkĩruta kũ maaĩ macio ma muoyo?”

¹² Anga ũkĩrĩ mũnene gũkĩra ithe witũ Jakubu ũrĩa watũheire gĩthima gĩkĩ, na we mwene aatũũrĩte anyuuaga maaĩ kuuma kĩo o hamwe na ariũ ake na ndũũru ciake cia mbũri na cia ng’ombe?”

¹³ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ o wothe ũnyuuaga maaĩ maya nĩanyootaga rĩngĩ,

¹⁴ no ũrĩa wothe ũkũnyua maaĩ marĩa ngaamũhe ndarĩ hĩndĩ akaanyoota. Ti-itherũ, maaĩ marĩa ngũmũhe megũtuĩka gĩthima kĩa maaĩ thĩinĩ wake, gĩtherũkage muoyo wa tene na tene.”

¹⁵ Nake mũtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, he maaĩ macio nĩguo ndikananyoote rĩngĩ, na ndige gũũkaga haha gũtaha maaĩ.”

¹⁶ Nake akĩmwĩra atĩrĩ, “Thĩ wĩte mũthuuriguo mũũke nake.”

¹⁷ Nake mũtumia ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ndirĩ na mũthuuri.”

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩ waria ma rĩrĩa woiga atĩ ndũrĩ na mũthuuri.

18 Ūhoro wa ma nĩ atĩ ũkoretwo ũrĩ na athuuri atano, na mũndũ mũrũme ũrĩa ũrĩ nake rĩu ti mũthuuriguo.* Ūguo woiga nĩ ūhoro wa ma.”

19 Nake mūtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuari ũyũ, nĩndĩrona atĩ wee ũrĩ mũnabii.

20 Maithe maitũ maahooyagĩra Ngai kĩrĩma-inĩ gĩkĩ, no inyuĩ Ayahudi muugaga atĩ Jerusalemu nokuo kũndũ kũrĩa twagĩrĩrwo nĩkũhooyagĩra Ngai.”

21 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Mūtumia ũyũ, njĩtĩkia, kũrĩ ihinda rĩroka rĩrĩa mūtakaahooyagĩra Baba kĩrĩma-inĩ gĩkĩ o na kana Jerusalemu.

22 Inyuĩ Asamaria mũhooyaga kĩrĩa mũtooĩ; no ithuĩ tũhooyaga kĩrĩa tũũ, nĩgũkorwo ũhonokio uumĩte kũrĩ Ayahudi.†

23 No ihinda nĩrĩroka na rĩu nĩrĩkinyu, rĩrĩa arĩa mahooyaga na ma makaahooyaga Baba na roho, na mamũhooyage na ma, nĩgũkorwo nĩ andũ ta acio Baba acaragia a kũmũhooyaga.

24 Ngai nĩ roho, nao arĩa mamũhooyaga no nginya mamũhooyage na roho, na mamũhooyage na ma.”

25 Nake mūtumia ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩnjũũ atĩ Mesia” (ũrĩa wĩtagwo Kristũ) “nĩarooka. Hĩndĩ ĩrĩa agooka nĩagatũtaarĩria maũndũ mothe.”

26 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Nĩ ndĩrakwarĩria nĩ nĩ we.”

Arutwo Gũcooka harĩ Jesũ

27 O ihinda-inĩ rĩu arutwo ake magĩũka, na makĩgega maakora akĩaranĩria na mūtumia. No gũtirĩ o na ũmwe woririe atĩrĩ, “Nĩ kũ ĩrenda?” kana akĩũria, “Ūraaranĩria nake nĩkĩ?”

28 O hĩndĩ ĩyo mūtumia ũcio agĩtiga ndigithũ yake ya maaĩ, agĩcooka itũũra-inĩ, akĩira andũ atĩrĩ,

29 “Ūkai, mũkone mũndũ wanjũira maũndũ marĩa mothe ndaaneka. Ūcio no akorwo nĩwe Kristũ?”

30 Nao makiuma kũu itũũra-inĩ, magĩthĩ harĩa Jesũ aarĩ.

31 Mũira wa makinye, arutwo ake makĩmũringĩrĩria makĩmwĩra atĩrĩ, “Rabii, rĩa irio.”

32 Nowe akĩmeera atĩrĩ, “Ndĩ na irio cia kũrĩa, iria mũtarĩ ũndũ wacio mũũ.”

33 Nao arutwo ake makĩũrania atĩrĩ, “Kaĩ hihi harĩ mũndũ ũmũreheire irio?”

34 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Irio ciakwa nĩ gwĩka wendi wa ũrĩa wandũmire na kũrĩkia wĩra wake.

* **4:18** Ayahudi moigaga atĩ mūtumia nĩangĩateirwo nĩ athuuri eerĩ kana atatũ, no angĩakĩririe hau onekaga arĩ mũndũ mwĩhia biũ. † **4:22** Asamaria maarĩ na maandĩko ma mabuku o marĩa matano ma Musa, na matiametĩkĩtie mothe. Meetĩkĩtie Mesia, we Mũhonokia, akoima kũrĩ Ayahudi.

35 Githĩ mũtiugaga atĩ, ‘Nĩ mĩeri ĩna ĩtigarĩte magetha makinye?’ Ngũmwĩra atĩrĩ, hingũrai maitho manyu muone mĩgũnda! Magetha nĩmakinyu.

36 O na rĩu mũgethi nĩagĩaga na mũcaara wake, o na nĩagethaga magetha ma muoyo wa tene na tene, nĩgeetha mũhaandi na mũgethi makenanĩre hamwe.

37 Amu nĩ ũhoro wa ma ũrĩa uugaga atĩ, ‘Ūmwe ahaandaga, nake ũngĩ akagetha.’

38 Nĩ ndaamũtũmire mũkagethe kĩrĩa mũtarutĩire wĩra. Angĩ nĩo marutĩte wĩra mũritũ, na inyuĩ mũkagetha uumithio wa wĩra wao.”

Asamaria Aingĩ Gwĩtikia

39 Nao Asamaria aingĩ kuuma itũura rĩu makĩmwĩtikia nĩ ũndũ wa ũira wa mũtumia ũcio, tondũ nĩameerire atĩrĩ, “Nĩanjĩire maũndũ marĩa mothe ndaneeka.”

40 Nĩ ũndũ ũcio, hĩndĩ ĩrĩa Asamaria mokire kũrĩ Jesũ, makĩmũringĩrĩria aikaranie nao, nake agĩkara mĩthenya ĩrĩ.

41 Na tondũ wa ciugo ciake, andũ angĩ aingĩ magĩtikia.

42 Magĩkĩira mũtumia ũcio atĩrĩ, “Ithũ tũtoretĩkia no ũndũ wa ũrĩa ũratwĩre; rĩu nĩtwĩguĩrĩire ithũ ene na tũkamenya atĩ mũndũ ũyũ ti-itherũ nĩwe Mũhonokia wa kĩrĩndĩ.”

Jesũ Kũhonia Mwana wa Mũnene

43 Thuutha wa mĩthenya ĩyo ĩrĩ, akiumagara agĩthĩ Galili.

44 (Amu Jesũ we mwene nĩoigĩte atĩ mũnabii ndatĩagwo bũrũri-inĩ wake mwene.)

45 Rĩrĩa aakinyire Galili, andũ a Galili makĩmũnyiita ũgeni. Nĩmonete ũrĩa wothe ekĩte Jerusalemu hĩndĩ ya Gĩathĩ gĩa Bathaka, nĩgũkorwo o nao maarĩ kuo.

46 O rĩngĩ agĩceera Kana ya Galili, kũrĩa aagarũrĩte maaĩ magatuĩka ndibei. Na kũu Kaperinaumu nĩ kwarĩ na mũndũ ũmwe mũnene warĩ na mũriũ mũrũaru.

47 Rĩrĩa mũndũ ũcio aagũire atĩ Jesũ nĩoimĩte Judea agooka Galili, agĩthĩ kũrĩ we, akĩmũthaita athĩ akahonie mũriũ, ũrĩa warĩ hakuhĩ gũkua.

48 Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Inyuĩ mũtangĩona ciana na morirũ, mũtingĩtikia.”

49 Nake mũnene ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuari ũyũ, nĩtũkũrũke mwana wakwa atanakua.”

50 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Inũka. Mũrũguo nĩekũhona.”

Mũndũ ũcio agĩtikia ũguo Jesũ aamwĩre, na akĩnũka.

51 Naarĩ njĩra akĩnũka, ndungata ciake ikĩmũtũnga na ndũmĩrĩri atĩ mũrũwe arĩ o muoyo.

⁵² Rĩrĩa aamooririe nĩ ta thaa ciigana mũriũ aambĩrĩrie kũigua wega, makĩmwĩra atĩrĩ, “Ira thaa mũgwanja nĩguo araaahonire.”

⁵³ Nake ithe akĩmenya atĩ thaa icio nocio Jesũ aramwĩrĩte atĩrĩ, “Mũrũguo nĩekũhona.” Nĩ ũndũ ũcio we na nyũmba yake yothe magĩtĩkia.

⁵⁴ Gĩkĩ nĩkĩo kĩarĩ kĩama gĩa keerĩ kĩrĩa Jesũ aaringire kũu Galili, oimĩte Judea.

5

Jesũ Kũhonania Karia-inĩ

¹ Thuutha wa maũndũ macio Jesũ nĩambatire Jerusalemu tondũ nĩ kwarĩ na gĩathĩ kĩa Ayahudi.

² Na rĩrĩ, kũu Jerusalemu hakuhĩ na Kĩhingo-kĩa-Ng’ondũ nĩ kwarĩ na karia geetagwo na Kĩhibirania Bethesida, nako gaathiũrũrũkĩirio nĩ ithaku ithano ciarĩ ngite.

³ Kũu nĩkuo gwakomagwo nĩ ikundi nene cia andũ arĩa maarĩ arũaru, ta atumumu, na cionje, na arĩa maakuĩte ciĩga (meetereire maaĩ moinjugwo).

⁴ Nĩgũkorwo nĩ kũrĩ hĩndĩ mũraika wa Mwathani aikũrũkaga akoinjuga maaĩ karia-inĩ kau; na mũndũ wa mbere kũrika kuo maaĩ moinjugwo, nĩahonagio mũrimũ o wothe ũrĩa aarĩ naguo.)

⁵ Na hau nĩ haarĩ mũndũ ũmwe watũrĩte arĩ mũrũaru mĩaka mĩrongo itatũ na ĩnana.

⁶ Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ aamuonire akomete hau, na akĩmenya atĩ atũrĩte ũguo ihinda iraaaya, akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩũkwenda kũhonio?”

⁷ Nake mũndũ ũcio warũarĩte akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, ndirĩ na mũndũ wa kũndikia thĩinĩ wa karia rĩrĩa maaĩ moinjugwo. Ngĩgeria gũtoboka thĩinĩ-rĩ, mũndũ ũngĩ agatoboka mbere yakwa.”

⁸ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũkĩra, oya kĩbarĩ gĩaku, wĩtware!”

⁹ Na o rĩmwe mũndũ ũcio akĩhona, akĩoya kĩbarĩ gĩaake, na agĩitwara.

Na rĩrĩ, mũthenya ũcio gwekĩkire ũguo warĩ wa Thabatũ,

¹⁰ na nĩ ũndũ ũcio Ayahudi makĩira mũndũ ũcio wahonetio atĩrĩ, “Ũmũthĩ nĩ mũthenya wa Thabatũ; watho ndũgwĩtĩkĩrĩtie ũkuue kĩbarĩ gĩaku.”

¹¹ Nowe akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa ũũhonirie anjĩrĩre atĩrĩ, ‘Oya kĩbarĩ gĩaku, wĩtware.’”

¹² Nĩ ũndũ ũcio makĩmũũria atĩrĩ, “Mũndũ ũcio ũkwĩrĩre woe kĩbarĩ wĩtware nũ?”

13 Mündũ ũcio wahonetio ndaamenyaga nũũ wamũhonetie, tondũ Jesũ aakoretwo oriire kĩrĩndĩ-inĩ kĩrĩa kĩaĩ hau.

14 Thuutha ũcio Jesũ akĩmũkora hekarũ-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “One, rĩu nũũhonete. Ndũgacooke kwĩhia ndũkae gũkorwo nĩ ũndũ mũũru kũrĩ ũcio.”

15 Nake mündũ ũcio agĩthiĩ na akĩra Ayahudi atĩ Jesũ nĩwe wamũhonetie.

Kũgĩa Muoyo thĩinĩ wa Mũriũ

16 Nĩ ũndũ ũcio, Ayahudi makĩnyariira Jesũ, tondũ ekite maũndũ macio mũthenya wa Thabatũ.

17 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Baba atũũrĩte o arĩ wĩra-inĩ wake nginya rĩu, na o na nĩ no ndĩraruta wĩra.”

18 Nĩ ũndũ wa gĩtũmi kũu, Ayahudi magĩkĩrĩrĩria kũgeria kũmũũraga; nĩgũkorwo to mũthenya wa Thabatũ aathũkagia, no o na nginya nĩetaga Ngai ithe wake mwene, na ũguo akeiganania na Ngai.

19 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Mũriũ ndarĩ ũndũ angĩka we mwene, tiga o ũrĩa onaga Ithe agĩka, nĩgũkorwo maũndũ marĩa Ithe ekaga no mo Mũriũ o nake ekaga.

20 Nĩgũkorwo Ithe nĩendete Mũriũ, na nĩamuonagia maũndũ mothe marĩa ekaga, ĩĩ, na nĩakamuonia maũndũ manene o na gũkĩra maya, nĩgeetha o na inyuĩ mũgege.

21 O ta ũrĩa Ithe ariũkagia andũ arĩa akuũ akamahe muoyo, noguo o nake Mũriũ aheaga muoyo o ũrĩa angĩenda kũhe.

22 Na ningĩ-rĩ, ithe ndarĩ mündũ atuagĩra ciira, no ehokeire Mũriũ ũtuanĩri wothe wa ciira,*

23 nĩgeetha andũ othe matĩage Mũriũ o ta ũrĩa matĩaga Ithe. Ũrĩa ũtatĩaga Mũriũ ndatĩaga Ithe ũrĩa wamũtũmire.

24 “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothe ũiguaga kiugo gĩakwa na agetĩkia ũrĩa wandũmire, arĩ na muoyo wa tene na tene; na ti wa gũciirithio nĩarikĩtie kuuma gĩkuũ-inĩ agatoonya muoyo-inĩ.

25 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, kũrĩ ihinda rĩrooka, na rĩu nĩkinyu rĩrĩa akuũ makaigua mũgambo wa Mũrũ wa Ngai, nao arĩa makaũigua nĩ magaatũra muoyo.

26 Nĩgũkorwo o ta ũrĩa Ithe arĩ na muoyo thĩinĩ wake mwene, no taguo ahotithĩtie Mũriũ kũgĩa na muoyo thĩinĩ wake mwene.

* 5:22 Ayahudi meetĩkĩtie atĩ Ngai Ithe nĩwe warĩ mũciirithia wa andũ othe. Nĩ ũndũ ũcio ũrutani ũyũ nĩmawonire ta ũtaarĩ wa ma.

27 Na nĩamũheete ũhoti wa gũtuanĩra ciira nĩ tondũ nĩ Mũrũ wa Mũndũ.

28 “Mũtikagegio nĩ ũhoru ũcio, nĩgũkorwo ihinda nĩrĩroka rĩrĩa andũ arĩa othe marĩ mbĩrĩra-inĩ makaigua mũgambo wake

29 na moime kuo, arĩa mekĩte wega mariũke nĩguo matũũre muoyo, nao arĩa mekĩte ũũru mariũke nĩguo matũũrwo ciira.

30 Ndirĩ ũndũ ingĩhota gwĩka nĩ mwene; nduanagĩra ciira kũringana na ũrĩa njiguaga, na itua rĩakwa nĩ rĩa kĩhooito, nĩgũkorwo ndicaragia gwĩkenia nĩ mwene, tiga gũkenia ũrĩa wandũmire.

Ūira Ūkonĩ Jesũ

31 “Ingĩheana ūira ũgonĩ nĩ mwene-rĩ, ūira ũcio wakwa ndũngĩtuĩka wa ma.

32 Nĩ kũrĩ na ũngĩ ũrĩa uumbũraga ũhoru wakwa, na nĩnjũũ atĩ ūira wake igũrũ rĩakwa nĩ wa ma.

33 “Inyuĩ nĩmwatũmanire kũrĩ Johana, nake nĩaheanire ūira wa ma.

34 Ti atĩ nĩnjĩtikagĩra ūira wa mũndũ; no nĩndĩũgwetaga nĩgeetha mũhonokio.

35 Johana aarĩ tawa ũrĩa wakanire na ũkĩmũrĩka, na inyuĩ mũgĩthura gũkenera ũtheri wake kwa ihinda.

36 “Nĩ ndĩ na ūira mũnene gũkĩra ũcio wa Johana. Nĩgũkorwo wĩra ũrĩa Baba aaheete ndĩkie, na noguo ndĩraruta, nĩguo uumbũraga atĩ Baba nĩwe ũndũmĩte.

37 Nake Baba ũrĩa wandũmire nĩaheanĩte ūira ũgonĩ we mwene. Inyuĩ mũtirĩ mwaigua mũgambo wake kana mũkona ũrĩa atariĩ,

38 o na kiugo gĩake gĩtitũũraga thĩnĩ wanyu, tondũ mũtiĩtikĩtie ũrĩa aatũmire.

39 Inyuĩ mũtuĩragia Maandĩko tondũ mwĩciiragia atĩ na ũndũ wamo nĩmwĩgwatĩire muoyo wa tene na tene. Maandĩko macio nĩmo moimbũraga ũhoru ũrĩa ũgonĩ,

40 no nĩmũregaga gũũka kũrĩ nĩ mũgĩe na muoyo.

41 “Nĩ ndĩtikagĩra ũgooci kuuma kũrĩ andũ,

42 no inyuĩ nĩndĩmũũ. Ngamenya atĩ inyuĩ mũtirĩ na wendo wa Ngai ngoro-inĩ cianyu.

43 Njũkĩte thĩnĩ wa rĩitwa rĩa Baba na mũtinjĩtikagĩra; no mũndũ ũngĩ angĩũka na rĩitwa rĩake mwene, nĩmũkũmwĩtikĩra.

44 Mũngĩtikia atĩa angĩkorwo mwĩtikagĩra ũgooci kuuma kũrĩ andũ arĩa angĩ, no mũticaragia ũgooci ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai o ũcio ũmwe?

45 “No mũtigeciirie atĩ nĩngamũthitanga mbere ya Baba. Musa ũrĩa inyuĩ mwĩhokeete nĩwe mũmũthitangi.

⁴⁶ Korwo nĩmwĩtikĩtie Musa-rĩ, no mũnjĩtikie, nĩgũkorwo nĩ ũhoro wakwa aandĩkire.

⁴⁷ No kuona atĩ mũtiĩtikĩtie ũrĩa aandĩkire-rĩ, mũngĩgĩtikia atĩa ũrĩa njugaga?"

6

Jesũ Kũhũunia Andũ Ngiri Ithano

¹ Thuutha wa maũndũ macio, Jesũ akĩringa mũrĩmo ũrĩa ũngĩ wa Iria rĩa Galili (na norĩo rĩitagwo Iria rĩa Tiberia),

² nakĩo kĩrĩndĩ kĩnene kĩa andũ gĩkĩmũrũmirĩra tondũ nĩkĩoneete ciama iria aaringĩire andũ arĩa maarĩ arũaru.

³ Nake Jesũ akĩambata kĩrĩma-inĩ, agĩkara thĩ marĩ hamwe na arutwo ake.

⁴ Nakĩo Gĩathĩ gĩa Bathaka ya Ayahudi nĩgĩakuhĩrĩrie.

⁵ Rĩrĩa Jesũ aarorire akĩona kĩrĩndĩ kĩnene gĩgĩũka kũrĩ we, akĩũria Filipu atĩrĩ, "Tũkũgũra mĩgate kũ andũ aya marĩ?"

⁶ Oririe ũguo nĩguo amũgerie, nĩgũkorwo we nĩooĩ ũrĩa egwĩka.

⁷ Nake Filipu akĩmũcookeria atĩrĩ, "Mũcara wa mĩeri ĩnana ndũngĩgũra mĩgate ya kũigana nĩguo o mũndũ arũme kenĩyũ!"

⁸ Nake mũrutwo ũngĩ wake wetagwo Anderea, mũrũ wa nyina na Simoni Petero, akiuga atĩrĩ,

⁹ "Haha harĩ kahĩ karĩ na mĩgate ĩtano ya mũtu wa cairi na thamaki igĩrĩ nini, no ingĩkĩigana atĩa andũ marĩ aingĩ ũũ?"

¹⁰ Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, "Ĩraai andũ maikare thĩ." Hau maarĩ haarĩ na nyeki nyingĩ, nao arũme magĩikara thĩ, na maarĩ ta arũme ngiri ithano.

¹¹ Jesũ agĩcooka akĩoya mĩgate ĩyo, agĩcookia ngaatho na akĩgaĩra arĩa maikarĩte thĩ kũringana na mũigana ũrĩa o mũndũ angĩendire. Agĩcooka agĩka o ũguo na thamaki.

¹² Rĩrĩa othe maarĩire na makĩhũuna, akĩira arutwo ake atĩrĩ, "Ũnganiai cienĩyũ iria ciatigara. Mũtikareke kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩũrĩre."

¹³ Nĩ ũndũ ũcio magĩciũngania, makĩiyũria ikabũ ikũmi na igĩrĩ na icunĩĩ cia mĩgate ĩrĩa ĩtano ya cairi, iria ciatigirio nĩ andũ acio maarĩkia kũrĩa.

¹⁴ Thuutha wa andũ kuona ciama iria Jesũ aaringĩte, makĩambĩrĩria kuuga atĩrĩ, "Ti-itherũ ũyũ nĩwe mũnabii ũrĩa ũgooka gũkũ thĩ."

¹⁵ Nake Jesũ akĩmenya atĩ nĩmendaga mamũtue mũthamaki wao na hinya, nĩ ũndũ ũcio akĩmeherera o rĩngĩ, akĩambata kĩrĩma-inĩ arĩ wiki.

Jesũ Kũgerera Maĩ Igũrũ

16 Rĩria gwakinyire hwaĩ-inĩ arutwo ake magĩkũrũka nginya iria-inĩ,

17 magĩtoonya marikabu, makĩringa iria marorete Kaperinaumu. Hĩndĩ ĩyo kwarĩ nduma, na Jesũ ndaathiite kũrĩ o.

18 Nĩ kwarĩ na makũmbĩ ma maaĩ tondũ wa rũhuho rũnene rũria rwahurutanaga.

19 Na hĩndĩ ĩria maatwarithĩtie marikabu ta kilomita ithano kana ithathatũ, makĩona Jesũ agĩũka kũrĩ marikabu-inĩ agereire maaĩ igũrũ; nao makĩmaka.

20 Nowe akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ nĩ; tigai gwĩtigĩra.”

21 Magĩtikĩra atoonye thĩnĩ wa marikabu, na kahinda o kau marikabu igĩkinya hũgũrũrũ-inĩ cia kũria maathiiaga.

22 Mũthenya ũcio ũngĩ, kĩrĩndĩ kĩria kĩarĩ mũrĩmo ũũria ũngĩ wa iria gĩkĩmenya atĩ no marikabu ĩmwe yarĩ ho, na atĩ Jesũ ndaamĩngĩrĩte hamwe na arutwo ake no maathiite marĩ oiki.

23 No ningĩ gũgĩũka marikabu ingĩ ciumĩte Tiberia ikĩrũgama hakuhĩ na harĩa andũ maarĩrĩire mĩgate thutha wa Mwathani gũcookeria Ngai ngaatho.

24 Na rĩria kĩrĩndĩ kĩamenyire atĩ Jesũ kana arutwo ake gũtirĩ warĩ ho, gĩkĩngĩra marikabu icio, gĩgĩthĩ Kaperinaumu gũcacia Jesũ.

Jesũ nĩwe Mũgate wa Muoyo

25 Rĩria maamũkorire mũrĩmo ũũria ũngĩ wa iria makĩmũũria atĩrĩ, “Rabii, ũkinyire gũkũ rĩ?”

26 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, inyuĩ mũtiranjaria nĩ ũndũ wa ciana iria mũronire, no nĩ ũndũ nĩmũrarĩire mĩgate mũrahũna.

27 Tigagai gũtangĩkĩra irio iria ithũkaga, no mwĩtangagei nĩ ũndũ wa irio iria cia gũtũra nginya muoyo-inĩ wa tene na tene, iria Mũrũ wa Mũndũ akaamũhe. ũcio nĩwe Ngai Ithe ahũrĩte mũhũri wa gwĩtikĩrika.”

28 Magĩcooka makĩmũũria atĩrĩ, “Twaĩrĩirwo nĩ gwĩka atĩa nĩgeetha tũrutage mawĩra marĩa Ngai endaga?”

29 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Wĩra wa Ngai nĩ ũyũ: nĩ mwĩtikie ũria we atũmĩte.”

30 Nĩ ũndũ ũcio makĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ ciana irĩkũ ũgũtũringĩra tuone nĩguo tũgwĩtikie? ũgwĩka atĩa?”

31 Maithe maitũ ma tene maarĩaga mana kũu werũ-inĩ; o ta ũria kwandĩkĩtwo atĩrĩ: ‘Aamaheire mĩgate kuuma igũrũ marĩe.’ ”*

* 6:31 Ayahudi meciiragia atĩ Mesia oka nĩangĩamaheire irio iria cietagwo mana, iria maithe mao maarĩaga marĩ werũ-inĩ.

32 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ti Musa wamũheire mũgate kuuma igũrũ, no nĩ Baba ũmũheaga mũgate ũrĩa wa ma kuuma igũrũ.

33 Nĩgũkorwo mũgate wa Ngai nĩ ũrĩa ũikũrũkaga kuuma igũrũ akahe kĩrĩndĩ gĩa thĩ muoyo wa tene na tene.”

34 Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, kuuma rĩu tũheage mũgate ũcio.”

35 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ mũgate wa muoyo. Mũndũ ũrĩa ũũkaga kũrĩ nĩ ndakahũũta o na rĩ, na ũrĩa ũnjĩtĩkĩtie ndakanyoota o na rĩ.

36 No rĩrĩ, o ta ũrĩa ndĩmwĩrite, nĩmũnyonete, no mũtirĩ mũretĩkia.

37 Arĩa othe Baba ahee nĩmarĩũkaga kũrĩ nĩ, na ũrĩa wothe ũgooka kũrĩ nĩ ndikamũingata o na rĩ.

38 Nĩgũkorwo ndikũrũkĩte kuuma igũrũ njũke gwĩka wendi wakwa nĩ mwene, no njũkĩte gwĩka wendi wa ũrĩa wandũmire.

39 Naguo ũyũ nĩguo wendi wa ũrĩa wandũmire, atĩ ndigaate o na ũmwe wa arĩa othe aaheete, no ngaamariũkia mũthenya wa kũrigĩrĩa.

40 Nĩgũkorwo wendi wa Baba nĩ atĩ ũrĩa wothe wonete Mũriũ na akamwĩtĩkia nĩakagĩa na muoyo wa tene na tene, na nĩngamũriũkia mũthenya wa kũrigĩrĩa.”

41 Ayahudi maigua ũguo makĩambĩrĩa kũng’ong’ora nĩ ũndũ wake tondũ nĩoigĩte atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ mũgate ũrĩa waikũrũkire kuuma igũrũ.”

42 Makiuga atĩrĩ, “Githĩ ũyũ ti Jesũ mũrũ wa Jusufu, ũrĩa ithe na nyina tũũ? Rĩu angĩhota atĩa kuuga atĩ, ‘Nĩ ndaikũrũkire kuuma igũrũ?’”

43 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Tigai kũng’ong’ora gatagatĩ-inĩ kanyu.

44 Gũtirĩ mũndũ ũngĩũka kũrĩ nĩ ataguucĩrĩrio nĩ Baba ũrĩa wandũmire, na nĩ nĩngamũriũkia mũthenya wa kũrigĩrĩa.

45 Nĩ kwandĩkĩtwo maandĩko-inĩ ma Anabii atĩrĩ, ‘Nao othe makaarutwo ũhoro nĩ Ngai.’ Nake ũrĩa wothe ũthikagĩrĩa Baba na akeeruta ũhoro kuuma kũrĩ we, nĩokaga kũrĩ nĩ.

46 Gũtirĩ mũndũ ũrĩ ona Baba, tiga o ũrĩa uumĩte kũrĩ Ngai; we wiki nowe wonete Baba.

47 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ ũrĩa wĩtĩkĩtie arĩ na muoyo wa tene na tene.

48 Nĩ nĩ nĩ mũgate wa muoyo.

49 Maithe manyu ma tene maarĩaga mana marĩ werũ-inĩ, na no maakuire.

50 No ūyū nĩguo mũgate ūrĩa ūikūrũkĩte kuuma igūrũ, ūrĩa mũndũ angĩrĩa na ndakue.

51 Niĩ nĩ niĩ mũgate ūrĩa ūrĩ muoyo ūrĩa waikūrũkire kuuma igūrũ. Mũndũ o wothe ūngĩrĩa mũgate ūyū, nĩagatũūra tene na tene. Mũgate ūyū nĩ mwĩrĩ wakwa ūrĩa ngũheana nĩ ūndũ wa muoyo wa andũ a gũkũ thĩ.”

52 Hĩndĩ ĩyo nao Ayahudi makĩambĩrĩria gũkararania mũno o ene, makooria atĩrĩ, “Mũndũ ūyū angĩhota atĩa gũtũhe mwĩrĩ wake tũrĩe?”

53 Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũtangĩrĩa mwĩrĩ wa Mũrũ wa Mũndũ na mũnyue thakame yake, mũtirĩ na muoyo thĩinĩ wanyu.

54 Ūrĩa wothe ūrĩaga mwĩrĩ wakwa na akanyua thakame yakwa arĩ na muoyo wa tene na tene, na nĩngamũriũkia mũthenya wa kũrigĩrĩa.

55 Nĩgũkorwo mwĩrĩ wakwa nĩ irio kũna, nayo thakame yakwa nĩ kĩndũ gĩa kũnyua kũna.

56 Ūrĩa wothe ūrĩaga mwĩrĩ wakwa na akanyua thakame yakwa aikaraga thĩinĩ wakwa na niĩ ngaikara thĩinĩ wake.

57 O ta ūrĩa Baba mũtũūra muoyo aandũmire na o ta ūrĩa na niĩ ndũuraga muoyo nĩ ūndũ wa Baba, noguo mũndũ ūrĩa ūndũaga agaathũura muoyo nĩ ūndũ wakwa.

58 Ūyū nĩguo mũgate ūrĩa waikūrũkire kuuma igūrũ. Maithe manyu maarĩire mana na nĩmakuire, no ūrĩa ūrĩaga mũgate ūyū egũtũura tene na tene.”

59 Maũndũ macio aamaaririe rĩrĩa aarutanaga thunagogi-inĩ kũu Kaperinaumu.

Arutwo Aingĩ Gũtiganĩria Jesũ

60 Arutwo ake aingĩ maigua ũguo makiuga atĩrĩ, “Ūyū nĩ ūrutani mũritũ mũno, nũ ūngĩhota kũwĩtikĩra?”

61 Jesũ amenya atĩ arutwo ake nĩmang’ong’oraga nĩ ūndũ wa ūhoru ūcio akĩmeera atĩrĩ, “Kaĩ ūhoru ūcio wamũrakaria?”

62 Ī mũngĩkĩona Mũrũ wa Mũndũ akĩambata igūrũ kũrĩa aarĩ mbere!

63 Roho aheanaga muoyo; mwĩrĩ ndũrĩ kĩene. Ciugo iria ndamwarĩria nĩ roho na nĩcio muoyo.

64 No nĩ kũrĩ amwe anyu matarĩ maretĩkia.” Nĩgũkorwo kuuma o kĩambĩrĩa Jesũ nĩooĩ arĩa matetĩkĩtie, na ūrĩa ūkaamũkunyaĩra.

65 Agĩthĩ na mbere, akiuga atĩrĩ, “Nĩkĩo ndamwĩrĩre atĩ gũtirĩ mũndũ ūngĩhota gũũka kũrĩ niĩ atahotithĩtio nĩ Baba.”

66 Kuuma hĩndĩ ĩyo, arutwo ake aingĩ makĩhũndũka, na matiacookire kũmũrũmĩrĩa.

67 Jesũ akĩũria arĩa ikũmi na eerĩ atĩrĩ, “O na inyuĩ kaĩ mũrenda gũthiĩ?”

68 Nake Simoni Petero akĩmũcookeria, atĩrĩ, “Mwathani, tũngĩthiĩ kũrĩ ũ? Wee nĩwe ũrĩ na ciugo cia muoyo wa tene na tene.

69 Nĩtwĩtikĩtie na tũkamenya atĩ wee nĩwe ũrĩa Mũtheru wa Ngai.”

70 Hĩndĩ iyo Jesũ akĩmacookeria akĩmeera atĩrĩ, “Githĩ ti niĩ ndĩmũthuurĩte mũrĩ ikũmi na eerĩ? No ũmwe wanyu nĩ ndaimono!”

71 (Aaragia ũhoru wa Judasi mũrũ wa Simoni Isikariota, tondũ o na aakorwo aarĩ ũmwe wa acio ikũmi na eerĩ, nĩwe warĩ amũkunyanĩre thuutha ũcio.)

7

Jesũ Gũthiĩ Gĩathĩ gĩa Ithũnũ

1 Thuutha ũcio, Jesũ nĩaceerangire Galili, nĩ ũndũ ndendaga gũthiĩ Judea tondũ Ayahudi akuo nĩmamũcaragia mamũũrage.

2 No hĩndĩ irĩa Gĩathĩ gĩa Ithũnũ* kĩa Ayahudi gĩakuhĩrĩrie-rĩ,

3 ariũ a nyina na Jesũ makĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩwagĩrĩrwo uume gũkũ ũthiĩ Judea, nĩguo arutwo aku mone ciama iria ũringaga.

4 Gũtirĩ mũndũ wendaga kũmenyeka nĩ andũ ũhithaga ũrĩa areeka. Na tondũ nĩũreeka maũndũ maya-rĩ, wĩonanie kũrĩ kĩrĩndĩ.”

5 Nĩgũkorwo o na ariũ a nyina matiamwĩtikĩtie.

6 Nĩ ũndũ ũcio, Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ihinda rĩakwa rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩtirĩ rĩrakinya; no harĩ inyuĩ ihinda o rĩothe nĩrĩagĩrĩire.

7 Andũ a gũkũ thĩ matĩngĩmũthũũra, no niĩ nĩmathũire tondũ nĩnyumbũraga atĩ ũrĩa mekaga nĩ ũũru.

8 Inyuĩ thĩiĩ Gĩathĩ-inĩ. Niĩ ndikwamba kwambata Gĩathĩ-inĩ kũ, nĩgũkorwo ihinda rĩakwa rĩrĩa rĩagĩrĩru rĩtirĩ rĩrakinya.”

9 Na aarĩkia kuuga ũguo, agĩikara kũu Galili.

10 No rĩrĩ, thuutha wa ariũ a nyina gũthiĩ Gĩathĩ-inĩ kũ, o nake agĩcooka agĩthiĩ, no ndaathiire akĩmenyekaga, no aathiire na hito.

11 Na rĩrĩ, kũu Gĩathĩ-inĩ-rĩ, Ayahudi nĩmamũcaragia, makĩũranagia atĩrĩ, “Mũndũ ũcio arĩ ha?”

* 7:2 Gĩathĩ gĩa Ithũnũ kĩamaririkanagia ũrĩa maatũũrĩte morũũraga werũ-inĩ, o hamwe na wega wa Ngai wa kũmakinya Kaanani.

12 Kūu mũingĩ-inĩ guothe andũ nĩmaragia na mũheehũ ũhoro wake. Amwe makoiga atĩrĩ, “Mũndũ ũcio nĩ mũndũ mwega.”

Nao arĩa angĩ makoiga atĩrĩ, “Aca, mũndũ ũcio nĩaheenagia andũ.”

13 No gũtirĩ mũndũ ũngĩaririe ũhoro wake akĩiguagwo nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi.

Jesũ Kũrutana Gĩathĩ-inĩ

14 Gĩathĩ gĩakinya gatagatĩ-rĩ, Jesũ akĩambata agĩthiĩ nja-inĩ cia hekarũ, akĩambĩrĩria kũrutana.

15 Nao Ayahudi makĩgega, makĩũrania atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ aamenyeire maũndũ maya kũ, na ndathomete?”

16 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ũrutani ũrĩa ndutanaga ti wakwa nĩ mwene. Uumaga kũrĩ ũrĩa wandũmire.

17 Mũndũ o wotho angĩenda gwĩka wendi wa Ngai, ũcio nĩarĩmenyaga kana ũrutani wakwa uumaga kũrĩ Ngai, kana njaragia ũhoro wakwa mwene.

18 Mũndũ ũrĩa waragia ũhoro wake we mwene eekaga ũguo nĩgeetha egocithie we mwene, no ũrĩa ũrutaga wĩra nĩgeetha agoocithie ũrĩa ũmũtũmĩte nĩ mũndũ wa ma; gũtirĩ ũndũ wa maheeni ũmũkonĩ.

19 Githĩ Musa ndaamũheire watho? No gũtirĩ o na ũmwe wanyu ũmenyagĩrĩra watho. Mũrageria kũnjũraga nĩkĩ?”

20 Naguo mũingĩ wa andũ ũkĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee ũrĩ na ndaimono. Nũ ũrageria gũkũũraga?”

21 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ndaaringire kĩama kĩmwe, na inyuĩ inyuothe mũkĩgega.

22 No rĩrĩ, tondũ Musa nĩamũheire ũhoro wa kũrua (o na gũtuĩka ũhoro ũcio ndwoimire kũrĩ Musa, no woimĩte kũrĩ maithe manyu ma tene-rĩ), inyuĩ nĩ mũruithagia mwana mũthenya wa Thabatũ.

23 Rĩu angĩkorwo mwana no aruithio mũthenya wa Thabatũ nĩgeetha watho wa Musa ndũgathaahio-rĩ, mũrakĩndakarĩra nĩkĩ nĩkũhonia mũndũ mũthenya wa Thabatũ?

24 Tigai gũtuanagĩra ciira na ũrĩa mũndũ atarĩ, tuana-gĩrai ciira na kĩhooto.”

Jesũ nĩwe Kristũ?

25 Tondũ ũcio andũ amwe a kũu Jerusalemu makĩambĩrĩria kũũrania atĩrĩ, “Githĩ ũyũ tiwe mũndũ ũrĩa marageria kũũraga?”

26 Na rĩu araaria atekwĩhitha, na matirĩ ũndũ maramwĩra. Kaĩ anene mamenyete kũna atĩ ũyũ nĩwe Kristũ?

27 No ithuĩ nĩtũũĩ kũrĩa mũndũ ũyũ oimĩte; rĩrĩa Kristũ agooka, gũtirĩ mũndũ ũkaamenya kũrĩa agaakorwo oimĩte.”

28 Tondũ ũcio Jesũ, o akĩrutanaga kũu hekarũ-inĩ, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ; “Ĩĩ nĩguo, nĩmũnjũũĩ, na mũkamenya kũrĩa nyumĩte. Ndiũkĩte gũkũ nĩ ũndũ wakwa nĩ mwene, no ũrĩa wandũmire nĩ wa ma. Inyuĩ mũtimũũĩ,

29 no nĩ nĩndĩmũũĩ, tondũ nyumĩte kũrĩ we, na nĩwe wandũmire.”

30 Maigua ũguo makĩgeria kũmũnyiita, no gũtirĩ o na ũmwe wamũhutirie, tondũ ihinda rĩake rĩtariĩ ikinyu.

31 O na kũrĩ o ũguo, andũ aingĩ makĩmwĩtikia. Makiuga atĩrĩ, “Hĩndĩ ĩrĩa Kristũ agooka-rĩ, nĩakaranga ciama nyingĩ gũkĩra mũndũ ũyũ?”

32 Afarisai makĩigua andũ makĩheehana maũndũ ta macio mamũkonĩ. Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai magĩtũma thigari cia hekarũ ikamũnyiite.

33 Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Nĩ ngũkorwo na inyuĩ o ihinda inini, njooke thĩ kũrĩ ũrĩa wandũmire.

34 Inyuĩ mũkaanjaria, no mũtikanyona; na kũrĩa ngaakorwo, mũtikahota gũkinya.”

35 Ayahudi makĩirana atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ nĩ kũ arenda gũthĩ, kũu tũtangĩhota kũmuona? Hihĩ egũthĩ kũrĩa andũ aitũ matũũraga mahurunjũkĩte gatagatĩ ka Ayunani, akarute Ayunani ũhoru?

36 Nĩ atĩa ekwendaga kuuga, rĩrĩa oigire atĩ, ‘Mũkaanjaria no mũtikanyona’ na ‘kũrĩa ngaakorwo mũtikahota gũkinya?’”

37 Mũthenya wa mũthia, na ũrĩa warĩ mũnene wa Gĩathĩ kũu-rĩ, Jesũ akĩrũgama, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa ũnyootĩ-rĩ, nĩoke harĩ nĩ anyue.

38 ũrĩa wothe ũnjĩtikĩtie, thĩnĩ wake nĩkũriumaga njũũĩ cia maaĩ marĩ muoyo, o ta ũrĩa Maandĩko moigĩte.”

39 Akĩaria ũguo aaragia ũhoru wa Roho, ũrĩa arĩa maamwĩtikĩtie makaheo thuutha-inĩ. Amu hĩndĩ ĩyo Roho ndaaheanĩtwo, nĩngũkorwo Jesũ ndaagoocithĩtio.

40 Hĩndĩ ĩrĩa andũ maiguire ciugo ciake, amwe makiuga atĩrĩ, “Ti-itherũ mũndũ ũyũ nĩ we Mũnabii ũrĩa.”

41 Arĩa angĩ makiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩwe Kristũ.”

Nao angĩ makĩũria atĩrĩ, “Kwahoteka atĩa Kristũ oime Galili?

42 Githĩ Maandĩko matiugĩte atĩ Kristũ akoima rũciaro-inĩ rwa Daudi, na oime Bethlehemu itũũra rĩrĩa Daudi aatũũraga?”

43 Nĩ ũndũ ũcio gũkĩgĩa na nyamũkano gatagatĩ-inĩ ka andũ acio nĩ ũndũ wa Jesũ.

44 Amwe n̄imendaga k̄m̄ũnyiita, no ḡt̄ir̄i o na ũmwe wamũhutirie.

Atongoria a Ayahudi Kwaga Gwit̄ikia

45 Mariḡir̄io-in̄i aranḡiri a hekarũ maḡicooka k̄ur̄i ath̄inj̄iri-Ngai ar̄ia anene na Afarisai, nao mak̄imooria at̄ir̄i, “Mwaga k̄m̄ũrehe n̄ik̄i?”

46 Aranḡiri acio maḡicookia at̄ir̄i, “Ḡt̄ir̄i m̄undũ o na ũmwe ũr̄i waria ta ũr̄ia m̄undũ ũcio aragia.”

47 Nao Afarisai mak̄imooria at̄ir̄i, “M̄uroiga at̄i o na inyuĩ n̄iamũheenetic̄ie?”

48 N̄i k̄ur̄i m̄unene o na ũmwe kana M̄ufarisai ũmw̄it̄ik̄it̄ie?

49 Aca! No ḡikundi ḡik̄i k̄ia andũ matooi watho-r̄i, n̄ik̄inyiite n̄i k̄irumi.”

50 Nikodemo, ũr̄ia wathiite k̄ur̄i Jesũ mbere iyo na aar̄i ũmwe wa ḡikundi k̄iao, ak̄iũria at̄ir̄i,

51 “Watho witũ n̄ũtuaḡira m̄undũ ciira ataamb̄ite ḡuthik̄ir̄io n̄iguo akamenyeka ũr̄ia ek̄ite?”

52 Nao mak̄imũũria at̄ir̄i, “O nawe kaĩ uum̄ite Galili? Tuĩria ũhoro, na n̄ũkũmenya at̄i m̄unabii ndangiuma Galili.”

(Maand̄iko mamwe ma tene matir̄i gacunj̄i gaka kuuma Johana 7:53-8:11)

53 (O m̄undũ ak̄iinũka gwake m̄ucii.

8

1 No r̄ir̄i, Jesũ aḡith̄i K̄ir̄ima-in̄i k̄ia M̄itamaiyũ.

2 Na r̄uciin̄i tene ak̄iroka o r̄inḡi k̄uu nja cia hekarũ, k̄ur̄ia andũ othe maam̄urigiic̄irie. Nake aḡikara th̄i k̄umaruta.

3 Arutani a watho hamwe na Afarisai mak̄irehe m̄utumia wanyiiit̄two aḡitharia. Mak̄im̄urugamia hau mbere ya ḡikundi,

4 na mak̄iira Jesũ at̄ir̄i, “M̄urutani, m̄utumia ũyũ aanyi-itwo aḡitharia.

5 Th̄iin̄i wa watho-r̄i, Musa aatwathire tũhũũrage atumia ta aya na mahiga nyuguto. R̄iu we ũkuuga at̄ia?”

6 Maahũthaḡira k̄iũria ḡik̄i k̄ir̄i ta m̄ũtego, n̄igeetha maḡie na ũndũ wa k̄m̄ũthitaḡira.

No Jesũ ak̄inam̄ir̄ira, na ak̄iamb̄ir̄ira kwand̄ika th̄i na k̄iara ḡiake.

7 Na r̄ir̄i maathiire na mbere k̄m̄ũũria ũhoro ũcio, ak̄inamũka, ak̄imeera at̄ir̄i, “Anḡikorwo har̄i na ũmwe wanyu ũtar̄i ehia-r̄i, n̄iatuĩke wa mbere k̄m̄ũik̄iria ihiga.”

8 Aḡicooka ak̄inam̄ir̄ira r̄inḡi, ak̄iand̄ika th̄i na k̄iara.

9 Rĩria maiguire ũguo, makĩambĩrĩria kwehera hau ũmwe kwa ũmwe, maambĩrĩrie na arĩa akũrũ, nginya hagĩtigara o Jesũ na mũtumia ũcio arũngĩ o hau.

10 Jesũ akĩinamũka, akĩmũũria atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ, agũthitangi marĩ ha? Hatĩrĩ o na ũmwe wao wagũtuĩra?”

11 Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, gũtirĩ o na ũmwe.”

Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “O na nĩ ndigũgũtuĩra. Thiĩ, na ndũkanacooke kwĩhia.”)

Ũira wa Jesũ nĩ wa Ma

12 Rĩria Jesũ aarĩrie andũ rĩngĩ, akiuga atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ ũtheri wa thĩ. Ũria wothe ũnũmagĩrĩra ndarĩ hĩndĩ arĩthiiga na nduma, no arĩgĩaga na ũtheri wa muoyo.”

13 Nao Afarisai makĩmũkararia, makĩmwĩra atĩrĩ, “We ũraheana ũira waku wee mwene; ũira waku ti wa ma.”

14 Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “O na ingĩruta ũira wakwa nĩ mwene-rĩ, ũira wakwa nĩ wa ma, nĩgũkorwo nĩnjũũĩ kũria ndoimire o na kũria ndĩrathiĩ. No inyuĩ mũtiũĩ kũria nyumĩte kana kũria ndĩrathiĩ.

15 Inyuĩ mũtuanagĩra ciira na ũmũndũ; nĩ ndirĩ mũndũ nduagĩra ciira.

16 No o na ingĩtuanĩra ciira-rĩ, itua rĩakwa nĩrĩagĩrĩire, nĩgũkorwo ndituanagĩra ndĩ nyiki. No nĩ ndĩ na Baba, ũria wandũmire.

17 Thĩinĩ wa watho wanyu nĩ kwandĩkĩtwo atĩ ũira wa andũ eerĩ nĩ wa ma.

18 Nĩ ndĩraruta ũira wakwa mwene; nake mũira wakwa ũcio ũngĩ nĩ Baba ũria wandũmire.”

19 Ningĩ makĩmũũria atĩrĩ, “Thoguo arĩ kũ?”

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Inyuĩ mũtinjũũĩ, o na Baba mũtimũũĩ. Korwo nĩmũnjũũĩ, o na Baba nĩmũngĩmũũĩ.”

20 Nake aaragia ciugo icio akĩrutana hekarũ-inĩ hakuhi na harĩa mũhothi warutagĩrwo. No gũtirĩ mũndũ wamũnyĩire nĩ tondũ ihinda rĩake rĩtiarĩ ikinyu.

21 O rĩngĩ Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩngwĩthĩra, na inyuĩ nĩmũkanjaria no mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu. Kũria ngũthĩ inyuĩ mũtingĩhota gũũka.”

22 Ũhoru ũcio ũgĩtũma Ayahudi morie atĩrĩ, “Kaĩ ekwĩyũraga? Hihĩ nĩkĩo aroiga atĩ, ‘Kũria ngũthĩ mũtingĩhota gũũka?’”

23 Nowe akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ mũrĩ a gũkũ thĩ, nĩ nyumĩte Igũrũ.

24 Inyuĩ mũrĩ a thĩ-ino; no nĩ ndirĩ wa thĩ-ino. Ndamwĩire atĩ mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu;

mũngĩrega gwĩtĩkia ũrĩa njugaga atĩ niĩ nĩ niĩ we, ti-itherũ mũgaakua mũrĩ o mehia-inĩ manyu.”

²⁵ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe ũ.”

Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Niĩ nĩ niĩ o ũrĩa ndũũrĩte ndĩmwĩraga kuuma o kĩambĩrĩria.

²⁶ Ndĩ na maũndũ maingĩ ingiuga ma kũmũciirithia namo. No ũrĩa wandũmire nĩ mwĩhokeku, naguo ũrĩa njiguĩte kuuma kũrĩ we nĩguo njĩiraga kĩrĩndĩ.”

²⁷ Nao matiigana kũmenya atĩ aameeraga ũhoru wa Ithe.

²⁸ Nĩ ũndũ ũcio Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mwarĩkia kwambararia Mũrũ wa Mũndũ-rĩ, nĩguo mũkamenya ũrĩa njugaga atĩ niĩ nĩ niĩ we, na atĩ gũtirĩ ũndũ njĩkaga ndĩrĩte, no njaragia o ũrĩa Baba andũtĩte.

²⁹ Nake ũrĩa wandũmire arĩ hamwe na niĩ; ndandigĩte ndĩ nyiki, nĩgũkorwo hĩndĩ ciothe njĩkaga maũndũ o marĩa mamũkenagia.”

³⁰ O akĩaragia-rĩ, andũ aingĩ makĩmwĩtĩkia.

Ciana cia Iburahĩmu

³¹ Nake Jesũ akĩira Ayahudi arĩa maamwĩtĩkĩtie atĩrĩ, “Mũngĩrũmia ũrutani wakwa-rĩ, mũrĩ arutwo akwa kũna.

³² Nĩ mũkaamenya ũhoru wa ma, naguo ũhoru ũcio wa ma nĩ ũkaamũkũra.”

³³ Nao makĩmũcookeria makĩmwĩra atĩrĩ, “Ithuĩ tũrĩ a rũciaro rwa Iburahĩmu, na tũtirĩ twatuĩka ngombo cia mũndũ o na ũ. Ũngĩkiuga atĩa atĩ nĩtũgakũũro?”

³⁴ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ o ma, mũndũ o wothe wĩhagia nĩ ngombo ya mehia.

³⁵ No rĩrĩ, ngombo ti ya gũtũra mũciĩ nginya tene no mũriũ wa mwene mũciĩ nĩ wa gũtũra mũciĩ nginya tene.

³⁶ Nĩ ũndũ ũcio Mũrũ wa Ngai angĩkamũkũra-rĩ, nĩmũgakũũro kũna.

³⁷ Nĩnjũũĩ mũrĩ a rũciaro rwa Iburahĩmu, no nĩmwĩharĩirie kũnjũraga, tondũ ũhoru wakwa ndũrĩ na ũikaro thĩinĩ wanyu.

³⁸ Niĩ ndĩramwĩra maũndũ marĩa nyonete harĩ Baba, na inyuĩ mwĩkaga maũndũ marĩa mũiguĩte kuuma kũrĩ ithe wanyu.”

³⁹ Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Iburahĩmu nĩwe ithe witũ.” Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ,

“Mũngĩrĩ ciana cia Iburahĩmu-rĩ, nĩ mũngĩkaga maũndũ marĩa Iburahĩmu eekaga.

⁴⁰ ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ, inyuĩ nĩmũtuĩte itua rĩa kũnjũraga, o niĩ mũndũ ũrĩa ũmũheete ũhoru ũrĩa wa ma, o ũrĩa ndaiguire kuuma kũrĩ Ngai. ũguo tiguu Iburahĩmu eekaga.

⁴¹ Inyuĩ mũreka maũndũ marĩa ithe wanyu ekaga.”

Nao makīmūkararia makīmwīra atīrī, “Ithuī tūtīrī ciana ciumanīte na ūtharia. Ithuī tūrī na Baba ūmwe tu, na nīwe Ngai.”

Ciana cia Mūcukani

42 Jesū akīmeera atīrī, “Ngai angīrī Ithe wanyu-rī, no mūnyende, nīgūkorwo ndoimire kūrī Ngai, na rīu ndī gūkū. Ti nī mwene ndītūmīte, no nīwe wandūmire.

43 Mūruga gūtaūkīrwo nī ūrīa ndīroiga nīkī? Tondū mūtīrahota kūmenya ūhoro ūrīa ndīraria.

44 Inyuī mūrī ciana cia ithe wanyu, Mūcukani, na mwendaga kūhingia merirīria ma ithe wanyu. We aarī mūrāgani kuuma o kīambīrīria. Ndathingataga ūhoro wa ma, nīgūkorwo gūtīrī ūhoro wa ma thīnī wake. Rīrīa ekūheenania, aaragia rūthiomi rwake, tondū we nī mūheenania, na nīwe ithe wa maheeni.

45 No tondū njaragia ūhoro wa ma-rī, mūtinjītīkagia.

46 Nī kūrī mūdū ūmwe wanyu ūngīonania atī ndī mwīhia? Angīkorwo ndīraria ūhoro wa ma-rī, mūregaga kūnjītīkia nīkī?

47 Ūrīa ūrī wa Ngai nīaiguaga ūrīa Ngai oigaga. Kīrīa kīgīragia mūmūigue nī tondū mūtīrī a Ngai.”

Uge wa Jesū Igūrū Rīake we Mwene

48 Nao Ayahudi makīmūcookeria atīrī, “Githī tūtīrī na kīhoto gīa kuuga atī wee ūrī Mūsamaria na ūrī na ndaimono?”

49 Nake Jesū akīmeera atīrī, “Nī ndirī na ndaimono, no nīndīte Baba, no inyuī mūtīndīte.

50 Ndirecarīria ūgooci wakwa nī mwene, no nī harī na ūmwe ūrīa ūūcaragia, na nīwe mūtuanīri ciira.

51 Ngūmwīra atīrī na ma, mūdū o wothe angīrūmia kiugo gīakwa, ndarī hīndī akona gīkuū.”

52 Ayahudi maigua ūguo, makīgūthūka makīmwīra atīrī, “Rīu nītamenya atī ūrī na ndaimono. Iburahīmu nīakuire o na anabii magīkua, no wee ūroiga atī mūdū o wothe angīrūmia kiugo gīaku, ndagacama gīkuū.

53 Wee ūkīrī mūnene gūkīra ithe witū Iburahīmu? We nīakuire o na anabii magīkua. Kaī ūreciiria we ūrī ū?”

54 Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Ingūgooca-rī, kwīgooca gwakwa nī gwa tūhū. Baba, ūrīa muugaga atī nīwe Ngai wanyu nīwe ūngoocithagia.

55 O na gūtuīka mūtīmūūī, nī nīndīmūūī. Ingiuga atī ndīmūūī, ingītuīka wa maheeni ta inyuī, no nīndīmūūī na nīnūmītie kiugo gīake.

56 Ithe wanyu Iburahīmu nīakenaga atī nīakona mūthenya wakwa; na nīawonire na agīcanjamūka.”

⁵⁷ Nao Ayahudi makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee o na ndũkinyĩtie mĩaka mĩrongo ĩtano, na ũkoiga atĩ nĩwonete Iburahĩmu!”

⁵⁸ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Iburahĩmu atanaciarwo, Nĩ ndũire!”

⁵⁹ Maigua ũguo makĩoya mahiga mamũhũire namo nyuguto, no Jesũ akĩhitha, akiuma kũu hekarũ-inĩ.

9

Jesũ Kũhingũra Maitho ma Mũndũ Waciarĩtwo arĩ Mũtumumu

¹ Na rĩrĩa aathiiaga na njĩra-rĩ, akĩona mũndũ waciarĩtwo arĩ mũtumumu.

² Nao arutwo ake makĩmũũria atĩrĩ, “Rabii, nũũ wehirie, nĩ mũndũ ũyũ kana nĩ aciari ake, nĩgeetha aciari arĩ mũtumumu?”

³ Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Ti mũndũ ũyũ kana aciari ake mehirie. No ũndũ ũyũ wekĩkire nĩgeetha wĩra wa Ngai wonanio mũtũũrĩre-inĩ wake.

⁴ Rĩrĩa rĩothe arĩ mũthenya-rĩ, no nginya tũrute wĩra wa ũrĩa wandũmire. Ũtukũ nĩũrooka rĩrĩa gũtarĩ mũndũ ũngĩhota kũruta wĩra.

⁵ Rĩrĩa ndĩ gũkũ thĩ, nĩ nĩ ũtheri wa thĩ.”

⁶ Na aarĩkia kuuga ũguo, agĩtua mata thĩ, akĩringia ndoro na mata macio, na akĩmĩhaka mũndũ ũcio maitho.

⁷ Akĩmwĩra atĩrĩ, “Thĩ ũgethambe Karia-inĩ ga Siloamu” (narĩo rĩtwa Siloamu nĩ kuuga Gũtũmwwo.)* Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio agĩthĩ na agĩthamba, na agĩũka mũciĩ akĩonaga.

⁸ Nao andũ a itũura rĩake na arĩa maamuonete mbere ĩyo akĩhooya ũteithio makĩũrania atĩrĩ, “Githĩ mũndũ ũyũ ti ũrĩa ũraikaraga thĩ ahooyage ũteithio?”

⁹ Andũ amwe makiuga atĩ aarĩ we.

Nao arĩa angĩ makiuga atĩrĩ, “Aca, no kũhaana amũhaana.”

Nowe agĩkĩrĩrĩa kuuga atĩrĩ, “Nĩ nĩ mũndũ ũcio.”

¹⁰ Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Maitho maku makĩhingũkire atĩa?”

¹¹ Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa metaga Jesũ nĩwe ũringirie ndoro aahaka maitho, anjĩra thĩ ngeethambe Karia-inĩ ga Siloamu. Nĩ ũndũ ũcio ndathĩ na ndeethamba, na ndahota kuona.”

¹² Nao makĩmũũria atĩrĩ, “Mũndũ ũcio arĩ ha?”

Nake akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ndiũũ.”

* 9:7 Karia gaka kaarĩ kamwe ka mĩako ya kũrehe maaĩ Jerusalemu, na gaakĩtwo nĩ Hezekia.

Afarisai Gĩtuĩria Ũhoro wa Kũhonio kwa Mũtumumu Ũcio

13 Nao magĩtwara mũndũ ũcio warĩ mũtumumu kũrĩ Afarisai.

14 Na rĩrĩ, mũthenya ũcio Jesũ aaringirie ndoro na akĩhingũra maitho ma mũndũ ũcio warĩ wa Thabatũ.

15 Nĩ ũndũ ũcio Afarisai o nao makĩmũũria ũrĩa aahotete kuona. Nake mũndũ ũcio akĩmacookeria atĩrĩ, "Aahakire ndoro maitho, na niĩ ndeethamba na rĩu nĩndĩrona."

16 Nao Afarisai amwe makiuga atĩrĩ, "Mũndũ ũyũ ndoimĩte kũrĩ Ngai, nĩgũkorwo ndamenyagĩrĩra Thabatũ."

No arĩa angĩ makĩũria atĩrĩ, "Mũndũ mwĩhia ahota atĩa kũringa ciama ta ici?" Nĩ ũndũ ũcio makĩamũkana.

17 Mũthia-inĩ Afarisai acio makĩhũgũkĩra mũndũ ũcio warĩ mũtumumu, makĩmũũria atĩrĩ, "Wee ũkuuga atĩa ha ũhoro wake? Nĩwe araahingũrĩre maitho."

Nake mũndũ ũcio agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ mũnabii."

18 O na kũrĩ ũguo Ayahudi matiigana gwĩtikia ũhoro wa mũndũ ũcio atĩ aarĩ mũtumumu na atĩ nĩacookete kuona, nginya rĩrĩa maatũmanĩire aciari ake.

19 Makĩmooria atĩrĩ, "Ũyũ nĩ mwana wanyu? Ũyũ nĩwe mũroiga aaciarirwo arĩ mũtumumu? Rĩu ahotete atĩa kuona?"

20 Nao aciari ake magĩcookia atĩrĩ, "Ithuĩ tũũ nĩ mwana witũ na tũũ aaciarirwo arĩ mũtumumu.

21 No ũrĩa ahotete kuona, kana ũrĩa ũmũhingũrĩre maitho make, ithuĩ tũtũũ. Mũũriei nĩ mũgima, nĩekwĩyarĩrĩria."

22 Aciari ake moigire ũguo nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi, nĩgũkorwo Ayahudi nĩmarĩkĩtie gũtua atĩ mũndũ o wothe ũngiuga atĩ Jesũ nĩwe Kristũ nĩegũikio nja ya thunagogi.

23 Nĩkĩo aciari ake moigire atĩrĩ, "Nĩ mũgima; mũũriei."

24 Magĩta mũndũ ũcio warĩ mũtumumu hĩndĩ ya keerĩ. Makĩmwĩra atĩrĩ, "Goocithia Ngai. Nĩtũũ mũndũ ũyũ nĩ mwĩhia."

25 Nake agĩcookia atĩrĩ, "Nĩ ndiũũ kana nĩ mwĩhia kana ti mwĩhia. No njũũũ ũndũ ũyũ ũmwe; ndĩraarĩ mũtumumu na rĩu nĩndĩrona!"

26 Ningĩ makĩmũũria atĩrĩ, "Agwĩkire atĩa? Akũhingũrĩre maitho atĩa?"

27 Nake akĩmacookeria atĩrĩ, "Nĩndamwĩra ũhoro o rĩu na inyuĩ mũtinathikĩrĩria. Mũrenda kũigua rĩngĩ nĩkĩ? O na inyuĩ nĩmũkwenda gũtuĩka arutwo ake?"

28 Nao makĩmũruma, makĩmwĩra atĩrĩ, "Wee ũrĩ mũrutwo wa mũndũ ũyũ! Ithuĩ tũrĩ arutwo a Musa!"

29 Ithuĩ nĩtũũ atĩ Ngai nĩarĩrie Musa, no ha ũhoro wa mũndũ ũyũ-rĩ, tũtũũ o na kũrĩa oimĩte."

³⁰ Nake mündũ ũcio akĩmacookeria atĩrĩ, “Kaĩ ũcio nĩ ũrirũ-ĩ! Inyuĩ mũtiũĩ kũrĩa oimĩte, na nĩwe ũhingũrire maitho.

³¹ Nĩtũũ atĩ Ngai ndathikagĩrĩria andũ ehia. Athikagĩrĩria mündũ ũrĩa ũrĩ na ũngai na ũrĩa wĩkaga wendi wake.

³² Gũtirĩ mündũ ũrĩ waigua ũhoru wa mündũ ũhingũritwo maitho aciarĩtwo arĩ mũtumumu.

³³ Korwo mündũ ũyũ ndoimĩte kũrĩ Ngai ndarĩ ũndũ angĩhota gwĩka.”

³⁴ Igũrũ rĩa ũhoru ũcio magĩcookia atĩrĩ, “Wee wacia-rirwo ũrĩ na mehia. Ũngĩkĩgeria atĩa gũtũruta!” Nao makĩmũikania na kũu nja.

Ūtumumu wa Kĩroho

³⁵ Jesũ nĩaguire atĩ nĩmaikĩtie mündũ ũcio nja, na rĩrĩa aamuonire akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwĩtikĩtie Mũrũ wa Mündũ?”

³⁶ Nake mündũ ũcio akĩmũũria atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, ũcio nĩwe ũ? Njĩra, nĩgeetha ndĩmwĩtikie.”

³⁷ Nake Jesũ akiuga atĩrĩ, “Rĩu nĩũmuonete; nĩwe ũyũ ũraaria nawe.”

³⁸ Nake mündũ ũcio akiuga atĩrĩ, “Mwathani, nĩndetĩkia,” na akĩmũthathaiya.

³⁹ Ningĩ Jesũ akiuga atĩrĩ, “Njũkĩte gũkũ thĩ nĩ ũndũ wa gũtuanĩra ciira, nĩgeetha arĩa atumumu mahote kuona, nao arĩa monaga matuĩke atumumu.”

⁴⁰ Afarisai amwe arĩa maarĩ nake makĩigua akiuga ũguo, nao makĩmũũria atĩrĩ, “Atĩ atĩa? O na ithuĩ tũrĩ atumumu?”

⁴¹ Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Mũngĩrĩ atumumu-rĩ, mũtingĩrĩ na mehia; no rĩu tondũ muugaga atĩ nĩmuonagarĩ, mũgũikara o na wĩhia wanyu.”

10

Mũrĩithi na Rũũru Rwake

¹ “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mündũ ũrĩa ũtatoonyaga gĩcegũ kĩa ng’onde agereire kĩhingo-inĩ, no akahaicĩra handũ hangĩ-rĩ, ũcio nĩ mũici na nĩ mũtunyani.

² Mündũ ũrĩa ũtoonyaga na kĩhingo nĩwe mũrĩithi wa ng’onde ciake.

³ Mũrangĩri nĩamũhingũragĩra kĩhingo, nacio ng’onde nĩithikagĩrĩria mũgambo wake. Eetaga ng’onde ciake na marĩitwa, na agaciumagaria.

⁴ Aarĩkia kuumia iria irĩ ciake ciothe-rĩ, acitongoragia, nacio ng’onde ciake ikamũrũmĩrĩra, tondũ nĩciũĩ mũgambo wake.

⁵ No itirĩ hĩndĩ ingĩrũmĩrĩra mũgeni; ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ nĩikũmũũrĩra, tondũ itiuĩ mũgambo wa mũgeni.”

6 Jesũ aahũthĩre ngerekano ĩyo, no matiigana gũtaũkĩrwo nĩ ũrĩa aameeraga.

7 Nĩ ũndũ ũcio Jesũ akiuga o rĩngĩ atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, Nĩ nĩ nĩ kĩhingo kĩa ng’endu.

8 Arĩa othe mookire mbere yakwa maarĩ aici na atunyani, no ng’endu itiigana kũmathikĩrĩa.

9 Nĩ nĩ nĩ kĩhingo; ũrĩa wothe ũtoonyagĩra harĩ nĩ nĩakahonoka. Agaatoonyaga na akoima, na onage gĩa kũrĩa.

10 Mũici okaga tu nĩgeetha aiye, na orage, na anange; nĩ njũkĩte nĩguo magĩe na muoyo, na magĩe naguo kũna.

11 “Nĩ nĩ nĩ mũrĩithi ũrĩa mwega. Mũrĩithi ũrĩa mwega arutaga muoyo wake nĩ ũndũ wa ng’endu.

12 Mũrĩithi wa mũcaara tiwe mũrĩithi ũrĩa mwene ng’endu. Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa ona njũũi ĩgĩũka, atiganagĩria ng’endu, akoora. Hĩndĩ ĩyo nayo njũũi ĩgatharĩkĩra rũũru, ĩkarũhurunja.

13 Mũndũ ũcio oraga tondũ we nĩ wa kwandĩkwo, na ndarũmbũyanagia na ũhoro wa ng’endu.

14 “Nĩ nĩ nĩ mũrĩithi ũrĩa mwega; nĩnjũũi ng’endu ciakwa, nacio ng’endu ciakwa nĩcinjũũi,

15 o ta ũrĩa Baba anjũũi, na nĩ ngamenya Baba, na nĩndutĩte muoyo wakwa nĩ ũndũ wa ng’endu.

16 Ndĩ na ng’endu ingĩ iria itarĩ cia gĩcegũ gĩkĩ. No nginya o nacio ndĩcirehe. O nacio nĩgathikĩrĩa mũgambo wakwa, na gũgaakorwo na rũũru rũmwe, na mũrĩithi ũmwe.

17 Gĩtũmi kĩa Baba kũnyenda nĩ ũndũ nĩndutĩte muoyo wakwa nĩgeetha njooke ndĩwoe rĩngĩ.

18 Gĩtirĩ mũndũ ũngĩndunya guo, no nĩ ngũũruta na kwĩyendera. Ndĩ na ũhoti wa kũũruta, o na ũhoti wa kũwoya rĩngĩ. Watho ũyũ ndaamũkĩrĩre kuuma kũrĩ Baba.”

19 Maigua ciugo icio, Ayahudi makĩamũkana o rĩngĩ.

20 Aingĩ ao makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ arĩ na ndaimono na akagũrũka. Mũkũmũthikĩrĩa nĩkĩ?”

21 No angĩ makiuga atĩrĩ, “Ĩno ti mũario ya mũndũ ũrĩ na ndaimono. Ndaimono no ĩhingũre maitho ma mũtumumu?”

Kwaga gwĩtĩkia kwa Ayahudi

22 Ningĩ gũkĩgĩa na Gĩathĩ gĩa Kwamũrwo kũu Jerusalemu. Kwarĩ kĩmera kĩa heho,

23 nake Jesũ aarĩ hekarũ-inĩ agĩceraceera gĩthaku-inĩ gĩa Solomonu.

24 Nao Ayahudi makĩmũrigiicĩria makĩmwĩra atĩrĩ, “Ũgũtũũra ũtũigĩte na nganja nginya rĩ? Angĩkorwo nĩwe Kristũ-rĩ, twĩre ũtekũhitha.”

25 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩndĩmwĩrĩte, no mũtiĩtikagia. Ciama iria ningaga na rĩtwa rĩa Baba nĩcinjaragĩrĩria,

26 no inyuĩ mũtiĩtikagia tondũ mũtirĩ ng’ondũ ciakwa.

27 Ng’ondũ ciakwa nũthikagĩrĩria mũgambo wakwa; nĩndĩciũ, nacio nĩcinũmagĩrĩria.

28 Nĩndĩciheaga muoyo wa tene na tene, na gũtirĩ hĩndĩ ikoora; gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũngĩcigutha kuuma moko-inĩ makwa.

29 Baba ũrĩa waheire cio, nĩ mũnene kũrĩ othe; gũtirĩ mũndũ ũngĩcigutha kuuma moko-inĩ ma Baba.

30 Nĩ na Baba tũrĩ ũmwe.”

31 O rĩngĩ Ayahudi makĩoya mahiga nĩguo mamũhũũre namo nyuguto,

32 nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩndĩmuonetie ciama nyingĩ nene kuuma kũrĩ Baba. Nĩ kĩama kĩrĩkũ gĩacio mũrenda kũhũrĩria na mahiga nyuguto?”

33 Nao Ayahudi makĩmũcookeria atĩrĩ, “Tũtirakũhũũra na mahiga nyuguto nĩ ũndũ wa o na kĩmwe gĩacio, no nĩ ũndũ wa kũruma Ngai, tondũ wĩtuĩte Ngai na wee ũrĩ o mũndũ.”

34 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Githĩ gũtiandĩkĩtwo Watho-inĩ wanyu atĩrĩ, ‘Ndoigire inyuĩ mũrĩ ngai’?

35 Angĩkorwo aametire ‘ngai’, o acio kiugo kĩa Ngai gĩokire kũrĩ o, (na Maandĩko matheru matingĩaga kũhingio)

36 ĩ mũndũ ũrĩa Baba aamũrire arĩ wake kũna na akĩmũtũma gũkũ thĩ, ũhoru wake nĩ atĩa? Mũragĩthitanga nĩkĩ atĩ nĩndaruma Ngai tondũ nĩndoiga, ‘Ndĩ Mũrũ wa Ngai’?

37 Ingĩaga gwĩka ũrĩa Baba ekaga mũtikanjĩtikie.

38 No o na ingĩka ũrĩa ekaga-rĩ, o na gũtuĩka mũtinjĩtikĩtie, ĩtikiai ciama icio, nĩguo mũmenye na mũtaũkĩrwo atĩ Baba arĩ thĩnĩ wakwa, na nĩ ndĩ thĩnĩ wa Baba.”

39 Na o rĩngĩ makĩgeria kũmũnyiita, nowe akĩhonokia kuuma moko-inĩ mao.

40 Ningĩ Jesũ agĩcooka mũrĩmo ũũrĩa ũngĩ wa Joro-dani, harĩa Johana aabatithanagĩria matukũ-inĩ ma mbere. Agĩkara kũu,

41 nao andũ aingĩ magĩũka kũrĩ we. Nao makiuga atĩrĩ, “O na gũtuĩka Johana ndarĩ kĩama aaringire, ũhoru ũrĩa wothe Johana oigire ũkoniĩ mũndũ ũyũ warĩ wa ma.”

42 Na andũ aingĩ a kũu magĩũtikia Jesũ.

11

Gĩkuũ kĩa Lazaro

1 Na rĩrĩ, kwarĩ na mũndũ wetagwo Lazaro, nake aarĩ mũrũaru. Aarĩ wa Bethania, itũũra rĩa Mariamu na mwarĩ wa nyina Maritha.

2 Mariamu ũyũ nowe waitĩrĩirie Mwathani maguta manungi wega na akĩmũgiria nyarĩrĩ na njuĩrĩ yake, na aarĩ mwarĩ wa nyina na Lazaro ũcio warĩ mũrũaru.

3 Nĩ ũndũ ũcio aarĩ acio a nyina magĩtũmanĩra Jesũ akeerwo atĩrĩ, “Mwathani, ũrĩa wendete nĩmũrũaru.”

4 Rĩrĩa Jesũ aiguire ũhoro ũcio, akiuga atĩrĩ, “Ndwari ĩno ndĩkũrĩkĩrĩa na gĩkuũ. Aca, nĩ ya kũgocithia Ngai, nĩgeetha Mũrũ wa Ngai agoocithio nĩyo.”

5 Jesũ nĩendete Maritha na mwarĩ wa nyina, o na Lazaro.

6 No o na thuutha wa kũigua atĩ Lazaro aarĩ mũrũaru-rĩ, aikarire kũu aarĩ mĩthenya ĩngĩ ĩrĩ.

7 Agĩcooka akĩira arutwo ake atĩrĩ, “Nĩtũcookei Judea.”

8 Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “No rĩrĩ Rabii, o rĩu ica ikuhĩ Ayahudi marageragia gũkũhũra na mahiga nyuguto, na rĩu ũrenda gũcooka kuo?”

9 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Githĩ mũthenya ti wa mathaa ikũmi na meerĩ? Mũndũ ũrĩa ũthiiga mũthenya ndangĩhĩngwo, nĩgũkorwo onaga na ũtheri wa gũkũ thĩ.

10 Ahĩngagwo rĩrĩa egũthĩ ũtukũ, nĩ ũndũ ndarĩ na ũtheri.”

11 Aarĩkia kuuga ũguo, agĩcooka akĩmeera atĩrĩ, “Mũrata witũ Lazaro nĩakomete; no nĩngũthĩ kũu ngamũũkĩrie.”

12 Arutwo ake makĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, akorwo nĩ gũkoma akomete-rĩ, nĩekũhona.”

13 Jesũ aaragia ũhoro wa gĩkuũ gĩake, no arutwo ake meciiragia aaragia ũhoro wa toro wa ndũire.

14 Nĩ ũndũ ũcio akĩmeera na njĩra ĩgũtaũka, atĩrĩ, “Lazaro nĩmũkuũ,

15 no nĩ ũndũ wanyu nĩngenete nĩgũkorwo ndiraarĩ kuo, nĩgeetha mwĩtikie. No rĩrĩ, nĩtũthĩi kũrĩ we.”

16 Nake Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha) akĩira arutwo arĩa angĩ atĩrĩ, “Nĩtũthĩi o na ithuĩ, tũgakuanĩre nake.”

Jesũ Kũmĩrĩria Aarĩ a Nyina na Lazaro

17 Jesũ aakinya-rĩ, agĩkora Lazaro nĩaniinĩte mĩthenya ĩna thĩinĩ wa mbĩrĩa.

18 Na rĩrĩ, itũũra rĩa Bethania rĩtiakinyĩtie kilomita ithatũ kuuma Jerusalemu,

19 nao Ayahudi aingĩ nĩmokĩte kũu kwa Maritha na Mariamu kũmomĩrĩria nĩ ũndũ wa gũkuĩrwo nĩ mũrũ wa nyina wao.

20 Rĩria Maritha aiguire atĩ Jesũ nĩarooka, akiuma, agĩthiĩ kũmũtũnga, no Mariamu agĩkara kũu mũciĩ.

21 Maritha akĩira Jesũ atĩrĩ, “Mwathani ũngĩraarĩ gũkũ-rĩ, mũrũ wa maitũ ndangĩrakuire.

22 No rĩrĩ, nĩnjũũĩ atĩ o na rĩu Ngai nĩegũkũhe o kĩria gĩothe ũngĩhooya.”

23 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrũ wa maitũguo nĩekũriũka.” Nake Maritha akĩmũcookeria atĩrĩ,

24 “Nĩnjũũĩ nĩakariũka hĩndĩ ya iriũkĩro mũthenya wa mũthia.”

25 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Niĩ nĩ niĩ kũriũka na nĩ niĩ muoyo. Nake ũria wothe ũnjĩtikĩtie, o na aakua, nĩagatũura muoyo;

26 nake ũria wothe ũtũũraga muoyo na nĩanjĩtikĩtie, ndarĩ hĩndĩ agaakua. Wee nĩwĩtikĩtie ũguo?”

27 Nake Maritha akĩmwĩra atĩrĩ, “Ĩ Mwathani, nĩnjĩtikĩtie atĩ wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai, ũria wĩritwo nĩagooka gũkũ thĩ.”

28 Nake aarĩkia kuuga ũguo, agĩcooka agĩthiĩ agĩta mwarĩ wa nyina Mariamu keheri-inĩ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũrutani arĩ gũkũ na nĩarakũũria.”

29 Rĩria Mariamu aiguire ũguo, akĩrũgama na ihenya agĩthiĩ kũrĩ we.

30 Na hĩndĩ iyo Jesũ ndaakoretwo atoonyete itũũra, no aarĩ o harĩa Maritha aamũtũngĩte.

31 Rĩria Ayahudi acio maarĩ na Mariamu kũu nyũmba makĩmũmĩrĩria monire ũria okĩra na ihenya oimĩte nja, makĩmũrũmĩrĩra, magĩciiria atĩ aathiiaga mbĩrĩra-inĩ akarĩrĩre ho.

32 Hĩndĩ ĩria Mariamu aakinyire harĩa Jesũ aarĩ na akĩmuona, akĩgũa thĩ magũrũ-inĩ make, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ũngĩraarĩ gũkũ, mũrũ wa maitũ ndangĩrakuire.”

33 Hĩndĩ ĩria Jesũ aamuonire akĩrĩra, na Ayahudi arĩa mokĩte hamwe nake o nao makĩrĩra-rĩ, agĩcaaya mũno roho-inĩ thĩnĩ na agĩtangĩka ngoro.

34 Akĩmooria atĩrĩ, “Mũmũigĩte ha?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, ũka wone.”

35 Jesũ akĩrĩra.

36 Nao Ayahudi makiuga atĩrĩ, “Onei ũria aramwendete!”

37 No amwe ao makĩũrania atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ ũrahingũrĩre mũtumumu maitho-rĩ, ndangĩrahotire kũgĩria akue?”

38 Nake Jesũ, o rĩngĩ acaaite mũno, agĩthĩ mbĩrĩra-inĩ. Mbĩrĩra ñyo yarĩ ngurunga na yahingĩtwo na ihiga.

39 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Eheriai ihiga.”

No Maritha, mwarĩ wa nyina na mũndũ ũcio wakuĩte, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, rĩu nĩmũnungu nĩ ũndũ nĩaniĩte mĩthenya ñna ho.”

40 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Githĩ ndikwĩrire atĩ wetĩkia nĩũkuona riiri wa Ngai?”

41 Nĩ ũndũ ũcio makĩeheria ihiga. Jesũ agĩcooka agĩtiira maitho, akiuga atĩrĩ, “Baba, nĩndagũcookeria ngaatho nĩ ũndũ nĩũnjiguaga.

42 Nĩnjũũ atĩ nĩũnjiguaga hĩndĩ ciothe, no ndoiga ũguo nĩ ũndũ wa andũ aya marũgamĩte haha, nĩguo metĩkie atĩ nĩwe wandũmire.”

43 Jesũ aarĩkia kuuga ũguo, akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Lazaro, uma!”

44 Nake mũndũ ũcio warĩ mũkuũ akiuma, ohetwo na ndaamĩ cia gatani moko na magũrũ, na akarigiĩcĩrio taama ũthiũ.

Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Muohorei mataama macio ma mbĩrĩra, mũreke athĩ.”

Gũciĩrĩra Kũũraga Jesũ

45 Nĩ ũndũ ũcio Ayahudi aingĩ arĩa mokĩte gũceerera Mariamu, moona ũrĩa Jesũ eekire, makĩmwĩtĩkia.

46 No amwe ao magĩthĩ kũrĩ Afarisai, makĩmeera ũrĩa Jesũ ekĩte.

47 Hĩndĩ ñyo athĩnjĩri-Ngai arĩa anene hamwe na Afarisai magũta Kĩama.

Makĩũrania atĩrĩ, “Nĩ kĩ tũreka? Onei ũrĩa mũndũ ũyũ araringa ciana nyingĩ.

48 Twareka athĩ na mbere ũguo, andũ othe nĩmekũmwĩtĩkia, nao Aroma moke meyoere hekarũ iitũ, o na rũrĩrĩ rwitũ.”

49 Hĩndĩ ñyo ũmwe wao wetagwo Kaiafa, ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-Ngai mũnene mwaka ũcio, akiuga atĩrĩ, “Inyuĩ mũtirĩ ũndũ mũũĩ o na atĩa!

50 Inyuĩ mũtiũ atĩ nĩ kaba mũndũ ũmwe akue nĩ ũndũ wa kĩrĩndĩ, handũ ha rũrĩrĩ ruothe rũthire.”

51 ũndũ ũcio ndaaririe etaarĩte we mwene, no aarathire ũguo arĩ ta mũthĩnjĩri-Ngai mũnene wa mwaka ũcio, atĩ Jesũ nĩagakuĩra rũrĩrĩ rwa Ayahudi,

52 na to rũrĩrĩ rũu rwiki, no o na ningĩ akue nĩ ũndũ wa ciana cia Ngai iria ciahurunjũkĩte, nĩgeetha acicookanĩrĩrie atũme ituĩke kĩndũ kĩmwe.

53 nĩ ũndũ ũcio kuuma mũthenya ũcio magĩciĩrĩra kũmũũraga.

⁵⁴ Nĩ ùndũ ùcio Jesũ ndaacookire gũthiĩ akĩionithanagia kũrĩ Ayahudi. Handũ ha ùguo, akĩehera agĩthiĩ kũndũ kwarĩ hakuhĩ na werũ, gatũũra geetagwo Efiraimu, agĩikara kuo na arutwo ake.

⁵⁵ Na rĩrĩa Bathaka ya Ayahudi yakuhĩrĩirie, andũ aingĩ makĩambata kuuma matũũra-inĩ, magĩthiĩ Jerusalemu nĩ ùndũ wa igongona rĩa gwĩtheria Bathaka itanakinya.

⁵⁶ Andũ acio magĩikara magĩcaragia Jesũ, na rĩrĩa maarũngiĩ nja ya hekarũ, makĩũrania atĩrĩ, “Mũgwĩciiria atĩa? Kaĩ hihi ategũũka Gĩathĩ-inĩ?”

⁵⁷ No athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai nĩmarutĩte watho atĩ mũndũ o wotho ùngĩamenyire harĩa Jesũ aarĩ, amarehere ùhoru nĩgeetha mamũnyiite.

12

Jesũ Kũhakwo Maguta arĩ Bethania

¹ Mĩthenya itandatũ mbere ya Gĩathĩ kĩa Bathaka gũkinya, Jesũ agĩthiĩ Bethania, kũrĩa Lazaro ùrĩa aariũkĩtie aatũũraga.

² Nĩ kwarugirwo irio cia hwaĩ-inĩ nĩ ùndũ wa Jesũ. Maritha nĩwe watungataga, nake Lazaro aarĩ ùmwe wa arĩa maikarĩte metha-inĩ na Jesũ.

³ Nake Mariamu akĩoya cuba ya maguta manungi wega na ma goro mũno, akĩhaka Jesũ magũrũ, agĩcooka akĩmũgĩria na njuĩrĩ yake.* Nayo nyũmba ikĩiyũra mũtararĩko mwega wa maguta macio.

⁴ No mũrutwo ùmwe wa Jesũ wetagwo Judasi Isikariota, ùrĩa wacookire kũmũkunyaĩra, akĩregana na ùndũ ùcio, akiuga atĩrĩ,

⁵ “Nĩkĩ kiragiririe maguta macio mendio na mbeeca icio iheo athĩni? Nĩmaraiganĩte mũcaara wa mwaka mũgima.”

⁶ Ndoigire ùguo nĩ ùndũ wa gũcaĩra athĩni, no oigire ùguo nĩ ùndũ aarĩ mũici, tondũ nĩwe wakuuaga mũhuko wa mbeeca, na nĩaiyaga imwe akahũthĩra we mwene.

⁷ Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Tiganai nake, araiĩte maguta macio nĩ ùndũ wa mũthenya ùrĩa ngaathikwo.

⁸ Athĩni mũrĩ nao hĩndĩ ciothe, no nĩ mũtirĩkoragwo na nĩ hĩndĩ ciothe.”

⁹ Ihinda-inĩ o rĩu gĩkundi kĩnene kĩa Ayahudi gĩkĩmenya atĩ Jesũ aarĩ kũu na gĩgĩũka, na gĩtiokire nĩ ùndũ wa Jesũ tu, no ningĩ nĩgeetha kione o na Lazaro ùcio aariũkĩtie kuuma kũrĩ arĩa akuũ.

* **12:3** Mariamu nĩonanirie wendo mũnene nĩ ùndũ wa gũitĩrĩria Jesũ maguta macio nyarĩrĩ, na kũmũhuura na njuĩrĩ ciake.

10 Nĩ ũndũ ũcio athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩthugunda kũũraga Lazaro o nake,

11 nĩgũkorwo nĩ ũndũ wake Ayahudi aingĩ nĩmathiiga kũrĩ Jesũ na makamwĩtikia.

Jesũ Gũtoonya Jerusalemu na Ũhootani

12 Mũthenya ũcio ũngĩ andũ aingĩ arĩa mokĩte nĩ ũndũ wa Gĩathĩ kũu[†] makĩgua atĩ Jesũ aarĩ njĩra-inĩ agĩthĩ Jerusalemu.

13 Magĩkuua mĩkĩndũ,[‡] magĩthĩ namo kũmũtũnga, makĩanagĩrĩra atĩrĩ,
“Hosana!”

“Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũgũũka na rĩtwa rĩa Mwathani!”

“Kũrathimwo-rĩ, nĩ Mũthamaki wa Isiraeli!”

14 Nake Jesũ akĩona njaũ ya ndigiri, akĩmũkarĩra, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ,

15 “Tiga gwĩtigĩra, wee Mwarĩ wa Zayuni;
ta rora, mũthamaki waku nĩarooka,
aikarĩire njaũ ya ndigiri.”

16 Arutwo ake matiambĩte gũtaũkĩrwo nĩ gĩtũmi kĩa maũndũ macio. No Jesũ aarĩkia kũgoocithio nĩguo maataũkĩrwo atĩ maũndũ macio maandĩkĩtwo nĩ ũndũ wake, na atĩ ũguo noguo maamwĩkĩte.

17 Nakĩo gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kĩarĩ nake rĩrĩa eetire Lazaro oime mbĩrĩra-inĩ na akĩmũriũkia kuuma kũrĩ arĩa akuũ gĩgĩthĩ na mbera kũmemerekia ũhoru ũcio.

18 Andũ aingĩ magĩũka gũtũnga Jesũ nĩ ũndũ nĩmaiguĩte atĩ nĩaringĩte kĩa kũ.

19 Nĩ ũndũ ũcio Afarisai makĩrĩra atĩrĩ, “Ta kĩonei tũtirĩ ũndũ tũreeka. Onei ũrĩa andũ othe mamũrũmĩrĩire!”

Jesũ Kũratha Ũhoru wa Gĩkuũ Gĩake

20 Na rĩrĩ, nĩ kwarĩ na Ayunani gatagatĩ-inĩ ka arĩa maathĩte gũthathaiya Ngai Gĩathĩ-inĩ kũ.

21 Nao magĩũka kũrĩ Filipu, ũrĩa woimĩte itũũra rĩa Bethisaida kũ Galili, marĩ na ihooya, makĩmwĩra atĩrĩ,
“Mũthuuri ũyũ, no twende kuona Jesũ.”

22 Nake Filipu agĩthĩ akĩra Anderea ũhoru ũcio, nao eerĩ magĩthĩ makĩra Jesũ.

23 Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ihinda nĩrĩkinyu Mũrũ wa Mũndũ agoocithio.

[†] 12:12 Andũ aingĩ mũno nĩmookaga gũkũngũira Gĩathĩ kĩa Bathaka. [‡] 12:13 Mĩkĩndũ yatũmagĩrwo gũkũngũira ũhootani.

24 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, tiga hĩndĩ ya ngano yambire kũgũa tũiri-inĩ ikue-rĩ, itũũraga ĩrĩ iiki. No ĩngĩkua, nĩnciaraga maciaro maingĩ.

25 Mũndũ ũrĩa wendete muoyo wake nĩakoorwo nĩguo, na mũndũ ũrĩa ũthũire muoyo wake arĩ gũkũ thĩ, nĩakaũtũuria nginya muoyo wa tene na tene.

26 ũrĩa wothe ũndungatagĩra no nginya anũmĩrĩre, nĩgeetha harĩa ndĩ o nayo ndungata yakwa ĩgaakorwo ho. ũrĩa ũndungatagĩra-rĩ, nake Baba nĩarĩmũtĩaga.

27 “Rĩu ngoro yakwa nĩiratangĩka, na nĩ ngũkiuga atĩa? Njuge, ‘Baba honokia harĩ ihinda rĩrĩ’? Aca, gĩtũmi gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmĩte nginyie ihinda rĩrĩ.

28 Baba, goocithia rĩtwa rĩaku!”

Hĩndĩ iyo mũgambo ũkiuma igũrũ ũkiuga atĩrĩ, “Nĩndĩrĩgoocithĩtie na no ngũrĩgoocithia o rĩngĩ.”

29 Nakĩo gĩkundi kĩa andũ kĩrĩa kĩarĩ ho na gĩkĩguua ũguo, gĩkiuga atĩ mũgambo ũcio nĩwarurumaga; nao arĩa angĩ makiuga atĩ nĩ mũraika wamwarĩria.

30 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Mũgambo ũcio ndũnaaria nĩ ũndũ wakwa, no waria nĩ ũndũ wanyu.

31 Hĩndĩ nĩ nginyu thĩ ĩno ĩtũrwo ciira; nake mũnene wa thĩ ĩno nĩekũngatwo.

32 No nĩ ndaarĩkia kũhaicio igũrũ kuuma thĩ, nĩngaguucĩrĩria andũ othe harĩ nĩ.”

33 Oigire ũguo nĩgeetha onanie gĩkuũ kĩrĩa agaakua.

34 Gĩkundi kũ gĩkiuga atĩrĩ, “Nĩtũiguĩte kuuma Watho-inĩ atĩ Kristũ egũtũũra tene na tene, nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩ atĩa ũguo woiga atĩ ‘Mũrũ wa Mũndũ no nginya ahaicio igũrũ’? ũcio ‘Mũrũ wa Mũndũ’ nũ?”

35 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Nĩmũgũkorwo na ũtheri ihinda rĩngĩ inini. Thiagai rĩrĩa mũrĩ na ũtheri, nduma ĩtanamũtumanĩra. Mũndũ ũrĩa ũthiiga na nduma ndamenyaga kũrĩa arathiĩ.

36 Mwĩhokagei ũtheri hĩndĩ ĩrĩa mũrĩ naguo, nĩgeetha mũtuĩke ciana cia ũtheri.” Nake Jesũ aarĩkia kwaria, akĩmehitha, agĩthiĩra.

Ayahudi gũthiĩ na Mbere na kwaga Gwĩtĩkia

37 O na thuutha wa Jesũ kũringa ciana icio ciothe makĩonaga-rĩ, matiigana kũmwĩtĩkia.

38 ũndũ ũcio warĩ wa kũhingia kiugo kĩa Isaia ũrĩa mũnabii kĩrĩa kĩũragia atĩrĩ:

“Mwathani, nũ wĩtĩkĩtie ũhoru witũ,
nakuo guoko kwa Mwathani kũguũrĩrio ũ?”

39 Nĩ ũndũ ũcio matingĩetĩkirie, nĩ tondũ Isaia nĩoigĩte handũ hangĩ atĩrĩ:

40 “Nĩamatuĩte atumumu,
na akoomia ngoro ciao,
nĩgeetha matikoone na maitho mao,
kana mataũkĩrwo ngoro-inĩ ciao,
o na kana magariũrũke, na nĩ ndĩmahonie.”

41 Isaia oigire ũguo nĩ ũndũ nĩooneete riiri wa Jesũ, na akĩaria ũhoru wake.

42 No o na gũtariĩ o ũguo, aingĩ o na gatagatĩ ka atongoria a Ayahudi nĩmamwĩtikirie. No nĩ ũndũ wa Afarisai, matingĩoimbũrire wĩtikio wao nĩ gwĩtigĩra matikaingatwo thunagogi;

43 nĩgũkorwo nĩmendete kũgoocwo nĩ andũ gũkĩra kũgoocwo nĩ Ngai.

44 Jesũ agĩcooka akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa ũnjĩtikĩtie, to nĩ nyiki etĩkĩtie, no etĩkĩtie o na ũrĩa wandũmire.

45 Hĩndĩ ĩrĩa mũndũ ũcio andora, onaga ũrĩa wandũmire.

46 Nĩ njũkĩte gũkũ thĩ ndĩ ũtheri, nĩgeetha gũtikagĩe o na ũmwe ũnjĩtikĩtie ũngũikara nduma-inĩ.

47 “Ha ũhoru wa mũndũ ũrĩa ũiguaga ũhoru wakwa no akaaga kũũhingia, ndikũmũtuĩra ciira; nĩgũkorwo ndiokire gũtuĩra andũ a thĩ ciira, no ndokire kũmahonokia.

48 Mũtuanĩri ciira arĩ ho, harĩ mũndũ ũrĩa ũndegaga na akaaga gwĩtikĩra ciugo ciakwa; kiugo kũ ndaaririe nĩkĩo gĩkaamũtuĩra ciira mũthenya wa mũthia.

49 Nĩgũkorwo ndiaririe ndĩrĩte nĩ mwene, no Baba ũrĩa wandũmire nĩwe wanjathire ũrĩa ingiuga, na ũrĩa ingĩaria.

50 Nĩnjũũĩ atĩ rĩathani rĩake rĩkinyagia mũndũ muoyo-inĩ wa tene na tene. Nĩ ũndũ ũcio ũhoru ũrĩa wothe njaragia no ũrĩa Baba anjĩrĩte njarie.”

13

Jesũ Gũthambia Arutwo ake Nyarĩrĩ

1 Na rĩrĩ, gwatigĩtie o hanini Gĩathĩ kĩa Bathaka gĩkinye. Jesũ nĩamenyete atĩ ihinda rĩake rĩa kuuma gũkũ thĩ athĩ kũrĩ Ithe nĩrĩakinyĩte. Na tondũ nĩendete arĩa maarĩ ake gũkũ thĩ, akĩmoonia ũrĩa aamendete nginya kĩrĩkĩrĩro.

2 Na rĩrĩa maarĩaga irio cia hwaĩ-inĩ, Mũcukani nĩarĩkĩtie gwĩkĩra ngoro-inĩ ya Judasi Isikariota, mũrũ wa Simoni, meciiria ma gũkunyanĩra Jesũ,

3 Jesũ nĩamenyete atĩ Ithe nĩamũheete ũhoti wa maũndũ mothe, na atĩ oimĩte kũrĩ Ngai, na acookaga kũrĩ o Ngai;

4 nĩ ũndũ ũcio Jesũ agĩũkĩra, akiuma hau maarĩagĩra, akĩruta nguo yake ya igũrũ, akĩoya taurũ, akĩoha njohero.

5 Thuutha wa ũguo, agĩitĩrĩra maaĩ kĩraĩ-inĩ na akĩambĩrĩria gũthambia arutwo ake nyarĩrĩ, akĩmagiragia na taurũ ĩyo eyohete njohero.

6 Na aakinya harĩ Simoni Petero, Petero akĩmũũria atĩrĩ, “Hĩ, Mwathani, wee nĩwe ũgũũthambia nyarĩrĩ?”

7 Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ndũngĩmenya ũrĩa ndĩreka rĩu, no thuutha-inĩ nĩũrĩmenya.”

8 Petero akĩmwĩra atĩrĩ, “Aca, wee ndũrĩ hĩndĩ ũngĩthambia nyarĩrĩ ciakwa.”

Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Itangĩgũthambia, ndũngĩgĩa ngwatanĩro na nĩ.”

9 Simoni Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, ndũgaathambie o nyarĩrĩ ciiki, no gũthambie moko o na mũtwe!”

10 Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũndũ wĩthambĩte mwĩrĩ abatairio nĩ gwĩthamba o nyarĩrĩ ciiki; mwĩrĩ wake wothe nĩ mũtheru. Na inyuĩ mũrĩ atheru, o na gũtuĩka ti inyuothe.”

11 Nĩgũkorwo nĩamenyete ũrĩa ũkaamũkunyaĩra, na nĩkĩo oigire atĩ ti othe maarĩ atheru.

12 Aarĩkia kũmathambia nyarĩrĩ, akĩhumba nguo yake ya igũrũ, na agĩcooka harĩa aikarĩte. Akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmwataũkĩrwo nĩ ũguo ndamwĩka?”

13 Mũnjĩtaga ‘Mũrutani’ na ‘Mwathani’, na ũguo nĩguo kũrĩ, nĩgũkorwo ũguo nĩguo ndĩ.

14 Na rĩrĩ, kuona atĩ Nĩ, Mwathani na Mũrutani wanyu, nĩndamũthambia nyarĩrĩ-rĩ, o na inyuĩ nĩmwagĩrĩrwo mũthambanagie nyarĩrĩ mũndũ na ũrĩa ũngĩ.

15 Nĩndamuonia kĩonereria nĩguo mwĩkage o ta ũguo ndamwĩka.

16 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, gũtirĩ ndungata nene gũkĩra mwathi wayo, kana mũtũmwo agakĩra ũrĩa ũmũtũmĩte.

17 Kuona atĩ rĩu nĩmũmenyete maũndũ maya, nĩmũrĩrathimagwo mwameka.

Jesũ Kũratha Ũhoru wa Gũkunyaĩrwo Gwake

18 “Ndiraaria ũhoru wanyu inyuothe; nĩnjũũĩ arĩa thuurĩte. No ũhoru ũyũ nĩ wa kũhingia maandĩko marĩa moigĩte atĩrĩ, ‘O ũrĩa tũrĩnanagĩra irio nake nĩangarũrũkĩte.’

19 “Ndĩramwĩra maũndũ maya rĩu matanekĩka, nĩgeetha hĩndĩ ĩrĩa marũkĩka mũrĩnjĩtikia atĩ nĩ nĩ nĩ we.

20 Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũrĩa wothe wamũkagĩra mũndũ ũrĩa ndũmĩte nĩ nĩ mwene aamũkagĩra; na ũrĩa wothe ũnyamũkagĩra, aamũkagĩra ũrĩa wandũmire.”

21 Jesũ aarĩkia kuuga ũguo, agĩtangĩka ngoro na akĩumbũra atĩrĩ, “Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, ũmwe wanyu nĩekũngunyanĩra.”

22 Nao arutwo ake makĩambĩrĩria kũrorana marigĩtwo nũũ gatagatĩ-inĩ kao aaragia ũhoru wake.

23 Ũmwe wao, mũrutwo ũrĩa Jesũ endete, aikarĩte thĩ etiiranĩtie na Jesũ.

24 Nake Simoni Petero akĩheneria mũrutwo ũcio, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ta mũũrie araaria ũhoru wa ũ.”

25 Nake mũrutwo ũcio, agĩtiirania na Jesũ na akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani, ũcio nũũ ũraaria ũhoru wake?”

26 Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ ũrĩa ngũhe kĩenyũ gĩkĩ kĩa mũgate ndaarĩkia gũgĩtobokia thubu-inĩ.” Na aarĩkia gũtobokia kĩenyũ kĩa mũgate thubu-inĩ, agĩkĩhe Judasi Isikariota mũrũ wa Simoni.

27 Judasi aarĩkia kũrĩa mũgate ũcio, Mũcukani akĩmũngĩra.

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũrĩa ũkiriĩ gwĩka-rĩ, ĩka narua.”

28 No gũtirĩ o na ũmwe warĩ metha-inĩ wataũkĩrwo nĩ gĩtũmi kĩa Jesũ kũmwĩra ũguo.

29 Na tondũ Judasi nĩwe waigaga mbeeca-rĩ, amwe magĩciiria Jesũ aamwĩraga agũre kĩrĩa kĩabataramĩtie nĩ ũndũ wa Gĩathĩ, kana aheane kĩndũ nĩ ũndũ wa arĩa athĩini.

30 Nake Judasi aarĩkia kwamũkĩra mũgate ũcio, akiuma nja. Na kwarĩ ũtukũ.

Jesũ Kũratha atĩ Petero Nĩekũmũkaana

31 Na Judasi aarĩkia gũthiĩ, Jesũ akiuga atĩrĩ, “Rĩu Mũrũ wa Mũndũ nĩagoocithĩtio, nake Ngai nĩagoocithĩtio arĩ thĩinĩ wake.

32 Angĩkorwo Ngai nĩagoocithĩtio thĩinĩ wake, Ngai nĩekũgoocithia Mũriũ arĩ thĩinĩ wake mwene, na amũgoocithie o narua.

33 “Ciana ciakwa, ngũkorwo na inyuĩ o gwa kahinda kanini. Nĩmũkanjaria, na o ta ũrĩa ndeerire Ayahudi, no taguo ngũmwĩra: Kũrĩa ndĩrathĩ, inyuĩ mũtingĩhota gũũka.

34 “Ngũmũhe rĩathani rĩerũ: Endanagai mũndũ na ũrĩa ũngĩ. O ta ũrĩa ndĩmwendete, o na inyuĩ no nginya mwendanage mũndũ na ũrĩa ũngĩ.

35 Ũndũ ũyũ nĩguo ũrĩmenyithagia andũ othe atĩ mũrĩ arutwo akwa, mũngĩendana mũndũ na ũrĩa ũngĩ.”

36 Simoni Petero akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani nĩ kũ ũgũthiĩ?”

Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Kũrĩa ngũthiĩ, mũtingĩhota kũnũmĩrĩra rĩu, no nĩmũrĩnũmĩrĩra thuutha-inĩ.”

³⁷ Petero akĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani nĩ kĩĩ kĩngĩgĩria ngũrũmĩrĩre rĩu? Nĩĩ nĩngũruta muoyo wakwa nĩ ũndũ waku.”

³⁸ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Atĩ no ũrute muoyo waku nĩ ũndũ wakwa? Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, ngũkũ itanakũga, nĩũrĩngaana maita matatũ!

14

Jesũ Kũũmĩrĩria Arutwo Ake

¹ “Mũtigatangĩke ngoro, mwĩhokei Ngai; o na nĩĩ mũnjĩhoke.

² Thĩinĩ wa nyũmba ya Baba kũrĩ na ciikaro ny-ingĩ; gũtangĩrĩ ũguo ingĩrĩ kũmwĩra. Nĩngũthiĩ kuo kũmũthondekera handũ.

³ Na ndathiĩ na ndamũthondekera handũ-rĩ, nĩngacooka ndĩmũgũire nĩgeetha o na inyuĩ mũkoragwo harĩa ndĩ.

⁴ Njĩra ya kũrĩa ndĩrathiĩ inyuĩ nĩmũmĩũĩ.”

Jesũ Nĩwe Njĩra ya Gũthiĩ kũrĩ Baba

⁵ Nake Toma akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, ithuĩ tũtiũũ kũrĩa ũgũthiĩ, nĩ ũndũ ũcio-rĩ, njĩra tũngĩkĩmĩmenya atĩa?”

⁶ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩĩ nĩ nĩ njĩra, na nĩ nĩĩ ũhoru ũrĩa wa ma, na nĩ nĩĩ muoyo. Gũtirĩ mũndũ ũkinyaga kũrĩ Baba atagereire harĩ nĩĩ.

⁷ Korwo nĩmũũmenyete kũna, no mũmenye Baba o nake. Kuuma rĩu, nĩmũmũĩ na nĩ mũmuonete!”

⁸ Filipu akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, tuonie Baba na ithuĩ nĩtũkũiganĩra.”

⁹ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Filipu, ndũrĩ wamenya o na thuutha wa gũkorwo na inyuĩ ihinda iraihu ũguo? Mũndũ ũrĩa wothe ũnyonete nĩonete Baba. Ũngĩkiuga atĩa atĩ, “Tuonie Baba?”

¹⁰ Kaĩ ũtetĩkĩtie atĩ nĩĩ ndĩ thĩinĩ wa Baba, na atĩ Baba arĩ thĩinĩ wakwa? Ciugo iria ndĩmwĩraga ti ciakwa nĩĩ mwene; no Baba ũrĩa ũtũũraga thĩinĩ wakwa, nĩwe ũraruta wĩra wake.

¹¹ Njĩtĩkĩia rĩrĩa nguuga atĩ ndĩ thĩinĩ wa Baba, nake Baba arĩ thĩinĩ wakwa; kana mũgũĩtĩkie nĩ ũndũ wa ũira wa ciama iria ningaga.

¹² Ngũmwĩra atĩrĩ na ma, mũndũ ũrĩa wothe ũnjĩtĩkĩtie, nĩarĩkaga maũndũ marĩa njĩkaga. Na nĩageeka o na maũndũ manene kũrĩ macio, tondũ ndĩrathiĩ kũrĩ Baba.

¹³ Na ũrĩa wothe mũkahooya, nĩngawĩka thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa, nĩgeetha Mũriũ arehere Baba riiri.

14 Mwahooya ūndũ o wothe thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa, nĩndĩrĩwĩkaga.

Jesũ Kwĩranĩra Roho Mũtheru

15 “Angĩkorwo nĩmũnyendete, nĩmũrĩathĩkagĩra ūrĩa ndĩmwathĩte.

16 Na nĩ nĩngahooya Baba, nake nĩakamũhe Mũteithia ũngĩ aikarage na inyuĩ nginya tene,

17 nake nĩwe Roho ūrĩa wa ma. Nao andũ a gũkũ thĩ matĩngĩmwĩtĩkĩra tondũ matimuonaga na matimũũĩ. No inyuĩ nĩmũmũĩ nĩgũkorwo atũũranagia na inyuĩ, na aikaraga thĩinĩ wanyu.

18 Ndikũmũtiga ta ciana cia ngoriai, nĩngũũka kũrĩ inyuĩ.

19 Thuutha wa ihinda inyinyi, thĩ ndĩgũcooka kũnyona, no inyuĩ nĩmũrĩnyonaga. Tondũ nĩndũũraga muoyo, o na inyuĩ nĩmũgũtũũra muoyo.

20 Mũthenya ūcio nĩmũkamenya atĩ nĩ ndĩ thĩinĩ wa Baba, na inyuĩ mũrĩ thĩinĩ wakwa, na nĩ ndĩ thĩinĩ wanyu.

21 Ūrĩa wothe ũiguaga maathani makwa na aka-maathĩkĩra, ūcio nĩwe ũnyendete. Nake ūcio ũnyendete nĩarĩendagwo nĩ Baba, o na nĩ nĩndĩmwendaga na ndĩionithanagie kũrĩ we.”

22 Nake Judasi (no ti Isikariota) akiuga atĩrĩ, “No rĩrĩ Mwathani, nĩ kĩ gĩgũtũma wĩonithanie kũrĩ ithuĩ na ti kũrĩ andũ a gũkũ thĩ?”

23 Nake Jesũ agĩcookia atĩrĩ, “Mũndũ o wothe ũnyendete nĩarĩathĩkagĩra ūrutani wakwa. Baba nake nĩarĩmwendaga, na nĩtũrĩũkaga kũrĩ we tũtũũranagie nake.

24 Ūrĩa ũtanyendete ndathĩkagĩra ūrutani wakwa. Ciugo icio mũiguaga ti ciakwa nĩ mwene; nĩ cia Baba ūrĩa wandũmire.

25 “Maũndũ maya mothe ndamwarĩria tũrĩ o na inyuĩ.

26 No rĩrĩ, we Mũteithia, na nĩwe Roho Mũtheru, ūrĩa Baba agaatumũ thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa, nĩakamũruta maũndũ mothe na amũrĩrikanie ūrĩa wothe ndĩmwĩrĩte.

27 Thayũ nĩguo ngũmũtigĩra; thayũ wakwa nĩguo ndaamũhe. Ndikũmũhe thayũ ta ūrĩa ũheanagwo nĩ andũ a gũkũ thĩ. Mũtigatangĩke ngoro kana mwĩtigĩre.

28 “Inyuĩ nĩmwaiguire ngiuga atĩrĩ, ‘Nĩngũthĩ na nĩngacooka njũke kũrĩ inyuĩ rĩngĩ.’ Angĩkorwo nĩmũnyendete-rĩ, no mũkene tondũ ndĩrathiĩ kũrĩ Baba, nĩgũkorwo Baba nĩ mũnene kũrĩ nĩ.

29 Ndamwĩra maũndũ macio o rĩu matanekĩka nĩgeetha rĩrĩa magekĩka mũgeetĩkia.

³⁰ Ndikūmwarīria ūhoru ūyū ihinda iraaya, nīgūkorwo mūnene wa gūkū thī nīarooka. We ndarī na hinya wa kūnjatha,

³¹ no andū a gūkū thī no nginya mamenye atī nīnyendete Baba, na atī njikaga o ūrīa Baba anjathīte.

“Ūkai rīu; nītūthiī.

15

Mūthabibū na Honge

¹ “Nī nī nī mūthabibū ūrīa wa ma nake Baba nīwe mūrīmīri.

² Rūhonge o ruothe rūrī thīnī wakwa rūtaciara nīarūtemaga akarweheria. Naruo rūhonge o ruothe rūrīa rūciaraga nīarūceehaga nīguo rūciare maciaro maingī makīria.

³ Inyuī o na rīu mūrī atheru nī ūndū wa ūhoru ūrīa ndīmūheete.

⁴ Ikaragai thīnī wakwa na nī nīndīrīkaraga thīnī wanyu. Gūtīrī rūhonge rūngīciara maciaro rūrī rwiki; no nginya rūikare thīnī wa mūthabibū. O na inyuī mūtingīciara maciaro mūtangīkara thīnī wakwa.

⁵ “Nī nī mūthabibū, na inyuī mūrī honge. Mūdū angīkara thīnī wakwa na nī njikare thīnī wake, nīarīciaraga maciaro maingī; tondū mūtārī hamwe na nī mūtīrī ūndū mūngīhota gwīka.

⁶ Mūdū o wothe angīaga gūikara thīnī wakwa-rī, atarī o ta rūhonge rūrīa rūteagwo rūkooma; honge icio nīkūnganio ciūnganagio, igaikio mwaki-inī ikahīa.

⁷ Mūngīkara thīnī wakwa, nacio ciugo ciakwa ciikare thīnī wanyu, hooyai o kīrīa gīothe mūngīenda, na nīmūkūheo kīo.

⁸ Ūndū ūrīa ūngīgoocithia Baba nī atī, mūciarage maciaro maingī nīguo mwīonanie mūrī arutwo akwa.

⁹ “O ta ūrīa Baba anyendete, ūguo noguo na nī ndīmwendete. Rīu-rī, ikaragai o wendo-inī wakwa.

¹⁰ Mūngīathīkīra maathani makwa-rī, nīmūrīkaraga wendo-inī wakwa o ta ūrīa nī njathīkīre maathani ma Baba na ngaikara wendo-inī wake.

¹¹ Ndamwīra maūdū macio nīguo gīkeno gīakwa kīgīe thīnī wanyu, nakīo gīkeno kīanyu gīkinyanīre.

¹² Rīathani rīakwa nī rīrī: Endanagai inyuī ene, o ta ūrīa nī ndīmwendete.

¹³ Gūtīrī mūdū ūrī wendo mūnene kūrī ūyū, atī mūdū no arute muoyo wake nī ūndū wa arata ake.

¹⁴ Inyuī mūrī arata akwa, mūngīka ūrīa ndīmwathīte.

15 Ndigũcooka kũmwĩta ndungata, tondũ ndungata ndĩmenyaga ũrĩa mũmĩathi areeka; no inyuĩ ndĩmwĩtite arata nĩgũkorwo maũndũ marĩa mothe ndĩrutite kuuma kũrĩ Baba nĩndĩmũmenyithitie.

16 Ti inyuĩ mwathuurire, no nĩ nĩ ndamũthuurire, na ngĩmwamũra mũthiĩ mũgaciare maciaro, namo maciaro macio matũũre. Nake Baba nĩakamũhe kĩrĩa gĩothe mũkahooya thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa.

17 Rĩrĩ nĩrĩo rĩathani rĩakwa: Endanagai.

Andũ a Thĩ Gũthũũra Arutwo

18 “Andũ a thĩ mangĩmũthũũra, menyai atĩ nĩ nĩ maambire gũthũũra.

19 Korwo mũrĩ a gũkũ thĩ, andũ a thĩ no mamwende ta mũrĩ ao. No rĩrĩ, inyuĩ mũtirĩ a gũkũ thĩ, no nĩndĩmũthuurite kuuma kũrĩ andũ a thĩ. Nĩkĩo andũ a thĩ mamũthũire.

20 Ririkanai ũhoru ũrĩa ndamwĩrere atĩrĩ, ‘Gũtirĩ ndungata nene gũkĩra mũmĩathi.’ Angĩkorwo nĩ nĩmanyariirire, o na inyuĩ nĩmakamũnyarira. Angĩkorwo nĩmathĩkĩire ũrutani wakwa o na wanyu nĩmakawathĩkĩra.

21 Nao makaamwĩka ũguo nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩakwa, nĩgũkorwo matiũĩ ũrĩa wandũmire.

22 “Korwo ndiokire ngĩmahe ũhoru, matingĩamenyire nĩ ehia. No rĩu matirĩ na kĩngwatio nĩ ũndũ wa mehia mao.

23 Mũndũ ũrĩa ũũthũũrĩte, nĩathũũire Baba o nake.

24 Korwo ndiĩkĩte gatagatĩ-inĩ kao maũndũ marĩa matarĩ mekwo nĩ mũndũ ũngĩ matingĩamenyire nĩ ehia. No rĩu nĩmonete ciama ici, no no maathũire na magathũũra Baba.

25 No nĩgeetha kũhingio ũrĩa kwandĩkitwo Watho-inĩ wao atĩrĩ, ‘Nĩmathũũrere hatarĩ gĩtũmi.’

26 “Hĩndĩ ĩrĩa Mũteithia agooka, ũrĩa ngaamũtũmĩra kuuma kũrĩ Baba, na nĩwe Roho wa ma ũrĩa uumaga kũrĩ Baba, we nĩakaheana ũira wakwa.

27 Na o na inyuĩ no nginya mũkaaruta ũira, tondũ mũtũũrĩte na nĩ kuuma o kĩambĩrĩria.

16

1 “Ndamwĩra maũndũ macio mothe nĩgeetha mũtikanae gũtiganĩria wĩtĩkio.

2 Nĩmakamũingata thunagogi-inĩ; na ũhoru wa ma nĩ atĩ, kũrĩ hĩndĩ ĩgũũka rĩrĩa mũndũ o wothe ũkaamũũraga ageciiragia atĩ nĩ Ngai aratungatĩra.

3 Mageekaga maũndũ macio nĩ ũndũ matimenyete Baba o na kana makaamenya.

4 Ndamwīra maũndũ macio nĩgeetha hĩndĩ ĩyo yakinya mũkaaririkana atĩ nĩndamwĩrite. Ndiamwĩre maũndũ macio kĩaambĩrĩria-inĩ tondũ ndaarĩ hamwe na inyuĩ.

Wīra wa Roho Mũtheru

5 “Rĩu nĩngũthĩ kūrĩ ũrĩa wandũmire. No gũtirĩ o na ũmwe wanyu ũranjũũria atĩrĩ, ‘Ūrathĩ kũ?’

6 Mwaiyũrwo nĩ kĩaaha nĩ tondũ nĩndamwĩra maũndũ macio.

7 No ngũmwĩra atĩrĩ na ma, nĩ kwagĩrĩire nĩ thĩ nĩ ũndũ wanyu. Tondũ ndaaga gũthĩ, Mũteithia ndagooka kūrĩ inyuĩ. No ndaathĩ, nĩngamũtũma oke kūrĩ inyuĩ.

8 Nake oka, nĩakaiguithia andũ a gũkũ thĩ ũrĩa mahĩtĩtie ũhoroinĩ wa mehia, na ũhoroinĩ wa ũthingu, o na ũhoroinĩ wa ciira:

9 Nĩmahĩtĩtie ũhoroinĩ wa mehia, nĩgũkorwo andũ matinjĩtĩkĩtie;

10 nĩmahĩtĩtie ũhoroinĩ wa ũthingu, nĩgũkorwo ndĩrathĩ kūrĩ Baba kūrĩa mũtangĩcooka kũnyona;

11 na nĩmahĩtĩtie ũhoroinĩ wa ciira tondũ mũnene wa gũkũ thĩ nĩarĩkĩtie gũtuĩrwo ciira.

12 “Ndĩ na maũndũ mangĩ maingĩ ma kũmwĩra, makĩria ya marĩa mũngĩhota kũmĩrĩria rĩu.

13 No rĩrĩ, Roho Mũtheru ũcio wa ma oka, nĩakamũtongoria ũhoroinĩ ũrĩa wa ma wothe. Ndakaaragia ũhoru wake mwene; akaaragia ũhoru wa maũndũ marĩa aigũite, ningĩ nĩakamwĩra ũhoru wa maũndũ marĩa magooka thuutha.

14 Nĩakangoocithia nĩgũkorwo nĩakamũmenyithia ũhoru wakwa ũrĩa arutĩte kuuma kūrĩ nĩ.

15 Maũndũ mothe ma Baba nĩ makwa. Nĩkĩo ndamwĩra atĩ Roho nĩakamũmenyithia ũhoru wakwa ũrĩa arutĩte kuuma kūrĩ nĩ, mũũmenye.

16 “Thuutha wa kahinda kanini mũtikũnyona rĩngĩ na ningĩ thuutha wa kahinda kanini nĩmũkũnyona.”

Kĩaaha kĩa Arutwo nĩ Gĩgũtuĩka Gĩkeno

17 Amwe a arutwo ake makĩũrania atĩrĩ, “Arenda kuuga atĩa rĩrĩa aroiga atĩ, ‘Thuutha wa kahinda kanini mũtikũnyona rĩngĩ na ningĩ atĩ thuutha wa kahinda kanini nĩmũkũnyona’, ningĩ atĩ ‘Tondũ ndĩrathĩ kūrĩ Baba?’ ”

18 Magĩthĩ na mbere kũũrania atĩrĩ, “Arenda kuuga atĩa rĩrĩa aroiga atĩ, ‘Kahinda kanini?’ Ithui tũtiramenya ũrĩa aroiga.”

19 Nake Jesũ akĩona atĩ nĩmendaga kũmũũria ũhoru ũcio, nĩ ũndũ ũcio akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ kũũrania mũrorania ũrĩa ngwendaga kuuga rĩrĩa njugire atĩ ‘Thuutha wa kahinda

kanini mūtikūnyona rīngī, na ningī thuutha wa kahinda kanini nīmūkūnyona’?

²⁰ Ngūmwīra atīrī na ma, mūkaarīra na mūcakaē rīrīa andū a thī marakena. Inyuī mūkanyitwo nī kīeha, no kīeha, kīanyu nīgīkagarūrūka gītuīke gīkeno.

²¹ Mūndū-wa-nja agīciara nīakoragwo na ruo tondū hīndī yake nī nginyu; no aarīkia gūciara kaana, akariganīrwo nī ruo nī ūndū wa gūkena nīgūkorwo kaana nī gaaciarwo gūkū thī.

²² O na inyuī noguo: Rīu nī ihinda rīanyu rīa kīeha, no nīngamuona rīngī na nīmūgakena, na gūtīrī mūndū o na ūmwe ūkaamūtunya gīkeno kīu.

²³ Mūthenya ūcio wakinya mūtīgacooka kūnjūūria ūndū o na ūrīkū. Ngūmwīra atīrī na ma, Baba nīakamūhe kīrīa gīothe mūkaahooya thīnī wa rītwa rīakwa.

²⁴ Nginyagia rīu mūtīrī mwahooya ūndū thīnī wa rītwa rīakwa. Hooyai na nīmūkūheo, nīguo gīkeno kīanyu gīkinyanīre.

²⁵ “O na gūtuīka ngoretwo ngīaria na ngerekano-rī, hīndī nīroka rīrīa itagacooka kūmwarīria na njīra īyo, no ngaamwīraga ūhoru wa Baba itekūhithīrīra.

²⁶ Mūthenya ūcio nīmūkahooyaga thīnī wa rītwa rīakwa. Ndiroiga atī nīngahooyaga Baba ithenya rīanyu.

²⁷ No rīrī, Baba we mwene nīamwendete, nīgūkorwo inyuī nīmūnyendete, na nīmwītīkītie atī ndoimire kūrī Ngai.

²⁸ Nī ndoimire kūrī Baba, ngīūka gūkū thī; na rīu nīnguuma gūkū thī, njooke kūrī Baba.”

²⁹ Hīndī īyo arutwo a Jesū makiuga atīrī, “Rīu nīūratūhe ūhoru wega, ūtekwaria na ngerekano.

³⁰ Rīu nītwamenya atī wee nīūū maūndū mothe, na atī o na ndūbataire mūndū o na ūrīkū akūūrie ciūria. Ūhoru ūcio nīwatūma twītīkie atī woimīte kūrī Ngai.”

³¹ Nake Jesū akīmacookeria atīrī, “Rīu nīmwetīkia!

³² No hīndī nīroka, na nīnginyu, rīrīa mūkahurunjūka, o mūndū athī gwake mūciī. Mūkaandiga ndī nyiki, no ndirī nyiki, nīgūkorwo Baba arī hamwe na nī.

³³ “Ndamwīra maūndū macio nīgeetha mūgīe na thayū thīnī wakwa. Gūkū thī nīmūrīonaga thīina. No ūmīrīriai! Nī nīndooretie thī.”

17

Jesū Kwīhoera

¹ Jesū aarīkia kuuga maūndū macio, agītiira maitho akīrora na igūrū, akīhooya, akiuga atīrī:

"Baba hĩndĩ nĩ nginyu. Gocithia Mũrũguo, nĩguo nake Mũrũguo akũgocithie.

² Nĩgũkorwo nĩmũheete ũhoti wa gwatha andũ othe, nĩguo arĩa othe ũmũheete amahe muoyo wa tene na tene.

³ Na rĩu ũyũ nĩguo muoyo wa tene na tene: Aĩ makũmenye, o Wee Ngai ũrĩa wa ma, na mamenye Jesũ Kristũ, ũrĩa ũtũmĩte.

⁴ Nĩngũgocithĩtie gũkũ thĩ na ũndũ wa kũrĩkia wĩra ũrĩa waheire ndute.

⁵ Na rĩu Baba, ngocithia ndĩ mbere yaku na riiri ũrĩa ndaarĩ nago hamwe nawe o mbere thĩ ĩtaanagĩa.

Jesũ Kũhoera Arutwo ake

⁶ "Nĩnguũrĩrie andũ arĩa waheire gũkũ thĩ rĩitwa rĩaku. Acio maarĩ aku; nawe ũkĩthe o, nao nĩmathĩkiire kiugo gĩaku.

⁷ Na rĩu nĩmamenyete aĩ indo iria ciothe ũheete ciumĩte kũrĩ wee.

⁸ Nĩgũkorwo nĩndamaheire ciugo iria waheire, nao magĩcĩtĩkĩra. Nĩmamenyire hatarĩ nganja aĩ ndoimire kũrĩ wee, na magĩtĩkia aĩ wee nĩwe wandũmire.

⁹ Acio nĩo ndĩrahoera. Ndirahoera andũ a gũkũ thĩ, no ndĩrahoera arĩa ũũheete, nĩgũkorwo nĩ aku.

¹⁰ Kĩrĩa gĩothe ndĩ nakĩo nĩ gĩaku, na kĩrĩa gĩothe ũrĩ nakĩo nĩ gĩakwa. Nago ũgococi nĩũũkĩte kũrĩ nĩ nĩ ũndũ wao.

¹¹ Ndigũikara gũkũ thĩ rĩngĩ, no-o marĩ o gũkũ thĩ, na nĩ ndĩroka kũrĩ wee. Baba Mũtheru, magitĩre na ũhoti wa rĩitwa rĩaku, rĩitwa rĩrĩa waheire, nĩgeetha matũike ũmwe o ta ũrĩa ithuĩ tũrĩ ũmwe.

¹² Rĩrĩa ndĩraarĩ nao, nĩndĩramagitagĩra na ngamamenyerera na rĩitwa rĩu waheire. Gũtirĩ o na ũmwe ũũrĩte o tiga ũrĩa wathĩrĩrwo kwanangwo nĩguo Maandĩko mahingio.

¹³ "Rĩu ndĩroka kũrĩ wee, no maũndũ maya ndĩroiga ndĩ o gũkũ thĩ, nĩguo maiyũrwo nĩ gĩkeno gĩakwa kĩrĩ gĩkinyanĩru kũna thĩinĩ wao.

¹⁴ Nĩndĩmaheete kiugo gĩaku, nao andũ a gũkũ thĩ makamathũũra, nĩgũkorwo o ti a gũkũ thĩ rĩngĩ, o ta ũrĩa nĩ itarĩ wa gũkũ thĩ.

¹⁵ Ihooya rĩakwa ti ũmarute gũkũ thĩ, no nĩ aĩ ũmagitagĩre kuuma kũrĩ ũrĩa mũũru.

¹⁶ O ti a gũkũ thĩ, o ta ũrĩa o na nĩ itarĩ wakuo.

¹⁷ Maamũre, ũmatherie na ũhoru ũrĩa wa ma; ũhoru waku nĩguo ũhoru wa ma.

¹⁸ O ta ũrĩa wandũmire gũkũ thĩ, na nĩ noguo ndamatũma kũrĩ andũ a gũkũ thĩ.

19 Ndĩtheretie nĩ ũndũ wao, nĩguo o nao matherio kũna nĩ ũhoro ũrĩa wa ma.

Jesũ Kũhoera Etĩkia othe

20 “Nĩngĩ to aya oiki ndĩrahoera. Ndĩrahoera o na arĩa angĩ makaanjĩtikia nĩ ũndũ wa ndũmĩrĩri ya aya,

21 nĩguo othe matuĩke ũmwe Baba, o ta ũrĩa we ũrĩ thĩinĩ wakwa na nĩ ndĩ thĩinĩ waku. O nao marogĩa thĩinĩ witũ nĩgeetha andũ a gũkũ thĩ metĩkie atĩ nĩwe ũndũmĩte.

22 Nĩndĩmaheete riiri ũrĩa waheire, nĩguo matuĩke ũmwe o ta ũrĩa ithuĩ tũrĩ ũmwe,

23 nĩ ndĩ thĩinĩ wao, nawe ũrĩ thĩinĩ wakwa. Marotuĩka ũmwe kũna, nĩgeetha andũ a gũkũ thĩ mamenye atĩ nĩwe wandũmire, na atĩ nĩũmendete o ta ũrĩa ũnyendete.

24 “Baba, ngwenda arĩa ũũheete makorwo na nĩ harĩa ndĩ na mone riiri wakwa, riiri ũrĩa ũũheete nĩ ũndũ nĩwanyendete thĩ itanombwo.

25 “Baba Mũthingu, o na gũtuĩka andũ a gũkũ thĩ matikũũ-rĩ, nĩ nĩngũũ, nao nĩ moĩ atĩ nĩwe ũndũmĩte.

26 Nĩngũmenyithanĩtie kũrĩ o, na nĩngũkirĩrĩa gũkũmenyithania, nĩgeetha wendani ũrĩa ũnyendete nago ũikarage thĩinĩ wao na nĩguo o na nĩ mwene ngoragwo thĩinĩ wao.”

18

Jesũ Kũnyitwo

1 Jesũ aarĩkia kũhooya, agĩthĩ arĩ na arutwo ake, makĩringa mũkuru wa Karũũĩ ga Kidironi. Mũrĩmo ũcio ũngĩ nĩ haarĩ na mũgũnda wa mĩtamaiyũ, agĩtoonya ho na arutwo ake.

2 Na rĩrĩ, Judasi, ũrĩa wamũkunyaĩre, nĩooĩ handũ hau, nĩ ũndũ Jesũ nĩacemanagĩria ho kaingĩ na arutwo ake.

3 Nĩ ũndũ ũcio Judasi agĩthĩ hau mũgũnda-inĩ ũcio, atongoretie mbũtũ ya thigari na anene amwe kuuma kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na Afarisai. Nao nĩmakuũite icinga, na matawa, na indo cia mbaara.

4 Nake Jesũ nĩ ũndũ nĩamenyaga maũndũ marĩa mothe maakirie kũmũkora-rĩ, akiumĩra akĩmooria atĩrĩ, “Nũũ mũracaria?”

5 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ Jesũ wa Nazarethi.”

Nake Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ we.” (Nake Judasi ũcio wamũkunyaĩre aarũngĩ hau hamwe nao.)

6 Rĩrĩa Jesũ aameerire atĩrĩ, “Nĩ nĩ nĩ we,” magĩcooka na thuutha makĩgũa thĩ.

7 O rĩngĩ Jesũ akĩmooria atĩrĩ, “Nũũ mũracaria?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ Jesũ wa Nazarethi.”

⁸ Jesũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ndamwĩra atĩ nĩ nĩ we. Akorwo nĩ nĩ mũracaria-rĩ, rekei andũ aya mathĩ.”

⁹ Gwekĩkire ũguo nĩgeetha ũhoro ũrĩa aarĩtie ũhinge, rĩrĩa oigire atĩrĩ, “Andũ arĩa waheire gũtirĩ o na ũmwe wao ndeete.”

¹⁰ Hĩndĩ ĩyo Simoni Petero, tondũ aarĩ na rũhiũ rwa njora, akĩrũcomora na agĩtinia gũtũ kwa ũrĩo kwa ndungata ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. (Ndungata ĩyo yetagwo Maliku.)

¹¹ Nake Jesũ agĩatha Petero atĩrĩ, “Cookia rũhiũ rwaku rwa njora! Gĩkombe kĩrĩa Baba aaheete-rĩ, nĩngwaga gũkĩnyũra?”

Jesũ Gũtwarwo kwa Anasi

¹² Nayo mbũtũ ĩyo ya thigari na mũnene wayo, hamwe na anene acio a Ayahudi makĩnyiita Jesũ. Makĩmuoha na

¹³ makĩamba kũmũtwara kwa Anasi, ũrĩa warĩ mũthoniwe wa Kaiafa, ũrĩa warĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene mwaka ũcio.

¹⁴ Kaiafa nĩwe wataarĩte Ayahudi atĩ no gũkorwo arĩ wega mũndũ ũmwe akuĩre andũ othe.

Petero Gũkaana Jesũ Ihinda rĩa Mbere

¹⁵ Simoni Petero marĩ na mũrutwo ũngĩ makĩrũmĩrĩra Jesũ. Na tondũ mũrutwo ũcio nĩoĩo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩtwarana na Jesũ kũu nja ya mũthĩnjĩri-Ngai ũcio mũnene.

¹⁶ No Petero agĩtigwo etereire hau nja ya kĩhingo. Nake mũrutwo ũcio ũngĩ, woĩo nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩcooka, akĩaria na mũirĩtu ũrĩa warĩ kĩhingo-inĩ agĩtoonyia Petero.

¹⁷ Nake mũirĩtu ũcio warĩ kĩhingo-inĩ akĩũria Petero atĩrĩ, “Kaĩ wee ũrĩ ũmwe wa arutwo a mũndũ ũyũ?”

Nake agĩcookia agĩkiuga atĩrĩ, “Aca, ndirĩ ũmwe wao.”

¹⁸ Na rĩrĩ, ndungata na thigari ciarũgamĩte irigiicĩirie mwaki ũrĩa ciakĩtie ikĩwota, tondũ kwarĩ na heho. Petero o nake aarũgamĩte hamwe nao agĩota mwaki.

Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa Mũnene kũũria Jesũ Ciũria

¹⁹ Ihinda-inĩ o rĩu, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene oragia Jesũ ũhoro wa arutwo ake na ũhoro wa ũrutani wake.

²⁰ Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ njarĩirie andũ othe a thĩ itarĩ ũndũ ngũhitha, na ngarutana hĩndĩ ciothe thunagogi-inĩ o na hekarũ-inĩ, kũrĩa Ayahudi othe macem-anagia. Ndirĩ ũndũ njaragia na hitho.

²¹ Ũranjũria ũguo nĩkĩ? Ũria arĩa mananjigua ngĩaria. Ti-itherũ nĩmoĩ ũrĩa ndanoiga.”

22 Rĩrĩa Jesũ oigire ũguo, ũmwe wa thigari iria ciarĩ hau akĩmũgũtha rũhĩ, akĩmũũria atĩrĩ, “Ũguo nĩguo ũgũcookeria mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene?”

23 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo nĩndoiga ũũru-rĩ, heana ũira wa ũũru ũcio. No angĩkorwo ndaaria ũhoro wa ma-rĩ, wangũthĩra kĩ?”

24 Nake Anasi akĩmũneana atwarwo arĩ o muohe kũrĩ Kaiafa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

Petero Gũkaana Jesũ rĩa Keerĩ na rĩa Gatatũ

25 O hĩndĩ ĩyo Simoni Petero arũgamĩte agĩota mwaki, akĩũrio atĩrĩ, “Kaĩ wee ũrĩ ũmwe wa arutwo a mũndũ ũyũ?”

Nake agĩkaana, akiuga atĩrĩ, “Aca, ndirĩ ũmwe wao!”

26 Ndungata ĩmwe ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, na yarĩ ya mbarĩ ya mũndũ ũrĩa Petero aatinĩtie gũtũ, ĩkĩmũũria atĩrĩ, “Na githĩ nĩ ndirakuonire mũrĩ nake hau mũgũnda-inĩ wa mũtamaiyũ?”

27 O rĩngĩ Petero agĩkaana, na o hĩndĩ ĩyo ngũkũ ĩgĩkũga.

Jesũ Mbere ya Pilato

28 Ningĩ Ayahudi makĩruta Jesũ gwa Kaiafa makĩmũtwara gũikaro-inĩ kĩa Barũthi wa Kĩroma. Hĩndĩ ĩyo kwarĩ rũciinĩ tene, na nĩgeetha matikagwatwo nĩ thaahu, Ayahudi matiatoonyire gũikaro kũ; nĩ ũndũ nĩmendaga mahote kũrĩa gĩathĩ kĩa Bathaka.

29 Nĩ ũndũ ũcio Pilato akiuma akĩmakora kũu nja akĩmooria atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ mũramũthitangĩra kĩ?”

30 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Atangĩrĩ muuni watho-rĩ, tũtingĩmũrehe kũrĩ we.”

31 Nake Pilato akĩmeera atĩrĩ, “Kĩmuoei inyuĩ ene mũkamũciirithie kũringana na watho wanyu.”

Nao Ayahudi makĩregana na ũhoro ũcio, makiuga atĩrĩ, “Ithuĩ tũtirĩ na rũũtha rwa kũũraga mũndũ o na ũ.”

32 Maũndũ maya mekĩkire nĩgeetha ciugo iria Jesũ aarĩtie akĩonania mũthemba wa gĩkuũ kĩrĩa agaakua ihingio.

33 Pilato agĩcooka agĩtoonya gũikaro kũu kĩa Barũthi, agũita Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Wee nĩwe mũthamaki wa Ayahudi?”

34 Nake Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Ũcio nĩ woni waku, kana nĩ andũ makwĩrite ũhoro wakwa?”

35 Nake Pilato akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ ndĩkĩrĩ Mũyahudi? Andũ anyu na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene nĩo makũneanĩte kũrĩ nĩ. Nĩ atĩa wikĩte?”

36 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũthamaki wakwa ti wa gũkũ thĩ. Korwo nĩ ũguo-rĩ, ndungata ciakwa nicingĩndũĩrĩre ndikanyitwo nĩ Ayahudi. No ũthamaki wakwa nĩ wa kuuma kũndũ kũngĩ.”

37 Nake Pilato akīmūcookeria atĩrĩ, “nĩ ūndũ wa ũguo-rĩ, wee ũkĩrĩ Mũthamaki!”

Nake Jesũ akīmūcookeria atĩrĩ, “Nĩwaria ma kuuga atĩ nĩ ndĩ Mũthamaki. Ma nĩ atĩrĩ, gītũmi gĩkĩ nĩkĩo gĩatũmire njjarwo, na nĩkĩo ndokire gũkũ thĩ atĩ nyumbũrage ũhoru ũrĩa wa ma. Mũndũ o wotho ũrĩ mwena wa ũhoru wa ma nĩathikagĩrĩa.”

38 Nake Pilato akīmũũria atĩrĩ, “Ūhoru wa ma nĩ ũrĩkũ?” Aarĩkia kũũria ũguo akiuma nja o rĩngĩ agĩthĩ kũrĩ Ayahudi akĩmeera atĩrĩ, “Ndirona gītũmi gĩa kũmũthitangĩra.

39 No ningĩ nĩ mūtugo wanyu hĩndĩ ya Bathaka ndĩmuohorere mũndũ ũmwe. Nĩmũkwenda ndĩmuohorere ‘mũthamaki wa Ayahudi?’”

40 Nao makĩanĩrĩa, magĩcookia atĩrĩ, “Aca, tũtikwenda ũcio! Tuohorere Baraba!” Na rĩrĩ, Baraba ũcio aarĩ mūtunyani.

19

Jesũ Gĩtuĩrwo kwambwo Mũtĩ-Igũrũ

1 Hĩndĩ iyo Pilato akĩoya Jesũ, akīmũhũurithia iboko.

2 Nacio thigari igĩtuma thũmbĩ ya mĩigua, ikĩmwĩkĩra mũtwe, na ikĩmũhumba kanjũ ya rangi wa ndathi,

3 igathiiaga harĩ we o ihinda kwa ihinda, ikamũnyũrũragia ikiugaga atĩrĩ, “Ngeithi, mũthamaki wa Ayahudi!” Nacio ikamũgũthaga ũthiũ na hĩ.

4 O rĩngĩ Pilato akiuma nja, akĩra Ayahudi atĩrĩ, “Ta onei ngũmũruta nja ndĩmũrehe kũrĩ inyuĩ, nĩguo mũmenye atĩ nĩ ndionete ūndũ o na ũrĩkũ angĩthitangĩrwo.”

5 Rĩrĩa Jesũ oimire nja ekĩrĩte thũmbĩ iyo ya mĩigua na ehumbĩte kanjũ iyo ya rangi wa ndathi-rĩ, Pilato akĩmeera atĩrĩ, “Mũndũ nĩ ũyũ!”

6 Rĩrĩa athĩnjĩri-Ngai arĩa anene o na atongoria a Ayahudi maamuonire, makĩanĩrĩa makiuga atĩrĩ, “Mwambithie mũtĩ-igũrũ! Mwambithie mũtĩ-igũrũ!”

No Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, “Muoei mũmwambe mũtĩ igũrũ arĩ inyuĩ. Ha ũhoru wakwa, ndirona ūndũ o na ũrĩkũ angĩthitangĩrwo.”

7 Nao Ayahudi makiuga magwatĩirie atĩrĩ, “Ithuĩ nĩtũrĩ watho; na kũringana na watho ũcio no nginya akue, tondũ nĩetuĩte Mũrũ wa Ngai.”

8 Rĩrĩa Pilato aiguire ũguo, agĩtigĩra mũno makĩria,

9 agĩcooka thĩnĩ wa nyũmba iyo ya ũthamaki. Ningĩ akĩũria Jesũ atĩrĩ, “Wee-rĩ, uumĩte kũ?” Nowe Jesũ ndaigana kũmũcookeria.

10 Pilato akĩmũũria atĩrĩ, “Kaĩ ũkũrega kũnjarĩria? Kaĩ ũtooĩ ndĩ na ũhoti wa gũkuohorithia, kana wa gũkwambithia mũtĩ igũrũ?”

11 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee ndũngĩrĩ na ũhoti igũrũ rĩakwa korwo ndũheetwo guo kuuma igũrũ. Nĩ ũndũ ũcio ũrĩa ũũneanire kũrĩwe nĩwe ũrĩ na mehia marĩa manene.”

12 Kuuma hĩndĩ iyo, Pilato akĩgeria kuohora Jesũ, no Ayahudi magĩthĩĩ na mbere kwanĩrĩa atĩrĩ, “Ũngĩrekereria mũndũ ũyũ, wee ndũrĩ mũrata wa Kaisari. Mũndũ o wothe wĩtuaga mũthamaki nĩamenete Kaisari.”

13 Rĩrĩa Pilato aiguire ũguo-rĩ, akiumia Jesũ nja, na agĩkarĩra gĩtĩ kĩa mũtuanĩri ciira handũ hoĩkaine ta “Harĩa-haare-Mahiga” (na heetagwo na Kĩhibirania Gabatha).

14 Kwarĩ mũthenya wa Ihaarĩria rĩa Kiumia gĩa Gĩathĩ kĩa Bathaka; na kwarĩ ta thaa thita.

Nake Pilato akĩra Ayahudi atĩrĩ, “Ũyũ mũthamaki wanyu.”

15 No-o makĩanĩrĩa, makiuga atĩrĩ, “Mweherie! Mweherie! Mwambithie mũtĩ-igũrũ!”

Nake Pilato akĩmooria atĩrĩ, “Nyambithie Mũthamaki wanyu?”

Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene magĩcookia atĩrĩ, “Ithuĩ tũtirĩ mũthamaki ũngĩ tiga Kaisari.”

16 Mũthia-inĩ Pilato akĩmũneana kũrĩ o nĩguo akambwo mũtĩ-igũrũ.

Jesũ Kwambwo Mũtĩ-Igũrũ

Nacio thigari ikĩnyiita Jesũ.

17 Na ekuũire mũtharaba wake agĩthĩĩ nginya harĩa heetagwo “Ha Ihĩndĩ rĩa Mũtwe” (na no ho hetagwo na Kĩhibirania, Gologotha.)

18 Hau nĩho maamwambire, na hamwe nake makĩamba andũ angĩ eerĩ, ũmwe mwena ũmwe na ũcio ũngĩ mwena ũcio ũngĩ; nake Jesũ arĩ gatagatĩ.

19 Nake Pilato akĩandĩkithia kĩaũ na gĩkĩhũũrĩrwo mũtharaba-inĩ. Nakĩo kĩandĩkĩtwo atĩrĩ, JESŪ WA NAZARETHI, MŪTHAMAKI WA AYAHUDI.

20 Nao Ayahudi aingĩ magĩthoma maandĩko macio, nĩgũkorwo handũ harĩa Jesũ aambĩrwo haarĩ hakuhi na itũũra rĩu inene, nakĩo kĩaũ kĩu kĩandĩkĩtwo na Kĩhibirania, na Kĩlatini, na Kĩyunani.*

* 19:20 Rũthiomi rwa Asuriata rwarĩ rũmwe rwa thiomi iria Ayahudi maaragia, na Kĩhibirania, na Kĩlatini, o hamwe na Kĩyunani.

21 Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene a Ayahudi makĩira Pilato atĩrĩ, “Tiga kwandĩka ‘Mũthamaki wa Ayahudi’, no andĩka atĩ mũndũ ũyũ nĩ kuuga oigire atĩ nĩwe mũthamaki wa Ayahudi.”

22 Nake Pilato akĩmacookeria atĩrĩ, “Ūguo ndandĩka nĩndandĩka.”

23 Rĩrĩa thigari ciarĩkirie kwamba Jesũ, ikĩoya nguo ciake, igĩcigayania maita mana, o mũndũ yake, no kanjũ yatigarire. Nguo ĩyo ndĩarĩ na rĩtumo, yatumĩtwo kuuma igũrũ nginya thĩ ĩrĩ o taama ũmwe.

24 Nacio ikĩirana atĩrĩ, “Nĩtũtugei kũmĩtarũra; rekei tũmĩcuukĩre mĩtĩ nĩguo tũmenye ũrĩa ũgũthĩ nayo.”

Gwekĩkire ũguo nĩguo Maandĩko mahinge marĩa moigite atĩrĩ,

“Maagayanire nguo ciakwa,
na magĩcuukĩra kanjũ yakwa mĩtĩ.”

Ūguo nĩguo thigari ciekire.

25 Hakuhĩ na mũtharaba wa Jesũ nĩho nyina aarũgamĩte, na mwarĩ wa nyina na nyina, na Mariamu mũtumia wa Kiliopa, na Mariamu Mũmagidali.

26 Rĩrĩa Jesũ onire nyina na mũrutwo ũrĩa endete marũngĩ hakuhĩ nake, akĩira nyina atĩrĩ, “Mũtumia ũyũ, ũcio mũrũguo,”

27 agĩcooka akĩira mũrutwo ũcio atĩrĩ, “Ūcio maitũguo.” Kuuma hĩndĩ ĩyo mũrutwo ũcio akĩoya nyina wa Jesũ, agĩthĩ gũtũra mũciĩ kwa mũrutwo ũcio.

Gũkua kwa Jesũ

28 Thuutha ũcio, Jesũ amenya atĩ maũndũ mothe nĩmathira, na nĩguo Maandĩko mahinge, akiuga atĩrĩ, “Nĩnyootĩ.”

29 Hau nĩ haarĩ na cuba yarĩ na thiki, nĩ ũndũ ũcio thigari igĩtobokia thibũnji ho, igĩcooka igĩthecerera thibũnji ĩyo rũthanju-inĩ rwa mũthobi, ikĩmĩtwarĩrĩria kanua-inĩ ka Jesũ.

30 Hĩndĩ ĩrĩa Jesũ aamĩkundire, akiuga atĩrĩ, “Ūhoro nĩwathira.” Na oiga ũguo, akĩnamia mũtwe, agĩtuĩkana.

31 Na rĩrĩ, kwarĩ mũthenya wa Ihaarĩria wa Ayahudi, nĩguo marokere Thabatũ ya mwanya. Na tondũ Ayahudi matiendaga mĩrĩ ĩyo ĩtigwo mũtharaba-inĩ hĩndĩ ya Thabatũ, makĩũria Pilato aathane atĩ andũ acio maambĩtwo moinwo magũrũ, na mĩrĩ yao ĩcuurũrio.

32 Nĩ ũndũ ũcio thigari igĩthĩ ikiuna magũrũ ma mũndũ wa mbere ũrĩa mambanĩrio na Jesũ na igĩcooka ikiuna ma ũcio ũngĩ.

³³ No rĩrĩa maakinyire harĩ Jesũ na makĩona atĩ nĩarĩkĩtie gũkua, makĩaga kuuna magũrũ make.

³⁴ Handũ ha ũguo-rĩ, mũthigari ũmwe agĩtheeca Jesũ mbaru na itimũ, na o rĩmwe hakiura thakame na maaĩ.

³⁵ Nake mũndũ ũrĩa wonire maũndũ macio nĩarutĩte ũira, naguo ũira wake nĩ wa ma. We nĩooĩ atĩ aaragia ũhoro wa ma, na oimbũraga nĩgeetha o na inyuĩ mwĩtikie.

³⁶ Namo maũndũ macio meekĩkire nĩgeetha Maandĩko mahinge marĩa moigĩte atĩrĩ, “Gũtirĩ ihĩndĩ o na rĩmwe rĩake rĩkoinwo.”

³⁷ O na ningĩ no harĩ Maandĩko mangĩ moigĩte atĩrĩ, “Makeerorera mũndũ ũrĩa maathecire.”

Gũthikwo kwa Jesũ

³⁸ Thuutha ũcio, Jusufu wa Arimathea akĩhooya Pilato mwĩrĩ wa Jesũ. Na rĩrĩ, Jusufu aarĩ mũrutwo wa Jesũ, no amũrũmagĩrĩra na hito tondũ wa gwĩtigĩra Ayahudi. Nake Pilato akĩmũhe rũtha, nake agĩthiĩ agĩkuua mwĩrĩ ũcio.

³⁹ Maathiire na Nikodemo, ũrĩa wathiĩte kũrĩ Jesũ ũtukũ. Nikodemo agĩtwara mũtukanio wa manemane na thubiri ingĩkinya o ta ratiri mĩrongo mũgwanja na ithano.

⁴⁰ Nao eerĩ makĩoya mwĩrĩ wa Jesũ, makĩwoha na mataama ma gatani hamwe na mũtukanio iyo mĩnungi wega, kũringana na mũtugo ya Ayahudi ya gũthikana.

⁴¹ Hau Jesũ aambĩirwo nĩ haarĩ na mũgũnda, na thĩinĩ wa mũgũnda ũcio nĩ kwarĩ na mbĩrĩra njerũ, irĩa itakoretwo iigĩtwo mwĩrĩ wa mũndũ o na ũmwe.

⁴² Tondũ kwarĩ mũthenya wa Ihaarĩria wa Ayahudi nĩguo marokere Thabatũ, na ningĩ nĩ ũndũ mbĩrĩra iyo yarĩ o hakuhĩ-rĩ, makĩaga Jesũ ho.

20

Mbĩrĩra Theri

¹ Na rĩrĩ, mũthenya wa mbere wa kwambĩrĩria kiumia rũciinĩ tene, kũrĩ o na nduma, Mariamu Mũmagidali nĩathiire mbĩrĩra-inĩ na akĩona ihiga rĩrĩa rĩarĩ mũromoinĩ rĩrĩ rĩheherie.

² Nĩ ũndũ ũcio agĩthiĩ ateng’erete kũrĩ Simoni Petero na mũrutwo ũrĩa ũngĩ, ũrĩa Jesũ endete, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩmarutĩte Mwathani mbĩrĩra-inĩ, na tũtiũ harĩa mamũigĩte!”

³ Nĩ ũndũ ũcio Petero na mũrutwo ũcio ũngĩ makiuma-gara marorete mbĩrĩra-inĩ.

⁴ Marĩ o eerĩ magĩteng’era, no mũrutwo ũcio ũngĩ agĩkĩria Petero ihenya, agĩkinya mbĩrĩra-inĩ mbere.

⁵ Akĩnamĩrĩra, na akĩrora thĩinĩ, akĩona mataama ma gatani marĩ maige thĩ, no ndaatoonyire.

6 Nake Simoni Petero, ũrĩa warĩ thuutha wake, agĩkinya na agĩtoonya mbĩrĩra thĩinĩ. Akĩona mataama ma gatani maigĩtwo hau,

7 o hamwe na gĩtambaya kĩrĩa Jesũ ohetwo mĩtwe agĩthikwo. Nakĩo gĩakũnjĩtwo gĩkaigwo kĩrĩ giiki, gĩtarĩ hamwe na mataama macio ma gatani.

8 Thuutha ũcio mĩrutwo ũcio ũngĩ, ũrĩa wakinyĩte mbĩrĩra-inĩ mbere, o nake agĩtoonya thĩinĩ. Akĩona na agĩtĩkia.

9 (Nĩgũkorwo nginyagia hĩndĩ ĩyo matiakoretwo mataũkĩrwo nĩ Maandĩko atĩ Jesũ nĩarĩ ariũke kuuma kũrĩ arĩa akuũ.)

Jesũ Kuumĩrĩra Mariamu Mũmagidali

10 Arutwo acio magĩcooka makĩinũka kwao,

11 no Mariamu akĩrũgama hau nja ya mbĩrĩra akĩrĩraga. O akĩrĩraga-rĩ, akĩinamĩrĩra, akĩrora mbĩrĩra thĩinĩ,

12 akĩona araike eerĩ marĩ na nguo njerũ, maikarĩte thĩ harĩa mwĩrĩ wa Jesũ waigĩtwo, ũmwe agaikara mĩtwe-inĩ nake ũcio ũngĩ agaikara magũrũ-inĩ.

13 Nao makĩmũuria atĩrĩ, “Mĩtumia ũyũ, nĩ kĩ kĩrakũrĩria?”

Nake akĩmacookeria atĩrĩ, “Nĩ ũndũ nĩmeheretie Mwathani wakwa mbĩrĩra-inĩ, na ndiũũ harĩa mamũigĩte.”

14 O hĩndĩ ĩyo akĩhũgũra, akĩona Jesũ arũgamĩte hau, no ndaigana kũmenya atĩ aarĩ Jesũ.

15 Nake Jesũ akĩmũuria atĩrĩ, “Mĩtumia ũyũ, nĩ kĩ kĩrakũrĩria? Nũũ ũracaria?”

Mariamu agĩciirĩa atĩ ũcio aarĩ mũrĩmi wa mũgũnda, akĩmwĩra atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, akorwo nĩwe ũmweheretie njĩra harĩa ũmũigĩte nĩguo thĩ ngamuoe.”

16 Nake Jesũ akĩmwĩta, “Mariamu!”

Nake akĩhũgũra akĩmwĩtika na Kĩhibirania atĩrĩ, “Raboni!” (naguo nĩ kuuga Mĩrutani).

17 Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkae kũnyiita, nĩ ũndũ ndirĩ ndĩrambata thĩ kũrĩ Baba! No rĩrĩ, thĩ kũrĩ arutwo akwa, ũmeere atĩrĩ, ‘Nĩndĩracooka thĩ kũrĩ Baba, na nowe Ithe wanyu, njooke kũrĩ Ngai wakwa, na nowe Ngai wanyu.’”

18 Mariamu Mũmagidali agĩthĩ kũrĩ arutwo, akĩmatwarĩra ũhoru, akĩmeera atĩrĩ, “Nĩnyonete Mwathani!” Na akĩmeera atĩ nĩwe wamwĩrĩte maũndũ macio.

Jesũ Kuumĩrĩra Arutwo Ake

19 Hwaĩ-inĩ wa mũthenya o ũcio wa mbere wa kwambĩrĩria kiumia, rĩrĩa arutwo maarĩ hamwe, na mĩrango ĩrĩ mĩhinge nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ayahudi, Jesũ

agĩũka akĩrũgama gatagatĩ-inĩ kao, akĩmeera atĩrĩ, “Gĩai na thayũ!”

²⁰ Aarĩkia kuuga ũguo akĩmoonia moko make na mbaru ciake. Nao arutwo makĩiyũrwo nĩ gĩkeno nĩ ũndũ wa kuona Mwathani.

²¹ Na o rĩngĩ Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Gĩai na thayũ! O ta ũrĩa Baba aandũmire, noguo o na nĩ ndamũtũma.”

²² Na oiga ũguo, akĩmahuhĩrĩria mĩhũmũ yake, akĩmeera atĩrĩ, “Amũkĩrai Roho Mũtheru.

²³ Arĩa othe mwarekera mehia mao, nĩmarĩrekagĩrwo, na arĩa othe mũtarĩrekagĩra, matirĩrekagĩrwo.”

Jesũ Kuumĩrĩra Toma

²⁴ Na rĩrĩ, Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha), ũmwe wa arĩa ikũmi na eerĩ, ndaarĩ hamwe na arutwo rĩrĩa Jesũ okire.

²⁵ Tondũ ũcio arutwo arĩa angĩ makĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩtuonete Mwathani.”

Nowe akĩmeera atĩrĩ, “Itoonete irema cia mĩcumarĩ moko-inĩ make, na ndoonyie kĩara gĩakwa hau irema-inĩ cia mĩcumarĩ, na njooke ndoonyie guoko mbaru-inĩ ciake, ndingĩtĩkia ũhoru ũcio.”

²⁶ Thuutha wa kiumia kĩmwe, arutwo ake maarĩ kũu nyũmba rĩngĩ, na Toma aarĩ hamwe nao. O na gũtuĩka mĩrango yarĩ mĩhinge-rĩ, Jesũ agĩũka, akĩrũgama gatagatĩ-inĩ kao, akiuga atĩrĩ, “Gĩai na thayũ!”

²⁷ Agĩcooka akĩira Toma atĩrĩ, “Toonyia kĩara gĩaku haha; rora moko makwa. Tambũrũkia guoko gwaku ũgũkie mbaru-inĩ ciakwa. Tiga kũgĩa na nganja, itĩkia.”

²⁸ Nake Toma akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani wakwa na Ngai wakwa!”

²⁹ Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Wetĩkia tondũ nĩwanyona. Kũrathimwo nĩ arĩa metĩkagia matonete.”

³⁰ Jesũ nĩaringire ciama ingĩ nyingĩ akĩonagwo nĩ arutwo ake, iria itaandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩrĩ.

³¹ No rĩrĩ, ici ciandĩkĩtwo nĩgeetha mwĩtĩkie atĩ Jesũ nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai, na atĩ na ũndũ wa gwĩtĩkia mũgĩe na muoyo thĩnĩ wa rĩtwa rĩake.

21

Jesũ Kũringa Kĩama gĩa Kũgwatia Thamaki

¹ Thuutha ũcio Jesũ nĩacookire akiumĩrĩra arutwo ake iria-inĩ rĩa Tiberia. Ũũ nĩguo kwahaanire:

² Simoni Petero, na Toma (ũrĩa wetagwo Wa-mahatha), na Nathanieli wa kuuma Kana ya Galili, na ariũ a Zebedi, o na arutwo angĩ eerĩ maarĩ hamwe.

3 Simoni Petero akĩmeera atĩrĩ, “Nĩ ndathiĩ gũtega thamaki.” Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Tũgũthiĩ nawe.” Nĩ ũndũ ũcio makiumagara, magĩtoonya marikabu, no ũtukũ ũcio matirĩ kĩndũ maagwatirie.

4 Rũciinĩ tene, Jesũ akĩrũgama hũgũrũrũ-inĩ cia iria, no arutwo matiamenyaga atĩ nĩ Jesũ.

5 Nake akĩmeeta akĩmooria atĩrĩ, “Arata akwa, nĩmũgwatĩtie thamaki?”

Nao magĩcookia makiuga atĩrĩ, “Aca.”

6 Nake akĩmeera atĩrĩ, “Ikiai wabu mwena wa ũrĩo wa marikabu na nĩmũkũgwatia.” Rĩrĩa meekire ũguo, makĩremwo nĩ kũguucia wabu ũcio nĩ ũrĩa thamaki icio ciarĩ nyingĩ.

7 Nake mũrutwo ũrĩa Jesũ eendete akĩira Petero atĩrĩ, “Nĩ Mwathani!” Na rĩrĩa Simoni Petero aiguire mũrutwo ũcio aamwĩra atĩ, “Nĩ Mwathani”, akĩoha nguo yake ya igũrũ (tondũ nĩamĩrutĩte), na akĩrũga maaĩ-inĩ.

8 Nao arutwo acio angĩ makĩmũrũmĩrĩra na marikabu maguucĩtie wabu ũiyũrite thamaki tondũ matiarĩ haraaya, maarĩ ta itĩna rĩa makinya igana rĩmwe kuuma hũgũrũrũ-inĩ.

9 Maarĩkia kuumĩria marikabu, makĩona mwaki wa makara wakĩtio hau, na thamaki irĩ njikĩre riiko, na mũgate.

10 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Rehei thamaki imwe cia iria mwagwatia.”

11 Nake Simoni Petero akĩhaica marikabu akĩguucia wabu ũcio nginya hũgũrũrũ-inĩ. Naguo waiyũrite thamaki iria nene, 153, no o na irĩ nyingĩ ũguo, wabu ũcio ndwatuĩkire.

12 Nake Jesũ akĩmeera atĩrĩ, “Ūkai mwĩgagũre.” Hatirĩ o na ũmwe wa arutwo acio wamũũririe atĩrĩ, “Nĩwe ũ?” Nĩmamenyire atĩ nĩ Mwathani.

13 Nake Jesũ agĩthiĩ, akĩoya mũgate akĩmahe, agĩcooka akĩmahe thamaki o nacio.

14 Rũrĩ nĩrĩo rĩarĩ ihinda rĩa gatatũ rĩa Jesũ kuumĩrĩra arutwo ake thuutha wa kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ.

Jesũ Gũcookia Petero

15 Nao maarĩkia kũrĩa, Jesũ akĩũria Simoni Petero atĩrĩ, “Simoni mũrũ wa Jona, na ma ti-itherũ nĩũnyendete gũkĩra aya?”

Nake agĩcookia atĩrĩ, “Ĩ Mwathani, wee nĩũũ atĩ nĩngwendete.”

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Heaga tũgondũ twakwa gĩa kũrĩa.”

16 Ningĩ Jesũ akĩmũũria atĩrĩ, “Simoni mũrũ wa Jona, ti-itherũ nĩnyendete?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩ Mwathani, wee nĩũũ atĩ nĩngwendete.”

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Rĩithagia ng’ondũ ciakwa.”

17 Agĩcooka akĩmũũria hĩndĩ ya gatatũ atĩrĩ, “Simoni mũrũ wa Jona, nĩnyendete?”

Nake Petero akĩigua ũũru ngoro nĩ ũndũ wa ũrĩa Jesũ aamũũririe hĩndĩ ya gatatũ atĩrĩ, “Nĩũnyendete?” Nake akĩmwĩra atĩrĩ, “Mwathani, wee nĩũũ maũndũ mothe; wee nĩũũ atĩ nĩngwendete.”

Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Heaga ng’ondũ ciakwa gĩa kũrĩa.”

18 “Ngũkwĩra atĩrĩ na ma, rĩrĩa warĩ mwĩthĩ nĩwehumbaga nguo, ũgathiĩ kũrĩa ũkwenda; no rĩrĩa ũgaakũra, nĩũgatambũrũkia moko, nake mũndũ ũngĩ nĩagakũhumba nguo, acooke agũtware kũrĩa ũtekwenda gũthĩ.”

19 Jesũ oigire ũguo nĩgeetha onanie gĩkuũ kĩrĩa Petero agaakua, agoocithie Ngai. Agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Nũmĩrĩa!”

20 Nake Petero eehũgũra akĩona mũrutwo ũrĩa Jesũ endete amarũmĩrĩre. (Ũcio nĩ ũrĩa wetiranĩtie na Jesũ rĩrĩa marĩaga irio cia hwaĩ-inĩ, na nowe wamũũrĩtie atĩrĩ, “Mwathani, nũũ ũcio ũgũgũkunyaĩra?”)

21 Na rĩrĩa Petero aamuonire-rĩ, akĩũria atĩrĩ, “Mwathani, nake mũndũ ũyũ ũhoru wake nĩ atĩa?”

22 Nake Jesũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ingĩenda atũũre muoyo nginya rĩrĩa ngacooka-rĩ, ũcio ũkĩrĩ ũhoru waku? Wee no nginya ũnũmĩrĩre.”

23 Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, mũhuhu ũkĩhunja thĩnĩ wa ariũ na aarĩ a Ithe witũ gũkĩrwo atĩ mũrutwo ũcio ndagakua. No Jesũ ndoigĩte atĩ ndagakua; ũrĩa oigĩte no atĩ, “Ingĩenda atũũre muoyo nginya rĩrĩa ngacooka-rĩ, ũcio ũkĩrĩ ũhoru waku?”

24 Mũrutwo ũcio nĩwe ũrĩ na ũira wa maũndũ maya mothe, na nowe ũmaandĩkĩte. Na ithuĩ nĩtũũ atĩ ũira wake nĩ wa ma.

25 Jesũ nĩekire maũndũ mangĩ maingĩ. Korwo mothe nĩmandĩkirwo-rĩ, ngwĩgereria atĩ o na thĩ yothe ndĩngĩiganĩra mabuku marĩa mangĩandĩkwo.

ATŪMWO

Jesũ Kuoywo Athĩ Igũrũ

¹ Thĩinĩ wa ibuku rĩakwa rĩa mbere, wee Theofilo-rĩ, nĩndakwandĩkĩre maũndũ mothe marĩa Jesũ aambĩrĩirie gwĩka na kũrutana

² nginya mũthenya ũrĩa oirwo agĩtwarwo igũrũ thuutha wa kũhe atũmwo arĩa aathuurĩte mawatho na ũndũ wa Roho Mũtheru.

³ Thuutha wa kũnyariirĩka gwake, akĩionania kũrĩ andũ acio na akĩheana imenyithia nyingĩ cia kuonania atĩ aarĩ muoyo. Nĩamoimĩrĩire ihinda rĩa mũthenya mĩrongo ĩna, na akĩaria ũhoru ũkonĩĩ ũthamaki wa Ngai.

⁴ Hĩndĩ ĩmwe, rĩrĩa aarĩianagĩra nao, nĩamathire, akĩmeera atĩrĩ: “Mũtikoime Jerusalemu, no etererai kĩheo kĩrĩa Ithe witũ eeranĩire, o kĩrĩa inyuĩ mwanaigua ngĩaria ũhoru wakĩo.

⁵ Nĩgũkorwo Johana aabatithanagia na maaĩ, no inyuĩ mũrĩbatithio na Roho Mũtheru mũthenya mũingĩ ĩtaanathira.”

⁶ Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa maagomanire hamwe makĩmũũria atĩrĩ, “Mwathani, ihinda rĩrĩ nĩrĩo ũgũcookeria andũ a Isiraeli ũthamaki wao?”

⁷ Nake akĩmeera atĩrĩ: “Ti ũhoru wanyu kũmenya ciathĩ o na kana mahinda marĩa Ithe witũ atuĩte na ũhoti wake mwene.

⁸ No nĩmũrĩheo hinya rĩrĩa Roho Mũtheru arĩũka igũrũ rĩanyu; na inyuĩ nĩmũgatuĩka aira akwa thĩinĩ wa Jerusalemu, na Judea guothe, na Samaria, na nginya ituri ciothe cia thĩ.”

⁹ Aarĩkia kuuga ũguo, akĩoywo na igũrũ o meroreire, narĩo itu rĩkĩmũhumbĩra magĩtiga kũmuona rĩngĩ.

¹⁰ O hĩndĩ ĩyo maikarĩte macũthĩrĩirie mũno akĩambata matu-inĩ-rĩ, o rĩmwe andũ eerĩ mehumbĩte nguo njerũ makĩrũgama o hau maarĩ.

¹¹ Makĩmooria atĩrĩ, “Andũ aya a Galili,* mũrũgamĩte haha mũcũthĩrĩirie igũrũ nĩkĩ? Jesũ o ro ũcio, ũrĩa weherio harĩ inyuĩ aatwarwo igũrũ-rĩ, agaacooka o ro ũguo mwamuona agĩthĩ.”

Mathia Gũthuurwo Acooke Ithenya rĩa Judasi

* 1:11 Arutwo a Jesũ othe moimĩte Galili tiga o Judasi, no hĩndĩ ĩno nĩeyũragĩte.

12 Hĩndĩ ĩyo magĩcooka Jerusalemu moimĩte Kĩrĩma-inĩ kĩa Mĩtamaĩyũ,† mũigana wa rũgendo rũrĩa rũngĩathiirwo mũthenya wa Thabatũ kuuma itũũra inene.

13 Rĩrĩa maakinyire, makĩambata nyũmba ya igũrũ ĩrĩa maikaraga. Nao andũ arĩa maarĩ ho maarĩ Petero, na Johana, na Jakubu na Anderea; Filipu na Toma, na Baritholomayo na Mathayo; Jakubu mũrũ wa Alufayo, na Simoni Mũzelote, na Judasi mũrũ wa Jakubu.

14 Othe makĩnyiiitanĩra hamwe, makĩrũmanĩrĩria kũhooya, hamwe na atumia, na Mariamu nyina wa Jesũ, o na ariũ a nyina na Jesũ.

15 Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio Petero akĩrũgama gatagati-inĩ ka andũ arĩa meetĩkĩtie (gĩkundi kĩa andũ ta igana rĩa mĩrongo ĩrĩ),

16 akiuga atĩrĩ, “Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, Maandĩko no nginya mangĩahingire marĩa Roho Mũtheru aaririe tene na kanua ka Daudi ũhoru ũkonĩĩ Judasi, ũrĩa watongoririe andũ arĩa maanyiitire Jesũ.

17 Aarĩ ũmwe witũ na nĩagwatanagĩra na ithuĩ ũtungata-inĩ ũyũ.”

18 (Judasi nĩagũrĩre gĩthaka na kĩheo kĩrĩa aamũkĩrĩre nĩ ũndũ wa waganu wake. Nake akĩgũa gĩthaka-inĩ kũu na mũnduru, nayo nda yake igĩtathũka, namo mara mothe makiuma.

19 Andũ othe a kũu Jerusalemu makĩigua ũhoru ũcio, na nĩ ũndũ ũcio magĩita gĩthaka kũu na rũthiomi rwao Ekiladama, ũguo nĩ kuuga, Gĩthaka kĩa Thakame.)

20 “Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo Ibuku-inĩ rĩa Thaburi atĩrĩ,

“ Mũciĩ wake ũrokira ihooru;
kũroaga mũndũ wa gũtũũra kuo,’
ningĩ gũkaandĩkwo atĩrĩ,

“ ũtongoria wake ũrooywo nĩ mũndũ ũngĩ.’

21 Nĩ ũndũ ũcio nĩ kwagĩrĩire gũthuurwo mũndũ ũmwe kuuma kũrĩ andũ arĩa makoretwo marĩ hamwe na ithuĩ ihinda rĩothe rĩrĩa Mwathani Jesũ aaceeraga na ithuĩ,

22 kwambĩrĩria hĩndĩ ya ũbatithio wa Johana nginya hĩndĩ ĩrĩa Jesũ oirwo akĩambata akĩehera harĩ ithuĩ. Nĩgũkorwo mũndũ ũmwe wa aya no nginya atuĩke mũira hamwe na ithuĩ ũhoru-inĩ wa kũriũka gwake.”

23 Nĩ ũndũ ũcio makĩrũgamia andũ eerĩ, Jusufu ũrĩa wetagwo Barasaba‡ (na no oĩkaine ta Jusito), na Mathia.

† 1:12 Kĩrĩma gĩkĩ kĩaarĩ gatagati ka Jerusalemu na Bethania. Ayahudi mati-etĩkĩrĩtio gũthĩĩ rũgendo rũraihu mũthenya wa Thabatũ. ‡ 1:23 Barasaba nĩ kuuga “Mũrũ wa Thabatũ.”

²⁴ Magĩcooka makĩhooya makiuga atĩrĩ, “Mwathani, wee nũũĩ ngoro ya mũndũ wothe. Tuonie nũũ wa aya eerĩ ũthuurĩte

²⁵ nĩguo oe ũtungata ũyũ wa gũtuĩka mũtũmwo, ũrĩa Judasi aatigire nĩguo athĩ kũrĩa kũrĩ gwake.”

²⁶ Magĩcooka magĩcuuka mĩtĩ, nague mũtĩ ũkĩgwĩra Mathia; nĩ ũndũ ũcio akĩongererwo harĩ atũmwo acio ikũmi na ũmwe.

2

Roho Mũtheru Gũũka Hĩndĩ ya Bendegothito

¹ Hĩndĩ ĩrĩa mũthenya wa Bendegothito* wakinyire-rĩ, acio othe magĩkorwo maarĩ handũ hamwe.

² Na o rĩmwe mũgambo ta wa rũhuho rũnene rũkũhurutana na hinya ũgĩũka kuuma igũrũ, ũkĩiyũra nyũmba yothe ĩrĩa maaikarĩte.

³ Makĩona kĩndũ gĩatariĩ ta nĩnĩmbĩ cia mwaki iria ciagayũkanĩte igĩikara igũrũ rĩa mũndũ o mũndũ.

⁴ Othe makĩiyũrio Roho Mũtheru na makĩambĩrĩria kwaria na thiomi ingĩ o ta ũrĩa Roho aamahotithirie.

⁵ Na rĩrĩ, kũu Jerusalemu nĩ gwaikaraga Ayahudi etigĩri Ngai kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe cia thĩ.

⁶ Rĩrĩa maiguire mũgambo ũcio, gĩkundi kĩa andũ gĩgĩcookanĩrĩra kĩgegete, tondũ o mũndũ aamaiguaga makĩaria na rũthiomi rwake kĩũmbe.

⁷ Nao makĩgega mũno, makĩũrania atĩrĩ, “Githĩ andũ aya othe maraaria ti andũ a Galili?”

⁸ Nĩ kĩĩ kĩratũma mũndũ o mũndũ witũ amaigue makĩaria na rũthiomi rwa kũrĩa aaciarĩrwo?

⁹ Andũ a Parithi, na a Media, na a Elamu; o na andũ arĩa matũũraga Mesopotamia, na Judea, na Kapadokia, na Ponto, na Asia,

¹⁰ na Firigia, na Pamufilia, na Misiri, na mũena ya Libia ĩrĩa ĩrĩ gũkuhĩ na Kurene, na ageni a kuuma Roma,

¹¹ (Ayahudi hamwe na andũ arĩa meegarũrĩte magatuĩka Ayahudi); na andũ a Kirete, na a Arabia, tũramaigua makĩaria na thiomi ciitũ ũhoru wa magegania ma Ngai!”

¹² Mamakĩte na makagega makĩũrania atĩrĩ, “Ũũ nĩ kuuga atĩa?”

¹³ Amwe ao, o na kũrĩ ũguo, nĩmamathirĩkirie, makiuga atĩrĩ, “Aya nĩkũrĩno marĩitwo nĩ ndibei.”

Petero Kwarĩria Gĩkundi kĩa Andũ

* **2:1** Bendegothito nĩ kuuga “mĩrongo ĩtano” (Alaw 23:16) tondũ gĩathĩ kũu gĩokaga mũthenya wa mĩrongo ĩtano kuuma kiumia kĩa Bathaka.

14 Hĩndĩ ĩyo Petero akĩrũgama hamwe na arĩa ikũmi na ũmwe, akĩanĩrĩra na akĩarĩria gĩkundi kũu kĩa andũ akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ andũ aitũ Ayahudi o na inyuĩ in-yuothe mũtũũraga Jerusalemu, rekei ndĩmũtaarĩrie ũhoru ũyũ; thikĩrĩriai wega ũrĩa nguuga.

15 Andũ aya ti arĩũ, ta ũrĩa mũrecciiria. Rĩu nĩ thaa ithatũ tu cia rũciinĩ!

16 Aca gũtitariĩ ta ũguo, ũhoru ũyũ nĩguo warĩtio nĩ mũnabii Joeli, akiuga atĩrĩ:

17 “ ‘Ngai ekuuga atĩrĩ, matukũ-inĩ ma kũrigĩrĩria nĩngaitĩrĩria andũ othe Roho wakwa.

Ariũ na aarĩ anyu nĩmakarathaga mohoro,
Aanake anyu nĩmakonaga cioneki,
nao athuuri anyu marootage irooto.

18 O na ningĩ nĩngaitĩrĩria ndungata ciakwa
cia arũme na cia andũ-a-nja Roho wakwa matukũ-inĩ
macio,
nacio nĩkarathaga mohoro.

19 Nĩngonania morirũ kũu igũrũ matu-inĩ,
na nyonanie ciama gũkũ thĩ,
cia thakame, na cia mwaki, na cia ndogo ĩkwambata.

20 Riũa nĩrĩkagarũrwo rĩtuĩke nduma,
naguo mweri ũtuĩke ta thakame,
mbere ya mũthenya ũcio mũnene wa Mwathani ũrĩa
ũrĩ riiri gũkinya.

21 Na nĩgũgakinya atĩrĩ, atĩ mũndũ wothe ũgaakaĩra
rĩitwa rĩa Mwathani nĩakahonokio.’

22 “Inyuĩ andũ aya a Isiraeli, thikĩrĩriai ũhoru ũyũ: Jesũ wa Nazarethi aarĩ mũndũ waheanĩtwo nĩ Ngai kũrĩ inyuĩ na ũndũ wa ciama, na morirũ, na cionereria, iria Ngai aaringire gatagati-inĩ kanyu agereire harĩ we, o ta ũrĩa inyuĩ ene mũũĩ.

23 Mũndũ ũyũ aaneanirwo moko-inĩ manyu, kũringana na ũrĩa Ngai aatuĩte na ũrĩa aamenyete o mbere; na inyuĩ, mũteithĩrĩrio nĩ andũ arĩa aaganu, mũkĩmũũraga na njĩra ya kũmwambithia mũtharaba-inĩ.

24 No Ngai akĩmũriũkia kuuma kũrĩ arĩa akuũ, akĩmuohora ruo-inĩ rwa gĩkuũ, tondũ gũtingĩahotekire atũũre anyiitĩtwo nĩkĩo.

25 Tondũ Daudi oigire atĩrĩ ũhoru wake:

“ ‘Nĩndonaga Mwathani arĩ mbere yakwa hĩndĩ ciothe.
Tondũ arĩ guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo-rĩ,
ndingĩenyenyeka.

26 Nĩ ũndũ ũcio ngoro yakwa nĩnjanjamũku, naruo rũrĩmĩ
rwakwa rũgakena;
o naguo mwĩrĩ wakwa nĩũgũtũũra ũrĩ na mwĩhoko,

27 tondũ ndũkandiganĩria mbĩrĩra-inĩ,
o na kana ũreke ũrĩa waku Mũtheru abuthe.

28 Nĩũũmenyithĩtie njĩra cia muoyo;
nĩũkanjyũria gĩkeno ndĩ harĩa ũrĩ.'

29 "Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, no ndĩmwĩre ndĩ na ũũmĩrĩru atĩ ithe witũ Daudi nĩakuire na agĩthikwo, na mbĩrĩra yake irĩ o gũkũ nginya ũmũthĩ ũyũ.

30 Nowe aarĩ mũnabii na nĩamenyete atĩ Ngai nĩamwĩrĩre na mwĩhĩtwa atĩ nĩagaikarĩria ũmwe wa rũciaro rwake gĩti gĩake kĩa ũnene.

31 Nĩ ũndũ nĩamenyete ũhoru ũcio mbere, nĩaririe ũhoru wa kũriũka gwa Kristũ, atĩ ndaatiganĩrio mbĩrĩra-inĩ, o na kana mwĩrĩ wake ũkĩbutha.

32 Ngai nĩariũkĩtie Jesũ ũcio, na ithuĩ ithuothe tũrĩ aira a ũhoru ũcio.

33 Kuona atĩ nĩatũũgĩrĩtio guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai, na nĩamũkĩrĩre kĩĩranĩro kĩa Roho Mũtheru kuuma kũrĩ Ithe, nake nĩatũitĩrĩrie Roho ta ũrĩa mũrona rĩu na mũkaigua.

34 Nĩgũkorwo Daudi ndaambatire agĩthiĩ igũrũ, no nĩoigire atĩrĩ,

"Mwathani nĩeerire Mwathani wakwa atĩrĩ:

"Ikara guoko-inĩ gwakwa kwa ũrĩo,

35 o nginya rĩrĩa ngaatua thũ ciaku
gaturwa ka makinya maku."

36 "Nĩ ũndũ ũcio andũ othe a Isiraeli nĩmamenye atĩrĩ: Ngai nĩ atuĩte Jesũ, o ũcio mwambire, Mwathani na Kristũ."

37 Rĩrĩa andũ maiguire ũhoru ũcio, ũkĩmatheeca ngoro, makĩũria Petero na atũmwo acio angĩ atĩrĩ, "Ariũ a Baba, twagĩrĩirwo nĩ gwĩka atĩa?"

38 Nake Petero akĩmacookeria atĩrĩ, "Mwĩrĩrei na mũbatithio mũndũ o mũndũ thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Jesũ Kristũ, nĩguo mũrekerwo mehia manyu. Na inyuĩ nĩ mũkwamũkĩra kĩheo kĩa Roho Mũtheru.

39 Kĩĩranĩro gĩkĩ nĩ kĩanyu na ciana cianyu, na andũ arĩa othe marĩ kũraya, na andũ arĩa othe Mwathani Ngai witũ ageeta moke harĩ we."

40 Akĩmataara na ciugo ingĩ nyingĩ, akĩmakaanagia; na akĩmathaitha, akĩmeera atĩrĩ, "Mwĩhonokiei kuuma kũrĩ rũciaro rũrũ ruogomu."

41 Andũ arĩa meetĩkĩrĩre ndũmĩrĩri yake makĩbatithio, na mũthenya ũcio makĩongerereka andũ ta ngiri ithatũ.

Ngwatanĩro ya Andũ arĩa Metĩkĩtie

42 Nao nĩmerutĩire kũgwatĩria ũrutani wa atũmwo, na ngwatanĩro-inĩ, na ũhoru-inĩ wa kwenyũrana mũgate, na kũhooya.

43 Andũ othe makĩiyũrwo nĩ guoya, nao atũmwo magĩlka morirũ maingĩ, na makĩringa ciama.

44 Andũ arĩa othe meetĩkĩtie maarĩ hamwe, na nĩmagwatanagĩra indo ciothe.

45 Makĩendia ithaka ciao na indo ciao, makaheaga mũndũ o wothe kũringana na bata wake.

46 O mũthenya nĩmagomanaga hekarũ-inĩ. Nĩmenyũraga mũgate marĩ mĩcĩ-inĩ yao, na makarĩanĩra marĩ na gĩkeno, na marĩ na ngoro theru,

47 makagoocaga Ngai, na magetĩkĩrĩka kũrĩ andũ othe. Nake Mwathani nĩongagĩrĩra thiritũ-inĩ yao andũ arĩa maahonokaga o mũthenya.

3

Petero Kũhonia Mũndũ warĩ Mwonju

1 Mũthenya ũmwe Petero na Johana nĩmambatire magĩthĩ hekarũ-inĩ ihinda rĩa mahooya, na kwarĩ thaa kenda cia mũthenya.

2 Na rĩrĩ, mũndũ waciarĩtwo arĩ mwonju nĩakuuagwo agatwarwo kĩhingo-inĩ kĩa hekarũ kĩrĩa gĩetagwo Gĩthaka, akaigwo ho o mũthenya nĩguo ahooe mbeeca kũrĩ andũ arĩa maatoonyaga hekarũ.

3 Na rĩrĩa onire Petero na Johana marĩ hakuhi gũtoonya-rĩ, akĩmahooya mbeeca.

4 Nao Petero na Johana makĩmũkũũrĩra maitho. Hĩndĩ ĩyo Petero akĩmwĩra atĩrĩ, "Ta tũrore!"

5 Nĩ ũndũ ũcio mũndũ ũcio akĩmarora, erĩgĩrĩire atĩ nĩmekũmũhe kĩndũ.

6 Petero agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, "Betha na thahabu ndirĩ nacio, no kĩrĩa ndĩ nakĩo nĩkĩo ngũkũhe. Thĩinĩ wa rĩtwa rĩa Jesũ Kristũ wa Nazarethi, ũkĩra wĩtware."

7 Akĩmũnyiita guoko gwake kwa ũrĩo, akĩmũrũgamia na igũrũ, na o hĩndĩ ĩyo magũrũ na thũng'wa cia mũndũ ũcio ikĩgĩa na hinya.

8 Nake akĩrũga na igũrũ, akĩambĩrĩria gwĩtwara. Agĩcooka agĩthĩ nao hekarũ-inĩ, etwarĩte na magũrũ, akĩrũgarũgaga na akĩgoocaga Ngai.

9 Rĩrĩa andũ othe monire agĩtwara na magũrũ akĩgoocaga Ngai,

10 makĩmenya atĩ nĩ mũndũ ũrĩa watũũraga aikarĩte kĩhingo-inĩ kĩa hekarũ kĩrĩa gĩetagwo Gĩthaka akĩhooya mbeeca. Nao makĩgega mamakĩte nĩkuona ũrĩa kwa-hanĩkĩte harĩ mũndũ ũcio.

Petero Kwarĩria Andũ arĩa Meroreire

11 Mūndū ūcio watūūrīte ahooyaga mbeeca-rī, o enyi-itīrīre Petero na Johana, andū othe makīgega na magīūka mateng'erete nginya hau maarī, naho heetagwo Gīthaku gīa Solomoni.

12 Rīrīa Petero onire ūguo, akīmeera atīrī, “Andū aya a Isiraeli, ūndū ūyū ūramūgegia nīkī? Mūratūrora atīa taarī hinya witū kana ūthingu witū watūma mūndū ūyū etware na magūrū?

13 Ngai wa Iburahīmu, na Isaaka na Jakubu, o we Ngai wa maithe maitū, nīagoocithītie ndungata yake Jesū. Inyuī nīmwanūneanire ooragwo, na mūkīmūkaana mbere ya Pilato, o na gūtuūka nīatuūte itua rīa kūmūrekereria.

14 Mwakaanire Ūrīa Mūtheru na Mūthingu mūkiuga muohorerwo mūūrangani.

15 Mworagire ūrīa mūheani wa muoyo, no Ngai nīamūrīūkirie kuuma kūrī arīa akuū. Ithuī tūrī aira a ūhorō ūcio.

16 Nī ūndū wa wītīkio thīinī wa rīitwa rīa Jesū, mūndū ūyū mūrōna na mūūī, nīagūte na hinya. Nī rīitwa rīa Jesū na wītīkio ūrīa uumanaga nake watūma mūndū ūyū ahone o ta ūrīa inyuothe mūrēyonera.

17 “Na rīrī, ariū a Ithe witū, nīnjūūī atī mwekire ūguo nī ūndū wa kūrīgwo, o ta ūrīa atongoria anyu o nao meekire.

18 No rīrī, ūguo nīguo Ngai aahingirie ūrīa aarītie o mbere na tūnua twa anabii othe, akiuga atī Kristū wake nīakanyariirīka.

19 Nī ūndū ūcio mwīrirei na mūgarūrūke kūrī Ngai, nīgeetha mehia manyu meherio, nīguo mūgīe na mahinda ma kūrurumūkio moimīte kūrī Mwathani, na

20 nīguo atūme Kristū, o we ūrīa wamūrītwo nī ūndū wanyu, nake nīwe Jesū.

21 We no nginya aikare igūrū o nginya ihinda rīkinye rīa Ngai rīa gūcookereria maūndū mothe, o ta ūrīa eranīire o tene na tūnua twa anabii aake atheru.

22 Nīgūkorwo Musa oigire atīrī, ‘Mwathani Ngai wanyu nīakamwarahūrīra mūnabii o ta nī kuuma kūrī andū anyu. Na no nginya mūgaathikīrīria ūrīa wothe akaamwīra.

23 Na rīrī, mūndū o wothe ūrīa ūtakamūthikīrīria, nīakeherio biū kuuma kūrī andū ao.’

24 “Ti-itherū, anabii othe kuuma hīndī ya Samūeli, arīa manaaria, nī maaririe ūhorō wa matukū maya.

25 Na inyuī mūrī ariū a anabii, na a kīrīkanīro kīrīa Ngai aarīkanīire na maithe manyu. Eerire Iburahīmu atīrī, ‘Na nī ūndū wa rūciaro rwaku, andū othe a thī nīmakarathimwo.’

26 Rĩrĩa Ngai aariũkirie ndungata yake, aambire kũmitũma kũrĩ inyuĩ nĩgeetha amũrathime na ũndũ wa kũgarũra o ũmwe wanyu kuuma kũrĩ mĩtũũrĩre yanyu ya waganu.”

4

Petero na Johana Marĩ Mbere ya Kĩama

1 Nao athĩnjĩri-Ngai, na mũnene wa arangĩri a hekarũ, o na Asadukai magĩthĩĩ harĩ Petero na Johana rĩrĩa maaragĩria andũ.

2 Nĩmaiguĩte ũũru mũno tondũ atūmwō nĩmarutaga andũ na makahunjia ũhorō wa kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ thĩinĩ wa Jesũ.

3 Makĩnyiita Petero na Johana, na tondũ kwarĩ hwaĩ-inĩ, makĩmaikia njeera nginya mũthenya ũyũ ũngĩ warũmĩrĩire.

4 No rĩrĩ, andũ aingĩ arĩa maiguire ndũmĩrĩri iyo nĩmetĩkirie, naguo mũigana wa arũme ũkĩongerereka magĩkinya ta 5,000.

5 Mũthenya ũyũ ũngĩ, aathani ao na athuuri, na arutani a watho makĩgomana kũu Jerusalemu.

6 Nake Anasi, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, aarĩ ho, marĩ na Kaiafa, na Johana, na Alekisandero, na andũ arĩa angĩ maarĩ a nyũmba ya mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

7 Magĩathana atĩ Petero na Johana mareehwo mbere yao, na makĩambĩrĩria kũmoooria ciũria. Makĩmoooria atĩrĩ, “Mũrahotire gwĩka ũndũ ũcio na hinya ũrĩkũ, kana na rĩitwa rĩrĩkũ?”

8 Nake Petero, aiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru, akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ aathani na athuuri a andũ!

9 Angĩkorwo twĩtĩtwo ũmũthĩ nĩgeetha tũtaarĩrie ũhorō wa gũko kĩega kĩrĩa gũkĩrwo mũndũ ũcio ũratũũrĩte arĩ mwonju, na tũũrio ũrĩa arahonirio-rĩ,

10 kĩmenyei inyuĩ, o na andũ othe a Isiraeli atĩrĩ: Mũndũ ũyũ arũngĩĩ mbere yanyu arĩ mũhonu nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩa Jesũ Kristũ wa Nazarethi, ũrĩa mwambithirie, nake Ngai akĩmũriũkia kuuma kũrĩ arĩa akuũ.

11 We nĩwe

“ ‘ihiga rĩrĩa inyuĩ aaki mwaregire,
na nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga rĩrĩa inene rĩa koine.’

12 Naguo ũhonokio ndũngĩoneka harĩ mũndũ ũngĩ o wothe, nĩ ũndũ gũtirĩ rĩitwa rĩngĩ gũkũ thĩ rĩheanĩtwo kũrĩ andũ rĩngĩtũhonokia.”

13 Rĩrĩa monire ũũmĩrĩru wa Petero na Johana, na makĩmenya atĩ matiarĩ athomu, na atĩ maarĩ andũ o ũguorĩ, makĩgega na makĩmenya atĩ andũ acio maakoreetwo marĩ na Jesũ.

14 No rĩrĩ, mona mũndũ ũcio wahunetio arũgamĩte hamwe nao-rĩ, matingĩahotire kuuga ũndũ.

15 Nĩ ũndũ ũcio makĩmaatha mehere Kĩama-inĩ, nao athuuri magĩciira marĩ oiki.

16 Makĩũrania atĩrĩ, “Andũ aya tũkũmeeka atĩa? Andũ othe arĩa matũũraga Jerusalemu nĩmooĩ atĩ nĩmaringĩte kĩaama kĩnene na tũtingĩhota gũkaana ũhoru wakĩo.

17 No nĩguo tũgirie ũndũ ũyũ gũthĩĩ na mbere makĩria gatagatĩ-inĩ ka andũ-rĩ, no nginya tũkaanie andũ aya kwarĩria mũndũ o na ũrĩkũ na rĩitwa rĩu.”

18 Magĩcooka makĩmeeta thĩĩnĩ rĩngĩ na makĩmaatha atĩ matikaarie kana marutane o na atĩa na rĩitwa rĩa Jesũ.

19 No Petero na Johana makĩmacookeria atĩrĩ, “Tuai ciira inyuĩ ene kana nĩ kwagĩrĩire maitho-inĩ ma Ngai tũmwathĩkĩre inyuĩ gũkĩra gwathĩkĩra Ngai.

20 Nĩgũkorwo tũtingĩhota gũtiga kwaria ũrĩa tuonete na tũkaigua.”

21 Na thuutha wa kũmakaania, maamehĩire mũno, makĩmarekereria mathĩĩ. Matingĩahotire gũtua ũrĩa mangĩamaherithirie, tondũ andũ othe nĩmagoocaga Ngai nĩ ũndũ wa ũrĩa gwekĩkĩte.

22 Nĩgũkorwo mũndũ ũcio wahunetio na njĩra ya kĩaama aarĩ na ũkũrũ wa makĩria ma mũaka mũrongo ĩna.

Mahooya ma Etĩkia

23 Na rĩrĩa Petero na Johana maarekereirio, magĩthĩĩ kũrĩ andũ a thiritũ yao, na makĩmeera ũrĩa wothe athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri maameerĩte.

24 Rĩrĩa maiguire ũhoru ũcio, makĩanĩrĩra marĩ ngoro ĩmwe makĩhooya Ngai, makiuga atĩrĩ, “Mwathani Jehova, nĩwe wombire igũrũ na thĩ na iria, o na indo ciothe iria irĩ kuo.

25 Nawe nĩwaririe na ũndũ wa Roho Mũtheru na kanua ka ndungata yaku, o we ithe witũ Daudi, ũkiuga atĩrĩ:

“ ‘Nĩ kĩĩ gĩtũmaga ndũrĩrĩ irakare mũno,
na andũ mathugunde mũbango ya tũhũ?’

26 Athamaki a thĩ nĩmatuĩte itua,
na aathani magacookania ndundu,
nĩguo mokĩrĩre Mwathani,

na mokĩrĩre ũrĩa wake Mũitĩrĩrie Maguta.’

27 Ti-itherũ, Herode na Pontio Pilato nĩmoonganire hamwe na andũ-a-Ndũrĩrĩ, na andũ a Isiraeli, itũũra-inĩ rĩrĩrĩ inene

nĩguo mathugunde ũrĩa megũũkĩrĩra Jesũ ndungata yaku theru, o ĩrĩa wee waitĩrĩrie maguta.

²⁸ O mekire ũrĩa hinya waku na wendi waku watuĩte o mbere atĩ nĩguo gũgaatuĩka.

²⁹ Na rĩrĩ, Mwathani, kĩone ũrĩa matwĩhĩire, na ũkĩhotithie ndungata ciaku kwaria kiugo gĩaku irĩ na ũmĩrĩru mũingĩ.

³⁰ Tambũrũkia guoko gwaku ũhonanie, na ũringe ciama na morirũ na ũndũ wa rĩtwa rĩa Jesũ, ndungata yaku theru.”

³¹ Nao maarĩkia kũhooya, handũ hau moonganĩte hagĩthingitha. Nao othe makĩiyũrwo nĩ Roho Mũtheru, makĩaria kiugo kĩa Ngai marĩ na ũcamba.

Etĩkia Kũhũthĩra Indo Ciao marĩ Hamwe

³² Nao andũ arĩa othe meetĩkĩtie maarĩ na ngoro ĩmwe na meciiria o mamwe. Gũtiarĩ mũndũ woigaga atĩ kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩa indo ciake nĩ gĩake we mwene, no maahũthagĩra indo ciothe iria maarĩ nacio hamwe.

³³ Nao atũmwo, marĩ na hinya mũingĩ, magĩthiĩ na mbere kũheana ũira wa kũriũka kwa Mwathani Jesũ, na wega mũingĩ wa Ngai warĩ igũrũ rĩao.

³⁴ Gũtiarĩ andũ maagaga kĩndũ gatagatĩ-inĩ kao. Nĩgũkorwo ihinda kwa ihinda andũ arĩa maarĩ na ithaka kana nyũmba nĩmaciendagia, makarehe mbeeca icio mendetie,

³⁵ magaciiga magũrũ-inĩ ma atũmwo, nacio ikagaĩrwo mũndũ o mũndũ kũringana na bata wake.

³⁶ Jusufu, Mũlawii wa kuuma Kuporo,* ũrĩa atũmwo meetaga Baranaba (ũguo nĩ kuuga Mũrũ wa Ũũmanĩrĩria),

³⁷ nĩendirie gĩthaka gĩake na akĩrehe mbeeca icio, agĩciiga magũrũ-inĩ ma atũmwo.

5

Anania na Safira

¹ Na rĩrĩ, mũndũ wetagwo Anania, marĩ hamwe na mũtumia wake Safira o nao nĩmendirie gĩcunji gĩa gĩthaka kĩa.

² Anania agĩtigĩria mbeeca imwe, no icio ingĩ agĩcirehe na agĩciiga magũrũ-inĩ ma atũmwo, nake mũtumia wake Safira agĩkorwo nĩooĩ ũhoro ũcio wega.

³ Nowe Petero akĩmũũria atĩrĩ, “Anania, nĩ kũĩ ngoro yaku ĩiyũritwo nĩ Shaitani ũguo, agatũma ũheenie Roho Mũtheru, na ũgetigĩria mbeeca imwe cia iria wendetie gĩthaka?”

* 4:36 O na gũtuĩka Alawii matietĩkĩrĩtio kũgĩa na ithaka kũu Isiraeli, matiagirĩtio kũgĩa nacio mabũrũri-inĩ mangĩ.

⁴ Rīrīa ūtarakīendetie-rī, githī gītīrarī gīaku? Na thuutha wa gūkiēndia-rī, githī mbeeca itirakīrī o ciaku wīke nacio o ūrīa ūkwenda? Ūreciiririe gwīka ūguo nīkī? Ti andū ūheenētie, no nī Ngai.”

⁵ Rīrīa Anania aiguire ūguo-rī, akīgūa thī na agīkua. Nao andū arīa othe maiguire ūrīa kwahaana makīyūrwo nī guoya.

⁶ Nao aanake magīūka, makīoha mwīrī wake na cuka, makīuumia nja na makīūthika.

⁷ Thuutha wa ta mathaa matatū-rī, mūtumia wake agītoonya atekūmenya ūrīa gwēkīkīte.

⁸ Petero akīmūūria atīrī, “Ta njīra atīrī, ici nīcio mbeeca iria wee na Anania mūrendirie gīthaka?”

Nake mūtumia ūcio agīcookia atīrī, “Ī, nīcio tūrendirie.”

⁹ Petero akīmwīra atīrī, “Nī kīi gītūmīte mūrīkanīre mūgerie Roho wa Mwathani? Atīrīrī, magūrū ma andū arīa maathika mūthuuriguo marī mūromo-inī, nīmegūkuumia nja o nawe.”

¹⁰ O kahinda kau akīgūa thī magūrū-inī make, agīkua. Nao aanake magītoonya, makīmūkora akuīte, makīmuoya, magīthīi, makīmūthika hakuhī na mūthuuriwe.

¹¹ Naguo kanitha wothe, hamwe na andū arīa othe maiguire maūdū macio makīnyīitwo nī guoya mūnene.

Atūmwō Kūhonia Andū aingī

¹² Na rīrī, atūmwō nīmaringire ciama nyingī, na makīonania morirū gatagatī-inī ka andū. Nao andū arīa othe metīkītie nīmagomanaga hamwe Gīthaku-inī gīa Solomoni.

¹³ Gūtīrī mūdū wacookire kūgeria gwīturanīra nao, o na gūtuīka andū nīmamahaete gītīio mūno.

¹⁴ O na kūrī ūguo-rī, arūme na andū-a-nja aingī nīmetīkirie Mwathani, naguo mūigana wao ūkīongerereka.

¹⁵ Nī ūndū wa ūguo, andū nīmareehaga andū arīa arūaru njīra-inī, makamakomeria itanda na ibarī, nīguo naarī amwe ao mahutio nī kīruru gīa Petero.

¹⁶ Ningī andū aingī nīmonganaga hamwe moimīte matūūra-inī marīa maathiūrūrūkīrie Jerusalemu, makareehaga andū ao arīa arūaru, na arīa maanyariiragwo nī ngoma thūku, nao othe makahonio.

Atūmwō Kūnyariirwo

¹⁷ Na rīrī, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene na andū arīa othe maakoragwo nake, arīa maarī a thiritū ya Asadukai, makīyūrwo nī ūiru.

18 Makĩnyiita atũmwo, makĩmaikia njeera ĩrĩa ya mũingĩ.

19 No ũtukũ-rĩ, mũraika wa Mwathani akĩhingũra mĩrango ya njeera, na akĩmoimia nja.

20 Akĩmeera atĩrĩ, “Thiĩi mũrũgame hekarũ-inĩ, mwĩre andũ ũhoru wothe wa muoyo ũyũ mwerũ.”

21 Na rĩrĩ, ruoro rũgĩtema magĩtoonya hekarũ-inĩ, na makĩambĩrĩria kũruta andũ o ta ũrĩa meerĩtwo.

Rĩrĩa mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene na andũ arĩa maakoragwo nake maakinyire-rĩ, magĩcookanĩrĩria Kĩama, kĩũngano gĩa athuuri othe a Isiraeli, na magĩtũmana njeera atũmwo magĩrwo.

22 No rĩrĩa thigari ciakinyire njeera-rĩ, itiamakorire kuo. Nĩ ũndũ ũcio, magĩcookia ũhoru makĩmeera atĩrĩ,

23 “Twakora mĩrango ya njeera ĩrĩ mĩhinge wega, nao arangĩri marũgamĩte mĩrango-inĩ; no twamĩhingũra, tũtinakora mũndũ kũu thĩinĩ.”

24 Rĩrĩa mũnene wa arangĩri a hekarũ na athĩnjĩri-Ngai arĩa anene maiguire ũhoru ũcio makĩmaka na makĩrigwo nĩ ũrĩa gũgũikara.

25 Hĩndĩ ĩyo hagĩũka mũndũ, akiuga atĩrĩ, “Ta rorai! Andũ arĩa mũraikirie njeera marũgamĩte hekarũ-inĩ makĩruta andũ.”

26 Maigua ũguo, mũnene wa arangĩri a hekarũ agĩthĩ na anene a thigari ciake na makĩrehe atũmwo. Matiigana kũhũthĩra hinya, tondũ nĩmetigagĩra andũ matikamahũũre na mahiga nyuguto.

27 Maarĩkia kũrehe atũmwo-rĩ, makĩmarũgamia mbere ya Kĩama nĩguo morio ciũria nĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene.

28 Nake akĩmeera atĩrĩ, “Githĩ tũtiramũkaanirie biũ mũtikarutane na rĩtwo rĩrĩ, no rĩu mũiyũrĩtie Jerusalemu ũrutani wanyu, na nĩmwĩrutanĩirie gũtũma tũcookererwo nĩ thakame ya mũndũ ũcio.”

29 Petero na atũmwo acio angĩ magĩcookia atĩrĩ, “Ithuĩ no nginya twathĩkĩre Ngai gũkĩra gwathĩkĩra andũ!

30 Ngai wa maithe maitũ nĩariũkirie Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ, ũrĩa mworagire na ũndũ wa kũmwamba mũtĩ-igũrũ.

31 Ngai nĩamũtũgĩiririe akĩmũiga guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo arĩ Mũthamaki na Mũhonokia nĩguo Isiraeli merire na marekerwo mehia.

32 Ithuĩ tũrĩ aira a maũndũ macio, nake Roho Mũtheru, ũrĩa Ngai aheete andũ arĩa mamwathĩkagĩra-rĩ, o nake nĩ mũira.”

33 Rĩrĩa maiguire ũguo makĩrakara mũno makĩenda kũmooraga.

34 No rĩrĩ, Mũfarisai wetagwo Gamalieli, mũrutani wa watho na watĩtwo nĩ andũ othe akĩrũgama Kĩama-inĩ,

agĩathana atĩ andũ acio mambe moimio nja gwa kahinda kanini.

³⁵ Nake akĩra Kĩama atĩrĩ, “Andũ aya a Isiraeli, cũraniai wega ũrĩa mũratanya gwĩka andũ aya.

³⁶ Ihinda rĩhĩtũku mũndũ wetagwo Theuda nĩeyumĩriie agĩtuuaga atĩ we nĩ mũndũ ma, na akĩgĩa na arũmĩrĩri ta magana mana. Nĩooragirwo, nao arũmĩrĩri aake othe makĩhurunjwo na ũhoru ũcio wothe ũgĩtuĩka wa tũhũ.

³⁷ Thuutha wake, Judasi ũrĩa woimĩte Galili akĩyũmĩria matukũ-inĩ ma kwĩyandĩkithia na agĩtongoria mbũtũ ya andũ nĩguo makararie watho. O nake akĩũragwo, na arũmĩrĩri aake othe makĩhurunjwo.

³⁸ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, igũrũ rĩkoniĩ ũhoru ũyũ ngũmũtaara atĩrĩ, tiganai na andũ aya! Marekei mathĩi! Nĩ ũndũ angĩkorwo muoroto kana ciĩko ciao cumanĩte na ũmũndũ-rĩ, ũndũ ũcio nĩũgũthira.

³⁹ No angĩkorwo ũndũ ũyũ uumanĩte na Ngai, mũtingĩhota kũgirĩrĩria andũ aya; mũgwĩkora mũkĩhũũrana na Ngai.”

⁴⁰ Nao magĩtĩkania na mũario yake. Nao magĩta atũmwo matoonye makĩmahũũrithia iboko.* Magĩcooka makĩmaatha matikaarie thĩinĩ wa rĩtwa rĩa Jesũ, magĩcooka makĩmarekereria mathĩi.

⁴¹ Nao atũmwo makiuma Kĩama-inĩ makenete tondũ wa ũrĩa maatuĩtwo aagĩrĩru a gũconorithio nĩ ũndũ wa Rĩtwa rĩu.

⁴² Mũthenya o mũthenya, marĩ hekarũ-inĩ o na marĩ mĩciĩ-inĩ, matiigana gũtiga kũrutana na kũhunja ũhoru ũcio mwega atĩ Jesũ nĩwe Kristũ.

6

Andũ Mũgwanja Gũthuurwo

¹ Na rĩrĩ, matukũ-inĩ macio rĩrĩa mũigana wa arutwo wongererekaga-rĩ, Ayahudi amwe arĩa maaciariĩrwo kwa Ayunani nĩmatetirie Ayahudi a Kĩhibirania tondũ atumia ao a ndigwa matiagayagĩrwo irio rĩrĩa ikũgayanwo o mũthenya.

² Nĩ ũndũ ũcio, atũmwo acio ikũmi na eerĩ magĩcookanĩrĩria arutwo othe hamwe na makĩmeera atĩrĩ, “Gũtiagĩrĩire tũtiganĩrie ũtungata wa kiugo kĩa Ngai nĩguo tũtungatage metha-inĩ.

³ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, thuurai andũ mũgwanja kuuma gatagatĩ-inĩ kanyu, andũ arĩa moĩkaine atĩ nĩ maiyũrĩtwo nĩ Roho, o na ũũgĩ, na nĩtũkũmehokera wĩra ũcio,

* 5:40 Mũyahudi angĩonirwo na mahĩtia, aatuagĩrwo kũhũurwo iboko mĩrongo itatũ na kenda.

4 na ithuĩ tũrũmbũiyeye ũhoru wa mahooya na ũtungata wa kiugo.”

5 Ũndũ ũcio moigire nĩwakenirie gĩkundi kũu gĩothe. Nao magĩthuura Stefano, mũndũ waiyũritwo nĩ wĩtikio na Roho Mũtheru, na Filipu, na Porokoro, na Nikanora, na Timoni, na Paramena, na Nikola, mũndũ wa kuuma Antiokia ũrĩa wagarũrũkĩte agatuĩka Mũyahudi.

6 Makĩneana andũ acio kũrĩ atũmwo, nao atũmwo makĩmahoera na makĩmaigĩrĩra moko.

7 Nĩ ũndũ ũcio kiugo kĩa Ngai gĩkĩhunja. Mũigana wa arutwo kũu Jerusalemu ũkĩongerereka mũno, nakĩo gĩkundi kĩnene kĩa athĩnjĩri-Ngai gĩgĩathĩkĩra ũhoru wa wĩtikio.

Stefano Kũnyiitwo

8 Na rĩrĩ, Stefano, mũndũ waiyũritwo nĩ wega wa Ngai na ũhoti, nĩekire morirũ manene na akĩringa ciama gatagatĩ-inĩ ka andũ.

9 No rĩrĩ, nĩ kuomĩrĩre ngarari kuuma kũrĩ andũ a Thunagogi ya Andũ arĩa Oohore (ta ũrĩa yetagwo), nao nĩ Ayahudi a kuuma Kurene na Alekisanteria o hamwe na mabũrũri ma Kilikia na Asia. Andũ aya makĩambĩrĩria gũkararania na Stefano,

10 no matingĩetiiririe ũũgĩ wake kana Roho ũrĩa aaragia nago.

11 Hĩndĩ ĩyo makĩringĩrĩria andũ amwe na hitho moige atĩrĩ, “Nĩtũiguĩte Stefano akĩaria ciugo cia kũruma Musa, o na Ngai.”

12 Nĩ ũndũ ũcio magĩtũma okĩrĩrwo nĩ andũ, na athuuri, na arutani a watho. Makĩnyiita Stefano makĩmũrehe mbere ya Kĩama.

13 Magĩcooka makĩrehe aira a maheeni, arĩa maarutire ũira makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ ndatigithagĩria kwaria agĩũkagĩrĩra handũ haha hatheru, o na gũũkĩrĩra watho.

14 Nĩgũkorwo nĩtũiguĩte akiuga atĩ Jesũ ũyũ wa Nazarethi nĩagatharia handũ haha, na agarũre mĩtugo ĩrĩa Musa aatũtigĩire.”

15 Andũ arĩa othe maarĩ Kĩama-inĩ magĩkũũrĩra Stefano maitho, nao makĩona ũthiũ wake ũtarĩ ta ũthiũ wa mũraika.

7

Stefano Kwarĩria Kĩama

1 Nike mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akĩmũũria atĩrĩ, “Thitango ici nĩ cia ma?”

2 Nike Stefano agĩcookia atĩrĩ, “Ariũ a Baba na maithe maitũ, ta thikĩrĩria! Ngai mwene riiri nĩoimĩrĩire ithe witũ

Iburahīmu hīndī īrīa aatūūrāga būrūri wa Mesopotamia, atanathīi gūtūūra būrūri wa Harani.

³ Akīmwīra atīrī, ‘Thaama uume būrūri wanyu na ūtīge andū anyu, ūthīi būrūri ūrīa ngaakuonia.’

⁴ “Nī ūndū ūcio Iburahīmu akiuma būrūri wa Akalidei agīthīi gūtūūra Harani. Thuutha wa gīkuū gīa ithe, Ngai akīmūruta kuo na agīūka būrūri ūyū mūtūūrāga.

⁵ Ndaamūheire igai gūkū, o na ikinya rīmwe. No Ngai nīamwīrire atī we hamwe na njiaro ciake nīmakegwatīra būrūri ūyū, o na gūtūūka hīndī īyo Iburahīmu ndaarī na mwana.

⁶ Ngai eerire Iburahīmu atīrī: ‘Njiaro ciaku igaatūūra irī ng’eni būrūri ūtarī wacio, kūrīa igaatuuō ngombo na inyariirwo ihinda rīa mīaka magana mana.’

⁷ Ningī Ngai akiuga atīrī, ‘No nīngaherithia rūrīrī rūu igaatungata irī ngombo; na thuutha ūcio-rī, nīikoima būrūri ūcio, nacio nīikaahooya irī kūdū gūkū.’

⁸ Hīndī īyo nīarīkanīire na Iburahīmu kīrīkanīro kīa ūhoro wa kūrūa. Nake Iburahīmu agītūūka ithe wa Isaaka na akīmūruithia thikū ya kanana thuutha wa gūciarwo gwake. Thuutha-inī Isaaka agītūūka ithe wa Jakubu, nake Jakubu agītūūka ithe wa athuuri arīa ikūmi na eerī.

⁹ “Na tondū wa maguuka maitū kūiguīra Jusufu ūiru, nīmamwendirie būrūri wa Misiri agatūūke ngombo kuo. No Ngai aarī hamwe nake

¹⁰ na akīmūhonokia mathīna-inī make mothe. Nīaheire Jusufu ūūgī na akīmūhotithia atuūke wa kwendeka nī Firaūni mūthamaki wa Misiri; nī ūndū ūcio akīmūtua wa gwathaga Misiri o na nyūmba yake yothe ya ūthamaki.

¹¹ “Thuutha ūcio gūkīgīa ng’aragu būrūri-inī wothē wa Misiri, na Kaanani, na ikīrehe gūthīnīka kūingī mūno, namo maithe maitū makīaga irio.

¹² Rīrīa Jakubu aiguire atī Misiri nī kwarī na ngano, agītūma maithe maitū kuo hīndī ya mbere.

¹³ Na rīrīa maathiire riita rīa keerī-rī, Jusufu akīmenyithania kūrī ariū a ithe, nake Firaūni akīmenya ūhoro wa nyūmba ya Jusufu.

¹⁴ Thuutha wa ūguo-rī, Jusufu agītūmanīra ithe Jakubu na nyūmba yake yothe moke, nao othe maarī andū mīrongo mūgwanja na atano.

¹⁵ Nake Jakubu agīkūrūka, agīthīi Misiri, kūrīa we na maithe maitū maakuīrīre.

¹⁶ Mīrī yao nīyacookirio Shekemu na īgīthikwo mbīrīra-inī īrīa Iburahīmu aagūrīte na mbeeca kuuma kūrī ariū a Hamori kū Shekemu.

17 “Rĩrĩa ihinda rĩakuhĩrĩrie rĩa Ngai kũhingia kũranĩro gĩake kũrĩ Iburahĩmu-rĩ, mũigana wa andũ aitũ kũu Misiri nĩwongererekete mũno.

18 Hĩndĩ ĩyo mũthamaki ũngĩ ũtooĩ ũhoru wa Jusufu agĩtuĩka wa gũthamaka Misiri.

19 Agĩka andũ aitũ ũũru mũno na akĩhinyĩrĩria maithe maitũ na ũndũ wa kũmaringĩrĩria na hinya mate tũkenge twao nĩgeetha tũkue.

20 “Ihinda-inĩ rĩu Musa nĩaciarirwo, nake aarĩ mwana mũthaka mũno. Akĩrererwo mũciĩ gwa ithe ihinda rĩa mĩeri ĩtatũ.

21 Rĩrĩa aigirwo nja-rĩ, mwarĩ wa Firaũni akĩmuoya akĩmũrera ta mwana wake.

22 Musa agĩthomithio na ũũgĩ wothe wa andũ a Misiri na aarĩ na hinya wa mĩario na ciĩko.

23 “Rĩrĩa Musa aakinyirie mĩaka mĩrongo ĩna-rĩ, agĩtua itua rĩa gũceerera andũ ao a Isiraeli.

24 Nĩonire mũndũ ũmwe wao akĩnyariirwo nĩ mũndũ wa Misiri. Nĩ ũndũ ũcio agĩthĩ kũmũrĩria na akĩmũrĩhĩria na ũndũ wa kũũraga mũndũ ũcio Mũmisiri.

25 Musa eeciĩrtie atĩ andũ ao nĩmangĩonire atĩ Ngai nĩamũhũthagĩra nĩgeetha amahonokie, no-o matiamenyire ũguo.

26 Mũthenya ũyũ ũngĩ Musa agĩthĩ agĩkora andũ eerĩ a Isiraeli makĩrũa. Akĩgeria kũmaiguithania akĩmeeraga atĩrĩ, ‘Andũ aya, inyuĩ mũrĩ a ithe ũmwe; nĩ kĩĩ kĩratũma mwende gwĩkana ũũru?’

27 “No mũndũ ũrĩa wekĩte ũcio ũngĩ ũũru agĩkania Musa, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Nũũ wagũtuire mwathi na mũtuithania wa maciira maitũ?’

28 Ũrenda kũnjũraga o ta ũrĩa ũrooragire Mũmisiri ira?’

29 Rĩrĩa Musa aiguire ũguo akĩũra agĩthĩ bũrũri wa Midiani, kũrĩa aatũũrere arĩ ta mũgeni na akĩgĩa na ariũ eerĩ.

30 “Na rĩrĩ, mĩaka mĩrongo ĩna yarĩkia gũthira-rĩ, mũraika akiumĩrĩra Musa arĩ nĩnĩmbĩ-inĩ cia mwaki iria ciakanaga kĩhinga-inĩ kũu werũ-inĩ hakuhĩ na Kĩrĩma gĩa Sinai.

31 Rĩrĩa onire ũguo, akĩgega nĩ kĩrĩa onire. Na rĩrĩa aakuhagĩrĩria nĩguo one wega-rĩ, akĩigua mũgambo wa Mwathani ũkiuga atĩrĩ:

32 ‘Nĩ nĩ nĩ Ngai wa maithe manyu, Ngai wa Iburahĩmu, na Isaaka, o na Jakubu.’ Musa akĩinaina nĩ gwĩtigĩra na ndaigana kũrora.

33 “Nake Mwathani akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Ruta iraatũ ciaku, nĩgũkorwo hau ũrũgamĩte nĩ handũ hatheru.

34 Ti-itherũ nĩnyonete kũhinyĩrĩrio kwa andũ akwa kũu bũrũri wa Misiri. Nĩnjiguĩte gũcaaya kwao, na nĩnjikũrũkĩte thĩ nĩguo ndĩmohorithie. Rũu ũka nĩngũgũtũma ũcooke Misiri.'

35 "Ūyũ nowe Musa ũrĩa maaregete makiuga atĩrĩ, 'Nũũ ũgũtuĩte mwathi witũ na mũtũciirithia?' Ngai we mwene nĩamũtũmire atuĩke mũnene na mũkũũri wao, na ũndũ wa mũraika ũrĩa wamuumĩrĩire kĩhingana-inĩ.

36 Akĩmatongoria makiuma Misiri na agũka morirũ na akĩringa ciama arĩ kũu Misiri, o na Iria-inĩ Itune, na ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩna kũu werũ-inĩ.

37 "Ūyũ nowe Musa ũrĩa werire andũ a Isiraeli atĩrĩ, 'Ngai nĩakamũtũmĩra mũnabii ta nĩĩ kuuma kũrĩ andũ anyu kũmbe.'

38 We aarĩ kĩũngano-inĩ kũu werũ-inĩ, arĩ hamwe na mũraika ũrĩa wamwarĩirie Kĩrĩma-inĩ gĩa Sinai, na aarĩ hamwe na maithe maitũ; nake nĩamũkĩrire ciugo irĩ muoyo nĩgeetha atũkinyĩrie.

39 "No rĩrĩ, maithe maitũ nĩmaregire kũmwathĩkĩra. Handũ ha ũguo-rĩ, o makĩmũrega, na thĩnĩ wa ngoro ciao makĩrĩrĩria gũcooka Misiri.

40 Nao makĩra Harũni atĩrĩ, 'Tũthondekere ngai iria irĩtũtongoragia. Nĩgũkorwo mũndũ ũyũ ũgwĩtwo Musa, ũrĩa watũtongoririe tũkiuma bũrũri wa Misiri, tũtiũ ũrĩa onete!'

41 Hĩndĩ ĩyo nĩguo maathondekire mũhianano watariĩ ta njaũ. Makĩũrutĩra magongona, na makĩgĩa na hĩndĩ ya gũkũngũira kĩrĩa maathondekete na moko mao.

42 No Ngai akĩmahutatĩra, na akĩmarekereria mahooyage ciũmbe cia igũrũ. Ūhoro ũyũ ũtwaranĩte na ũrĩa kwandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa anabii, atĩrĩ:

" 'Nĩmwandutĩire magongona na maruta mĩaka mĩrongo ĩna kũu werũ-inĩ, inyuĩ nyũmba ya Isiraeli?

43 Nĩmũtũũgĩrĩtie ihooero rĩa Moleku, na njata ya ngai yanyu ĩrĩa ĩtagwo Refani, mĩhianano ĩrĩa mwathondekire ya kũhooyaga.

Tondũ ũcio, nĩngatũma mũtahwo mũtwarwo' kũhĩtũka Babuloni.

44 "Maithe maitũ maarĩ na hema ĩrĩa yetagwo gũikaro kĩa Ūira kũu werũ-inĩ. Nayo yathondeketo o ta ũrĩa Ngai eerĩte Musa, kũringana na mũhianĩre ũrĩa onete.

45 Maarĩkia kwamũkĩra hema-rĩ, maithe maitũ, matongoretio nĩ Joshua magĩũka nayo rĩrĩa menyĩtũire bũrũri kuuma kũrĩ ndũrĩrĩ iria Ngai aarutũrũrire ciehere mbere

yao. Nayo ĩgĩtũũra kũu bũrũri ũcio o nginya hĩndĩ ya Daudi,

⁴⁶ ũrĩa wakenire nĩ gwĩtikĩrĩka nĩ Ngai, na akĩhooya etĩkĩrio aakĩre Ngai wa Jakubu gĩikaro.

⁴⁷ No Solomoni nĩwe wamwakĩire nyũmba.

⁴⁸ “No rĩrĩ, Ũrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno ndaikaraga nyũmba ciakitwo nĩ andũ. O ta ũrĩa mũnabii oigĩte atĩrĩ:

⁴⁹ “ ‘Igũrũ nĩkuo gĩtĩ gĩakwa kĩa ũnene,
nayo thĩ nĩ gaturwa ka makinya makwa.

Ũngĩkĩnjakĩra nyũmba ya mũthemba ũrĩkũ?

Ũguo nĩguo Mwathani ekũũria.

Kana kĩhurũko gĩakwa kĩngĩkorwo kũ?

⁵⁰ Githĩ ti guoko gwakwa gwithondekire indo ici ciothe?’

⁵¹ “Inyuĩ andũ aya aremi, o inyuĩ mũtarĩ aruu ngoro na matũ! Inyuĩ mũtariĩ o ta maithe manyu: Inyuĩ mũtũũraga mũreganĩte na Roho Mũtheru!

⁵² Nĩ kũrĩ mũnabii ũtaanyariirirwo nĩ maithe manyu? Mooragire o na andũ arĩa maarathire ũhoru wa gũũka kwa Ũrĩa Mũthingu. Na rĩu nĩmũmũkunyanĩire na mũkamũũraga;

⁵³ o inyuĩ mwamũkĩrĩre watho ũrĩa waathanirwo kũgerera araika no mũkĩaga kũwathĩkĩra.”

Stefano Kũhũũrwo na Mahiga

⁵⁴ Rĩrĩa maiguire maũndũ macio-rĩ, makĩrakara mũno, na makĩmũhagaranĩria magego.

⁵⁵ No Stefano, aiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru, Agĩcũthĩrĩria igũrũ akĩona riiri wa Ngai, na Jesũ arũgamĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai.

⁵⁶ Akiuga atĩrĩ, “Onei, nĩndĩrona igũrũ rĩhingũkĩte nake Mũrũ wa Mũndũ arũgamĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai.”

⁵⁷ Maigua ũguo makĩhumbĩra matũ mao, makĩhanyũka harĩ we makiugagĩrĩria na mũgambo mũnene.

⁵⁸ makĩmũkururia, makĩmumia nja ya itũũra, na makĩambĩrĩria kũmũhũũra na mahiga nyuguto. Nao, aira makĩiga nguo ciao magũrũ-inĩ ma mwanake wetagwo Saũlũ.

⁵⁹ Rĩrĩa maamũhũũraga na mahiga nyuguto, Stefano nĩahooire Ngai, akiuga atĩrĩ, “Mwathani Jesũ, amũkĩra roho wakwa.”

⁶⁰ Agĩcooka agĩturia ndu, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Mwathani, ndũkamoorie rĩhia rĩrĩ.” Na aarĩkia kuuga ũguo, agĩkoma.

8

¹ Nake Saũlũ aarĩ ho, na agĩtikĩra atĩ ooragwo.

Kanitha Kūnyariirwo na Kūhurunjwo

Mūthenya ūcio kanitha ūkīnyariirwo mūno kūu Jerusalemu, nao andū othe o tiga atūmwo makīhurunjūkīra Judea na Samaria.

² Andū etigīri Ngai magīthika Stefano na makīmūcakaīra mūno.

³ No Saūlū akīambīrīria kwananga kanitha. Aathiiaga nyūmba o nyūmba, akīrutūrūraga arūme na andū-a-nja, akīmaikagia njeera.

Filipu arī Būrūri wa Samaria

⁴ Nao andū arīa maahurunjītwo nīmahunjirie kiugo kīa Ngai o kūrīa guothe maathiiaga.

⁵ Filipu agīkūrūka agīthīi itūūra rīarī Samaria, akīhunjia ūhoru wa Kristū kuo.

⁶ Rīrīa ikundi cia andū ciaiguire Filipu na ikīona ciama iria aaringaga, othe magīthikīrīria ūrīa oigaga.

⁷ Ngoma thūku nīcioimaga andū aingī igīkayūrūrūkaga, na andū aingī maarūarīte mūrimū wa gūkua cīga, na andū arīa maarī onju makīhonio.

⁸ Nī ūndū ūcio gūkīgīa na gīkeno kīnene itūūra-inī rīu.

Simoni ūrīa warī Mūragūri

⁹ Na rīrī, itūūra-inī rīu nī kwarī na mūndū wetagwo Simoni, nake nīaragūrīte kwa ihinda na akagegia andū othe a Samaria. Nake nīetīaga na ageetua atī aarī mūndū mūnene mūno,

¹⁰ nao andū othe, arīa anini na arīa anene, makamūthikagīrīria na makoiga na mūgambo mūnene atīrī, “Mūndū ūyū nīwe hinya wa ūngai ūrīa ūikaine ta Hinya Mūnene.”

¹¹ Maatūūrīte mamuumaga thuutha tondū nīamagegetie hīndī ndaaya na ūragūri wake.

¹² No rīrīa meetīkirie Filipu akīhunjia Ūhoru-ūrīa-Mwega wa ūthamaki wa Ngai na wa rīitwa rīa Jesū Kristū-rī, makībatithio, arūme o hamwe na andū-a-nja.

¹³ Simoni we mwene agītīkia na akībatithio. Nake akīrūmīrīra Filipu kūrīa guothe aathiiaga, agegetio nī imenyithia cia hinya na ciama iria onaga.

¹⁴ Rīrīa atūmwo arīa maarī kūu Jerusalemu maiguire atī andū a Samaria nīmetīkīrīte kiugo kīa Ngai-rī, makīmatūmīra Petero na Johana.

¹⁵ Nao maakinya kuo, makīmahoera nīguo maamūkīre Roho Mūtheru,

¹⁶ tondū nginya hīndī īyo Roho Mūtheru ndaakoretwo aikūrūkīre mūndū o na ūmwe wao; tiga o kūbatithio maabatithītio thīinī wa rīitwa rīa Mwathani Jesū.

17 Hĩndĩ ĩyo Petero na Johana makĩmaigĩrĩra moko, nao makĩamũkĩra Roho Mũtheru.

18 Rĩrĩa Simoni onire atĩ Roho aaheanagwo na ũndũ wa kũigĩrĩrwo moko nĩ atũmwo-rĩ, akienda amahe mbeeca,

19 akiuga atĩrĩ, “Heei ũhoti ũyũ o na nĩ nĩgeetha ũrĩa wothe ndaigĩrĩra moko makwa akaamũkĩra Roho Mũtheru.”

20 Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mbeeca ciaku irothiranĩra hamwe nawe, nĩgũkorwo wĩciirĩtie no ũgũre kĩheo kĩa Ngai na mbeeca.

21 Wee ndũrĩ na handũ, o na ndũrĩ na igai ũtungata-inĩ ũyũ, tondũ ngoro yaku ti njagĩrĩru mbere ya Ngai.

22 Wĩrire waganu ũyũ na ũhooe Mwathani. Hihi nĩegũkũrekera nĩ ũndũ wa gũkorwo na rĩciiria ta rĩu ngoro-inĩ yaku.

23 Nĩgũkorwo nguona ũiyũrĩtwo nĩ marũrũ na ũgatuĩka ngombo ya mehia.”

24 Hĩndĩ ĩyo Simoni akĩmũcookeria atĩrĩ, “Hooerai harĩ Mwathani nĩgeetha ndikae gũkorwo nĩ ũndũ o na ũmwe wa macio mwagweta.”

25 Rĩrĩa maarĩkirie kũheana ũira na kũhunjia kiugo kĩa Mwathani-rĩ, Petero na Johana magĩcooka Jerusalemu, o makĩhunjagia Ũhoru-ũrĩa-Mwega tũtũũra-inĩ tũingĩ twa Samaria.

Filipu na Mũhabashi

26 Na rĩrĩ, mũraika wa Mwathani akĩra Filipu atĩrĩ, “Thiĩ werekeire gũthini, ũkinye njĩra-inĩ, njĩra ĩrĩa ya werũ-inĩ, ĩrĩa ĩkũrũkĩte kuuma Jerusalemu ĩgathiĩ nginya Gaza.”

27 Nĩ ũndũ ũcio akiumagara, na arĩ njĩra-inĩ agĩcemanina na Mũhabashi warĩ mũhakũre, mũndũ mũnene warĩ igweta ũrĩa warũgamĩrĩre kĩgĩna gĩa Kandake, mũthamaki-mũndũ-wa-nja wa Ahabashi.* Mũndũ ũyũ aathiite Jerusalemu kũhooya Ngai;

28 na arĩ njĩra-inĩ akiinũka, aaikarĩte ngaari-inĩ yake ya mbarathi agĩthoma ibuku rĩa Isaia ũrĩa mũnabii.

29 Roho akĩra Filipu atĩrĩ, “Thiĩ ngaari-inĩ ĩrĩa ya mbarathi ũikare hakuhi nayo.”

30 Hĩndĩ ĩyo Filipu akĩhanyũka nginya ngaari-inĩ ĩyo ya mbarathi, akiigua mũndũ ũcio agĩthoma ibuku rĩa Isaia ũrĩa mũnabii, akĩmũria atĩrĩ, “Nĩũrataũkĩrwo nĩ ũhoru ũcio ũrathoma?”

31 Nake agĩcookia atĩrĩ, “Ingĩtaũkĩrwo atĩa, tiga hagiire mũndũ wa kũndaarĩria?” Nĩ ũndũ ũcio akĩra Filipu ahaice ngaari ĩyo ya mbarathi, aikaranie nake.

* 8:27 Ũmũthĩ bũrũri ũcio ũikaine ta Nubia, kana Sudani ya Rũgongo.

32 Mūndū ūcio warĩ mūhakūre aathomaga gacunjĩ gaka ka Maandĩko:

“Aatwarirwo o ta ng’ondu gĩthĩnjĩro-inĩ,
na o ta ūrĩa gatūrūme gakiraga ki karĩ mbere ya mūndū
ūrĩa ūrakenja guoya,
noguō o nake ataatumūrire kanua gake.

33 Nĩaconorithirio na ndaigana gūtuĩrwo ciira na kĩhooto.
Nūū ūngĩaria ūhoro wa njiaro ciake?
Nĩgūkorwo muoyo wake nĩwehererio ūkiuma gūkū
thĩ.”

34 Mūndū ūcio mūhakūre akĩuria Filipu atĩrĩ,
“Ndagūthaita, ta njĩra atĩrĩ, mūnabii araaria ūhoro
wa ū, nĩ ūhoro wake we mwene kana nĩ ūhoro wa mūndū
ūngĩ?”

35 Hĩndĩ ĩyo Filipu akĩrutia ūhoro hau, akĩmūhe Ūhoro-
ūrĩa-Mwega ūkonĩ Jesū.

36 Na marĩ njĩra-inĩ magĩthĩ-rĩ, magĩkinya handū haarĩ
na maaĩ, nake mūndū ūcio warĩ mūhakūre akĩmwĩra atĩrĩ,
“Ta rora, maaĩ nĩmo maya. Nĩ kĩ kĩngĩgĩria mbatithio?”

37 (Nake Filipu akiuga atĩrĩ, “Ūngĩtĩkia na ngoro yaku
yothe, no ūbatithio.” Nake agĩcookia atĩrĩ, “Nĩnjĩtĩkĩtie atĩ
Jesū Kristū nĩwe Mūrū wa Ngai.”)

38 Nake agĩathana ngaari ĩyo ya mbarathi ĩrūgame.
Hĩndĩ ĩyo Filipu na mūndū ūcio mūhakūre magĩkūrūka,
magĩtoonya maaĩ-inĩ, nake Filipu akĩmūbatithia.

39 Na rĩrĩa moimĩrire maaĩ-inĩ, Roho wa Mwathani o
rĩmwe akĩoya Filipu, akĩmweheria, nake mūndū ūcio
mūhakūre akĩaga kũmuona rĩngĩ, no agĩthĩ na mbere na
rūgendo akenete.

40 No Filipu nĩonekanire Azota, na agĩthĩ akĩhunjagia
Ūhoro-ūrĩa-Mwega matũura-inĩ mothe nginya agĩkinya
Kaisarea.

9

Saūlū Kūgarūrūka

1 Ihinda-inĩ o rĩu Saūlū no eehĩtagĩra kũūruga arutwo a
Mwathani. Agĩthĩ kūrĩ mūthĩnjĩri-Ngai ūrĩa mūnene,

2 na akĩmūhooya marūa athĩ namo thunagogi-inĩ iria
ciarĩ Dameski, nĩgeetha angĩkora andū a Njĩra ĩyo
kuo, marĩ arūme kana andū-a-nja, amanyiite amatware
Jerusalemu marĩ ohe.

3 Naarĩ rūgendo-inĩ aakuhĩrĩria Dameski-rĩ, o rĩmwe
ũtheri ūkiuma na igūrū, ūkĩmwarĩra mĩena yothe.

4 Akĩgūa thĩ, na akĩigua mūgambo ūkĩmwĩra atĩrĩ,
“Saūlū, Saūlū, ūñyariiraga nĩkĩ?”

5 Saūlū akĩuria atĩrĩ, “Nĩwe ū, Mwathani?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Nĩ nĩ Jesũ ũrĩa ũnyariiraga.

⁶ No rĩrĩ, rĩu ũkĩra ũtoonye itũũra rĩrĩ inene, na nĩkwĩrwo ũrĩa wagĩrĩrwo nĩ gwĩka.”

⁷ Nao andũ arĩa maatwaranaga hamwe na Saũlũ makĩrũgama hau maagĩte ũrĩa mangiuga; o nĩmaiguire mũgambo no matiigana kuona mũndũ o na ũrĩkũ.

⁸ Nake Saũlũ agĩũkĩra, akĩrũgama, no rĩrĩa aahingũririe maitho ndoonaga o na hanini. Nĩ ũndũ ũcio makĩmũnyiita guoko makĩmũtwara Dameski.

⁹ Ihinda rĩa matukũ matatũ aarĩ mũtumumu, na ndarĩ kĩndũ aarĩaga kana akanyua.

¹⁰ Na rĩrĩ, kũu Dameski nĩ kwarĩ na mũrutwo wetagwo Anania. Mwathani akĩmwarĩria na kĩoneki, akĩmwĩra atĩrĩ, “Anania!”

Nake agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ ũyũ Mwathani.”

¹¹ Nake Mwathani akĩmwĩra atĩrĩ, “Thĩĩ kwa Judasi o kũu njĩra ĩrĩa ĩtagwo Nũngarũ, ũrie mũndũ uumĩte Tariso wĩtagwo Saũlũ, nĩ ũndũ nĩkũhooya arahooya.

¹² Nĩonete mũndũ kĩoneki-inĩ wĩtagwo Anania agĩũka kũmũgĩrĩra moko, nĩguo acooke kuona.”

¹³ Anania akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mwathani, nĩnjiguĩte ũhoru mũngĩ ũkonĩĩ mũndũ ũcio, na maũndũ maingĩ mooru marĩa aaneka andũ aku arĩa aamũre kũũrĩa Jerusalemu.

¹⁴ Na okĩte gũkũ arĩ na wathani kuuma kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, nĩgeetha anyiite andũ arĩa othe makayagĩra rĩtwa rĩaku.”

¹⁵ No Mwathani akĩra Anania atĩrĩ, “Thĩĩ, tondũ ũndũ ũcio nĩ kĩndũ gĩakwa kĩrĩa ndĩĩthuurĩire gĩa gũtwara ũhoru wa rĩtwa rĩakwa kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, na athamaki, o na kũrĩ andũ a Isiraeli.

¹⁶ Nĩngũmuonia ũrĩa arĩ o nginya anyamaarĩke nĩ ũndũ wa rĩtwa rĩakwa.”

¹⁷ Hĩndĩ ĩyo Anania agĩthĩĩ na agĩtoonya nyũmba ĩyo. Akĩgĩrĩra Saũlũ moko, akĩmwĩra atĩrĩ, “Saũlũ, mũrũ wa Ithe witũ, Mwathani, o we Jesũ ũrĩa ũrakuumĩrĩire ũrĩ njĩra-inĩ ũgĩũka gũkũ, nĩandũmĩte nĩguo ũcooke kuona, na ũiyũrio na Roho Mũtheru.”

¹⁸ O hĩndĩ ĩyo, tũnyamũ twahaanaga ta ngaracũ tũkiuma maitho-inĩ ma Saũlũ, tũkĩgũa thĩ, nake akĩhota kuona rĩngĩ. Agĩũkĩra na akĩbatithio,

¹⁹ na aarĩkia kũrĩa irio, akĩgĩa na hinya.

Saũlũ arĩ Dameski na Jerusalemu

Saũlũ agĩkara mĩthenya ĩigana ũna marĩ hamwe na arutwo kũu Dameski.

20 Na hīndī iyo akīambīrīria kūhunja thunagōgi-inī atī Jesū nī Mūrū wa Ngai.

21 Andū othe arīa maamūiguire makīgega makīūria atīrī, “Githī mūdū ūyū tiwe ūraagithītie andū thayū kūu Jerusalemu gatagatī-inī ka arīa makayagīra rītwa rīu? Na githī ndokīte gūkū nīgeetha amanyiite amatware marī ohe kūrī athīnjīri-Ngai arīa anene?”

22 Nowe Saūlū agīkīrīrīria kūgīa na hinya, na akīgegia Ayahudi arīa maatūrīte kūu Dameski na ūndū wa kūmaiguithia na ma atī Jesū nīwe Kristū.

23 Thuutha wa mīthenya mīngī gūthira, Ayahudi magīcookania ndundu mamūūrage,

24 no Saūlū akīmenya mūbango ūrīa maarī naguo. Mūthenya na ūtukū maaikaraga mamuoheirie ihingo-inī cia itūūra inene nīguo mamūūrage.

25 No arūmīrīri aake makīmuoya ūtukū, makīmūharūrūkia arī gīkabū-inī mamūgereirie mwanya warī rūthingo-inī.

26 Hīndī irīa aakinyire Jerusalemu, akīgeria kwīgwatania na arutwo, no othe nīmamwītīgagīra, tondū matietīkagia atī kūna aarī mūrutwo.

27 No Baranaba akīmuoya akīmūtware kūrī atūmwō. Akīmeera ūrīa Saūlū oonire Mwathani arī rūgendo-inī rwake, na ūrīa Mwathani aamwarīirie, na ūrīa aahunjirie kūu Dameski thīinī wa rītwa rīa Jesū ategwītīgīra.

28 Nī ūndū ūcio Saūlū agīikara na atūmwō, na agaceeraga kūu Jerusalemu, akīaragia na ūcamba thīinī wa rītwa rīa Mwathani, ategwītīgīra.

29 Ningī nīaaragia na agakararanagia na Ayahudi arīa maaciārīrwo kwa Ayunani, no nao makageria ūrīa mangīmūūraga.

30 Rīrīa ariū na aarī a Ithe witū maamenyire ūguo, makīmuoya, makīmūikūrūkia nginya Kaisarea, makīmūtūma Tariso.

31 Hīndī iyo kanītha wa Judea guothe, na Galili, na Samaria ūgīkenera ihinda rīa thayū. Nīwongereirwo hinya; na ūkūmīrīrio nī Roho Mūtheru, na ūkīongererwo andū, nao magītūūra metīgīrīte Mwathani.

Ainea na Dorokasi

32 Na rīrī, rīrīa Petero aaceeraga kūdū na kūdū būrūrī-inī, nīathiire gūceerera andū arīa aamūre a kūu Lida.

33 Arī kūu agīkora mūdū wetagwo Ainea warī na mūrīmū wa gūkua ciīga, na aatūrīte akomete gītanda-inī ihinda rīa mīaka īnana.

34 Petero akīmwīra atīrī, “Ainea, Jesū Kristū nīakūhonia. Ūkīra ūkūnje kībarī gīaku.” O hīndī iyo Ainea akīrūgama.

35 Andũ othe arĩa maatũũraga Lida na Sharoni makĩmuona na makĩgarũrũkĩra Mwathani.

36 Kũu Jopa nĩ kwarĩ mũrutwo wetagwo Tabitha (narĩo rĩitwa rĩu rĩgĩtaũrwo nĩ kuuga Dorokasi), nake aatũũrite ekaga maũndũ mega, na agateithagia athĩni.

37 O ihinda-inĩ rĩu nĩarũarire na agĩkua, nague mwĩrĩ wake ũgĩthambio, ũkĩigwo nyũmba ya igũrũ.*

38 Lida kwarĩ hakuhĩ na Jopa; nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa arutwo maaiguire atĩ Petero aarĩ kũu Lida, magĩtũma andũ eerĩ makamũringĩrĩrie mamwĩre atĩrĩ, “Twagũthaita ũka narua!”

39 Nake Petero agĩthĩĩ hamwe nao, na aakinya agĩtwarwo nyũmba ya igũrũ. Atumia othe a ndigwa makĩrũgama, makĩmũthiũrũrũkĩria makĩrĩraga, na makĩmuonagia kanjũ na nguo ingĩ iria Dorokasi aatumĩte rĩrĩa aarĩ nao.

40 Nake Petero akĩmeera othe moime nja ya nyũmba; agĩcooka agĩturia maru akĩhooya Ngai. Agĩcooka akĩgarũrũkĩra mũtumia ũcio wakuĩte, akĩmwĩra atĩrĩ, “Tabitha, ũkĩra,” nake Tabitha akĩhingũra maitho, na oona Petero, agĩtiira.

41 Nake Petero akĩmũnyiita guoko, akĩmũrũgamia. Agĩcooka agĩta andũ arĩa meetĩkĩtie, na atumia acio a ndigwa, akĩmũneana kũrĩ o arĩ muoyo.

42 Nague ũhoro ũcio ũkĩmenyeka Jopa guothe, nao andũ aingĩ magĩitĩkia Mwathani.

43 Nake Petero agĩkara Jopa mũthenya mũingĩ kwa mũndũ wetagwo Simoni, ũrĩa warĩ mũtanduki wa njũũa.†

10

Korinelio Gũtũmanĩra Petero

1 Na rĩrĩ, kũu Kaisarea nĩ kwarĩ mũndũ wetagwo Korinelio, ũrĩa warĩ mũnene-wa-thigari-igana rĩmwe cia mbũtũ irĩa yoĩkaine ta Mbũtũ ya Italia.

2 Mũndũ ũcio na andũ othe a nyũmba yake nĩmeyamũrĩre Ngai na makamwĩtigagĩra; nake nĩaheanaga indo ciake na ũtaana kũrĩ andũ arĩa maarĩ abatari na nĩahooyaga Ngai kaingĩ.

3 Mũthenya ũmwe ta thaa kenda cia mũaraho-rĩ, akĩona kĩoneki. Akĩona mũraika wa Ngai wega, ũrĩa wokire harĩ we na akĩmwĩra atĩrĩ, “Korinelio!”

4 Korinelio akĩmũrora aiyũrĩtwo nĩ guoya, akĩũria atĩrĩ, “Nĩ kĩ Mwathani?”

* 9:37 Warĩ mũtugo wa Ayahudi na Ayunani gũthambia mwĩrĩ wa mũndũ aakua, kũũhaarĩria gũthikwo. † 9:43 Tene andũ meetanagio na wĩra ũrĩa maarutaga nĩgeetha makamenyeka o na ihanya.

Nake mũraika akĩmũcookeria atĩrĩ, “Mahooya maku na indo iria ũheete andũ arĩa athĩni nĩkinyĩte igũrũ kũrĩ Ngai rĩrĩ iruta rĩa kũririkanwo.

⁵ Na rĩrĩ, tũma andũ mathiĩ Jopa magũire mũndũ wĩtagwo Simoni, na nowe wĩtagwo Petero.

⁶ Araikara gwa Simoni ũria mũtanduki wa njũũa, o ũrĩa nyũmba yake irĩ rũtere-inĩ rwa iria.”

⁷ Rĩrĩa mũraika ũcio wamwarĩirie aathiire, Korinelio agĩta ndungata ciake igĩrĩ na mũthigari ũmwe weamũrĩire Ngai, na aarĩ ũmwe wa andũ arĩa maamũtungatagĩra.

⁸ Akĩmeera ũrĩa wothe kwahanĩte agĩcooka akĩmatũma Jopa.

Kĩoneki gĩa Petero

⁹ Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire ta thaa thita cia mũthenya marĩ njĩra-inĩ makuhĩrĩirie itũũra rĩu-rĩ, Petero akĩhaica nyũmba-igũrũ nĩgeetha akahooe Ngai.

¹⁰ Nake akĩigua aahũũta na akĩbatario nĩ kĩndũ gĩa kũrĩa, na rĩrĩa irio ciarugagwo-rĩ, akĩgocerera.

¹¹ Nake akĩona igũrũ rĩhingũrĩtwo na kĩndũ gĩatariĩ ta gĩtama kĩnene gĩkĩharũrũkio thĩ kĩnyiitĩtwo mũthia ĩna.

¹² Nakĩo kĩarĩ na nyamũ cia mũthemba yothe ya iria irĩ magũrũ mana, o na nyamũ iria itaambaga thĩ, o na nyoni cia rĩera-inĩ.

¹³ Hĩndĩ iyo mũgambo ũkĩmwĩra atĩrĩ, “Petero, ũkĩra. Thĩnja na ũrĩe.”

¹⁴ Petero agĩcookia atĩrĩ, “Aca, Mwathani! Ndirĩ ndarĩa kĩndũ gĩtarĩ kĩamũre, kana kĩndũ kĩrĩ thaahu.”

¹⁵ Mũgambo ũkĩmwarĩria riita rĩa keerĩ ũkĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkanoige kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩrĩa Ngai atheretie atĩ ti kĩamũre.”

¹⁶ Ũndũ ũyũ wekĩkire maita matatũ, na o rĩmwe gĩtama kũ gĩgĩcookio na igũrũ.

¹⁷ Na rĩrĩa Petero eeyũragia gĩtũmi gĩa kĩoneki kũ oonete-rĩ, andũ arĩa maatũmĩtwo nĩ Korinelio makĩona harĩa nyũmba ya Simoni yarĩ, na makĩrũgama hau kĩhingo-inĩ.

¹⁸ Magĩtana, makĩũria kana Simoni ũrĩa wĩtagwo Petero aaikaraga kũu.

¹⁹ Na rĩrĩa Petero eeciiragia ũhoru wa kĩoneki kũ, Roho akĩmwĩra atĩrĩ, “Simoni, harĩ na andũ atatũ maragũcaria.

²⁰ Nĩ ũndũ ũcio, ũkĩra ũikũrũke, ũthĩ nao na ndũkagĩe na nganja nĩgũkorwo nĩ niĩ ndĩmatũmĩte.”

²¹ Petero agĩkũrũka, akĩra andũ acio atĩrĩ, “Nĩ niĩ mũndũ ũcio mũracaria. Mũũkĩte nĩkĩ?”

²² Nao andũ acio magĩcookia atĩrĩ, “Tuumĩte gwa Korinelio, ũrĩa mũnene-wa-thigari-igana rĩmwe. Nĩ mũndũ

mũthingu na mwĩtigĩri-Ngai, na nĩatĩtwo nĩ Ayahudi othe. Mũraika mũtheru aramwĩrire atũmane ũthiĩ gwake mũciĩ nĩgeetha aigwe ũrĩa ũrenda kuuga.”

²³ Hĩndĩ iyo Petero akĩira andũ acio matoonye nyũmba matuĩke ageni aake.

Petero Gũthiĩ gwa Korinelio

Mũthenya ũyũ ũngĩ warũmĩrĩire Petero agĩthiĩ nao, na ariũ a Ithe witũ amwe kuuma Jopa magĩthiĩ nake.

²⁴ Naguo mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire magĩkinya Kaisarea. Korinelio agĩkorwo ametereire na eefite andũ a nyũmba yake na arata a hakuhĩ.

²⁵ Na rĩrĩa Petero aatoonyaga nyũmba, Korinelio akĩmũtũnga na akĩgũithia magũrũ-inĩ make amwĩnyiihĩrie.

²⁶ No Petero akĩmũũkĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Rũgama, niĩ ndĩ o mũndũ o na niĩ.”

²⁷ O makĩaragia-rĩ, Petero agĩtoonya thĩinĩ na agĩkora gĩkundi kĩnene kĩa andũ.

²⁸ Akĩmeera atĩrĩ: “Inyuĩ nĩmũũĩ wega atĩ Mũyahudi ndetĩkĩrĩtio nĩ watho kũgwatanĩra na mũndũ wa Ndũrĩrĩ o na kana kũmũceerera. No Ngai nĩanyonetie atĩ ndi-agĩrĩrwo nĩ kuuga atĩ mũndũ o na ũrĩkũ ti mwamũre kana atĩ arĩ na thaahu.

²⁹ Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa ndĩratũmanĩrwo, ndĩrokire itegũkararia. Njĩtikĩria ngũũrie kĩrĩa kĩratũmire ũndũmanĩre?”

³⁰ Nake Korinelio akĩmũcookeria atĩrĩ: “Matukũ mana mahitũku, ndaarĩ thĩinĩ wa nyũmba yakwa ngĩhooya ithaa-inĩ ta rĩrĩ rĩa thaa kenda cia mĩaraho. Mũndũ warĩ na nguo ciahenegia akĩrũgama o rĩmwe mbere yakwa,

³¹ akĩnjũra atĩrĩ, ‘Korinelio, Ngai nĩaiguĩte mahooya maku, na nĩaririkanĩte iheo ciaku iria wanahe athĩni.

³² Nĩ ũndũ ũcio tũmana Jopa wĩrwo Simoni ũrĩa wĩtagwo Petero, nake nĩ mũgeni gwa Simoni ũrĩa mũtanduki wa njũũa, ũrĩa ũikaraga rũtere-inĩ rwa iria.’

³³ Nĩ ũndũ ũcio nĩndagũtũmanĩire o hĩndĩ iyo, na nĩ weka wega nĩ ũndũ wa gũũka. Rĩu ithuĩ ithuothe tũrĩ haha mbere ya Ngai nĩgeetha tũthikĩrĩrie ũrĩa wothe Mwathani agwathĩte ũtwĩre.”

³⁴ Nake Petero akĩambĩrĩria kwaria, akiuga atĩrĩ: “Rĩu nĩndamenya kũna ũrĩa arĩ ma atĩ Ngai ndarĩ mũthutũkanio.

³⁵ no atĩ nĩetĩkagĩra andũ kuuma ndũrĩrĩ-inĩ ciothe arĩa mamwĩtigagĩra na mageeka ũrĩa kwagĩrĩire.

36 Inyuĩ nĩmũũĩ ndũmĩrĩri ĩrĩa Ngai aatũmiire andũ a Isiraeli, akĩaria ũhoru mwege wa thayũ na ũndũ wa Jesũ Kristũ, ũrĩa arĩ we Mwathani wa andũ othe.

37 Inyuĩ nĩmũũĩ ũrĩa gwekĩkire kũu Judea guothe, kwambĩrĩria Galili thuutha wa ũbatithio ũrĩa Johana aahunjagia,

38 ũrĩa Ngai aaitĩrĩire Jesũ wa Nazarethi Roho Mũtheru o na hinya, na ũrĩa aathiiaga agĩkaga wega na akĩhonagia andũ arĩa maahatĩrĩirio nĩ hinya wa mũcukani, tondũ Ngai aarĩ hamwe nake.

39 "Ithuĩ tũrĩ aira a maũndũ marĩa mothe eekire thĩinĩ wa bũrũri wa Ayahudi o na Jerusalemu. Nĩmamũũragire na njĩra ya kũmwamba mũtĩ-igũrũ.

40 No mũthenya wa gatatũ Ngai akĩmũriũkia kuuma kũrĩ arĩa akuũ na agĩtũma onekane kũrĩ andũ.

41 We ndonirwo nĩ andũ othe, o tiga aira arĩa Ngai aathuurĩte: akĩonwo nĩ ithuĩ, o ithuĩ twarĩĩanĩire na tũkĩnyuuanĩra nake aarĩkia kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ.

42 Nĩatwathire tũhunjĩrie andũ na tũrute ũira atĩ we nĩ we Ngai aamũrĩre atuĩke mũtuanĩri-ciira wa andũ arĩa marĩ muoyo na arĩa makuĩte.

43 Anabii othe nĩmaheanaga ũira wa ũhoru wake atĩ mũndũ ũrĩa wothe ũkaamwĩtĩkia nĩakamũkĩra ũrekeri wa mehia na ũndũ wa rĩitwa rĩake."

44 Na Petero o akĩaragia ciugo icio-rĩ, Roho Mũtheru agĩkũrũkĩra andũ arĩa othe maiguire ndũmĩrĩri ĩyo.

45 Nao andũ arĩa meetĩkĩtie, a thiritũ ya arĩa maruaga, arĩa mokĩte na Petero makĩgega mona atĩ kĩheo kĩa Roho Mũtheru nĩgĩaitĩrĩirio andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao.

46 Nĩgũkorwo nĩmamaiguire makĩaria na thiomĩ makĩgoocaga Ngai.

Hĩndĩ ĩyo Petero akĩũria atĩrĩ,

47 "Harĩ mũndũ ũngĩgĩria andũ aya mabatithio na maaĩ? Andũ aya nĩmamũkĩra Roho Mũtheru o ta ithuĩ."

48 Nĩ ũndũ ũcio agĩathana mabatithio thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Jesũ Kristũ. Magĩcooka makĩũria Petero aikaranie nao ihinda rĩa mũthenya mĩnini.

11

Petero Gũtaarĩria Gĩtũmi gĩa Ciiko Ciake

1 Na rĩrĩ, atũmwo, na ariũ na aarĩ a Ithe wĩtũ arĩa maarĩ Judea guothe makĩigua atĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao nĩmarĩkĩtie kwamũkĩra kiugo kĩa Ngai.

2 Nĩ ũndũ ũcio rĩrĩa Petero aambatire agĩthĩĩ Jerusalemu, andũ arĩa meetĩkĩtie a thiritũ ya arĩa maruaga makĩmũrũithia

³ makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee nĩwatoonyire nyũmba ya andũ arĩa mataruaga, na ũkĩrĩĩanĩra nao.”

⁴ Nowe Petero akĩambĩrĩria kũmataarĩria maũndũ mothe wega o ta ũrĩa meekĩkĩte, akĩmeera atĩrĩ:

⁵ “Ndaarĩ itũũra-inĩ rĩa Jopa ngĩhooya Ngai, na rĩrĩa ndaagocereire-rĩ, ngĩona kĩoneki. Ngĩona kĩndũ gĩatariĩ ta gĩtama kĩnene gĩkĩharũrũkio kuuma igũrũ na mĩthia yakĩo ĩna, na gĩgĩkũrũka o harĩa ndaarĩ.

⁶ Ndaacũthĩrĩria thĩinĩ wakĩo ngĩona nyamũ cia thĩ iria irĩ magũrũ mana, na nyamũ cia gĩthaka, na nyamũ iria itambaga thĩ na nyoni cia rĩera-inĩ.

⁷ Ngĩcooka ngĩigua mũgambo ũkĩnjũra atĩrĩ, ‘Petero, ũkĩra. Thĩnja, na ũrĩe!’

⁸ “Na nĩ ngĩcookia atĩrĩ, ‘Aca, Mwathani! Gũtirĩ kĩndũ gĩtarĩ kĩamũre kana kĩrĩ thaahu kĩrĩ gĩatoonya kanua gakwa.’

⁹ “Naguo mũgambo ũcio ũkĩaria riita rĩa keerĩ kuuma igũrũ ũkĩnjũra atĩrĩ, ‘Ndũkanoige kĩndũ o na kĩrĩkũ kĩrĩa Ngai atheretie atĩ ti kĩamũre.’

¹⁰ Ũndũ ũyũ wekĩkire maita matatũ, nakĩo gĩtama kũ gĩkĩguucio na igũrũ.

¹¹ “O hĩndĩ ĩyo andũ atatũ arĩa maatũmĩtwo kũrĩ nĩ kuuma Kaisarea magĩkinya nyũmba-inĩ ĩrĩa ndaikaraga.

¹² Nake Roho akĩnjũra thĩĩ nao na ndikagĩe na ngaanja. Nao ariũ a Ithe witũ aya atandatũ tũgĩthĩĩ nao na tũgĩtoonya nyũmba ya mũndũ ũcio.

¹³ Nake agĩtwĩra ũrĩa oimĩrĩrwo nĩ mũraika arĩ gwake nyũmba, akĩmwĩra atĩrĩ, ‘Tũmana Jopa wĩtĩrwo Simoni ũrĩa wĩtagwo Petero.

¹⁴ Nĩegũkũrehera ndũmĩrĩri ĩrĩa ĩgũtũma wee na nyũmba yaku yothe mũhonoke.’

¹⁵ “Na rĩrĩa ndaambĩrĩrie kwaria-rĩ, Roho Mũtheru akĩmaikũrũkĩra o ta ũrĩa aatũikũrũkĩire hĩndĩ ya mbere.

¹⁶ Hĩndĩ ĩyo ngĩririkana ũrĩa Mwathani oigĩte atĩrĩ, ‘Johana aabatithanagia na maaĩ, no inyuĩ mũkaabatithio na Roho Mũtheru.’

¹⁷ Angĩkorwo Ngai nĩamaheire kĩheo o kĩrĩa aatũheire ithuĩ andũ arĩa twetĩkirie Mwathani Jesũ Kristũ-rĩ, nĩ ndaarĩ ũũ nĩguo ndĩciirie atĩ no ngararie Ngai?”

¹⁸ Rĩrĩa maaiguire ũguo, magĩtiga ngarari na makĩgocca Ngai, makiuga atĩrĩ, “Gwakorwo nĩ ũguo-rĩ, Ngai nĩakinyĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao ũhoru wa kwĩrira nĩguo magĩe na muoyo.”

19 Na rīrī, andū arīa maahurunjūkire nī ūndū wa kūnyariirwo thuutha wa kūūragwo gwa Stefano magīthiī o nginya Foinike, na Kuporo, na Antiokia, no matiahunjaḡīria andū angī ūhorō tiga o Ayahudi oiki.

20 O na kūrī o ūguo, andū amwe ao, arīa moimīte Kuporo, na Kurene, magīthiī Antiokia na makīambīrīria kwarīria Ayunani o nao, makīmahunjīria ūhorō mwega ūkonīī Mwathani Jesū.

21 Guoko kwa Mwathani kwarī hamwe nao; na andū aingī magīitīkia makīgarūrūkīra Mwathani.

22 Nayo ngumo ya maūndū macio igīkinyīra andū a kanitha ūrīa warī kūu Jerusalemu; nao magītūma Baranaba athīī Antiokia.

23 Rīrīa aakinyire na akīona ūira wa wega wa Ngai, agīkena na akīmomīrīria marī othe, atī maikarage maathīkīire Mwathani na ngoro ciao ciothe.

24 Baranaba aarī mūndū mwega waiyūrītwo nī Roho Mūtheru na warī na wītīkio, nao andū aingī magīitīkia Mwathani.

25 Nake Baranaba agīthiī Tariso gūcaria Saūlū,

26 na rīrīa aamuonire akīmūrehe Antiokia. Nī ūndū ūcio kwa ihinda rīa mwaka ūmwe Baranaba na Saūlū makīgomana na kanitha na makīruta andū aingī. Kūu Antiokia nīkuo arutwo meetirwo Akristiano riita rīa mbere.

27 Ihinda-inī rīu anabii amwe magīikūrūka kuuma Jerusalemu nginya Antiokia.

28 Ūmwe wao wetagwo Agabo akīrūgama, na nī ūndū wa kūmenyithio nī Roho Mūtheru, akīratha atī nī gūkūgīa ng'aragu nene Roma guothe. (Ūndū ūcio wekīkire hīndī ya wathani wa Kilaudio.)

29 Nao arutwo, magīiciiria kūheana ūteithio nī ūndū wa ariū a Ithe witū arīa maatūūraga kūu Judea, o ta ūrīa mūndū aahotithīto.

30 Nīmekire ūndū ūcio, makīnengera Baranaba na Saūlū iheo ciao matwarīre athuuri a kanitha.

12

Petero kuuma Njeera na Kīama

1 Na rīrī, ihinda-inī rīu nīguo Mūthamaki Herode aanyiitire andū amwe a kanitha, arī na muoroto wa kūmanyariira.

2 Akīūragithia Jakubu, mūrū wa nyina na Johana na rūhiū rwa njora.

3 Na rīrīa oonire ūhorō ūcio nīwakenia Ayahudi-rī, akīnyitithia Petero o nake. Ūndū ūcio wekīkire hīndī ya Gīathī kīa Mīgate Ītarī Mīkīre Ndawa ya Kūimbīa.

4 Aarĩkia kũmũnyitithia, akĩmũikia njeera akĩmũneana arangĩrwo nĩ ikundi inya cia thigari, o gĩkundi kĩrĩ gĩa thigari inya. Herode eendaga amũrehe mbere ya mũingĩ thuutha wa Gĩathĩ gĩa Bathaka.

5 Nĩ ũndũ ũcio Petero akĩhingĩrwo njeera, no kanitha nĩwahooyaga Ngai ũtegũtigithĩria nĩ ũndũ wake.

6 Na ũtukũ ũrĩa Herode aarokaga kũmũtwara agaci-irithio, Petero aakomete gatagatĩ ga thigari igĩrĩ, ohetwo na mũnyororo ĩrĩ, nacio thigari igĩrĩ ikarũgama kĩhingo-inĩ irangĩrĩte.

7 Na rĩrĩ, o rĩmwe mũraika wa Mwathani akĩmuumĩrĩra nago ũtheri ũkĩara kanyũmba kau aarĩ. Mũraika ũcio akĩringaringa Petero mwena na akĩmũũkĩria, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ũkĩra narua!” Nayo mũnyororo ĩrĩa oohetwo nayo moko ĩkĩgũa thĩ.

8 Mũraika ũcio agĩcooka akĩmwĩra atĩrĩ, “Wĩhumbe nguo ciaku na wĩkĩre iraatũ.” Nake Petero agĩka o ũguo. Mũraika ũcio akĩmwĩra atĩrĩ, “Wĩhotore nguo yaku na ũnũmĩrĩre.”

9 Petero akĩmũrũmĩrĩra, makiuma nja ya njeera, no ndaamenyaga atĩ ũndũ ũcio mũraika eekaga warĩ ũndũ wa ma; eeciiragia atĩ nĩ kĩoneki oonaga.

10 Makĩhitũka arangĩri a mbere na a keerĩ na magĩkinya kĩhingo-inĩ gĩa kĩgera kĩrĩa gĩa gũtoonya itũũra inene. Nakĩo kĩhingo kũ gĩkĩhingũra nĩ ũndũ wao, nao makĩgerera ho. Rĩrĩa maathiire ũraihi wa gacĩra kamwerĩ, o rĩmwe mũraika ũcio akĩmũtiga.

11 Nake Petero akĩĩgua, na akiuga atĩrĩ, “Rĩu nĩndamenya hatarĩ nganja atĩ Mwathani nĩegũtũmĩte mũraika wake aahonokie kuuma moko-inĩ ma Herode na kuuma kũrĩ maũndũ marĩa mothe andũ a Ayahudi matanyĩte kuona.”

12 Na rĩrĩa aguũkĩrwo nĩ ũhoru ũcio, agĩthĩi kwa Mariamu ũrĩa warĩ nyina wa Johana, na nowe wetagwo Mariko, na nĩkuo andũ aingĩ monganĩte makĩhooya Ngai.

13 Petero akĩringaringa mũrango wa nja, nake mũirĩtu warutaga wĩra kuo wetagwo Roda agĩũka kũhingũra.

14 Rĩrĩa aaiguire mũgambo wa Petero, akĩiyũrwo nĩ gĩkeno kĩnene akĩaga kũhingũra mũrango akĩhũndũka ateng’erete, akĩanĩrĩra, akiuga atĩrĩ, “Petero arĩ mũrango-inĩ!”

15 Nao makĩmwĩra atĩrĩ, “Wee nĩ kũgũrũka ũgũrũkĩte.” Rĩrĩa aakĩrĩrĩrie agwatĩrie kuuga atĩ ũguo nĩguo kwarĩ, makiuga atĩrĩ, “No nginya akorwo nĩ mũraika wake.”

16 Nowe Petero agĩthĩi na mbere kũringaringa mũrango, na rĩrĩa maahingũrĩre makĩona nĩwe, makĩgega.

17 Petero akĩmakiria na guoko na akĩmataarĩria ũrĩa Mwathani aamũrutĩte njeera. Akĩmeera atĩrĩ, “Ĩrai Jakubu na ariũ na aarĩ a Ithe witũ ũhorɔ ũcio,” agĩcooka agĩthiĩ kũndũ kũngĩ.

18 Rũciini gwakĩa, nĩ kwagĩire na ngũĩ nene gatagatĩ-inĩ ga thigari nĩ kũrigwo nĩ ũrĩa gwekĩkĩte ũhorɔ ũkonii Petero.

19 Thuutha wa Herode gũcaria Petero na kũmwaga-rĩ, agĩciirithia thigari, na agĩathana atĩ ciũragwo.

Gĩkuũ kĩa Herode

Herode agĩcooka akiuma Judea agĩthiĩ Kaisarea, agĩkara kuo kwa ihinda inini.

20 Na rĩrĩ, nĩatũũrĩte ahaaranĩte na andũ a Turo na a Sidoni, no o magĩcookanĩrĩra hamwe magĩetha ũrĩa mangĩaranĩrie nake. Na maarĩkia kũnyitwo mbaru nĩ Bulasito, ũrĩa warĩ ndungata njĩhokeku ya mũthamaki-rĩ, makĩhooya kũgĩe na thayũ, tondũ bũrũri wa mũthamaki ũcio nĩguo wamaheaga irio.

21 Na mũthenya ũrĩa waraarĩirio wakinya-rĩ, Herode akĩthumba nguo ciake cia ũthamaki, na agĩkarĩra gĩtĩ gĩake kĩa ũnene, akĩarĩria andũ acio.

22 Nao makĩanĩrĩra makiuga atĩrĩ, “Ūcio nĩ mũgambo wa ngai, ti mũgambo wa mũndũ.”

23 O rĩmwe mũraika wa Mwathani akĩringa Herode nĩ ũndũ wa kwaga kũgoocithia Ngai, nake akĩrĩno nĩ igunyũ, agĩkua.

24 No kiugo kĩa Ngai gĩgĩkĩrĩrĩria kuongerereka na gũtheerema.

25 Rĩrĩa Baranaba na Saũlũ maarĩkirie ũtungata wao-rĩ, magĩcooka kuuma Jerusalemu, na magĩcooka na Johana, na nowe wetagwo Mariko.

13

Baranaba na Paũlũ Gũtũmwɔ

1 Na rĩrĩ, kanitha-inĩ wa Antiokia nĩ kwarĩ na anabii na arutani: nao nĩo Baranaba, na Simeoni ũrĩa wetagwo na rĩtwa rĩngĩ Nigeri, na Lukio ũrĩa woimĩte Kurene, na Manaeni (ũrĩa wareranĩirio na Herode ũrĩa mũthamaki), o na Saũlũ.

2 Rĩrĩa mahooyaga Mwathani mehingĩte kũrĩa irio, Roho Mũtheru akiuga atĩrĩ, “Nyamũrĩrai Baranaba na Saũlũ nĩ ũndũ wa wĩra ũrĩa ndĩmetĩire.”

3 Nĩ ũndũ ũcio thuutha wa kwĩhinga kũrĩa irio na kũhooya Ngai, makĩmaigĩrĩra moko, na makĩmatũma mathiĩ.

Baranaba na Paũlũ Kũhunjia Kuporo

4 Andũ acio eerĩ, matũmĩtwo nĩ Roho Mũtheru, magĩthiĩ nginya Seleukia na makĩhaica marikabu makiuma kũu magĩthiĩ nginya Kuporo.

5 Rĩrĩa maakinyire Salamisi, makĩhunja kiugo kĩa Ngai thunagogi-inĩ cia Ayahudi. Nake Johana aarĩ hamwe nao arĩ ta mũteithia wao.

6 Magĩthiĩ matuĩkanĩrie gĩcigĩrĩra kũu gĩothe nginya magĩkinya Pafo. Kũu magĩkora Mũyahudi warĩ mũragũri na mũnabii wa maheeni wetagwo Bari-Jesũ,

7 nake aatungatagĩra barũthi ũrĩa wetagwo Serigio Paũlũ. Barũthi ũcio warĩ mũndũ mũũgĩ, agĩtũmanĩra Baranaba na Saũlũ tondũ nĩendaga kũigua kiugo kĩa Ngai.

8 No rĩrĩ, Elumo ũcio mũragũri (amu ũguo nĩguo rĩtwa rĩake riugĩte) akĩmakararia na akĩgeria kũgarũra barũthi ũcio nĩgeetha ndagetĩkie.

9 Hĩndĩ ĩyo Saũlũ, ũrĩa wetagwo na rĩtwa rĩngĩ Paũlũ aiyũrĩtwo nĩ Roho Mũtheru, agĩkũũrĩra Elumo maitho, akĩmwĩra atĩrĩ,

10 “Wee ũrĩ mwana wa mũcukani na ũrĩ thũ ya maũndũ marĩa mothe mega! Ũiyũrĩtwo nĩ mũthemba yothe ya maheeni na waara. Ndũrĩ hĩndĩ ũgaatiga kuogomia njĩra iria ciagĩrĩire cia Mwathani?”

11 Na rĩrĩ, guoko kwa Mwathani nĩgũgũũkĩrĩire. Nĩgũgũtuĩka mũtumumu na kwa ihinda ndũgũkorwo ũkĩona ũtheri wa riũa.”

O hĩndĩ ĩyo akĩona marundurundu, na akĩgĩĩo nĩ nduma, akĩambĩrĩria kũhambahambata, agĩcaragia mũndũ wa kũmũnyiita guoko amũtongorie.

12 Nake barũthi oona ũrĩa gwekĩka, agĩtĩkia, nĩgũkorwo nĩagegiriio nĩ ũrutani ũcio ũkonĩ Mwathani.

Paũlũ arĩ Antiokia ya Bũrũri wa Pisidia

13 Paũlũ na andũ arĩa maarĩ nao, moima Pafo makĩhaica marikabu magĩthiĩ Periga kũu bũrũri wa Pamufilia, kũrĩa Johana aamatigire agĩcooka Jerusalemu.

14 Moima Periga, magĩthiĩ na mbere magĩkinya Antiokia ya bũrũri wa Pisidia. Na mũthenya wa Thabatũ magĩtoonya thunagogi magĩkara thĩ.

15 Thuutha wa gũthomwo kwa Maandĩko ma Watho na ma Anabii, anene a thunagogi makĩmatũmanĩra makĩmeera atĩrĩ; “Ariũ a Ithe witũ, angĩkorwo mũrĩ na ũhoru wa kũũmĩrĩria andũ-rĩ, maarĩriei.”

16 Paũlũ akĩrũgama, na aarĩkia kũmakiria na guoko akĩmeera atĩrĩ: “Andũ aya a Isiraeli o na inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa mũhooyaga Ngai, ta thikĩrĩria!”

17 Ngai wa andũ a Isiraeli nĩathuurire maithe maitũ; agĩtũma andũ acio matheereme hĩndĩ ĩrĩa maatũũraga Mísiri, na akĩmaruta bũrũri ũcio na hinya mũnene,

18 nĩakirĩĩrie mĩtugo yao ihinda rĩa ta mĩaka mĩrongo ĩna marĩ werũ-inĩ,

19 akĩniina ndũrĩrĩ mũgwanja kũu Kaanani nagueo bũrũri wacio akĩũhe andũ aake ũtuĩke igai rĩao.

20 Ũhoru ũcio wothe wekĩkire ihinda-inĩ rĩa ta mĩaka magana mana ma mĩrongo ĩtano.

“Thuutha wa ũguo, Ngai akĩmahe atiirĩrĩri bũrũri o nginya hĩndĩ ya Samũeli ũrĩa warĩ mũnabii.

21 Hĩndĩ ĩyo andũ makiuga maheo mũthamaki, nake Ngai akĩmahe Saũlũ mũrũ wa Kishu, wa mũhĩrĩga wa Benjamini, nake agĩathana mĩaka mĩrongo ĩna.

22 Thuutha wa kweheria Saũlũ, agĩtua Daudi mũthamaki wao. Akĩruta ũira ũmũkoniĩ, akiuga atĩrĩ, ‘Nĩnyonete Daudi mũrũ wa Jesii arĩ mũndũ ũkenagia ngoro yakwa; we nĩarĩkaga ũrĩa wothe ngwenda eke.’

23 “Kuuma rũciaro-inĩ rwa mũndũ ũyũ, Ngai nĩareheire andũ a Isiraeli Mũhonokia, na nĩwe Jesũ, o ta ũrĩa eeranĩire.

24 Jesũ atanooka, Johana nĩahunjagĩria andũ othe a Isiraeli ũhoru wa kwĩrira mehia na ũhoru wa kũbatithio.

25 Na rĩrĩa Johana aarĩkagia wĩra wake nĩoririe atĩrĩ: ‘Mwĩciiragia niĩ nĩ niĩ ũũ? Niĩ ti niĩ we. Aca niĩ ti niĩ, nowe nĩegũũka thuutha wakwa, o we ũrĩa niĩ itagĩrĩrwo kuohora ndigi cia iraatũ ciake.’

26 “Ariũ a Ithe witũ, o inyuĩ ciana cia Iburahĩmu, o na inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa mwĩtigĩrĩte Ngai, ũhoru ũyũ wa ũhonokio nĩ ithuĩ tũtũmũirwo.

27 Andũ a Jerusalemu na anene ao matiakũũranire Jesũ, no nĩ ũndũ wa ũrĩa maamũtuĩrĩire ciira, makĩhingia ciugo cia anabii iria ithomagwo o mũthenya wa Thabatũ.

28 O na gũtuĩka mationire gĩtũmi kĩiganu gĩa gũtũma ooragwo, nĩmathaithire Pilato aathane ooragwo.

29 Na maarĩkia kũhingia maũndũ mothe marĩa maandĩkĩtwo ũhoru wake, makĩmũcurũria kuuma mũtĩ-igũrũ, makĩmũiga mbĩrĩra.

30 No rĩrĩ, Ngai nĩamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ,

31 na kwa ihinda rĩa mĩthenya mĩingĩ nĩonirwo nĩ andũ arĩa moimĩte nao Galili, magathĩ Jerusalemu. Na rĩu acio nĩo aira aake kũrĩ andũ aitũ.

32 “Tũramwĩra ũhoru mwega: Ũhoru ũrĩa Ngai eerĩire maithe maitũ,

33 nĩatũhingĩrie ithuĩ ciana ciao, na ũndũ wa kũriũkia Jesũ. O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo thĩinĩ wa Thaburi ya keerĩ atĩrĩ:

“ ‘Wee ũrĩ Mũrũ wakwa;
ũmũthĩ nĩndatuĩka Thoguo.’

34 Naguo ũhoru wa ma wa atĩ Ngai nĩamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩguo ndakabuthe-rĩ, nĩ warĩtio na ciugo ici:

“ ‘Nĩngakũhe irathimo iria theru na iria itarĩ hĩndĩ ingĩaga iria cieriirwo Daudi.’

35 ũndũ ũcio nĩwarĩtio handũ hangĩ atĩrĩ:

“ ‘Wee ndũkareka ũrĩa waku Mũtheru abuthe.’

36 “Nĩgũkorwo rĩrĩa Daudi aarĩkirie gũtungatĩra Ngai rũciaro-inĩ rwake, nĩakuire; agĩthikwo hamwe na maithe make naguo mwĩrĩ wake ũkĩbutha.

37 No ũrĩa Ngai aariũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ ndaabuthire.

38 “Nĩ ũndũ ũcio, ariũ a Ithe witũ, ngwenda mũmenye atĩ ũhoru wa kũrekerwo kwa mehia nĩũhunjĩtio kũrĩ inyuĩ na ũndũ wa Jesũ.

39 Na mũndũ wothe ũmwĩtikĩtie nĩatuuagwo mũthingu maũndũ-inĩ mothe marĩa watho wa Musa ũtangĩamũtuire mũthingu.

40 Mwĩmenyererei, nĩgeetha ũhoru ũrĩa anabii maaririe ndũkanamũkore, rĩrĩa moigire atĩrĩ:

41 “ ‘Ta rorai, inyuĩ anyũrũrania,
gegaai na mũthire,
nĩgũkorwo nĩngwĩka ũndũ matukũ-inĩ manyu,
ũrĩa mũtangĩtikia,
o na mũngĩrwo nĩ mũndũ.’ ”

42 Rĩrĩa Paũlũ na Baranaba moimaga thunagogi, andũ makĩmeera moke mũthenya ũrĩa warũmĩrĩire wa Thabatũ nĩguo mathĩĩ na mbere kwaria ũhoru ũcio.

43 Hĩndĩ ĩrĩa mũcemanio wathirire, Ayahudi aingĩ na andũ arĩa meegarũrĩte magatuĩka Ayahudi makĩrũmĩrĩra Paũlũ na Baranaba, nao makĩmaarĩria na makĩmaringĩrĩria mathĩĩ na mbere gũikara wega-inĩ wa Ngai.

44 Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire wa Thabatũ, hakuhi andũ othe a itũũra rĩu inene magĩũka kũigua kiugo kĩa Mwathani.

45 Hĩndĩ ĩrĩa Ayahudi moonire kĩrĩndĩ kũ, makĩnyitwo nĩ ũiru na makĩaria ciugo njũru cia gũũkĩrĩra ũrĩa Paũlũ oigaga.

46 Nao Paũlũ na Baranaba makĩmaçookeria marĩ na ũcamba makĩmeera atĩrĩ, “No nginya tũngĩrambire kũheana kiugo kĩa Ngai kũrĩ inyuĩ. No rĩrĩ, kuona nĩmũraũrega na mũgetũira atĩ mũtiagĩrĩrwo nĩ muoyo

wa tene na tene-rĩ, rĩu nĩtũkũgarũrũka tũthiĩ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.

⁴⁷ Nĩgũkorwo Mwathani atwathĩte agatwĩra atĩrĩ:

“ ‘Nĩndĩmũtuĩte ũtheri wa gũtherera andũ-a-Ndũrĩrĩ, nĩguo mũtware ũhoru wa ũhonokio nginya ituri-inĩ cia thĩ.’ ”

⁴⁸ Hĩndĩ ĩrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ maaiguire ũguo magĩkena na magĩtĩia kiugo kĩa Mwathani, nao andũ arĩa othe maathĩrĩrio muoyo-inĩ wa tene na tene magĩtĩkia.

⁴⁹ Nakĩo kiugo kĩa Mwathani gĩkĩhunja kũndũ guothe kũu bũrũri-inĩ.

⁵⁰ No Ayahudi magĩakĩrĩria atumia arĩa meyamũrĩire Ngai na maarĩ igweta, o na anene a itũũra inene. Makĩrutithia ngũĩ ya gũũkĩrĩra Paũlũ na Baranaba nĩguo manyariirwo, na makĩmaingata moime bũrũri-inĩ wao.

⁵¹ Nĩ ũndũ ũcio makĩribariba rũkũngũ kuuma magũrũ mao kuonania, atĩ nĩmatigana nao na magĩthiĩ Ikonía.

⁵² Nao arutwo makĩiyũrwo ni gĩkeno, na makĩiyũrwo nĩ Roho Mũtheru.

14

Paũlũ na Baranaba marĩ Ikonía

¹ Na rĩrĩ, Paũlũ na Baranaba marĩ kũu Ikonía, magĩtoonya thunagogi ya Ayahudi o ta mũtugo. Marĩ kũu makĩaria na ũhoti mũingĩ mũno o nginya Ayahudi aingĩ na andũ-a-Ndũrĩrĩ magĩtĩkia.

² No Ayahudi arĩa maaregire gwĩtĩkia nĩmathogothire andũ-a-Ndũrĩrĩ, makĩmathũkia meciiria nĩgeetha mookĩrĩre ariũ na aarĩ a Ithe witũ.

³ Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ na Baranaba magĩkara kũu ihinda iraya, makĩaria marĩ na ũcamba nĩ ũndũ wa Mwathani, o we wekĩrĩre ndũmĩrĩri ya wega wake hinya na ũndũ wa kũmahotithia kũringa ciama na morirũ.

⁴ Andũ a itũũra rĩu inene makĩgayũkana; amwe magĩtĩkania na Ayahudi, nao arĩa angĩ magĩtĩkania na atũmwo.

⁵ Nĩ kwarĩ na ndundu yathugundĩtwo nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ na Ayahudi, hamwe na atongoria ao, nĩguo mameeke ũũru, na mamahũũre na mahiga nyuguto.

⁶ No nao makĩmenya ũhoru ũcio, na makĩũrĩra matũũra manene ma bũrũri wa Likaonia, na nĩmo Lisitera, na Deribe, o na bũrũri ũrĩa wagũthiũrũrũkiirie,

⁷ kũrĩa maathĩire na mbere kũhunja ũhoru mwega.

Paũlũ na Baranaba marĩ Lisitera na Deribe

8 Nakuo kũu Lisitera nĩ kwarĩ mũndũ warĩ mwonju magũrũ, na aatũũrite arĩ mwonju kuuma gũciarwo na ndetwarĩte na magũrũ o narĩ.

9 Nake agĩthikĩrĩria Paũlũ akĩaria. Paũlũ aamũrora, akĩona atĩ aarĩ na wĩtikio wa kũhonio,

10 akĩmwĩta na mũgambo mũnene, akĩmwĩra atĩrĩ, “Rũgama na magũrũ maku!” Na o hĩndĩ ĩyo, mũndũ ũcio akĩrũga na igũrũ, akĩambĩrĩria gwĩtwara.

11 Rĩrĩa gĩkundi kũu kĩa andũ kĩonire ũrĩa Paũlũ eekĩte, gĩkĩanĩrĩra na rũthiomi rwa Likaonia gĩkiuga atĩrĩ, “Ngai nĩciikũrũkĩte kũrĩ ithuĩ itariĩ ta andũ!”

12 Magĩta Baranaba Zeu,* nake Paũlũ makĩmwĩta Herime tondũ nĩwe warĩ mwaria ũrĩa mũnene.

13 Mũthĩnjĩri-ngai ya Zeu, ũrĩa hekarũ yake yarĩ o hau nja ya itũũra, akĩrehe ndegwa na mahũa maatumĩtwo ta thũmbĩ hau kĩhingo-inĩ gĩa itũũra inene, tondũ we na gĩkundi kũu kĩa andũ nĩmendaga kũmarutĩra magongona.

14 No rĩrĩa atũmwo acio Baranaba na Paũlũ maaiguire ũguo, magĩtembũranga nguo ciao, makĩhanyũka, magĩtoonya kũrĩ kĩrĩndĩ, makĩanagĩrĩra atĩrĩ,

15 “Andũ aya, mũreka ũguo nĩkĩ? Ithuĩ tũrĩ o andũ ta inyuĩ. Tũmũreheire ũhoru mwega, wa kũmwĩra mũgarũrũke mũtigane na maũndũ marĩa matarĩ kiene, mũcookerere Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo, o we ũrĩa wom-bire igũrũ na thĩ na iria na indo ciothe iria irĩ kuo.

16 Tene, nĩarekereirie ndũrĩrĩ ciothe ithiige na mĩthiire yacio nyene,

17 no ndaigana gwĩtiga atarĩ na ũira wa kuonania atĩ arĩ kuo: nĩamuonetie ũtuģi na ũndũ wa kũmuurĩria mbura yumĩte igũrũ na kũmũhe magetha hĩndĩ ya kĩmera; nĩamũheaga irio nyingĩ na akaiyũria ngoro cianyu na gĩkeno.”

18 No o na maarĩtie ciugo icio, nĩ maarĩ na wĩra mũritũ wa kũgĩria gĩkundi kũu kĩa andũ kĩmarutĩre igongona.

19 Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩyo Ayahudi angĩ magĩũka moimĩte Antiokia na Ikonía, nao makĩguucĩrĩria gĩkundi kũu kĩa andũ, gĩgĩcooka mwena wao. Gĩkundi kũu gĩkĩhũũra Paũlũ na mahiga nyuguto, na gĩkĩmũkururia, gĩkĩmũruta nja ya itũũra, gĩciirĩtie nĩ mũkuũ.

20 No arutwo maarĩkia kũmũrigiicĩria, agĩũkĩra agĩcooka itũũra-inĩ. Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire, we na Baranaba makiuma kũu magĩthiĩ Deribe.

Paũlũ na Baranaba Gũcooka Antiokia ya Suriata

* 14:12 Zeu yarĩ ngai nene ya Ayunani, na nĩyo yarĩ ngai ya itũũra rĩa Lisitera. Baranaba aatuĩkaga nĩahanaine na ngai ĩyo.

21 Paūlū wa Baranaba makīhunja ūhoro mwega itūūra-inĩ rīu na magītūma andū aingĩ matuīke arutwo. Magīcooka makīhündūka magīthiĩ Lisitera, na Ikonía, na Antiokia,

22 magīkagīra arutwo hinya na kūmomīrīria nīgeetha matūūre marūmītie wītīkio. Makameeraga atīrī, “No nginya ithuĩ tūgerere mathīna-inĩ maingĩ nīguo tūtoonye ūthamaki-inĩ wa Ngai.”

23 Paūlū na Baranaba makīmaamūrīra athuuri a kanitha na makīhooya Ngai mehingīte kūrīa irio, makīmaneana kūrī Mwathani, o we ūrīa meehokete.

24 Thuutha wa gūtuīkanīria Pisidia, magīkinya Pamufilia,

25 na maarīkia kūhunja kiugo kūu Periga, magīkūrūka magīthiĩ Atalia.

26 Moima Atalia makīhaica marikabu, magīcooka Antiokia, o kūrīa maahoeirwo wega wa Ngai mbere nī ūndū wa wīra ūrīa maarīkītie kūruta.

27 Maakinya kūu magīcookanīrīria andū a kanitha hamwe, makīmeera ūrīa wothe Ngai ekīte agereire harīo na ūrīa aahingūrīire andū-a-Ndūrīrī mūrango wa gwītīkia.

28 Nao magīikara na arutwo kūu ihinda irāaya.

15

Mūcemanio wa Kanitha Jerusalemu

1 Na rīrī, andū amwe magīkūrūka kuuma Judea magīthiĩ Antiokia, na nīmarutaga ariū a Ithe witū makameera atīrī: “Mūngīaga kūrūa kūrīngana na mūtugo ūrīa warutanirwo nī Musa, mūtingīhonoka.”

2 Ūndū ūyū ūgītūma Paūlū na Baranaba macookanīrie na makaranie mūno nao. Nī ūndū ūcio Paūlū na Baranaba makīamūrwo, marī na etīkia angī, maambate mathiĩ Jerusalemu makone atūmwo na athuuri nī ūndū wa ūhoro ūcio.

3 Nāguo kanitha ūkīmoimagaria, na rīrīa maatuīkanagīria Foinike na Samaria, nīmaheanaga ūhoro wa ūrīa andū-a-Ndūrīrī maagarūrūkire kūrī Ngai. Ūhoro ūcio ūgīkenia ariū a Ithe witū mūno.

4 Na maakinya Jerusalemu, makīamūkīrwo nī kanitha, na atūmwo, na athuuri, nao makīmeera maūndū mothe marīa Ngai eekīte agereire harīo.

5 Hīndī īyo andū amwe a arīa meetīkītie a thiritū ya Afarisai makīrūgama, makiuga atīrī, “Andū a Ndūrīrī no nginya marue na maathwo atī marūmagie watho wa Musa.”

6 Nao atūmwo na athuuri magīcemanio nīgeetha maarīrīrie ūhoro ūcio.

7 Thuutha wa mĩario mĩingĩ, Petero akĩrũgama, akĩmarĩria, akĩmeera atĩrĩ, “Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmũũ atĩ ihinda rĩhĩtũku, Ngai nĩathuurire kuuma gatagatĩ kanyu nĩguo andũ-a-Ndũrĩrĩ maigue ndũmĩrĩri ya Ũhoru-ũrĩa-Mwega kuuma kũrĩ nĩ na nĩguo metĩkie.

8 Nake Ngai, ũrĩa ũũĩ ngoro, akĩonania atĩ nĩametĩkĩrĩte na ũndũ wa kũmahe Roho Mũtheru, o ta ũrĩa aatũhete.

9 Ndeekĩrĩre ngũũrani gatagatĩ gaitũ nao, nĩgũkorwo maatheririe ngoro ciao na ũndũ wa wĩtikio.

10 Hakĩrĩ ũguo-rĩ, nĩ kĩĩ kĩratũma mwende kũgeria Ngai na ũndũ wa gwĩkĩra arutwo icooki ngingo rĩrĩa ithuĩ o na kana maithe maitũ tũtarĩ twahota gũkuua?

11 Aca! Twĩtikĩtie atĩ tũhonokete nĩ ũndũ wa wega wa Mwathani witũ Jesũ, o ta ũrĩa o nao mahonokete.”

12 Nakĩo kĩũngano gĩothe gĩgĩkĩra ki gĩgĩthikĩrĩria Baranaba na Paũlũ makĩheana ũhoru wa ciamo na morirũ iria Ngai eekĩte kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ agereire harĩo.

13 Rĩrĩa maarĩkirie kwaria, Jakubu akĩaria akĩmeera atĩrĩ, “Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ta thikĩrĩriai.

14 Simoni nĩatũtaarĩria ũrĩa Ngai oonanirie wendo wake hĩndĩ ya mbere na ũndũ wa gwĩthuurĩra andũ kuuma kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩguo matũike aake.

15 Nacio ciugo cia anabii ikaringana na ũhoru ũcio, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

16 “Thuutha wa ũguo nĩngacooka,
na njake rĩngĩ hema ya Daudi irĩa igwĩte.

Nĩngaka iganjo rĩayo rĩngĩ,
na ndĩmĩcookie harĩa yarĩ,

17 nĩgeetha matigari marongoragie Mwathani,
o na andũ othe a Ndũrĩrĩ arĩa metanagio na rĩitwa rĩakwa,

ũguo nĩguo Mwathani ũrĩa wĩkaga maũndũ macio ekuuga’
18 marĩa moĩkaine kuuma o tene.

19 “Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩ ngũtua atĩrĩ, tũtuge kũritũhĩria ũhoru andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa maragarũrũka kũrĩ Ngai.

20 Handũ ha ũguo-rĩ, twagĩrĩrwo tũmaandĩkĩre marũa, tũmeere metheemage kumana na irio iria ithaahĩtio nĩ mĩhianano, ningĩ metheemage kumana na ũmaraya, na kumana na nyama cia nyamũ cia gũitwo, o na kumana na thakame.

21 Nĩgũkorwo ũhoru wa Musa nĩwahunjagio matũũra-inĩ mothe o kuuma mahinda ma tene mũno, na nĩũthomagwo thunagogi-inĩ mĩthenya yothe ya Thabatũ.”

Marũa ma Kĩama kũrĩ Andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa Metĩkĩtie

22 Hĩndĩ iyo atũmwo na athuuri, hamwe na kanitha wothe, magĩtua itua mathuure andũ amwe ao mamatũme

Antiokia marĩ na Paũlũ na Baranaba. Magĩthuurā Judasi (ũrĩa wetagwo Barasaba) na Sila, nao andũ aya eerĩ maarĩ atongoria thĩinĩ wa ariũ a Ithe witũ.

²³ Makĩmatũma na marũa maya:

Nĩ ithuĩ atūmwō na athuuri, o ithuĩ ariũ a Ithe wanyu,

Kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa metĩkĩtie kũu Antiokia, na Suriata, na Kilikia:

Amũkĩrai ngeithi.

²⁴ Nĩtũiguĩte atĩ andũ amwe nĩmooimire kũrĩ ithuĩ matarĩ na rũũtha rwitũ, na makĩmũthĩnia, na makĩnyariira meciiria manyu nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa maaririe.

²⁵ Nĩ ũndũ ũcio, ithuothe nĩtũiguanĩire tũthuure andũ amwe tũmatũme kũrĩ inyuĩ marĩ na arata aitũ endwa, Baranaba na Paũlũ,

²⁶ andũ arĩa matwarĩrĩirie mĩoyo yao ũgwati-inĩ nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

²⁷ Nĩ ũndũ ũcio nĩtwatũma Judasi na Sila nĩgeetha makĩndĩre ũhoro ũyũ tũramwandĩkĩra na ciugo cia tũnua twao.

²⁸ Nĩkuonekete arĩ wega kũrĩ Roho Mũtheru o na kũrĩ ithuĩ twage kũmũkuuithia mũrigo ũkĩrĩte maũndũ maya:

²⁹ Na rĩrĩ, mũtikarĩĩage irio iria irutĩrwo mĩhianano, na mũtikanyuuage thakame, na mũtikarĩĩage nyama cia nyamũ cia gũitwo, na mũtigane na ũmaraya. Mwetheema maũndũ macio-rĩ, nĩmũgwĩka wega.

Tigwoi ũhoro.

³⁰ Nao andũ acio makiugĩrwo ũhoro, na makĩharũrũka magĩthĩ Antiokia, kũrĩa maacookanĩrĩirie kanitha hamwe, na makĩneana marũa macio.

³¹ Rĩrĩa andũ maathomire marũa macio, magĩkena nĩ ũndũ wa ndũmĩrĩri ya kũmoomĩrĩria ĩrĩa yaandĩkĩtwo marũa-inĩ macio.

³² Nao Judasi na Sila, arĩa o ene maarĩ anabii, makĩaria maũndũ maingĩ ma kũũmĩrĩria na kuongerera ariũ a Ithe witũ hinya.

³³ Thuutha wa gũikara kũu kwa ihinda-rĩ, makiugĩrwo ũhoro na irathimo cia thayũ nĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩguo macooke kũrĩ andũ arĩa maamatũmĩte.

³⁴ (Nowe Sila akĩona arĩ wega aikare kũu.)

³⁵ No Paūlū na Baranaba magītigwo kūu Antiokia, kūrīa o, na andū angī aingī maarutanaga na makahunjia kiugo kīa Mwathani.

Paūlū na Baranaba Gūkararania

³⁶ Thuutha wa mīthenya ūgana ūna, Paūlū akīra Baranaba atīrī, “Reke tūcooke tūgaceerere ariū na aarī a Ithe witū matūūra-inī mothe marīa tūhunjītie kiugo kīa Mwathani, tūkamenye ūrīa matariī.”

³⁷ Baranaba nīendaga kuoya Johana, ūrīa wetagwo Mariko mathīi nake,

³⁸ no Paūlū ndonaga arī wega mathīi nake, tondū nīamatiganīirie rīrīa maarī Pamufilia na akīaga gūthīi kūruta wīra nao.

³⁹ Makīgīa na gūkararania kūnene o nginya makīamūkana. Baranaba akīoya Mariko, makīhaica marikabu, magīthīi Kuporo,

⁴⁰ no Paūlū agīthuura Sila, na maarīkia kūhooerwo wega wa Mwathani nī ariū na aarī a Ithe witū, magīthīi.

⁴¹ Agītuīkanīria Suriata na Kilikia, agīkagīra makanitha hinya.

16

Timotheo Kūnyitana na Paūlū na Sila

¹ Na rīrī, Paūlū agīkinya Deribe agīcooka akiuma kuo agīthīi Lisitera, kūrīa mūrutwo wetagwo Timotheo aatūūruga, ūrīa nyina aarī Mūyahudi mūtumia wetīkītie Ngai, no ithe aarī Mūyunani.

² Ariū na aarī a Ithe witū a kūu Lisitera na Ikonia nīmaragia wega igūrū rīake.

³ Paūlū nīendaga mathīi nake rūgendo, no nī tondū wa Ayahudi arīa maatūūruga kūu, akīmūruithia nīgūkorwo nīmooī atī ithe aarī Mūyunani.

⁴ Na rīrīa maathīiaga kuuma itūūra nginya rīrīa rīngī, nīmeeraga andū matua marīa maatuītwo nī atūmwō na athuuri kūu Jerusalemu nīguo andū mamaathīkagīre.

⁵ Nī ūndū ūcio makanitha makīgīa na hinya ūhorō-inī wa gwītīkia na makongererekaga mūigana o mūthenya.

Paūlū kuona Kīoneki kīa Mūndū wa Makedonia

⁶ Paūlū na andū arīa maarī nao magītuīkanīria būrūri wothe wa Firigia na Galatia, nīgūkorwo nīmagirītio nī Roho Mūtheru kūhunjia kiugo kūu būrūri wa Asia.

⁷ Rīrīa maakinyire mūhaka-inī wa Misia, makīgeria gūtoonya Bithinia, no Roho wa Jesū ndaigana kūmetīkīria gūtoonya.

⁸ Nĩ ūndũ ūcio makĩhĩtũka Misia, magĩikũrũka magĩkinya Teroa.

⁹ Ūtukũ ūcio-rĩ, Paũlũ akĩona kĩoneki kĩa mũndũ wa Makedonia arũgamĩte akĩmũthaiha, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ūka gũkũ Makedonia ūtũteithie.”

¹⁰ Paũlũ aarĩkia kuona kĩoneki kũ, tũkĩhaarĩria o hĩndĩ ĩyo nĩgeetha tũthĩ Makedonia, tũgĩtua atĩ Ngai nĩatwĩtite tũkamahunjĩrie Ūhorō-ũrĩa-Mwega.

Kũhonoka kwa Lidia kũu Filipi

¹¹ Twaarĩkia kuuma Teroa, tũgĩthĩ na marikabu twerekeire Samotherake, na mũthenya ūyũ ūngĩ tũgĩthĩ Neapoli.

¹² Kuuma kũu tũgĩthĩ Filipi, kũrĩa gwathagwo nĩ andũ a Roma, na nĩrĩo rĩarĩ itũũra rĩrĩa inene rĩa bũrũri ūcio wa Makedonia. Na tũgĩkara kũu mĩthenya ĩtaarĩ mĩngĩ.

¹³ Mũthenya wa Thabatũ wakinya tũkiuma nja ya kĩhingo gĩa itũũra, tũgĩthĩ rũũ-inĩ, tũtaanyĩte kuona handũ ha kũhooerwo Ngai. Tũgĩkara thĩ na tũkĩambĩrĩria kwarĩria andũ-a-nja arĩa monganĩte hau.

¹⁴ Na rĩrĩ, ūmwe wa andũ-a-nja acio maathikĩrĩrie eetagwo Lidia, ūrĩa warĩ mwonjoria wa nguo cia rangi wa ndathi, na oimĩte itũũra rĩa Thuatira, na aarĩ mũhooi Ngai. Nake Mwathani akĩhingũra ngoro yake, akĩamũkĩra ndũmĩrĩri ya Paũlũ.

¹⁵ Rĩrĩa we na andũ a nyũmba yake maabatithirio-rĩ, nĩatũnyitire ūgeni gwake mũciĩ agĩtwĩra atĩrĩ, “Angĩkorwo nĩmuonete atĩ nĩnjĩtikĩtie Mwathani-rĩ, ūkai mũgaikare nyũmba gwakwa.” Nake agĩtũringĩrĩa tũthĩ.

Paũlũ na Sila marĩ Njeera

¹⁶ Hĩndĩ ĩmwe tũgĩthĩ harĩa haahooyagĩrwo Ngai, nĩtwatũngirwo nĩ mũirĩtu warĩ ngombo na nĩarĩ na roho wa kũragũra. Nake nĩatũmaga ene we meonere mbeeca nyingĩ mũno nĩ ūndũ wa ūragũri wake

¹⁷ Mũirĩtu ūcio akĩrũmĩrĩra Paũlũ hamwe na ithuĩ, akĩanagĩrĩa atĩrĩ, “Andũ aya nĩ ndungata cia Ngai-Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno, na maramũhe ūhorō wa njĩra ya ūrĩa mũngĩhonokio.”

¹⁸ Mũirĩtu ūcio agĩthĩ na mbere na gwĩka ūguo mĩthenya mĩngĩ. Marigĩrĩrio-inĩ Paũlũ agĩthirĩka mũno nginya akĩhũgũkĩra roho ūcio akĩwĩra atĩrĩ, “Ndagwatha thĩnĩ wa rĩitwa rĩa Jesũ Kristũ uume thĩnĩ wake!” O hĩndĩ ĩyo roho ūcio ūkĩmuuma.

¹⁹ Rĩrĩa ene mũirĩtu ūcio ngombo maamenyire atĩ mwĩhoko wao wa kuona mbeeca nĩwathira, makĩnyĩita

Paũlũ na Sila makĩmaguucũrũria makĩmatoonyia ndũnyũ mbere ya aathani.

²⁰ Makĩmarehe mbere ya aciirithania, makiuga atĩrĩ, “Andũ aya nĩ Ayahudi, na nĩmararehe ngũĩ itũũra-inĩ riitũ

²¹ nĩ ũndũ wa kũrutana mĩtugo ĩrĩa ithuĩ andũ a Roma tũtagĩrĩrwo nĩ gwĩtikĩra o na kana kũmĩka.”

²² Nakĩo kĩrĩndĩ gĩgĩũkĩrĩra Paũlũ na Sila kĩmeeke ũũru no aciirithania makĩruta watho atĩ marutwo nguo na mahũũrwo iboko.

²³ Thuutha wa kũhũũrwo mũno magĩikio njeera, na mũrangĩri wa njeera agĩathwo amarangĩre wega.

²⁴ Aarĩkia kwamũkĩra watho ũcio, akĩmaikia kanyũmba ka na thĩinĩ na akĩohithania magũrũ mao na ndungu.

²⁵ Na rĩrĩ, ta ũtukũ gatagatĩ, Paũlũ na Sila nĩkũhooya maahooyaga makĩinagĩra Ngai nyĩmbo, nao andũ arĩa angĩ mohetwo makamathikĩrĩria.

²⁶ Na o rĩmwe gũkĩgĩa gĩthingithia kĩnene o nginya mĩthingi ya njeera ĩgĩthingitha. Nayo mĩrango yothe ya njeera ikĩhingũka o rĩmwe, na mĩnyororo ya mũndũ o mũndũ ikĩregera.

²⁷ Mũrangĩri wa njeera akĩarahũka, na rĩrĩa aarorire akĩona mĩrango ya njeera ĩrĩ mĩhingũku, akĩruta rũhiũ rwake rwa njora akĩenda kwĩyũraga tondũ eeciiririe atĩ andũ arĩa moohetwo nĩmoorĩte.*

²⁸ No Paũlũ akĩanĩrĩra, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkeegere ngero! Ithuothe tũrĩ ho!”

²⁹ Nake mũrangĩri ũcio wa njeera agĩitia matawa, agĩcooka akĩhanyũka thĩinĩ akĩinainaga, akĩngũithia mbere ya Paũlũ na Sila.

³⁰ Agĩcooka akĩmoimia na nja, akĩũria atĩrĩ, “Athuuri aya, njagirĩrwo nĩ gwĩka atĩa nĩguo honoke?”

³¹ Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Ītikia Mwathani Jesũ, na nĩkũhonoka, wee, o hamwe na andũ a nyũmba yaku.”

³² Magĩcooka makĩmwarĩria ũhoru wa kiugo kĩa Mwathani, hamwe na andũ arĩa angĩ othe maarĩ gwake nyũmba.

³³ O ihinda rĩu rĩa ũtukũ, mũrangĩri ũcio wa njeera akĩmooya, akĩmathambia ironda, na o hĩndĩ ĩyo we na andũ othe a nyũmba yake makĩbatithio.

³⁴ Mũrangĩri ũcio wa njeera akĩmatwara gwake nyũmba, na akĩmahe irio. Akĩyũrwo nĩ gĩkeno tondũ nĩeetĩkirie Ngai, we o hamwe na andũ a nyũmba yake yothe.

* **16:27** Mũndũ muohe angĩorire njeera, mũthigari nĩwe woragagwo, nĩkĩo mũthigari ũyũ endaga kwĩyũraga o kabere.

35 Na rīrī, gwakīa aciirithania magītūma thigari ikeere mūrangīri ūcio wa njeera atīrī, “Rekereria andū acio mathī.”

36 Nake mūrangīri ūcio wa njeera akīira Paūlū atīrī, “Aciirithania maathana, moiga atī wee na Sila mūrekererio. Rīu no mūthī. Thiī na thayū.”

37 No Paūlū akīira thigari icio atīrī, “Maratūhūūrire mbere ya mūingī tūtaciirithītio, o na gūtuīka ithuī tūrī raiya a Roma, na maratūikia njeera. Rīu marakīenda gūtūruta na hitho? Aca! Reke mooke o ene matūrute nja, matuumagarie.”

38 Nacio thigari igīcookeria aciirithania ūhoru ūcio, na rīrīa maaiguire atī Paūlū na Sila maarī raiya a Roma, makīmaka.

39 Nao magītūka kūmahooreria, na makīmoimagaria kuuma njeera, makīmathaitha moime itūūra rīu mathī.

40 Paūlū na Sila maarīkia kuuma njeera, magīthī mūciī kwa Lidia, kūrīa maakorire ariū na aarī a Ithe witū, na makīmoomīrīria. Magīcooka magīthīra.

17

Paūlū na Sila marī Thesalonike

1 Na rīrī, maarīkia gūtuīkanīria Amufipoli na Apolonia, magīkinya Thesalonike, kūrīa kwarī na thunagogi ya Ayahudi.

2 Paūlū agītoonya thunagogi, o ta ūrīa aamenyerete, na mīthenya itatū ya Thabatū akīaranīria nao kuuma Maandīko-inī,

3 akīmataarīria na akīmaiguithia atī kwarī o nginya Kristū anyariirike na ariūke kuuma kūrī arīa akuū. Akīmeera atīrī, “Jesū ūyū ndīramūhe ūhoru wake-rī, nīwe Kristū.”

4 Ayahudi amwe magītīkīra ūhoru ūcio na magītūka a thiritū ya Paūlū na Sila, o ūndū ūmwe na gīkundi kīnene kīa Ayunani etigīri-Ngai, o na atumia aingī arīa maarī igweta.

5 No Ayahudi makīigua ūiru; nī ūndū ūcio magīcaria andū arīa maarī mītugo mīūru kuuma ndūnyū, makīmacookanīrīria gīkundi, na makīambīrīria kūruta ngūī kūu itūūra-inī. Nao makīhanyūka kwa Jasoni gwetha Paūlū na Sila nīgeetha mamaimie nja kūrī kīrīndī.

6 No rīrīa maamaagire, magīkururia Jasoni na ariū a Ithe witū amwe, makīmarehe kūrī anene a itūūra, makīanagīrīra atīrī: “Andū aya nīo marehete thīna thī yothe, na rīu nīmookīte gūkū,

⁷ na Jasoni nĩamanyiitite ũgeni thĩinĩ wa nyũmba yake. Othe nĩmarakararia watho wa Kaisari, makoiga atĩ nĩ kũrĩ na mũthamaki ũngĩ wĩtagwo Jesũ.”

⁸ Rĩrĩa maaiquire ũguo, kĩrĩndĩ kũ na anene a itũũra magĩtangĩka mũno.

⁹ Hĩndĩ iyo magĩtia Jasoni na andũ arĩa angĩ maarĩ nao irĩhi rĩa kũmarũgamĩrĩra, magĩcooka makĩmarekereria mathĩ.

Paũlũ na Sila marĩ Berea

¹⁰ Na kwarĩikia gũtuka-rĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ magĩtũma Paũlũ na Sila mathĩ Berea. Nao maakinya kuo, magĩtoonya thunagogi ya Ayahudi.

¹¹ Na rĩrĩ, Ayahudi a Berea maarĩ a ngoro njega gũkĩra Ayahudi a Thesalonike, nĩgũkorwo nĩmamũkĩrire ndũmĩrĩri marĩ na wendo mũingĩ, na magathuthuuragia Maandĩko o mũthenya, nĩgeetha moone kana ũrĩa Paũlũ aameeraga warĩ ũhoru wa ma.

¹² Ayahudi aingĩ nĩmetĩkirie, o ũndũ ũmwe na atumia aingĩ a Ayunani arĩa maarĩ igweta, o na andũ arũme aingĩ Ayunani.

¹³ Rĩrĩa Ayahudi a Thesalonike maamenyire atĩ Paũlũ nĩahunjagia kiugo kĩa Ngai kũu Berea-rĩ, magĩthĩ kũu o nakuo, magĩthogotha kĩrĩndĩ na magĩgĩthũkia ngoro.

¹⁴ Hĩndĩ o iyo ariũ na aarĩ a Ithe witũ magĩtũma Paũlũ athĩ ndwere-inĩ cia iria, no Sila na Timotheo magĩtigwo kũu Berea.

¹⁵ Nao andũ arĩa moimagaririe Paũlũ, makĩmũkinyia Athene, na magĩcooka marĩ na ndũmĩrĩri ya Sila na Timotheo atĩ mathĩ kũrĩ Paũlũ narua o ta ũrĩa kũngĩhoteka.

Paũlũ arĩ Athene

¹⁶ Paũlũ o ametereire kũu Athene-rĩ, nĩatangĩkire ngoro mũno nĩkuona ũrĩa itũũra rĩu rĩaiyũrĩte mĩhianano.

¹⁷ Nĩ ũndũ ũcio nĩaranagĩria na Ayahudi o na Ayunani arĩa meyamũrĩre Ngai kũu thunagogi-inĩ, o na ningĩ akaaragia ndũnyũ-inĩ o mũthenya na andũ arĩa maakor-agwo ho.

¹⁸ Nakĩo gĩkundi kĩa Aepikurio na Asitoiko, arutani a ũũgĩ,* makĩambĩrĩria gũkararania nake. Amwe ao makĩũria atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ wa mũhuhu arageria kuuga atĩa?” Nao andũ arĩa angĩ makiuga atĩrĩ, “Nĩ ta mũndũ ũrahunjia ũhoru wa ngai ng’eni.” Moigaga ũguo tondũ

* **17:18** Arutani a Epikurio maarutanaga atĩ ũndũ ũrĩa mwega mũno makĩria warĩ gwĩkenia. Nao arutani a Sitoiko maarutanaga atĩ andũ matũũranagie wega na indo ciothe cia thĩ, matekũmakio nĩ ũhoru wa ruo kana mwago, o na kana wa maũndũ mega na moru ngoro-inĩ.

Paũlũ aahunjagia Ũhoru Mwege wa Jesũ o na wa kũriũka gwake.

19 Hĩndĩ ĩyo makĩmuoya na makĩmũtwara mbere ya mũcemanio wa Areopago,[†] makĩmwĩra atĩrĩ, “No twende kũmenya atĩrĩ, ũrutani ũyũ mwerũ ũrarutana nĩ ũrĩkũ?”

20 Tũraigua ũgĩtwarĩria maũndũ mageni, na nĩtũkwenda kũmenya ũrĩa moigĩte.”

21 (Andũ othe a Athene na andũ a kũngĩ arĩa maatũũraga kuo matirĩ ũndũ ũngĩ meekaga tiga kwaria na gũthikĩrĩria ũhoru wa maũndũ marĩa mageni).

22 Hĩndĩ ĩyo Paũlũ akĩrũgama mũcemanio-inĩ wa kĩaama kũu gĩetagwo Areopago akĩmeera atĩrĩ: “Andũ aya a Athene, nĩnguona atĩ maũndũ-inĩ mothe mũrĩ andũ a ndini mũno.

23 Nĩgũkorwo o na nĩnyonete kĩgongona kĩaandĩkĩtwo maandĩko maya: KŪRĨ NGAI ĪRĨA ĪTOĪO, rĩrĩa ngoretwo ngĩceera na ngarora wega indo cianyu iria nyamũre cia kũhooywo. Na rĩrĩ, kĩrĩa mũhooyaga mũtooĩ nĩkĩo ngũmũhe ũhoru wakĩo.

24 “Ngai ũrĩa wombire thĩ na indo ciothe iria irĩ kuo nĩwe Mwathani wa igũrũ na thĩ, na ndatũũraga hekarũ ciakĩtwo na moko.

25 Na ndatungatagwo na moko ma andũ, ta abataire kĩndũ, tondũ we mwene nĩwe ũheaga andũ muoyo na mĩhũmũ o na indo iria ingĩ ciothe.

26 Kuuma harĩ mũndũ ũmwe, nĩathondekire ndũrĩrĩ ciothe cia andũ nĩguo matũũre kũndũ guothe thĩ; na agĩtua mahinda mao o na kũndũ kũrĩa megũtũũra.

27 Ngai eekire ũguo nĩgeetha andũ mamũmaathe na hihi mamũhambatĩrie mamuone, o na gũtuĩka ndarĩ haraaya na o ũmwe witũ.

28 ‘Nĩgũkorwo nĩ thĩnĩ wake tũtũũraga na tũgetwara, na tũgakorwo tũrĩ muoyo.’ O ta ũrĩa aandĩki amwe a nyĩmbo cianyu moigĩte atĩrĩ, ‘Ithũ tũrĩ a rũciaro rwake.’

29 “Nĩ ũndũ ũcio, kuona atĩ tũrĩ a rũciaro rwa Ngai, tũtiagĩrĩrwo nĩ gwĩciiria atĩ Ngai ahaana ta mũhianano wa thahabu kana wa betha, o na kana wa ihiga, ũrĩa ũthondeketwo na mũthugundĩre na ũũgĩ wa mũndũ.

30 Mahinda ma tene Ngai ndaigana kũrũmbũiya ũhoru ũcio wa kwaga ũmenyo, no rĩu nĩathĩte andũ othe a kũndũ guothe merire.

31 Nĩgũkorwo nĩatuĩte mũthenya ũrĩa agaatuĩra thĩ ciira na kĩhooto na ũndũ wa mũndũ ũrĩa athuurĩte.

[†] 17:19 Areopago nĩ kuuga “Kĩrĩma kĩa Aresi”; Aresi yarĩ ngai ya Ayunani ya marurumĩ na mbaara.

Nĩamenyithanĩtie ũndũ ũyũ kũrĩ andũ othe na ũndũ wa kũriũkia Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ.”

³² Hĩndĩ irĩa maiguire ũhoru wa kũriũka kwa arĩa akuũ, amwe ao magĩtheka, no angĩ makiuga atĩrĩ, “Nĩtũkwenda gũkũigua ũkiaria ũhoru ũcio hĩndĩ ingĩ.”

³³ Maarikia kuuga ũguo, Paũlũ akĩehera Kĩama-inĩ kũu.

³⁴ Andũ mataarĩ aingĩ magĩtuĩka arũmĩrĩri a Paũlũ na magĩtĩkia. Ũmwe wao aarĩ Dionisio, mũndũ warĩ wa thiritũ ya Areopago, o na mũtumia wetagwo Damari, na angĩ maigana ũna.

18

Paũlũ arĩ Korinitho

¹ Thuutha ũcio, Paũlũ akiuma Athene agĩthĩ Korinitho.

² Aakinya kũu agĩkora Mũyahudi wetagwo Akula, mũndũ waciariirwo Ponto, na aakoretwo oka kuuma Italia marĩ na mũtumia wake Pirisila, tondũ Kilaudio nĩathanĩte Ayahudi othe moime Roma. Nake Paũlũ agĩthĩ kũmona,

³ na tondũ Paũlũ aarĩ mũtumi wa hema o tao-rĩ, agĩikarania na akĩrutithania wĩra nao.

⁴ O mũthenya wa Thabatũ nĩaheanaga ũhoru thunagogi-inĩ, akĩgeria kũiguithia Ayahudi na Ayunani.

⁵ Rĩrĩa Sila na Timotheo mookire kuuma Makedonia, Paũlũ akĩrutĩra gũkorwo akĩhunja mahinda mothe, na akoimbũragĩra Ayahudi atĩ Jesũ nĩwe Kristũ.

⁶ No rĩrĩa Ayahudi maakararirie Paũlũ na makĩmũruma, akĩribariba nguo ciake nĩ ũndũ wa kũng'ũrĩka na akĩmeera atĩrĩ, “Thakame yanyu ĩromũcookerera! Nĩ ndirĩ ũndũ ingĩũrio nĩ ũndũ wanyu. Kuuma rĩu ngũcooka gũthĩ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.”

⁷ Hĩndĩ ĩyo Paũlũ akiuma kũu thunagogi-inĩ, agĩthĩ kwa mũndũ wetagwo Titio Jusito, warĩ mũhooi Ngai, nayo nyũmba yake yariganĩtie na thunagogi.

⁸ Nake Kirisipo, ũrĩa warĩ mũtongoria wa thunagogi, agĩtĩkia Mwathani hamwe na nyũmba yake yothe; na andũ aingĩ a Korinitho arĩa maamũiguire akĩaria magĩtĩkia na makĩbatithio.

⁹ Ũtukũ ũmwe Mwathani akĩra Paũlũ na kĩoneki atĩrĩ, “Ndũkae gwĩtigĩra; thĩ na mbere na kũheana ũhoru, na ndũgaakire.

¹⁰ Nĩgũkorwo ndĩ hamwe nawe, na gũtirĩ mũndũ ũgũgũtharĩkĩra agwĩke ũũru, tondũ ndĩ na andũ aingĩ gũkũ itũũra-inĩ rĩrĩ.”

¹¹ Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ agĩikara kũu mwaka ũmwe na nuthu, akĩmarutaga kiugo kĩa Ngai.

12 Rĩria Galio aarĩ barũthi wa Akaia, Ayahudi makĩnyiitana magĩtharĩkĩra Paũlũ na makĩmũtwara igooti-inĩ.

13 Makiuga atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ araringĩrĩria andũ kũhooya Ngai na njĩra ĩria ĩreganĩte na watho.”

14 Na rĩria Paũlũ endaga kwaria, Galio akĩra Ayahudi atĩrĩ, “Korwo inyuĩ Ayahudi mũrateta nĩ ũndũ wa ũndũ mũũru kana ngero njũru-rĩ, nĩ hangĩrĩ na gĩtũmi gĩa kũmũthikĩrĩria inyuĩ.

15 No kuona atĩ nĩ ũhoru wa ciũria ikoniĩ ciugo na marĩtwa na watho wanyu inyuĩ ene-rĩ, menyai ũrĩa mũgwĩka. Nĩ ndigũtuĩka mũtui ciira wa maũndũ ta macio.”

16 Nĩ ũndũ ũcio akiuga marutũrũrwo kuuma igooti-inĩ.

17 Hĩndĩ ĩyo Ayahudi acio othe makĩgarũrũkĩra Sosithene mũtongoria wa thunagogi, na makĩmũhũũrĩra hau mbere ya igooti. No Galio ndaigana kũrũmbũyania na ũhoru ũcio o na atĩa.

Pirisila na Akula, na Apolo

18 Paũlũ nĩaikarire kũu Korinitho kwa ihinda. Agĩcooka agĩtiga ariũ na aarĩ a Ithe witũ kuo, akĩhaica marikabu agĩthĩ Suriata, marĩ hamwe na Pirisila na Akula. Atana-haica marikabu, aambire akĩenjwo njuĩrĩ yake arĩ kũu Kenikirea, tondũ wa mwĩhĩtwa eehĩtite.

19 Nao maakinya Efeso, Paũlũ agĩtiga Pirisila na Akula kuo. We mwene agĩtoonya thunagogi na akĩaranĩria na Ayahudi.

20 Nao makĩmũũria aikaranganie nao kuo, nowe akĩrega.

21 No rĩria oimaga kuo, akĩmeera atĩrĩ, “Aakorwo nĩ wendi wa Ngai, nĩndĩrĩcooka.” Nake akĩhaica marikabu akiuma Efeso.

22 Rĩria aakinyire Kaisarea, akĩambata agĩthĩ kũgeithia Kanitha, agĩcooka agĩkũrũka agĩthĩ nginya Antiokia.

23 Na thuutha wa Paũlũ gũikaranga kũu Antiokia, akiuma kuo, na agĩthĩ kũndũ na kũndũ bũrũri wothe wa Galatia na Firigia, akĩũmagĩrĩria arutwo othe.

24 O ihinda-inĩ rĩu, Mũyahudi wetagwo Apolo, wa-ciarĩrwo Alekisanderia,* agĩũka Efeso. Aarĩ mũndũ mũthomu, na aarĩ na ũũgĩ mũingĩ mũno wa Maandĩko.

25 Nĩarutĩtwo na njĩra ĩria ya Mwathani, na akaaragia na kĩyo kĩnene, na akarutanaga ũhoru wa Jesũ atekũhĩtia, o na gũtuĩka ũbatithio ũrĩa ooĩ warĩ o wa Johana.

* 18:24 Alekisanderia rĩarĩ itũũra rĩa bũrũri wa Misiri, na nĩrĩo rĩarĩ rĩa keerĩ kũneneha kũrĩa guothe thirikari ya Roma yaathanaga. Rĩarĩ na Ayahudi aingĩ mũno.

²⁶ Nake akĩambĩrĩria kwaria na ũcamba kũu thunagogi-inĩ. Rĩrĩa Pirisila na Akula maamũiguire akĩaria, makĩmũnyiita ũgeni kwao mũciĩ na makĩmũtaarĩria ũhoro wa njĩra ya Ngai wega makĩria.

²⁷ Na rĩrĩa Apolo eendaga gũthiĩ Akaia, ariũ na aarĩ a Ithe witũ makĩmũmĩrĩria na makĩandĩkĩra arutwo akuo marũa makĩmeera mamwamũkĩre. Na aakinya kuo agĩtuĩka ũteithio mũnene kũrĩ andũ arĩa meetĩkĩtie nĩ ũndũ wa wega wa Ngai.

²⁸ Nĩgũkorwo arĩ na ũhoti mũingĩ, nĩahootire Ayahudi biũ mbere ya andũ othe, akĩonanagia kuuma kũrĩ Maandĩko atĩ Jesũ nĩwe Kristũ.

19

Paũlũ arĩ Efeso

¹ Na rĩrĩ, hĩndĩ iyo Apolo arĩ kũu Korinitho, Paũlũ akĩgerera njĩra ĩrĩa yatuĩkanĩire mwena wa rĩngongo agĩthiĩ nginya Efeso. Aakinya kũu agĩkora arutwo amwe kuo.

² Akĩmooria atĩrĩ, “Nĩmwamũkĩrire Roho Mũtheru rĩrĩa mwetĩkirie?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Aca, ithuĩ o na tũtirĩ twaigua atĩ nĩ kũrĩ Roho Mũtheru.”

³ Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ akĩmooria atĩrĩ, “Mwakĩbatithirio ũbatithio ũrĩkũ?”

Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Twabatithirio ũbatithio wa Johana.”

⁴ Paũlũ akĩmeera atĩrĩ, “Ūbatithio wa Johana warĩ ũbatithio wa kwĩrira kwa mehia. Eeraga andũ metĩkie ũrĩa ũgũũka thuutha wake, nake nĩwe Jesũ.”

⁵ Rĩrĩa maaiguire ũguo, makĩbatithio thĩinĩ wa rĩtwa rĩa Mwathani Jesũ.

⁶ Hĩndĩ ĩrĩa Paũlũ aamaigĩrĩre moko, Roho Mũtheru akĩmaikũrũkĩra, nao makĩaria na thiomu ingĩ na makĩratha mohoro.

⁷ Nao othe maarĩ ta andũ ikũmi na eerĩ.

⁸ Paũlũ agĩtoonya thunagogi, na ihinda rĩa mĩeri ĩtatũ akĩaria na ũcamba kuo, akĩgeragia kũringĩrĩria andũ ũhoro wa ũthamaki wa Ngai.

⁹ No amwe ao makĩũmia ngoro; makĩaga gwĩtĩkia na magĩcambia Njĩra iyo mbere ya kĩrĩndĩ. Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ akĩmeherera. Akĩoya arutwo agĩthiĩ nao nyũmba ĩrĩa yathomithagĩrio andũ ya Turano, akaaranagĩria na andũ o mũthenya arĩ kuo.

¹⁰ Ũndũ ũyũ nĩwathiire na mbere ihinda ta rĩa mĩaka ĩrĩ, o nginya Ayahudi na Ayunani othe arĩa maatũũraga bũrũri wa Asia makĩigua kiugo kĩa Mwathani.

11 Ngai nĩaringire ciama cia mwanya agereire harĩ Paũlũ,
 12 o nginya itambaya na nguo iria ciahutagia mwĩrĩ wake igatwarĩrwo andũ arĩa maarĩ arũaru, nao makahona mĩrimũ yao na ngoma thũku ikamatiga.

13 Na rĩrĩ, Ayahudi amwe arĩa maathiiaga makĩingataga ngoma thũku makĩgeria kũhũthĩra rĩtwa rĩa Mwathani Jesũ harĩ andũ arĩa maarĩ na ndaimono. Moigaga atĩrĩ, “Thĩinĩ wa rĩtwa rĩa Jesũ, ũrĩa ũhunjagio nĩ Paũlũ, ndagwatha uume.”

14 Ariũ mũgwanja a Mũyahudi wetagwo Sikeva, warĩ mũthĩnjĩri-Ngai mũnene, nĩmekaga ũguo.

15 Mũthenya ũmwe, ngoma thũku ikĩmacookeria ikĩmeera atĩrĩ, “Jesũ nĩndĩmũũĩ na nĩnjũũĩ ũhoro wa Paũlũ, no inyuĩ mũrĩ a?”

16 Hĩndĩ iyo mũndũ ũcio warĩ na ngoma thũku akĩmarũgĩrĩra akĩmatoria othe. Akĩmahũura mũno nginya makiuma nyũmba iyo makĩũra marĩ njaga makiuraga thakame.

17 Rĩrĩa Ayahudi na Ayunani arĩa maatũũraga Efeso maamenyire ũhoro ũcio, othe makĩiyũrwo nĩ guoya, narĩo rĩtwa rĩa Mwathani Jesũ rĩgĩtũũgĩrio.

18 Andũ aingĩ a arĩa meetĩkirie makĩyumĩria na makiumbũra waganu wao matekũhitha.

19 Andũ aingĩ arĩa maaragũraga, magĩcookanĩrĩria mabuku mao na makĩmacinĩra mbere ya andũ othe. Rĩrĩa maatarire thogora wa mabuku macio, magĩkinyia durakima ngiri mĩrongo itano.

20 Kiugo kĩa Mwathani gĩkĩhunja mũno na njĩra iyo na gĩkĩgĩa na hinya.

21 Thuutha wa maũndũ macio mothe gwĩkĩka, Paũlũ agĩtua itua rĩa gũthĩĩ Jerusalemu, atuĩkanĩirie Makedonia na Akaia. Akiuga atĩrĩ, “Ndaarĩkia gũkinya kũu, no nginya ngaacooka thĩĩ Roma.”

22 Agĩtũma andũ eerĩ a arĩa maamũteithagĩrĩria, na nĩo Timotheo na Erasito, mathĩĩ Makedonia, nake agĩikaranga kũu bũrũri wa Asia gwa kahinda kanini.

Ngũĩ kũu Efeso

23 Ihinda-inĩ rĩu nĩ kwagĩire na thogothogo nene ikoniĩ ũhoro wa Njĩra iyo.

24 Mũturi wa indo cia betha wetagwo Demeterio, ũrĩa wathondekaga tũmĩhianano twa betha twa Aritemi, nĩatũmaga andũ arĩa maaturaga indo icio magĩe na wonjoria mũnene.

25 Nake agĩcookanĩrĩria andũ acio maaturaga indo icio, hamwe na aruti a wĩra arĩa maarutaga wĩra ũhaanaine na

wao, akĩmeera atĩrĩ, “Andũ aya, inyuĩ nĩmũũĩ nĩtuonaga uumithio mũnene kuuma kũrĩ wonjoria ũyũ.

²⁶ Na nĩmũrona na mũkaigua ũrĩa mũndũ ũyũ ũretwo Paũlũ aigũthĩtie na akahĩtithia andũ aingĩ gũkũ Efeso, na makĩria bũrũri wothe wa Asia akiugaga atĩ ngai iria ithondeketwo nĩ mũndũ ti ngai o na hanini.

²⁷ Ũgwati ũrĩa ũrĩ ho nĩ atĩ to wonjoria witũ wiki ũkũmenererio, no o na hekarũ ya ngai ya mũndũ-wa-nja ĩrĩa nene ĩtagwo Aritemi nĩkwagithio kĩene, na ngai ĩyo ya mũndũ-wa-nja yo nyene, ĩrĩa ĩhooyagwo bũrũri-inĩ wothe wa Asia, na thĩ yothe, nĩkũimwo ũkaru wayo.”

²⁸ Rĩrĩa maaiguire ũguo, makĩng’ũrĩka mũno na makĩanĩrĩa, makiugaga atĩrĩ: “Aritemi wa Aefeso nĩ mũnene!”

²⁹ Na thuutha wa kahinda kanini itũũra rĩu rĩkĩiyũra inegene. Andũ acio othe makĩnyĩta Gayo na Arisitariko arĩa moimĩte Makedonia na Paũlũ, nao makĩhanyũka marĩ ngoro ĩmwe magĩtoonya nyũmba ĩrĩa yagomanagwo nĩ ũndũ wa kuona mĩago.

³⁰ Paũlũ nĩendaga kwĩyumĩria mbere ya kĩrĩndĩ kũ, no arutwo makĩmũgĩria.

³¹ O na anene amwe a bũrũri wa Asia arĩa maarĩ arata a Paũlũ makĩmũtũmanĩra, makĩmũthaiha ndakagerie gũtoonya nyũmba ĩyo yagomanagwo nĩ ũndũ wa kuona mĩago.

³² Kĩũngano kũ gĩkĩaga ũiguano: Amwe maanagĩrĩa makoiga ũũ, na arĩa angĩ makoiga ũũ. Andũ arĩa aingĩ o na matiamenyaga gĩtũmi gĩa gũkorwo hau.

³³ Ayahudi makĩumĩria Alekísanda mbere ya kĩrĩndĩ, na andũ amwe a kĩrĩndĩ kũ makĩanĩrĩa makĩmwĩra ũrĩa egwĩka. Nake akĩmakiria na moko nĩgeetha eyarĩrĩre mbere yao.

³⁴ No rĩrĩa maamenyire atĩ aarĩ Mũyahudi, othe makĩanĩrĩa na mũgambo ũmwe ihinda ta rĩa mathaa meerĩ makiugaga atĩrĩ, “Aritemi wa Aefeso nĩ mũnene!”

³⁵ Karani wa kĩama gĩa itũũra rĩu agĩkiria kĩrĩndĩ kũ, agĩcooka akĩmeera atĩrĩ: “Andũ aya a Efeso, githĩ thĩ yothe ndĩũũ atĩ itũũra rĩa Efeso nĩrĩo rĩene hekarũ ĩrĩa ĩtũũragwo nĩ Aritemi ũrĩa mũnene, na mũhianano wake ũrĩa waharũrũkire kuuma igũrũ?”

³⁶ Nĩ ũndũ ũcio, kuona atĩ maũndũ macio mat-ingĩkaanĩka-rĩ, mwagĩrĩrwo nĩ gũkĩra, na mũtikae gwĩka ũndũ wa ihenya.

³⁷ Inyuĩ mwarehe andũ aya haha, o na gũtuĩka ti kũiya maiyĩte indo cia hekarũ, kana makaruma ngai iitũ ya mũndũ-wa-nja.

³⁸ Hakĩrĩ ũguo-rĩ, angĩkorwo Demeterio na andũ acio angĩ marutaga wĩra nake marĩ na mateta igũrũ rĩa mũndũ o wothe, maciĩro nĩmahingũre na aciirithania marĩ ho. No mamathitange.

³⁹ Angĩkorwo harĩ na ũndũ ũngĩ mũngĩenda kuuga makĩria ma ũguo, ũcio no ũciirĩrwo kĩama-inĩ kĩa watho.

⁴⁰ Ūrĩa kũrĩ rĩu nĩ atĩ, tũrĩ ũgwati-inĩ wa gũthitangĩrwo ngũĩ ĩno ya ũmũthĩ. Na kũrĩ ũguo tũtingĩhota kũheana ũhoru wa thogothogo ĩno, tondũ hatirĩ na gĩtũmi kĩa yo.”

⁴¹ Aarĩkia kuuga ũguo, akĩra kĩungano kũu gĩthĩ, akĩniina mũcemanio.

20

Paũlũ Gũtuĩkanĩria Makedonia na Ūyunani

¹ Na rĩrĩ, ngũĩ ĩyo yarĩkia gũthira, Paũlũ agĩtũmanĩra arutwo, na aarĩkia kũmomĩrĩria, akĩmoigĩra ũhoru agĩthĩ Makedonia.

² Agĩtuĩkanĩria mĩena ya kuo, akĩaragia ciugo nyingĩ cia kũumĩrĩria andũ, na marigĩrĩrio agĩkinya bũrũri wa Ūyunani,

³ kũrĩa aaikarire mĩeri ĩtatũ. Hĩndĩ ĩrĩa Paũlũ eeharagĩria kũhaica marikabu athĩ Suriata, agĩtua itua gũcookera Makedonia, tondũ Ayahudi nĩmaciirĩre kũmwĩka ũũru.

⁴ Paũlũ aathiire marĩ hamwe na Sopatiro mũrũ wa Puro, mũndũ wa kuuma Berea, na Arisitariko, na Sekundo, andũ a kuuma Thesalonike, na Gayo wa kuuma Deribe, o hamwe na Timotheo, ningĩ na Tikiko, na Tirofimo, andũ a kuuma bũrũri wa Asia.

⁵ Andũ acio magĩthĩ mbere magĩtweterera kũu Teroa.

⁶ No ithuĩ tũkĩhaica marikabu, tũkiuma Filipi thuutha wa Gĩathĩ kĩa Mĩgate ĩtarĩ Mĩĩkĩre Ndawa ya Kũimbia, na thuutha wa mĩthenya ĩtano, tũgĩkora andũ arĩa angĩ kũu Teroa, nakuo tũgĩkara mĩthenya mũgwanja.

Eutiko Kũriũkio kũu Teroa

⁷ Mũthenya wa mbere wa kiumia nĩtwagomanire hamwe nĩguo twenyũre mũgate. Paũlũ akĩarĩria andũ, na tondũ nĩatanyĩte gũthĩ mũthenya ũcio warũmĩrĩre-rĩ, agĩthĩ na mbere kwaria nginya ũtukũ gatagatĩ.

⁸ Nĩ kwarĩ na matawa maingĩ maakanaga kũu nyũmba ya igũrũ kũrĩa twagomanĩte.

⁹ Nake mwanake wetagwo Eutiko aikarĩte ndirica-inĩ, na o ũrĩa Paũlũ aathiaga na mbere na kwaria-rĩ, noguo mwanake ũcio akĩragĩrĩria gũtoorio nĩ toro. Rĩrĩa aakomire, akĩgũa thĩ kuuma ngoroba ya gatatũ nao ma-muoya magĩkora nĩ mũkuũ.

10 Paũlũ agĩikũrũka, agĩkomera mwanake ũcio akĩmũkumbatĩria akĩmeera atĩrĩ, “Tigai kũmaka, arĩ muoyo!”

11 Agĩcooka akĩambata nyũmba ya igũrũ, akĩenyũra mũgate na akĩrĩa. Na thuutha wa kũmaarĩria nginya gũgĩkĩa-rĩ, akiuma kũu, agĩthiĩ.

12 Nao andũ makĩinũkia mwanake ũcio arĩ muoyo, na mahooreire ngoro mũno.

Paũlũ Kuugĩra Athuuri a Efeso Ũhoru

13 No ithuĩ tũgĩthiĩ mbere tũgĩtoonya marikabu tũgĩthiĩ nginya Aso, kũrĩa twathiire tũkĩoyaga Paũlũ. Aathondekete mũbango ũyũ mbere tondũ we athiĩte kũu magũrũ.

14 Hĩndĩ ĩrĩa aatũtũngire kũu Aso, tũkĩmũkuua na marikabu, tũgĩthiĩ nginya Mitilene.

15 Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire tũkĩhaica marikabu, tũgĩthiĩ tũgĩkinya harĩa haaringaine na Kio, na thuutha wa mũthenya ũcio tũgĩkinya Samo, nago mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire, tũgĩkinya Mileto.

16 Paũlũ nĩatuĩte itua rĩa gũthiĩ ahĩtũkĩte Efeso na marikabu nĩguo ndagate mahinda kũu bũrũri wa Asia, nĩ ũndũ nĩehĩkaga nĩguo kwahoteka akinye Jerusalemu, mũthenya wa Bendegothito.

17 Paũlũ arĩ kũu Mileto, agĩtũmana Efeso, agĩta athuuri a kanitha moke harĩ we.

18 Nao maakinya, akĩmeera atĩrĩ, “Inyuĩ nĩ mũũĩ ũrĩa ndaatũũraga ihinda rĩrĩa rĩothe ndaaikarire na inyuĩ, kuuma o mũthenya wa mbere ũrĩa ndookire bũrũri wa Asia.

19 Nĩndatungatĩire Mwathani ndĩnyiihĩtie mũno na ndĩ na maithori, o na gũtuĩka nĩndageririo mũno nĩ ũndũ Ayahudi nĩmaathugundaga kũnjĩka ũũru.

20 Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ ndĩrĩ ndatithia kũhunjia ũndũ o wothe ũngĩmũguna no ndĩmũrutagĩra mbere ya andũ othe na ngathiaga o nyũmba o nyũmba.

21 Na ngoimbũrĩra Ayahudi o hamwe na Ayunani atĩ no nginya magarũrũke kũrĩ Ngai na ũndũ wa kwĩrira na magĩe na wĩtĩkio thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ.

22 “Na rĩrĩ, nĩ ũndũ wa kũringĩrĩrio nĩ Roho Mũtheru, ndĩrathĩ Jerusalemu itekũmenya maũndũ marĩa makaan-gora ndĩ kũu.

23 ũndũ ũrĩa njũũĩ tu nĩ atĩ, Roho Mũtheru nĩandaaraga atĩ matũũra-inĩ mothe, njeera na mathĩina nĩcio injetereire.

24 No rĩrĩ, ndirona gũtũũra muoyo kũrĩ na bata harĩ nĩ, korwo no ndĩkie ihenya na ndĩkie wĩra ũrĩa Mwathani

Jesũ aacheete, na nĩguo wĩra wa kuumbũra Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa wega wa Ngai.

²⁵ “Na rĩu nĩnjũũĩ gũtirĩ o na ũmwe thĩnĩ wanyu wa andũ arĩa ndanathĩ ngĩhunjagĩria ũhoru wa ũthamaki ũgacooka kũnyona rĩngĩ.

²⁶ Nĩ ũndũ ũcio, ngũmwĩra ũmũthĩ atĩ gũtirĩ thakame ya mũndũ o na ũmwe ngoorio.

²⁷ Nĩ ũndũ nĩ ndirĩ ndatithia kũmũhunjĩria wendi wa Ngai ũrĩ wothe.

²⁸ Mwĩmenyererei inyuĩ ene, na mũmenyerere rũũru ruothe rũrĩa Roho Mũtheru amũtuĩte arori aruo. Tuĩkai arĩithi a kanitha wa Ngai, ũrĩa aagũrire na thakame yake mwene.

²⁹ Nĩnjũũĩ atĩ ndaarĩkia gũthĩ, njũũi ndĩiani nĩgooka gatagatĩ-inĩ kanyu na itigacaaĩra rũũru rũrũ.

³⁰ O na ningĩ kuuma harĩ inyuĩ nĩgũkoimĩra andũ, na mogomie ũhoru-wa-ma nĩgeetha maguucĩrĩrie arutwo mamarũmĩrĩre.

³¹ Nĩ ũndũ ũcio ikaragai mwĩhũgĩte! Ririkanai atĩ ihinda rĩa mĩaka itatũ ndirĩ ndatigithĩria gutaara o ũmwe wanyu ũtukũ na mũthenya ngĩitaga maithori.

³² “Na rĩu ngũmũneana kũrĩ Ngai o na kũrĩ ũhoru wa wega wake, ũrĩa ũngĩhota kũmwaka wega mũrũme na mũgĩe na igai hamwe na andũ arĩa othe matheretio.

³³ Nĩ ndirĩ ndacuumĩkĩra betha kana thahabu, o na kana guo ya mũndũ o wothe.

³⁴ Inyuĩ ene nĩmũũĩ atĩ ndaarutaga wĩra na moko makwa nĩ ũndũ wa mabata makwa nĩ mwene, na mabata ma andũ arĩa ndakoragwo nao.

³⁵ Maũndũ-inĩ marĩa mothe ndeekire, nĩndamuonirĩe atĩ no nginya tũteithagie andũ arĩa matarĩ hinya, na ũndũ wa kũruta wĩra mũritũ ta ũcio, tũkĩririkanaga ciugo iria ciaririo nĩ Mwathani Jesũ we mwene rĩrĩa oigire atĩrĩ, ‘Kũheana nĩ kũrĩ irathimo nyingĩ gũkĩra kũheo.’ ”

³⁶ Aarĩkia kuuga ũguo, agĩturia ndu hamwe nao othe makĩhooya.

³⁷ Nao othe makĩrĩa makĩmũhĩmbagĩria na makĩmũmumunya.

³⁸ ũndũ ũrĩa wamekĩrĩre kĩa mũno makĩria, nĩ ũrĩa aameerire atĩ matigacooka kũmuona ũthiũ rĩngĩ. Magĩcooka makĩmumagaria nginya marikabu-inĩ.

21

Paũlũ Gũthĩ Jerusalemu

¹ Na rĩrĩ, thuutha wa gwĩtigithũkania nao, tũkĩhaica marikabu tũgĩthĩ tũrũngĩrĩrie tũgĩkina Kosi. Mũthenya

ũcio ũngĩ warũmĩrĩire tũgĩkinya Rodo, na twoima kũu tũgĩthĩ nginya Patara.

² Tũgĩkora marikabu yaringaga ithĩ Foinike, na ithuĩ tũkĩmĩhaica tũgĩthĩ.

³ Na rĩrĩa tuonire Kuporo, tũkĩhĩtũkĩra mwena wa gũthini wakuo, tũgĩthĩ nginya Suriata. Tũgĩkinya Turo, kũrĩa marikabu iitũ yarutagĩrwo mĩrigo ĩrĩa yarĩ nayo.

⁴ Tũgĩkora arutwo kuo, na tũgĩkara nao mĩthenya mũgwanja. Nao arutwo acio na ũndũ wa kũmenyithio nĩ Roho Mũtheru magĩthaiha Paũlũ ndagathiĩ Jerusalemu.

⁵ No ihinda riitũ rĩathira, tũkiuma kũu, tũgĩthĩ na mbere na rũgendo rwitũ. Arutwo othe, hamwe na atumia ao na ciana ciao, magĩtuomagaria, magĩtũkinya nja ya itũũra, na tũrĩ hau hũgũrũrũ-inĩ cia iria, tũgĩtura ndu, tũkĩhooya Ngai.

⁶ Twaarĩkia kuganĩra ũhoro, tũkĩhaica marikabu, nao makĩinũka.

⁷ Twoima Turo, tũgĩthĩ na mbere na rũgendo rwitũ, tũgĩkinya Putolemai, tũkĩgeithia ariũ na aarĩ a Ithe witũ kuo na tũgĩikarania nao mũthenya ũmwe.

⁸ Mũthenya ũyũ ũngĩ tũkiuma kuo, tũgĩthĩ, tũgĩkinya Kaisarea, na tũgĩkara mũciĩ kwa Filipu ũrĩa warĩ mũhunja ũmwe wa arĩa Mũgwanja.

⁹ Nake nĩarĩ na airĩtu aake ana matarĩ ahiku, nao nĩmarathaga mohoro.

¹⁰ Na thuutha wa gũkorwo kuo matukũ maingĩ-rĩ, gũgũũka mũnabii wetagwo Agabo oimĩte Judea.

¹¹ Rĩrĩa aakinyire harĩ ithuĩ, akĩoya mũcibi wa Paũlũ, akĩwĩoha moko na magũrũ, akiuga atĩrĩ, “Roho Mũtheru aroiga atĩrĩ, ‘Ũũ nĩguo Ayahudi a Jerusalemu marĩoha mwene mũcibi ũyũ, na macooke mamũneane kũrĩ andũ-a-Ndũrĩ.’ ”

¹² Hĩndĩ ĩrĩa twaiguire ũguo, ithuĩ na andũ arĩa angĩ maarĩ ho tũgĩthaiha Paũlũ ndakae kwambata Jerusalemu.

¹³ Hĩndĩ ĩyo Paũlũ agĩcookia atĩrĩ, “Nĩ kĩ kĩratũma mũrĩre, na mũkanjũraga ngoro? To kuohwo gwiki ndũhaarĩrie, no nĩndĩhaarĩrie o na gũkua ndĩ kũu Jerusalemu nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩa Mwathani Jesũ.”

¹⁴ Hĩndĩ ĩrĩa aaregire kũigua ũrĩa twamwĩraga-rĩ, tũgĩtigana nake tũkiuga atĩrĩ, “Wendo wa Mwathani ũrohinga.”

¹⁵ Thuutha wa ũguo, tũkĩhaarĩria tũkĩambata Jerusalemu.

¹⁶ Arutwo amwe a kuuma Kaisarea magĩthĩ hamwe na ithuĩ, na magĩtũtwara kwa mũndũ wetagwo Mũnasoni,

tũgaikare kuo. Aarĩ mũndũ woimĩte Kuporo, na aarĩ ũmwe wa arutwo arĩa a mbere.

Paũlũ Gũkinya Jerusalemu

17 Hĩndĩ ĩrĩa twakinyire Jerusalemu, ariũ na aarĩ a Ithe witũ magĩtwamũkĩra na gĩkeno.

18 Mũthenya ũyũ ũngĩ Paũlũ, na andũ arĩa twarĩ nao tũgĩthĩ kuona Jakubu, nao athuuri othe maarĩ ho.

19 Nake Paũlũ akĩmageithia na akĩmeera ũrĩa wothe Ngai eekĩire andũ-a-Ndũrĩrĩ agereire ũtungata-inĩ wake.

20 Rĩrĩa maaguire ũguo, makĩgooca Ngai. Magĩcooka makĩra Paũlũ atĩrĩ, “Mũrũ wa ithe witũ, nĩwonete ũrĩa Ayahudi ngiri nyingĩ metĩkĩtie, na othe marĩ na kĩyo gĩa kũhingia watho.

21 Nao nĩmamenyithĩtio atĩ nĩ ũrutaga Ayahudi othe arĩa matũũranagia na andũ-a-Ndũrĩrĩ atĩ magarũrũke matigane na watho wa Musa, ũkĩmeeraga matikaruithie ciana ciao na matigaikare kũringana na mĩtugo iitũ.

22 Tũgwĩka atĩa? Hatĩrĩ ngaanja nĩmekũigua atĩ nĩũũkĩte.

23 Nĩ ũndũ ũcio ĩka ũrĩa tũgũkwĩra. Tũrĩ na andũ ana mehĩtite mwĩhĩtwa.

24 Thiĩ na andũ aya, ũgwatanĩre nao igongona-inĩ rĩao rĩa gwĩtheria, na ũmarĩhĩre mahũthĩro mao, nĩgeetha menjwo mĩtwe.* Hĩndĩ ĩyo andũ othe nĩmekũmenya atĩ ũhoru ũrĩa maiguĩte ũgũkoniĩ ti wa ma, no atĩ wee mwene nĩwathĩkĩire watho.

25 Ha ũhoru wa andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa metĩkĩtie-rĩ, nĩtwamandĩkĩire, tũkĩmamenyithia itua riitũ, atĩ o metheeme kũrĩa irio iria irutĩirwo mĩhianano, na thakame, na nyama cia nyamũ cia gũitwo, o na ũmaraya.”

26 Mũthenya ũyũ ũngĩ Paũlũ agĩthĩ na andũ acio, na agĩtheria hamwe nao. Agĩcooka agĩthĩ hekarũ-inĩ akamenyithanie rĩrĩa mĩthenya ya gwĩtheria ĩkaarĩka, na o ũmwe wao arutĩrwo igongona.

Paũlũ Kũnyiitwo

27 Rĩrĩa matukũ macio mũgwanja maakuhĩrĩrie gũthira-rĩ, Ayahudi amwe moimĩte bũrũri wa Asia makĩona Paũlũ hekarũ-inĩ. Magĩthogotha kĩrĩndĩ gĩothe na makĩmũnyiita,

28 makĩanagirĩra atĩrĩ, “Andũ a Isiraeli, tũteithie! Mũndũ ũyũ nĩ we ũrutaga andũ kũndũ guothe ũhoru wa gũũkĩrĩra andũ aitũ, na watho witũ, na handũ haha. Na hamwe na ũguo-rĩ, nĩarehete Ayunani hekarũ-inĩ, agathaahia handũ haha hatheru.”

* 21:24 Meetheragia na makenjwo mĩtwe kuonania kwĩhinga nĩ ũndũ wa mĩhĩtwa yao.

29 (Nĩmonete Tirofimo ũrĩa Mũefeso marĩ na Paũlũ kũu itũũra-inĩ, no magĩciiria atĩ Paũlũ nĩamũtoonyetie hekarũ-inĩ.)

30 Narĩo itũũra rĩothe rĩkĩambũrũrũka nao andũ magĩũka mahanyũkĩte moimĩte mĩena yothe. Makĩnyiita Paũlũ, makĩmũguucũrũria makĩmũruta hekarũ, na o hĩndĩ ĩyo ihingo ikĩhingwo.

31 Na rĩrĩ, rĩrĩa maageragia kũmũũraga ũhoru ũgĩkinya harĩ mũnene wa mbũtũ ya thigari cia Roma atĩ itũũra rĩothe rĩa Jerusalemu rĩarĩ na ngũ.

32 Nike o rĩmwe akĩoya anene na thigari magĩkũrũka harĩ kĩrĩndĩ mateng'ere. Rĩrĩa andũ acio maarutaga ngũĩ moonire mũnene ũcio na thigari ciake magĩtiga kũhũura Paũlũ.

33 Mũnene ũcio wa thigari agĩũka akĩmũnyiita na agĩathana ohwo na mĩnyororo ĩrĩ. Agĩcooka akĩũria aarĩ ũ na nĩ atĩa ekĩte.

34 Andũ amwe thĩinĩ wa kĩrĩndĩ maanagĩrĩra makoiga ũũ na arĩa angĩ makoiga ũũ; na tondũ mũnene ũcio wa thigari ndangĩamenyire ma ya ũhoru nĩ ũndũ wa mbugĩrĩrio, agĩathana Paũlũ ahingĩrwo nyũmba ya thigari.

35 Hĩndĩ ĩrĩa Paũlũ aakinyire ngathĩ-inĩ kĩrĩndĩ kũu gĩgĩthũka mũno o nginya Paũlũ agĩkuuo nĩ thigari.

36 Kĩrĩndĩ kĩrĩa kĩamuumĩte thuutha kĩanagĩrĩra gĩkoiga atĩrĩ, "Mweheriei!"

Paũlũ Kwarĩria Kĩrĩndĩ

37 Rĩrĩa thigari ciarĩ o hakuhi gũtoonyia Paũlũ nyũmba ya thigari-rĩ, akĩũria mũnene wacio atĩrĩ, "Nĩũkũnjĩtikĩria ngwĩre ũndũ?"

Nike mũnene ũcio akĩmũũria atĩrĩ, "Wee anga nĩwaragia Kĩyunani?"

38 Githĩ we tiwe Mũmisiri ũrĩa wambĩrĩrie ngũĩ hĩndĩ ĩmwe, na ũgĩtongoria itoi ngiri inya, mũkiumagara nacio mũgĩthĩ werũ-inĩ?"

39 Paũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Nĩ ndĩ Mũyahudi wa kuma Tariso, bũrũri wa Kilikia, na itũũra rĩrĩa ndaciarĩrwo rĩrĩ igweta. Ndagũthaita, reke njarĩrie andũ aya."

40 Paũlũ aarĩkia kũheo rũũtha nĩ mũnene ũcio wa thigari, akĩrũgama ngathĩ-inĩ agĩkĩria kĩrĩndĩ kũu na moko. Rĩrĩa kĩrĩndĩ gĩakirire, agĩkĩarĩria na rũthiomi rwa Kĩhibirania. Agĩkũira atĩrĩ:

22

1 "Ariũ a Baba, o na inyuĩ maithe makwa, thikĩrĩria inyũyarĩrĩria."

2 Rĩria maaiguire akĩmaarĩria na rũthiomi rwa Kĩhibirania-rĩ, magĩkira ki.

Hĩndĩ ĩyo Paũlũ akiuga atĩrĩ,

3 “Nĩ ndĩ Mũyahudi, wa gũciarĩrwo Tariso itũũra rĩa bũrũri wa Kilikia, no ndaarereirwo itũũra-inĩ rĩrĩ. Nĩndathomithirio wega nĩ Gamalieli ũhoru wa watho wa maithe maitũ, na ndaarĩ na kĩyo kĩa maũndũ ma Ngai o ta ũria inyuĩ inyuothe mũtariĩ ũmũthĩ.

4 Nĩndanyariiraga arũmĩrĩri a Njĩra ĩno o nginya magakua na nganyiita arũme na andũ-a-nja ngamaikia njeera,

5 o ta ũria mũthĩnjĩri-Ngai ũria mũnene na Kĩama gĩothe gĩa athuuri o nao mangĩheana ũira ũcio. O na nĩmaheire marũa ndwarĩre andũ ao kũu Dameski, na nĩ ngĩthĩ kuo nganyiite andũ acio ndĩmarehe Jerusalemu nĩguo maherithio.

6 “Ta thaa thita ndĩ hakuhĩ gũkinya Dameski-rĩ, o rĩmwe gũkĩgĩa ũtheri mũnene woimire igũrũ, nague ũkĩnjarĩra mũena yothe.

7 Ngĩgwa thĩ, na ngĩgua mũgambo mũnene ũkĩnjarĩria, ũkĩnjĩra atĩrĩ, ‘Saũlũ! Saũlũ! ũnyariiraga nĩkĩ?’

8 “Na nĩ ngĩũria atĩrĩ, ‘Wee nĩ we ũ, Mwathani?’

“Nake akĩnjookeria atĩrĩ, ‘Nĩ nĩ Jesũ wa Nazarethi, ũria ũranyariira.’

9 Nao andũ arĩa twarĩ nao nĩmoonire ũtheri ũcio, no matiaataũkĩrwo nĩ mũgambo wa ũcio wanjaragĩria.

10 “Na nĩ ngĩũria atĩrĩ, ‘Mwathani ngwĩka atĩa?’

“Nake Mwathani akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Ūkĩra ũtoonye Dameski. Kũu nĩkuo ũrĩrĩrwo maũndũ marĩa mothe wathĩrĩrwo gwĩka.’

11 Na rĩrĩ, andũ arĩa twarĩ nao makĩnyũita guoko makĩndwara Dameski, tondũ ũkengu wa ũtheri ũcio nĩwandũite mũtumumu.

12 “Mũndũ wetagwo Anania nĩookire kũnyona, na aarĩ mũndũ weamũrĩre Ngai na ũndũ wa kũrũmia watho, na nĩaheetwo gĩtĩo nĩ Ayahudi othe arĩa maatũũraga kũu.

13 Agĩũka na akĩrũgama hakuhĩ na nĩ akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Mũrũ wa ithe witũ Saũlũ, cooka kuona!’ Na hĩndĩ o ro ĩyo ngĩhota kũmuona.

14 “Agĩcooka akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Ngai wa maithe maitũ nĩagũthuurĩte nĩguo ũmenye wendi wake na wone Ūria Mũthingu, o na ũigue ciugo kuuma kanua gake.

15 Nĩũgũtuĩka mũira wake kũrĩ andũ othe wa kũmoimbũrĩra ũria wonete na ũria ũiguĩte.

16 Rĩu nĩ kĩ wetereire? Ūkĩra, ũbatithio na ũthambio mehia maku, ũgĩkayagĩra rĩtwa rĩake.’

17 “Hĩndĩ ĩrĩa ndaacookire Jerusalemu, ndĩ hekarũ-inĩ ngĩhooya nĩndagĩire na iringi,

18 ngĩkĩona Mwathani akĩaria, nake akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Ũkĩra narua uume Jerusalemu, tondũ matiigwĩtikĩra kumbũrĩrwo ũhoro wakwa nĩwe.’

19 “Na nĩ ngĩcookia atĩrĩ, ‘Mwathani, andũ aya nĩmooĩ atĩ ndoimaga thunagogi ĩmwe ngathĩ ĩrĩa ĩngĩ nĩguo nyiitithie na hũũre andũ arĩa magwĩtikĩtie.

20 Na rĩrĩa Stefano mũira waku aaitirwo thakame, ndaarũngĩ ho ngĩtikĩra ũndũ ũcio wĩkwo, na ngaikaria nguo cia andũ arĩa maamũũragire.’

21 “Nake Mwathani akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Thĩ, tondũ nĩngũgũtũma kũndũ kũraya kwa andũ-a-Ndũrĩ.’”

Paũlũ, Raiya wa Roma

22 Kĩrĩndĩ kũ gĩgĩthikĩrĩa Paũlũ o nginya rĩrĩa oigire ũguo. Hĩndĩ ĩyo gĩkĩaria na mũgambo mũnene kĩanĩrĩire, atĩrĩ, “Mweherieĩ thĩ! Ndagĩrĩrwo nĩgũtũra muoyo!”

23 Na rĩrĩa kĩanagĩrĩa gĩgĩteaga nguo ciakĩo na gĩkĩũmbũraga rũkũngũ,

24 mũnene ũcio wa mbũtũ agĩathana Paũlũ aingĩrio nyũmba ya thigari. Ningĩ agĩathana atĩ Paũlũ ahũrwo iboko na orio ciũria nĩguo kũmenyeke kĩrĩa gĩatũmaga andũ mamugĩrĩrie ũguo.

25 Na rĩrĩa maamũkomagia mamũhũũre-rĩ, Paũlũ akĩũria mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe warũngĩ hau atĩrĩ, “Watho nĩwĩtikĩrĩtie mũhũũre raiya wa Roma na kĩboko atanyiitĩkanĩte na ihĩtia?”

26 Rĩrĩa mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe aaguire ũguo, agĩthĩ kũrĩ mũnene wa mbũtũ, akĩmũhe ũhoro ũcio. Nake akĩmũũria atĩrĩ, “Rĩu ũgwĩka atĩa? Mũndũ ũyũ nĩ raiya wa Roma.”

27 Mũnene ũcio wa mbũtũ agĩthĩ kũrĩ Paũlũ, akĩmũũria atĩrĩ, “Ta njĩra atĩrĩ, wee ũrĩ raiya wa Roma?”

Nake akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ĩ, ndĩ raiya wa Roma.”

28 Nake mũnene ũcio wa mbũtũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndarĩhire thogora mũnene nĩgeetha ndũike raiya wa Roma.”

Nake Paũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, “No nĩ ndaaciarirwo ndĩ raiya wa Roma.”

29 Nao andũ arĩa meendaga kũmũũria ciũria magĩtigana nake o rĩmwe. Mũnene ũcio wa mbũtũ we mwene akĩmaka aamenya atĩ nĩoheete Paũlũ na mĩnyororo, na aarĩ raiya wa Roma.

Paũlũ Kũrũgama Mbere ya Kĩama

30 Mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire, nĩgũkorwo mũnene ũcio wa mbũtũ nĩeendaga kũmenya wega kĩrĩa Ayahudi maathitangagĩra Paũlũ, akĩmuohora na agĩathana athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri othe a Kĩama magomane. Agĩcooka akĩrehe Paũlũ, na akĩmũrũgamia mbere yao.

23

1 Nake Paũlũ agĩkũũrĩra athuuri a Kĩama kũ maithe akĩmeera atĩrĩ, “Ariũ a Baba, nĩndungatĩire Ngai ndĩ na thamiri ĩtarĩ ũcuuke nginya mũthenya wa ũmũthĩ.”

2 Nake Anania mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene, agĩatha andũ arĩa maarũgamĩte hakuhi na Paũlũ mamũringe kanua.

3 Hĩndĩ ĩyo Paũlũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Wee rũthingo rũrũ rũhakĩtwo mũnyũ mwerũ, we nĩwe ũkũringwo nĩ Ngai! Ũikarĩte hau ũndũire ciira kũringana na watho, no wee ũkaregana na watho, ũgaathana atĩ ningwo!”

4 Nao andũ arĩa maarũgamĩte hakuhi na Paũlũ makĩmũũria atĩrĩ, “Anga nĩũkũmĩrĩria kũruma mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene?”

5 Nake Paũlũ akĩmacookeria atĩrĩ, “Ariũ a Baba, ndikũmenyete atĩ ũcio nĩwe mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene; nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: ‘Ndũkanaarie ũũru igũrũ rĩa mũnene wa andũ anyu.’”

6 Na rĩrĩ, Paũlũ aamenya atĩ amwe ao maarĩ Asadukai, na arĩa angĩ Afarisai, akĩanĩrĩra Kĩama-inĩ kũu, akiuga atĩrĩ, “Ariũ a Baba, nĩ ndĩ Mũfarisai, na njarĩtwo nĩ Mũfarisai. Ndĩraciirithio nĩ ũndũ wa kĩrĩgĩrĩro gĩakwa gĩa kũriũkio kwa arĩa akuũ.”

7 Rĩrĩa oigire ũguo, gũkĩgĩa na ngarari gatagatĩ ka Afarisai na Asadukai, nakĩo kĩũngano kũu gĩkĩamũkana.

8 (Asadukai moigaga gũtirĩ ũriũkio, na gũtirĩ araike, o na kana maroho, no Afarisai nĩmetĩkĩtie maũndũ macio mothe.)

9 Gũkĩgĩa na ngũĩ nene, nao arutani a watho amwe arĩa maarĩ Afarisai makĩrũgama na makĩaria megũmĩire mũno, makiuga atĩrĩ, “Ithuĩ tũtirona ũũru wa mũndũ ũyũ. ĩ kũngĩkorwo nĩ roho kana mũraika ũmwarĩire?”

10 Nacio ngarari ikĩneneha mũno, o nginya mũnene wa mbũtũ akĩigua guoya nĩkuona ta Paũlũ angĩtarũrangwo tũcunjĩ nĩo. Agĩatha mbũtũ cia thigari ciikũrũke, imweherie harĩo na hinya, na imũtware nyũmba ya thigari.

11 Ũtukũ ũrĩa warũmĩrĩire, Mwathani akĩrũgama hakuhi na Paũlũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Wĩyũmĩrĩrie! O ũguo ũheanite

ũhoro wakwa gũkũ Jerusalemu, noguo ũkaũheana kũu Roma.”

Ithugunda rĩa Kũũraga Paũlũ

12 Rũciinĩ rũrũ rũngĩ, Ayahudi makĩgĩa na ndundu na makĩhĩta mwĩhĩtwa matikaarĩe kana manyue matooragĩte Paũlũ.

13 Andũ arĩa maathugundĩte ndundu ñyo maarĩ makĩria ya mĩrongo ñna.

14 Magĩthiĩ kũrĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri makĩmeera atĩrĩ, “Ithuĩ nĩtwĩhĩtite mwĩhĩtwa wa kwaga kũria kĩndũ kana kũnyua nginya tũũrage Paũlũ.

15 Na rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ hamwe na Kĩama gĩa Athuuri ũriai mũnene wa mbũtũ amũrehe mbere yanyu, mwĩtuĩte ta mũrenda gũtuĩria wega ũhoro wa ciira wake. Ithuĩ nĩtwĩhaarĩrie kũmũũraga atanakinya haha.”

16 No rĩria mwanake wa mwarĩ wa nyina na Paũlũ aaiguire ũhoro wa ithugunda rĩu, agĩthiĩ nyũmba ya thigari akĩira Paũlũ.

17 Hĩndĩ ñyo Paũlũ agĩta ũmwe wa anene a thigari igana rĩmwe, akĩmwĩra atĩrĩ, “Twaru mwanake ũyũ kũrĩ mũnene wa mbũtũ; arĩ na ũndũ arenda kũmwĩra.”

18 Nĩ ũndũ ũcio mũnene ũcio akĩmuoya, akĩmũtwara kũrĩ mũnene wa mbũtũ.

Mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe akĩmwĩra atĩrĩ, “Paũlũ, ũria muohe nĩandũmanĩire anjũira ndeehe mwanake ũyũ kũrĩ we tondũ arĩ na ũndũ arenda gũkwĩra.”

19 Mũnene ũcio wa mbũtũ akĩnyũita mwanake ũcio guoko, akĩmũtwara keeheri-inĩ, akĩmũũria atĩrĩ, “Nĩ atĩa ũrenda kũnjũra?”

20 Nake mwanake ũcio akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ayahudi nĩmaiguaniire makũũrie ũmarehere Paũlũ nĩguo arũgame mbere ya kĩa rũciũ, metuĩte ta marendu gũtuĩria ũhoro wake wega.

21 Ndũgetĩkĩre ũguo marendu, tondũ andũ makĩria ya mĩrongo ñna ao mamuoheirie njĩra-inĩ. Nĩmehĩtite mwĩhĩtwa wa kwaga kũria kana kũnyua nginya mamũũrage. Na rĩrĩ, nĩmehaarĩrie, metereire wĩtĩkĩre ihooya rĩa.”

22 Nake mũnene ũcio wa mbũtũ akĩira mwanake ũcio athiĩ, na akĩmũkaania, akĩmwĩra atĩrĩ, “Ndũkeere mũndũ o na ũrĩkũ atĩ nĩũnginyĩrie ũhoro ũcio.”

Paũlũ Gũtwarwo Kaisarea

23 Mũnene ũcio wa mbũtũ agĩcooka agĩta anene aake eerĩ a thigari igana rĩmwe akĩmaatha atĩrĩ, “Haarĩriai gĩkundi gĩa thigari magana meerĩ, na thigari mĩrongo

mūgwanja iria ithiiga ihaicite mbarathi, na thigari magana meerī iria ithiiga ikuūite matimū, nīguo mathiī Kaisarea thaa ithatū cia ūtukū.

²⁴ Na ningī mūhaarīrie mbarathi cia gūkuua Paūlū atwarwo kūrī Felike ūrīa barūthi hatarī na ūgwati.”

²⁵ Agīcooka akīandīka marūa ūū:

²⁶ Nī nī Kilaudio Lisia,

Kūrī mūgaathe Barūthi Felike:

Nīndakūgeithia.

²⁷ Mūndū ūyū aranyititwo nī Ayahudi na mararī hakuhī kūmūūraga, no ndīrathīī na thigari ciakwa ndīramūthara, nīgūkorwo nīndīramenyete atī nī raiya wa Roma.

²⁸ Nīndīrendaga kūmenya kīrīa maramūthitangagīra, na nī ūndū ūcio ndīramūtware Kīama-inī kīao.

²⁹ Ndīrakora atī athitangūrwo maūndū makoniī watho wao, no hatirarī ūndū acuukīrwo ūngīratūmire atuīrwo kūrāgwo kana kuohwo.

³⁰ Rīrīa ndīramenyithirio atī kūrārī na ithugunda rīa kūrāga mūndū ūcio, ndīramūtūma kūrī we o hīndī ūyo. Ndīracooka ndīraatha andū acio mamūthitangīte makūrehere thitango īrīa mamūthitangīre.

³¹ Nī ūndū ūcio thigari ikōya Paūlū ūtukū o ta ūrīa ciathitwo, ikīmūtware o nginya Antipatiri.

³² Naguo mūthenya ūyū ūngī igītiga thigari iria ciathiga ihaicite mbarathi ithīī nake, nacio igīcooka nyūmba ciao.

³³ Thigari icio cia mbarathi ciakinya Kaisarea, ikīnengera barūthi marūa na ikīneana Paūlū kūrī we.

³⁴ Nake barūthi aathoma marūa, akīūrīa kūrīa Paūlū oimīte. Rīrīa aamenyire atī oimīte Kīlīkia,

³⁵ akīmwīra atīrī, “Ngaathikīrīria ciira waku andū arīa magūthitangīte mooka.” Agīcooka agīathana Paūlū aikare arangīritwo kū nyūmba-inī ya ūthamaki ya Herode.

24

Paūlū Kūrūgama Mbere ya Felike Acirithio

¹ Na rīrī, thuutha wa mīthenya ītano, Anania, mūthīnjīri-Ngai ūrīa mūnene, agīkūrūka agīthīī Kaisarea marī na athuuri amwe na wakiri wetagwo Teritulo, na makīrehe thitango ciao cia gūkīrīra Paūlū kūrī barūthi.

² Rīrīa Paūlū eetirwo thīnī, Teritulo akīambīrīria kūmūthitanga mbere ya Felike, akiuga atīrī: “Nītūkeneire

ihinda iraaya rĩa thayũ tũrĩ rungu rwaku, na ũũgĩ waku wa kuona na kabere nĩũgarũrĩte maũndũ marĩa mooru magatuĩka mega bũrũri-inĩ ũyũ.

³ Kũndũ guothe na maũndũ-inĩ mothe, wee mũgaathe Felike, nĩtwamũkĩrĩte ũndũ ũyũ tũrĩ na ngaatho nene.

⁴ No nĩgeetha ndigakũnogie makĩria, nĩngũkũũria na gĩtũo ũtũthikĩrĩrie hanini.

⁵ “Nĩtuonete mũndũ ũyũ arĩ mũndũ wa kũrehe thĩina, na nĩarehete ngũĩ gatagatĩ-inĩ ka Ayahudi kũndũ guothe thĩinĩ wa thĩ. We nĩ mũtongoria wa gĩkundi kĩrĩa gĩitagwo Anazari,

⁶ na ningĩ nĩageragia gũthaahia hekarũ; nĩ ũndũ ũcio tũkĩmũnyiita. (Na nĩtũngĩamũtuĩrĩire kũringana na watho witũ.

⁷ No Lisia, mũnene ũcio wa mbũtũ agĩũka akĩmũruta moko-inĩ maitũ na hinya akĩmweheria, na agĩathana athitangi aake moke kũrĩ wee.)

⁸ Wee mwene wamũũrangia nĩũkũmenya ma ya ũhoru ũyũ wothe tũmũthitangĩire.”

⁹ Nao Ayahudi makĩnyiitanĩra na thitango ĩyo, makiuga atĩ maũndũ macio maarĩ ma ma.

¹⁰ Rĩrĩa barũthi aaheneirie Paũlũ na moko aarie-rĩ, Paũlũ oigire atĩrĩ, “Nĩnjũũ atĩ nĩũkoretwo ũrĩ mũtui ciira wa rũrĩrĩ rũrũ ihinda rĩa mũaka mũingĩ, nĩ ũndũ ũcio nĩngwĩyarĩrĩria ngenete.

¹¹ Nĩ ũndũ mũhũthũ harĩwe kũmenya atĩ ti makĩria ma mũthenya ikũmi na ĩrĩ ĩthirĩte kuuma ndambata Jerusalemu kũhooya Ngai.

¹² Andũ arĩa maathitangĩte matianyoniire ngĩkararania na mũndũ o na ũrĩkũ hekarũ-inĩ, kana ngĩtũma kĩrĩndĩ kĩgĩe na ngũĩ thunagogi-inĩ, o na kana handũ hangĩ o hothe itũũra-inĩ.

¹³ Na matingĩhota kuonania ihooto harĩwe cia thitango icio maathitangĩire.

¹⁴ No rĩrĩ, nĩngwĩtikĩra atĩ nĩhooyaga Ngai wa maithe maitũ ndĩ mũrũmĩrĩri wa Njĩra ĩyo, o ĩyo metaga ya gĩkundi kĩa nyamũkano. Nĩ nĩnjĩtikĩtie maũndũ mothe marĩa megĩ Watho na marĩa mandĩkitwo mabuku-inĩ ma Anabii,

¹⁵ na ndĩ na kũrĩgĩrĩro thĩinĩ wa Ngai o ta kĩrĩa andũ aya marĩ nakĩo, atĩ nĩgũgakorwo na kũriũka kwa andũ arĩa athingu na arĩa aaganu.

¹⁶ Nĩ ũndũ ũcio nĩndĩrutaganĩria hĩndĩ ciothe kũiga thamiri yakwa ĩtarĩ na ũcuuke mbere ya Ngai na mbere ya andũ.

17 “Thuutha wa gũkorwo itarĩ kuo mĩaka mĩingĩ, nĩndokire Jerusalemu nĩgeetha ndeethere andũ akwa iheo nĩ ũndũ wa athĩni na ndute maruta nĩ ũndũ wa Ngai.

18 Na rĩrĩa ndarũmbũyanagia na maũndũ macio nĩmangorire kũu hekarũ-inĩ ndĩtheretie. Gũtiarĩ na gĩkundi kĩa andũ ndaarĩ na kĩo, o na kana ngĩkorwo ngĩruta thĩina.

19 No nĩ kũrĩ Ayahudi a kuuma bũrũri wa Asia arĩa magĩrĩrwo nĩgũkorwo marĩ haha mbere yaku na maathitange angĩkorwo nĩ marĩ ũndũ mangĩnjuukĩra.

20 Akorwo ti ũguo, aya marĩ haha nĩmagĩrĩrwo moige ihĩtia rĩrĩa maanyonire narĩo rĩrĩa ndaarũgamire mbere ya Kĩama,

21 tiga ũkorirwo nĩ ũndũ ũyũ ũmwe ndanĩrĩire rĩrĩa ndaarũngĩ mbere yao ngiuga atĩrĩ: ‘Ũmũthĩ ndũgamĩte mbere yanyu njiirithio nĩ ũndũ nĩnjĩrĩgĩrĩire ũhoru wa kũriũka kwa arĩa akuũ.’ ”

22 Nake Felike, nĩ ũndũ nĩamenyete wega ũhoru wa Njĩra ĩyo, agĩtĩria ciira. Akiuga atĩrĩ, “Hĩndĩ ĩrĩa Lisia, ũcio mũnene wa mbũtũ agooka-rĩ, nĩguo ngaatua ciira waku.”

23 Agĩatha mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe aige Paũlũ arĩ mũrangĩre, no amũhe wĩyathi mũnini na etĩkĩrie arata aake marũmbũye mabata make.

24 Na rĩrĩ, thuutha wa mĩthenya mĩnini, Felike agĩũka marĩ na mũtumia wake Dirusila, ũrĩa warĩ Mũyahudi mũtumia. Agĩtũmanĩra Paũlũ, na akĩmũthikĩrĩria akĩaria ũhoru wa wĩtkio thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

25 Rĩrĩa Paũlũ aaragia ũhoru wa ũthingu, na wa kwĩgĩrĩrĩria merĩrĩria ma mwĩrĩ, o na wa ciira ũrĩa ũgooka, Felike akĩigua etigĩra, akiuga atĩrĩ, “Nĩ ũguo! Rĩu no ũthĩi. Rĩrĩa ndĩrĩgĩa na ihinda rĩagĩrĩire, nĩndĩgũtũmanĩra ũũke.”

26 Ihinda-inĩ o rĩu no ehokaga atĩ Paũlũ nĩangĩamũheire ihaki, na nĩ ũndũ ũcio nĩaikaraga akĩmũtũmanagĩra, akaaria nake.

27 Hĩndĩ ĩrĩa mĩaka ĩrĩ yathirire-rĩ, Porikio Fesito agĩcooka ithenya rĩa Felike, no tondũ Felike nĩendaga gũkenia Ayahudi, agĩtiga Paũlũ njeera.

25

Paũlũ Kũrũgama Mbere ya Fesito

1 Na rĩrĩ, mĩthenya ĩtatũ yathira thuutha wa Fesito gũkinya kũu bũrũri-inĩ, akiuma Kaisarea akĩambata agĩthĩi Jerusalemu.

² Nao athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na atongoria a Ayahudi magĩũka harĩ we, makĩmwĩra maũndũ marĩa Paũlũ aathi-tangĩirwo.

³ Nĩmahĩkire gũthaitha Fesito atĩ nĩ ũndũ wa wega wake kũrĩ o etĩkĩre Paũlũ atwarwo Jerusalemu, nĩgũkorwo nĩmahaaragĩria kũmuoheria njĩra-inĩ mamũũrage.

⁴ Nike Fesito akĩmacookeria atĩrĩ, “Paũlũ ahingĩirwo Kaisarea, na nĩ nĩngũcooka kuo o narua.

⁵ Tondũ ũcio no tũthĩĩ na atongoria amwe anyu nĩgeetha mathĩĩ magathitangĩre mũndũ ũcio kuo, angĩkorwo nĩ harĩ ũndũ mũũru ekĩte.”

⁶ Thuutha wa gũikarania nao kũu ihinda ta rĩa mĩthenya ĩnana kana ikũmi, agũikũrũka, agĩthĩĩ Kaisarea, na mũthenya ũyũ ũngĩ akĩgomithania igooti, na agĩathana Paũlũ arehwo mbere yake.

⁷ Rĩria Paũlũ aakinyire, Ayahudi arĩa maikũrũkĩte ku-uma Jerusalemu makĩmũrigiicĩria, na makĩmũthitangĩra maũndũ maingĩ mooru, marĩa matangĩahotire kuonania atĩ nĩ ma ma.

⁸ Nike Paũlũ akĩyiarĩrĩria, akiuga atĩrĩ: “Nĩ ndirĩ ũndũ njĩkĩte ũreganĩte na watho wa Ayahudi, o na kana wa hekarũ o na kana wa Kaisari.”

⁹ Nike Fesito, akĩenda gũkenia Ayahudi akĩũria Paũlũ atĩrĩ, “Wee nĩ ũkwenda kwambata ũthĩĩ Jerusalemu ngagũciirithĩrie kuo nĩ ũndũ wa maũndũ maya ũthitangĩirwo?”

¹⁰ Nike Paũlũ agĩcookia atĩrĩ, “Rĩu ndũgamĩte igooti-inĩ rĩa Kaisari, harĩa njagĩrĩirwo nĩ gũciirithĩrio. Nĩ ndihĩĩrie Ayahudi, o ta ũria wee mwene ũmenyete o wega.

¹¹ No rĩrĩ, angĩkorwo ndĩ na ihĩtia rĩa gwĩka ũndũ o wothe wa gũtũma njũragwo-rĩ, ndingĩrega gũkua. No angĩkorwo maũndũ marĩa thitangĩirwo nĩ Ayahudi aya ti ma ma-rĩ, gũtikĩrĩ mũndũ ũrĩ na gĩtũmi gĩa kũũneana kũrĩ o. Ndacookia ciira riiko kũrĩ Kaisari!”

¹² Thuutha wa Fesito gũcookania ndundu na kĩaama gĩaake, akiuga atĩrĩ, “Wacookia ciira riiko kũrĩ Kaisari na kũrĩ Kaisari nĩkuo ũgũthĩĩ!”

Fesito Kũmenyithia Mũthamaki Agiripa Ũhoru

¹³ Mĩthenya mĩnini yathira Mũthamaki Agiripa na Berinike magĩũka kũu Kaisarea kũnyiita Fesito ũgeni.

¹⁴ Na tondũ nĩmaikaraga kũu mĩthenya mĩngĩ-rĩ, Fesito akĩhe mũthamaki ũcio ũhoru wa ciira wa Paũlũ, akĩmwĩra atĩrĩ, “Gũkũ kũrĩ na mũndũ watigirwo nĩ Felike arĩ muohe.

¹⁵ Rĩria ndaathiire Jerusalemu-rĩ, athĩnjĩri-Ngai arĩa anene na athuuri a Ayahudi nĩmamũthitangire, na makĩnjũũria ndĩmũtuĩre.

16 “Na nĩ ngĩmeera atĩ ti mũtugo wa andũ a Roma kũneana mũndũ o wotho ataambĩte kũng’ethanĩra na andũ arĩa mamũthitangĩte na kũheo mweke wa kwĩyarĩrĩa ũhoroinĩ ũrĩa athitangĩrwo.

17 Rĩrĩa tuokire nao gũkũ, ndiaikaririe ciira ũcio, no ndaarookire kũgomithania igooti na ngĩathana mũndũ ũcio areehwo.

18 Rĩrĩa andũ arĩa maamũthitangĩte maarũgamire kwaria, matiamũthitangĩre ũndũ o na ũmwe mũuru ta ũrĩa nderĩgĩrĩre.

19 No handũ ha ũguo, o maarĩ na maũndũ mamwe maakararanagia nake makoniĩ ũhoru wa ndini yao na makoniĩ ũhoru wa mũndũ wakuĩte wetagwo Jesũ ũrĩa Paũlũ oigaga atĩ arĩ muoyo.

20 Nĩndarigirwo nĩ ũrĩa ingĩtuĩria maũndũ ta macio; nĩ ũndũ ũcio ngĩmũũria kana no eende gũthĩ Jerusalemu agaciirithĩrio maũndũ macio aathitangĩrwo kuo.

21 Rĩrĩa Paũlũ aacookirie ciira riiko etererio itua rĩa Mũthamaki-rĩ, ngĩathana ahingĩrwo nginya rĩrĩa ingĩahotire kũmũtwarithia kũrĩ Kaisari.”

22 Hĩndĩ ĩyo Agiripa akĩra Fesito atĩrĩ, “No nyende kwĩguĩra mũndũ ũcio akĩria.”

Nake Fesito agĩcookia atĩrĩ, “Nĩũkamũigua rũciũ.”

Paũlũ Kũrũgama mbere ya Agiripa

23 Mũthenya ũyũ ũngĩ, Agiripa na Berinike magĩũka marĩ na mwago mũnene na magĩtoonya nyũmba ya gũciirĩrwo marĩ hamwe na anene a thĩgari o na athuuri a itũũra arĩa maarĩ igweta. Nake Fesito agĩathana Paũlũ areehwo.

24 Fesito akiuga atĩrĩ, “Mũthamaki Agiripa na andũ arĩa othe mũrĩ na ithuĩ haha, nĩmũkuona mũndũ ũyũ! Nĩwe mũingĩ wotho wa Ayahudi wanjũũririe, ndĩ kũu Jerusalemu na ndĩ gũkũ Kaisarea, ngaciire ũhoru wake, ũkĩanĩrĩa ũkiugaga atĩ ndagĩrĩrwo nĩgũtũũra muoyo rĩngĩ.

25 No nĩ nĩndonire atĩ ndarĩ ũndũ eekĩte wa gũtũma ooragwo, no tondũ nĩacookirie ciira riiko kũrĩ Mũthamaki, ngĩtua itua rĩa kũmũtũma Roma.

26 No ndirĩ na ũndũ mũna ingĩandĩkĩra Mũthamaki Mũgaathe igũrũ rĩake. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ndamũrehe mbere yanyu inyuothe, na makĩria mbere yaku wee Mũthamaki Agiripa, nĩgeetha ũhoru ũyũ warĩkia gũtuĩrio, ngĩe na ũndũ ingĩandĩka.

27 Nĩgũkorwo ndikuona kwagĩrĩre gũtũma mũndũ muohe itekuonania maũndũ marĩa athitangĩrwo.”

26

1 Nake Agiripa akĩira Paũlũ atĩrĩ, “Ūrĩ na rũũtha rwa kwĩyarĩrĩria.”

Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ agĩtambũrũkia guoko, akĩambĩrĩria kwĩyarĩrĩria, akiuga atĩrĩ,

2 “Mũthamaki Agiripa, nĩngũigua ndĩ mũtũku kũrũgama mbere yaku ũmũthĩ ndiyarĩrĩrie igũrũ rĩa maũndũ mothe marĩa thitangĩrwo nĩ Ayahudi,

3 na makĩria nĩ tondũ wee nĩũũĩ mĩtugo yothe ya Ayahudi na maũndũ marĩa makararanagĩria. Nĩ ũndũ ũcio nĩndakũhooya ũũthikĩrĩrie ũtegũthethũka.

4 “Ayahudi othe nĩmooĩ ũrĩa ndũũrĩte kuuma ndĩ mwana, kuuma kĩambĩrĩria kĩa mũtũũrĩre wakwa ndĩ bũrũri-inĩ wakwa kĩũmbe, o na ndĩ Jerusalemu.

5 Nĩmanjũũĩ hĩndĩ ndaaya, na mangĩenda, no maheane ũira wakwa, atĩ kũringana na watho ndaatũũrĩte ndĩ Mũfarisai, ndĩrutaniĩrie na kĩyo kũrũmia maũndũ mothe ma ndini iitũ.

6 Na rĩrĩ, ndũgamĩte haha ũmũthĩ njiirithio nĩ ũndũ wa kwĩrĩgĩrĩra kĩranĩro kĩrĩa Ngai eerĩire maithe maitũ.

7 Kĩranĩro kũ no kĩo mĩhĩrĩga rĩa iitũ ikũmi na rĩrĩ rĩrĩgagĩrĩra kuona gĩkĩhingio, rĩrĩa itungatagĩra Ngai na kĩyo ũtukũ na mũthenya. Na rĩrĩ, wee Mũthamaki, Ayahudi maathitangĩte nĩ ũndũ wa kwĩrĩgĩrĩro kũ.

8 Nĩ kĩĩ kĩngĩtũma mũndũ o na ũrĩkũ wanyu atue atĩ nĩ ũndũ ũtangĩtĩkio, atĩ Ngai nĩariũkagia arĩa akuũ?

9 “O na nĩ nĩndaiguithĩtio atĩ nĩndagĩrĩrwo nĩ gwĩka ũrĩa wothe ingĩahotire ndegane na rĩtwa rĩa Jesũ wa Nazarethi.

10 Na ũguo nĩguo ndeekire kũu Jerusalemu. Ngĩikia andũ aingĩ a arĩa aamũre njeera, heetwo rũũtha nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene, na rĩrĩa andũ acio mooragagwo, nĩndetĩkanagia na ituĩro rĩu.

11 Mahinda maingĩ nĩndathiiaga kuuma thunagogi-inĩ ĩmwe nginya rĩa ingĩ nĩgeetha ndĩmaneane maherithio, na ngageria kũmahatĩrĩria marume Ngai. Na tondũ wa ũrĩa ndaamarakarĩire mũno nĩndathiiaga kũmanyariira o na matũũra-inĩ marĩa manene ma kũngĩ.

12 “Hĩndĩ ĩmwe ndĩ rũgendo-inĩ ta rũu-rĩ, ndaathiiaga Dameski heetwo ũhoti na ngatũmwo nĩ athĩnjĩri-Ngai arĩa anene.

13 Kũrĩ thaa thita cia mũthenya, wee Mũthamaki, ndĩ njĩra-inĩ ngĩona ũtheri mũnene woimĩte igũrũ ũkengete gũkĩra riũa, ũkĩnjarĩra mũena yothe, nĩ na andũ arĩa twarĩ nao.

14 Ithuothe tũkĩgũa thĩ, na nĩ ngĩigua mũgambo ũkĩnjĩra atĩrĩ na rwario rwa Kĩhibirania, ‘Saũlũ, Saũlũ,

ũũnyariiraga nĩkĩ? Nĩ ũndũ ũrĩ hinya harĩwe kũhũũra mĩcengi na haati.'

15 "Na nĩ hĩndĩ ĩyo ngĩũria atĩrĩ, 'Wee nĩwe ũ, Mwathani?'

"Nake Mwathani akĩnjookeria atĩrĩ, 'Nĩ nĩ Jesũ ũrĩa ũnyariiraga.

16 Rĩu ũkĩra ũrũgame na magũrũ maku. Ndaakuumĩrĩra ngwamũre ũtuĩke ndungata na ũtuĩke mũira wa maũndũ marĩa wonete mangoniĩ na marĩa ngũkuonia.

17 Nĩngũkũhonokia kuuma kũrĩ andũ anyu na kuuma kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa ndĩragũtũma kũrĩ o,

18 ũkamahingũre maitho, na ũmagarũre moime nduma-inĩ mathiĩ ũtheri-inĩ, na ũmarute hinya-inĩ wa Shaitani ũmatware kũrĩ Ngai, nĩgeetha maamũkĩre ũrekanĩri wa mehia, na magĩe na handũ gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa matheretio na ũndũ wa kũnjĩtĩkia.'

19 "Nĩ ũndũ ũcio, Mũthamaki Agiripa, ndiigana kwaga gwathĩkĩra kĩoneki kũ kĩoimĩte igũrũ.

20 Ngĩambĩrĩria kũhunjĩria andũ arĩa maarĩ Dameski, ngĩcooka ngĩhunjĩria andũ a kũu Jerusalemu o na a Judea guothe, na andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao. Ndaahunjagia atĩ nĩmagĩrĩrwo nĩ kwĩrira na magarũrũke kũrĩ Ngai, na moonanie kwĩrira kwao na ũndũ wa ciĩko ciao.

21 Kũu nĩkĩo gĩatũmire Ayahudi maanyĩĩtĩre hekarũ-inĩ, na magerie kũnjũraga.

22 No nĩngoretwo ndĩ na ũteithio wa Ngai nginya ũmũthĩ ũyũ, na nĩkĩo nũngiĩ haha nĩguo heane ũira kũrĩ andũ arĩa anini na arĩa anene o ũndũ ũmwe. Ndirĩ ũndũ njugaga makĩria ma ũrĩa anabii na Musa moigĩte atĩ nĩũgekĩka,

23 atĩ Kristũ nĩakanyariirwo, na atuĩke wa mbere kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ, nĩguo ahunjie ũhoru wa ũtheri kũrĩ andũ aake kũmbe o na kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ."

24 Fesito aigua ũguo, akĩmũgũthũkĩra akĩmwĩra atĩrĩ, "Wee Paũlũ nĩkũgũrũka ũgũrũkĩte! Gĩthomo kũu gĩaku kĩingĩ nĩgĩtũmĩte ũgũrũke."

25 Nake Paũlũ akĩmũcookeria atĩrĩ, "Atĩrĩrĩ mũgaathe Fesito, nĩ ndigũrũkĩte. ũndũ ũrĩa ndĩroiga nĩ wa ma na ti ũgũrũki.

26 Mũthamaki nĩoĩ maũndũ maya, na no ndĩmwarĩrie itegwĩtigĩra. Nĩ njũũ atĩ gũtirĩ ũndũ o na ũmwe wa maũndũ maya aagĩte kũmenya, tondũ matiekĩrwo hitho-inĩ.

27 Mũthamaki Agiripa, wee nĩwĩtĩkĩtie anabii? Nĩnjũũ atĩ nĩũmetĩkĩtie."

28 Hĩndĩ ĩyo Agiripa akĩũria Paũlũ atĩrĩ, "Nĩũgwĩciiria atĩ kahinda-inĩ kanini ũguo no ũnjiguithie ndũike Mũkristiano?"

29 Nake Paūlū akīmūcookeria atīrī, “kahinda kanyiihe kana karaihe, ndīrahooya Ngai atī to wee wiki, no o na andū aya angī othe maraathikīrīria ūmūthī, ndenda matuīke ta nī, tiga o mīnyororo īno.”

30 Mūthamaki ūcio agīūkīra marī hamwe na barūthi, na Berinike, na andū arīa maikarīte hamwe nao.

31 Makiuma nyūmba īyo, na rīrīa maaranagīria, makiuga atīrī, “Mūndū ūyū ndarī ūndū ekīte wa gūtūma ooragwo kana ohwo.”

32 Agiripa akīra Fesito atīrī, “Mūndū ūyū nīangīarekererio korwo ndaracooketie ciira riiko kūrī Kaisari.”

27

Paūlū kwambīrīria Rūgendo rwa gūthīi Roma

1 Na rīrīa gwatuirwo atī nītūkūhaica marikabu tūthīi Italia, Paūlū na andū arīa angī mooheetwo makīneanwo kūrī mūnene-wa-thigari-igana rīmwe, warī wa mbūtū ya Agusito, wetagwo Juliasi.

2 Tūkīhaica marikabu yoimīte Aduramutio īrīa yakirie gūthīi icukīro-inī cia marikabu iria ciarī ndwere-inī cia iria rīrīa inene būrūri-inī wa Asia, na ithuī tūkīambīrīria rūgendo tūgīthīi. Nake Arisitariko, Mūmakedonia woimīte Thesalonike, aarī hamwe na ithuī.

3 Mūthenya ūyū ūngī tūgīkinya Sidoni; nake Juliasi, nī ūndū wa kūiguīra Paūlū tha, akīmwītīkīria athīi kūrī arata aake nīguo mamūhe kīrīa angīabatarire.

4 Twoima kūu tūkīambīrīria rūgendo rīngī, tūgereire mwena ūrīa ūtaarī rūhuho wa Kuporo, tondū huho cioimaga na mwena ūrīa twathiaga.

5 Twaarīkia gūtuīkania iria rīrīa inene rīrīa rīarī gūkuhī na mabūrūri ma Kilikia na Pamufilia tūgīkinya itūūra rīa Mira, būrūri-inī wa Likia.

6 Tūrī kūu mūnene ūcio wa thigari igana rīmwe akīona marikabu ya Alekisanderia yathiiaga Italia, nake agītūhaicia yo.

7 Tūgīthīi kahora ihinda rīa mīthenya mīngī na tūrī na thīna mīngī nginya tūgīkinya gūkuhī na Kinido. Na rīrīa rūhuho rwagiririe tūthīi ūrīa twendaga-rī, tūgīthīi tūgereire mwena ūrīa ūtaarī rūhuho wa Kirete, kūng'ethera Salimone.

8 Nītwathiire na thīna mīngī tūgereire ndwere-inī cia iria rīrīa inene na tūgīkinya handū heetagwo Gīcukīro Kīega, hakuhī na itūūra rīa Lasea.

9 Mahinda maingī nīmathirīte, na gūthīi na marikabu kwarī na ūgwati tondū ihinda rīa Gīathī gīa Kwīhingā

kũrĩa Irio nĩrahĩtũkĩte. Nĩ ũndũ ũcio Paũlũ akĩmataara akĩmeera atĩrĩ,

10 “Athuuri aya, nĩnguona atĩ rũgendo rwitũ nĩ rũgũkorwo na mũtino na rũrehe hathara nene kũrĩ marikabu na mĩrigo o na nginya kũrĩ mĩoyo iitũ yo mĩene.”

11 No mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe, handũ ha gũthikĩrĩa ũrĩa Paũlũ oigaga, aarũmĩrĩre ũtaari wa mũtwarithia wa marikabu o na wa mwene marikabu ĩyo.

12 Tondũ gĩcukĩro kũ gĩtiarĩ kĩega gĩa gũikarwo hĩndĩ ya heho-rĩ, andũ aingĩ magĩtua itua tũthĩ na mbere, twĩhokete gũkinya Foinike, tũikare kuo hĩndĩ ĩyo ya heho. Gĩkĩ kĩarĩ gĩcukĩro kĩa meeri gĩa Kirete, nakĩo kĩang’etheire mwena wa gũthini wa ithũiro, o ũndũ ũmwe na mwena wa gathigathini wa ithũiro.

Kĩhuhũkanio

13 Rĩrĩa rũhuho rumĩte mwena wa gũthini rwambĩrĩrie kũhurutana kahora-rĩ, magĩĩciiria nĩmona kĩrĩa mendaga, na nĩ ũndũ ũcio makĩohora marikabu magĩthĩ magereire hũgũrũrũ-inĩ cia Kirete.

14 Na ihinda rĩtanathiĩ mũno, rũhuho rwa hinya wa kĩhuhũkanio kĩnene rwetagwo “Eurakilo,” rũkĩhurutana rumĩte gĩcigĩrĩa-inĩ kũ.

15 Nayo marikabu ĩkĩnyitwo nĩ kĩhuhũkanio kũ ĩkĩremwo nĩgũthĩ na kũrĩa rũhuho rwoimaga, nĩ ũndũ ũcio tũkĩmĩrekereria ĩtwarwo nĩ rũhuho.

16 Na rĩrĩa twahĩtũkagĩra gacigĩrĩa-inĩ kanini geetagwo Kauda, nĩtwarĩ na thĩna wa kũhaicia gatarũ ga kũhonokia andũ igũrũ wa marikabu.

17 Hĩndĩ ĩrĩa andũ acio maakahaicirie marikabu-inĩ, makĩhĩtũkĩria mĩkanda rungu rwa marikabu yo nyene nĩgeetha mamĩohe wega. Nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra kũhata mũthanga-inĩ wa handũ heetagwo Siriti-rĩ, makĩharũrũkia matanga na makĩrekereria marikabu ĩyo ĩtwarwo o kũrĩa ĩngĩatwarirwo nĩ rũhuho.

18 Nĩtwanyariĩrĩkire mũno nĩ ũndũ wa kĩhuhũkanio kũ o nginya mũthenya ũyũ ũngĩ makĩambĩrĩria gũikia mĩrigo iria-inĩ.

19 Nago mũthenya wa gatatũ makĩambĩrĩria gũikia indo cia wĩra cia marikabu iria-inĩ na moko mao ene.

20 Na rĩrĩa kwaagire kuoneka riũa kana njata ihinda rĩa mũthenya mĩngĩ, nakĩo kĩhuhũkanio gĩgĩthĩ na mbere kũhuhũkania-rĩ, tũkĩrigĩrĩa na kwaga mwĩhoko o wothe wa kũhonoka.

21 Thuutha wa andũ gũikara ihinda iraya matekũrĩa, Paũlũ akĩrũgama mbere yao akĩmeera atĩrĩ: “Andũ aya, nĩ kaba mũngĩetĩkĩrĩre ũtaaro wakwa mwage kuuma Kirete,

hĩndĩ ĩyo nĩmũngĩehonokirie kuumana na ũgwati ũyũ o na hathara ĩno.

²² No rĩrĩ, nĩngũmũthaitha mũthiĩ na mbere kũũmĩrĩria, tondũ gũtirĩ o na ũmwe wanyu ũkũũra; tiga marikabu iiki ĩkwanangĩka.

²³ Ũtukũ ũyũ, mũraika wa Ngai ũrĩa nĩ ndĩ wake na ũrĩa ndungataga nĩarũgamire hakuĩ na nĩ na

²⁴ aanjũira atĩrĩ, 'Paũlũ ndũkae gwĩtigĩra. No nginya ũrũgame mbere ya Kaisari ũciirithio; na rĩrĩ, Ngai tondũ wa wega wake, nĩekũhonokia mũoyo ya andũ arĩa othe ũrĩ nao.'

²⁵ Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ andũ aya, thiĩ na mbere kũũmĩrĩria, nĩgũkorwo ndĩ na wĩtikio thĩinĩ wa Ngai atĩ nĩgũkũhaana o ta ũguo aanjũrĩte.

²⁶ No o na kũrĩ ũguo no nginya tũhate gĩcigĩrĩra-inĩ kĩna."

Marikabu Kwanangĩka

²⁷ Na rĩrĩ, ũtukũ wa mũthenya wa ikũmi na ĩna wakinya, o tũgĩtwarithagio ũũ na ũũ nĩ rũhuho tũtuĩkanĩrie iria rĩrĩa rĩntagwo Adiria-rĩ, ũtukũ gatagatĩ atwarithia a marikabu makĩgereria nĩmakuhĩrĩrie thĩ nyũmũ.

²⁸ Nao makĩoya kĩgeri kĩa ũriku wa maaĩ makĩona atĩ maaĩ maarĩ na ũriku wa buti igana rĩa mũrongo ĩrĩ. Thuutha wa kahinda kanini magĩthima rĩngĩ makĩona atĩ maaĩ maarĩ na ũriku wa buti mũrongo kenda.

²⁹ Nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra tũtikaagũthithio rwaro rwa ihiga, makĩreka nanga inya kuuma mwena wa na thuutha wa marikabu, na makĩhooya gũkĩe.

³⁰ Na rĩrĩa maageragia kũũra moime marikabu-inĩ, atwarithia a marikabu makĩharũrũkia gatarũ ga kũhonokia andũ iria-inĩ, metuĩte atĩ marena kũharũrũkia nanga imwe kuuma mũthia wa na mbere wa marikabu.

³¹ Hĩndĩ ĩyo Paũlũ akĩira mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe hamwe na thigari atĩrĩ, "Andũ aya maga gũikara marikabu-inĩ, inyuĩ mũtingĩhonoka."

³² Nĩ ũndũ ũcio thigari igĩtinia mũkanda ĩrĩa yanyĩtĩte gatarũ ga kũhonokia andũ, makĩreka koore.

³³ Gwakuhrĩria gũkĩa, Paũlũ akĩmathaitha othe marĩe irio, akĩmeera atĩrĩ, "Kwa ihinda rĩa mũthenya ikũmi na ĩna mũthiru, mũkoretwo mũikarĩte o ũguo mwĩimĩte irio, mũteekũrĩa kĩndũ.

³⁴ Rũ ndamũthaitha mũrĩe irio. Nĩmũbatarĩte kũrĩa irio nĩguo imũige muoyo. Gũtirĩ rũcuĩrĩ rwa mũtwe wa mũndũ o na ũmwe wanyu rũkũũra."

³⁵ Aarĩkia kuuga ũguo, akĩoya mũgate, agĩcookeria Ngai ngaatho mbere yao othe. Agĩcooka akĩwenyũranga, akĩambĩrĩria kũrĩa.

³⁶ Nao othe makĩigua momĩrĩria, makĩoya irio makĩrĩa.

³⁷ Ithuothe twarĩ andũ 276 arĩa twarĩ marikabu-inĩ.

³⁸ Rĩrĩa maarĩre makĩhũna, maacookire magĩikia ngano iria-inĩ nĩgeetha marikabu ihũthe.

³⁹ Kwarooka gũkĩa-rĩ, atwarithia matiigana kũmenya bũrũri ũcio, no makĩona gĩcongoco* kĩarĩ na mũthanga hũgũrũrũ-inĩ, magĩiciiria magerie kũhatithia marikabu ho.

⁴⁰ Nao makĩrenga nanga, igĩtigwo iria-inĩ, na o hau makĩohora mĩkanda ĩrĩa yohete thukani.† Magĩcooka makĩhaicia taama ũrĩa wĩkagĩrwo mbere ya marikabu nĩguo ũnyĩite rũhuho, magĩthĩĩ meerekeire hũgũrũrũ-inĩ.

⁴¹ No rĩrĩ, marikabu ĩkĩgũtha mũthanga na ĩkĩhata. Mũthia wa na mbere wayo ũkĩhata na ũkĩrũma biũ, naguo mũthia wa na thuutha ũkiunĩkanga nĩ ũndũ wa kũhũrũrwo nĩ makũmbĩ ma maaĩ.

⁴² Thigari ikĩbanga ciũrage ohwo nĩgeetha gũtikagĩe o na ũmwe wao ũngĩthambĩra oore.

⁴³ No tondũ mũnene ũcio wa thigari igana rĩmwe nĩendaga kũhonokia muoyo wa Paũlũ, agĩcigiria ciĩke ũguo ciabangĩte. Agĩathana atĩ andũ arĩa mangĩahotire gũthambĩra mambe marũũge maaĩ-inĩ mathĩĩ thĩ nyũmũ.

⁴⁴ Nao andũ acio angĩ makinye kuo menyĩĩrĩire mbaũ kana icunjĩ cia marikabu. Ũguo nĩguo andũ othe maakinyire thĩ nyũmũ matarĩ na ũũru.

28

Hũgũrũrũ-inĩ cia Malita

¹ Twaarĩkia gũkinya hũgũrũrũ-inĩ tũtarĩ na ũũru, nĩguo twamenyire atĩ gĩcigĩrĩa kũ gĩetagwo Malita.

² Nao atũũri a gĩcigĩrĩa kũ magĩtuonia ũtugi wa mwanya. Magĩtwakĩria mwaki tondũ nĩ kuoiraga na kwarĩ na heho na magĩtũnyĩita ũgeni ithuothe.

³ Nake Paũlũ akĩoya gĩkundi gĩa tũkũ, na rĩrĩa aatũĩkagĩra riiko-rĩ, ndũira ĩkiumĩra nĩ ũndũ wa ũrugarĩ wa mwaki, ĩkĩoherera guoko-inĩ gwake.

⁴ Rĩrĩa andũ a gĩcigĩrĩa kũ moonire ndũira ĩcuuhĩte guoko-inĩ gwake makĩrana atĩrĩ, “Mũndũ ũyũ no nginya akorwo nĩ mũũragani, nĩgũkorwo o na gũtuĩka nĩahonokire kuuma iria-inĩ, kĩhooito gĩtimwĩtikĩrĩtie atũũre muoyo.”

⁵ Nowe Paũlũ akĩribaribĩra nyoka ĩyo mwaki-inĩ na ndaigana kuona ũndũ mũũru.

* **27:39** Gĩcongoco nĩ handũ iria rĩtoonanyĩte na thĩ nyũmũ, ũndũ marikabu no ĩkuhĩrĩrie thĩ nyũmũ ĩtarĩ na ũgwati, tiga hĩndĩ ya kĩhuhũkanio. † **27:40** Thukani nĩ gĩcunjĩ kĩa mbaũ kana cuuma gĩa kũgata marikabu kana ndege.

⁶ Andũ maataanyaga kuona akĩimba kana agwe o rĩmwe akue, no thuutha wa gweterera hĩndĩ ndaaya, makĩona gũtirĩ ũndũ ũtarĩ wa ndũire ũrekĩka harĩ we, makĩĩricũkwo makiuga atĩ aarĩ ngai.

⁷ Na rĩrĩ, hakuhĩ na hau maarĩ, nĩ kwarĩ na gĩthaka kĩarĩ kĩa mũndũ wetagwo Pabulio, ũrĩa warĩ mũnene wa gĩcigĩrĩra kũu. Nake nĩatũnyĩitire ũgeni gwake, na kwa ihinda rĩa mĩthenya ĩtatũ agĩtũtuga wega arĩ na ũtaana.

⁸ Nake ithe aarĩ ũrĩrĩ arĩ mũrũaru mũrimũ wa kũhiũha mwĩrĩ na kũharwo thakame. Paũlũ agĩtoonya nyũmba kũmuona, na thuutha wa kũmũhoera akĩmũigĩrĩra moko akĩmũhonia.

⁹ Rĩrĩa gwekĩkire ũguo, andũ arĩa angĩ maarĩ arũaru gĩcigĩrĩra-inĩ kũu magĩũka, makĩhonio.

¹⁰ Nĩmatuonirie gĩtũo na njĩra nyingĩ, na rĩrĩa twehaarĩirie gũthĩi magĩtũhe kĩrĩa gĩothe twabataire.

Paũlũ Gũkinya Roma

¹¹ Thuutha wa mĩeri ĩtatũ tũkĩhaica marikabu yaikarĩte kũu gĩcigĩrĩra-inĩ hĩndĩ ya heho. Nayo yarĩ marikabu ya kuuma Alekisanteria na yarĩ na rũũri rwa ngai cia mahatha iria cietagwo Kasitori na Poluke.

¹² Twakinya Sirakusi tũgĩkara kuo ihinda rĩa thikũ ithatũ.

¹³ Twoima kũu tũgĩthĩi tũgĩkinya Regio. Mũthenya ũyũ ũngĩ gũkĩgĩa na rũhuho rwa kuuma mwena wa gũthini, naguo mũthenya ũcio ũngĩ warũmĩrĩire tũgĩkinya Puteoli.

¹⁴ Kũu tũgĩkora ariũ na aarĩ a Ithe witũ amwe, arĩa maatũnyĩitire ũgeni, na magĩtũũria tũikaranie nao ihinda rĩa kiumia kĩgima. Ũguo noguo twacookire tũgĩkinya Roma.

¹⁵ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa maarĩ kũu nĩmaiguĩte atĩ nĩtuokaga, nao magĩũka o nginya ndũnyũ ya Apio, na handũ hetagwo Nyũmba Ithatũ cia Ageni gũtũthaagaana. Nake Paũlũ ona andũ acio, agĩcookeria Ngai ngaatho na akĩigua omĩrĩria.

¹⁶ Rĩrĩa twakinyire Roma, Paũlũ nĩetĩkĩrurio aikare arĩ wiki, arĩ na mũthigari wa kũmũrangĩra.

Paũlũ Kũhunjia Roma arĩ Mũrangĩre

¹⁷ Thuutha wa thikũ ithatũ, Paũlũ agĩta atongoria a Ayahudi mongane hamwe. Rĩrĩa maagomanire, Paũlũ akĩmeera afĩrĩ, “Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o na gũtuĩka ndirĩ ũndũ mũũru njĩkite andũ aitũ kana ngathũkia mĩtugo ya maithe maitũ-rĩ, nĩndanyĩitĩrwo Jerusalemu na ngĩneanwo kũrĩ andũ a Roma.

18 Nao magĩthuthuuria na makĩenda kũndekia tondũ ndiarĩ na ihĩtia rĩa ũgeri wa ngero rĩa gũtũma njũragwo.

19 No rĩrĩa Ayahudi maareganire na itua rĩu, ndirĩ ũndũ ũngĩ ingĩekire tiga gũcookia ciira riiko gwa Kaisari, no ti atĩ ndaarĩ na ũndũ wagũthitangĩra andũ akwa.

20 Kĩu nĩkĩo gĩtũmĩte njũurie tuonane na inyuĩ na twaranĩrie. Njohetwo na mũnyororo ũyũ nĩ ũndũ wa kĩirĩgĩrĩro kĩa andũ a Isiraeli.”

21 Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Ithuĩ tũtirĩ twanyiita marũa magũkoniĩ kuuma Judea, na gũtirĩ mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ ũũkĩte kuuma kuo agatũkinyĩria ũhoru kana akaaria ũndũ mũũru waku.

22 No nĩtũkwenda kũigua woni waku nĩ ũrĩkũ, nĩgũkorwo nĩtũũ atĩ kũndũ guothe andũ nĩmararia magokĩrĩra gĩkundi gĩkĩ.”

23 Nao makĩbanga gũcemanía na Paũlũ mũthenya mũna, na magĩũka kũrĩa aaikaraga marĩ gĩkundi kĩnene gũkĩra mbere. Kuuma rũciinĩ nginya hwaĩ-inĩ akĩmataara na akĩmoimbũrĩra ũhoru wa ũthamaki wa Ngai, na akĩgeria kũmaiguithia ũhoru wa Jesũ kuuma Watho-inĩ wa Musa na kuuma Maandĩko-inĩ ma Anabii.

24 Amwe magĩtũkia ũrĩa aameerire, no angĩ makĩaga gwĩtũkia.

25 Nao makĩaga kũiguithania o ene, na makĩambĩrĩria gũthĩ rĩrĩa maaguire mũthia-inĩ Paũlũ oiga atĩrĩ, “Roho Mũtheru nĩeerire maithe manyu ũhoru wa ma rĩrĩa aaririe na kanua ka Isaia ũrĩa mũnabii, akiuga atĩrĩ:

26 “Thĩ kũrĩ andũ aya, ũmeere atĩrĩ,
“Inyuĩ mũgũtũra mũiguaga, no mũtikamenya ũndũ;
mũgũtũra muonaga, no mũtigakuũkĩrwo.”

27 Nĩgũkorwo ngoro cia andũ aya itirĩ tha;
matũ mao matingĩhota kũigua,
na nĩmahingĩte maitho mao.

Tondũ maahota kuona na maitho mao,
na maigue na matũ mao,
nacio ngoro ciao igĩe na ũmenyo,
nao manjookerere, na nĩ ndĩmahonie.’

28 “Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩngwenda mũmenye atĩ ũhonokio wa Ngai nĩtũmĩtwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, nao nĩmegũthikĩrĩria!”

29 (Na aarĩkia kuuga ũguo-rĩ, Ayahudi magĩthĩ magĩkararanagia mũno o ene.)

30 Na kwa ihinda rĩa mĩaka ĩrĩ mĩgima, Paũlũ agĩkara kũu, arĩ nyũmba yake ya gũkombora, na akanyitaga ũgeni andũ arĩa othe mokaga kũmuona.

³¹ Nĩahunjagia ũhoro wa ũthamaki wa Ngai, na akarutana ũhoro ũkoniĩ Mwathani Jesũ Kristũ arĩ na ũcamba, na hatarĩ na ũndũ ũngĩmũrigĩrĩa.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AROMA

¹ Nĩ niĩ Paŭlũ, ndungata ya Kristũ Jesũ, o niĩ njĩtĩtwo nduĩke mĩtũmwo, na ngaamũrwo hunjagie Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Ngai,

² o Ũhoru-ũrĩa-Mwega eeraniire o mbere na tũnua twa anabii ake thĩiniĩ wa Maandĩko marĩa Matheru,

³ ũrĩa ũkoniĩ Mũrũwe, ũrĩa ta mũndũ warĩ wa rũciaro rwa Daudi.

⁴ Na rĩrĩ, Roho wa ũtheru nĩonanirie na ũhoti atĩ Jesũ Kristũ nĩ Mũrũ wa Ngai tondũ wa ũrĩa aariũkire akiuma kũrĩ arĩa akuũ: o we Jesũ Kristũ Mwathani witũ.

⁵ kũgerera we Ngai nĩatũheete wega wake, na agatũhe ũhoti ta atũmwo nĩguo twĩre andũ-a-Ndũrĩrĩ ciothe kũndũ guothe ũrĩa Ngai amekĩire, nĩguo mamwĩtĩkie na mamwathĩkire, nĩguo matũme rĩitwa rĩake rĩgoocagwo.

⁶ O na inyuĩ mũrĩ amwe a acio metĩtwo matuĩke a Jesũ Kristũ.

⁷ Ndĩramwandĩkĩra marũa maya inyuothe arĩa mũrĩ kũu Roma, o inyuĩ mwendetwo nĩ Ngai, na mũgetwo mũtuĩke andũ aamũre:

Wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ, na kuuma kũrĩ Mwathani Jesũ Kristũ, iroikara na inyuĩ.

Paŭlũ Kwĩrĩrĩa Gũceera Roma

⁸ O mbere nĩngũcookeria Ngai wakwa ngaatho thĩiniĩ wa Jesũ Kristũ nĩ ũndũ wanyu inyuothe, tondũ ũhoru wa wĩtĩkio wanyu nĩũmenyithanĩtio thĩ yothe.

⁹ Ngai, ũrĩa niĩ ndungatagĩra na ngoro yakwa yothe na ũndũ wa kũhunja Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Mũrũwe-rĩ, nĩwe mũira wakwa wa ũrĩa ndũũraga ndĩmũririkanaga

¹⁰ mahooya-inĩ makwa hĩndĩ ciothe; na nĩndĩrahooya atĩ rĩu nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai no hingũrĩrwo njĩra nĩguo njũke kũrĩ inyuĩ.

¹¹ Nĩndĩrerĩrĩa mũno tuonane na inyuĩ nĩgeetha ndĩmũgaire iheo cia kũiroho nĩguo muongererwo hinya,

¹² ũguo nĩ kuuga atĩ inyuĩ na niĩ tũgĩe na ũhoru wa kũũmanĩrĩa, o mũndũ omĩrĩrie mũndũ ũrĩa ũngĩ na wĩtĩkio wake.

¹³ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndikwenda mwage kũmenya atĩ nĩ mahinda maingĩ ndanabanga kũmũceerera (no ndanagirĩrĩrio gwĩka ũguo nginya rĩu) nĩgeetha ngĩe na

maciaro thĩinĩ wanyu, o ta ũrĩa ngĩite na maciaro thĩinĩ wa andũ-a-Ndũrĩrĩ iria ingĩ.

14 Nĩ haana ta ndĩ na thĩirĩ na Ayunani o na arĩa matarĩ Ayunani,* ningĩ ngagĩa na thĩirĩ wa andũ arĩa oogĩ o na arĩa matarĩ oogĩ.

15 Nĩ ũndũ ũcio nĩkĩo ndĩriragĩria mũno kũhunjia Ũhororũrĩa-Mwega o na kũrĩ inyuĩ arĩa mĩtũũraga Roma.

16 Nĩ ndingĩconokera Ũhororũrĩa-Mwega, tondũ nĩguo hinya wa Ngai wa gũtũma mũndũ o wothe ũrĩa ũwĩtĩkĩtie ahonoke: O mbere Ayahudi, na thuutha wao nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.

17 Nĩgũkorwo thĩinĩ wa Ũhororũrĩa-Mwega, ũthingu ũrĩa uumĩte kũrĩ Ngai nĩũguũrĩtio, na nĩguo ũthingu ũrĩa wonekaga na ũndũ wa gwĩtĩkia kuuma o kĩambĩrĩria nginya kĩrĩkĩro, o ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ: “Mũndũ ũrĩa mũthingu arĩtũũraga muoyo nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia.”

Mang'ũrĩ ma Ngai harĩ Kĩrĩndĩ

18 Mang'ũrĩ ma Ngai nĩmaguũrĩtio kuuma igũrũ mokĩrĩre ũhororwothe wa andũ kũregana na Ngai, na waganu wa andũ arĩa magiragĩrĩria ũhororũrĩa-wa-ma na ũndũ wa waganu wao,

19 nĩgũkorwo maũndũ ma Ngai marĩa mangĩmenyeka nĩo matiagĩte kũmenyeka nĩo, tondũ Ngai nĩwe wamenyithirie.

20 Nĩgũkorwo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo, maũndũ ma Ngai marĩa matonekaga, na nĩmo hinya wake wa tene na tene, o na ũngai wake, nĩmarĩkĩtie kuoneka o wega, na makamenyeka nĩ ũndũ wa indo iria ciombirwo, nĩgeetha andũ matikagĩe na kĩĩgwatio.

21 Tondũ o na harĩa maamenyete Ngai, matiigana kũmũgooca taarĩ Ngai, kana makĩmũcookeria ngaatho, no meciiria mao maatuĩkire ma tũhũ, nacio ngoro ciao ngũgu ikĩgĩa nduma.

22 Na o rĩrĩa moigaga atĩ o nĩ oogĩ-rĩ, noguo maatuĩkire irimũ,

23 nao magĩkũũrania riiri wa Ngai ũrĩa mĩtũũra muoyo na mĩhianano ĩthondeketwo ĩkahaana ta andũ arĩa makuuaga, na nyoni, na nyamũ cia magũrũ mana, o na nyamũ iria itaambaga thĩ.

24 Nĩ ũndũ ũcio Ngai akĩmarekereria marũmagĩrĩre merĩrĩria mao mooru marĩa ngoro ciao cieriragĩria, o na mekage maũndũ ma ũmaraya ma kwagithia mĩrĩ yao gĩtĩo, mũndũ na ũrĩa ũngĩ.

* 1:14 Ayunani maarĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa maaragia rũthiomi rwa Kĩyunani kana arĩa maarũmagĩrĩria mĩtũũrĩre wa Ayunani.

25 Nĩmakũũranirie ũhoru-ũrĩa-wa-ma wa Ngai na maheeni, makĩhooya na magĩtungatĩra indo iria ciombirwo handũ ha gũtungatĩra Mũciũmbi, o ũcio wa kũgoocagwo nginya tene. Amenĩ.

26 Tondũ wa ũguo-rĩ, Ngai nĩamarekereirie marũmagĩrĩre merirĩria mao mooru ma maũndũ ma thoni. O na andũ-a-nja ao nĩmakũũranirie mũtugo wao ũrĩa wa ndũire na ũrĩa ũtarĩ wa ndũire.

27 O nao arũme o ũndũ ũmwe nĩmatiganĩirie mũtugo wao ũrĩa wa ndũire na andũ-a-nja, magaakanagwo nĩ merirĩria mooru ma kwĩriranĩria o ene. Arũme magĩika ciĩko cia ũra-thoni na arũme arĩa angĩ, nao nĩmegwatĩire thĩinĩ wa mũrĩ yao ene iherithia rĩrĩa rĩmagĩrĩre nĩ ũndũ wa waganu ũcio wao.

28 Na makĩria ma ũguo-rĩ, tondũ mationire bata wa gũtũura mamenyete Ngai, nake akĩmarekereria magĩe na meciiria ma ũmaramari, mekage maũndũ marĩa mataagĩrĩrwo nĩ gwĩkwo.

29 Nao makĩiyũrwo nĩ waganu wa mĩthemba yothe, ũũru, na ũkoroku, na meciiria ma ũmaramari. Makaiyũrwo nĩ ũiru, na ũragani, na ngũĩ, na maheeni, na rũmena. Magatuĩka andũ a mũhuhu,

30 na acambania, na athũuri Ngai, na aciinũrani, na egaathi, na etĩĩ, mathugundaga njĩra cia gwĩka ũũru, na andũ matangĩathĩkĩra aciari ao;

31 nao ti akuũku wega, na matitĩaga ũhoru ũrĩa mũrĩkanĩre, na nĩ ooru mũno, na matirĩ tha.

32 Na o na gwatũka nĩmooĩ watho wa ũthingu wa Ngai atĩ andũ arĩa mekaga maũndũ ta macio maagĩrĩrwo nĩ gũkua, to gũthĩ mathiiga na mbere na gwĩka maũndũ macio tu, no nĩmetĩkanagia na andũ arĩa mekaga maũndũ macio.

2

Ciira wa Ngai wa Kĩhooto

1 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, wee mũndũ ũyũ ndũrĩ na kĩigwatio, wee ũtuagĩra mũndũ ũrĩa ũngĩ ciira, nĩgũkorwo rĩrĩa ũgũtuĩra mũndũ ũngĩ ciira, nĩwe mwene ũretuĩra ciira, tondũ wee ũratuanĩra ciira wĩkaga maũndũ o macio ekaga.

2 Na nĩtũũ atĩ Ngai agaatuĩra andũ arĩa mekaga maũndũ ta macio ciira na kĩhooto.

3 Tondũ rĩrĩa wee mũndũ ũyũ, ũtuagĩra arĩa angĩ ciira na ũgacooka ũgeeka maũndũ o macio mekaga-rĩ, wee ũgwĩciiria nĩũkahonoka ciira wa Ngai?

4 Kana nĩkũnyarara ũnyararĩte ũtugi wake mũnene, na ũkirĩrĩria, na wetereri wake, ũkaaga kũmenya atĩ ũtugi wa Ngai nĩguo ũkũguucagĩrĩa nĩguo wĩrĩre?

⁵ No rĩrĩ, nĩ ũndũ wa ũrĩa ũmĩtie ngoro yaku, na ũkarega kwĩrira-rĩ, nĩ mang'ũrĩ ũreigĩra marĩa magagũkĩrĩra. Nĩgũkorwo mũthenya wa mang'ũrĩ nĩũrooka, rĩrĩa matuĩro ma Ngai ma kĩhooto makaaguũranĩro.

⁶ Nĩ ũndũ Ngai akaarĩha o mũndũ kũringana na maũndũ marĩa aaneka.

⁷ Arĩa macaragia kũheo riiri, na gĩtĩio, na ũhoru wa kwaga kũbutha, nĩ ũndũ wa gwĩka wega matekũnoga-rĩ, acio nĩakamahe muoyo wa tene na tene.

⁸ No arĩa eyendi, na nĩmaregaga ũhoru-wa-ma na makarũmagĩrĩra maũndũ mooru-rĩ, acio nĩmagakinyĩrwo nĩ mang'ũrĩ na marakara.

⁹ Nĩgũkaagĩa na thĩina na mĩnyamaro kũrĩ andũ othe arĩa mekaga ũũru; mbere kũrĩ Ayahudi, na thuutha kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ;

¹⁰ no riiri, na gĩtĩio, na thayũ ikaaheo mũndũ o wothe ũrĩa wĩkaga wega: mbere kũrĩ Ayahudi, na thuutha kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.

¹¹ Nĩgũkorwo Ngai ndatĩagĩra andũ maũthĩ.

¹² Andũ arĩa othe mehagia matarĩ watho-inĩ makaaniinwo matarĩ watho-inĩ, nao arĩa othe mehagia marĩ rungu rwa watho magaatũrwo ciira kũringana na watho ũcio.

¹³ Nĩgũkorwo ti arĩa maiguaga watho matuagwo athingu maitho-inĩ ma Ngai, no arĩa maathĩkagĩra watho nĩo magaatuuo athingu.

¹⁴ (Ti-itherũ, rĩrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ arĩa matarĩ na watho mekaga maũndũ marĩa watho uugĩte nĩ ũndũ wa ũhoru wao wa mũciarĩre-rĩ, o ene nĩmonanagia nĩmooĩ watho ũcio, o na gũtuĩka matirĩ maũigua

¹⁵ tondũ nĩmonanagia atĩ maũndũ marĩa mabataranagia thĩinĩ wa watho nĩmandĩke ngoro-inĩ ciao, nacio thamiri ciao o nacio ikaruta ũira, namo meciiria mao rĩmwe makamaciirithagia na rĩrĩa rĩngĩ makamaciirĩrĩa.)

¹⁶ Ũndũ ũyũ ũkooneka mũthenya ũrĩa Ngai, na ũndũ wa Jesũ Kristũ agaatuĩra ciira meciiria ma hitho marĩa marĩ ngoro-inĩ cia andũ, o ta ũrĩa Ũhoru-ũrĩa-Mwega uugĩte, ũrĩa nĩ hunjagia.

Ayahudi na Watho

¹⁷ Atĩrĩrĩ, angĩkorwo wee wĩitaga Mũyahudi; na ũngĩkorwo wĩhocagia ũhoru-inĩ wa watho na nĩwĩrahagĩra ngwatanĩro yaku na Ngai;

¹⁸ angĩkorwo nĩumenyete ũrĩa endaga, na ũgakũũrana maũndũ marĩa marĩ bata gũkĩra marĩa mangĩ tondũ wa ũrĩa ũrutĩtwo maũndũ ma watho;

19 angĩkorwo nĩwĩtikĩtie atĩ wee ũrĩ mũtongoria wa andũ arĩa atumumu, o na ũtheri wa gũtherera arĩa marĩ nduma-inĩ,

20 o na mũtaari wa andũ arĩa akĩigu, na mũrutani wa tũkenge, tondũ thĩinĩ wa watho ũrĩ na mũhianĩre wa ũrĩa ũmenyo wa ũhoru-wa-ma ũtariĩ;

21 hakĩrĩ ũguo-rĩ, wee ũrutaga andũ arĩa angĩ-rĩ, ndũngĩkĩruta wee mwene? Wee ũhunjagia atĩ andũ matikaiye-rĩ, wee nĩũiyaga?

22 Wee uugaga atĩ andũ matikanatharanie-rĩ, wee nĩũtharanagia? Wee ũthũire mĩhianano-rĩ, wee nĩũiyaga indo cia hekarũ cia andũ arĩa matooi Ngai?

23 Wee wĩrahagĩra watho-rĩ, nĩũconorithagia Ngai na ũndũ wa kwagarara watho ũcio?

24 O ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ, “Rĩitwa rĩa Ngai nĩrĩcambio thĩinĩ wa andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩ ũndũ wanyu.”

25 ũhoru wa kũrua nĩ ũrĩ kĩguni ũngĩrũmia ũrĩa watho uugĩte, no ũngĩagarara watho ũcio-rĩ, ũhoru ũcio waku wa kũrua ũtuĩkite ta ũtaruĩte.*

26 Angĩkorwo arĩa matarĩ aruu nĩmahingagia maũndũ marĩa mabataranagia thĩinĩ wa watho-rĩ, githĩ acio mati-agĩrĩre gũtuuo ta maruĩte?

27 Mũndũ ũrĩa ũtarĩ mũruu mwĩrĩ na nĩahingagia ũrĩa watho uugĩte-rĩ, nĩakamũtuĩra ciira, inyuĩ mwagararaga watho ũcio o na mwakorwo nĩmũruĩte na mũrĩ na watho ũrĩa mwandĩke.

28 Tondũ-rĩ, Mũyahudi ti ũrĩa wonanagia atĩ nĩ Mũyahudi na igũrũ, nakuo kũrua to kũrĩa gwa kuoneka mwĩrĩ-inĩ.

29 Aca, Mũyahudi kũna nĩ ũrĩa Mũyahudi ngoro; nakuo kũrua nĩ kũrua kwa ngoro, ũguo nĩ kuuga atĩ nĩ ũhoru wa Roho, no ti wa watho ũrĩa mwandĩke. Kũganwo kwa mũndũ ta ũcio-rĩ, gũtiumaga kũrĩ andũ, no kuumaga kũrĩ Ngai.

3

Wĩhokeku wa Ngai

1 Gwatuĩka ũguo-rĩ, Mũyahudi agĩkĩrĩte andũ arĩa angĩ na kĩ? Kaņa bata wa kũrua ũkĩrĩ ũrĩkũ?

2 Hĩ! ũguni no mũnene na njĩra ciothe! Mbere ya maũndũ mothe, Ayahudi nĩo mehokeirwo ũramati wa ciugo cia Ngai.

3 Ĩ kũngĩkorwo amwe ao nĩmagire kwĩhokeka, kwaga kwĩhokeka kwao, nĩkũngĩatũmire Ngai aage gũtuĩka mwĩhokeku?

* 2:25 Kũrua kwa arũme kwarĩ rũuri rwa kĩrĩkanĩro kĩrĩa Ngai aathondekire na andũ a Isiraeli.

4 Kūroaga gūtuika ūguo! Ngai arotuika wa ma, na mūdū o wothē atuika wa maheeni, o ta ūrīa kwandīkitwo atīrī:

“Nīguo kuonekage atī rīrīa ūkwaria,
wee waragia maūdū ma kīhooto,
na ūhootanage rīrīa ūgūciirithania.”

5 No rīrī, angīkorwo wagi witū wa ūthingu nītūmaga ūthingu wa Ngai ūguūrio mūno makīria-rī, tūkiuge atīa? No tuuge atī Ngai ti wa kīhooto rīrīa egūtūkinyīria mang’ūrī make? (Ndīraaria o ta ūrīa mūdū wa gūkū thī angīaria.)

6 Aca, kūroaga gūtuika ūguo! Angīkorwo ūguo nīguo kūrī-rī, Ngai angīgītuīra thī ciira atīa?

7 No mūdū ahota kuuga atīrī, “Angīkorwo kūheenania gwakwa no kūngīhie ūhorō-wa-ma wa Ngai, na nī ūndū ūcio gūtūme riiri wake wongerereke-rī, nī ngītuagīrwo ciira ta ndī mwīhia nīkī?”

8 Nī kī kīgīragia tuuge, ta ūrīa tūcambagio atī nīguo tuugaga, o na ta ūrīa andū amwe moigaga atī nīguo tuugaga, “Nītūtūure twīkaga ūūru nīguo wega woneke?” Acio-rī, gūtūrwo ciira kwao nī gwa kīhooto.

Gūtīrī Mūdū o na Ūmwe Mūthingu

9 Tūkiuge atīa? Ithuī Ayahudi tūkīrī ega gūkīra andū arīa angī? Aca, tīguo! Nītūrīkītie kuonania hau mbere atī Ayahudi o hamwe na andū-a-Ndūrīrī othe nīmagwīte hinya-inī wa mehia.

10 O ta ūrīa kwandīkitwo atīrī:
“Gūtīrī mūdū mūthingu, gūtīrī o na ūmwe;

11 gūtīrī mūdū ūmenyaga ūndū,
gūtīrī mūdū ūrongoragia Ngai.

12 Othe nīmagarūrūkīte, makoora,
othe hamwe magatuika kīndū gītārī bata;
gūtīrī mūdū wīkaga wega,
gūtīrī o na ūmwe.”

13 “Mīmero yao īhaana ta mbīrīra hingūre;
nīmī ciao ciaragia o maheeni.”

“Mīromo yao yaragia maūdū marūrū ta thumu wa ndūira.”

14 “Tūnua twao tūiyūrīte irumi na ūrūrū.”

15 “Mahanyūkaga na magūrū magaitē thakame;

16 mwanangīko na kīeha nīcio cionanagia kūrīa magereire,

17 nayo njīra ya thayū matīmīū.”

18 “Hatīrī wītīgīri Ngai maitho-inī mao.”

19 Na rīu-rī, nītūū atī maūdū marīa mothe watho ugūte, merītwo andū arīa marīa rungu rwa watho,

nĩgeetha kanua o gothe gakirio, nao andũ a thĩ othe matuĩke a gũciirithio nĩ Ngai.

²⁰ Tondũ wa ũguo-rĩ, gũtirĩ mũndũ o na ũ ũngĩtuuo mũthingu maitho-inĩ ma Ngai nĩ ũndũ wa kũrũmia watho; no rĩrĩ, watho nĩguo ũtũmaga andũ mamenye atĩ nĩmehĩtie.

Ũthingu Umanĩte na Wĩtĩkio

²¹ No rĩrĩ, rĩu ũthingu uumĩte kũrĩ Ngai nĩũmenyithanĩtio na njĩra ĩngĩ ĩtahutanĩtie na Watho wa Musa, o na gũtuĩka nĩyoimbũritwo o tene nĩ Watho na Anabii.

²² Naguo ũthingu ũyũ nĩ ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai, na ũheagwo arĩa othe metĩkĩtie na ũndũ wa gwĩtĩkia Jesũ Kristũ. Gũtirĩ ũhoru wa gũthuurania andũ,

²³ nĩgũkorwo andũ othe nĩmehĩtie na makanyiihĩrwo nĩ riiri wa Ngai,

²⁴ na nĩ ũndũ wa wega wa Ngai magatuuo athingu o ũguo tũhũ, nĩ ũndũ wa ũrĩa maakũũrirwo nĩ Kristũ Jesũ.

²⁵ Ngai aamũrutire arĩ igongona rĩa kũhoroheria mehia na ũndũ wa wĩtĩkio thĩinĩ wa thakame yake. Ngai eekire ũguo nĩgeetha onanie ũthingu wake, tondũ wa ũrĩa mehia ma mbere ĩyo maarekeirwo andũ matekũherithio, nĩ ũndũ wa gũkirĩrĩria kwa Ngai,

²⁶ nake eekire ũguo nĩgeetha onanie ũthingu wake mahinda-inĩ maya, na kũmenyeke atĩ we nĩ mũthingu, na nĩwe ũtuaga andũ arĩa metĩkĩtie Jesũ athingu.

²⁷ Gwagĩtuĩka ũguo-rĩ, kwĩraha gũkĩrĩ ha? Nĩ kweherie biũ. Kweheretio nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩrĩkũ? Hihĩ nĩ ũndũ wa kũrũmia watho? Aca, no nĩ ũndũ wa watho ũrĩa wa wĩtĩkio.

²⁸ Nĩgũkorwo nĩtũrũmĩtie atĩ mũndũ atuagwo mũthingu na ũndũ wa gwĩtĩkia no ti ũndũ wa gwathĩkĩra watho.

²⁹ Ngai-rĩ, akĩrĩ o Ngai wa Ayahudi oiki? Githĩ Ngai ti wa andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao? Īĩ, nĩ Ngai wa andũ-a-Ndũrĩrĩ o nao,

³⁰ nĩgũkorwo Ngai no ũmwe, na nĩwe ũrĩtuaga andũ arĩa maruaga athingu, na ũndũ wa gwĩtĩkia, na arĩa mataruaga nao amatuuage athingu na ũndũ wa gwĩtĩkia o ro ũguo.

³¹ Rĩu-rĩ, no twagithie ũhoru wa watho kĩene nĩ ũndũ wa ũhoru wa wĩtĩkio ũcio? Aca, kũroaga gũtuĩka ũguo! Handũ ha ũguo-rĩ, nĩ watho tũgũkĩongerera hinya.

4

Iburahĩmu gũtuuo Mũthingu nĩ ũndũ wa Gwĩtĩkia

¹ Iburahĩmu, o ũcio ithe wĩtũ ũhoru-inĩ wa gũciarwo na mwĩrĩ-rĩ, aamenyire atĩa ũhoru ũcio?

² Angĩkorwo, ti-itherũ, Iburahĩmu aatuirwo mũthingu na ũndũ wa ciiko iria ekaga-rĩ, nĩarĩ na ũndũ wa kwĩrahĩra, no ti mbere ya Ngai.

³ Nĩgũkorwo Maandĩko marĩa matheru moigĩte atĩa? "Iburahĩmu nĩetĩkirie Ngai, naguo ũndũ ũcio ũgĩtũma atuuo mũthingu."

⁴ Atĩrĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa mũndũ aruta wĩra-rĩ, mũcaara wake ũrĩa aheagwo ndũkoragwo ũrĩ ta kĩheo, no nĩ ta thĩirĩ ararĩhwo.

⁵ No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa ũtehokaga maũndũ marĩa ekaga, tiga o gwĩtikia Ngai ũrĩa ũtuaga andũ arĩa aaganu athingu-rĩ, wĩtikio wa mũndũ ũcio nĩguo atuagĩrwo taarĩ ũthingu.

⁶ Ũguo noguo Daudi oigaga rĩrĩa aaragia ũhoru wa kĩrathimo kĩa mũndũ ũrĩa Ngai atuĩte mũthingu hatarĩ ũhoru wa ciiko, akoiga atĩrĩ:

⁷ "Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa marekeirwo mahĩtia mao, namo mehĩa mao makahumbĩrwo.

⁸ Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa Mwathani atatuaga mwĩhia."

⁹ Hihi kĩrathimo gĩkĩ no kĩa andũ arĩa maruaga oiki, kana nĩ kĩa o na arĩa mataruaga? Nĩtũkoretwo tũkiuga atĩ wĩtikio wa Iburahĩmu nĩguo watũmire atuuo mũthingu.

¹⁰ No aatuirwo mũthingu arĩ na ũhoru ũrĩkũ? Hihi nĩ thuutha wa kũrua, kana nĩ mbere ĩyo? Ti thuutha wa kũrua, no nĩ mbere ĩyo, hĩndĩ ĩrĩa ataaruĩte!

¹¹ Nake agĩcooka akĩamũkĩra rũũri rwa kũrua, rũrĩ mũhũri wa ũthingu ũrĩa aarĩ naguo nĩ ũndũ wa gwĩtikia o na hĩndĩ ĩrĩa ataarĩ mũruu. Nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩka ithe wa arĩa othe metĩkagia o na matarĩ aruu, nĩgeetha o nao matuuagwo athingu.

¹² Na ningĩ nowe ithe wa andũ arĩa maruaga, arĩa matarĩ atĩ no kũrua maruĩte, no nĩmathiiga na mũthiire wa wĩtikio ũrĩa ithe witũ Iburahĩmu aarĩ naguo mbere ya kũrua.

¹³ Iburahĩmu ndeerĩirwo kĩranĩro atĩ nĩagatuĩka mũgai wa thĩ hamwe na njaro ciake nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho, no nĩ ũndũ wa ũthingu ũrĩa uumanaga na wĩtikio.

¹⁴ Nĩgũkorwo kũngĩtuĩka atĩ arĩa matũũragio nĩ watho nĩ agai-rĩ, wĩtikio ndũkĩrĩ kiene, nakĩo kĩranĩro nĩ gĩa tũhũ,

¹⁵ tondũ watho ũrehaga mang'ũrĩ. Naho harĩa hatarĩ watho hatirĩ ũhoru wa kwagarara watho.

¹⁶ Tondũ wa ũguo-rĩ, kĩranĩro kiumanaga na wĩtikio, nĩgeetha wonekage na ũndũ wa wega wa Ngai, na ũtuĩke wa kũheo kũna njaro ciothe cia Iburahĩmu, na to arĩa maaheirwo ũhoru wa watho oiki, no nĩ kũrĩ arĩa othe metĩkĩtie

ta ūria Iburahĩmu eetĩkĩtie. Nĩgũkorwo Iburahĩmu nĩwe ithe wa arĩa othe metĩkĩtie.

¹⁷ Ta ūria kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Nĩngũtuĩte ithe wa ndũrĩrĩ nyingĩ.” We nĩwe ithe witũ maitho-inĩ ma Ngai, o ūcio Iburahĩmu eetĩkĩtie, o we Ngai ūria ūriũkagia arĩa makuĩte, na waragia ūhoru wa maũndũ marĩa matarĩ ho ta marĩ ho.

¹⁸ Iburahĩmu nĩagiire na kĩrĩgĩrĩro o na harĩa hataarĩ kĩndũ gĩa kwĩrĩgĩrĩra na agĩtĩkia, na nĩ ūndũ ūcio agĩtuĩka ithe wa ndũrĩrĩ nyingĩ, o ta ūria erĩtwo atĩrĩ, “Ūguo nĩguo rũciaro rwaku rũkaigana.”

¹⁹ Nake o na akĩmenyaga atĩ mwĩrĩ wake watariĩ ta ūrĩ mũkuũ nĩgũkorwo ūkũrũ wake warĩ ta mĩaka igana rĩmwe, na aamenya atĩ nda ya Sara nĩyathirĩte hinya wa gũciara-rĩ, ndaigana kũnyihanyihĩrwo nĩ wĩtĩkio.

²⁰ Nowe ndaigana kũgĩa na nganja ūhoru-inĩ wa wĩtĩkio ūkonĩ kĩranĩro kũ kĩa Ngai, no wĩtĩkio wake nĩ hinya wongereirwo, nake akĩgooca Ngai,

²¹ tondũ nĩetĩkĩtie biũ atĩ Ngai arĩ na hinya wa kũhingia ūria eranĩire.

²² Ūndũ ūcio ūgĩtũma atuuo mũthingu.

²³ Na rĩrĩ, ciugo icio ciandĩkĩtwo atĩrĩ “Nĩatuirwo mũthingu” itiandĩkirwo nĩ ūndũ wake wiki,

²⁴ no ciandĩkirwo nĩ ūndũ witũ, ithuĩ arĩa Ngai agaatua athingu, o ithuĩ arĩa twĩtĩkĩtie Ngai ūria wariũkirie Jesũ Mwathani witũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ.

²⁵ We aaneanirwo oragwo nĩ ūndũ wa mehia maitũ, na agĩcooka akĩriũkio nĩgeetha tũtuuo athingu.

5

Thayũ na Gĩkeno

¹ Nĩ ūndũ ūcio, kuona atĩ nĩtũtuĩtwo andũ athingu nĩ ūndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, tũrĩ na thayũ na Ngai nĩ ūndũ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ,

² we ūria ūtũmĩte tũgĩe na mweke wa gũkinya wega-inĩ wa Ngai, harĩa tũrũngĩ rĩu nĩ ūndũ wa gwĩtĩkia. Na ithuĩ nĩtũkenaga nĩ ūndũ wa kĩrĩgĩrĩro kĩrĩa tũrĩ nakĩo gĩa gũgaakinyĩra riiri wa Ngai.

³ Na to ūguo wiki, no rĩrĩa tũrĩ mathĩna-inĩ nĩtũkenaga tondũ nĩtũũ atĩ gũthĩnĩka gũtũmaga tũmĩrĩrie;

⁴ nakuo kũmĩrĩria gũtũmaga tũgĩe na gwĩkindĩra; nakuo gwĩkindĩra gũtũmaga tũgĩe na kĩrĩgĩrĩro.

⁵ Nakĩo kĩrĩgĩrĩro kũ gĩtingĩtũũraga ngoro, tondũ Ngai nĩaitĩrĩrie wendani wake ngoro-inĩ ciitũ na ūndũ wa Roho Mũtheru, ūria we aatũheire.

⁶ Nĩ ũndũ-rĩ, o ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩakinya, o hĩndĩ ĩrĩa tũtaarĩ na hinya, Kristũ nĩakuire nĩ ũndũ wa andũ arĩa matatĩaga Ngai.

⁷ Nĩ hinya mũno mũndũ akue nĩ ũndũ wa mũndũ mũthingu, no hihi kwahoteka kuoneka mũndũ ũngĩkua nĩ ũndũ wa mũndũ mwega.

⁸ No Ngai nĩonanĩtie wendo wake kũrĩ ithuĩ na njĩra ĩno: Atĩ hĩndĩ ĩrĩa twatũire tũrĩ ehia-rĩ, Kristũ nĩatũkuĩrĩire.

⁹ Kuona atĩ rĩu nĩtũtuĩtwo athingu na ũndũ wa thakame yake-rĩ, githĩ tũtigakĩhonokio makĩria kuuma harĩ mang'ũrĩ ma Ngai nĩ ũndũ wake!

¹⁰ Tondũ-rĩ, angĩkorwo hĩndĩ ĩrĩa twarĩ thũ cia Ngai nĩtwaiguithanirio nake na ũndũ wa gĩkuũ kĩa Mũriũ, na tondũ rĩu tũrĩ aiguithanie na Ngai-rĩ, nĩtũrĩkĩragĩrĩria kũhonokio nĩ ũndũ Kristũ arĩ muoyo.

¹¹ Na to ũguo wiki, no o na nĩtũkenagĩra Ngai thĩnĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, o ũcio ũtũmĩte tũiguithanio na Ngai.

Gĩkuũ nĩ ũndũ wa Adamu, Muoyo nĩ ũndũ wa Kristũ

¹² Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, o ta ũrĩa kwĩhia kwa mũndũ ũmwe gwatũmire mehia matoonye gũkũ thĩ, nakĩo gĩkuũ gĩgĩtoonya nĩ ũndũ wa mehia, nao andũ othe magĩtuĩka a gũkuaga tondũ nĩmehirie,

¹³ nĩgũkorwo o na watho ũtanaheanwo, mehia maarĩ kuo gũkũ thĩ. No gũtarĩ watho mũndũ ndangĩtuuo mwĩhia.

¹⁴ O na kũrĩ ũguo-rĩ, kuuma hĩndĩ ya Adamu o nginya hĩndĩ ya Musa, gĩkuũ nĩkĩo gĩatũire gĩthamakagĩra andũ, o na arĩa matehĩtie na ũndũ wa kwagarara watho ta ũrĩa Adamu eekĩte, arĩ we mũhano wa ũrĩa warĩ wa gũũka thuutha.

¹⁵ No kĩheo kũu gĩtihaanaine na ihĩtia rĩa kwagarara watho. Tondũ angĩkorwo andũ aingĩ nĩmakuire nĩ ũndũ wa ihĩtia rĩa mũndũ ũmwe-rĩ, wega wa Ngai o na kĩheo kĩrĩa kĩaarehirwo nĩ wega wa mũndũ ũcio ũmwe, na nĩwe Jesũ Kristũ-rĩ, nĩcio ciyũrĩrĩire andũ aingĩ mũno makĩria!

¹⁶ O na ningĩ, kĩheo kũu kĩa Ngai gĩtiringaine na maciaro ma mehia ma mũndũ ũcio ũmwe: Tondũ gũtuĩrwo kwa rĩĩhia rĩu rĩmwe nĩkuo gwatũmire andũ matuĩrwo ciira, no kĩheo kũu kĩaheanirwo nĩ Ngai o ũguo tũhũ kĩarutirwo nĩ ũndũ wa mehia maingĩ, nakĩo gĩgĩtũma matuuo athingu.

¹⁷ Tondũ-rĩ, angĩkorwo kwĩhia kwa mũndũ ũmwe gwatũmire gĩkuũ gĩthamake nĩ ũndũ wa mũndũ ũcio ũmwe-rĩ, githĩ arĩa maamũkagĩra wega mũingĩ wa Ngai na kĩheo kũu kĩa ũthingu matigũtũũra mathamakaga makĩria marĩ muoyo-inĩ nĩ ũndũ wa mũndũ ũmwe, o we Jesũ Kristũ!

18 Nĩ ũndũ ũcio, o ta ũrĩa kwĩhia riita o rĩmwe gwatũmire andũ othe matuĩrwo ciira-rĩ, ũguo noguo gũiko kĩmwe kĩa ũthingu gĩatũmire andũ othe matuuo athingu nĩguo magĩe na muoyo.

19 Nĩgũkorwo o ta ũrĩa ũremi wa mũndũ ũmwe watũmire andũ aingĩ matuuo ehia-rĩ, ũguo noguo gwathĩka kwa mũndũ ũcio ũmwe gũgũtũma andũ aingĩ matuuo athingu.

20 Ũhoru wa watho wongereirwo nĩguo mehia mongerereke. No harĩa mehia mongererekire-rĩ, naguo wega wa Ngai ũkĩongerereka makĩria,

21 nĩgeetha o ta ũrĩa mehia maathamakire thĩnĩ wa gĩkuũ-rĩ, o naguo wega wa Ngai ũthamakage nĩ ũndũ wa ũthingu, nĩguo ũtũkinyie muoyo-inĩ wa tene na tene nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ Mwathani witũ.

6

Gũtũũra Muoyo thĩnĩ wa Kristũ

1 Hakĩrĩ ũguo-rĩ, tũkiuge atĩa? Nĩ tũtũũre o twĩhagia nĩgeetha wega wa Ngai ũingĩhage?

2 Hĩ! Kũroaga gũtuũka ũguo! Ithuĩ-rĩ, nĩtwakuire ũhoru-inĩ wa wĩhia; twakĩhota atĩa gũcooka gũtũũra thĩnĩ waguo?

3 Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ ithuĩ othe arĩa twabatithirio thĩnĩ wa Kristũ Jesũ twabatithirio thĩnĩ wa gĩkuũ gĩake?

4 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, twabatithio nĩgũthikwo twathikirwo hamwe nake gĩkuũ-inĩ gĩake, nĩgeetha o ta ũrĩa Kristũ aariũkirio kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩ hinya wa riiri wa Ithe, o na ithuĩ tũtũũre na mũtũũrĩre mwerũ.

5 Angĩkorwo nĩtũnyitithanĩtio nake ũguo thĩnĩ wa gĩkuũ gĩake-rĩ, hatirĩ nganja nĩtũkanyitithanio nake thĩnĩ wa kũriũka gwake.

6 Nĩgũkorwo nĩtũũĩ atĩ mũndũ witũ wa tene nĩambirwo hamwe nake nĩgeetha mwĩrĩ ũyũ wa mehia weherio, nĩguo tũtikanacooke gũtuũka ngombo cia mehia,

7 tondũ mũndũ o wothe ũrĩa ũrĩkĩtie gũkua nĩatigithanĩtio na mehia.

8 Na rĩrĩ, angĩkorwo nĩtwakuire hamwe na Kristũ-rĩ, nĩtwĩtĩkĩtie atĩ nĩtũgatũũra muoyo hamwe nake.

9 Nĩgũkorwo nĩtũũĩ atĩ tondũ Kristũ nĩariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, ndarĩ hĩndĩ agaacooka gũkua; gĩkuũ gĩtirĩ na hinya wa kũmwatha rĩngĩ.

10 Gĩkuũ kĩrĩa aakuire, aakuĩrĩre ũhoru wa mehia o riita rĩmwe rĩa kũigana; no muoyo ũrĩa atũũraga-rĩ, atũũraga nĩ ũndũ wa riiri wa Ngai.

11 O na inyuĩ, o ũndũ ũmwe mwĩonagei atĩ nĩmũkuĩte ũhoru-inĩ wa mehia, na atĩ mĩtũũraga muoyo mũrĩ ngwatanĩro na Ngai thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

12 Tondũ ũcio, mũtikanareke mehia mathamakage thĩinĩ wa mĩrĩ yanyu ĩyo ĩkuaga, atĩ nĩguo mwathĩkagĩre merirĩria mooru mayo.

13 Ningĩ mũtikananeane ciĩga cia mĩrĩ yanyu mehia-inĩ, atĩ nĩguo ituĩke ta indo cia kũhũthĩrwo cia kwagana nacio, no nĩ kaba mwĩheanage kũrĩ Ngai, mũhaana ta andũ marutĩtwo gĩkuũ-inĩ makarehwo muoyo-inĩ na mũneanage ciĩga icio cia mĩrĩ yanyu kũrĩ we nĩguo ituĩke ta indo cia kũhũthĩrwo na gwĩka maũndũ ma ũthingu.

14 Mũtigatuĩke a gwathagwo nĩ mehia, tondũ inyuĩ mũtirĩ agũthamakagĩrwo nĩ watho, no mũrĩ agũthamakagĩrwo nĩ wega wa Ngai.

Ngombo cia Ũthingu

15 Tũkiuge atĩa? Kuona atĩ tũtirĩ rungu rwa watho no tũrĩ rungu rwa wega wa Ngai-rĩ, nĩtũtũre twĩhagia? Kũroaga gũtuĩka ũguo!

16 Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ rĩrĩa mweheana kũrĩ mũndũ nĩguo mũtuĩke ngombo mũmwathĩkagĩre-rĩ, inyuĩ mũkĩrĩ o ngombo cia ũcio mwathĩkagĩra: mũrĩ ngombo cia mehia marĩa merekagĩria mũndũ gĩkuũ-inĩ, kana mũrĩ ngombo cia wathĩki ũrĩa ũrehaga ũthingu?

17 No Ngai arocookerio ngaatho, tondũ o na gũtuĩka inyuĩ mwarĩ ngombo cia mehia-rĩ, rĩu nĩmwathĩkiire na ngoro yothe ũrutani ũrĩa mwehokeirwo.

18 Inyuĩ nĩmũrĩkĩtie kuohorwo mũkoima mehia-inĩ, mũgacooka gũtuĩka ngombo cia ũthingu.

19 Ndĩraaria ũhoru ũyũ ngĩũgerekanagia na maũndũ ma andũ tondũ inyuĩ nĩmwagĩte hinya mũtũũrĩre-inĩ wanyu wa ndũire. O ta ũrĩa mwatũire mũneanaga ciĩga cianyu cia mĩrĩ ituĩke ngombo kũrĩ maũndũ marĩa matarĩ ma ũtheru o na ma waganu ũrĩa ũtũire wongererekaga-rĩ, rĩu kĩneanei ciĩga cianyu ituĩke ngombo cia ũthingu nĩguo mũgaatuĩka andũ atheru.

20 Rĩrĩa mwarĩ ngombo cia mehia-rĩ, mũtiathagwo nĩ ũthingu.

21 Hĩndĩ ĩyo muonaga uumithio ũrĩkũ kuuma kũrĩ maũndũ marĩa matũmaga rĩu mũconoke? Maũndũ macio marigĩrĩrio-inĩ marehaga gĩkuũ!

22 No rĩu tondũ nĩmwohoretwo mũkoima mehia-inĩ na mũgatuĩka ngombo cia Ngai-rĩ, uumithio ũrĩa muonaga ũmwerekagĩria ũtheru-inĩ, na maciaro maguo nĩ muoyo wa tene na tene.

²³ Nĩgũkorwo mũcaara wa mehia nĩ gĩkuũ, no kĩheo kĩrĩa Ngai aheanaga nĩ muoyo wa tene na tene thĩinĩ wa Kristũ Jesũ Mwathani witũ.

7

Ngerekano ya Ũhiki

¹ Atĩrĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ (nĩgũkorwo ndĩraaria na inyuĩ mũrĩ andũ arĩa mooĩ watho), kaĩ mũtooĩ atĩ watho wathaga mũndũ o rĩrĩa arĩ muoyo?

² Nĩ ũndũ mũtũmia ũrĩ na mũthuri aikaraga ohanĩtio na mũthuriwe nĩ watho ihinda rĩrĩa rĩothe mũthuriwe arĩ muoyo; no mũthuriwe angĩkua-rĩ, mũtũmia ũcio ti muohe nĩ watho ũcio wa ũhiki.

³ Tondũ mũtũmia ũcio angĩhikĩra mũndũ ũngĩ rĩrĩa mũthuriwe arĩ muoyo, atuĩkaga mũtharia. No mũthuriwe angĩkua, mũtũmia ũcio ti muohe nĩ watho ũcio, na ndangĩtuĩka gĩtharia o na angĩhikio nĩ mũndũ ũngĩ.

⁴ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o na inyuĩ nĩmwakuire ũhoroinĩ wa watho nĩ ũndũ wa mwĩrĩ wa Kristũ, nĩguo mũtuĩke a mũndũ ũngĩ, o we ũrĩa wariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ, nĩgeetha tũciaragĩre Ngai maciaro.

⁵ Nĩgũkorwo hĩndĩ irĩa twathagwo nĩ mwĩrĩ ũyũ wa mehia-rĩ, merirĩria ma mehia marĩa maarahũragwo nĩ watho nĩmarutaga wĩra thĩinĩ wa mũrĩ iitũ, magaciaragĩra gĩkuũ maciaro.

⁶ No rĩu, nĩtuohoretwo tũkoima watho-inĩ, tondũ nĩtũkuĩte ũhoroinĩ ũrĩa watuohete nĩgeetha tũtungatage na mũtungatĩre mwerũ wa Roho, no ti mũtungatĩre ũrĩa mũkũrũ wa watho ũrĩa mwandĩke.

Kũgiana na Wĩhia

⁷ Rĩu rĩ, tũkiuge atĩa? Watho ũkĩrĩ wĩhia? Aca ti ũguo! Titherũ tiga nĩ ũndũ wa watho ndingĩamenyire wĩhia nĩ kũ. Nĩgũkorwo ndingĩamenyire ũhoroinĩ wa gũcumĩkĩra korwo watho ndwoigĩte, “Ndũkanacumĩkĩre kĩndũ kĩene.”

⁸ No wĩhia, tondũ wa kuona kamweke karĩa kaaheanĩtwo nĩ rĩathani rĩu, ũgĩtũma ngĩe na merirĩria ma mĩthemba yothe thĩinĩ wakwa. Nĩgũkorwo hatarĩ watho, wĩhia nĩ mũkuũ.

⁹ Kũrĩ hĩndĩ nĩ ndaarĩ muoyo itanamenya watho; no hĩndĩ irĩa rĩathani rĩokire, wĩhia ũkĩgĩa muoyo na nĩ ngĩkua.

¹⁰ Ngĩmenya atĩ rĩathani o rĩu rĩarĩ rĩa gũtũma mũndũ atũũre muoyo-rĩ, norĩo rĩarehire gĩkuũ.

11 Nīgūkorwo rīrīa wīhia wonire kamweke karīa kaa-heanītwo nī rīathani rīu-rī, nī kūūheenia waheenirie, na ūkīnjūrāga narīo.

12 Nī ūndū ūcio-rī, watho nī mūtheru, o na rīathani no rītheru, na nī rīa kīhooito na nī rīega.

13 Kaī ūndū ūcio mwega ūgīcookete gūtuīka gīkuū harī nī? Gūtikanatuīke ūguo! No nīgeetha wīhia ūkūūrīkane atī nī wīhia, nīwarehire gīkuū thīnī wakwa na ūndū wa kūhūthīra ūndū ūcio mwega, nīguo wīhia ūtuīke wīhia kūna.

14 Nītūūī atī watho uumanīte na Roho; no nī ndī mūndū ūrī na mwīrī wendetio agatuīka ngombo ya wīhia.

15 Ndimenyaga maūndū marīa njīkaga. Nīgūkorwo ūrīa nyendaga gwīka tiguu njīkaga, no ūndū ūrīa thūire nīguo njīkaga.

16 O na ingītuīka njīkaga ūrīa itekwenda gwīka-rī, nīnjītīkīrīte atī watho nī mwega.

17 Tondū ūcio nīngūūranīte atī ti nī mwene njīkaga maūndū macio, no nī wīhia ūrīa ūtūūrāga thīnī wakwa wīkaga ūguo.

18 Nīnjūūī atī gūtīrī ūndū mwega ūtūūrāga thīnī wakwa, ūguo nī kuuga thīnī wa mwīrī ūyū wakwa wīhāgia. Nīgūkorwo nīndīrirāgīria gwīka wega, no hinya wa gwīka ūguo nīguo itarī.

19 Nīgūkorwo wega ūrīa nyendaga gwīka tiguu njīkaga, no ūūru ūrīa itendaga gwīka nīguo thīiāga na mbere gwīka.

20 Na rīrī, ingīkorwo nīnjīkaga ūrīa itekwenda gwīka-rī, ti nī mwene njīkaga maūndū macio, no nī wīhia ūrīa ūtūūrāga thīnī wakwa wīkaga ūguo.

21 Ūndū ūyū nīūtūmāga nyone atī watho ūyū nīguo ūrutāga wīra thīnī wakwa: Rīrīa ngwenda gwīka wega-rī, ūūru ūkoragwo o hamwe na nī.

22 Nīgūkorwo ngoro-inī yakwa thīnī, nīngenāgīra watho wa Ngai;

23 no nīnyonāga watho ūngī ūkīruta wīra thīnī wa cīga cia mwīrī wakwa, ūkarehāga mbaara, na ūkarūāga na watho wa meciiria makwa, na ūkandua mūndū muohe nī watho wa wīhia ūrīa ūrutāga wīra thīnī wa cīga ciakwa.

24 Kaī nī ndīkīrī mūndū mūthīnīku-ī! Nūū ūkūūhonokia harī mwīrī ūyū wa gīkuū?

25 Nīndacookeria Ngai ngāatho nī ūndū wa Jesū Kristū Mwathani witū!

Nī ūndū ūcio-rī, nī mwene thīnī wa meciiria makwa ndī ngombo ya watho wa Ngai, no ha ūhoro wa mwīrī ūyū wa wīhia, nī ndī ngombo ya watho wa wīhia.

8

Muoyo thĩinĩ wa Roho

¹ Nĩ ũndũ wa maũndũ macio-rĩ, andũ arĩa marĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ o ti a kũherithio,

² tondũ nĩ kũgerera harĩ Jesũ Kristũ watho wa Roho ũrĩa ũheaga muoyo wanjohorire kuuma kũrĩ wĩhia na gĩkuũ.

³ Nĩgũkorwo ũndũ ũrĩa watho wa Musa ũtangĩahotire gwĩka nĩ ũndũ wa kwagithio hinya nĩ mwĩrĩ ũyũ wĩhagiarĩ, Ngai nĩekire ũndũ ũcio na ũndũ wa gũtũma Mũriũ wake mwene arĩ na mwĩrĩ ũhaanaine na mwĩrĩ ũyũ wĩhagia, nĩgeetha atuĩke igongona rĩa kũhoroheria mehia. Na nĩ ũndũ ũcio agĩtuĩra wĩhia ũrĩa warĩ thĩinĩ wa mũndũ ũrĩa wĩhagia ciira,

⁴ nĩgeetha maũndũ ma ũthingu marĩa mathanĩtwo nĩ watho mahingio thĩinĩ witũ, ithuĩ arĩa tũtatũũraga kũringana na mwĩrĩ ũyũ wĩhagia, no tũtũũraga kũringana na Roho.

⁵ Andũ arĩa matũũraga kũringana na mwĩrĩ ũyũ wĩhagia meciiragia o maũndũ marĩa mwĩrĩ ũcio wendaga; no arĩa matũũraga kũringana na Roho meciiragia o maũndũ marĩa mendagwo nĩ Roho.

⁶ Meciiria ma mũndũ mwĩhia marehaga gĩkuũ, no meciiria marĩa maathagwo nĩ Roho marehaga muoyo na thayũ;

⁷ meciiria marĩa mehagia marĩ ũthũ na Ngai. Meciiria macio matiathĩkagĩra watho wa Ngai, o na matingĩhota gwĩka ũguo.

⁸ Andũ arĩa maathagwo nĩ mwĩrĩ ũyũ wĩhagia matingĩhota gũkenia Ngai.

⁹ No rĩrĩ, inyuĩ mũtiathagwo nĩ mwĩrĩ ũyũ wĩhagia, no mwathagwo nĩ Roho, angĩkorwo Roho wa Ngai atũũraga thĩinĩ wanyu. No rĩrĩ, mũndũ o wothe ũtarĩ na Roho wa Kristũ-rĩ, ũcio ti wa Kristũ.

¹⁰ No angĩkorwo Kristũ arĩ thĩinĩ wanyu-rĩ, mũĩrĩ yanyu nĩmĩkuũ nĩ ũndũ wa mehia, no maroho manyu marĩ muoyo nĩ ũndũ wa ũthingu.

¹¹ Na ningĩ angĩkorwo Roho wa Ngai ũrĩa wariũkirie Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ atũũraga thĩinĩ wanyu-rĩ, o we ũcio wariũkirie Kristũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩagatũma mũĩrĩ ĩyo yanyu ĩkuaga ĩgĩe na muoyo nĩ ũndũ wa Roho wake, ũcio ũtũũraga thĩinĩ wanyu.

¹² Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ithuĩ tũrĩ na thĩirĩ, no ti thĩirĩ kũrĩ mwĩrĩ ũyũ wĩhagia, atĩ nĩguo tũtũũrage kũringana na ũrĩa wendaga.

¹³ Nĩgũkorwo mũngĩtũũra kũringana na ũrĩa mwĩrĩ ũyũ wĩhagia wendaga-rĩ, nĩmũgakua, no mũngĩũraga ciĩko ĩcio njũru cia mwĩrĩ na hinya wa Roho-rĩ, nĩmũgatũũra muoyo,

14 tondũ andũ arĩa othe matongoragio nĩ Roho wa Ngai acio nĩo ciana cia Ngai.

15 Nĩgũkorwo mũtiaheirwo roho wa kũmũtua ngombo rĩngĩ nĩguo mwĩtigagĩre, no mwaheirwo Roho wa kũmũtua ciana ciake cia kwĩrererwo. Na nĩguo ũtũmaga twanĩre tũkoiga atĩrĩ, “Abba, Baba.”

16 Roho Mũtheru we mwene nĩwe mũira hamwe na maroho maitũ atĩ ithuĩ tũrĩ ciana cia Ngai.

17 Rĩu-rĩ, angĩkorwo tũrĩ ciana ciake-rĩ, tũkĩrĩ agai, tũgatuĩka o agai a kũgaya Ngai, na agai hamwe na Kristũ, angĩkorwo ti-itherũ nĩtũgwatanagĩra nake mĩnyamaro yake nĩguo tũkaahota kũgwatanĩra riiri wake o nagueo.

Riiri ũrĩa Ũgooka

18 Nguona atĩ mĩnyamaro ĩrĩa tũrĩ nayo rĩu ndĩngĩringithanio na riiri ũrĩa tũkaaguĩrĩrio.

19 Indo iria ciombirwo itũũraga cieteraire kũguũranĩrio gwa ciana cia Ngai irĩ na gũthethũka kũnene.

20 Nĩgũkorwo ciũmbe icio ciathĩrĩrio itũũre itarĩ kĩene na ti ũndũ wa gwĩthuurĩra cio nyene, no nĩ ũndũ wa kwenda kwa ũrĩa waciathĩrĩrie itũũre irĩ na kĩĩrĩgĩrĩro,

21 atĩ ciũmbe cio nyene nĩgakũũrwo kuuma ũkombo-inĩ wa kũbutha, ikinye wĩyathi-inĩ wa riiri wa ciana cia Ngai.

22 Nĩtũũ atĩ nginyagia rĩu ciũmbe icio ciothe itũire icaayaga irĩ na ruo ta rwa mũndũ-wa-nja akĩheo mwana.

23 Na to indo icio icaayaga, no o na ithuĩ arĩa tũrĩ na maciaro ma mbere ma Roho, nĩtũcaayaga ngoro-inĩ ciitũ thĩnĩ, twetereire hĩndĩ ikinye ya gũtuuo ciana cia Ngai, na nĩkuo gũkũũrwo kwa mũrĩ iitũ kuuma ũkombo-inĩ.

24 Nĩgũkorwo twahonokirio nĩ ũndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro kũ. No rĩrĩ, kwĩrĩgĩrĩra kĩndũ kĩoneku-rĩ, kũ ti kĩĩrĩgĩrĩro kũrĩ. Nũũ wĩrĩgagĩrĩra kĩrĩa arĩ nakĩo?

25 No rĩrĩ, tũngĩkorwo twĩrĩgĩrĩre kĩrĩa tũtarĩ nakĩo-rĩ, tũgĩetagĩrĩra o tũkirĩrĩrie.

26 O ũndũ ũmwe, Roho nake nĩatũteithagia nĩ ũndũ wa ũrĩa tũtarĩ hinya. Ithuĩ tũtiũ kĩrĩa twagĩrĩrwo nĩkũhooya, no Roho we mwene nĩatũthaithanagĩrĩra arĩ na mũcaayo ũtangĩgweteka na ciugo.

27 Nake Ngai ũrĩa ũthuthuragia ngoro ciitũ nĩoĩ meciiria ma Roho, tondũ Roho nĩwe ũthaithanagĩrĩra andũ arĩa aamũre kũringana na ũrĩa Ngai endete.

Andũ a Ngai Nĩatoorania

28 Nĩngĩ nĩtũũ atĩ harĩ andũ arĩa mendete Ngai, o arĩa metũtwo nĩwe kũringana na ũrĩa aathugundĩte-rĩ, maũndũ mothe mateithanagia hamwe mamarehere kĩrathimo.

29 Nīgūkorwo acio Ngai aamenyete o tene-rĩ, nĩ aathĩrĩrie matuĩke a kũhaanania na mũhianĩre wa Mũrũwe, nĩguo atuĩke irigithathi harĩ andũ aingĩ a Ithe ũwe.

30 Nao acio aathĩrĩrie o mbere, nĩo eetire; nao acio eetire, nĩo aatuire athingu; nao acio aatuire athingu, nĩo aahumbire riiri.

31 Tũkiuge atĩa ũhoro ũkonii maũndũ macio? Angĩkorwo Ngai arĩ mwena witũ-rĩ, nũũ ũngĩkihota gũtũtuma ũthũ?

32 Ūcio ũtaigana gũcaĩra Mũriũ wake mwene, no akĩmũneana nĩ ũndũ witũ ithuothe, na rĩrĩ, agĩtũheete ũcio-rĩ, angĩkĩrega atĩa gũtũtaanahĩra na indo iria ingĩ ciothe?

33 Nũũ ũngĩona ũndũ wa gũthitangĩra andũ arĩa Ngai ethuurĩire? Nĩ Ngai ũmatuĩte atĩ matirĩ na mahĩtia.

34 Nũũ ũngĩhota kũmatua ehia? Gũtirĩ! Kristũ Jesũ, o we ũrĩa wakuire, na akĩriũka akiuma kũrĩ arĩa akuũ, nĩwe ũikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai agĩtũthaitanĩrĩra.

35 Nũũ ũngĩtũtigithania na wendani wa Kristũ? Anga nĩ kuona thĩina, kana kwĩhĩrwo nĩ ruo, kana nĩkũnyariirwo, kana ng'aragu, kana kwaga nguo, kana ũgwati, o na kana rūhiũ rwa njora?

36 O ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ:

“Tũtindaga tũkĩũragwo o mũthenya wothe nĩ ũndũ waku; tũtuuagwo ta ng'onde cia gũthĩnjwo.”

37 No rĩrĩ, o na tũkionaga maũndũ macio mothe-rĩ, ithuĩ tũrĩ makĩria ma atooria nĩ ũndũ wa ũcio watwendire.

38 Nīgūkorwo nĩndĩkitie kũmenya kũna atĩ o na kũngĩtuĩka nĩ ũhoro wa gũkua kana gũtũũra muoyo, o na kana araika kana ndaimoño, o na kana ũhoro wa mahinda maya kana marĩa magooka, o na kana maahinya o na marĩkũ,

39 o na kana ũraihu wa na igũrũ kana ũriku, o na kana kĩndũ kĩngĩ o gĩothe kĩa iria ciombirwo: gũtirĩ o na kĩmwe kĩngĩhota gũtũtigithania na wendani wa Ngai, ũcio ũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, Mwathani witũ.

9

Ngai Gũthuura Andũ a Isiraeli

1 Nĩ ngwaria ũhoro-wa-ma ndĩ thĩinĩ wa Kristũ, ti maheeni ndĩraaria, o nayo thamiri yakwa nĩyo mũira wakwa thĩinĩ wa Roho Mũtheru,

2 atĩ ndĩ na kĩa kĩnene na ruo rwa ngoro rũtarathira.

3 Nīgūkorwo ingĩendire nĩ mwene nyiitwo nĩ kĩrũmi na nyingatwo ndigithanio na Kristũ handũ-inĩ ha ariũ na aarĩ a Ithe witũ acio a rũrĩrĩ rwitũ kĩũmbe,

4 não andũ a Isiraeli. O não Ngai aatuire ciana ciake; na não maikaraga na riiri wake, na no-o matuĩtwo andũ a kĩrĩkanĩro, na a kwamũkĩra watho, na a kũhooyaga hekarũ-inĩ, o na ningĩ não merĩirwo ciĩranĩro.

5 Ningĩ maithe maitũ marĩa ma tene maarĩ a kĩruka kũ, nake Kristũ aarĩ wa rũciaro rwao ha ũhoro wa mwĩrĩ, o we Ngai ũrĩa wathaga maũndũ mothe, ũrĩa ũgoocagwo nginya tene! Amenĩ.

6 Ũguo ti kuuga atĩ kiugo kĩa Ngai nĩkĩagĩte kũhinga. Nĩgũkorwo ti andũ othe arĩa maciarĩirwo Isiraeli marĩ andũ a Ngai a ma.

7 O na ningĩ ti othe ciana cia Iburahĩmu, o na gũtuĩka nĩ a rũciaro rwake. No rĩrĩ, eerirwo atĩrĩ, “Rũciaro rũrĩa rũgeetanio nawe rũkoima harĩ Isaaka.”

8 Ũguo nĩ ta kuuga atĩrĩ, ti ciana iria iciarĩtwo na njĩra ya ndũire ingĩtuĩka ciana cia Ngai, no nĩ ciana cia kĩĩranĩro ituuagwo cia mbeũ ya Iburahĩmu.

9 Nĩgũkorwo kĩĩranĩro kĩoigĩte atĩrĩ: “Thinda rĩrĩa rĩamũre rĩakinya nĩngacooka, nake Sara nĩakagĩa kaana ga kahĩ.”

10 Na to ũguo wiki, o nacio ciana cia Rebeka ciarĩ cia ithe o ũmwe, na nĩwe ithe witũ Isaaka.

11 No rĩrĩ, ciana icio cia mahatha itanaciarwo, o na itekĩte ũndũ o na ũrĩkũ mwega kana mũũru, nĩguo mũbango ũrĩa Ngai aathugundĩte wa gwĩthuurĩra andũ ũhinge:

12 ti na ũndũ wa ciĩko iria mekĩte, no nĩ ũndũ wa wendi wa ũcio wĩtanaga, nĩerire Rebeka atĩrĩ, “Ũrĩa mũkũrũ nĩagatungatĩra ũrĩa mũnini.”

13 O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Nĩndendire Jakubu, no ngĩrega Esaũ.”

14 Tũkiuge atĩa nĩ ũndũ wa ũhoro ũcio? Ngai no atuanĩre ũndũ ũtarĩ wa kĩhooto? Kũroaga gũtuĩka ũguo!

15 Nĩgũkorwo erire Musa atĩrĩ,

“Nĩndĩiguagĩra tha ũrĩa ndenda kũiguĩra tha,
na ngacaĩra ũrĩa ndenda gũcaĩra.”

16 Tondũ ũcio-rĩ, ũndũ ũcio nduonekaga nĩ ũndũ wa wendi wa mũndũ, kana nĩ ũndũ wa kĩyo gĩake, no nĩ ũndũ wa tha cia Ngai.

17 Nĩgũkorwo Maandĩko-inĩ Firaũni erĩtwo atĩrĩ: “Ndagũtũũgĩririe nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ kũmbe, nĩguo nyonanie hinya wakwa thĩnĩ waku, na nĩguo rĩĩtwa rĩakwa rĩhunjio thĩ yothe.”

18 Nĩ ũndũ ũcio Ngai aiguagĩra tha mũndũ ũrĩa enda kũiguĩra tha, na akoomia ngoro ya ũrĩa enda kũumia.

19 Ūmwe wanyu ahota kũnjũuria atĩrĩ: “Ngai atũire atũtuagĩra mahĩtia nĩkĩ? Tondũ nũũ ũngĩkĩhota kũregana na ũrĩa Ngai ekwenda?”

20 No wee-rĩ, ũkĩrĩ ũ mũndũ ũyũ nĩguo ũcookanĩrie na Ngai? “Kĩndũ kĩrĩa kĩombirwo-rĩ, no kĩũrie ũcio wakũmbire, ‘Wanyũmbire ũũ nĩkĩ?’ ”

21 Githĩ mũũmbi wa nyũngũ ndarĩ na kĩhotoo gĩa kũhũthĩra rĩũmba o ũrĩa angĩenda; kĩenyũ kĩmwe kĩa rĩũmba rĩu athondeke indo imwe cia kũhũthĩrwo na njĩra ya gũtũika na ingĩ nĩ ũndũ wa mahũthĩro ma ndũire?

22 Ī kũngĩkorwo Ngai, tondũ nĩathuurĩte kuonania mang’ũrĩ make na kũmenyithania hinya wake, nĩakirĩrĩrie mũno arĩ na wetereri mũnene andũ arĩa mahaana to indo icio cia kũrakarĩrwo, o icio ciahaarĩirio kwanangwo?

23 Ī kũngĩkorwo ekaga ũguo nĩgeetha atũme ũingĩ wa riiri wake ũmenyeke nĩ arĩa mahaana ta indo iria akaiguĩra tha, arĩa aahaarĩirie o mbere matuĩke a kũgaya riiri ũcio,

24 na nĩo ithuĩ, ithuĩ arĩa eetire, na to arĩa moimĩte kũrĩ Ayahudi, no nĩ kuuma o na kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ?

25 O ta ũrĩa oigĩte Ibuku-inĩ rĩa Hosea, atĩrĩ:
“Andũ arĩa matarĩ akwa nĩo ngeeta ‘andũ akwa’;
nake mũndũ-wa-nja ũcio ũtarĩ mwende nĩwe ngeeta
‘mwendwa wakwa.’ ”

26 na ningĩ,
“Nĩgũgatuĩka atĩ, o handũ harĩa meerĩrwo atĩrĩ,
‘Inyuĩ mũtirĩ andũ akwa,’

no ho mageetĩrwo ‘ariũ a Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo.’ ”

27 Naguo ũhoru ũkonĩ Isiraeli, Isaia nĩanĩrĩire, akiuga atĩrĩ:

“O na gũtuĩka andũ a Isiraeli maigana ta mũthanga wa iria-
inĩ-rĩ,
no matigari mao makaahonoka.

28 Nĩgũkorwo Mwathani nĩagatuĩra
andũ a gũkũ thĩ ciira o narua, na aũkinyie mũthia.”

29 Na o ta ũrĩa Isaia oigĩte o mbere ũndũ ũcio ũtanakinya,
atĩrĩ:

“Tiga Mwathani Mwene-Hinya-Wothe
aatũtigĩirie njiaro-rĩ,
ithuĩ tũngĩatuĩkire ta Sodomu,
na tũhaane o ta Gomora.”

Isiraeli kwaga Gwĩtĩkia

30 Tũkiuge atĩa ha ũhoru ũcio? Atĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, arĩa mataathingatire ũthingu, nĩmagĩire naguo, ũthingu ũrĩa ũgũĩagwo naguo na ũndũ wa gwĩtĩkia;

31 no atĩ andũ a Isiraeli, arĩa maathingatire watho wa ũthingu-rĩ, matiigana kũgĩa na watho ũcio.

³² Maagire kũgĩa naguo nĩkĩ? Tondũ matiaũthiingatire na njĩra ya wĩtikio, no maũcaririe na njĩra ya gwĩka maũndũ. O nao nĩmahĩngirwo nĩ “ihiga rĩrĩa rĩhĩnganaga”.

³³ O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo:

“Atĩrĩrĩ, kũu Zayuni nĩnjigĩte ihiga rĩrĩa rĩtũmaga andũ mahĩngwo,
na ngaiga rwaro rwa ihiga rũrĩa rĩtũmaga magũe,
nake mũndũ ũrĩa ũmwĩhokete ndarĩ hĩndĩ agaaconorithio.”

10

¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ũndũ ũrĩa ngoro yakwa yendete mũno na ũrĩa hooyaga Ngai nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli nĩ atĩ mahonokio.

² Nĩgũkorwo nĩ ndĩ mũira wao atĩ nĩ marĩ kĩyo ũhoroinĩ wa Ngai, no kĩyo kũu kĩa gĩkaaga ũmenyi.

³ Na tondũ matiigana kũmenya ũthingu ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai no nĩ kũgeria maageririe kwĩhaandĩra ũthingu wao ene-rĩ, matiigana kwĩnyiihĩria ũthingu wa Ngai.

⁴ Nake Kristũ nĩwe wakinyirie ũhoru wa watho mũthia nĩgeetha kũgĩe na ũthingu kũrĩ mũndũ o wothe ũrĩa wĩtikĩtie.

⁵ Musa aataarĩirie ũhoru wa ũthingu ũrĩa uumanaga na watho na njĩra ĩno: “Mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ macio arĩtũũragio muoyo nĩmo.”

⁶ No rĩrĩ, ũthingu ũrĩa uumanaga na gwĩtikia uugaga atĩrĩ: “Ndũkaneyũrie na ngoro atĩrĩ, ‘Nũũ ũkwambata akinye igũrũ?’ ” (ũguo nĩ kuuga, agĩire Kristũ amũrehe gũkũ thĩ)

⁷ “o na ndũkeyũrie, ‘Nũũ ũkaaharũrũka irima rĩrĩa rĩtarĩ gĩturi?’ ” (ũguo nĩ kuuga, ambatie Kristũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ).

⁸ No ũhoru ũcio uugaga atĩa? Uugaga atĩrĩ, “Ũhoru ũrĩ o hakuhi nawe; ũrĩ o kanua-inĩ gaku, na ngoro-inĩ yaku,” naguo ũhoru ũcio nĩguo ũhoru wa wĩtikio ũrĩa tumbũraga:

⁹ Atĩ ũngiumbũra na kanua gaku atĩ, “Jesũ nĩ Mwathani,” o na gwĩtikia wĩtikie na ngoro yaku atĩ Ngai nĩamũriũkirie oime kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, no ũhonoke.

¹⁰ Nĩgũkorwo mũndũ etĩkagia na ngoro yake, agatuuo mũthingu, na akoimbũra na kanua gake, agakĩhonokio.

¹¹ Tondũ Maandĩko moigĩte atĩrĩ, “Ũrĩa wothe ũmwĩhokaga ndarĩ hĩndĩ agaaconorithio.”

¹² Nĩgũkorwo gũtirĩ ngũũrani gatagatĩ ka Mũyahudi na mũndũ-wa-Ndũrĩrĩ: tondũ Mwathani o ũcio nĩwe

Mwathani wa andũ othe, na nĩarathimaga mũno arĩa othe mamũkayagĩra;

13 nĩgũkorwo nĩ kwandĩke atĩrĩ, “Mũndũ wothe ũrĩa ũgaakaĩra rĩitwa rĩa Mwathani nĩakahonoka.”

14 No rĩrĩ, mangĩmũkaĩra atĩa matamwĩtikĩtie? Na mangĩmwĩtikia atĩa matarĩ maigua ũhoru wake? Na mangĩkũigua atĩa matarĩ na mũndũ wa kũmahunjĩria?

15 Ningĩ andũ mangĩhota atĩa kũhunja ũhoru matarĩ atũme? O ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ, “Kaĩ magũrũ ma andũ arĩa mahunjagia Ũhoru-ũrĩa-Mwega nĩmagĩrĩre-ĩ!”

16 No rĩrĩ, ti andũ othe Isiraeli meetĩkĩrĩre Ũhoru-ũrĩa-Mwega. Nĩgũkorwo Isaia oririe atĩrĩ, “Mwathani, nũ wĩtikĩtie ũhoru witũ?”

17 Nĩ ũndũ ũcio, gwĩtikia kuumanaga na kũigua ũhoru, naguo ũhoru ũiguagwo na ũndũ wa kiugo gĩa Kristũ.

18 No ngũũria atĩrĩ: Matirĩ maigua Ũhoru? Hatirĩ nganja nĩmaiguĩte, tondũ Maandĩko mekuuga atĩrĩ:

“Mũgambo wao nĩwahunjire thĩ yothe,
nacio ciugo ciao igĩkinya ituri-inĩ ciothe cia thĩ.”

19 Na ningĩ ngũũria atĩrĩ: Andũ a Isiraeli matiigana kũmenya ũguo? Atĩrĩ, Musa o mbere oigire atĩrĩ,

“Nĩngatũma mũigue ũiru nĩ ũndũ wa rũrĩrĩ hatarĩ;
nĩngatũma mũrakare nĩ ũndũ wa rũrĩrĩ rũtarĩ na
ũmenyo!”

20 Nike Isaia akiuga omĩrĩrie mũno atĩrĩ,
“Andũ arĩa mataanjaragia nĩ maanyonire;
ndeeguũrĩrie arĩa mataanjũũragĩrĩria.”

21 No ha ũhoru ũkonĩ Isiraeli akoiga atĩrĩ,
“Mũthenya wothe ndindaga ndambũrũkĩtie moko makwa
kũrĩ andũ aremi, na a ngarari.”

11

Matigari ma Isiraeli

1 Ningĩ ngũũria atĩrĩ: Ngai nĩkũrega aaregire andũ ake? Kũroaga gũtuĩka ũguo! Nĩ mwene ndĩ Mũisiraeli, wa rũciaro rwa Iburahĩmu, na wa mũhĩrĩga wa Benjamini.

2 Ngai ndaigana kũrega andũ ake arĩa aamenyete o mbere. Kaĩ mũtooĩ ũrĩa Maandĩko moigĩte harĩa handĩkitwo ũhoru wa Elija, ũrĩa aathathire Ngai nĩ ũndũ wa andũ a Isiraeli, akiuga atĩrĩ:

3 “Mwathani, nĩmoragĩte anabii aku na nĩmatharĩtie igongona ciaku; no nĩ nyiki ndigarĩte, nao nĩkũnjaria maranjaria manjũrage?”

4 Ngai aamũcookeirie atĩrĩ, “Nĩndĩtigũirie andũ ngiri mũgwanja arĩa matarĩ maaturĩria Baali ndu.”

⁵ Nĩ ũndũ ũcio, o na hĩndĩ ĩno tũrĩ, nĩ kũrĩ na matigari marĩa Ngai ethuuriire nĩ ũndũ wa wega wake.

⁶ Na angĩkorwo Ngai aamathuurire nĩ ũndũ wa wega wake-rĩ, gũtingĩgĩtuĩka atĩ maathuurirwo nĩ ũndũ wa ciĩko ciao; korwo nĩ ũguo-rĩ, wega wa Ngai ndũngĩgĩtuĩka nĩ wega rĩngĩ.

⁷ Rĩu tũkiuge atĩa? Nĩ atĩrĩ, ũndũ ũrĩa andũ a Isiraeli maatũire macaragia na kĩyo kĩnene matiawonire, no andũ arĩa athuure-rĩ, nĩmawonire. Acio angĩ nao nĩmoomirio ngoro,

⁸ o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ:
 “Ngai nĩamaheire roho ta wa andũ magonetio nĩ toro,
 akĩmahe maitho matekuona,
 na matũ matekũigua,
 o nginya ũmũthĩ ũyũ.”

⁹ Nake Daudi ekuuga atĩrĩ:

“Metha yao ya kũrĩra ĩrotuĩka mũtego, na kĩndũ gĩa kũmagwatia,
 o na ĩtuĩke ya kũmahĩnga, na irĩhi rĩa ũũru wao.

¹⁰ Maitho mao marogĩa nduma, matige gũcooka kuona,
 na mathiige mainamĩrĩire nginya tene.”

Honge cia Gũciarithanio

¹¹ Ningĩ ngũũria atĩrĩ: Ayahudi nĩkũhĩngwo maahĩngirwo makĩgũa ũndũ matangĩũkĩra? Kũroaga gũtuĩka ũguo! Aca ti guo o na atĩa! ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ, tondũ wa mehia mao, ũhonokio nĩũkinyĩire andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩgeetha andũ a Isiraeli maigue ũiru.

¹² No angĩkorwo ũremi wao nĩũtuĩkĩte ũtonga kũrĩ kĩrĩndĩ gĩa thĩ, nayo hathara yao ĩgatuĩka ũtonga kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ, githĩ kũiyũrĩrĩrwo kwao gũtingĩkĩrehe ũtonga mũngĩ makĩria!

¹³ Rĩu-rĩ, nĩ inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ ndĩraarĩria. Tondũ ndĩ mũtũmwo ũtũmĩtwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ, ũtungata ũcio wakwa nĩndĩwĩkĩrĩire mũno,

¹⁴ ngũgeragĩria kana hihĩ ndahota kwarahũra andũ a rũruka rwakwa kũmbe maigue ũiru, na ndũme amwe ao mahonokio.

¹⁵ Tondũ angĩkorwo kũregwo kwao nĩkuo gwa gũtũma kĩrĩndĩ gĩa thĩ kũiguithanio na Ngai-rĩ, ĩ gwĩtikĩrwo kwao kũngĩkĩrehe kũĩ, tiga o kũriũka kuuma kũrĩ arĩa akuũ?

¹⁶ Angĩkorwo kĩenyũ gĩa kĩmere kĩrĩa kĩrutĩrwo Ngai kĩrĩ maciaro ma mbere nĩ gĩtheru-rĩ, o nakĩo kĩmere gĩothe no gĩtheru; angĩkorwo mũri nĩ mũtheru-rĩ, o nacio hongwe no theru.

¹⁷ Angĩkorwo hongwe imwe cia mũtamaiyũ wa mũgũnda nĩciakahũrirwo, nawe, o na watuĩka ũrĩ rũhongwe rwa

mūtamayiũ wa gĩthaka-rĩ, ũgĩciarithanio na hongge icio ingĩ, na rĩũ nĩũgayanaga ũnoru na icio ingĩ kuuma mũri wa mūtamayiũ ũcio-rĩ,

18 menya ndũkae kwĩganĩra hongge icio ingĩ. Ũngĩka ũguo-rĩ, ririkana ũndũ ũyũ: Wee tiwe ũnyiiĩrĩire mũri ũcio, no nĩ mũri ũcio ũkũnyiiĩrĩire.

19 No wee no ũkiuge atĩrĩ, “Hongge icio ciakahũrirwo nĩgeetha njarithanio na mūtĩ.”

20 Ũguo noguo. No rĩrĩ, hongge icio ciakahũrirwo tondũ wa kwaga gwĩtĩkia, nawe wĩhaandĩte nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia. Ndũkae gwĩtĩia, no wĩtigagĩre.

21 Tondũ angĩkorwo Ngai ndacaĩire hongge icio cia ndũire-rĩ, o nawe ndangĩgũcaĩra.

22 Nĩ ũndũ ũcio, mwĩcũraniei ũhoru wa ũtugi wa Ngai na kwaga tha gwake: harĩ andũ acio maagũire, nĩagire kũmaiguĩra tha, no inyuĩ, nĩkũmũtuga amũtugaga, angĩkorwo nĩmũgũtũũra thĩinĩ wa ũtugi wake. Kwaga ũguo-rĩ, o na inyuĩ no mũtinio mweherio.

23 Andũ acio nao mangĩtiga kũrũmia ũhoru ũcio wa kwaga gwĩtĩkia-rĩ, nĩmagaciarithanio na mūtĩ, nĩgũkorwo Ngai arĩ na ũhoti wa kũmaciarithania naguo rĩngĩ.

24 Nĩ ũndũ-rĩ, angĩkorwo mwatinirio kuuma mūtamayiũ-inĩ wa kĩrĩti, na mũgĩcooka mũgĩciarithanio na mūtamayiũ wa mũgũnda, na ũcio nĩ ũhoru ũtarĩ wa ndũire-rĩ, githĩ ti ũhũthũ makĩria hongge ici, o ici ciarĩ ciaguo, gũciarithanio na mūtamayiũ wa mũgũnda o ũcio warĩ wao kũmbe!

Andũ a Isiraeli othe Nĩmakahonokio

25 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndikwenda mũikare mũrigĩtwo nĩ ũhoru ũyũ wa hitho, nĩgeetha mũtikae kwĩona ta mũrĩ oogĩ: Hitho nĩ atĩ, andũ amwe a Isiraeli nĩanyiite nĩ kũmia ngoro, o nginya rĩrĩa mũigana wa andũ-a-Ndũrĩrĩ ũkaahinga gũtoonya.

26 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ a Isiraeli othe nĩmakahonokio, o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

“Mũhonokia nĩakoima Zayuni;

naguo ũhoru wa kũregana na Ngai nĩakaweheria kuuma kũrĩ Jakubu.

27 Nakĩo gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ngaarĩkanĩra nao, rĩrĩa ngaamehereria mehia mao.”

28 Ha ũhoru-ũrĩa-Mwega-rĩ, andũ a Isiraeli nĩmatuirwo thũ nĩ ũndũ wanyu, no ha ũhoru wa gũthuurwo-rĩ, nĩmendetwo nĩ ũndũ wa maithe mao ma tene,

29 nĩgũkorwo iheo iria Ngai aheanaga na gwĩtana kũrĩa etanaga nakuo ndacookaga kwĩricũkwo.

30 O ta ũrĩa inyuĩ hĩndĩ ĩmwe mwaremeire Ngai, no rĩu nĩamũiguĩrĩre tha nĩ ũndũ wa ũremi wao-rĩ,

31 rĩu no taguo o nao matuĩkĩte aremi, nĩgeetha o nao rĩu maiguĩrwo tha nĩ ũndũ wa ũrĩa Ngai amũiguĩrĩre tha.

32 Nĩgũkorwo Ngai nĩatuĩte andũ othe aremi nĩgeetha acooke amaiguĩre tha othe.

Rwĩmbo rwa Kũgooca Ngai

33 Hi! Ī ũũgĩ wa Ngai, o nago ũmenyo wake, itikĩrĩ nyingĩ na ndiku mũno!

Matuĩro make gũtirĩ ũngĩhota kũmatuĩria, na mĩthiĩre yake kaĩ ndĩngĩmenyeka-ĩ!

34 “Nũũ ũmenyete meciiria ma Mwathani?

Kana nũũ ũkoretwo akĩmũtaara?”

35 “Nũũ wanahe Ngai kĩndũ,

atĩ nĩguo Ngai acooke amũrĩhe kĩndũ kũ?”

36 Nĩgũkorwo indo ciothe cioimire harĩ we, na nĩwe ũcitũũragia ciothe, na ciothe-rĩ, no ciake.

Nake arogoocagwo nginya tene na tene! Amenĩ.

12

Magongona marĩ Muoyo

1 Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndamũthaitha tondũ wa ũrĩa Ngai anamũiguĩra tha, mwĩrute mĩrĩ yanyu ĩtuĩke magongona marĩ muoyo, na matheru mangĩkenia Ngai, arĩ guo ũtungata ũrĩa wagĩrĩre na wa ma wa kũgoocithia Ngai.

2 Mũtikanahaananie ũhoru wanyu na maũndũ marĩa mekagwo nĩ andũ a thĩ ĩno; no garũrũkai na ũndũ wa kwerũhio meciiria manyu. Hĩndĩ ĩyo nĩmũrĩhotaga kũmenya na gwĩtĩkĩra wendi ũcio wa Ngai, o wendi ũcio wake mwega ũrĩa wa kũmũkenagia, na mũkinyanĩru kũna.

3 Nĩ ũndũ wa wega ũrĩa ndaaheirwo nĩ Ngai-rĩ, ngwĩra o mũndũ wothe wanyu atĩrĩ: Mũndũ ndakae gwĩtua mũnene gũkĩra ũrĩa aagĩrĩrwo nĩ gwĩtua, no nĩ kaba mũndũ eciiragie ũhoru wake we mwene na atue itua rĩagĩrĩru, kũringana na wĩtĩkio ũrĩa Ngai amũheete.

4 O ta ũrĩa tũrĩ na ciĩga nyingĩ thĩnĩ wa mwĩrĩ ũmwe, nacio ciĩga ici ciothe itirutaga wĩra mũthemba ũmwe-rĩ,

5 no taguo o na ithuĩ, o na twatuĩka tũrĩ aingĩ, tũrĩ mwĩrĩ ũmwe thĩnĩ wa Kristũ, na o kĩĩga nĩkĩohanĩtio na iria ingĩ ciothe.

6 Nĩngĩ nĩtũheetwo iheo itiganĩte, kũringana na wega ũrĩa tũheetwo. Angĩkorwo kĩheo kĩa mũndũ nĩ kũratha mohoro-rĩ, nĩahũthĩre kĩheo kũ kũringana na ũrĩa wĩtĩkio wake ũigana.

⁷ Angĩkorwo nĩ gũtungata, nĩatungatage; na angĩkorwo nĩ kũrutana, nĩarutanage;

⁸ ningĩ angĩkorwo nĩ kũũmĩrĩria andũ, nĩakĩũmanagĩrĩrie; na angĩkorwo nĩ wa kũrũmbũiya mabata ma andũ arĩa angĩ, nĩakĩheanage na ũtaana; angĩkorwo nĩ wa gũtongoria, nĩatongoragie na kĩyo; ningĩ ũrĩa wa kũiguanĩra tha, nĩekage ũguo akenete.

Wendani

⁹ Wendani wanyu nĩũkoragwo nĩ ũrĩa ũtarĩ ũhinga. Thũũragai ũndũ ũrĩa mũũru; naguo ũndũ ũrĩa mwega mũkĩũrũmagie.

¹⁰ Endanagai mũndũ na ũrĩa ũngĩ, mũrĩ na wendani ta wa ciana cia ithe ũmwe. Na mũndũ nĩatĩĩage ũrĩa ũngĩ gũkĩra we mwene.

¹¹ Rutagai wĩra na kĩyo, na mũreke ngoro cianyu ihĩahĩage, mũgĩtungatagĩra Mwathani.

¹² Ikaragai mũkenete nĩ ũndũ mũrĩ na kũrĩgĩrĩro, na mũkiragĩrĩrie hĩndĩ ya mathĩna, na mũkarage mũkĩhooyaga hĩndĩ ciothe.

¹³ Teithagiai andũ a Ngai mabataro-inĩ mao. Tũũrai mũnyiitaga andũ ũgeni.

¹⁴ Rathimagai andũ arĩa mamũnyariiraga; marathimagei na mũtikanamarume.

¹⁵ Kenagai hamwe na arĩa marakena; na mũcaka na arĩa maracakaya.

¹⁶ Tũũrai mũiguanĩte mũndũ na ũrĩa ũngĩ. Tigagai gwĩtĩia, no mwĩtikagĩre kũgĩa ngwatanĩro na andũ arĩa matarĩ igweta. Tigagai kwĩona ta mũrĩ oogĩ.

¹⁷ Mũtikaneke mũndũ ũũru nĩ ũndũ wa ũũru ũrĩa amwĩkite. Menyagĩrĩrai nĩguo mwĩkage maũndũ marĩa mangĩonwo magĩrĩire nĩ andũ othe.

¹⁸ Inyuĩ-rĩ, geragai gũikarania na mũndũ o wothe na thayũ kũngĩhoteka.

¹⁹ Arata akwa, mũtikanerĩhĩrie, no tigagĩriai mang'ũrĩ ma Ngai handũ, nĩgũkorwo nĩ kwardĩkĩtwo atĩrĩ: "Kũrĩhanĩria nĩ gwakwa; nĩ nĩ ngaarĩhanĩria," ũguo nĩguo Mwathani ekuuga.

²⁰ Handũ ha ũguo-rĩ:

"Thũ yaku ĩngĩkorwo ihũtĩ-rĩ, mũhe irio;

ĩngĩkorwo nĩnyootĩ-rĩ, mũhe gĩa kũnyua.

Gwĩka ũguo-rĩ, nĩkũmĩgĩrĩra makara ma mwaki mũtwe."

²¹ Mũtikanatorio nĩ ũũru, no tooragai ũũru na wega.

13

Kwĩnyiihĩria arĩa Maathanaga

1 O mündũ no nginya athĩkagĩre arĩa maathanaga, nĩgũkorwo gũtirĩ hinya wa gwithana tiga ũrĩa Ngai ahaandĩte. Aathani arĩa mari ho nĩ Ngai ũmatuĩte a gwithana.

2 Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, mündũ ũrĩa ũremagĩra arĩa maathanaga, nĩkũrega aregaga ũndũ ũrĩa Ngai atuĩte, nao arĩa mekaga ũguo nĩmagatuĩka a gũtuĩrwo ciira.

3 Nĩgũkorwo aathani ti a kũmakia arĩa mekaga ũrĩa kwagĩrĩire, no nĩ a kũmakia arĩa mekaga ũũru. Nĩũkwenda wagage gwĩtigagĩra ũrĩa wathanaga? Gũkage ũrĩa kwagĩrĩire, nake nĩarĩkũgathagĩrĩa.

4 Nĩgũkorwo we nĩ ndungata ya Ngai ya gũtũma wonage maũndũ mega. No ũngĩka ũũru-rĩ, wĩtigĩre, nĩgũkorwo ndakuuaga rũhiũ rwa njora tũhũ. We nĩ ndungata ya Ngai, na mũrĩhania wake wa kũherithania na wa gũkinyĩria mündũ ũrĩa wĩkaga ũũru mang'ũrĩ ma Ngai.

5 Nĩ ũndũ ũcio, nĩ kwagĩrĩire mwathĩkagĩre arĩa maathanaga, ti tondũ wa gwĩtigĩra mang'ũrĩ macio, no nĩ tondũ wa ũrĩa mwĩmenyeire na thamiri cianyu ũrĩa arĩ wega gwĩka.

6 Ũndũ ũcio noguo ũtũmaga mũrutage magooti, nĩgũkorwo arĩa maathanaga nĩ ndungata cia Ngai, na maheanaga mahinda mao mothe nĩ ũndũ wa wĩra ũcio kũũmbe.

7 Rutagĩrai andũ othe kĩrĩa mwagĩrĩrwo nĩ kũmarutĩra: Angĩkorwo mũtirutĩte magooti, rutai magooti; na angĩkorwo nĩ kũruta mbeeca cia kũrutithia wĩra wa bũrũri, rutai; nao andũ arĩa a kũheo gĩtũo, maheagei; na arĩa a gwĩkĩrĩrwo, mekagĩrĩrei.

Endanagai tondũ Mũthenya Nĩũkuhĩrĩrie

8 Mũtigaikare mũrĩ na thĩirĩ na mündũ o na ũrĩkũ, tiga o mwendanage hĩndĩ ciothe mündũ na ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo mündũ wendaga mündũ ũrĩa ũngĩ nĩahingĩtie watho.

9 Nĩ ũndũ maathani maya, atĩ "Ndũkanatharanie," na "Ndũkanoragane," na "Ndũkanaiye," na "Ndũkanacumĩkĩre kĩndũ kĩene," o na rĩathani rĩngĩ o rĩothe rĩngĩkorwo ho, mohanĩtio mothe maturanĩrwo thĩinĩ wa rĩathani rĩrĩ: "Enda mündũ ũrĩa ũngĩ ta ũrĩa wĩyendete wee mwene."

10 Wendani-rĩ, ndũngũka mündũ ũrĩa ũngĩ ũũru. Nĩ ũndũ ũcio kwendana nĩkuo kũhingia watho.

11 Na mwĩkage ũguo nĩ ũndũ wa kũmenya mahinda maya tũrĩ ũrĩa matariĩ. Ihinda nĩkinyu nĩgeetha mwarahũke mũtĩge gũkoma, tondũ ũhonokio witũ rĩu ũrĩ hakuhĩ kũrĩ rĩrĩa twambĩrĩrie gwĩtikia.

¹² Ūtukū ūrī hakuhī gūthira; nago mūthenya ūkiriī gūkina. Nī ūndū ūcio nītūtigane na maūndū ma nduma na twōhe indo cia mbaara, o iria cia ūtheri.

¹³ Nītūthiage na mīthiire māgīrīru, o irīa yagīrīre gūkarwo nayo mūthenya, tūtigatoonye maruga-inī mooru marī na nyīmbo njūru na ūrīū, na tūtigatoonye ūtharia-inī kana maūndū ma ūūra-thoni, na tūtikagīage na njūgitano na kūiguanīra ūiru.

¹⁴ No rīrī, mwīhumbei Mwathani Jesū Kristū, na mūtigatūūre mwīciiragia o ūrīa mūngīhingia merirīria ma mīrī īno ya mehia.

14

Andū arīa Ahūthū na arīa marī Hinya

¹ Na rīrī, mūndū ūrīa ūkoragwo arī na wītīkio mūhūthū mwamūkīrei, mūtekūmūtuīra ciira nī ūndū wa maūndū marīa mataiguanīrwo.

² Wītīkio wa mūndū ūmwe-rī, nīūmwītīkīrītīe kūrīa irio cia mīthemba yothe, no mūndū ūngī, ūrīa ūrī wītīkio mūhūthū, arīaga o mīthemba ya nyeni.

³ Mūndū ūrīa ūrīaga mīthemba yothe ya irio ndakae kūmena mūndū ūrīa ūtekaga ūguo, nake mūndū ūrīa ūtarīaga indo imwe-rī, ndakae gūtuīra ciira mūndū ūrīa ūrīaga ciothe tondū Ngai nīamwītīkīrītīe.

⁴ Wee ūkīrī ū nīguo ūtuīre ndungata ya mūndū ūngī ciira? Mwathi wayo nīwe ūmenyaga irūngīi wega kana īgwīte. Nayo nīrīrūgamaga, tondū Mwathani nīwe ūrī na ūhoti wa gūtūma irūgame.

⁵ Mūndū ūmwe-rī, onaga ta kūrī mūthenya ūmwe mūtheru kūrī irīa īngī; nake mūndū ūngī akoona mīthenya yothe no ūndū ūmwe. O mūndū nīemenyere wega na ngoro yake.

⁶ Mūndū ūrīa wonaga mūthenya ūmwe ūrī wa mwanyarī, ekaga ūguo nī ūndū wa Mwathani. Nake ūrīa ūrīaga nyama-rī, arīaga nī ūndū wa Mwathani, nīgūkorwo nī Ngai acookagīria ngaatho; nake ūrīa ūtacirīaga-rī, ekaga ūguo nī ūndū wa Mwathani, na nī Ngai acookagīria ngaatho.

⁷ Nīgūkorwo gūtīrī o na ūmwe witū ūtūūraga nī ūndū wake mwene, na gūtīrī o na ūmwe witū ūkuaga nī ūndū wake mwene.

⁸ Nī ūndū tūngītūūra muoyo-rī, tūtūūraga nī ūndū wa Mwathani; na tūngīkua-rī, twakua nī ūndū wa Mwathani. Nī ūndū ūcio tūngīkorwo tūrī muoyo kana tūkuīte-rī, tūrī o a Mwathani.

9 Ūhoro ūyū nĩguo watũmire Kristũ akue na acooke ariũke, nĩguo atuĩke Mwathani wa arĩa akuũ na arĩa marĩ muoyo.

10 Wee-rĩ, ũgũtuĩra mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu ciira nĩkĩ? Kana ũkũmena mũrũ kana mwarĩ wa ithe wanyu nĩkĩ? Nĩgũkorwo ithuothe nĩtũkarũgama mbere ya gĩtĩ gĩa ciira kĩa Ngai.

11 O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

“Ti-itherũ, o ta ũrĩa nĩ ndũũraga muoyo,

iru o rĩothe nĩrĩgaturio mbere yakwa;

naruo rũrĩmĩ o ruothe nĩrũkoimbũrĩa Ngai,’ ũguo nĩguo Mwathani ekuuga.”

12 Hakĩrĩ ũguo-rĩ, o ũmwe witũ nĩakaheana ũhoro wake mwene mbere ya Ngai.

13 Nĩ ũndũ ũcio nĩtũgĩtĩge gũtuanĩra ciira ithuĩ ene. Handũ ha ũguo-rĩ, kaba mũtue na meciiria manyu atĩ mũtigatũma mũrũ kana mwarĩ wa ithe wanyu ahĩngwo kana agwe njĩra-inĩ.

14 Nĩ nĩmenyete wega biũ ndĩ thĩnĩ wa Mwathani Jesũ, atĩ gũtirĩ irio irĩ thaahu cio nyene. No rĩrĩ, mũndũ ũrĩa wonaga kĩndũ ta kĩrĩ thaahu-rĩ, ũcio harĩ we kĩndũ kũ nĩ kĩrĩ thaahu.

15 Angĩkorwo mũrũ kana mwarĩ wa thoguo nĩekũigua ũũru tondũ wa kĩrĩa ũrĩĩaga-rĩ, wee nĩũtigĩte gũthĩĩ na mĩthĩire ya wendani. Tiga gũtũma mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu ũcio Kristũ aakuĩrĩire oore nĩ ũndũ wa kĩrĩa ũrarĩa.

16 Mũtikanareke ũndũ ũrĩa muonaga ũrĩ mwega ũtuĩke wa gũcambio.

17 Nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai ti ũhoro wa kũrĩa na kũnyua, no nĩ wa ũthingu, na thayũ o na gĩkeno iria ciumaga kũrĩ Roho Mũtheru,

18 tondũ mũndũ o wothe ũrĩa ũtungatagĩra Kristũ na njĩra icio nĩakenagia Ngai, o na akoonagwo arĩ mwega nĩ andũ.

19 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtwĩkĩragei kĩyo gĩa gwĩkaga maũndũ marĩa marehaga ũhoro wa thayũ na magatũma tuonganĩrĩre hinya.

20 Mũtikanathũkie wĩra wa Ngai nĩ ũndũ wa irio. Irio ciothe nĩ theru, no rĩrĩ, nĩ ũũru mũndũ kũrĩa kĩndũ o gĩothe kĩrĩa kĩngĩhĩtithia mũndũ ũrĩa ũngĩ.

21 Nĩ kaba kwaga kũrĩa nyama, kana kũnyua ndibei o na kana gwĩka ũndũ ũngĩ o na ũrĩkũ ũrĩa ũngĩtũma mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu ahĩtithio.

²² Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ũndũ ũrĩa wĩtikĩtie ũkoniĩ maũndũ macio-rĩ, nĩumenyeke gatagatĩ gaku na Ngai. Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũtarĩ ũndũ angĩcuukĩra nĩ ũndũ wa kĩndũ kĩrĩa onaga kĩrĩ kĩega agĩka.

²³ No rĩrĩ, mũndũ angĩkorwo arĩ na nganja, acooke arĩe irio iria arĩ na nganja nacio, mũndũ ũcio nĩetuĩrĩre ciira, tondũ kũrĩa gwake gũtiumanĩte na wĩtikio; naguo ũndũ o wothe ũtoimanĩte na wĩtikio nĩ mehia.

15

¹ Na rĩrĩ, ithuĩ arĩa tũrĩ na hinya-rĩ, twagĩrĩrwo nĩgũkuuanagĩra na arĩa matarĩ na hinya maũndũ mao ma ũhinyaru na to gwĩkenagia ithuĩ ene.

² O ũmwe witũ nĩagĩrĩrwo nĩgũkenia mũndũ ũrĩa ũngĩ nĩ ũndũ wa maũndũ make mega, nĩgeetha ongererwo hinya.

³ Nĩgũkorwo o na Kristũ ndekenirie we mwene, no o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Irumi cia arĩa makũrumaga nĩ nĩ ciagwĩrĩre.”

⁴ Nĩgũkorwo maũndũ mothe marĩa maandĩkirwo tene maandĩkirwo marĩ ma gũtũruta, nĩgeetha tũgĩage na kĩrĩgĩrĩro nĩ ũndũ wa gũkirĩrĩria na kũmĩrĩrio nĩ Maandĩko macio.

⁵ Ngai ũrĩa ũheanaga ũkirĩrĩria na ũũmanĩrĩria aromũhe roho wa ũiguano o mũndũ na ũrĩa ũngĩ rĩrĩa mũkũrũmĩrĩria Kristũ Jesũ,

⁶ nĩgeetha mũgoocithagie Ngai o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ mũrĩ na ngoro imwe na mũgambo ũmwe.

⁷ Nĩ ũndũ ũcio, o mũndũ nĩagĩtikagĩre ũrĩa ũngĩ, o ta ũrĩa mwetĩkirwo nĩ Kristũ, nĩgeetha Ngai agoocagwo.

⁸ Nĩgũkorwo ngũmwĩra atĩrĩ, Kristũ okire arĩ ndungata ya Ayahudi nĩ ũndũ wa ũhoru wa ma wa Ngai, nĩguo ahingie ciĩranĩro iria cierĩrwo maithe maitũ ma tene,

⁹ nĩgeetha andũ-a-Ndũrĩrĩ magoocithagie Ngai nĩ ũndũ wa tha ciake, ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

“Nĩ ũndũ ũcio nĩngũkũgocaa ndĩ gatagatĩ ka ndũrĩrĩ; nĩndĩrĩnaga nyĩmbo cia kũgocaa rĩtwa rĩaku.”

¹⁰ Ningĩ nĩ kwĩrĩtwo atĩrĩ:

“Kenai, inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, mũrĩ hamwe na andũ ake.”

¹¹ Na ningĩ nĩ kwĩrĩtwo atĩrĩ,

“Goocai Mwathani, inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ othe, na mũmũinĩre nyĩmbo cia kũmũgocaa, inyuĩ andũ othe.”

¹² O na ningĩ, Isaia nĩoigĩte atĩrĩ,

“Mũndũ ũrĩa wĩtagwo Mũri wa Jesii nĩagooka, o we ũrĩa ũkaarhũka atuĩke wa gwatha ndũrĩrĩ,

nao andũ-acio-a-Ndũrĩrĩ nĩmakaagiã na kũĩrĩgĩrĩro thĩĩnĩ wake.”

13 Na rĩrĩ, Ngai ũrĩa arĩ we mwĩhoko witũ aromũiyũria na gĩkeno gĩothe na thayũ tondũ wa ũrĩa mũmwĩhokete, nĩgeetha mũkĩrĩrĩrie kũgĩa na kũĩrĩgĩrĩro nĩ ũndũ wa hinya wa Roho Mũtheru.

Paũlũ Mũtungatĩri wa Andũ-a-Ndũrĩrĩ

14 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩ mwene nĩnjĩtikĩrĩte atĩ inyuĩ ene nĩmũiyũrĩtwo nĩ wega, na nĩ mũrĩ na ũmenyo mũiganu, o na mũkahota gũtaarana inyuĩ ene.

15 Ndĩmwandĩkĩire ũndũ ũyũ ndĩ na ũũmĩrĩru mũingĩ ngĩmwĩra maũndũ mamwe, taarĩ kũmũrĩrĩkania maũndũ macio rĩngĩ, nĩ ũndũ wa wega ũrĩa Ngai aaheire,

16 nĩguo ndũike mũtungatĩri wa Kristũ Jesũ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, ndutage wĩra wa mũthĩnjĩri-Ngai wa kũhunjagia Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Ngai, nĩgeetha andũ-a-Ndũrĩrĩ magaatũka igongona rĩtikĩrĩku nĩ Ngai, o rĩrĩa rĩtherie nĩ Roho Mũtheru.

17 Nĩ ũndũ ũcio nĩngwĩraha thĩĩnĩ wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa ũtungata wakwa ngĩtungatĩra Ngai.

18 Ndikũgeria kwaria ũndũ o na ũrĩkũ tiga o ũrĩa Kristũ ahingĩtie na ũndũ wakwa harĩ ũhoru wa gũtongoria andũ-a-Ndũrĩrĩ ũhoru-inĩ wa gwathĩkĩra Ngai, nĩ ũndũ wakwa kũheana ũhoru na maũndũ marĩa mekirwo,

19 na ũndũ wa hinya ũrĩa watũmaga kũringwo ciamu na kuonwo morirũ, tondũ wa hinya wa Roho Mũtheru. Na nĩ ũndũ wa ũguo kuuma Jerusalemu kũrigiicũka nginya Iluriko, nĩhunjĩtie biũ Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Kristũ.

20 Na rĩrĩ, ndũire ndĩrĩrĩrie kũhunjia Ũhoru-ũrĩa-Mwega kũrĩa Kristũ atamenyekete, nĩgeetha ndikanatuĩke wa gwaka igũrũ rĩa mũthingi wakĩtwo nĩ mũndũ ũngĩ.

21 No rĩrĩ, nĩgũtuĩke o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo, atĩrĩ:

“Arĩa matarĩ meerwo ũhoru wake nĩo makaawona,
na arĩa matarĩ maigua nĩo magaataũkĩrwo nĩguo.”

22 Kũu nĩkĩo gĩtũmi kĩrĩa kĩanagiria mahinda mainĩ njũke kũu kwanyu.

Mũbango wa Paũlũ Gũthĩĩ Roma

23 No rĩu, tondũ hatĩrĩ handũ hangĩ ingĩruta wĩra ng’ongo-inĩ ici, na tondũ mũaka mũingĩ nĩngoretwo ngĩrĩrĩria kũmuona-rĩ,

24 nĩndĩrabanga gwĩka ũguo ngĩthĩĩ Sipania. Nĩndĩrehoka gũkaamũceerera ngĩhĩtũkĩra kũu kwanyu, na atĩ nĩmũkandeithĩrĩria gũthĩĩ rũgendo rũu, thuutha wa gũkenanĩra na inyuĩ ihinda inini.

²⁵ No rīu ndī rūgendo-inī ngīthiī Jerusalemu ngatungatīre andū arīa aamūre marī kūu.

²⁶ Nīgūkorwo andū a Makedonia na a Akaia nīmoonire arī wega kūhotha nīguo mateithie andū arīa athīni a thiritū ya andū arīa aamūre kūu Jerusalemu.

²⁷ Ūguo nīguo moonire kwagīrīire, na ti-itherū nī marī na thiirī wa andū acio. Tondū wa rīrī, angīkorwo andū-a-Ndūrīrī nīmagwatanīire na Ayahudi irathimo cia kīirohorī, o nao marī na thiirī kūrī Ayahudi wa kūmatungatīra na indo iria marathimītwo nacio.

²⁸ Nī ūndū ūcio ndaarīkia kūruta wīra ūcio, na menye wega atī maciaro macio nī marīkia kwamūkīrwo-rī, hīndī iyo nīngamūceerera ngīthiī Sipania.

²⁹ Nīnjūūī atī ngīūkīra kūu kwanyu, ngaakorwo njyūrīrīrwo nī irathimo cia Kristū.

³⁰ Ariū na aarī a Ithe witū, nīndamūthaitha nī ūndū wa Mwathani witū Jesū Kristū na nī ūndū wa wendani ūrīa tūheetwo nī Roho, atī mūnyiitanīre na nī kīgiano-inī gīakwa na ūndū wa kūhooya Ngai nī ūndū wakwa.

³¹ Hooyai nīgeetha ngaahonokio kuuma kūrī andū arīa matetīkītie a kūu Judea, na ningī atī ūtungata wakwa kūu Jerusalemu ūgetīkīrīka nī andū arīa aamūre akuo,

³² nīgeetha ngooka kūrī inyuī ngenete, Ngai enda, na tūcanjamūke tūrī hamwe.

³³ Ngai mwene thayū aroikara hamwe na inyuī inyuothe. Amenī.

16

Ngeithi kūrī Arata

¹ Nīngūgaathīrīria mwarī wa Ithe witū Fibi kūrī inyuī, ūrīa ūtungataga thīnī wa kanitha wa Kenikirea.

² Nīngūmūhooya mūmwamūkīre thīnī wa Mwathani o ta ūrīa mūngīamūkīra andū arīa aamūre, na mūmūhe ūteithio o wothe angībatario nīguo kuuma kūrī inyuī, nīgūkorwo o nake anakorwo arī ūteithio mūnene kūrī andū aingī, o hamwe na nī mwene.

³ Geithiai Pirisila na Akula, arīa tūrutaga wīra nao tūrī thīnī wa Kristū Jesū.*

⁴ O nīmendire kūūragwo nī ūndū wakwa. Na to nī nyiki ndīramacookeria ngaatho, no nīmacookeirio ngaatho nī makanitha mothe ma andū-a-Ndūrīrī.

⁵ Geithiai o na kanitha ūrīa ūcemanagia kwao mūciī.

* **16:3** Pirisila na Akula maarī arata a hakuhī a Paūlū, na maarutaga wīra wa gūtuma hema hamwe nake.

Geithiai mūrata wakwa Epeneto, ūrĩa warĩ mwītĩkia wa Kristũ wa mbere kũu bũrũri wa Asia.

6 Geithiai Mariamu, ūrĩa warutire wĩra na kĩyo kĩnene mũno nĩ ūndũ wanyu.

7 Geithiai Anderoniko na Juniasi, andũ a mũhĩrĩga witũ arĩa tuohetwo hamwe. Nao nĩ marĩ igweta gatagatĩ-inĩ ka atũmwo, o na ningĩ nĩmatuĩkire a Kristũ mbere yakwa.

8 Geithiai Ampiliato, ūrĩa nyendete mũno thĩinĩ wa Mwathani.

9 Na mũgeithie Urubano, ūrĩa tũrutithanagia wĩra wa Kristũ nake, o na mũgeithie mūrata wakwa nyendete Sitakusi.

10 Geithiai Apele, ūrĩa wageririo na akĩmenyeka atĩ nĩ wa Kristũ kũna.

Na mũgeithie andũ a nyũmba ya Arisitobulo.

11 Ningĩ mũgeithie Herodioni, ūrĩa wa mũhĩrĩga witũ.

Geithiai andũ a nyũmba ya Narikiso arĩa marĩ thĩinĩ wa Mwathani.

12 Geithiai Turufena na Turufosa, andũ-a-nja acio marutaga wĩra na hinya thĩinĩ wa Mwathani.

Na mũgeithie mūrata wakwa Perisi, mũndũ-wa-nja ũngĩ o nake ūrutĩte wĩra na hinya mũno thĩinĩ wa Mwathani.

13 Geithiai Rufusi, ūrĩa mũthuure thĩinĩ wa Mwathani, o na mũgeithie nyina, ūrĩa ũkoretwo arĩ o ta maitũ.

14 Ningĩ mũgeithie Asunikirito, na Felegoni, na Herime, na Pateroba, na Herima, o na ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa marĩ hamwe nao.

15 O na ningĩ mũgeithie Filologo, na Julia, na Nerea na mwarĩ wa nyina, na Olumpa, na arĩa othe aamũre makoragwo hamwe nao.

16 Geithaniai mũndũ na ūrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kĩmumunyano.

Makanitha mothe ma Kristũ nĩmamũgeithia.

17 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩngũmũthaitha mwĩmenyagĩrĩre andũ arĩa marehaga nyamũkano na maũndũ ma kũmũhĩngithia, marĩa mareganĩte na ũhoru ūrĩa mũrutĩtwo. Eheragĩrai andũ ta acio.

18 Nĩgũkorwo andũ ta acio ti Mwathani witũ Kristũ matungataga, no nĩ nda ciao ene matungataga. Nĩmaheenagia ngoro cia andũ arĩa matooi ũũru na ūndũ wa mĩario yao mĩnyoroku na ndeto ciao cia kwĩyendithĩrĩria.

19 Andũ othe nĩmaiguĩte ngumo ya wathĩki wanyu, nĩ ūndũ ũcio nĩnjyũrĩtwo nĩ gĩkeno nĩ ūndũ wanyu; no

nĩngwenda mũgĩe na ũũgĩ harĩ maũndũ marĩa mega, na mwage ũcuuke harĩ maũndũ marĩa mooru.

²⁰ Ngai mwene thayũ nĩarĩhehenja Shaitani o narua, na inyuĩ mũmũrangĩrĩrie rungu rwa magũrũ manyu. Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũroikara na inyuĩ.

²¹ Nĩmwageithio nĩ Timotheo, ũrĩa tũrutaga wĩra nake, o na Lukio, na Jasoni na Sosipatero, arĩa a mũhĩrĩga witũ.

²² Nii Teritio, mwandĩki wa marũa maya, nĩndamũgeithia thĩinĩ wa Mwathani.

²³ Nake Gayo, ũrĩa ũnyitĩte ũgeni na ũrĩa ũtugaga andũ a kanitha othe, nĩamũgeithia.

Nĩmwageithio nĩ Erasito, ũrĩa mũigi kĩgĩina gĩa itũũra, na mũrũ wa ithe witũ Kwarito. (

²⁴ Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na inyuĩ inyuothe. Amen.)

²⁵ Na rĩu kũrĩ ũrĩa ũngĩhota kũmũrũgamia wega nĩ ũndũ wa Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũrĩa hunjagia, na kwanĩrĩra ũhoro wa Jesũ Kristũ kũringana na ũguũrio wa maũndũ marĩa ma hito marĩa matũire mahithĩtwo kuuma tene,

²⁶ no rĩu nĩmaguũrie na makamenyithanio thĩinĩ wa Maandĩko marĩa ma ũnabii, nĩ ũndũ wa watho wa Ngai, o we ũrĩa ũtũũraga tene na tene, nĩgeetha ndũrĩrĩ ciothe imwĩtĩkie na imwathĩkagĩre:

²⁷ nake Ngai, o we wiki mũũgĩ-rĩ, arotũũra agoocagwo nginya tene na ũndũ wa Jesũ Kristũ! Amen.

MARŪA MA MBERE MA PAŪLŪ KŪRĪ AKORINITHO

¹ Nĩ nĩ Paŭlŭ, o nĩ ndeetirwo nduĩke mŭtŭmwo wa Kristŭ Jesŭ nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai, ndĩratŭma geithi ici tŭrĩ hamwe na mŭrũ wa Ithe witũ Sosithene,*

² Twandĩkĩra kanitha wa Ngai ũrĩa ũrĩ Korinitho, kŭrĩ arĩa othe maamŭrĩtwo thĩinĩ wa Kristŭ Jesŭ na magetwo matuĩke andũ atheru, o hamwe na arĩa othe marĩ kŭndũ guothe makayagĩra rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesŭ Kristŭ, o we Mwathani wao na witũ:

³ Wega na thayũ irogĩa kŭrĩ inyuĩ ciumĩte kŭrĩ Ngai Ithe witũ na Mwathani Jesŭ Kristŭ.

Gũcookia Ngaatho

⁴ Nĩnjookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ũndũ wanyu, nĩ ũndũ wa wega wake ũrĩa mŭheetwo thĩinĩ wa Kristŭ Jesŭ.

⁵ Nĩgũkorwo thĩinĩ wake nĩmŭtongetio maũndũ-inĩ mothe, mŭgatongio ũhoroinĩ wa mĩario yanyu yothe o na ũhoroinĩ wothe wa kŭmenya maũndũ,

⁶ tondũ-rĩ, ũira witũ ũkoniĩ Kristŭ nĩwekĩrirwo hinya thĩinĩ wanyu.

⁷ Nĩ ũndũ ũcio gŭtirĩ kĩheo gĩa kũiroho o na kĩmwe mŭtarĩ nakĩo, o mŭgĩetagitĩria na kiyoo kũguũranĩrio kwa Mwathani witũ Jesŭ Kristŭ.

⁸ Nake nĩarĩmũikaragia mŭrĩ na hinya nginya mŭthia, nĩguo mŭtikanakorwo mŭrĩ na ũcuuke mŭthenya ũrĩa wa Mwathani witũ Jesŭ Kristŭ.

⁹ Ngai nĩ mwĩhokeku, o we ũrĩa wamwĩtire nĩguo mŭkorwo na ngwatanĩro na Mŭriũ Jesŭ Kristŭ, Mwathani witũ.

Nyamũkano thĩinĩ wa Kanitha

¹⁰ Atĩrĩrĩ, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndamũthaita thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesŭ Kristŭ, atĩ inyuothe mũiguane o mŭndũ na ũrĩa ũngĩ, nĩguo mŭtikagĩe na nyamũkano gatagatĩ-inĩ kanyu, no mũikare mũiguanĩte, na mŭrĩ na meciiria o mamwe, na ngoro o ĩmwe.

* 1:1 Warĩ mŭtugo wa Ayunani kwambĩrĩria marŭa na rĩitwa rĩa mwandĩki.

11 Tondũ rĩĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmenyithĩtio nĩ andũ amwe a kuuma nyũmba ya Kiloe atĩ nĩ kũrĩ na ngũĩ gatagatĩ-inĩ kanyu.

12 Ūrĩa ndĩroiga nĩ atĩrĩ: Ūmwe wanyu oigaga atĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Paũlũ”; ũngĩ akoiga atĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Apolo”; nake ũngĩ akoiga atĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Kefa”; o na ningĩ ũngĩ akoiga atĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Kristũ.”

13 Kaĩ Kristũ agayanĩtio? Paũlũ-rĩ, nĩwe waambirwo mĩti igũrũ nĩ ũndũ wanyu? Mwabatithirio thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Paũlũ?

14 Nĩngũcookia ngaatho nĩ ũndũ gũtirĩ o na ũmwe wanyu nĩ ndaabatithirie, o tĩa Kirisipo na Gayo.

15 Nĩ ũndũ ũcio gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũngiuga atĩ mwabatithirio thĩinĩ wa rĩitwa rĩakwa.

16 Ī, o na ningĩ nĩndabatithirie andũ a nyũmba ya Stefana; no tĩa acio, ndingĩrikana kana nĩ kũrĩ mũndũ ũngĩ ndaabatithirie.

17 Nĩ gũkorwo Kristũ ndaandũmire ngabatithanie, no aandũmire ngahunjia Ūhoro-ũrĩa-Mwega, no ti ndĩũheane na ũũgĩ wa mũndũ, nĩgeetha mũtharaba wa Kristũ ndũkae kwagithio kĩaene.

Kristũ nĩwe Ūũgĩ na Ūhoti wa Ngai

18 Nĩgũkorwo ndũmĩrĩri ya mũtharaba nĩ ũrimũ kũrĩ arĩa maroora, no kũrĩ ithuĩ arĩa tũrahonokio-rĩ, ũndũ ũcio nĩ hinya wa Ngai.

19 Nĩgũkorwo kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

“Ūũgĩ wa andũ arĩa oogĩ nĩkũniina ngaaũniina; nago ũmenyo wa andũ arĩa imenyi ndĩkĩtue wa tũhũ.”

20 Mũndũ ũrĩa mũũgĩ-rĩ, akĩrĩ kũ? Mũndũ ũrĩa mũthomu-rĩ, akĩrĩ kũ? Arĩ ha mũciiri ũrĩa ũũĩ gũciira maũndũ ma mahinda maya tũrĩ? Githĩ Ngai ndatuĩte ũũgĩ wa thĩ ĩno ũrimũ?

21 Nĩgũkorwo Ngai na ũndũ wa ũũgĩ wake nĩonire atĩ andũ a thĩ ĩno na ũũgĩ wao matikaamũmenya, akĩona kwagĩrĩire ahũthĩre maũndũ ma ũrimũ marĩa tũhunjagia nĩgeetha ahonokie arĩa mamwĩtikagia.

22 Ayahudi metagia ciama, nao Ayunani macaragia ũũgĩ,

23 no ithuĩ tũhunjagia ũhoro wa Kristũ arĩ mwambe mĩti igũrũ: maũndũ macio nĩ mũhĩnga kũrĩ Ayahudi na ũrimũ kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ,

24 no kũrĩ arĩa Ngai etĩte, Ayahudi o na Ayunani, Kristũ nĩwe hinya wa Ngai na ũũgĩ wa Ngai.

25 Nīgũkorwo ũrimũ wa Ngai nĩ mũũgĩ gũkĩra ũũgĩ wa mũndũ, naguo ũhũthũ wa Ngai nĩ mũritũ gũkĩra hinya wa mũndũ.

26 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ta gĩciiriei ũrĩa mwatarĩ rĩrĩa mwetirwo. Ti aingĩ anyu oogĩ na ũũgĩ wa andũ a gũkũ thĩ; na ti aingĩ mangĩaguucĩrĩrie andũ; o na ti aingĩ maciarĩrwo mĩciĩ ĩrĩa ĩrĩ igweta.

27 No Ngai aathuurire maũndũ marĩa ma ũrimũ ma thĩ ĩno nĩguo aconorithie andũ arĩa oogĩ; ningĩ Ngai aathuurire maũndũ marĩa matarĩ hinya ma thĩ ĩno nĩguo aconorithie arĩa marĩ hinya.

28 Agĩthuura maũndũ marĩa mahũthũ ma thĩ ĩno, na marĩa matarĩ ma gũtĩika, o gwata marĩa matarĩ maũndũ kũrĩ, nĩgeetha amaagithie bata,

29 nĩgeetha mũndũ o na ũ ndakanetĩe mbere ya Ngai.

30 No rĩrĩ, nĩwe ũtũmĩte mũkorwo mũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, ũrĩa ũtuĩkite ũũgĩ uumĩte kũrĩ Ngai nĩ ũndũ witũ, ũguo nĩ kuuga, ũthingu witũ, na ũtheru, na gũkũũrwo.

31 Nĩ ũndũ ũcio, o ta ũrĩa kwandĩkitwo atĩrĩ: “Mũndũ ũrĩa ũkwĩraha, nĩerahage nĩ ũndũ wa Mwathani.”

2

1 Hĩndĩ ĩrĩa ndookire kũrĩ inyuĩ, ngĩmũhunjĩria ũira wa hitho ya ũhoru wa Ngai, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndiamwarĩrie na mĩario ya kanua kega kana ũũgĩ mũnene.

2 Nīgũkorwo nĩndatuĩte itua ndirĩ ũndũ ũngĩ ngwenda kũmenya, rĩrĩa rĩothe ndaarĩ na inyuĩ, o tiga ũhoru wa Jesũ Kristũ na kwambwo gwake mũtĩ-igũrũ.

3 Ndookire kũrĩ inyuĩ itarĩ na hinya, na ndĩ na guoya, o na ngĩinainaga mũno.

4 Ndũmĩrĩri yakwa na kũhunja gwakwa itiarĩ na ciugo cia kũguucanĩrĩria na ũũgĩ, no nĩcionanagia hinya wa Roho,

5 nĩguo wĩtĩkio wanyu ndũgakorwo ũtirĩrĩrwo nĩ ũũgĩ wa andũ, o tiga hinya wa Ngai.

Ũũgĩ Uumanĩte na Roho

6 No ningĩ ithuĩ-rĩ, tũrĩ gatagatĩ-inĩ ka andũ arĩa agima twaragia ũhoru wa ndũmĩrĩri ya ũũgĩ, no tũtiaragia ũhoru wa ũũgĩ wa mahinda maya, kana wa aathani a mahinda maya arĩa matarĩ kũrĩa merekeire.

7 No ithuĩ-rĩ, twaragia ũhoru wa ũũgĩ wa Ngai ũrĩa wa hitho, ũũgĩ ũrĩa watũire ũrĩ mũhithe, o ũrĩa Ngai aathĩrĩire o mbere ya kũũmba thĩ nĩ ũndũ wa riiri witũ.

8 Gũtirĩ o na ũmwe wa anene a mahinda maya wamenyire ũhoru ũcio, nīgũkorwo mangĩauményete-rĩ, mat-ingĩaambire Mwathani wa riiri.

⁹ Nĩgũkorwo no ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ:

“Maũndũ marĩa matarĩ monwo na maitho,
na matarĩ maiguuo na matũ,

o na matarĩ maatoonya ngoro ya mũndũ,

nĩmo Ngai athondekeire andũ arĩa mamwendete”:

¹⁰ no Ngai nĩatũguũrĩrie maũndũ macio na ũndũ wa Roho wake.

Roho nĩathuthuuragia maũndũ mothe, o na maũndũ ma Ngai marĩa marikĩru mũno.

¹¹ Tondũ-rĩ, nũũ ũũ meciiria ma mũndũ, tiga o roho wa mũndũ ũrĩa ũrĩ thĩnĩ wake? O ta ũguo-rĩ, gũtirĩ mũndũ ũũ meciiria ma Ngai, o tiga Roho wa Ngai.

¹² Tũtiamũkĩrĩte roho wa thĩ ĩno, no tũheetwo Roho ũrĩa uumĩte kũrĩ Ngai, nĩguo tũmenyage iheo iria Ngai atũheete o ũguo tũhũ.

¹³ Maũndũ macio nĩmo twaragia, no tũtimaaragia na ciugo iria tũrutĩtwo na ũũgĩ wa mũndũ, no nĩ na ciugo iria tũrutagwo nĩ Roho, tũgataarĩria ũhoru wa ma wa kũiroho na ciugo cia kũiroho.

¹⁴ Mũndũ ũtarĩ na Roho ndetĩkagĩra maũndũ marĩa moimaga kũrĩ Roho wa Ngai, tondũ maũndũ macio nĩ ũrimũ kũrĩ we, na ndangĩmamenya, tondũ makũũrĩkanaga na njĩra ya kũiroho.

¹⁵ Mũndũ wa kũiroho nĩakũũranaga maũndũ mothe, nowe mwene gũtirĩ mũndũ ũngĩmũtuĩra:

¹⁶ “Nĩ ũndũ-rĩ, nũũ ũngĩmenya meciiria ma Mwathani, nĩguo akĩmũtaare?”

No ithuĩ tũrĩ na meciiria ma Kristũ.

3

Ūhoru wa Nyamũkano thĩnĩ wa Kanitha

¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndingĩahotire kũmwarĩria ta mũrĩ andũ a kũiroho, no ndaamwarĩrie ta mũrĩ andũ a thĩ, o ta twana tũnini thĩnĩ wa Kristũ.

² Ndaamũheire iria, no ti irio nyũmũ ndaamũheire, nĩgũkorwo mũtiakinyĩte a gũcirĩa. Ti-itherũ o na rĩu mũtikinyĩte a gũcirĩa.

³ O na rĩu mũrĩ andũ a thĩ. Kuona atĩ kũrĩ na ũiru na ngũĩ thĩnĩ wanyu-rĩ, githĩ mũtikĩrĩ andũ a thĩ? Githĩ mũtiragũka o ta ũrĩa andũ a ndũire mekaga?

⁴ Nĩ ũndũ-rĩ, rĩrĩa mũndũ ũmwe ekuuga atĩrĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Paũlũ,” nake ũrĩa ũngĩ akoiga atĩrĩ, “Nĩ nũmagĩrĩra Apolo,” githĩ mũtikĩrĩ o andũ a ndũire?

⁵ Kaĩ Apolo akĩrĩ ũ? Nake Paũlũ akĩrĩ ũ? Acio maarĩ o ndungata, iria ciatũmire mwĩtikie, o ta ũrĩa Mwathani aagaĩre o mũndũ wĩra wake.

6 Nĩ nĩ mbeũ ndahaandire, nake Apolo agĩciitĩrĩria maaĩ, no nĩ Ngai watũmire ikũre.

7 Nĩ ũndũ ũcio ti mũndũ ũrĩa ũhaandaga kana ũrĩa ũitagĩrĩria maaĩ ũrĩ bata, no ũrĩa ũrĩ bata nĩ Ngai, ũrĩa ũtũmaga ikũre.

8 Mũndũ ũrĩa ũhaandaga na mũndũ ũrĩa ũitagĩrĩria maaĩ makoragwo na muoroto ũmwe, na o mũndũ akaarĩhwo kũringana na wĩra wake we mwene.

9 Nĩgũkorwo tũrutithanagia wĩra hamwe na Ngai; na inyuĩ mũrĩ mũgũnda wa Ngai, na mwako wa Ngai.

10 Nĩ ũndũ wa wega ũrĩa Ngai aaheete, nĩ nĩ gwaka ndaakire mũthingi haana ta mwakithia ũrĩa mũũgĩ nake mũndũ ũngĩ nĩ gwaka araaka igũrũ rĩa mũthingi ũcio. No o mũndũ nĩamenyagĩrĩre ũrĩa egwaka igũrũ rĩaguo.

11 Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũngĩaka mũthingi ũngĩ tiga ũrĩa ũrĩkĩtie gwakwo, na nĩguo Jesũ Kristũ.

12 Angĩkorwo mũndũ o na ũ egwaka igũrũ rĩa mũthingi ũyũ akĩhũthagĩra thahabu, kana betha, kana mahiga ma goro, kana mbaũ, kana nyeki, o na kana rũũa-rĩ,

13 wĩra wake nĩũkoneka ũrĩa ũtariĩ, tondũ Mũthenya ũcio nĩũgaatũma woneke ũtheri-inĩ. Wĩra ũcio ũkaaguũrio na mwaki, nĩgũkorwo wĩra wa o mũndũ nĩũkagerio na mwaki ũcio.

14 Angĩkorwo kĩrĩa mũndũ aakĩte mũthingi-igũrũ nĩgĩgetiirĩa mwaki ũcio-rĩ, nĩakarĩhwo mũcaara wake.

15 Angĩkorwo nĩũkahĩa-rĩ, nĩakoowo nĩguo; nowe mwene nĩakahonoka, no akaahonoka ta mũndũ ũgereire mwaki-inĩ.

16 Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ inyuĩ ene mũrĩ hekarũ ya Ngai, na atĩ Roho wa Ngai atũũraga thĩinĩ wanyu?

17 Mũndũ o wotho angĩananga hekarũ ya Ngai-rĩ, Ngai nĩakamwananga; nĩgũkorwo hekarũ ya Ngai nĩ theru, na nĩ inyuĩ hekarũ ĩyo.

18 Mũtikae kwĩheenia. Mũndũ o na ũrĩkũ thĩinĩ wanyu angĩkorwo nĩeciiragia nĩ mũũgĩ na ũũgĩ wa mahinda maya tũrĩ-rĩ, nĩagĩtuĩke “kĩrimũ” nĩguo atuĩke mũũgĩ.

19 Nĩgũkorwo ũũgĩ wa thĩ ĩno nĩ ũrimũ maitho-inĩ ma Ngai. O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ, “Nĩanyiitaga arĩa oogĩ waara-inĩ wao”;

20 o na ningĩ nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ, “Mwathani nĩoĩ atĩ meciirĩa ma arĩa oogĩ nĩ ma tũhũ.”

21 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ o na ũrĩkũ ndakae kwĩraha na ũhoru wa andũ! Maũndũ mothe nĩ manyu,

22 kana nĩ Paũlũ, kana nĩ Apolo, kana nĩ Kefa, kana nĩ thĩ ĩno, kana nĩ muoyo, kana nĩ gĩkuũ, kana nĩ maũndũ marĩa

marĩ ho rĩu, kana nĩ maũndũ marĩa magooka, mothe nĩ manyu,

²³ na inyuĩ mũrĩ a Kristũ, nake Kristũ nĩ wa Ngai.

4

Atũmwo a Kristũ

¹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ magĩrĩrwo nĩgũtuonaga ta ndungata cia Kristũ, na ta tũrĩ andũ arĩa mehokeirwo maũndũ ma hitho ma Ngai.

² Rĩu nĩkũbataranĩtie atĩ andũ arĩa mehokeirwo maũndũ no nginya monanie atĩ nĩ ehokeku.

³ Ndingĩmaka o na hanini ingĩtuĩrwo ciira nĩ inyuĩ, kana nduĩrwo nĩ igooti rĩa andũ o na rĩrĩkũ; ti-itherũ o na nĩ mwene ndingĩtuĩra ciira.

⁴ Nĩ mwene ndirĩ na ũndũ ingĩcuukĩra, no ũndũ ũcio ndũngĩtũma nduĩke atĩ ndirĩ na mahĩtia. Mwathani nĩwe ũnduagĩra ciira.

⁵ Nĩ ũndũ ũcio ndũkae gũtua ciira ihinda rĩrĩa rĩamũre rĩtakinyĩte; eterera nginya Mwathani ooke. Maũndũ marĩa mahithe nduma-inĩ nĩakamoimĩria ũtheri-inĩ, na nĩakaguũria meciiria ma ngoro cia andũ. Ihinda rĩu o mũndũ nĩakamũkĩra ngaatho ciake kuuma kũrĩ Ngai.

⁶ Rĩu-rĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, maũndũ macio ndĩramaringithania na ũhoru wakwa mwene na wa Apolo nĩguo mũgunĩke, nĩguo mwĩrute na ithuĩ gĩtũmi kĩa ũrĩa kwĩragwo atĩrĩ, “Mũtikae kwagarara ũrĩa kwandĩkĩtwo.” Nĩgeetha mũtikae gwĩtĩia mũndũ ũmwe makĩria ya ũrĩa ũngĩ.

⁷ Nĩ ũndũ-rĩ, nũ ũtũmĩte wĩone ũrĩ na ngũũrani na mũndũ ũngĩ o wothe? Nĩ kĩ ũrĩ nakĩo ũtaahirwo? Na angĩkorwo nĩwaheirwo-rĩ, ũragĩtĩia nĩkĩ ta atarĩ kũheo waheirwo?

⁸ Nĩmũrĩkĩtie kũgĩa na kĩrĩa gĩothe mwendaga! Nĩmũrĩkĩtie gũtonga! Nĩmũtuĩkĩte athamaki, ithuĩ tũtarĩ ho! Naarĩ korwo ti-itherũ nĩmwatuĩkĩre athamaki kũna nĩguo tũtuĩke a gũthamaka hamwe na inyuĩ!

⁹ Nĩgũkorwo ndĩrona atĩ ithuĩ atũmwo Ngai atũigĩte handũ tũrĩonekaga tũrĩ thuutha wa andũ arĩa angĩ othe, na ta andũ matuĩrĩrwo kũũragĩrwo thĩnĩ wa kĩaaro kĩa mathako. Nĩtũtuĩtwo kĩndũ gĩa kwĩrorerwo nĩ thĩ yothe, kũrĩ araike o na kũrĩ andũ.

¹⁰ Ithuĩ tũrĩ irimũ nĩ ũndũ wa Kristũ, no inyuĩ mũrĩ andũ oogĩ mũno thĩnĩ wa Kristũ! Ithuĩ nĩ kwaga twagĩte hinya, no inyuĩ mũrĩ na hinya! Inyuĩ nĩmũheetwo gĩtĩio, no ithuĩ nĩtũimĩtwo gĩtĩio!

11 Nginya ihinda rĩrĩ ithuĩ tũrĩ tũtũũrĩte tũhũũtaga na tũkanyoota, na tũgatarũkĩrwo nĩ nguo, ningĩ nĩtũhũũrĩtwo mũno, o na tũgaikara tũtarĩ na mũciĩ.

12 Ningĩ nĩtũrutaga wĩra na moko maitũ tũrĩ na kĩyo. Rĩrĩa twarumwo-rĩ, ithuĩ tũkarathima; na rĩrĩa twanyari-irwo, tũkomĩrĩria;

13 o na rĩrĩa twacambio, tũcookagia ũhoru na ũhooreri. Nginya ihinda rĩrĩ tũtuĩkĩte gĩko gĩa thĩ, tũgatuĩka mahuti ma gũkũ thĩ.

14 Ndiraandĩka marũa maya nĩguo ndĩmũconore, no nĩguo ndĩmũtaare mũrĩ ta ciana ciakwa nyendete mũno.

15 O na mũngĩkorwo mũrĩ na areri ngiri ikũmi thĩinĩ wa Kristũ, mũtirĩ na maithe maingĩ, nĩgũkorwo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ ndaatũkĩre ithe wanyu ũndũ-inĩ wa Ũhoru-ũrĩa-Mwega.

16 Nĩ ũndũ ũcio ndamũthaita mwĩgerekanie na nĩ.

17 Nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ nĩngũmũtũmĩra Timotheo, mũrũ wakwa ũrĩa nyendete, na ũrĩa mwĩhokeku thĩinĩ wa Mwathani. Nĩekũmũrĩrikania mũtũũrĩre wakwa thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, ũrĩa ũringaine na ũrĩa ndutanaga makanĩthainĩ kũndũ guothe.

18 Amwe anyu nĩmatũkĩte etĩi, makona ta itarooka kũu kũrĩ inyuĩ.

19 No nĩngũũka kũrĩ inyuĩ narua, akorwo nĩ kwenda kwa Mwathani, na hĩndĩ ĩyo nĩngatuĩria ũrĩa andũ aya etĩi maaragia, o hamwe na ũhoti ũrĩa marĩ naguo.

20 Nĩgũkorwo ũthamaki wa Ngai ti ũhoru wa kwaria, no nĩ wa kũgĩa na ũhoti.

21 Mũkwenda atĩa? Ngĩũke kũrĩ inyuĩ na kĩboko, kana njũke na wendo hamwe na roho wa ũhooreri?

5

Ingatai Mũndũ ũcio Gĩtharia

1 Nĩ ma ndeto nĩraario atĩ thĩinĩ wanyu kũrĩ na ũtharia, na nĩ ũtharia mũthemba ũrĩa ũtangĩoneka o na kũrĩ andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai: Naguo nĩ atĩ ũmwe wanyu nĩakomete na mũtumia wa ithe.

2 Na inyuĩ mũgakenera ũndũ ũcio! Githĩ mũtiagĩrĩrwo nĩgũkorwo mũiyũrĩtwo nĩ kĩa, nĩguo mũndũ ũcio wĩkĩte ũguo mũmũingate, ehere ngwatanĩro-inĩ yanyu?

3 O na ndakorwo ndirĩ hamwe na inyuĩ kũu, ndĩ hamwe na inyuĩ thĩinĩ wa roho, na nĩndĩkĩtie gũtuĩra mũndũ ũcio wĩkĩte ũguo ciira, o ta ndĩ hamwe na inyuĩ.

⁴ Hĩndĩ ĩrĩa mũrĩkorwo mũnganĩte thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesũ, na nĩ ndĩ hamwe na inyuĩ thĩinĩ wa roho, o na hinya wa Mwathani witũ Jesũ ũrĩ ho-rĩ,

⁵ mũndũ ũcio mũneanei kũrĩ Shaitani, nĩgeetha mehia make ma kĩimwĩrĩ maniinwo, naguo roho wake ũkaahonokio mũthenya ũrĩa wa Mwathani.

⁶ Mwĩgaatho ũcio wanyu ti mwega. Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ ndawa nini ya kũmbia mĩgate nĩtũmaga kĩmere gĩothe kĩimbe?

⁷ Eheriai ndawa ĩyo ya kũmbia mĩgate ĩrĩa ya tene biũ nĩguo mũtuĩke kĩmere kĩerũ gĩtarĩ na ndawa ya kũmbia, tondũ ũguo nĩguo mũtariĩ. Nĩgũkorwo Kristũ, o we gatũrũme gaitũ ka Bathaka, nĩarĩkĩtie kũrutwo igongona.

⁸ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtũkũngũire Gĩathĩ, ti na ndawa ĩyo ya tene ya kũmbia mĩgate, ĩyo ya rũmena na ya waganu, no tũkũngũire na mũgate ũtarĩ na ndawa ya kũmbia, o guo mũgate wa wĩhokeku na wa ũhoru wa ma.

⁹ Nĩndĩmwandĩkĩire marũa-inĩ makwa ngamwĩra mũtigage kũgĩaga thiritũ na andũ arĩa ahũũri maraya,

¹⁰ ũguo ti kuuga mweheranĩre na andũ a thĩ ĩno, arĩa ahũũri maraya, kana arĩa akoroku, kana arĩa atunyani, o na kana arĩa ahooi mĩhianano. Mũngĩika ũguo-rĩ, no mũkiumire gũkũ thĩ.

¹¹ No rĩu, ndĩramwandĩkĩra nĩguo mũtikagĩe thiritũ na mũndũ o na ũrĩkũ ũrĩa wĩitaga mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ, no nĩ mũhũũri maraya, kana nĩ mũkoroku, kana nĩ mũhooi mĩhianano kana nĩ mũndũ wa gũcambania, o na kana nĩ mũrĩũ wa njoohi kana nĩ mũtunyani. Mũndũ ta ũcio mũtikarĩanĩre nake.

¹² Ũkĩrĩ wĩra wakwa gũciirithia arĩa matarĩ a kanitha? Githĩ inyuĩ mũtikĩagĩrĩirwo nĩgũciirithia arĩa marĩ a kanitha?

¹³ Ngai nĩwe ũgaaciirithia arĩa marĩ nja. "Ingatai mũndũ ũcio mwaganu oime thĩinĩ wanyu."

6

Maciira Gatagatĩ-inĩ ka Andũ Etĩkia

¹ Kũngĩkorwo kũrĩ mũndũ ũmwe wanyu ũhĩtĩirie ũrĩa ũngĩ-rĩ, no akĩgerie gũthĩ kũrĩ andũ arĩa matetigĩrĩte Ngai nĩguo mamatuĩthanie ciira, handũ ha gũthĩ mbere ya andũ arĩa aamũre?

² Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa aamũre nĩo magatuĩra andũ a gũkũ thĩ ciira? Na angĩkorwo nĩ inyuĩ mũgaaciirithia andũ a gũkũ thĩ-rĩ, githĩ mũtikĩrĩ na ũhoti wa gũtua maciira marĩa manini?

³ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ nĩ ithuĩ tũgaatuĩra araika ci-ira? Ī maũndũ ma mũtũũrĩre ũyũ-rĩ, githĩ tũtiagiĩrĩrwo nĩkũmaciira makĩria!

⁴ Nĩ ũndũ ũcio kũngĩkorwo na mũndũ wanyu ũhĩtĩrio maũndũ-inĩ ta macio-rĩ, no mũthuure o na andũ matangĩtũka kanitha-inĩ matuũke a kũmũciirithia!

⁵ Ndoiga ũguo nĩguo ndĩmũconore. Kwahoteka atĩa atĩ thĩinĩ wanyu gũtirĩ mũndũ mũũgĩ ũngĩhota gũtuithania etũkia eerĩ ciira mangĩhĩtania?

⁶ No handũ ha ũguo-rĩ, mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ atwaraga ũrĩa ũngĩ igooti-inĩ, na nĩ igooti-inĩ rĩa arĩa matetĩkĩtie!

⁷ Gũkorwo mũrĩ na maciira gatagatĩ-inĩ kanyu nĩkuonania atĩ nĩmũhootetwo biũ. Githĩ ti kaba mwĩtikagĩre gwĩkwo ũũru? Githĩ ti kaba mwĩtikagĩre kũheenio?

⁸ Handũ ha ũguo-rĩ, nĩmũheenanaagia na mũgekana ũũru, na acio mwĩkaga ũguo-rĩ, nĩ ariũ na aarĩ a Ithe wanyu.

⁹ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa aaganu matikagaya ũthamaki wa Ngai? Mũtikanahaeneke: Gũtirĩ ahũũri maraya, kana ahooi mĩhianano, kana itharia, kana arũme arĩa metuaga ta aka, kana arũme arĩa makomaga na arũme arĩa angĩ,

¹⁰ kana aici, kana andũ arĩa akoroku, kana arĩũ, kana acambania, o na kana atunyani makaagaya ũthamaki wa Ngai.

¹¹ Na ũguo nĩguo amwe anyu mwatariĩ. No nĩmwathambirio, na mũgĩtherio, na mũgĩtuuo athingu thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani Jesũ Kristũ o na nĩ ũndũ wa Roho wa Ngai witũ.

Mehia ma Ũtharia

¹² “Nĩ ndirigĩrĩrio gwĩka ũndũ o wothe,” no ti ũndũ o wothe ũrĩ kĩguni. “Nĩ ndirigĩrĩrio gwĩka ũndũ o wothe,” no ndingĩathwo nĩ ũndũ o na ũrĩkũ.

¹³ “Irio nĩ cia nda na nda nĩ ya irio,” no Ngai nĩagaciniina cieri. Mwĩrĩ ti wa kũhũthĩrwo na ũmaraya, no nĩ wa gũtungata Mwathani, nake Mwathani aathage mwĩrĩ ũcio.

¹⁴ Ngai nĩariũkirie Mwathani kuuma kũrĩ arĩa akuũ nĩ ũndũ wa hinya wake, na o na ithuĩ nĩagatũriũkia na hinya o ro ũcio.

¹⁵ Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mũrĩ yanyu nĩ ciĩga cia Kristũ we mwene? Nĩ ũndũ ũcio, no ngĩoye ciĩga icio cia Kristũ nĩguo ndĩcinyiitithanie na mũmaraya? Kũroaga gũtuũka ũguo!

16 Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mũndũ ũrĩa wĩnyitithanagia na mũmaraya, matuĩkaga mwĩrĩ ũmwe nake? Nĩgũkorwo nĩ kwĩrĩtwo atĩrĩ, “Acio eerĩ magaatuĩka mwĩrĩ ũmwe.”

17 No mũndũ ũrĩa wĩnyitithanagia na Mwathani atuĩkaga ũmwe nake thĩinĩ wa roho.

18 Ūragĩrai mehia ma ũmaraya. Mehia marĩa mangĩ mothe mekagwo nĩ mũndũ marĩ nja ya mwĩrĩ wake, no mũndũ ũrĩa ũhũũraga ũmaraya-rĩ, nĩ mwĩrĩ wake mwene ehagĩria.

19 Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ mũrĩrĩ yanyu nĩ hekarũ ya Roho Mũtheru ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wanyu, ũrĩa mwaheirwo nĩ Ngai? Inyuĩ mũtirĩ anyu inyuĩ ene;

20 inyuĩ mwagũrirwo na thogora. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tũithagiai Ngai na mũrĩrĩ yanyu.

7

Ūhoro wa Kũhikania

1 Na rĩrĩ, ha ũhoro wa maũndũ marĩa mwanandiĩkire marĩa nĩ ũndũ wamo, ngũmwĩra atĩrĩ: Nĩ wega mũndũ mũrũme kwaga kũhikania.

2 No tondũ wa ũrĩa ũmaraya ũingĩhĩte-rĩ, o mũndũ mũrũme nĩagĩrĩrwo nĩ kũgĩa na mũtumia wake mwene, na mũndũ-wa-nja agĩe na mũthuuri wake mwene.

3 Mũthuuri nĩagĩrĩrwo nĩ kũhingagĩria mũtumia wake bata wake wa kĩhiko, o nake mũtumia ahingagĩrie mũthuuriwe bata wake.

4 Mũtumia ndangĩathĩra mwĩrĩ wake mwene, tondũ nĩ wake na mũthuuriwe. Ūguo no taguo mũthuuri atangĩathĩra mwĩrĩ wake mwene, tondũ nĩ wake na mũtumia wake.

5 Tigagai kũimana, o tiga rĩrĩa mũngĩkorwo mũiguanĩire, nago gũkorwo nĩ kwa ihinda, nĩgeetha mũgũage na ihinda rĩa kũhooya. Thuutha ũcio no mũcooke hamwe rĩngĩ, nĩguo Shaitani ndakamũgerie tondũ wanyu kũremwo kwĩgirĩrĩa.

6 Ūhoro ũcio ndawaaria taarĩ rũũtha ngũheana, no ti gwathana ngwathana.

7 No nyende andũ othe mahaane ta ũrĩa niĩ ndariĩ. No o mũndũ aheetwo kĩheo gĩake mwene kuuma kũrĩ Ngai; mũndũ ũmwe aheetwo kĩheo gĩkĩ, na ũrĩa ũngĩ akaheo kĩrĩa kĩngĩ.

8 Na rĩrĩ, nĩ ũndũ wa andũ arĩa matahikanĩtie na atumia a ndigwa, nguuga ũũ: Nĩ wega maikare o ũguo matahikanĩtie, o ta ũrĩa niĩ ndariĩ.

9 No angĩkorwo matingĩhota kwĩgirĩrĩria-rĩ, nĩmahike na mahikanie, tondũ nĩ kaba kũhikania gũkĩra gũikara makĩhĩahĩaga.

10 Kũrĩ andũ arĩa mahikĩte na makahikania-rĩ, ngwathana ũũ, no ti niĩ, nĩ Mwathani ũgwathana: Mũtumia ndakanatigane na mũthuuriwe.

11 No aangĩka ũguo-rĩ, nĩagĩikare atarĩ mũhiku, kana akorwo ti ũguo, acookerere mũthuuriwe. Ningĩ mũthuuri ndakanaingate mũtumia wake.

12 Nĩ ũndũ wa acio angĩ nguuga ũũ, no nĩ niĩ ndĩroiga, ti Mwathani: Angĩkorwo mũrũ wa Ithe witũ arĩ na mũtumia ũtetikĩtie, na mũtumia ũcio etĩkĩre matũũranie-rĩ, nĩatige kũmũingata.

13 Nake mũtumia angĩkorwo arĩ na mũthuuri ũtetikĩtie, na mũthuuri ũcio etĩkĩre matũũranie-rĩ, nĩatige kũmũingata.

14 Nĩgũkorwo mũthuuri ũrĩa ũtetikĩtie nĩatheretio nĩ ũndũ wa mũtumia wake, nake mũtumia ũrĩa ũtarĩ mwĩtĩkia nĩatheretio nĩ ũndũ wa mũthuuri wake mwĩtĩkia. Kũngĩaga gũtuĩka ũguo-rĩ, ciana cianyu no ituĩke ti theru, no ũrĩa kũrĩ rĩu nĩ atĩ nĩ theru.

15 No rĩrĩ, mũndũ ũcio ũtetikĩtie angĩthiĩ-rĩ, nĩarekwo athiĩ. Nĩgũkorwo mũndũ mũrũme, kana mũndũ-wa-nja ũrĩa wĩtikĩtie ti muohe nĩ ũhoru ta ũcio; Ngai atwĩtite tũtũuranagie na thayũ.

16 Wee mũtumia-rĩ, ũũĩ atĩa kana nĩwe ũkaahonokia mũthuuri waku? O na wee mũthuuri-rĩ, ũũĩ atĩa kana nĩwe ũkaahonokia mũtumia waku?

17 No rĩrĩ, mũndũ o mũndũ nĩaikare mũtũũrĩre ũrĩa Mwathani aamũgaĩire, o ũrĩa Ngai aamwĩtĩire. Ũyũ nĩguo watho ũrĩa ngwatha makanitha mothe.

18 Mũndũ angĩkorwo eetirwo arĩ mũruu-rĩ, nĩatige gũikara ta atarĩ mũruu. Mũndũ ũrĩa ũtaarĩ mũruu rĩrĩa eetirwo nĩatige kũrua.

19 Kũrua gũtirĩ bata; o na kwaga kũrua gũtirĩ bata. ũndũ ũrĩa ũrĩ bata nĩ kũmenyerera maathani ma Ngai.

20 O mũndũ nĩaikarage o ũrĩa aatarĩ rĩrĩa Ngai aamwĩtĩire.

21 Wee warĩ ngombo rĩrĩa wetirwo? ũndũ ũcio ndũgagũtange, no korwo wahota kuona njĩra ya kuuma ũkombo-inĩ-rĩ, gerera yo.

22 Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa warĩ ngombo rĩrĩa Mwathani aamwĩtĩre-rĩ, ũcio nĩ mũndũ wa Mwathani ũtarĩ ngombo; ningĩ no taguo, ũrĩa warĩ mũndũ muohore rĩrĩa Mwathani aamwĩtĩre-rĩ, ũcio nĩ ngombo ya Kristũ.

23 Inyuĩ mwagũrirwo goro; mũtigatuĩke ngombo cia andũ.

24 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o ũndũ ũrĩa mũndũ ee-hokeirwo nĩ Ngai-rĩ, nĩaikarage o ũguo ũndũ ũcio Ngai aamwĩĩre.

25 Rĩu-rĩ, ũhoru wĩgĩĩ airĩtu nĩ ũyũ: Ndirĩ na watho uumĩte kũrĩ Mwathani, no nĩngũheana itua rĩakwa ta mũndũ mwĩhokeku nĩ ũndũ wa kũiguĩrwo tha nĩ Mwathani.

26 Nĩ ũndũ wa mathĩina ma mahinda maya-rĩ, nguona arĩ wega mũikarage o ũrĩa mũndũ atarĩ.

27 Wee nũhikanĩtie? Ndũkaingate mũtumia waku. Wee nawe hihi ndũhikanĩtie? Tiga kũhikania.

28 No ũngĩhikania-rĩ, wee ndwĩhĩtie; o na mũirĩtu angĩhika-rĩ, o nake ndehĩtie. No andũ arĩa marahika kana makahikania-rĩ, nĩmarĩonaga mathĩina maingĩ mũtũũrĩre-inĩ ũyũ, na nĩmo ndĩrenda kũmũrigĩrĩa.

29 ũndũ ũrĩa ndĩrenda kuuga, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩ atĩ ihinda nĩ inini. Kuuma rĩu andũ arĩa marĩ na atumia nĩ kwagĩĩre maikarage ta matarĩ nao;

30 arĩa maracakaya nĩmaikarage ta mataracakaya; nao arĩa makenete nĩmaikarage ta matakenete; o na arĩa mekũgũra indo, nĩmaikarage ta matarĩ kĩndũ marĩ.

31 nao arĩa mahũthagĩra indo cia thĩ ĩno, nĩmaikarage ta matohanĩtio nacio. Nĩgũkorwo ũrĩa thĩ ĩno ĩhaana rĩu-rĩ, nĩgũthira ĩrathira.

32 Nĩ ingĩenda inyuĩ mũikarage mũtegwĩtanga. Mũndũ ũrĩa ũtahkanĩtie etangaga na maũndũ ma Mwathani, na eciiragia o ũrĩa angĩkenia Mwathani.

33 No mũndũ ũrĩa ũhikanĩtie etangaga na maũndũ ma gũkũ thĩ, na eciiragia o ũrĩa angĩkenia mũtumia wake,

34 nago wendi wa ngoro yake nĩmũgayũkanu. Mũndũ-wa-nja ũtarĩ mũhiku kana mũirĩtu etangaga na maũndũ ma Mwathani: Muoroto wake nĩ kwĩheana harĩ Mwathani mwĩrĩ na roho. No mũtumia mũhiku etangaga na maũndũ ma thĩ ĩno, na eciiragia o ũrĩa angĩkenia mũthuriwe.

35 Ndĩramwarĩria maũndũ maya nĩgeetha mũgunĩke, ti atĩ nĩguo ndĩmũrigĩrĩre, no nĩgeetha mũikarage na mĩthĩire ĩrĩa yagĩĩre, mwĩheanĩte biũ harĩ Mwathani mũtekũguucĩrĩrio nĩ maũndũ mangĩ.

36 Mũndũ o wotho angĩona atĩ nĩarahĩtĩria mũirĩtu ũrĩa orĩtie, nake mũirĩtu ũcio akorwo matukũ make ma ũirĩtu wake nĩmarahĩtũka-rĩ, mũndũ ũcio angĩguua nĩagĩrĩrwo nĩ kũhikania-rĩ, nĩeke o ũguo ekwenda. Ti kwĩhia ekwĩhia. Nĩmagĩrĩrwo mahikanie.

37 No rĩrĩ, ũrĩa ũtuĩte na ngoro yake atekũringĩrĩrio, no nĩwe mwene wĩyendeire, na agatua itua atĩ ndekũhikia mũirĩtu ũcio-rĩ, mũndũ ũcio o nake nĩekĩte ũrĩa kwagĩrĩire.

38 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mũndũ ũrĩa ũhikagia mũirĩtu ũrĩa orĩtie nĩekaga ũrĩa kwagĩrĩire, no ũrĩa ũngĩaga kũmũhikia nĩekaga wega makĩria.

39 Mũtumia nĩohanĩtio na mũthuuriwe rĩrĩa rĩothe mũthuuriwe arĩ muoyo. No mũthuuriwe angĩkua, nĩmuohore na no ahikĩre mũndũ o ũrĩa angĩenda, no mũndũ ũcio no nginya akorwo nĩetikĩtie Mwathani.

40 No itua rĩakwa nĩ atĩrĩ, mũtumia ũcio angĩaga kũhika rĩngĩ, no akorwo arĩ na gĩkeno makĩria. Na ngwĩciiria atĩ nĩ o na nĩ ndĩ na Roho wa Ngai.

8

Irio Irutĩrwo Mĩhianano

1 Na rĩrĩ, ũhoro wa irio iria ikoragwo irutĩrwo mĩhianano-rĩ, nĩtũũ atĩ ithuothe tũrĩ na ũmenyo ũhoro-inĩ ũcio. Ũmenyo nĩtũmaga mũndũ etũũgĩrie, no wendo nĩ gwaka wakaga.

2 Mũndũ ũrĩa wĩciiragia atĩ nĩoĩ ũndũ-rĩ, ndooĩ ũndũ ũcio wega ta ũrĩa aagĩrĩrwo nĩ kũũmenya.

3 No mũndũ ũrĩa wendete Ngai, ũcio nĩwe ũũo nĩ Ngai.

4 Nĩ ũndũ ũcio, ha ũhoro ũkonĩ kũrĩa irio iria irutĩrwo mĩhianano-rĩ, nĩtũũ atĩ gũkũ thĩ mũhianano nĩ kĩndũ gĩa tũhũ, na atĩ gũtirĩ Ngai ũngĩ tiga o ũrĩa ũmwe.

5 Tondũ o na kũngĩkorwo nĩ kũrĩ indo ciĩtagwo ngai, irĩ kũũrĩa igũrũ kana irĩ gũkũ thĩ-rĩ, amu ti-itherũ nĩ kũrĩ na “ngai” nyĩngĩ na “aathani” aingĩ,

6 no harĩ ithuĩ-rĩ, Ngai no ũmwe, na nĩwe Ithe witũ, na indo ciothe cioimire kũrĩ we na tũtũũraga muoyo nĩ ũndũ wake; na kũrĩ na Mwathani o ũmwe, nake nĩwe Jesũ Kristũ, o we ũrĩa indo ciothe ciagĩre nĩ ũndũ wake, na nowe ũtũtũũragia muoyo.

7 No ti andũ othe mooĩ ũguo. Andũ amwe nĩ ũndũ wa ũrĩa matũũrĩte mamenyerete mĩhianano, o na hĩndĩ irĩa mekũrĩa irio ta icio meciiragia atĩ nĩrutĩrwo mũhianano, na tondũ thamiri ciao itirĩ hinya-rĩ, makanyitwo nĩ thaahu.

8 No irio iria tũrĩaga itingĩtũma tũkuhĩrĩrie Ngai; tũtingĩthũkio nĩ kwaga gũcirĩa, na tũtingĩagĩrio nĩgũcirĩa.

9 O na kũrĩ ũguo-rĩ, menyererai atĩ wĩyathi ũcio wanyu ndũgatuĩke mũhĩnga kũrĩ arĩa matarĩ na hinya.

10 Nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũrĩ na thamiri itarĩ na hinya, angĩmuona inyũĩ mũrĩ na ũmenyo ũyũ mũkĩrĩra

irio thĩinĩ wa hekarũ ya mũhianano-rĩ, githĩ ndangĩũmĩrĩria arĩe kĩrĩa kĩrutĩirwo mũhianano?

¹¹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, mūrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ ũcio thamiri yake itarĩ na hinya, o ũcio Kristũ aakuĩrĩire-rĩ, agathũkio nĩ ũmenyo wanyu.

¹² Hĩndĩ ĩrĩa mwehĩria ariũ na aarĩ a Ithe witũ na njĩra ĩyo, na mũgatihia thamiri ciao icio itarĩ hinya-rĩ, nĩ Kristũ mwehĩria.

¹³ Nĩ ũndũ ũcio, angĩkorwo kĩrĩa ndĩrarĩa no gĩtũme mūrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ agwe mehia-inĩ-rĩ, ndikĩagĩrĩirwo nĩ kũrĩa nyama rĩngĩ, nĩguo ndigatũme agwe.

9

Maũndũ marĩa Maagĩrĩire Mũtũmwo

1 Githĩ nĩ ndirĩ na wĩyathi? Githĩ nĩ ndirĩ mũtũmwo? Githĩ nĩ ndionire Jesũ Mwathani witũ? Anga inyuĩ mũtirĩ maciaro ma wĩra wakwa thĩinĩ wa Mwathani?

2 O na angĩkorwo andũ arĩa angĩ mationaga ta ndĩ mũtũmwo-rĩ, ti-itherũ nĩ harĩ inyuĩ ndĩ mũtũmwo! Nĩgũkorwo nĩ inyuĩ kĩmenyithia kĩa ũtũmwo wakwa thĩinĩ wa Mwathani.

3 Gwĩtetera gwakwa harĩ arĩa manjiirithagia nĩ gũkũ:

4 Githĩ ithuĩ tũtirĩ na kĩhooto gĩa kũrĩa na kũnyua?

5 Githĩ ithuĩ tũtirĩ na kĩhooto kĩa mũndũ gũtwarana rũgendo-inĩ na mũtumia wake mwĩtikia, o ta ũrĩa atũmwo arĩa angĩ, na ariũ a nyina na Mwathani, o na Kefa mekaga?

6 Kana no nĩ tũrĩ na Baranaba arĩ o nginya tũrutage wĩra nĩguo tuone ũteithio witũ?

7 Nũ ũtungataga ta mũthigari na akeerĩha na indo ciake we mwene? Nĩ mũndũ ũrĩkũ ũhaandaga mũgũnda wa mũthabibũ na ndarĩe thabibũ cia mũgũnda ũcio? Ningĩ-rĩ, nĩ kũrĩ mũndũ ũrĩithagia rũũru na ndanyue iria rĩa rũũru rũu?

8 Ndĩraaria ũhoru ũyũ ndĩ na meciiria ma ũ-mũndũ tu? Githĩ Watho o nago ndugĩte o ũguo?

9 Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo watho-inĩ wa Musa atĩrĩ, "Ndũkanohe ndegwa kanua hĩndĩ ĩrĩa ĩkũranga ngano ĩkĩmĩhũũra." Ngai akiuga ũguo-rĩ, nĩ ndegwa aracaairĩ?

10 Ti-itherũ oigaga ũguo nĩ ũndũ witũ, githĩ tiguu? Ĩ-ni, ũndũ ũyũ waandĩkirũo nĩ ũndũ witũ, tondũ rĩrĩa mũrĩmi ekũrĩma, nake mũhũuri ngano amĩhũurage-rĩ, nĩ kwagĩrĩire mekage ũguo marĩ na kũrĩgĩrĩro atĩ nĩmakagayana magetha.

11 Tũngĩkorwo ithuĩ nĩtũhaandĩte mbeũ ya kũiroho thĩinĩ wanyu-rĩ, kaĩ akĩrĩ ũndũ mũnene ithuĩ tũngĩgetha indo cia gũtũũria mwĩrĩ kuuma kũrĩ inyuĩ?

12 Angĩkorwo andũ angĩ marĩ na kĩhooito gĩa gũteithio nĩ inyuĩ-rĩ, ithuĩ githĩ tũtikĩagĩrĩrwo nĩgũteithio makĩria?

No ithuĩ tũtiahũthĩrĩre kĩhooito kũ. Handũ ha ũguo-rĩ, nĩ gũkirĩrĩria tũkiragĩrĩria ũndũ o wothe nĩguo tũtikae kũhĩngĩca Ũhoru-ũria-Mwega wa Kristũ.

13 Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ andũ arĩa marutaga wĩra thĩinĩ wa hekarũ marutaga irio ciao kuuma kũu hekarũ, nao arĩa matungataga kĩgongona-inĩ magayanaga kĩria kĩrutĩtwo kĩgongona-inĩ?

14 O ta ũguo-rĩ, Mwathani nĩathanĩte atĩ arĩa mahunjagia Ũhoru-ũria-Mwega nĩmagĩrĩrwo kuonaga gĩa kũmatũũria kuuma kũrĩ Ũhoru-ũria-Mwega.

15 No nĩ ndirĩ ndaahũthĩra kĩhooito o na kĩmwe gĩa cio. Ningĩ ndiraandĩka ũhoru ũyũ ndĩ na kĩrĩgĩrĩro atĩ nĩmũkũnjĩka maũndũ ta macio. Nĩ kaba ngue gũkĩra mũndũ o naũ agirie ndĩrahĩre ũndũ ũcio.

16 No rĩrĩ, ndingĩhota kwĩraha rĩria ngũhunjia Ũhoru-ũria-Mwega, nĩgũkorwo nĩhatagĩrĩrio mũno ndĩuhunje. Na nĩ ingĩaga kũhunjia Ũhoru-ũria-Mwega kaĩ ndagĩa na haaro-ĩ!

17 Ingĩhunjia nĩ ũndũ wa kwĩyendera-rĩ, ndaheo mũcaara; no angĩkorwo ti na ũndũ wa kwĩyendera-rĩ, nĩ no kũhingia ndĩrahingia ũndũ ũria ndĩhokeirwo.

18 Hakĩrĩ ũguo-rĩ, mũcaara wakwa ũkĩrĩ kĩ? Nĩ atĩrĩ: Atĩ harĩ ũhoru wa kũhunjia Ũhoru-ũria-Mwega-rĩ, hunjagie tũhũ itekũrĩhwo, na nĩ ũndũ ũcio njage gwĩtagia kĩhooito gĩakwa rĩria ngũhunjia Ũhoru-ũria-Mwega.

19 O na gũtuĩka ndĩ muohore na ndirĩ ngombo ya mũndũ-rĩ, nĩ ndĩtuaga ngombo ya o mũndũ wothe, nĩguo nguucĩrĩrie andũ aingĩ o ta ũria kwahoteka.

20 Kũrĩ Ayahudi ndaatuĩkire ta Mũyahudi nĩguo nguucagĩrĩrie Ayahudi. Na kũrĩ arĩa marĩ rungu rwa watho-rĩ, ndaatuĩkire ta mũndũ ũrĩ rungu rwa watho, o na gũtuĩka nĩ mwene ndirĩ rungu rwa watho, nĩguo nguucagĩrĩrie arĩa marĩ rungu rwa watho.

21 Kũrĩ arĩa matarĩ watho-inĩ-rĩ, ndaatuĩkire ta mũndũ ũtarĩ watho-inĩ ũcio, o na gũtuĩka ndirĩ muohore kuuma kũrĩ watho wa Ngai, no ndĩ watho-inĩ wa Kristũ, nĩguo nguucagĩrĩrie arĩa matarĩ watho-inĩ ũcio.

22 Kũrĩ arĩa matarĩ hinya-rĩ, ndaatuĩkire ta itarĩ hinya nĩguo nguucagĩrĩrie arĩa matarĩ hinya. Nduĩkĩte maũndũ

mothe kūrī andū othe nīgeetha kūngīhoteka na njīra ciothe ngerie kūhonokia amwe ao.

²³ Njīkaga maūdū maya mothe nī ūndū wa Ūhoro-ūrīa-Mwega, nīgeetha ngaagaīrwo irathimo ciaguo.

²⁴ Kaī inyuī mūtooī atī andū arīa mahītahītanaga ihenya-inī mahanyūkaga othe, no rīrī, no ūmwe wao ūheagwo kīheo? Kīhanyūkei na njīra īrīa īngītūma mūkaaheo kīheo.*

²⁵ Mūdū o wothe ūrīa ūhītahītanaga thīinī wa mathako-rī, ehataga na akemenyeria maūdū-inī mothe hatarī itherū. Mekaga ūguo nīguo maheo thūmbī itarī ya gūtūūra; no ithuī twīkaga ūguo nīguo tūkaaheo thūmbī ya gūtūūra nginya tene.

²⁶ Nī ūndū ūcio-rī, nī ndihanyūkaga ta mūdū ūtooī gītūmi gīa kūhanyūka; na ndirūaga ta mūdū ūgūikia ngundi ciake o ūguo tūhū.

²⁷ Aca, nī mwīrī wakwa hūūruga ngaūtua ngombo yakwa, nīgeetha ndaarīkia kūhunjīria andū arīa angī-rī, nī mwene ndikanatuīke wa kūregwo nyimwo kīheo.

10

Ūrutani kuuma Mūtūūrīre wa Isiraeli

¹ Na rīrī, ariū na aarī a Ithe wītū, ndikwenda mūkorwo mūtooī ūndū ūyū, atī maithe maitū ma tene othe maaton-goragio nī itu, na atī othe nīmaringire iria.

² Othe nīmabatithirio matuīke andū a Musa marī rungu rwa itu rīu, o na marī iria-inī rīu.

³ Na othe maarīaga irio o imwe cia kīroho,

⁴ na manyuuaga maaī o mamwe ma kīroho; nīgūkorwo manyuire kuuma rwaro-inī rwa ihiga rwa kīroho rūrīa rwatwaranaga nao, naruo rwaro rūu rwarī Kristū.

⁵ O na kūrī ūguo-rī, aingī ao matiigana gūkenia Ngai; nacio ciimba ciao ikīhurunjwo werū-inī.

⁶ Na rīrī, maūdū macio meekīkire marī ta cionereria, nīgeetha ngoro ciitū itikerirīrie gwīka maūdū mooru ta macio meekire.

⁷ Mūtigatuīke ahoi mīhianano, ta ūrīa amwe ao maatarī; o ta ūrīa kwandīkītwo atīrī: “Andū acio magīikara thī kūrīa na kūnyua, magīcooka magīūkīra kūina na gwīkenia.”

⁸ Ningī tūtīkahūūre ūmaraya, ta ūrīa amwe ao meekire, nao magīkua andū ngiri mīrongo īrī na ithatū mūthenya ūmwe.

* **9:24** Andū a Korinitho nīmamenyerete mahenya mathako-inī marīa moīkaine ta Isimithiani. Mūhootani aaheagwo ihūa rīa gīthiūrūrī.

⁹ O na ningĩ tūtikanagerie Mwathani, ta ūrĩa amwe ao meekire, nao makĩniinwo nĩ nyoka.

¹⁰ Na mūtikae gūteta, ta ūrĩa amwe ao meekire, nao makũragwo nĩ mūraika ūrĩa mũniinani.

¹¹ Maũndũ macio meekĩkire kūrĩ o marĩ cionereria, na makĩandĩkwo marĩ ma gūtũkaania, ithuĩ tũkinyĩrĩrwo nĩ kũhingio kwa mahinda.

¹² Nĩ ūndũ ūcio, ūngũra nĩrũgamĩte wega-rĩ, menyerera ndũkae kũgũa!

¹³ Mũtirĩ mwagerio na magerio mangĩ tiga o marĩa makoraga andũ. Nake Ngai nĩmwĩhokeku; ndangĩtũkĩra mũgerio na magerio marĩa mũtangĩhota gwĩtiiria. No rĩrĩa mũkũgerio-rĩ, nĩarĩmuonagĩrĩria njĩra ya kũũrĩra nĩguo mũhotage gwĩtiiria magerio macio.

Maruga ma Mĩhianano, na Gĩathĩ kĩa Mwathani

¹⁴ Nĩ ūndũ ūcio, arata akwa endwa, ūragĩrai ūhoru wa kũhooya mĩhianano.

¹⁵ Ndĩraarĩria andũ oogĩ; mwĩkũũranĩrei ūrĩa ndĩroiga.

¹⁶ Gĩkombe gĩa gũcookia ngaatho kĩrĩa tũcookagia ngaatho nĩ ūndũ wakĩo-rĩ, githĩ ti kũgwatanĩra thakame ya Kristũ? Na githĩ mũgate ūrĩa twenyũraga ti kũgwatanĩra mwĩrĩ wa Kristũ?

¹⁷ Na tondũ mũgate ūcio nĩ ūmwe-rĩ, ithuĩ, o na tũrĩ aingĩ, tũrĩ o mwĩrĩ ūmwe, nĩgũkorwo ithuĩ othe tũrĩaga mũgate o ūcio ūmwe.

¹⁸ Ta mwĩcũraniei ūhoru wa andũ a Isiraeli: Arĩa marĩaga irio cia igongona-rĩ, githĩ matigwatanagĩra kigongona kũu?

¹⁹ Ndĩrenda kuuga atĩa? Atĩ kĩrĩa kĩrutĩrwo mũhianano nĩ kĩndũ kūrĩ, kana atĩ mũhianano guo mwene nĩ kĩndũ kūrĩ?

²⁰ Aca! Ūrĩa ndĩroiga nĩ atĩ magongona ma andũ arĩa matarĩ na ūngai marutagĩrwo ndaimono, na ti Ngai, na ndikwenda mũgĩe ngwatanĩro na ndaimono.

²¹ Mũtingĩhota kũnyũra gĩkombe kĩa Mwathani, na mũnyũre gĩkombe kĩa ndaimono o nakĩo; mũtingĩhota kũgwatanĩra metha-inĩ ya Mwathani, na mũgwatanĩre metha-inĩ ya ndaimono.

²² Kaĩ tũrageria kwarahũra ūiru wa Mwathani? Kaĩ tũrĩ na hinya kũmũkĩra?

Wĩyathi wa Mũndũ ūrĩa Wĩtikĩtie

* **10:16** Gĩkombe gĩa gũcookia ngaatho kĩarĩ kĩmwe gĩa ikombe iria Ayahudi maanyuuaga hĩndĩ ya Bathaka.

23 “Niĩ ndirigĩrĩrio gwĩka ũndũ,” no ti ũndũ o wothe ũrĩ na kĩguni. “Niĩ ndirigĩrĩrio gwĩka ũndũ,” no ti ũndũ o wothe ũrĩ na uumithio.

24 Gũtirĩ mũndũ wagĩrĩrwo nĩgũcaragia maũndũ ma kwĩguna we mwene, no nĩacaragie maũndũ ma kũguna andũ arĩa angĩ.

25 Rĩĩagai kĩrĩa gĩothe kĩendagio thoko-inĩ ya nyama mũtekwĩyũria ciũria nĩ ũndũ wa mwĩcuuko wa thamiri,

26 nĩgũkorwo, “Thĩ nĩ ya Mwathani, na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩnĩ wayo.”

27 Mũndũ ũtarĩ mwĩtikia angĩmwĩta mũkarĩe irio gwake, na inyuĩ mũkorwo nĩ mũkwenda gũthiĩ-rĩ, rĩa irio ciothe iria mũngĩheo mũtekwĩyũria ciũria cia mwĩcuuko wa thamiri.

28 No mũndũ angĩmwĩra atĩrĩ, “Irio ici irutĩtwo irĩ igongona,” mũtigacirĩe, nĩ ũndũ wa mũndũ ũcio wamwĩra ũguo, o na nĩ ũndũ wa mwĩcuuko wa thamiri;

29 ngiuga ũguo ti thamiri yaku ndagweta, no nĩ thamiri ya mũndũ ũcio ũngĩ. Nĩ ũndũ-rĩ, wĩyathi wakwa ũgũciirithio nĩkĩ nĩ ũndũ wa thamiri ya mũndũ ũngĩ?

30 Ingĩrĩanĩra irio na andũ angĩ ndĩ na ngaatho-rĩ, nĩ kĩĩ gĩgũtũma njambio nĩ ũndũ wa kĩndũ kũ njokeirie Ngai ngaatho nĩ ũndũ wakĩo?

31 Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa mũkũrĩa kana rĩrĩa mũkũnyua, o na kana mũgĩika ũndũ o wothe-rĩ, wĩkagei nĩ ũndũ wa kwenda kũgoocithia Ngai.

32 Tigai gwĩka ũndũ ũngĩhĩngithia mũndũ, arĩ Mũyahudi, kana arĩ Mũyunani, o na kana ũhĩngithie kanitha wa Ngai,

33 o ta ũrĩa niĩ ngeragia gũkenia andũ othe na njĩra o yothe. Nĩgũkorwo ndicaragia ũndũ wa kwĩguna niĩ mwene, no njaragia ũrĩa ingĩguna andũ aingĩ, nĩguo mahonoke.

11

1 Mwĩgerekaniei na niĩ, ta ũrĩa ndĩgerekanagia na Kristũ.

Ũndũ ũrĩa Wagĩrĩire Hĩndĩ ya Mahooya

2 Nĩngũmũgaathĩrĩria nĩ ũndũ wa kũndirikana maũndũ-inĩ mothe, na nĩ ũndũ wa gũtũũra mũrũmĩtie morutani macio, o ta ũrĩa ndaamũrutire.

3 Rĩu-rĩ, nĩngwenda mũmenye atĩ mũtwe wa mũndũ mũrũme o wothe nĩ Kristũ, na mũtwe wa mũndũ-wa-nja nĩ mũndũ mũrũme, na mũtwe wa Kristũ nĩ Ngai.

4 Mũndũ mũrũme o wothe ũrĩa ũhooyaga kana akaratha ehumbĩrĩte mũtwe-rĩ, nĩ mũtwe wake aconorithagia.

5 Nake mündũ-wa-nja o wothe ũrĩa ũhooyaga kana akaratha atahumbĩrite mütwe wake-rĩ, nĩ mütwe wake aconorithagia, tondũ ũguo no ũndũ ũmwe na kwenjwo.

6 Angĩkorwo mündũ-wa-nja ndekũhumbĩra mütwe wake-rĩ, nĩakienje njuĩrĩ yake; na angĩkorwo kũrengarenga njuĩrĩ kana kwenjwo nĩ ũndũ wa gũconora mündũ-wa-nja-rĩ, nĩakĩhumbĩre mütwe.

7 Mündũ mūrũme ndaagĩrĩrwo nĩkũhumbĩra mütwe wake, kuona atĩ nĩwe mũhianĩre wa Ngai, na nĩ riiri wa Ngai; no mündũ-wa-nja nĩwe riiri wa mündũ mūrũme.

8 Nĩgũkorwo mündũ mūrũme ndoimire harĩ mündũ-wa-nja, no nĩ mündũ-wa-nja woimire harĩ mündũ mūrũme.

9 Mündũ mūrũme-rĩ, tiwe wombirwo nĩ ũndũ wa mündũ-wa-nja, no nĩ mündũ-wa-nja wombirwo nĩ ũndũ wa mündũ mūrũme.

10 Nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ-rĩ, mündũ-wa-nja agĩrĩrwo nĩgũkorwo na rūũri mütwe rwa kuonania atĩ nĩ wa gwathwo nĩ ũndũ wa araika.

11 No ningĩ-rĩ, thĩinĩ wa Mwathani, mündũ-wa-nja ndeiganĩtie mündũ mūrũme atarĩ ho, nake mündũ-mūrũme ndeiganĩtie mündũ-wa-nja atarĩ ho.

12 O ta ũrĩa mündũ-wa-nja oimire harĩ mündũ mūrũme-rĩ, no taguo mündũ-mūrũme aciaragwo nĩ mündũ-wa-nja. No rĩrĩ, indo ciothe ciumaga kũrĩ Ngai.

13 Ta tuai arĩ inyuĩ: Nĩ kwagĩrĩire mündũ-wa-nja kũhooya Ngai atehumbĩrite mütwe?

14 Kaĩ maündũ ma ndũire matamũrutaga atĩ mündũ-mūrũme gũkorwo arĩ na njuĩrĩ ndaaya nĩ ũndũ wa kũmũconorithia,

15 no mündũ-wa-nja gũkorwo na njuĩrĩ ndaaya, ũcio nĩ riiri wake? Nĩgũkorwo aheetwo njuĩrĩ ndaaya arĩ kĩndũ gĩa kũmũhumbĩra.

16 Angĩkorwo kũrĩ na mündũ ũrĩ na ngarari na ũhoro ũyũ-rĩ, nĩamenye atĩ ithuĩ tũtirĩ mütugo ũngĩ, o na makanitha ma Ngai matirĩ mütugo ũngĩ.

Irio cia Mwathani

17 ũhoro-inĩ ũrĩa ngũmũtaarĩria rĩu-rĩ, ndirĩ na ũndũ wa kũmũgaathĩra, nĩgũkorwo kũngana kwanyu ti gwa kũmũguna no nĩ gwa kũmũthũkia.

18 ũndũ wa mbere, njiguaga atĩ rĩrĩa muongana ta kanitha, nĩkũgĩaga na nyamũkano gatagatĩ kanyu, na ũhoro ũcio ndingĩaga gwĩtĩkia ũmwe waguo.

19 Hatarĩ nganja gũtingĩaga kũgĩa na ngarari gatagatĩ-inĩ kanyu cia kuonania arĩa anyu metĩkĩrĩkĩte nĩ Ngai.

20 Rĩrĩa muongana hamwe, ti Irio cia Mwathani mūrĩaga,

21 nīgũkorwo rĩrĩa mũkũrĩa, o mũndũ athiiga na mbere kũrĩa ategweterera ũrĩa ũngĩ. Ũmwe aikaraga ahũtiĩ, nake ũrĩa ũngĩ agaikara arĩtwo.

22 Kaĩ mũtarĩ mĩciĩ mũngĩrĩra na mũnyũire kuo? Kana nĩ kanitha wa Ngai mũnyararĩte na mũkenda gũconoraga arĩa matarĩ kĩndũ? Ngũkĩmwĩra atĩa? No ndĩkĩmũgaathĩrĩrie nĩ ũndũ wa ũhoru ũcio? Aca, ndĩgĩmũgaathĩrĩria!

23 Nīgũkorwo ũhoru ũrĩa ndaamũkĩrĩre kuuma kũrĩ Mwathani noguo ndaamũkinyĩrie: Mwathani Jesũ, ũtukũ ũrĩa aakunyanĩrwo, nĩooire mũgate,

24 na aarĩkia gũcookia ngaatho,* akĩwenyũranga, akiuga atĩrĩ, “Ũyũ nĩ mwĩrĩ wakwa, ũrĩa ũheanĩtwo nĩ ũndũ wanyu; ĩkagai ũũ nĩguo mũndirikanage.”

25 Ningĩ o ũndũ ũmwe, thuutha wa kũrĩa irio, akĩoya gĩkombe, akiuga atĩrĩ, “Gĩkombe gĩkĩ nĩ kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩerũ thĩnĩ wa thakame yakwa; ĩkagai ũũ, rĩrĩa rĩothe mũrĩkĩnyuuagĩra, nĩguo mũndirikanage.”

26 Nīgũkorwo rĩrĩa rĩothe mũkũrĩa mũgate ũyũ na mũkanyũira gĩkombe gĩkĩ-rĩ, nĩkuumbũra mũkuumbũra gũkua kwa Mwathani o nginya hĩndĩ ĩrĩa agooka.

27 Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ o wothe ũkũrĩa mũgate ũcio kana akanyũira gĩkombe kũu kĩa Mwathani ũrĩa gũtaagĩrĩre-rĩ, nĩ kwĩhia ehĩrie mwĩrĩ na thakame ya Mwathani.

28 Mũndũ nĩambage gwĩtuĩria mbere ya kũrĩa mũgate ũcio na kũnyũira gĩkombe kũu.

29 Nīgũkorwo mũndũ ũrĩa wothe ũrĩaga na akanyua ategũkũũrana mwĩrĩ wa Mwathani, nĩ ituĩro rĩake we mwene etuagĩra.

30 Kũu nĩkĩo gĩtũmĩte aingĩ anyu moorwo nĩ hinya, na marũare, na amwe anyu nĩmarĩkĩtie gũkua.

31 No tũngĩũtuĩra ciira ithuĩ ene, tũtingĩtuĩka a gũciirithio.

32 Hĩndĩ ĩrĩa tũgũtuĩrwo ciira nĩ Mwathani-rĩ, nĩkũherithio tũherithagio nĩgeetha tũtikae gũtuĩrwo ciira hamwe na thĩ.

33 Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, rĩrĩa mũnganĩte mũrĩanĩre-rĩ, etanagĩrĩrai.

34 Angĩkorwo mũndũ nĩahũũtiĩ-rĩ, agĩrĩrwo nĩ kũrĩa irio gwake mũciĩ, nĩgeetha rĩrĩa muongana gũtikagĩe ũhoru wa gũtuĩrwo ciira.

Nĩngaheana ũhoru wa maũndũ macio mangĩ rĩrĩa agooka.

* 11:24 Warĩ mũtugo wa Ayahudi gũcookia ngaatho mbere ya kũrĩa irio.

12

Iheo cia Roho Mũtheru

¹ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ha ũhoru wa iheo cia kũiroho-rĩ, ndikwenda mũikare mũrigĩtwo nĩguo.

² Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ hĩndĩ ĩrĩa mũteetĩkĩtie Ngai, nĩmwaguucagĩrĩrio na mũkerekerio kũrĩ mĩhianano ĩtangĩaria.

³ Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩ, gũtirĩ mũndũ waragia ahotithĩtio nĩ Roho wa Ngai ũngiuga atĩrĩ, "Jesũ aronyiitwo nĩ kĩrumi," na gũtirĩ mũndũ ũngĩhota kuuga atĩrĩ, "Jesũ nĩ Mwathani," atatongoretio nĩ Roho Mũtheru.

⁴ Na rĩrĩ, iheo iria iheanagwo nĩ mĩthemba mĩthemba, no Roho ũrĩa ũciheanaga no ũmwe.

⁵ O na nĩjira cia gũtungata nĩ mĩthemba mĩthemba, no Mwathani ũrĩa ũtungatagwo no ũmwe.

⁶ Ningĩ kũrĩ mĩrutĩre ya wĩra mĩthemba mĩthemba, no Ngai no ũmwe ũrĩa ũhotithagia maũndũ mothe gwĩkĩka thĩinĩ wa andũ othe.

⁷ Na rĩrĩ, o mũndũ nĩaheagwo ũndũ wa kuonania atĩ arĩ na Roho, nago ũndũ ũcio nĩ wa kũguna andũ othe.

⁸ Roho ũcio nĩwe ũheaga mũndũ ũmwe ndũmĩrĩri ya ũũgĩ, na ũngĩ akaheo ũmenyo nĩ Roho o ro ũcio,

⁹ nake ũngĩ akaheo wĩtĩkio nĩ Roho o ro ũcio, na ũngĩ akaheo iheo cia kũhonania nĩ Roho o ro ũcio,

¹⁰ nake ũngĩ akaheo hinya wa kũringa ciama, na ũngĩ akaheo ũrathi, na ũngĩ akaheo gũkũũrana maroho, na ũngĩ akaheo kwaria na thiomĩ mĩthemba mĩthemba, ningĩ ũngĩ akaheo ũhoti wa gũtaũra thiomĩ icio.

¹¹ Maũndũ macio mothe nĩ wĩra wa Roho o ro ũcio ũmwe, nake agayagĩra o mũndũ o ũrĩa ekwenda.

Mwĩrĩ Ũmwe ũrĩ Cĩga Nyingĩ

¹² Mwĩrĩ wa mũndũ nĩ ũmwe, o na gwatuĩka ũrĩ cĩga nyingĩ; ningĩ o na gwatuĩka cĩga ciagua ciothe nĩ nyingĩ-rĩ, ciothe no mwĩrĩ o ũmwe. Ũguo noguo Kristũ atarĩ.

¹³ Nĩgũkorwo ithuothe twabatithirio na Roho ũmwe tũgĩtuĩka a mwĩrĩ ũmwe, o na tũrĩ Ayahudi kana tũrĩ Ayunani, tũrĩ ngombo o na kana tũtarĩ ngombo, na ithuothe tũkĩnyuithio Roho o ro ũcio ũmwe.

¹⁴ Na rĩrĩ, mwĩrĩ ndũkoragwo na kũga kĩmwe, no nĩ wa cĩga nyingĩ.

¹⁵ Kũgũrũ kũngiuga atĩ, "Tondũ ti nĩ guoko-rĩ, ndirĩ wa mwĩrĩ ũyũ," Ũndũ ũcio ndũngĩtũma gũtĩge gũtuĩka kũga kĩa mwĩrĩ ũcio.

16 Nakuo gütũ kũngiuga atĩ, “Tondũ ti niĩ riitho-rĩ, ndirĩ wa mwĩrĩ ũcio,” nĩ ũndũ wa gĩtũmi kũ gũtingĩtiga gũtuĩka kũga kĩa mwĩrĩ ũcio.

17 Mwĩrĩ wothe ũngĩkorwo no riitho-rĩ, kũigua tũngũiguaga na kĩ? Mwĩrĩ wothe ũngĩkorwo no gütũ-rĩ, kũnungĩra tũngĩnungagĩra na kĩ?

18 No ũrĩa kũrĩ, nĩ atĩ Ngai nĩ eekĩrire ciĩga ciothe thĩinĩ wa mwĩrĩ, agĩciĩkĩra o ta ũrĩa eendaga ciikare.

19 Ciĩga ciothe ingĩtuĩka nĩ kũga kĩmwe-rĩ, mwĩrĩ naguo ũngĩkorwo ha?

20 Ũrĩa kũrĩ nĩ atĩ ciĩga nĩ nyingĩ, no mwĩrĩ nĩ ũmwe.

21 Riitho rĩtingĩhota kwĩra guoko atĩrĩ, “Niĩ ndirĩ na bata nawe!” Naguo mūtwe wĩre magũrũ atĩrĩ, “Niĩ ndirĩ na bata na inyuĩ!”

22 Handũ ha ũguo-rĩ, ciĩga cia mwĩrĩ iria cionekaga itarĩ hinya, nĩcio irĩ bata makĩria,

23 nacio ciĩga iria tuonaga ta itarĩ cia gũtũio mũno-rĩ, nĩcio tũheaga gũtũio kĩa mwanya. Nacio ciĩga iria tuonaga ta itagĩrĩire kuoneka nĩimenyagĩrĩrwo mũno,

24 o rĩrĩa ciĩga ciitũ iria itarĩ cia kũhithwo itabataragio nĩkũmenyererwo mũno. No Ngai nĩanyiitithanĩtie ciĩga cia mwĩrĩ na agatũithia makĩria ciĩga iria ciagĩte gũtũio,

25 nĩgeetha gũtikae kũgĩa na nyamũkano thĩinĩ wa mwĩrĩ, no nĩgeetha ciĩga ciaguo imenyanagĩrĩre o kũga na kĩrĩa kĩngĩ.

26 Kũga kĩmwe kĩngĩnyariirĩka, ciĩga iria ingĩ inyari-irĩkaga hamwe nakĩo; nakĩo kũga kĩmwe kĩngĩheo gũtũio-rĩ, o nacio ciĩga iria ingĩ nĩikenaga hamwe nakĩo.

27 Na rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ mwĩrĩ wa Kristũ, na o mũndũ wanyu nĩ kũga kĩa guo.

28 Nakuo thĩinĩ wa kanitha, Ngai nĩathuurĩte mbere andũ amwe matũike atũmwo, a keerĩ anabii, a gatatũ arutani, o na ningĩ kũgĩe na aringi a ciama, o na arĩa marĩ na iheo cia kũhonania mĩrimũ, na arĩa marĩ na ũhoti wa gũteithia arĩa angĩ, na arĩa marĩ na iheo cia ũtabarĩri, na arĩa maaragia na thiomi mĩthemba mĩthemba.

29 Andũ othe nĩ atũmwo? Andũ othe nĩ anabii? Andũ othe nĩ arutani? Andũ othe nĩ aringi a ciama?

30 Andũ othe nĩmaheetwo iheo cia kũhonania? Andũ othe nĩmakĩaragia na thiomi? Andũ othe nĩmagĩtaũraga thiomi?

31 No rĩrĩ, mwĩriragĩriei iheo iria irĩ bata mũno.

Wendani

Na rĩu nĩngũmuonia njĩra ĩrĩa njega makĩria.

13

¹ Atĩrĩrĩ, o na ingĩaria na thiomu cia andũ o na cia arauka, no ngorwo itarĩ na wendani-rĩ, ingĩkorwo ndĩ o ta kĩndũ kĩa rũthuku kĩa kīgambaga kĩa ringwo, kana o ta thaani irĩa ihũurithanagio ikagamba.

² Ingĩkorwo ndĩ na kĩaheo gĩa kũratha ũhoru, na ngorwo no hote kũmenya maũndũ mothe ma hito na ngagĩa na ũmenyo wothe, na ingĩkorwo ndĩ na wĩtikio ũrĩa ũngĩhota gũthaamia irĩma, no ndirĩ na wendani-rĩ, ndirĩ bata o na hanini.

³ Ingĩheana indo ciakwa ciothe kũrĩ andũ arĩa athĩni, o na heane mwĩrĩ wakwa ũcinwo, no ngorwo ndirĩ na wendani-rĩ, ndingĩgunĩka.

⁴ Wendani nĩũkiranagĩrĩa, na wendani nĩũtuganaga. Ndũguanagĩa ũiru, na ndwĩgaathaga, o na ndũrĩ mwĩĩo.

⁵ Wendani ndũrĩ rũtũrĩko, na ndũcaragia ũrĩa ũngĩgũna, o na ndũhiũhaga kũrakara, na ndũtaraga maita marĩa ũhĩĩrio.

⁶ Ningĩ wendani ndũkenagĩa ũũru, no nĩũkenagĩa ũhoru wa ma.

⁷ Wendani nĩũgitanagĩa hĩndĩ ciothe, na ũgetikia maũndũ mothe, na nĩwĩrĩgagĩrĩa hĩndĩ ciothe, o na ũkomĩrĩa hĩndĩ ciothe.

⁸ Wendani ndũthiraga. No akorwo nĩ morathi, nĩmagathira; o na thiomu nĩgathira; na kũmenya maũndũ o nakuo nĩgũgathira.

⁹ Nĩgũkorwo tũmenyaga maũndũ o gĩcunjĩ, na tũrathaga maũndũ o gĩcunjĩ,

¹⁰ no hĩndĩ irĩa ũndũ ũrĩa mũkinyanĩru ũgooka-rĩ, ũndũ ũrĩa ũtarĩ mũkinyanĩru nĩũgaathira.

¹¹ Hĩndĩ irĩa ndaarĩ kaana-rĩ, ndaaragia o ta kaana, na ndeeciiragia o ta kaana, na ndaataranagia maũndũ o ta kaana. No hĩndĩ irĩa ndaatuĩkire mũndũ mũgima-rĩ, ngĩtigana na maũndũ ma wana.

¹² Rĩu tuonaga maũndũ na mairia, ta kuona na gĩcicio; no hĩndĩ iyo tũkoonaga ta andũ makĩonana ũthiũ kwa ũthiũ. Rĩu njũũĩ maũndũ o gĩcunjĩ; hĩndĩ iyo nĩngamenya maũndũ wega, o ta ũrĩa nĩ njũũio wega.

¹³ Na rĩu, maũndũ maya matatũ nĩ ma gũtũũra: wĩtikio, na kĩrĩgĩrĩro, o na wendani. No ũrĩa mũnene wamo nĩ wendani.

14

Iheo cia Ũrathi na cia Thiomu

¹ Rūmagĩrĩrai mĩthiĩre ya wendani, na mwĩrirĩrie mũno iheo cia kĩiroho, na makĩria mwĩriragĩrie kĩheo kĩa ũheani ũhoru wa Ngai.

² Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wotho waragia na rūthiomi-rĩ, ti andũ aaragĩria no nĩ Ngai aaragĩria. Ti-itherũ, gũtirĩ mũndũ ũtaũkagĩrwo nĩ ũrĩa aroiga; no nĩ maũndũ ma hito aaragia na roho wake.

³ No mũndũ ũrĩa ũheanaga ũhoru wa Ngai aaragĩria andũ akamekĩra hinya, na akamomĩrĩria, na akamahooria.

⁴ Mũndũ ũrĩa waragia na rūthiomi nĩ we mwene wĩongagĩrĩra hinya, no ũrĩa ũheanaga ũhoru wa Ngai nĩ kanitha ongagĩrĩra hinya.

⁵ No nyende inyuothe mwaragie na thiomi, no makĩria ingĩenda inyuothe mũrathage mohoro. Mũndũ ũrĩa ũrathaga ũhoru nĩakĩrĩte ũrĩa waragia na thiomi, tiga no akorirwo nĩegũtaũra thiomi icio, nĩguo kanitha wonger-erwo hinya.

⁶ No rĩu, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ingĩũka kũrĩ inyuĩ na njarie na thiomi-rĩ, ingĩmũguna nakĩ, tiga no ndĩmũreheire ũguũrio, kana ũmenyo, kana ũrathi, o na kana kiugo kĩa ũrutani?

⁷ O na ha ũhoru ũkoniĩ indo iria itarĩ muoyo iria igambaga, indo ta mūtũrĩrũ kana kĩnanda kĩa mũgeeto-rĩ, mũndũ angĩgĩkũũrana atĩa rwĩmbo rūrĩa rūrenda kũinwo, tiga hakorirwo na ngũũrani njega ya mĩgambo?

⁸ Ningĩ-rĩ, angĩkorwo karumbeta gatikũruta mũgambo ũgũkũũrĩkana ũrĩa ũkuuga-rĩ, nũũ ũngĩkĩhaarĩria gũthiĩ mbaara-inĩ?

⁹ Ũguo noguo ũhoru wanyu ũtariĩ. Tiga mwaririe na ciugo ikũmenyeka na rūthiomi rwanyu-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩkũ ũngĩmenya ũrĩa mũroiga? Mũngĩkorwo o mũkĩarĩria rĩera.

¹⁰ Ti-itherũ nĩ kũrĩ mĩthemba mũngĩ ya thiomi gũkũ thĩ, no gũtirĩ rūthiomi o na rūmwe rūtarĩ ũrĩa ruugaga.

¹¹ No angĩkorwo ndingĩmenya ũrĩa mũndũ aroiga-rĩ, nĩ ngĩrĩ mũrũrĩrĩ harĩ mũndũ ũcio ũraaria, nake nĩ mũrũrĩrĩ harĩ nĩ.

¹² Ũguo noguo o na inyuĩ mũtariĩ. Kuona atĩ nĩmwĩrirĩrie mũno iheo cia kĩiroho-rĩ, kĩgeragie kuongerera iheo iria ciakaga kanitha ũkağĩa na hinya.

¹³ Na tondũ ũcio-rĩ, mũndũ ũrĩa waragia na rūthiomi rūgeni nĩahooyage nĩguo ahote gũtaũra ũrĩa aroiga.

¹⁴ Nĩ ũndũ-rĩ, ingĩkorwo ndĩrahooya ngĩthiomaga-rĩ, roho wakwa nĩguo ũrahooya, no meciiria makwa matirĩ na maciaro.

15 Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, ngũgũka atĩa? Nii ndĩrĩhooyaga Ngai na roho wakwa, na ningĩ hooyage na meciiria makwa; o na kũina ndĩrĩinaga na roho wakwa, na ningĩ nyinage na meciiria makwa o namo.

16 Ningĩ-rĩ, ūngĩkorwo ūkĩgococa Ngai na roho waku turĩ, mũndũ wa arĩa marĩ gatagatĩ kanyu ūtarataũkĩrwo, angĩkiuga “Ameni” atĩa mahooya-inĩ maku ma gũcookia ngaatho, kuona atĩ ndaramenya ūrĩa ūroiga?

17 No ūkorwo ūgĩcookia ngaatho wega mũno, no mũndũ ūcio ūngĩ ndanongererwo hinya nĩ ūhoru ūcio.

18 Nĩngũcookeria Ngai ngaatho nĩgũkorwo niĩ nĩnjaragia na thiomi makĩria manyu inyuothe.

19 No kanitha-inĩ-rĩ, nĩ kaba njarie ciugo ithano ndĩramenya wega nĩguo ngĩrute andũ arĩa angĩ ūhoru nacio, gũkĩra njarie ciugo ngiri ikũmi cia gũthioma.

20 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tigagai gwĩciiragia ta ciana. Harĩ ūhoru wa maũndũ marĩa mooru-rĩ, tuĩkai tũkenge, no mwĩciirĩrie-inĩ wanyu mũtuĩke andũ agima.

21 Thĩinĩ wa Watho nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ:

“Nĩngaarĩria andũ aya

na tũnua twa andũ maaragia na thiomi ng’eni,
ndĩmaarĩrie na tũnua twa andũ maaragia na mwarĩrie wa
kũngĩ,

no o na ndeeka ūguo matikanjigua,”

ũguo nĩguo Mwathani ekuuga.

22 Nĩ ūndũ ūcio, kwaria na thiomi nĩ kĩmenyithia kũrĩ andũ arĩa matetikĩtie no ti kĩmenyithia kũrĩ arĩa metetikĩtie; no kũratha ūhoru nĩ kwa arĩa metetikĩtie, ti kwa arĩa matetikĩtie.

23 Tondũ ūcio kanitha wothe ūngĩũngana na andũ othe maarie na thiomi-rĩ, na hacooke hatonye andũ matooi ūhoru wa thiomi, kana andũ matetikĩtie-rĩ, githĩ matingiuga atĩ mũrĩ agũrũki?

24 No mũndũ ūtarĩ mwĩtikia kana mũndũ ūtarĩ mũtaũkĩre nĩ ūhoru ūcio angĩtoonya rĩrĩa andũ othe mararatha mohoro-rĩ, mũndũ ūcio nĩekũiguithio nĩ andũ othe atĩ nĩ mwĩhia na aciirithio nĩ othe,

25 na maũndũ marĩa atũire ahithĩte ngoro-inĩ nĩmakoimbũka. Nĩ ūndũ ūcio egũithie thĩ ahoee Ngai, akiugaga atĩrĩ, “Ti-itherũ Ngai arĩ gatagatĩ-inĩ kanyu!”

Mahooya Marĩ na Mũtaratara

26 Tũgũkiuga atĩa, ariũ na aarĩ a Ithe witũ? Rĩrĩa muongana hamwe-rĩ, o mũndũ ahota gũkorwo arĩ na rwĩmbo, kana arĩ na ūndũ arenda kũrutana, kana arĩ na ūndũ aguũriurio, kana arĩ na thiomi, kana arĩ na ūtaũri wa

thiomi. Maũndũ macio mothe no nginya mekagwo nĩ ũndũ wa gwĩkĩra kanitha hinya.

²⁷ Angĩkorwo nĩ gũkwario na rũthiomi-rĩ, nĩ kwario nĩ andũ eerĩ, na makiĩngĩha atatũ, na o mũndũ aarie riita rĩake, na no nginya hagĩe na mũndũ ũngĩ wa gũtaũra.

²⁸ Angĩkorwo gũtirĩ mũtaũri-rĩ, mwaria ũcio nĩagĩkire arĩ kũu kanitha-inĩ, na akĩarĩrie we mwene, na aarĩrie Ngai.

²⁹ Aheani ũhoru eerĩ kana atatũ magĩrĩrwo maarie, nao andũ arĩa angĩ makũũrane wega ũrĩa kũreerwo.

³⁰ Na mũndũ ũikarĩte thĩ ho angĩgĩa na ũguũrio-rĩ, mwaria ũcio wa mbere nĩakire.

³¹ Nĩgũkorwo inyuothe no mũrathe ũhoru o mũndũ riita rĩake nĩguo andũ othe marutwo maũndũ na momĩrĩrio.

³² Namo maroho ma anabii nĩmathĩkagĩra anabii o ene.

³³ Nĩgũkorwo Ngai ti Ngai wa kĩrigiicano no nĩ wa thayũ.

Ta ũrĩa kũrĩ thĩinĩ wa ciũngano ciothe cia andũ arĩa aamũre,

³⁴ atumia magĩrĩrwo nĩgũikaraga makirĩte ki marĩ thĩinĩ wa kanitha. Matĩtĩkĩrĩtio kwaria, no nĩmaikarage menyihĩtie, o ta ũrĩa Watho uugĩte.

³⁵ Angĩkorwo marĩ na ũndũ mangĩenda kũmenya-rĩ, nĩmoragie athuuri ao ene kwao mũciĩ; nĩgũkorwo nĩ ũndũ ũrĩ thoni atumia kwaragia thĩinĩ wa kanitha.

³⁶ Hĩ! Anga kiugo kĩa Ngai kĩambĩrĩrie na inyuĩ? Kana hihi no inyuĩ inyuiki gĩakinyĩire?

³⁷ Mũndũ o na ũ angĩciiria atĩ nĩ mũnabii, kana arĩ na iheo cia kũiroho-rĩ, nĩagĩtikĩre atĩ maũndũ maya ndĩramwandĩkĩra nĩ maũndũ marĩa maathanĩtwo nĩ Mwathani.

³⁸ No angĩagĩra ũndũ ũcio kĩene-rĩ, o nake we mwene nĩakagĩrwo kĩene.

³⁹ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩrirĩriei kũrathaga mohoro, na mũtikagiragie ũhoru wa kwaria na thiomi.

⁴⁰ No maũndũ mothe nĩmekagwo na mũtaratara ũrĩa wagĩrĩire, na mekagwo na kĩaarĩro.

15

Kũriũka gwa Kristũ

¹ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩngwenda kũmũririkania ũhoru-ũrĩa-mwega ũrĩa ndaamũhunjĩrie, na mũkiwamũkĩra, na noguo mũtũũrĩte mũrũmĩtie.

² ũhoru ũcio mwega nĩguo ũtũmaga mũhonoke, mwaikara mũrũmĩtie wega ũhoru ũrĩa ndaamũhunjĩrie. Angĩkorwo ti ũguo-rĩ, ũhoru ũcio mwawĩtikirie o tũhũ.

³ Nīgũkorwo ũhoro ũrĩa niĩ ndaamũkĩrĩre nĩguo ndaamũheire, ũrĩ wa mbere na wa bata mũno: atĩ Kristũ nĩakuire nĩ ũndũ wa mehia maitũ o ta ũrĩa Maandĩko moigĩte,

⁴ na atĩ nĩathikirwo, na atĩ mũthenya wa gatatũ akĩriũkio kũringana na ũrĩa Maandĩko macio moigĩte,

⁵ na atĩ akiumĩrĩra Petero, na agĩcooka akiumĩrĩra arĩa Ikũmi na Eerĩ.

⁶ Thuutha ũcio, nĩoimĩrĩre makĩria ma ariũ na aarĩ a Ithe witũ magana matano ihinda o rĩmwe, na aingĩ ao marĩ muoyo o na rĩu, o na gũtuĩka amwe ao nĩmarĩkĩtie gũkua.

⁷ Ningĩ agĩcooka akiumĩrĩra Jakubu na thuutha wa ũguo agĩcooka akiumĩrĩra atũmwo othe,

⁸ na thuutha wa acio angĩ othe akĩnyumĩrĩra o na niĩ, haana ta mũndũ waciarĩtwo atarĩ mũkinyu.

⁹ Nīgũkorwo niĩ niĩ niĩ mũnini mũno harĩ atũmwo arĩa angĩ, o na ndiagĩrĩrwo nĩ gwĩtwo mũtũmwo, tondũ nĩndanyariire kanitha wa Ngai.

¹⁰ No wega wa Ngai nĩguo ũtũmĩte nduĩke ũguo ndariĩ, nague wega wake kũrĩ niĩ ndwarĩ wa tũhũ. No nĩndarutire wĩra na kĩyo gũkĩra acio angĩ othe, no ti niĩ ndaarutaga wĩra ũcio, no niĩ wega wa Ngai ũrĩa warĩ hamwe na niĩ warutaga wĩra ũcio.

¹¹ Tondũ ũcio, o na kũngĩtuĩka niĩ niĩ kana niĩ o-rĩ, ũhoro ũyũ noguo tũhunjagia, na noguo inyuĩ mwetĩkirie.

Kũriũka kwa arĩa Akuũ

¹² Na rĩrĩ, kũngĩkorwo kũhunjagio atĩ Kristũ nĩariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ-rĩ, niĩ kũrĩ gĩtũmaga amwe anyu moige atĩ gũtirĩ kũriũkio kwa arĩa akuũ?

¹³ Kũngĩkorwo gũtirĩ kũriũkio kwa arĩa akuũ-rĩ, o nake Kristũ ndaakĩriũkirio.

¹⁴ Na angĩkorwo Kristũ ndaakĩriũkirio-rĩ, kũhunjia gwitũ no gwa tũhũ, nakuo gwĩtĩkia kwanyu no gwa tũhũ.

¹⁵ Makĩria ma ũguo-rĩ, ithuĩ no tũgĩkorwo tũrĩ aira a Ngai a maheeni, tondũ nĩtuumbũrĩte atĩ Ngai nĩariũkirie Kristũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ. No rĩrĩ, ndaakĩmũriũkirie angĩkorwo niĩ ma atĩ arĩa akuũ matiriũkagio.

¹⁶ Nīgũkorwo kũngĩtuĩka atĩ arĩa akuũ matiriũkagio, o nake Kristũ ndaakĩriũkirio.

¹⁷ Na angĩkorwo Kristũ ndaariũkirio-rĩ, gwĩtĩkia kwanyu niĩ gwa tũhũ; mũgĩtũũraga o mehia-inĩ manyu.

¹⁸ Ningĩ andũ arĩa marĩkĩtie gũkoma marĩ thĩnĩ wa Kristũ-rĩ, o nao niĩ kũũra morĩte.

¹⁹ Na kũngĩkorwo kũrĩgĩrĩro giitũ thĩnĩ wa Kristũ no kĩa muoyo-inĩ ũyũ tũrĩ-rĩ, twagĩrĩrwo nĩkũiguĩrwo tha gũkĩra andũ othe.

20 No rĩrĩ, ti-itherũ Kristũ nĩariũkĩtio akoima kũrĩ arĩa akuũ, agatuĩka maciaro ma mbere ma arĩa makuĩte.

21 Tondũ-rĩ, o ũrĩa arĩ mũndũ watũmire gĩkuũ gĩũke thĩ, o nakuo kũriũkio kwa arĩa akuũ nĩ mũndũ watũmire gũũke.

22 Nĩgũkorwo o ta ũrĩa andũ othe makuaga nĩ ũndũ wa Adamu-rĩ, no taguo andũ othe magaacookio muoyo thĩinĩ wa Kristũ.

23 No o mũndũ akaariũka ihinda rĩake mwene: Kristũ arĩ we wariũkire mbere; na thuutha andũ arĩa marĩ ake hĩndĩ ĩrĩa agooka.

24 Thuutha ũcio nĩguo ihinda rĩa kũrigĩrĩria rĩgaakinya, hĩndĩ ĩrĩa akaaneana ũthamaki kũrĩ Ngai Ithe arĩkĩtie kũniina mothamaki mothe, na wathani, o na hinya wothe.

25 Nĩgũkorwo no nginya athamake nginya rĩrĩa agaakorwo aigĩte thũ ciake ciothe rungu rwa makinya make.

26 Na rĩrĩ, thũ ya mũthia kũniinwo nĩ gĩkuũ.

27 Nĩgũkorwo “nĩ aigĩte indo ciothe rungu rwa makinya make.” Na rĩrĩa gũkwĩrwo atĩ “indo ciothe” nĩciigĩtwo rungu rwake, nĩgũkũmenyeka wega atĩ Ngai we mwene ti wa itari rĩu tondũ nĩ we waigire indo ciothe rungu rwa Kristũ.

28 Aarĩkia gwĩka ũguo-rĩ, Mũriũ we mwene nĩagatuĩka wa gwachagwo nĩ ũcio waigire indo ciothe rungu rwake, nĩguo Ngai akorwo nĩ we maũndũ mothe thĩinĩ wa maũndũ mothe.

29 Na rĩrĩ, kũngĩkorwo gũtirĩ ũriũkio-rĩ, arĩa mabatithĩtio handũ-inĩ ha arĩa akuũ mageeka atĩa? Angĩkorwo arĩa akuũ matikaariũkio o na atĩa-rĩ, andũ makĩbatithagio handũ-inĩ hao nĩkĩ?

30 Na ithuĩ-rĩ, twĩtoonyagia ũgwati-inĩ o ithaa o ithaa nĩkĩ?

31 Ngũmwĩra na ma, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ti-itherũ, o ta ũrĩa ndĩrahaga nĩ ũndũ wanyu thĩinĩ wa Kristũ Jesũ Mwathani witũ, atĩ nĩ nguaga o mũthenya.

32 Angĩkorwo ndaahũuranire na nyamũ cia gĩthaka kũu Efeso nĩ ũndũ wa itũmi cia ũ-mũndũ-rĩ, ndaagunĩkire na kĩ? Angĩkorwo andũ arĩa akuũ matikaariũkio-rĩ, “Nĩtũrĩe na tũnyue,

nĩgũkorwo rũciũ nĩgũkua tũgaakua.”

33 Mũtikaheeneke: “Thiritũ njũru nĩthũkagia mĩtugo mĩega.”

34 Arahũkai mwĩgũe ta ũrĩa mwagĩrĩrwo, na mũtigage kwĩhia; nĩgũkorwo andũ amwe matiũĩ Ngai: ndoiga ũguo nĩgeetha ndĩmũconore.

Mwĩrĩ ũrĩa Ũkaariũkio

35 No mũndũ ahota kũũria atĩrĩ, “Andũ arĩa akuũ mariũkagio atĩa? Magooka marĩ na mwĩrĩ ũhaana atĩa?”

36 Nĩ ũrimũ ũrĩkũ ũyũ! Kĩrĩa wahaanda-rĩ, gĩtimeraga gĩtambĩte gũkua.

37 Hĩndĩ ĩrĩa wahaanda-rĩ, ndũhaandaga mwĩrĩ ũrĩa ũgũcooka ũkorwo ho, no gũkorwo ũhaandaga mbeũ ya ngano kana ya kĩndũ kĩngĩ.

38 No Ngai amĩheaga mwĩrĩ o ũrĩa endaga ĩgĩe nague, na o mũthemba wa mbegũ akaũhe mwĩrĩ waguo.

39 Mĩrĩ yothe ndĩhaanaine: Andũ marĩ mũthemba ũmwe wa mwĩrĩ, nacio nyamũ mũthemba ũngĩ, na nyoni mũthemba ũngĩ, o nacio thamaki irĩ mwĩrĩ wa mũthemba ũngĩ.

40 Ningĩ nĩ kũrĩ mĩrĩ ya igũrũ na nĩ kũrĩ mĩrĩ ya gũkũ thĩ; no riiri wa mĩrĩ ya igũrũ nĩ mũthemba ũmwe, na riiri wa mĩrĩ ya gũkũ thĩ nĩ mũthemba ũngĩ.

41 Riũa rĩrĩ na riiri warĩo mwanya, na mweri ũrĩ riiri waguo mwanya, na njata irĩ na riiri wacio mwanya; na njata ĩmwe ĩrĩ riiri ũrĩ ngũũrani na njata ĩrĩa ĩngĩ.

42 Ũguo nĩguo gũgaatuĩka hĩndĩ ya kũriũkio kwa andũ arĩa akuũ. Mwĩrĩ ũrĩa ũhaandagwo nĩ wa kũbutha, no ũriũkagio ũtarĩ wa kũbutha;

43 mwĩrĩ ũhaandagwo ũrĩ mũmene, ũgacooka ũkariũkio ũrĩ na riiri; ũhaandagwo ũtarĩ na hinya, ũgacooka ũkariũkio ũrĩ na hinya;

44 ũhaandagwo ũrĩ mwĩrĩ wa ndũire, ũgacooka ũkariũkio ũrĩ mwĩrĩ wa kĩiroho.

Angĩkorwo nĩ kũrĩ mwĩrĩ wa ndũire-rĩ, o na mwĩrĩ wa kĩiroho ũrĩ kuo.

45 Nĩ ũndũ ũcio kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Adamu ũrĩa warĩ mũndũ wa mbere-rĩ, aatuĩkire kĩũmbe kĩrĩ muoyo”; nake Adamu ũrĩa wa kũrigĩrĩria-rĩ, agĩtuĩka roho wa kũheana muoyo.

46 Mwĩrĩ wa kĩiroho tiguu waambire gũũka, no nĩ ũrĩa wa ndũire, na thuutha wa ũguo ũgĩũka ũrĩa wa kĩiroho.

47 Mũndũ wa mbere aarĩ wa rũkũngũ rwa thĩ, no mũndũ wa keerĩ oimĩte igũrũ.

48 O ta ũrĩa mũndũ ũcio wa gũkũ thĩ aatarĩ, noguo arĩa marĩ a tĩri matariĩ; na ta ũrĩa mũndũ wa kuuma igũrũ aatarĩ, noguo o na arĩa a igũrũ matariĩ.

49 Na ta ũrĩa twagĩire na mũhianĩre wa mũndũ ũcio wa tĩri-rĩ, noguo tũkaagia na mũhianĩre wa mũndũ ũcio wa kuuma igũrũ.

50 Ngũmwĩra atĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩrĩ na thakame itingĩhota kũgaya ũthamaki wa Ngai, kana kĩrĩa kĩbuthaga kigae kĩrĩa gĩtabuthaga.

51 Thikĩrĩriai, ndĩmwĩre ũndũ wa hitho: Tũtigaakua ithuothe, no nĩkũgarũrwo tũkaagarũrwo ithuothe,

52 o kahinda kanini, o ta ibucia rīa riitho, rīrīa karumbeta ka mūthia gakaagamba. Nīgūkorwo karumbeta nīgakaahuhwo, nao arīa akuū mariūkio matarī a kūbutha, na ithuī tūgarūrwo mūrī.

53 Nīgūkorwo mwīrī ūyū ūbuthaga no nginya wīhumbe mwīrī ūtarī wa kūbutha, naguo mwīrī ūyū wa gūkua wīhumbe mwīrī ūtarī wa gūkua.

54 Hīndī īrīa kūbutha gūkeehumba kwaga kūbutha, na gūkua kwīhumbe kwaga gūkua-rī, hīndī īyo ūhoro nīūkahinga ūrīa wandīkitwo atīrī, “Gīkuū nīkīniinītwo gīgatoorio biū.”

55 “Wee gīkuū-rī, gūtoorania gwaku gūkīrī ha?

Wee gīkuū-rī, rūboora rwaku rūkīrī ha?”

56 Rūboora rwa gīkuū nī mehia, naguo hinya wa mehia uumanaga na watho.

57 No rīrī, Ngai arogaathwo nīgūkorwo nīwe ūtūheaga ūtooria thīnī wa Mwathani witū Jesū Kristū.

58 Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a Ithe witū arīa nyenda, ikaragai mwīhaandīte wega. Mūtikanenyenyio nī ūndū o na ūrīkū. Tūūrai mwīheanīte kūna wīra-inī wa Mwathani, tondū nīmūūī atī wīra wanyu thīnī wa Mwathani ti wa tūhū.

16

Mūhothi nī ūndū wa Andū a Ngai

1 Na rīrī, ha ūhoro wa mūhothi nī ūndū wa andū a Ngai ūtarī ūū: Īkagai ūrīa ndeerire makanitha ma Galatia mekage.

2 Mūthenya wa mbere wa kiumia-rī, o mūndū wanyu nīagīrīrwo nīkūigaga mbeeca ta ūrīa ūthūkūmi wake ūigana, agaciigaga, nīguo hīndī īrīa ngooka kū gūtikanagīe na mūhothi.

3 Na ndaakinya-rī, andū arīa mūgaakorwo mūgathīrīrie nīngamahe marūa ma kūmamenyithania na ndīmatūme Jerusalemu na iheo cianyu.

4 Na kūngīkoneka kwagīrīire o na nī thī-rī, nīngatwarana nao.

Ndūmīrīri cia Mwanya

5 Ndaarīkia gūtuīkanīria Makedonia-rī, nīgūkorwo nīngatuīkanīria kuo, nīngooka kūrī inyuī.

6 Hihī ngaikara na inyuī gwa kahinda, o na kana njikare kū hīndī ya heho yothe, nīguo mūkaahota kūndeithīrīria gūthīi rūgendo-inī rwakwa kūrīa guothe ngaathīi.

⁷ Ndikwenda kuonana na inyuĩ hĩndĩ ĩno ndĩrahĩtũkĩra kũu, tondũ ngwĩhoka atĩ nĩtũgaikarania na inyuĩ kwa ihinda, Mwathani etĩkĩra.

⁸ No nĩngũikara gũkũ Efeso nginya hĩndĩ ya Bendegothito,

⁹ tondũ ndĩmũhingũrĩre mweke mũnene wa kũruta wĩra mwega ũrĩ na uumithio, no nacio thũ nĩ nyingĩ.

¹⁰ Timotheo angĩũka-rĩ, menyererai nĩguo aikare kũu na inyuĩ atarĩ na guoya, nĩgũkorwo nĩ wĩra wa Mwathani araruta, o ta ũrĩa ndĩraruta.

¹¹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, gũtirĩ mũndũ wagĩrĩrwo nĩ kwaga kũmwamũkĩra. Mumagariei na thayũ nĩgeetha akinye kũrĩ niĩ. Nĩndĩmwetereire marĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ.

¹² Na rĩrĩ, ha ũhoro ũkoniĩ mũrũ wa Ithe witũ Apolo-rĩ: nĩdamũringĩrĩrie mũno ooke kũrĩ inyuĩ arĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ. Nowe ndeendaga gũũka ihinda rĩu, no nĩariũka aagĩa na mweke.

¹³ Ikaragai mwĩhũgĩte, na mwĩhaande mũrũmĩte wega thĩinĩ wa wĩtĩkio; ningĩ mĩtuĩke andũ omĩrĩru; na mũgĩe na hinya.

¹⁴ ĩkagai maũndũ mothe mũrĩ na wendani.

¹⁵ Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ andũ a nyũmba ya Stefana nĩo maarĩ a mbere gwĩtĩkia kũu bũrũri wa Akaia, na nĩmerutĩire gũtungatagĩra andũ arĩa aamũre. Nĩngũkĩmũringĩrĩria, ariũ na aarĩ a Ithe witũ,

¹⁶ mwathĩkagĩre andũ ta acio, na mũndũ o wothe ũrĩa ũrutithanagia wĩra na ithuĩ, akĩũnogagĩra.

¹⁷ Nĩndakenire rĩrĩa Stefana, marĩ na Fotunato, na Akaiko maakinyire, nĩ ũndũ nĩo maahingĩrie ũndũ ũrĩa itaarĩ naguo kuuma kũrĩ inyuĩ.

¹⁸ Nĩgũkorwo nĩmacanjamũrĩre roho wakwa o na wanyu. Andũ ta acio nĩmagĩrĩrwo kũheagwo gĩtĩo.

Ngeithi cia Mũthia

¹⁹ Makanitha ma bũrũri wa Asia nĩmamũgeithia. Akula na Pirisila nĩmamũgeithia mũno thĩinĩ wa Mwathani, o na kanitha ũrĩa ũcemanagia kwao nyũmba nĩwamũgeithia.

²⁰ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe arĩa marĩ gũkũ nĩmamũgeithia. O mũndũ nĩageithie ũrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kĩmumunyano.

²¹ Niĩ, Paũlũ, nĩ niĩ ndandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa.

²² Angĩkorwo he mũndũ o na ũ ũtendete Mwathani-rĩ, arogwatwo nĩ kĩrumi. Ũka, Mwathani!

²³ Wega wa Mwathani Jesũ ũroikara na inyuĩ.

²⁴ Wendani wakwa ũromũkinyĩra inyuĩ inyuothe mũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. Amenĩ.

MARŪA MA KEERĪ MA PAŪLŪ KŪRĪ AKORINITHO

¹ Nĩ niĩ Paŭlũ, mŭtŭmwwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai, tũrĩ na Timotheo mŭrũ wa Ithe witũ,

Twatũma marũa maya kũrĩ kanitha wa Ngai ũrĩa ũrĩ Korinitho, o hamwe na andũ othe aamũre arĩa marĩ Akaia guothe:

² Wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ o na Mwathani Jesũ Kristũ iroikara na inyuĩ.

Ngai Mwene Kũhoorerania Guothe

³ Ngai na Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ arogocwo, o we Ithe witũ wa tha, na Ngai mwene ũhoru wothe wa kũũmanĩrĩria,

⁴ ũrĩa ũtũũmagĩrĩria mathĩina-inĩ maitũ mothe, nĩguo na ithuĩ tũhotage kũhooreragia arĩa marĩ na thĩina o wothe na ũndũ wa kũũmĩrĩrio kũrĩa ithuĩ ene tũũmĩrĩrio nakuo nĩ Ngai.

⁵ Nĩgũkorwo o ta ũrĩa kũnyariirwo gwa Kristũ kũingĩhĩte thĩinĩ witũ-rĩ, ũguo noguo kũũmanĩrĩria gwitũ kũingĩhĩte nĩ ũndũ wa Kristũ.

⁶ Tũngĩthĩnio-rĩ, tũthĩnagio nĩguo mũũmĩrĩrio na mũhonokio; tũngĩũmĩrĩrio-rĩ, tũũmagĩrĩrio nĩguo na inyuĩ mũgĩe na ũũmĩrĩru, ũrĩa ũciaraga gũkirĩrĩria mũkĩnyariirwo na mathĩina o ta marĩa tũthĩnagio namo.

⁷ Nakĩo kĩrĩgĩrĩro kĩrĩa tũrĩ nakĩo nĩ ũndũ wanyu nĩ kĩrũmu, tondũ nĩtũũĩ atĩ o ta ũrĩa mũgwatanagĩra na ithuĩ maũndũ-inĩ marĩa tũnyariiragwo namo-rĩ, no taguo mũgwatanagĩra na ithuĩ ũhoru-inĩ wa kũũmanĩrĩria o nago.

⁸ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tũtikwenda mũkorwo mũtooĩ mathĩina marĩa twarĩ namo bũrũri wa Asia. Twarĩ hatĩka-inĩ nene mũno makĩria ma ũrĩa tũngĩahotire gũkirĩrĩria, nginya ha ũhoru witũ wa gũtũũra muoyo tũkĩyũũmĩra tha.

⁹ Ti-itherũ, ngoro-inĩ ciitũ twaiguaga tũtũrĩirwo gũkua. No kwahanĩkire ũguo nĩguo tũtikae kwĩhoka ithuĩ ene, no twĩhoke Ngai, ũrĩa ũriũkagia arĩa akuũ.

¹⁰ Nĩwe watũhonokirie ũgwati-inĩ ũcio wahaanaga wa gĩkuũ, na nowe ũgaatũhonokia. We nĩwe twĩrĩgĩrĩre atĩ no egũthĩ na mbere gũtũhonokia,

¹¹ inyuĩ na inyuĩ mũgĩtũteithagia na gũtũhoera. Nao andũ aingĩ nĩmarĩcookagia ngaatho nĩ ũndũ witũ, tondũ

wa wega ūcio tūtugĩtwo naguo arĩ macookio ma mahooya ma andũ aingĩ.

Paũlũ Kũgarũra Mũbango Wake

¹² Na rĩrĩ, ūndũ ūyũ nĩguo twĩrahagĩra: Thamiri ciitũ nĩcio itũmenyithagia atĩ mĩthĩire iitũ ĩrĩa tũikaraga nayo gũkũ thĩ, na makĩria ūrĩa tũikaranagia na inyuĩ, nĩ ya ūtheru na ya ūhoru wa ma kuuma kũrĩ Ngai. Tũtiikaga ūguo kũringana na ūũgĩ wa thĩ, no nĩ kũringana na wega wa Ngai.

¹³ Nĩgũkorwo tũtiramwandĩkĩra ūndũ o na ūrĩkũ mũtangĩhota gũthoma kana gũtaũkĩrwo nĩguo. Na ngwĩhoka atĩ,

¹⁴ o ta ūrĩa mũtũmenyete hanini, nĩmũrĩtaũkĩrwo biũ atĩ no mũhote kwĩraha nĩ ūndũ witũ, o ta ūrĩa tũkeeraha nĩ ūndũ wanyu mũthenya ūrĩa wa Mwathanĩ Jesũ.

¹⁵ Na tondũ wa ūrĩa ndaarĩ na mwĩhoko wa ūndũ ūcio-rĩ, nĩndabangĩte njũke kwanyu mbere nĩguo mũgunĩke maita meerĩ.

¹⁶ Ndabangĩte ndĩmũceerere ngĩthĩ Makedonia, na njokere kũu kwanyu ngiuma Makedonia, na inyuĩ nĩguo mũcooke mũndũme Judea.

¹⁷ Hĩndĩ ĩrĩa ndaabangaga ūndũ ūcio-rĩ, kaĩ ndeekaga ūguo na itherũ? Kana hihi haaragĩria mũbango yakwa na njĩra ya kĩ-mwĩrĩ nĩguo rĩmwe njugage, “Ĩ, ĩ,” na rĩrĩa rĩngĩ ngoiga “Aca, aca”?

¹⁸ No ti-itherũ, o ta ūrĩa Ngai arĩ mwĩhokeku-rĩ, ndũmĩrĩri iitũ kũrĩ inyuĩ ti “Ĩ” na rĩngĩ “Aca.”

¹⁹ Nĩgũkorwo Mũrũ wa Ngai, Jesũ Kristũ, ūrĩa mwahunjĩirio ūhoru wake nĩ nĩ, na Sila, na Timotheo, ūhoru wake ndwarĩ wa kuuga, “Ĩ” ūgacooka ūkoiga “Aca,” no thĩinĩ wake gũtũũraga o “Ĩ.”

²⁰ Nĩgũkorwo ciĩranĩro cia Ngai, o na cingĩhĩte atĩa-rĩ, ciothe nĩ “Ĩ” thĩinĩ wa Kristũ. Na nĩ ūndũ ūcio thĩinĩ wake, ithuĩ tũkoigaga “Ameni” nĩgeetha Ngai agoocagwo.

²¹ Na rĩrĩ, Ngai nĩwe ūtũmaga ithuĩ hamwe na inyuĩ twĩhaande wega thĩinĩ wa Kristũ. Nĩwe watũitĩrĩrie maguta,

²² na agĩtwĩkĩra rũuri rwa kuonania atĩ tũrĩ ake, na agĩtũhe Roho wake thĩinĩ wa ngoro ciitũ arĩ ta mwĩhoko wa kũrũgamĩrĩra maũndũ marĩa magooka.

²³ Ngai nĩwe mũira wakwa, na nĩoĩ atĩ nĩ ndaagire gũcooka Korinitho nĩ ūndũ wa kũmũcaaĩra.

²⁴ Ūguo ti kuuga atĩ nĩtũramwatha ūhoru-inĩ wa wĩtikio wanyu, no nĩ atĩ tũrutithanagia wĩra na inyuĩ nĩgeetha

mūkenage, tondū mūtūūrīte mwīhaandīte wega nī ūndū wa wītīkio wanyu.

2

1 Nī ūndū ūcio nīgūtua ndaature itua atī ndikūmūceerera rīngī ndīmūiguithie kīeha.

2 Tondū-rī, ingīkīmūiguithia kīeha-rī, nūū ūngīgītigara wa kūngenia, o tīga inyuī arīa njiguithītie kīeha?

3 Ndamwandīkīire ūguo nīgeetha rīrīa ngooka ndikanai-guithio kīeha nī acio njagīrīrwo nīgūkenio nīo. Nī ndaarī na ūmīrīru harī inyuī inyuothe atī nīmūngīagwatanīire na nīī gīkeno-inī gīakwa, nakīo gītūike kīanyu.

4 Nīgūkorwo ndamwandīkīire ndī mūthīnīku mūno, na ndī na ruo rwa ngoro na maithori maingī, tī atī nīguo ndīmūiguithie kīeha, no nīguo ndīmūmenyithie wendo ūrīa ndīmwendete naguo.

Kūrekerwo kwa Mūdū Mwīhia

5 Angīkorwo nī kūrī mūdū ūiguithītie amwe anyu kīeha-rī, tī nīī aīguithītie, no nī inyuothe aīguithītie kīeha. Ndiroīga ūguo ngīhatīrīria ūrīa wīkīte ūguo.

6 Iherithia rīrīa aherithītio nī andū arīa aingī anyu, nīrīmūiganīte.

7 Rīu inyuī-rī, nīmwaḡrīrwo nīkūmūrekerwa na kūmūmīrīria, nīguo ndakae gūtoorio nī kīeha gīkīrīte.

8 Nī ūndū ūcio, ndamūthaitha mūmuonie atī no mūmwendete.

9 Gītūmi kīrīa gīatūmire ndīmwandīkīre marūa macio nīndīmūgerie, na menye kana no mwītiirie magerio na mwathīkage maūdū-inī mothe.

10 Mūdū ūrīa mūngīrekerwa, o na nīī nīdamūrekerwa. Naguo ūndū ūrīa ndekanīire-rī (hangīkorwo nī haarī ūndū o na ūrīkū wa kūrekanīra), ūndū ūcio ndaūrekanīra nī ūndū wanyu ndī mbere ya Kristū,

11 nīguo Shaitani ndakae gūtūhoota. Nīgūkorwo tūtīrigītwo nī mawara make.

Atungatīri a Kīrīkanīro kīrīa Kīerū

12 Na rīrī, rīrīa ndaathiire Teroa kūhunḡia Ūhorō-ūrīa-Mwega wa Kristū, na ngīkora Mwathani ahingūrīte mūrango-rī,

13 ndiigana kūḡīa na thayū ngoro-inī yakwa, tondū ndi-akorire mūrū-wa-Ithe witū Tito kuo. Nī ūndū ūcio ngiugīra andū akuo ūhorō, ngīcooka ngīthī nginya Makedonia.

14 No rīrī, Ngai arogoocwo, o we ūrīa ūtūtongoragia hīndī ciothe na ūhootani thīnī wa Kristū, nake agatūhūthagīra

ta tũrĩ mũtararĩko mwega wa kũmemerekia ũhoru wa kũmenya Kristũ kũndũ guothe.

¹⁵ Tondũ ithuĩ tũrĩ mũtararĩko wa Kristũ ũrĩa ũkinyaga harĩ Ngai, kũrĩ arĩa marahonokio o na arĩa maroora.

¹⁶ Kũrĩ arĩa maroora-rĩ, tũrĩ mũnungo mũũru wa gĩkuũ; no kũrĩ arĩa marahonokio-rĩ, tũrĩ mũtararĩko wa muoyo. Nũũ ũngĩhota wĩra ta ũcio?

¹⁷ Ithuĩ tũtũkaga ta ũrĩa andũ aingĩ mekaga; tũtionjorithagia kiugo kĩa Ngai nĩguo tuone uumithio. Handũ ha gwĩka ũguo-rĩ, ithuĩ twaragia tũrĩ na wĩhokeku thĩinĩ wa Kristũ mbere ya Ngai, ta andũ matũmĩtwo nĩ Ngai.

3

¹ Anga nĩtũraambĩrĩria gũcooka kwĩgaathĩrĩria? Kana hihi nĩtũbataire kũheo marũa ma gũtũgaathĩrĩria kũrĩ inyuĩ kana moimĩte kũrĩ inyuĩ ta andũ arĩa angĩ?

² Inyuĩ ene nĩ inyuĩ marũa maitũ, maandĩkĩtwo ngoro-inĩ ciitũ, mamenyekete na magathomagwo nĩ andũ othe.

³ Inyuĩ nĩmuonanagia atĩ mũrĩ marũa moimĩte kũrĩ Kristũ, inyuĩ mũrĩ maciaro ma ũtungata witũ, marũa mataandĩkĩtwo na rangi, no maandĩkĩtwo na Roho wa Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo. Matiandĩkĩtwo ihengere-inĩ cia mahiga, no maandĩkĩtwo ihengere-inĩ cia ngoro cia andũ.

⁴ ũcio nĩguo ũmũrĩru witũ harĩ Ngai nĩ ũndũ wa Kristũ.

⁵ Na ti atĩ tũrĩ na ũhoti ithuĩ ene tũngũgaathĩra, no ũhoti witũ uumaga kũrĩ Ngai.

⁶ Nĩwe ũtũhotithĩtie tũtuĩke ndungata cia kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩerũ, nakĩo ti kĩa ũhoru ũrĩa mwandĩke, no nĩ kĩa Roho; nĩgũkorwo ũhoru ũrĩa mwandĩke nĩ kũũraga ũragaga, no Roho aheanaga muoyo.

Riiri wa Kĩrĩkanĩro kĩrĩa Kĩerũ

⁷ Na rĩrĩ, angĩkorwo ũtungata ũrĩa wa tene, ũrĩa wandĩkĩtwo na ndemwa ihengere-inĩ cia mahiga, wokire ũrĩ na riiri, o nginya andũ a Isiraeli makĩremwo nĩgũikara marorete ũthiũ wa Musa tondũ wa ũrĩa warĩ na riiri, o na gũtuĩka riiri ũcio nĩwathiraga-rĩ,

⁸ githĩ ũtungata wa Roho to ũgĩkorwo ũkĩrĩ na riiri makĩria?

⁹ Angĩkorwo ũtungata ũrĩa ũtuaga andũ ehia nĩ ũrĩ riiri-rĩ, githĩ ũtungata ũrĩa ũrehaga ũthingu ndũngĩgĩkorwo ũrĩ na riiri makĩria!

¹⁰ Nĩgũkorwo ũhoru ũrĩa warĩ na riiri mbere, rĩu ndũrĩ na riiri ũkĩringithanio na riiri ũcio ũngĩ ũũkĩrĩte.

¹¹ Na angĩkorwo ũhoru ũcio wathiraga wokire na riiri-rĩ, ũcio ũngĩ wa gũtũũra ndũngĩgĩkorwo na riiri makĩria!

12 Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, twaragia ūhoru tũũmĩrĩrie mũno, nĩ ūndũ wa kĩĩrĩgĩrĩro kũu.

13 Ithuĩ tũtitariĩ ta Musa, ūrĩa wehumbagĩra ūthiũ na gĩtambaya nĩguo agirĩrĩrie andũ a Isiraeli gũcũthĩrĩria ūthiũ wake rĩrĩa ūkenge ūcio wathiraga.

14 No rĩrĩ, meciiria mao nĩmaritirio, nĩgũkorwo nginya ūmũthĩ gĩtambaya o kũu gĩkoragwo o ho hĩndĩ irĩa kĩrĩkanĩro kũu gĩkũrũ kiao gĩgũthomwo. Gĩtambaya kũu gĩtirĩ kĩaheerio, tondũ kĩaheragio nĩ ūndũ wa gwĩtikia Kristũ.

15 O na nginya ūmũthĩ rĩrĩa watho wa Musa ūgũthomwo-rĩ, gĩtambaya kũu no kĩhumbagĩra ngoro ciao.

16 No rĩrĩa rĩothe mũndũ o na ū agarũrũkĩra Mwathani-rĩ, gĩtambaya kũu nĩkĩaheragio.

17 Na rĩrĩ, Mwathani nĩwe Roho, na harĩa Roho wa Mwathani arĩ, hau nĩ harĩ na wĩyathi.

18 Na ithuĩ ithuothe arĩa tũtuhumbĩrĩte mothiũ maitũ, nĩtũhenahenagia riiri wa Mwathani ta tũrĩ icicio, na nĩtũgarũragwo nĩguo tũhaanane nake tũrĩ na riiri wa gũtũũra ūrĩa ūthiiaaga o ūkĩongererekaga, o uumĩte kũrĩ Mwathani, ūrĩa arĩ we Roho.

4

Igĩna thĩinĩ wa Nyũngũ cia Rĩũmba

1 Tondũ ūcio, kuona atĩ nĩ tũrĩ na ūtungata ūcio nĩ ūndũ wa tha cia Ngai-rĩ, tũtiũragwo nĩ hinya.

2 No ithuĩ nĩtũreganĩte na mĩthĩire ya hitho na ya thoni; ithuĩ tũtithiiaaga na mĩthĩire ya wara na tũtitukanagia kiugo kĩa Ngai na maheeni. Handũ ha ūguo-rĩ, nĩ ūhoru wa ma tũheanaga hatarĩ ūndũ tũkuongerera, na tũrĩ mbere ya Ngai, nĩtũgeragia gũtũma thamiri cia o mũndũ itwĩtikĩre.

3 O na angĩkorwo ūhoru witũ ūrĩa tũhunjagia nĩmũhumbĩre-rĩ, ūhumbĩrĩtwo kũrĩ arĩa maroora.

4 Nayo ngai ya mahinda maya, nĩtũmĩte meciiria ma andũ arĩa matetĩkĩtie matumane, nĩgeetha matigathererwo nĩ ūtheri wa Ūhoru-ũrĩa-Mwega wa riiri wa Kristũ, o we ūrĩa arĩ we mũhaanĩre wa Ngai.

5 Nĩgũkorwo ti ūhoru witũ ithuĩ ene tũhunjagia, no tũhunjagia Jesũ Kristũ arĩ we Mwathani, na ithuĩ tũrĩ ndungata cianyu nĩ ūndũ wa Jesũ.

6 Tondũ Ngai ūrĩa woigire, “Ūtheri nĩware nduma-inĩ,” nĩwe watũmire ūtheri wake ware ngoro-inĩ ciitũ nĩguo tũheo ūtheri wa kũmenyithagia andũ riiri wa Ngai ūcio wonekaga ūthiũ-inĩ wa Kristũ.

7 No rĩrĩ, ithuĩ tũkuuĩte kīgũina kũu tũhaana ta tũrĩ na nyũngũ cia rĩũmba* nĩgeetha kũmenyeke atĩ ũhoti ũyũ mũnene uumĩte kũrĩ Ngai no nduumaga kũrĩ ithuĩ.

8 Ithuĩ tũhatĩkĩtwo mũno na mĩena yothe, no tũtihehenjetwo; nĩtũrigĩtwo nĩ wa gwĩka, no tũtikuĩte ngoro;

9 na nĩtũnyariirĩtwo, no tũtitiganĩrio; nĩtũrũndĩtwo, no tũtiniinĩtwo.

10 Hĩndĩ ciothe tũkoragwo tũkuuĩte gĩkuũ kĩa Jesũ na mĩrĩ iitũ, nĩguo muoyo wa Jesũ o nago ũguũranagĩrio thĩnĩ wa mĩrĩ iitũ.

11 Nĩgũkorwo ithuĩ arĩa tũrĩ muoyo tũtũire tũneanagwo gĩkuũ-inĩ nĩ ũndũ wa Jesũ, nĩgeetha muoyo wake ũguũranagĩrio thĩnĩ wa mĩrĩ ĩno iitũ ĩkuuaga.

12 Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, gĩkuũ kĩrutaga wĩra thĩnĩ witũ, no muoyo ũkaruta wĩra thĩnĩ wanyu.

13 Nĩ kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Tondũ nĩndetĩkirie; nĩkĩo ndaaririe.” Nĩ ũndũ wa roho o ro ũcio wa witĩkio-rĩ, o na ithuĩ nĩtwĩkĩtie na nĩ ũndũ ũcio tũkaaria,

14 tondũ nĩtũũ atĩ ũrĩa wariũkirie Mwathani Jesũ kuuma kũrĩ arĩa akuũ, o na ithuĩ nĩagatũriũkia hamwe na Jesũ, na atũrũgamie mbere yake hamwe na inyuĩ.

15 Maũndũ maya mothe nĩmakũmũguna, nĩgeetha wega ũrĩa ũrakinyĩrĩra andũ aingĩ makĩria ũtũme ngaatho ciyũrĩre nĩgeetha Ngai agoocagwo.

16 Tondũ ũcio tũtiũragwo nĩ hinya. O na gũtuĩka mwena wa nja nĩtũrathirĩrĩkĩra, no mũndũ wa thĩnĩ nĩ kwerũhio erũhagio o mũthenya.

17 Nĩgũkorwo mathũina maitũ mahũthũ na ma ihinda inini maratũma tũreherwo riiri ũmakĩrĩte wa tene na tene.

18 Nĩ ũndũ ũcio, tũticũthagĩrĩria kĩrĩa kĩroneka, no tũcũthagĩrĩria kĩrĩa gĩtonekaga. Nĩgũkorwo kĩrĩa kĩonekaga nĩ gĩa kahinda, no kĩrĩa gĩtonekaga nĩ gĩa gũtũura tene na tene.

5

Mũciĩ witũ wa Igũrũ

1 Na rĩrĩ, nĩtũũ atĩ hema ĩno ya gũkũ thĩ, ĩno tũtũũraga thĩnĩ wayo, ĩngĩtharũrio-rĩ, nĩ tũrĩ na nyũmba ĩngĩ yumĩte kũrĩ Ngai, nyũmba ĩtaakĩtwo na moko ma andũ, ya gũtũura tene na tene ĩrĩ kũu igũrũ.

2 Rĩu nĩtũcaayaga, tũkĩiriragĩria kũhumbwo na nyũmba ĩyo ĩngĩ iitũ ya kuuma igũrũ,

3 tondũ twahumbwo ũguo tũtigakorwo tũrĩ njaga.

* 4:7 Mĩthithũ yahithagwo thĩnĩ wa nyũngũ cia rĩũmba.

4 Nīgũkorwo rĩrĩa rĩothe tũrĩ thĩinĩ wa hema ĩno-rĩ, nĩtũcaayaga na tũkaritũhĩrwo, tondũ tũtiendaga kwaũrwo, no twendaga tũhumbwo na mwĩrĩ ũcio witũ wa kuuma igũrũ, nĩgeetha mwĩrĩ ũyũ wa gũkua ũmerio nĩ muoyo.

5 Na rĩrĩ, Ngai nĩwe ũtũmbĩte nĩ ũndũ wa gĩtũmi kũu kũmbe, na nĩatũheete Roho arĩ ta mwĩhoko wa kũrũgamĩrĩra maũndũ marĩa magooka.

6 Tondũ ũcio tũikaraga hĩndĩ ciothe tũrĩ na ũũmĩrĩru, tũkĩmenyaga atĩ rĩrĩa rĩothe tũikaraga thĩinĩ wa mwĩrĩ taarĩ guo mũciĩ witũ, tũikaraga tũraihanĩrĩirie na Mwathani.

7 Tũtũũragio nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia, no tũtitũũragio nĩ ũndũ wa kuona na maitho.

8 Nguuga atĩrĩ, nĩ tũrĩ na ũũmĩrĩru atĩ ũndũ ũrĩa tũngĩenda nĩ tũkorwo tũtarĩ mwĩrĩ-inĩ ũyũ, no tũkorwo tũrĩ mũciĩ hamwe na Mwathani.

9 Nĩ ũndũ ũcio, nĩtũgeragia na kĩyo muoroto witũ ũtuĩke wa kũmũkenia, twakorwo tũrĩ mwĩrĩ-inĩ ũyũ witũ o na kana twakorwo tuumĩte thĩinĩ wago.

10 Nīgũkorwo no nginya ithuothe tũkaarũgama mbere ya gĩtĩ gĩa ciira gĩa Kristũ, nĩguo o mũndũ akaaheo kĩrĩa kĩmwagĩrĩire kũringana na maũndũ marĩa aaneka arĩ thĩinĩ wa mwĩrĩ, marĩ mega kana marĩ mooru.

Ūtungata wa Ūiguithanio

11 Kuona atĩ nĩtũmenyete ũrĩa Mwathani aagĩrĩrwo nĩ gwĩtigĩrwo-rĩ, nĩkĩo tũgeragia kũringĩrĩria andũ. Ūrĩa tũtariĩ nĩ ũndũ ũĩkaine wega nĩ Ngai, na nĩngwĩhoka atĩ o na nĩũĩkaine wega ngoro-inĩ cianyu.

12 Tikũgeria tũrageria kwĩgaathĩrĩria harĩ inyuĩ rĩngĩ, no nĩ mweke tũramũhe wa kwĩraha nĩ ũndũ witũ, nĩguo mũhotage gũcookeria arĩa merahaga na maũndũ marĩa monagwo na maitho gũkĩra marĩa marĩ ngoro-inĩ.

13 Tũngĩkorwo nĩkũgũrũka tũgũrũkĩte-rĩ, tũgũrũkĩte nĩ ũndũ wa Ngai; na tũngĩkorwo meciiria maitũ nĩ mega-rĩ, tũhaana ũguo nĩ ũndũ wanyu.

14 Nīgũkorwo wendo wa Kristũ nĩguo ũtũringagĩrĩria, tondũ nĩtũmenyete wega atĩ mũndũ ũmwe nĩwe wakuire nĩ ũndũ wa andũ othe, na nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ othe nĩmakuire.

15 Nake aakuire nĩ ũndũ wa andũ othe, nĩgeetha arĩa matũũraga muoyo matigacooke gũtũũra muoyo nĩ ũndũ wao ene, no matũũre nĩ ũndũ wa ũcio wakuire nĩ ũndũ wao na agĩcooka akĩrĩũka.

16 Nĩ ūndũ ūcio, kuuma rĩu tūtīgũcooka gūtua ūhoru wa mūdũ na nĩra ya kĩ-mwĩrĩ. O na gwaŭka kūrĩ hĩndĩ tuonaga Kristũ na nĩra iyo-rĩ, rĩu tūtīkaga ūguo.

17 Nĩ ūndũ ūcio, mūdũ o wothe angĩkorwo arĩ thĩnĩ wa Kristũ-rĩ, nĩatuĩkĩte kĩũmbe kĩerũ; maũndũ ma tene nĩmathirĩte, nĩmookĩte mangĩ merũ!

18 Maũndũ maya mothe moimaga kūrĩ Ngai, ūrĩa watūiguithanirie nake we mwene thĩnĩ wa Kristũ, na agĩtũhe ūtungata ūcio wa ūiguithanio:

19 atĩrĩ, Ngai arĩ thĩnĩ wa Kristũ nĩwe wĩiguithanagĩria thĩ kūrĩ we mwene, ategũtarĩra andũ mehia mao. Nake nĩatwĩhokeire ndũmĩrĩri iyo ya ūiguithanio.

20 Nĩ ūndũ ūcio ithuĩ tūrĩ abarũthi matũmĩtwo a kwarĩrĩria Kristũ, o taarĩ Ngai ūrathaihithana na tũnua twitũ. Twamũthaitha handũ-inĩ ha Kristũ atĩrĩ: Ītĩkĩrai kũiguithanio na Ngai.

21 Ngai nĩatũmire ūcio ūtaarĩ na wĩhia atuĩke mwĩhia nĩ ūndũ witũ, nĩgeetha thĩnĩ wake tũtuĩke ūthingu wa Ngai.

6

1 Tondũ tūrĩ aruti a wĩra hamwe na Ngai-rĩ, nĩtũkũmũringĩrĩria mũtikae kwamũkĩra wega wa Ngai o ūguo tũhũ.

2 Nĩgũkorwo ekuuga atĩrĩ,

“Hĩndĩ ya gwĩtĩkĩrĩka-rĩ, nĩndagũthikĩrĩrie,
naguo mũthenya wa kũhonokanio-rĩ,
nĩndagũteithirie.”

Atĩrĩrĩ-i, rĩrĩrĩ nĩrĩo ihinda rĩa gwĩtĩkĩrĩka nĩ Ngai, naguo ūyũ nĩguo mũthenya wa kũhonokanio.

Mũtũũrĩre Mũritũ wa Paũlũ

3 Ithuĩ-rĩ, tũtitũmaga hagĩe na ūndũ ūngĩhĩnga mūdũ nĩguo ūtungata witũ ndũkonerwo mahĩtia.

4 Aca, ithuĩ tūrĩ ta ndungata cia Ngai nĩtwĩgathagĩrĩria maũndũ-inĩ mothe: nĩ ūndũ wa kũũmĩrĩria maũndũ maingĩ; na gũkirĩrĩria mathũna na moritũ, na mĩtangĩko;

5 na ūndũ wa kũhũũrwo, na kuohwo njeera, na kũreherwo ngũĩ; na kũruta wĩra mũritũ, na kũũrwo nĩ toro ūtukũ, na ng'aragu;

6 ningĩ nĩ ūndũ wa gũtũũra na ūthingu, na ūtaũku, na gũkirĩrĩria, na gũtugana thĩnĩ wa Roho Mũtheru, na kũgĩa na wendani ūtarĩ na ūhinga;

7 o na kwaria ūhoru wa ma, na gũkorwo tūrĩ na hinya wa Ngai; nĩgũkorwo tũnyitĩte indo cia mbaara cia ūthingu guoko-inĩ kwa ūrĩo na kwa ūmotho;

⁸ rĩmwe tũheagwo gĩtĩio, na rĩrĩa rĩngĩ tũgaconorwo, rĩmwe tũgacuukĩrwo maũndũ mooru na rĩngĩ mega; ningĩ o na tũrĩ andũ a ma, tũgatuuo a maheeni;

⁹ rĩmwe tũgatuuo nĩtũũikaine, no rĩrĩa rĩngĩ tũgatuuo ta tũtoĩkaine; ningĩ tũkahaana ta tũraakua, no tũrĩ o muoyo; tũhũũragwo, no tũtiũragagwo;

¹⁰ o na tũngĩonwo ta tũrĩ na kĩaha, ithuĩ tũkoragwo tũkenete hĩndĩ ciothe; tuonekaga tũrĩ athĩni, no nĩtũtuaga andũ aingĩ itonga; tũtuagwo ta tũtarĩ kĩndũ, no indo ciothe nĩ ciitũ.

¹¹ Akorinitho aya, tũramwarĩria hatarĩ ũndũ tũkũmũhitha, na tũkamũhingũrĩra ngoro ciitũ biũ.

¹² Ithuĩ nĩtũmuonetie wendo witũ kũna no inyuĩ mũtiratuonia wendo wanyu.

¹³ O ta ũguo tũmwĩkĩte-rĩ, ndĩramwarĩria ta ciana ciakwa, o na inyuĩ hingũrai ngoro cianyu biũ.

Mũtikoohanio na arĩa Matetĩkĩtie

¹⁴ Mũtikae kuohanio na arĩa matetĩkĩtie ta mwĩkĩrĩtwo icooki rĩmwe nao. Tondũ-rĩ, ũthingu na waganu ingĩgwatanĩra atĩa? Kana ũtheri na nduma-rĩ, ingĩgĩa na ngwatanĩro irĩkũ?

¹⁵ Kristũ na Beliali-rĩ, marĩ na ũiguano ũrĩkũ? Nake mũndũ ũrĩa wĩtikĩtie na ũrĩa ũtetĩkĩtie-rĩ, marĩ na ngwatanĩro irĩkũ?

¹⁶ Hekarũ ya Ngai yakĩhota atĩa kũiguana na mĩhianano? Nĩgũkorwo ithuĩ nĩ ithuĩ hekarũ ya Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo. O ta ũrĩa Ngai oigĩte atĩrĩ: “Nĩndĩrĩtũũranagia nao, na njeerage gatagatĩ-inĩ kao, nduĩke Ngai wao, nao matuĩke andũ akwa.”

¹⁷ “Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, umai kũrĩ o na mwĩyamũranie nao,

ũguo nĩguo Mwathani ekuuga.

Mũtikahutie kĩndũ kĩrĩ thaahu, na nĩ nĩngũmwamũkĩra.”

¹⁸ “Nĩngũtuĩka Ithe wanyu,

na inyuĩ mũtuĩke ariũ akwa na aarĩ akwa,

ũguo nĩguo Mwathani-Mwene-Hinya-Wothe ekuuga.”

7

¹ Arata akwa endwa, kuona atĩ nĩtwĩrĩirwo maũndũ macio-rĩ, nĩtwĩtheriei, tũtigane na ũndũ o wotho ũrĩa ũthũkagia mũndũ mwĩrĩ na roho, na tũhingagie ũhoru wa ũtheru nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra Ngai.

² Atĩrĩrĩ, tũhei handũ ngoro-inĩ cianyu. Tũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ tũhĩtĩirie, na tũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ tũthũkĩtie, na gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ tũhinyĩrĩirie.

³ Ndiroiga ũguo nĩguo ndĩmũtuĩre; nĩnjugĩte rĩngĩ atĩ mũrĩ na handũ thĩinĩ wa ngoro ciitũ, kuona atĩ tũgũtũũra muoyo kana tũkuanĩre na inyuĩ.

⁴ Ndĩ na ũmĩrĩru mũnene ngĩmwarĩria; nĩndĩĩrahaga mũno nĩ ũndũ wanyu. Mathĩĩna-inĩ maitũ mothe, nĩngoragwo nyũmĩrĩirie mũno, na gĩkeno gĩakwa gĩgakĩrĩria.

⁵ Nĩgũkorwo rĩrĩa twakinyire Makedonia, mwĩrĩ ũyũ witũ ndwagĩire na kĩhurũko, no gũthĩĩnio twathĩĩnagio o harĩa hothe twathiiaga; kũu nja kwarĩ na ngũĩ, na ngoro-inĩ ciitũ twarĩ na guoya.

⁶ No Ngai ũrĩa ũhooragĩria arĩa makuĩte ngoro, nĩatũhooreririe nĩ ũndũ wa gũũka gwa Tito,

⁷ na to ũndũ wa gũũka gwake gwiki, no ningĩ nĩ ũndũ wa ũhoorerania ũrĩa mwamũheete. Nĩatũheire ũhoro wa ũrĩa mwendaga kũnyona, na kĩaha kĩnene kĩrĩa mũrĩ nakĩo, o na ũrĩa mwĩtangaga mũno nĩ ũndũ wakwa; nĩ ũndũ ũcio gĩkeno gĩakwa gĩkĩongerereka gũkĩra mbere.

⁸ O na ingĩkorwo nĩndatũmire mũgĩe na kĩaha nĩ ũndũ wa marũa makwa-rĩ, ndikwĩrira. O na gũkorwo kũrĩ hĩndĩ nderirire nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nguona atĩ marũa makwa nĩmamũiguithirie kĩaha, no nĩ gwa kahinda o kanini,

⁹ no rĩu ndĩ na gĩkeno, ti tondũ nĩmwaiguithirio kĩaha, no nĩ tondũ kĩaha kĩanyu nĩgĩatũmire mũhere. Nĩgũkorwo mwagĩire na kĩaha o ta ũrĩa Ngai endaga, na nĩ ũndũ ũcio ithuĩ tũtirĩ ũndũ mũũru o na ũmwe twamwĩkire.

¹⁰ Kĩaha kĩrĩa kiumanĩte kũrĩ Ngai kĩrehaga ũhoro wa kũhera kũrĩa gũtũmaga andũ mahonoke, na gũtirĩ wĩriraga gwĩka ũguo, no kĩaha kĩa maũndũ ma thĩ kĩrehaga gĩkuũ.

¹¹ Atĩrĩrĩ, ta kĩonei kĩaha kũu kiumanĩte na Ngai kĩrĩa gĩciarĩte thĩinĩ wanyu: nĩgĩtũmĩte mũgĩe na kĩyo kĩnene, o na wendo mũnene wa gwĩkũũra, na gwakanwo nĩ ngoro, na kĩmako, na kwĩrĩrĩria kũnene, na kwĩrũmbũiya, o na wetereri wa kuona atĩ kĩhooto nĩkĩahingio. Maũndũ-inĩ mothe-rĩ, nĩmwĩonanĩtie inyuĩ ene atĩ mũtirĩ na ũcuuke ũndũ-inĩ ũyũ.

¹² Nĩ ũndũ ũcio, o na gwatuĩka nĩndamwandĩkĩire marũa-rĩ, ndiamaandĩkire nĩ ũndũ wa mũndũ ũrĩa wehĩtie, kana nĩ ũndũ wa ũrĩa wahĩtĩrio, no nĩgeetha mũhote kũmenya inyuĩ ene mũrĩ mbere ya Ngai ũrĩa mwĩheanĩte nĩ ũndũ witũ.

¹³ Maũndũ maya mothe-rĩ, nĩmo matũmĩte tũmĩrĩrio.

O ūndũ ūmwe na kũmĩrĩrio gwitũ-rĩ, makĩria nĩtwakenire nĩ ūndũ wa kuona ūrĩa Tito aakenete, tondũ roho wake nĩwekĩrĩtwo hinya nĩ inyuĩ inyuothe.

¹⁴ Nĩnderahiire Tito nĩ ūndũ wanyu, na inyuĩ mũtianjonorire. No o ta ūrĩa maũndũ mothe marĩa twamwĩrĩre maarĩ ma ma-rĩ, noguo kwĩraha gwitũ nĩ ūndũ wanyu harĩ Tito o nakuo gũtuĩkĩte ūhoru wa ma.

¹⁵ Naguo wendo ūrĩa amwendete naguo nĩũkĩrĩrĩrie kũneneha aaririkana ūrĩa inyuothe mwaathĩkire, na ūrĩa mwamwamũkĩrĩre mũrĩ na gwĩtigĩra na kũinaina.

¹⁶ Ndĩ na gĩkeno tondũ rĩu ndĩ na mwĩhoko mũkinyanĩru thĩinĩ wanyu.

8

Gwĩkĩra Hinya Ūhoru wa Ūtaana

¹ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a lthe witũ, nĩtũkwenda mũmenye ūhoru wa Wega wa Ngai ūrĩa aheanĩte makanitha-inĩ ma Makedonia.

² Hĩndĩ irĩa andũ acio maageririo na magerio manenerĩ, gĩkeno kĩa kĩnene na ūthĩni wao mũkĩru nĩciatũmire maingĩhĩrwo nĩ ūtaana mũnene.

³ Nĩgũkorwo nĩ ndĩ mũira atĩ maaheanire indo o ta ūrĩa maahotire, o na makĩruta makĩria ma ūrĩa mangĩahotire, nĩ ūndũ wa kwĩyendera kwao.

⁴ Nao magĩtũthaitha na hinya mũno metĩkĩrio kũgwatanĩra ūhoru-inĩ wa gũteithia andũ arĩa aamũre.

⁵ Magũka ūndũ ūcio matiaawĩkire ta ūrĩa twerĩgĩrĩire, no maambire kwĩheana o ene kũrĩ Mwathani o na kũrĩ ithuĩ, kũringana na ūrĩa Ngai endete.

⁶ Nĩ ūndũ ūcio nĩtwaringĩrĩrie Tito, kuona atĩ nĩwe wambĩrĩrie ūndũ ūcio, atuĩke wa kũrĩkia ūndũ ūcio wa ūtugi wanyu.

⁷ O ta ūrĩa mũgaacagĩra harĩ maũndũ mothe, nĩmo gwĩtĩkia, na ūhoru wa kwaria, na wa ūmenyo, na thĩinĩ wa kiyu gĩkinyanĩru, o na wa wendo wanyu harĩ ithuĩ-rĩ, kĩngĩhieĩ wega ūyũ wa gũtugana o naguo.

⁸ Ti kũmwatha ndĩramwatha, no ndĩrenda kũgeria wendani wanyu, nyone ūrĩa ūrĩ wa ma ngĩũgerekania na kiyu kĩa andũ arĩa angĩ.

⁹ Nĩgũkorwo nĩmũũĩ ūhoru wa wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ atĩ, o na gũtuĩka aarĩ gĩtonga, nĩatuĩkire mũthĩni nĩ ūndũ wanyu, nĩgeetha inyuĩ mũtuĩke itonga na ūndũ wa ūrĩa aathĩnĩkĩte.

¹⁰ Ha ūhoru ūyũ-rĩ, mataaro makwa ma ūndũ ūrĩa ūmwagĩrĩire makĩria nĩ atĩrĩ: Mwaka ūcio ūrathirire nĩ

inyuĩ mwarĩ a mbere, na to ũndũ wa kũheana gwiki, no o na nĩ ũndũ wa kwĩrirĩria gwĩka ũguo.

11 Rĩu-rĩ, kĩrĩkiei wĩra ũcio, nĩgeetha kĩyo kĩanyu kĩa wendo wa gwĩka ũguo kĩiganane na kũrĩkia kwanyu kwa ũndũ ũcio, kũringana na kĩrĩa mũrĩ nakĩo.

12 Mũndũ angĩkorwo arĩ na wendo, kĩheo kũ nĩgĩtĩkĩrĩku kũringana na ũrĩa mũndũ arĩ na indo, ti kũringana na ũrĩa aciagĩte.

13 Kwĩrirĩria gwitũ ti amwe mahũthĩrio mũrigo na inyuĩ mũhinyĩrĩrio, no nĩgeetha andũ othe maigananio.

14 Ihinda rĩrĩ mũngĩhĩtie indo-rĩ, nĩgũteithia wagi wao, nĩgeetha rĩrĩa magakorwo na indo o nao magateithia wagi wanyu. Hĩndĩ iyo andũ othe nĩmakaigananio,

15 o ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: “Mũndũ ũrĩa wonganĩtie nyingĩ, ndarĩ kĩndũ aatigĩrio; nake ũrĩa wonganirie nini, ndarĩ kĩndũ aagire.”

Tito Gũtũmwo Korinitho

16 Nĩngũcookeria Ngai ngaatho, ũrĩa wekĩrĩre ngoro-inĩ ya Tito ũhoru wa kũmũrũmbũiya o ta ũrĩa nĩ ndĩ na ũhoru ũcio.

17 Nĩgũkorwo Tito to mathaithana maitũ aamũkĩrĩre, no nĩegũka kũrĩ inyuĩ arĩ na kĩyo kĩnene nĩ ũndũ wa kwĩyendera gwake.

18 O na nĩtũgũtũma Tito marĩ hamwe na mũrũ wa Ithe witũ ũrĩa ũrĩ na ngumo njega makanitha-inĩ mothe nĩ ũndũ wa ũrĩa atungatagĩra Ũhoru-ũrĩa-Mwega.

19 Makĩria ma ũguo, nĩwe wathuurirwo nĩ makanitha nĩguo atwarane na ithuĩ ũhoru-inĩ wa mũhothi ũcio wa ũtaana, o ũcio tũrutagĩra wĩra nĩguo tũgoocithie Mwathani we mwene, na tuonanie kĩyo kĩrĩa tũrĩ nakĩo gĩa kwenda gũteithia.

20 Nĩtũrageria mũno kweherera ũndũ o wothe ũngĩtũma tũrutwo mahĩtia rĩrĩa tũkũramata kĩheo gĩkĩ kĩheanĩtwo na ũtaana.

21 Nĩgũkorwo nĩtũrerutanĩria gwĩka maũndũ marĩa mangĩonwo magĩrĩire mbere ya Mwathani, na to harĩ we wiki, no o na ningĩ monwo marĩ magĩrĩru nĩ andũ o nao.

22 Ningĩ hamwe nao, nĩtũgũtũma mũrũ wa Ithe witũ ũngĩ, ũrĩa tuonete maita maingĩ na njĩra nyingĩ atĩ arĩ na kĩyo, o na arĩ nakĩo makĩria nĩ ũndũ wa mwĩhoko wake mũnene harĩ inyuĩ.

23 Naguo ũhoru wa Tito-rĩ, nĩ mũthiritũ wakwa ũrĩa tũrutithanagia wĩra nake nĩ ũndũ wanyu; na ha ũhoru ũkonĩ ariũ a Ithe witũ-rĩ, o nĩ atũmwo a makanitha na monanagia ũgooci wa Kristũ.

24 Tondũ ũcio oniai andũ acio ũira wa wendani wanyu, na gītũmi kīrĩa gītũmaga twīrahe nĩ ũndũ wanyu nĩguo makanitha mone ũndũ ũcio.

9

1 Na rīrī, ndikuona harī bata ndīmwandīkīre ũhoru wa ũteithio ũrĩa wagīrīre kũheo andũ arĩa aamũre.

2 Nīgũkorwo nīnjũũ kīyo kīanyu gĩa kwenda gũteithia, na nĩngoretwo ngīrahīra ũndũ ũcio kūrī andũ a Makedonia, ngameera atī kuuma mwaka ũcio ũrathirire, inyuĩ andũ a Akaia mūtũire mwīhaarīrie kũheana; na kīyo kīu kīanyu nīkīo kīarahūrīte aingī ao.

3 No nīngūtũma ariũ a Ithe witũ nĩguo kwīraha gwitũ nĩ ũndũ wanyu ũhoru-inĩ ũyũ wa mũhothi gūtīgatuĩke gwa tũhũ, no mũgaakorwo mwīhaarīrie, o ta ũrĩa ndoigire atī nīmwīharīrie.

4 Nīgũkorwo andũ amwe a Makedonia mangīrehane na nĩ makore mũtehaarīrie-rī, ithuĩ, o na tũtekũmũgweta-rī, nītũgaaconoka nĩ ũndũ wa ũguo tũmwīhokeete.

5 Nĩ ũndũ ũcio, nīndīronire arī wega gũthaitha ariũ a Ithe witũ maambe mamũceerere ihinda rīu rītanakinya, nĩguo marīkīrīrie mībango ya kīheo kĩa ũtaana kīrĩa mweranīre. Hīndī iyo kīheo kīu nīgīgakorwo kīrī ho, na kīheanītwo na kwīyendera, no ti na kūrīngīrīrio.

Kũhaanda na Ũtaana

6 Ririkanai ũũ: Mũndũ ũrĩa ũhaandaga tũnini akagetha o tũnini, nake ũrĩa ũhaandaga nyingī akagetha nyingī.

7 O mũndũ aagīrīrwo nīkũheana kīrĩa atuĩte na ngoro yake nīekũheana, na ndakaheane atekwenda kana taarī kūrīngīrīrio, nīgũkorwo Ngai endaga mũndũ ũrĩa ũheanaga akenete.

8 Nake Ngai arī na ũhoti wa gūtũma mũingīhīrwo nĩ maũndũ mothe ma wega wake, nĩguo maũndũ-inĩ mothe na mahinda-inĩ mothe, mũkoragwo na kīrĩa gīothe mũbatarītio nīkīo, nĩguo mũkoragwo mũingīhītīe indo cia kūruta wīra o wothe mwega.

9 O ta ũrĩa kwandīkītwo atīrī:

“Nīahurunjīte iheo ciake akahe andũ arĩa athīni;
ũthingu wake ũtũũraga nginya tene na tene.”

10 Na rīrī, ũrĩa ũheaga mũhandi mbeũ na akamũhe irio cia kūrĩa, nīarīmũheaga mbeũ cia kũhaanda, na atũme cingīhe, na ongerere magetha ma ũthingu wanyu.

11 Na inyuĩ nīmūrītongagio na njīra ciothe nĩguo mũheanage na ũtaana hīndī ciothe, nago ũtaana wanyu, nĩ ũndũ wa wīra witũ, ũtũmage Ngai acookagīrio ngaatho.

12 Ūteithio ūyū mūraruṭa ti kuuga aṭi no andū a Ngai mūrahingīria mabata mao, no nītūmaga Ngai acookagīrio ngaatho na njira nyingi.

13 Na tondū wa ūtungata ūcio mwīonanītie nago ūria mūhaana-rī, andū nīmarīgocaga Ngai nī ūndū wa ūria mwathīkīire Ūhorō-ūria-Mwega wa Kristū ūria muumbūraga aṭi nīmūwītīkītie-rī, na nī ūndū wa ūtaana wanyu wakūgwatanīra nao o na wakūgwatanīra na andū ariā angī othe.

14 Na rīria mekūmūhoera, ngoro ciao nīmwīciiragia, tondū wa ūria wega wa Ngai ūria inyuī mūheetwo ūkīrīrīrie kūngīha.

15 Ngai arocookerio ngaatho nī ūndū wa kīheo gīake kīria gītangiugīka na ciugo ūria gītariī!

10

Paūlū Gūtetera Ūtungata Wake

1 Nī Paūlū nīndamūthaitha nī ūndū wa ūria Kristū ari mūhooreri na mūcaayanīri, o nī ngoragwo na guoya rīria ndī na inyuī, no ngakorwo na ūcamba rīria itari na inyuī!

2 Nīndamūthaitha mūtikanatūme rīria ngooka ngaakorwo na ūcamba ta ūria njirīgīrīire gūkorwo nago nī ūndū wa andū amwe ariā meciiragia aṭi mūtūūrire ūria tūtūūraga nago nī wa gūkū thī.

3 Nīgūkorwo o na gūtūka tūtūūraga thī īno, tūtirūaga mbaara ta ūria andū a thī marūaga.

4 Matharaita marīa tūrūaga namo ti ma thī īno, no nī marīa marī na hinya wa Ngai wa kūmomora ciigitīro cia hinya.

5 Nītūmomoraga ngarari, na ūndū o wothe wa mwītūūgīrio wa ngoro ūria ūngīgirīrīria ūhorō wa kūmenya Ngai, na tūgataha meciiria o mothe nīguo matūike mīgwate ya gwathīkaḡira Kristū.

6 Na nītūhaarīrie kūherithia gīiko o gīothe kīa ūremi, rīria mūgaakorwo mūtūikīte a gwathīka biū.

7 Inyuī mūraruṭa maūndū o igūrū. Mūndū o wothe angīkorwo ari na ma aṭi nī wa Kristū-rī, aagīrīire eciirie o rīngī aṭi o na ithuī tūrī a Kristū o ta ūria o nake ari wake.

8 No kuoneke ta ndīreraha mūno nī ūndū wa ūhoti ūria Mwathani aatūheire. No rīrī, ūhoti witū nī wa kūmuongerera hinya na ti wa kūmūhinyīrīria. Nī ūndū ūcio ndingīconoka nī ūndū wa gwīka ūguo.

9 Ndikwenda kuonwo ta ndīrenda kūmūmakia na marūa makwa.

10 Nīgūkorwo andū amwe moigaga aṭirī, “Marūa make marī na ūritū mūingī, na marī na hinya, no rīria ari hamwe

na ithuĩ-rĩ, ti mũndũ ũngĩtũka, nayo mĩario yake nĩ ya tũhũ.”

¹¹ Andũ ta acio magĩrĩrwo nĩkũmenya atĩ o ũrĩa ũhoru witũ ũkoragwo ũrĩ marũa-inĩ maitũ rĩrĩa tũtarĩ ho-rĩ, ũguo noguo tũkoragwo tũhaana tũgũka maũndũ rĩrĩa tũrĩ ho.

¹² Tũtigeragia kwĩiganania kana kwĩgerekania na amwe arĩa megathagĩrĩa. Rĩrĩa megwĩthima na arĩa mahaana tao, na makegerekania na arĩa matariĩ tao-rĩ, matirĩ ũndũ mooĩ.

¹³ No ithuĩ-rĩ, tũtingĩraha makĩria ma ũrĩa kwagĩrĩire, no tũkwĩraha kũringana na gĩcunjĩ kĩa wĩra ũrĩa Ngai atũheete, o na inyuĩ mũrĩ gĩcunjĩ kĩa wĩra ũcio witũ.

¹⁴ Tũtireraha gũkĩra ũrĩa kwagĩrĩire, ta ũrĩa kũngĩrĩ korwo tũtiokire kũrĩ inyuĩ, nĩgũkorwo nĩ ithuĩ twamũkinyĩre na ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Kristũ.

¹⁵ O na tũtirahaga gũkĩra ũrĩa kwagĩrĩire nĩ ũndũ wa wĩra mũrute nĩ andũ angĩ. ũndũ ũrĩa twĩrĩgĩrĩire nĩ atĩ, o ũrĩa wĩtikio wanyu ũrathiĩ na mbere gũkũra, nakĩo gĩcunjĩ kĩrĩa tũrĩ nakĩo thĩinĩ wanyu nĩgĩkwarama mũno,

¹⁶ nĩgeetha tũhote kũhunjia ũhoru-ũrĩa-Mwega ng'ongo iria irĩ mbere ya kwanyu. Nĩgũkorwo tũtikwenda kwĩraha nĩ ũndũ wa wĩra ũrutĩtwo rũgongo rũngĩ nĩ mũndũ ũngĩ.

¹⁷ No rĩrĩ, “Mũndũ ũrĩa ũkwĩraha, nĩerahage thĩinĩ wa Mwathani.”

¹⁸ Nĩgũkorwo mũndũ ũrĩa wĩgaathagĩrĩa tiwe won-gwo arĩ mwega, no nĩ ũrĩa Mwathani agathagĩrĩa.

11

Paũlũ na Atũmwo a Maheeni

¹ Nĩngwĩhoka nĩmũgũkirĩrĩa ũrimũ ũrĩa mũnini ndĩ nago; ndamũthaitha mũngirĩrĩre.

² Nĩndĩraigua ũiru nĩ ũndũ wanyu, ũiru uumanĩte na ũngai. Ndamwĩrĩire o mũthuari ũmwe, na nĩwe Kristũ, nĩgeetha ngaamũneana kũrĩ we mũrĩ ta mũirĩtu gathirange.

³ No ndĩ na guoya gũtigatuĩke atĩ meciiria manyu no maturuurio mũtiganĩrie ũgima na ũtheru wa kwĩrutĩra Kristũ, o ta ũrĩa Hawa aaheenekire nĩ nyoka na wara wayo.

⁴ Inyuĩ nĩmwamũkagĩra ũhoru ũngĩ mũkenete, mũndũ o wothe angĩmũhunjĩria ũhoru wa Jesũ ũngĩ tiga Jesũ ũrĩa twamũhunjĩrie, kana mũngĩamũkĩra roho ũngĩ tiga Roho ũrĩa mwamũkĩrĩre, o na kana mũgetĩkia ũhoru-mwega ũngĩ tiga ũrĩa mwetĩkirie.

⁵ No ndigwĩciiria atĩ ndĩ mũnini o na hanini kũrĩ “atũmwo acio anene.”

⁶ No ngorwo itarĩ mūrute ũhoro-inĩ wa kwaria, no ndĩ na ũmenyo. Nītūmūmenyithĩtie maũndũ maya wega na njĩra ciothe.

⁷ Hihi nĩ kwĩhia ndeehirie nĩ kwĩnyiihia nĩguo ndĩmūtũgĩrie inyuĩ na ũndũ wa kũmũhunjĩria Ũhoro-ũrĩa-Mwega wa Ngai hatarĩ irĩhi?

⁸ Nĩgūtunya ndaatunyaga makanitha mangĩ ngĩamũkĩra ũteithio kuuma kũrĩ o nĩguo hote kũmūtungata.

⁹ Na hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ na inyuĩ, ndabatario nĩ kĩndũ-rĩ, ndiatuĩkaga mūrigo harĩ mũndũ o na ũrĩkũ, nĩgũkorwo ariũ na aarĩ a Ithe witũ moka kuuma Makedonia nĩmaheire indo cia kũigana mabataro makwa. Nĩndĩgirĩriirie ndigatuĩke mūrigo kũrĩ inyuĩ na njĩra o yothe, na nĩngũthiĩ na mbere gwĩka ũguo.

¹⁰ Ti-itherũ o ta ũrĩa ũhoro wa ma wa Kristũ ũrĩ thĩinĩ wakwa, gũtirĩ mũndũ o na ũ thĩinĩ wa ng'ongo cia Akaia ũngĩngiria ndĩrahe ũguo.

¹¹ Nĩ kũ gĩatũma njuge ũguo? Nĩ tondũ ndimwendete? Ngai nĩoĩ atĩ nĩndĩmwendete!

¹² Na nĩngũthiĩ na mbere na gwĩka ũrĩa ndĩreka, nĩguo njagithie kiene andũ arĩa macaragia mweke wa kuoneka atĩ nĩmaiganaine na ithuĩ, thĩinĩ wa maũndũ marĩa merahaga namo.

¹³ Nĩgũkorwo andũ ta acio nĩ atũmwo a maheeni, aruti wĩra a kũhĩtithia andũ, na metuaga atũmwo a Kristũ.

¹⁴ Naguo ũndũ ũcio ti wa kũmakania, nĩgũkorwo o na Shaitani o nake nĩetuaga mũraika wa ũtheri.

¹⁵ Ndũkĩrĩ ũndũ wa kũgegania ndungata ciake cingĩtua ndungata cia ũthingu. Marigĩrĩrio-inĩ makaagĩa na kĩrĩa kĩringaine na ciĩko ciao.

Paũlũ Kwĩrahĩra Mathĩna Make

¹⁶ Nĩnguuga o rĩngĩ atĩrĩ: Mũndũ ndakae kuona ta ndĩ kĩrimũ. No angĩkorwo nĩguo mũkuona-rĩ, kĩnyamũkĩrei o ta ũrĩa mũngĩamũkĩra kĩrimũ, nĩguo ndĩrahe o hanini.

¹⁷ Ũhoro-inĩ wa mwĩraho ũyũ ndĩ naguo-rĩ, ndiraaria ta ũrĩa Mwathani angĩaria, no ndĩraaria o ta ũrĩa kĩrimũ kĩngĩaria.

¹⁸ Kuona atĩ andũ aingĩ nĩmareraha ta ũrĩa thĩ ĩrahagarĩ, o na nĩ ngwĩraha o tao.

¹⁹ Tondũ inyuĩ mũkĩrĩ oogĩ-rĩ, nĩmũkiragĩrĩria arĩa irimũ mũkenete!

²⁰ Ti-itherũ, nĩmũkiragĩrĩria mũndũ o wothe o na angĩmũtua ngombo ciake, kana ũrĩa ũkũmũhatĩrĩria, kana ũrĩa ũkũrĩa indo cianyu, kana ũrĩa ũgwĩtũgĩria mbere yanyu, o na kana ũrĩa ũkũmũhũra hĩ.

21 Nĩngũconoka ngiuga atĩ ithuĩ nĩtwaremirwo nĩ gwĩka maũndũ ta macio!

Undũ ũrĩa mũndũ ũngĩ angĩhota kwĩraha nĩ undũ waguorĩ, ndĩkĩarie ta ndĩ kĩrimũ-rĩ, o na niĩ no ngĩgerie kwĩraha nĩ undũ wago.

22 Andũ acio nĩ Ahibirania? O na niĩ ndĩ Mũhibirania. Andũ acio nĩ Aisiraeli? O na niĩ ndĩ Mũisiraeli. Andũ acio nĩ njiaro cia Iburahĩmu? O na niĩ ndĩ wa rũciaro rwa Iburahĩmu.

23 Andũ acio nĩ ndungata cia Kristũ? (Ngwaria ũguo ta ndĩ mũgũrũku.) Niĩ nĩndĩmakĩrĩte. Nĩndutĩte wĩra na kĩyo kũmakĩra, na ngaikio njeera mahinda maingĩ makĩria yao, na ngahũũrwo na kĩboko makĩria, o na mahinda maingĩ ndanakuhĩrĩa gũkua.

24 Ayahudi nĩmahũũrĩre na kĩboko maita matano, o ihinda iboko mĩrongo itatũ na kenda.

25 Nĩndahũũrĩrwo na thanju maita matatũ, na riita rĩmwe ngĩhũũrwo na mahiga nyuguto,* na maita matatũ ndanathũkĩrwo nĩ marikabu ndĩ thĩnĩ, na ngĩraara o na ngĩtinda iria-inĩ ũtukũ ũmwe na mũthenya mũgima.

26 Ngoretwo ngĩthĩ ng'endo nyingĩ. Ngagĩkorwo ndĩ ũgwati-inĩ wa gũtwarwo nĩ njũũ, na ũgwati-inĩ wa atunyani, na ũgwati-inĩ wa gũũkĩrĩrwo nĩ andũ a rũrĩrĩ rwitũ, na ũgwati-inĩ wa gũũkĩrĩrwo nĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ; na ngoona ũgwati ndĩ matũũra-inĩ manene, na ndĩ thĩnĩ wa bũrũri, na ndĩ iria-inĩ; o na ũgwati wa andũ arĩa maheenanageria atĩ nĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ.

27 Ndaanaruta wĩra mũritũ na wa mĩnoga, na maita maingĩ ngaagaga toro; ndaanakorwo na ng'aragu na nyoota, na maita maingĩ ngaaga kĩndũ gĩa kũrĩa; ndaanakorwo heho-inĩ na ndĩ njaga.

28 Hamwe na macio mothe-rĩ, o mũthenya ngoragwo na mũrigo, ngĩtanga nĩ undũ wa makanitha mothe.

29 Nũũ ũngĩkorwo aagĩte hinya, na niĩ njage gũkorwo njũrĩtwo nĩ hinya? Nũũ ũngĩhĩngithio, na niĩ njage gũkorwo ngĩcinwo nĩ marakara?

30 Angĩkorwo no nginya ndĩirahe, ngwĩrahĩra maũndũ marĩa monanageria ũrĩa itarĩ na hinya.

31 Ngai, na nowe Ithe wa Mwathani Jesũ, ũrĩa ũgocagwo nginya tene-rĩ, nĩoĩ atĩ ndiraheenania.

32 Kũu Dameski, barũthi ũrĩa waathanaga arĩ rungu rwa Mũthamaki Areta-rĩ, nĩathanire itũũra inene rĩa andũ a Dameski rĩrangĩrwo nĩgeetha aanyitithie.

* 11:25 Ayahudi mooragaga mũndũ na njĩra ya kũmũhũũra na mahiga nyuguto (Atũm 14:19-20).

³³ No n̄ndoim̄irio ndirica, nḡik̄ur̄uk̄irio r̄uthingo-in̄i nd̄i th̄iin̄i wa ḡikab̄u, nḡihonoka k̄unyitwo n̄we.

12

K̄ioneke k̄ia Paũlũ na Mũigua Wake

¹ No nginya th̄ii na mbere na kw̄iraha. O na ḡutuĩka gw̄ika ũguo ḡutir̄i uumithio-r̄i, r̄iu n̄ingwaria ũhoru wa maũndũ mar̄ia ndanonio n̄i Mwathani, na mar̄ia ndanaguũr̄irio n̄we.

² N̄injũũi mũndũ th̄iin̄i wa Kristũ, ũr̄ia woirwo m̄iaka ikũmi na ĩna m̄ithiru, aḡitwarwo iḡurũ r̄ia gatatũ. Kana oirwo ar̄i na mw̄ir̄i kana atar̄i naguo, niĩ ndiũi, Ngai n̄we ũũi.

³ Na n̄injũũi at̄i mũndũ ũcio, kana aar̄i mw̄ir̄i-in̄i kana ndaar̄i mw̄ir̄i-in̄i-r̄i, niĩ ndiũi, no Ngai n̄we ũũi,

⁴ n̄oirwo aḡitwarwo k̄ur̄ia andũ ar̄ia metik̄itie mathiiga, ak̄iigua maũndũ matanḡĩran̄ika n̄i mũndũ, na maũndũ mar̄ia mũndũ atanḡĩtik̄irio kwaria.

⁵ N̄ingw̄iraha n̄i ũndũ wa mũndũ ta ũcio, no ndikw̄iraha n̄i ũndũ wakwa niĩ mwene, tiga no ndīrahire n̄i ũndũ wa ũr̄ia njaḡite hinya.

⁶ O na inḡienda kw̄iraha-r̄i, ndinḡituĩka k̄irimũ, n̄i ũndũ inḡikorwo nḡiaria ũhoru wa ma. No ndigw̄ika ũguo, n̄iguo ḡutikaḡie mũndũ ũgw̄iciiria ũhoru wakwa mak̄iria ma ũr̄ia kwaḡir̄ire n̄i ũndũ wa ũr̄ia njikaga kana ũr̄ia njugaga.

⁷ N̄iguo ndikanae gw̄itũuḡir̄ia n̄i ũndũ wa ũguũrio mũnene ũguo-r̄i, n̄indek̄irirwo mũigua th̄iin̄i wa mw̄ir̄i wakwa, ũr̄i mũtũmwo wa Shaitani, n̄iguo ũnyariirage.

⁸ N̄indathaire Mwathani mahinda matatũ anjeherie mũigua ũcio.

⁹ Nowe ak̄injũra at̄ir̄i, “Wega wakwa n̄iũkũigan̄ite, n̄igũkorwo hinya wakwa n̄iũtuĩkaga mũkinyan̄iru har̄ia hatar̄i na hinya.” N̄i ũndũ ũcio n̄ingw̄iraha o na mak̄iria ngenete mũno n̄i ũndũ wa kwaga hinya gwakwa, n̄igeetha hinya wa Kristũ ũikarage iḡurũ r̄iakwa.

¹⁰ K̄iu n̄ik̄io ḡitũmaga ngenaḡire kwaga hinya, na irumi, na ũritũ wa mũtũũr̄ire, na k̄unyariirwo, o na math̄ina n̄i ũndũ wa Kristũ. N̄igũkorwo h̄ĩnd̄i ĩr̄ia njaḡite hinya, n̄iguo ngoragwo na hinya.

Paũlũ K̄ur̄umbũiya Akorinitho

¹¹ N̄ĩnd̄iũite k̄irimũ, no n̄i inyuĩ mwatũmire njike ũguo. N̄i inyuĩ mwaḡir̄irwo n̄ikũngaath̄ir̄ia, n̄igũkorwo niĩ ti niĩ mũnini mũno k̄ur̄i “atũmwo acio anene,” o na ḡutuĩka niĩ nd̄ik̄ir̄i k̄ĩndũ ḡitar̄i kiene.

12 Maündũ marĩa matũmaga mũndũ amenywo atĩ nĩ mũtũmwo-rĩ, nĩmekirwo gatagatĩ-inĩ kanyu na gũkirĩrĩa kũnene: gũkĩringwo ciama, na gũgũkwo morirũ, na maündũ ma kuonania hinya.

13 Inyuĩ mwakĩrĩ anini gũkĩra makanitha marĩa mangĩ nakĩ, tĩga o gũtuĩka atĩ nĩ ndiigana gũtuĩka mũrigo harĩ inyuĩ? Ndekerai ihĩtia rĩu!

14 Rĩu nĩndihaarĩrie kũmũceerera ihinda rĩa gatatũ, na ndigũkorwo ndĩ mũrigo harĩ inyuĩ, tondũ tĩ indo cianyu ndĩrenda, no nĩ inyuĩ ndĩrenda. Tondũ-rĩ, ciana itiagĩrĩrwo nĩ kũigĩra aciari a cio mũthithũ, no aciari nĩ magĩrĩrwo nĩ kũigĩra ciana ciao mũthithũ.

15 Nĩ ũndũ ũcio no ngene kũhũthĩra kĩrĩa gĩothe ndĩ nakĩo nĩ ũndũ wanyu, o na nĩ mwene ndĩhũthĩre. Ingĩmwenda makĩria-rĩ, inyuĩ no mũkĩnyende o hanini?

16 No o na gũtariĩ o ũguo-rĩ, nĩ ndiatuĩkire mũrigo harĩ inyuĩ. No njĩrwo atĩ hihi ndaarĩ mwara, na atĩ nĩdamũheenirie!

17 Hihi nĩdamũhatĩrĩrie na ũndũ wa mũndũ o na ũmwe wa arĩa ndamũtũmĩre?

18 Nĩndaringĩrĩrie Tito oke kũrĩ inyuĩ, na ngĩtũma mũrũ wa Ithe witũ moke nake. Tito ndaigana kũmũhatĩrĩa, kana nĩamũhatĩrĩrie? Githĩ tũtiarutire wĩra thĩnĩ wa roho o ro ũmwe, na tũkĩrũmĩrĩa njĩra o ro ĩmwe?

19 Hihi ihinda rĩrĩ rĩothe mũkoretwo mũgũciiria atĩ nĩ gwĩciirĩrĩa tũkoretwo tũgĩciirĩrĩa harĩ inyuĩ? Tũkoretwo tũkĩaria mbere ya Ngai ta andũ marĩ thĩnĩ wa Kristũ; na rĩrĩ, arata akwa nyenda, maündũ marĩa mothe twĩkaga nĩ ma gũtũma inyuĩ muongererwo hinya.

20 Nĩgũkorwo nĩndĩretigĩra, atĩ rĩrĩa ndĩrĩũka, ndahota gũkora mũtahaana ũrĩa ingĩenda mũkorwo mũhaana, na inyuĩ mwahota gũkora itahaana ũrĩa mũngĩenda ngorwo haana. Ngetigĩra kwahota gũgaakorwo kũrĩ na ngũĩ, na ũiru, na marakara, na njatũkano, na njambanio, na njuukũ, na mwĩtĩo, o na kwaga kĩaarĩro.

21 Ngwĩtigĩra atĩ rĩrĩa ngooka kũu rĩngĩ, Ngai wakwa ahota gũkanjonorithia mbere yanyu, na nĩ njigue kĩaha nĩ ũndũ wa andũ aingĩ arĩa meehirie o mbere, na matiĩrĩrite waganu wa maündũ marĩa mooru, na ma ũmaraya, na maündũ ma ũũra-thoni marĩa matũũrĩte meekaga.

13

Ũtaarani wa Mũthia

1 Rĩrĩ nĩ riita rĩa gatatũ gũũka kwanyu. Ũhoro o wothe no nginya ũrũgamĩrĩrwo nĩ ũira wa andũ eerĩ kana atatũ.

² Nĩdamũkaanirie hĩndĩ ĩrĩa ndaarĩ na inyuĩ riita rĩa keerĩ. O na rĩu nĩngũmũkaania o rĩngĩ, o na itarĩ hamwe na inyuĩ: Rĩrĩa ndĩrĩũka rĩngĩ, andũ arĩa matũũrite mehagia kuuma tene, kana mũndũ ũngĩ o wothe, ndirĩ ngacaaĩra,

³ tondũ nĩmũrenda kũmenya kĩhooito kĩa atĩ nĩ Kristũ waragia na kanua gakwa. We ndamwĩkagĩra maũndũ ta atarĩ na hinya, no nĩonanagia atĩ arĩ na hinya gatagatĩ-inĩ kanyu.

⁴ Nĩgũkorwo nĩ ma nĩambirwo mũtharaba-inĩ atarĩ na hinya, no nĩatũũraga muoyo nĩ ũndũ wa hinya wa Ngai. O ta ũguo-rĩ, o na ithuĩ tũtirĩ hinya tũrĩ thĩinĩ wake, no nĩ ũndũ wa hinya wa Ngai nĩtũtũũraga muoyo thĩinĩ wake nĩguo tũmũtungatage.

⁵ Mwĩgeriei, muone kana inyuĩ ene nĩ mwĩtikĩtie ũhoro wa ma; mwĩtuĩriei inyuĩ ene. Kaĩ inyuĩ mũtooĩ atĩ Kristũ Jesũ arĩ thĩinĩ wanyu, tiga no mũgĩkorirwo mũgwĩte kĩgeranio kũ?

⁶ Na nĩngwĩhoka atĩ nĩmũrĩona atĩ ithuĩ tũtigwĩte kĩgeranio.

⁷ Na rĩu tũkũhooya Ngai atĩ mũtikae gwĩka ũndũ o na ũmwe mũũru. Ti atĩ nĩguo andũ monage atĩ nĩtwĩtikĩritwo nĩwe, na nĩtũtooranĩtie, no nĩgeetha inyuĩ mwĩkage maũndũ marĩa magĩrĩire, o na tũngĩoneka ta tũtatooranĩtie.

⁸ Nĩgũkorwo tũtingĩhota gwĩka ũndũ ũreganĩte na ũhoro wa ma, tiga o ũrĩa ũrĩ wa ũhoro wa ma wiki.

⁹ Tũkoragwo na gĩkeno rĩrĩa rĩothe tũtarĩ na hinya, no inyuĩ mũrĩ na hinya; na nĩtũmũhooyagĩra mũtuĩke andũ aagĩrĩru kũna.

¹⁰ Gĩtũmi kĩrĩa kĩratũma nyandĩke maũndũ maya o na itarĩ hamwe na inyuĩ-rĩ, nĩgeetha hĩndĩ ĩrĩa ngooka ndikaanahũthĩre ũhoti wakwa ũũru, ũhoti ũrĩa Mwathani aaheire ũrĩ wa kũmũkũria, no ti wa kũmũthũkia.

Ngeithi cia Mũthia

¹¹ Na rĩu ngĩrĩkia-rĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tigwoi na wega. Thiagai na mĩthĩire ĩrĩa yagĩrĩire, thikagĩrĩriai ithaithana rĩakwa, gĩagai na meciiria o mamwe, na mũtũũranagie na thayũ. Nake Ngai wa wendo na thayũ nĩarĩkoragwo hamwe na inyuĩ.

¹² O mũndũ nĩageithie ũrĩa ũngĩ na ngeithi theru cia kĩmumunyano.

¹³ Andũ arĩa othe aamũre nĩmamũgeithia.

¹⁴ Wegu wa Mwathani Jesũ Kristũ, na wendani wa Ngai, na ngwatanĩro ya Roho Mũtheru, ĩroikaraga na inyuĩ inyothe.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AGALATIA

¹ Nĩ nĩ mūtũmwo Paŭlũ, na rĩrĩ, ndirĩ mūtũmwo ũtũmĩtwo nĩ andũ o na kana ngatũmwo na njĩra ya mũndũ, no ndũmĩtwo nĩ Jesũ Kristũ na Ngai Ithe witũ, ũrĩa wamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ.

² Nĩ hamwe na ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe arĩa tũrĩ nao, nĩ ithuĩ tũramũtũmĩra marũa maya, Kũrĩ inyuĩ andũ a makanitha ma Galatia:

³ Mũrogĩa na wega na thayũ iria ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ, o na kũrĩ Mwathani Jesũ Kristũ,

⁴ ũrĩa werutire nĩ ũndũ wa mehia maitũ nĩguo atũhonokie kuuma kũrĩ mahinda maya tũrĩ, marĩa maiyũrĩtwo nĩ maũndũ mooru, kũringana na wendi wa Ngai Ithe witũ,

⁵ nake arotũũra akumagio nginya tene na tene. Amenĩ.

Ūhoru-Ūrĩa-Mwega no Ūmwe

⁶ Nĩ nĩkũgega ndĩragega nĩ ũndũ wa ũrĩa mũrahiũha gũtigana na ũrĩa wamwĩtĩre na ũndũ wa wega wa Kristũ, mũkagarũrũkĩra ũhoru mwega wa mũthemba ũngĩ,

⁷ nago ti Ūhoru-ũrĩa-Mwega o na atĩa. No nĩ kũrĩ andũ maramũhĩngũca makĩenda gũthũkia Ūhoru-ũrĩa-Mwega wa Kristũ.

⁸ No rĩrĩ, o na kũngĩkorwo nĩ ithuĩ o na kana mũraika uumĩte igũrũ, ũngĩmũhunjĩria ũhoru mwega ũngĩ tiga ũrĩa twamũhunjĩrie-rĩ, mũndũ ũcio aronyiitwo nĩ kĩrumi nginya tene!

⁹ O ta ũrĩa tũmwĩrĩte, o na rĩu nĩ nguuga o rĩngĩ atĩrĩ, mũndũ o wothe angĩmũhunjĩria ũhoru mwega ũngĩ tiga ũrĩa mwetĩkirie-rĩ, aronyiitwo nĩ kĩrumi nginya tene!

¹⁰ Atĩrĩrĩ, ngiuga ũguo-rĩ, kaĩ arĩ andũ ndĩrenda kwĩyendithia kũrĩ o, kana nĩ kũrĩ Ngai? Kana hihĩ nĩ andũ ndĩrenda gũkenia? Korwo nĩ andũ ngeragia gũkenia-rĩ, ndingĩkorwo ndĩ ndungata ya Kristũ.

Paŭlũ gwĩtwo nĩ Ngai

¹¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ngwenda mũmenye atĩ Ūhoru-ũrĩa-Mwega ndamũhunjĩrie ti ũhoru woimanĩte na mũndũ.

¹² Ūhoru ũcio ndiaheirwo nĩ mũndũ, o na kana ngĩthomithio nĩ mũndũ; no nĩ kũguũrĩrio ndaguũrĩrio Ūhoru ũcio nĩ Jesũ Kristũ.

¹³ Nĩgũkorwo nĩmũiguĩte ũhoru wa mĩthĩire yakwa ya tene, ũrĩa ndaatũire njĩkaga ndĩ thĩinĩ wa ndini ya Ayahudi,

na ūrĩa ndanyariiraga kanitha wa Ngai na hinya ngĩgeria kũñiina.

¹⁴ Nĩ ha ūhoru wa maũndũ makoniĩ ndini ya Ayahudi, nĩ ndaathiĩte mbere o na gũkĩra Ayahudi aingĩ a riika rĩakwa na ndaarĩ na kĩyo kĩnene gĩa kũrũmia mĩtugo ya maithe maitũ.

¹⁵ No rĩrĩ, Ngai ūrĩa wanyamũrire kuuma ndaciarwo, na akĩnjĩta nĩ ūndũ wa wega wake-rĩ, nĩ oonire arĩ wega,

¹⁶ anguũrĩrie Mũriũ nĩgeetha hunjagĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ ūhoru wake; gũtirĩ mũndũ o na ūrĩkũ ndaahoire kĩrĩra,

¹⁷ o na ndiambatire Jerusalemu kuonana na arĩa maarĩ atũmwo mbere yakwa, no ndathiire bũrũri wa Arabia na ihenya, na thuutha ūcio ngĩcooka Dameski.

¹⁸ Na rĩrĩ, thuutha wa mĩaka ĩtatũ, nĩndambatire Jerusalemu nĩguo tũkamenyane na Petero, na ngĩkara nake matukũ ikũmi na matano.

¹⁹ Tũtionanire na atũmwo acio angĩ, tiga o Jakubu, mũrũ wa nyina na Mwathani.

²⁰ Ūhoru ūyũ ndĩramwandĩkĩra, ndĩramwĩra ndĩ mbere ya Ngai atĩ nĩ wa ma na ndiraheenania.

²¹ Thuutha ūcio nĩndacookire ngĩthĩ Suriata na Kilikia.

²² Nĩ mwene ndiamenyekete nĩ makanitha ma Judea marĩa marĩ thĩinĩ wa Kristũ.

²³ No kũigua maiguaga atĩrĩ, “Mũndũ ūrĩa ūratũire atũnyariiraga rĩu nĩwe ūrahunjia wĩtĩkio ūrĩa aageragia kũniina mbere ĩyo.”

²⁴ Nao makĩgooca Ngai nĩ ūndũ wakwa.

2

Paũlũ Gwĩtĩkĩrwo nĩ Atũmwo

¹ Mĩaka ikũmi na ĩna yathira nĩndambatire rĩngĩ Jerusalemu, na ihinda rĩrĩ tũgĩthĩ hamwe na Baranaba o na tũgĩthĩ na Tito.

² Ndathiire tondũ Ngai nĩanguũrĩrie thĩ kuo, na nĩguo ngataarĩrie atũmwo Ūhoru-ũrĩa-Mwega ūrĩa hunjagĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ. No ndataarĩrie o arĩa monekaga marĩ atongoria hatarĩ andũ angĩ, nĩgeetha gũtigatuĩke atĩ ihenya rĩrĩa ndateng’eraga, o na kana rĩrĩa ndateng’ere, rĩarĩ rĩa tũhũ.

³ No o na Tito, ūrĩa warĩ hamwe na niĩ, ndaringĩrĩrio kũrua, o na gũtuĩka aarĩ Mũyunani.

⁴ Ūhoru ūyũ wa kũrua wagĩire ho tondũ nĩ kwarĩ na ariũ na aarĩ a Ithe witũ a maheeni arĩa maatoonoyete gatagatĩ gaitũ na hitho marĩ athigaani nĩguo matuĩrie ūhoru wa wiyathi ūrĩa tũkoragwo naguo tũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, makĩenda gũtũtua ngombo.

⁵ Tütietikĩrĩre ũhoro wao o na hanini, nĩgeetha ma ya Ũhoro-ũrĩa-Mwega itũũre na inyuĩ.

⁶ Nao andũ arĩa moonekaga taarĩ o anene-rĩ, (harĩ nĩ hatiarĩ na ũtiganu o ũrĩa mangĩakorirwo marĩ, nĩgũkorwo Ngai ndaroraga mũndũ ũrĩa ahaana) andũ acio gũtirĩ ũndũ moongereire harĩ ndũmĩrĩri yakwa.

⁷ O na rĩrĩ, o nĩmoonire atĩ nĩ nĩndehokeirwo wĩra wa kũhunjia Ũhoro-ũrĩa-Mwega kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, o ta ũrĩa Petero eehokeirwo wĩra wa kũhunjĩria Ayahudi.

⁸ Nĩgũkorwo Ngai ũrĩa warutaga wĩra thĩinĩ wa ũtungata wa Petero arĩ mũtũmwo kũrĩ Ayahudi, nowe warutaga wĩra ũtungata-inĩ wakwa ndĩ mũtũmwo kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ.

⁹ Ningĩ Jakubu, na Petero, na Johana, arĩa moonagwo marĩ itugĩ cia gũtiira kanitha-rĩ, nĩmatwamũkĩrĩre tũrĩ hamwe na Baranaba na guoko kwa ũrĩo kwa ngwatanĩro, rĩrĩa maamenyire wega wa Ngai ũrĩa ndaaheetwo. Nĩmetikĩrĩre atĩ ithuĩ tũthĩ tũkahunjĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ, nao mathĩ kũrĩ Ayahudi.

¹⁰ Ũndũ ũrĩa maatwĩrĩre twĩkage nĩ atĩ tũririkanage athĩini na noguo ũndũ ũrĩa nĩ mwene ndaarĩ na kũyo gĩa gwĩka.

Paũlũ Gũkararia Petero

¹¹ Na rĩrĩ, hĩndĩ ĩrĩa Petero ookire Antiokia,* nĩndamũkararirie mbere ya andũ tondũ nĩahĩtĩtie mũno.

¹² Andũ amwe moimĩte kũrĩ Jakubu matanakinya-rĩ, Petero nĩarĩianagĩra na andũ-a-Ndũrĩrĩ, no rĩrĩa maakinyire, akĩmeherera, na akĩamũrania na andũ-a-Ndũrĩrĩ tondũ nĩetigagĩra andũ arĩa maarĩ a gĩkundi kĩa andũ arĩa maruaga.

¹³ O na Ayahudi arĩa angĩ makĩnyiitanĩra na Petero ũhinga-inĩ wake, o nginya o na Baranaba akĩhĩtithio nĩ ũhinga ũcio wao.

¹⁴ Rĩrĩa ndonire atĩ matiekaga kũringana na ma ya Ũhoro-ũrĩa-Mwega, ngĩra Petero atĩrĩ, andũ othe makĩguaga, "Angĩkorwo wee ũrĩ Mũyahudi, ũtũũraga na mĩtugo ya andũ-a-Ndũrĩrĩ na ti ta Mũyahudi-rĩ, ũngĩkĩhota atĩa kũhatĩrĩria andũ-a-Ndũrĩrĩ atĩ nĩguo marũmĩrĩre mĩtugo ya Ayahudi?"

¹⁵ "Ithuĩ arĩa tũciarĩtwo tũrĩ Ayahudi na tũtarĩ ehia ta andũ-a-Ndũrĩrĩ-rĩ,

¹⁶ nĩtũũ atĩ mũndũ ndatuĩkaga mũthingu nĩ ũndũ wa gwathĩkĩra watho, no atuĩkaga mũthingu nĩ ũndũ wa gwĩtikia Jesũ Kristũ. Nĩ ũndũ ũcio o na ithuĩ twĩtikĩtie

* **2:11** Antiokia rĩarĩ itũũra inene rĩa Suriata, na rĩarĩ rĩa gatatũ thuutha wa Roma na Alekiseria thĩinĩ wa mabũrũri marĩa maathagwo nĩ Aroma.

Kristū Jesū nĩguo tũtuuo athingu nĩ ũndũ wa gwĩtikia Kristū, no ti ũndũ wa gwachĩkĩra watho, tondũ gũtirĩ mũndũ ũgaatuuo mũthingu nĩ ũndũ wa gwachĩkĩra watho.

17 “Angĩgĩkorwo rĩrĩa tũgũcaria gũtuuo athingu nĩ Kristū kuonanagia atĩ ithuĩ ene tũrĩ ehia-rĩ, ũguo nĩ kuuga atĩ Kristū atungatagĩra mehia? Hĩ! Kũroaga gũtuĩka ũguo!

18 Angĩkorwo nĩ ngwaka rĩngĩ kĩrĩa ndaanangire-rĩ, nĩkuonania atĩ nĩ nĩnyunĩte watho.

19 Nĩgũkorwo na ũndũ wa watho nĩndakuĩrĩire watho ũcio nĩguo ndũũre muoyo ndĩ wa Ngai.

20 Nĩ nĩndĩkĩtie kwambanĩrio hamwe na Kristū, na rĩu ti nĩ ndũũraga muoyo, no Kristū nĩwe ũtũũraga muoyo thĩnĩ wakwa. Muoyo ũrĩa ndũũraga mwĩrĩ-inĩ ũyũ ndũũraga na ũndũ wa gwĩtikia Mũrũ wa Ngai, ũrĩa wanyendire na akĩĩruta nĩ ũndũ wakwa.

21 Ndingĩtikĩra gũtua wega wa Ngai kĩndũ gĩa tũhũ, tondũ kũngĩtuĩka atĩ ũthingu wonekaga nĩ ũndũ wa watho-rĩ, Kristū aakuire tũhũ!”

3

Gwĩtikia, kana Gwachĩkĩra Watho?

1 Atĩrĩrĩ inyuĩ Agalatia aya akĩgu! Mũrogetwo nũũ? O inyuĩ muonirio wega Jesū Kristū arĩ mwambe mũtĩ igũrũ.

2 No nyende kũmenya ũndũ ũmwe tu kuuma kũrĩ inyuĩ: Mwaherwo Roho nĩ ũndũ wa gwachĩkĩra watho, kana nĩ ũndũ wa gwĩtikia ũhoru ũrĩa mwaiguire?

3 Kaĩ mũrĩ akĩgu atĩa? Mwambĩrĩrie na Roho wa Ngai, na rĩu mũrenda kũrĩkĩrĩria na hinya wa mwĩrĩ?

4 Anga mwathĩnirio na maũndũ maingĩ ũguo o tũhũ, angĩkorwo ũhoru ũcio wothe warĩ wa tũhũ?

5 Wee Ngai amũheaga Roho wake na akaringaga ciama gatagatĩ kanyu nĩ ũndũ wanyu gwachĩkĩra watho, kana nĩ ũndũ wa gwĩtikia ũhoru ũrĩa mwaiguire?

6 Ta ririkanai ũhoru wa Iburahĩmu, Maandĩko moigĩte atĩrĩ: “Etĩkirie Ngai, nake Ngai akĩmũtua mũthingu.”

7 Nĩ ũndũ ũcio kĩmenyei atĩ andũ arĩa metĩkĩtie nĩo ciana cia Iburahĩmu.

8 Na tondũ Maandĩko marĩa matheru nĩmoigĩte o mbere atĩ Ngai nĩagatua andũ-a-Ndũrĩrĩ athingu na ũndũ wa gwĩtikia-rĩ, na Maandĩko macio nĩmahunjĩrie Iburahĩmu ũhoru-ũrĩa-Mwega o kabere, makiuga atĩrĩ: “Ndũrĩrĩ ciothe nĩkaarathimwo nĩ ũndũ waku.”

9 Nĩ ũndũ ũcio andũ arĩa metĩkĩtie nĩmarathimanagĩrio hamwe na Iburahĩmu, mũndũ ũcio warĩ mwĩtikia.

10 Andũ arĩa othe mehokaga ũhoru wa gwachĩkĩra watho-rĩ, marĩ na kĩrumi, nĩgũkorwo Maandĩko moigaga atĩrĩ,

“Kūgwatwo nĩ kīrumi nĩ mūndũ o wotho ūtahingagia maūndũ marĩa mothe mandikĩtwo Ibuku-inĩ rĩa Watho.”

¹¹ Nītũũĩ wega atĩ gūtĩrĩ mūndũ ūngĩtuuo mūthingu mbere ya Ngai nĩ ūndũ wa gwithĩkĩra watho, tondũ Maandĩko moigĩte atĩrĩ: “Mūndũ ūrĩa mūthingu agaātũūra muoyo nĩ ūndũ wa gwītĩkia.”

¹² No watho-rĩ, nduumanĩte na ūhoru wa gwītĩkia; handũ ha ūguo Maandĩko moigaga atĩrĩ, “Mūndũ ūrĩa wathĩkagĩra maūndũ ma watho agaātũurio muoyo nĩ mo.”

¹³ Nake Kristũ nĩatũkũũrire agītũruta kīrumi-inĩ kĩa watho na ūndũ wake mwene gũtuĩka kīrumi ithenya riitũ, nĩgũkorwo nĩ kwandikĩtwo atĩrĩ, “Kūgwatwo nĩ kīrumi nĩ mūndũ o wotho wambĩtwo mūtĩ-igũrũ.”

¹⁴ Aatũkũũrire nĩguo kīrathimo kīrĩa Iburahĩmu aarathimĩtwo nakĩo gĩkinyĩre andũ-a-Ndũrĩrĩ na ūndũ wa Kristũ Jesũ, nĩguo atĩ na ūndũ wa gwītĩkia twamũkĩre Roho ūrĩa weranĩrwo.

Watho na Kĩranĩro

¹⁵ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, rekei ndĩmuonie na ngerekano yumanĩte na maūndũ marĩa mũũĩ. O ta ūrĩa gũtarĩ mūndũ ūngĩhota kweheria ūndũ kana kuongerera ūndũ harĩ kīrĩkanĩro kīrĩa gĩthondeketwo nĩ mūndũ-rĩ, no taguo ūhoru ūyũ ūtarĩ.

¹⁶ Maūndũ marĩa meranĩrwo, meerĩrwo Iburahĩmu na mbeũ yake. Maandĩko matiugĩte “mbeũ ciake”, taarĩ ūhoru wa andũ aingĩ, no moigĩte “na mbeũ yake”, ūguo nĩ kuuga mūndũ ūmwe, na nĩwe Kristũ.

¹⁷ Ūrĩa ndĩrenda kuuga nĩ atĩrĩ: Watho, ūcio wokire thuutha wa mĩaka 430, ndũngĩeheria kīrĩkanĩro kīrĩa gĩekĩrĩtwo ho nĩ Ngai mbere ĩyo, na ndũngĩtũma kīranĩro kũ gĩtuĩke gĩa tũhũ.

¹⁸ Nĩ ūndũ-rĩ, angĩkorwo igai rĩngĩoneka nĩ ūndũ wa watho-rĩ, rĩtikiumanĩte na kīranĩro; no Ngai, nĩ ūndũ wa wega wake, nĩaheire Iburahĩmu igai na ūndũ wa kīranĩro.

¹⁹ Watho-rĩ, wakĩrĩ wa bata ūrĩkũ? Wongereirwo kũrĩ kīranĩro nĩguo wonanagie mahĩtia o nginya rĩrĩa mbeũ ĩrĩa kīrĩkanĩro kīeranĩre ĩgooka. Watho ūcio wathanirwo nĩ araike ūkĩnengererio andũ na guoko kwa mũiguithania.

²⁰ No rĩrĩ, mũiguithania ndakoragwo arũgamĩrĩre o mwena ūmwe; no Ngai nĩ ūmwe.

²¹ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, kaĩ watho ūreganĩte na ciĩranĩro cia Ngai? Aca ti ūguo! Tondũ korwo kwarĩ na watho waheanirwo nĩguo andũ magĩe na muoyo-rĩ, ti-itherũ o naguo ūthingu nĩ ūngĩakĩrehirwo nĩ watho.

22 No Maandiko moigaga atĩ andũ a thĩ nĩ mohetwo nĩ mehia, nĩgeetha kĩranĩro kĩrĩa kĩheanagwo nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia Jesũ Kristũ kĩheagwo o arĩa metĩkĩtie.

23 Ũhoru wa gwĩtĩkia ũtanooka-rĩ, twarĩ ohe nĩ watho, tũkahingĩrĩrio o nginya wĩtĩkio ũkaaguũranĩrio.

24 Nĩ ũndũ ũcio watho nĩguo waheirwo ũhoti wa gũtũtwara kũrĩ Kristũ, nĩguo tũtuuo athingu na ũndũ wa gwĩtĩkia.

25 Na rĩrĩ, kuona atĩ rĩu ũhoru wa gwĩtĩkia nĩmũkinyu, tũtingĩcooka kũrũgamĩrĩrwo nĩ watho.

Ciana cia Ngai

26 Inyuothe mũrĩ ciana cia Ngai nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia Kristũ Jesũ,

27 nĩgũkorwo inyuothe arĩa mwabatithirio thĩinĩ wa Kristũ nĩmwĩhumbĩte Kristũ.

28 Nĩ ũndũ ũcio gũtingĩcooka gũthuuranio Mũyahudi kana Mũyunani, na gũtirĩ ngombo kana mũndũ ũtarĩ ngombo, na gũtirĩ mũndũ mũrũme kana mũndũ-wa-nja, nĩgũkorwo inyuothe mũrĩ ũmwe ki thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

29 Angĩkorwo mũrĩ a Kristũ-rĩ, mũkĩrĩ a mbeũ ya Ibrahĩmu, na mũrĩ agai a kũgaya kũringana na kĩranĩro kũ kĩranĩrwo.

4

1 Ūrĩa ndĩroiga nĩ atĩrĩ, ihinda rĩothe rĩrĩa mũgai arĩ o mwana-rĩ, ndarĩ ũtiganu na ngombo, o na atuĩka nĩwe mwene indo icio ciothe.

2 Nĩ gwathwo athagwo nĩ amũrori hamwe na aramati a indo ciake, nginya ihinda rĩrĩa ithe atuĩte rĩgaakinya.

3 Ūguo noguo o na ithuĩ, hĩndĩ ĩrĩa twarĩ ciana, twatũire ũkombo-inĩ wa maũndũ marĩa ma ndũire ma thĩ ĩno.

4 No hĩndĩ ĩrĩa ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩru kũna rĩakinyire, Ngai nĩatũmire Mũriũ, nake agĩciarwo nĩ mũndũ-wa-nja, na agĩciarwo arĩ wa gwathagwo nĩ watho,

5 nĩguo akũũre andũ arĩa matũire mathagwo nĩ watho, nĩgeetha tũgĩe na kĩhooto gĩa gũtuĩka ciana ciake,

6 Tondũ inyuĩ mũrĩ ciana ciake-rĩ, Ngai nĩatũmire Roho wa Mũriũ ngoro-inĩ ciitũ, o we Roho ũrĩa wĩtanaga ũkiugaga atĩrĩ, "Abba, Baba."

7 Nĩ ũndũ ũcio, we ndũrĩ ngombo rĩngĩ, no ũrĩ mwana wake; na tondũ rĩu ũrĩ mwana wake, Ngai nĩagũtuĩte mũgai wa indo ciake.

Paũlũ Kũrũmbũiya Agalatia

8 Tene rĩrĩa mũtooĩ Ngai-rĩ, mwarĩ ngombo cia ciũmbe iria itarĩ ngai.

9 No rĩrĩ, tondũ rĩu nĩmũmenyete Ngai, kana njuge nĩmũrĩkĩtie kũmenywo nĩ Ngai-rĩ, mũrakĩenda gũcookerera maũndũ macio maagĩte hinya na matarĩ kĩene nĩkĩ? Kaĩ mũrenda gũcooka ũkombo-inĩ wamo o rĩngĩ?

10 Nĩmũrũmĩtie ũhoru wa mĩthenya mĩamũre, na mĩeri mĩamũre, na imera, o na mĩaka!

11 Ndĩ na kĩaha mũno tondũ gũkuoneka atĩ wĩra ũrĩa wothe ndanenogia naguo nĩ ũndũ wanyu nĩ wa tũhũ!

12 Ndamũthaitha, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tuĩkai ta niĩ, nĩgũkorwo niĩ nduĩkĩte ta inyuĩ. Mũtirĩ mwanjĩka ũũru.

13 O ta ũrĩa mũũĩ, ndamũhunjĩirie Ũhoru-ũrĩa-Mwega ihinda rĩa mbere tondũ ndaarĩ mũrũaru.

14 O na gũtuĩka ndwari yakwa yarĩ magerio kũrĩ inyuĩ, mũtianyalarire kana mũkĩĩmena, no mwanyĩtĩre ũgeni ta ndaarĩ mũraika wa Ngai, o na ta ndaarĩ Jesũ Kristũ we mwene.

15 Kaĩ ũndũ ũcio watũmaga mũkene ũthiĩte kũ? Nĩ ndĩ mũira atĩ, korwo nĩmũngĩahotire, nĩmũngĩakũũrĩre maitho manyu mũũhe.

16 Kaĩ rĩu nduĩkĩte thũ yanyu nĩ ũndũ wa kũmũhe ũhoru ũrĩa wa ma?

17 Andũ acio me na kĩyo magĩcaria ũrĩa mũngĩtuĩka a thiritũ yao, no ti ũndũ wa gĩtũmi kĩaega. ũrĩa mendaga nĩ kũmũtigithania na ithuĩ mũtuĩke ao, nĩgeetha mũgĩe na kĩyo gĩa kũmarũmĩrĩa.

18 Nĩ wega kũgĩa na kĩyo, angĩkorwo muoroto nĩ mwega, na mwĩkage ũguo hĩndĩ ciothe to hĩndĩ ĩrĩa ndĩ hamwe na inyuĩ.

19 Ciana ciakwa nyendete mũno, o inyuĩ arĩa njiguagĩra ruo ta rwa mũtumia akĩheo mwana, nginya hĩndĩ ĩrĩa Kristũ agaakorwo eyũmbĩte thĩinĩ wanyu,

20 naarĩ korwo ndakorwo hamwe na inyuĩ ta rĩu, nĩguo ngarũrĩre mwarĩrie wakwa tondũ nĩndigĩtwo nĩ ũhoru wanyu!

Hagari na Sara

21 Ta njĩirai, inyuĩ arĩa mũrenda gũkorwo mũgĩathwo nĩ watho-rĩ, kaĩ mũtooĩ ũrĩa watho uugaga?

22 Nĩgũkorwo nĩ kwandĩkĩtwo atĩ, Ibrahĩmu aarĩ na ariũ eerĩ, ũmwe aaciarĩtwo nĩ mũtumia ũrĩa warĩ ngombo, nake ũcio ũngĩ agaciarwo nĩ mũtumia ũrĩa ũtaarĩ ngombo.

23 Mũriũ wake wa mũtumia ũrĩa warĩ ngombo aaciarĩtwo na njĩra ya ũndũire; no mũriũ ũrĩa waciarĩtwo nĩ mũtumia ũcio ũtaarĩ ngombo aaciarĩtwo na ũndũ wa kũhingia kĩĩranĩro.

²⁴ Namo maũndũ macio nĩ ma ngerekano, nĩ ũndũ atumia acio marũgamĩĩre irĩkanĩro igĩrĩ. Kĩrĩkanĩro kĩmwe nĩ gĩa Kĩrĩma gĩa Sinai nakĩo gĩciaraga ciana cia ũkombo: Nakĩo kĩgerekanĩtio na Hagari.

²⁵ Na rĩrĩ, Hagari arũgamĩĩre Kĩrĩma gĩa Sinai kĩrĩa kĩrĩ kũu bũrũri wa Arabia, nake nĩwe ũgerekanĩtio na itũũra rĩa Jerusalemũ ũrĩa rĩahaana ũmũthĩ, tondũ nĩatũire ũkombo-inĩ hamwe na ciana ciake.

²⁶ No Jerusalemũ, itũũra rĩa rĩa kũũrĩa igũrũ, rĩtirĩ ũkombo-inĩ, na nĩrĩo nyina witũ,

²⁷ nĩgũkorwo nĩ kwandĩkitwo atĩrĩ:

“Kena wee mũndũ-wa-nja thata,
wee ũtaciaraaga ciana,

tumũra kanua na wanĩĩre,

wee ũtarĩ waigua ruo rwa kũgĩa mwana;

tondũ ciana cia mũndũ-wa-nja ũrĩa ũtiganĩirio
nĩ nyingĩ gũkĩra cia ũrĩa ũrĩ na mũthuri.”

²⁸ Na rĩrĩ, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũrĩ ciana cia kũĩranĩro, o ta ũrĩa Isaaka aarĩ.

²⁹ Hĩndĩ iyo, mũriũ ũrĩa waciarĩtwo na njĩra ya ndũire-rĩ, nĩanyariiraga mũriũ ũcio waciarĩtwo na ũndũ wa hinya wa Roho. Ũguo noguo kũhaana o na rĩu.

³⁰ No rĩrĩ, Maandĩko moigĩte atĩa? Moigĩte atĩrĩ, “Ingata ngombo iyo ya mũndũ-wa-nja na mũriũ wake, tondũ mũriũ ũcio wa mũtumia ngombo ndarĩ hĩndĩ akagayana igai hamwe na mũriũ wa mũtumia ũcio ũtarĩ ngombo.”

³¹ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ithuĩ tũtirĩ ciana cia mũtumia ũcio ngombo, no tũrĩ ciana cia mũtumia ũcio ũtarĩ ngombo.

5

Wĩyathi thĩinĩ wa Kristũ

¹ Kristũ nĩgũtuohora aatuohorire nĩguo tũgĩe na wĩyathi. Nĩ ũndũ ũcio, mwĩhaandei wega na mũtigetĩkĩre kuohwo icooki rĩa ũkombo rĩngĩ.

² Ta thikĩrĩriai ciugo ciakwa! Nĩ Paũlũ ngũmwĩra atĩrĩ, mũngĩtikĩra kũrua-rĩ, Kristũ ndangĩgĩa bata na inyuĩ o na hanini.

³ Nĩngĩ nĩngũmwĩra o rĩngĩ atĩ mũndũ o wothe ũngĩtikĩra kũrua, ũcio amenye atĩ nĩagĩrĩrwo nĩ gwathĩkĩra watho ũrĩ wothe.

⁴ Inyuĩ arĩa mũrageria gũtuĩka athingu nĩ ũndũ wa watho-rĩ, nĩmũtigithanĩtio na Kristũ; inyuĩ nĩmũgwĩte mũgatigana na wega wa Ngai.

5 No ithuĩ-rĩ, tũkoragwo twĩhokete atĩ nĩtũgatuuo athingu. Ũndũ ũcio nĩguo tũkoragwo twĩrĩgĩrĩire tũrĩ na wĩtĩkio, tũhotithĩtio nĩ Roho.

6 Nĩgũkorwo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, kũrua kana kwaga kũrua gũtirĩ bata. Ũndũ ũrĩa ũrĩ bata nĩ wĩtĩkio ũrĩa ũrutaga wĩra na njĩra ya wendani.

7 Nĩmũrateng'agĩra ihenya rĩega. Nũũ wamũgiririe mũgĩtiga gũcooka gwathĩkĩra ũhoru-ũrĩa-wa-ma?

8 Kũringĩrĩrio kwa mũthemba ũcio gũtiumĩte kũrĩ ũrĩa wamwĩtire.

9 "Ndawa nini tu ya kũmbia mĩgate nĩtũmaga mũtu ũrĩa mũkande nayo wothe ũimbe."

10 Nĩndĩhokete thĩinĩ wa Mwathani atĩ inyuĩ mũtikũgarũrũka mũgĩe na meciiria mangĩ. Ũrĩa ũramũtururia nĩwe ũkaaherithio o na angĩkorwo arĩ ũ.

11 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, angĩkorwo no ndĩrahunja ũhoru wa kũrua-rĩ, ndĩrakĩnyariirwo nĩkĩ? Angĩkorwo ũguo nĩguo-rĩ, ũndũ ũrĩa ũtũmaga andũ mahĩngwo, na nĩguo ũhoru wa mũtharaba-rĩ, nĩmweherie.

12 No nyende andũ acio mamũthĩĩnagia mathĩ na mbere o nginya mehakũre.

13 Inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwetirwo nĩguo mũgĩe na wĩyathi. No rĩrĩ, mũtikahũthĩre wĩyathi wanyu kũrũmagĩrĩra merirĩria ma mwĩrĩ, no handũ ha ũguo-rĩ, tungatanagĩrai inyuĩ-ene mũrĩ na wendani.

14 Tondũ-rĩ, ũhoru wothe wa watho ũhingagio nĩ rĩathani rĩrĩ rĩmwe: "Enda mũndũ ũrĩa ũngĩ o ta ũrĩa wĩendete wee mwene."

15 No rĩrĩ, mũngĩrũmana mũkĩrĩĩanaga-rĩ, mwĩmenyererei mũtikaniinane inyuĩ ene.

Mũtũũrĩre wa Gũtongorio nĩ Roho

16 Nĩ ũndũ ũcio nguuga atĩrĩ, thiiagai mũtongoretio nĩ Roho, na mũtirĩhingagia merirĩria ma mwĩrĩ.

17 Nĩgũkorwo mwĩrĩ nĩwĩriragĩria maũndũ marĩa matangiendwo nĩ Roho, nake Roho nĩareganaga na maũndũ marĩa meriragĩrio nĩ mwĩrĩ. Nĩ ũndũ ũcio Roho na mwĩrĩ itũũraga irũaga, na nĩkĩo mũtahotaga gwĩka ũrĩa mwendaga gwĩka.

18 No rĩrĩ, mũngĩtongorio nĩ Roho, inyuĩ mũtingĩkorwo mũgĩathwo nĩ watho.

19 Na rĩrĩ, maũndũ marĩa mekagwo nĩ mwĩrĩ nĩmoĩo, namo nĩ: ũmaraya, na meciiria mooru, na ũmaramari,

²⁰ na kũhooya mĩhianano, na kũrogana, na ũthũ, na kũũgitana, na ũiru, na mang'ũrĩ, na kwĩyenda, na nyamũkano, na ngarari,

²¹ gũcumĩkĩra na kũrĩio nĩ njoohi, na maruga marĩa mainagwo nyĩmbo iria itaagĩrĩire, o na maũndũ mangĩ ta macio. Nĩndamũkaanirie, o ta ũrĩa ndamũkaanirie hĩndĩ ya mbere, atĩ andũ arĩa mekaga maũndũ ta macio matikagaya ũthamaki wa Ngai.

²² No rĩrĩ, maciaro ma Roho nĩ wendani, na gĩkeno, na thayũ, na gũkirĩrĩria, na kũiguanĩra tha, na gũtugana, na kwĩhokeka,

²³ na ũhooreri, na kwĩgirĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ. Macio-rĩ, gũtirĩ watho wa kũgĩria mekagwo.

²⁴ Nao andũ arĩa marĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ nĩmambithĩtie mĩrĩ yao mũtĩ-igũrũ hamwe na thuti ciayo na merirĩria mayo.

²⁵ Angĩkorwo tũtũire muoyo nĩ ũndũ wa Roho-rĩ, kĩrekei tũtongoragio nĩ Roho.

²⁶ Rekei tũtuge gwĩtĩla, na kũũgitana, o na kũiguanagĩra ũiru.

6

Gwĩka Andũ othe Wega

¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũndũ angĩkorwo ahĩtĩtie-rĩ, inyuĩ arĩa mũrĩ na roho mũcookagĩrĩriei mũhooreire. No mwĩmenyererei, o na inyuĩ mũtikae kũgerio.

² Teithanagiai mũndũ na ũrĩa ũngĩ maũndũ marĩa mamũritũhagĩra, na mweka ũguo-rĩ, nĩmũrĩhingagia watho wa Kristũ.

³ Mũndũ angĩciiria atĩ we nĩ wa bata hĩndĩ ĩrĩa atarĩ kĩene-rĩ, nĩ kwĩheenia areheenia.

⁴ O mũndũ nĩarorage wĩra wake mwene. Hĩndĩ ĩyo no ahote kwĩraha, atekwĩiganania na mũndũ ũngĩ,

⁵ nĩgũkorwo o mũndũ no nginya akuue mũrigo wake.

⁶ Mũndũ o wothe ũrĩa ũrutagwo ũhoru wa Ngai nĩagayanage indo ciothe iria njega na mũmũruti.

⁷ Mũtikanahenio: Ngai ndangĩnyũrũrio. Kĩrĩa mũndũ ahaandaga no kĩo agethaga.

⁸ Mũndũ ũrĩa ũhaandaga maũndũ ma gũkenia merirĩria ma mwĩrĩ-rĩ, ũcio akaagetha kwanangĩka kũrĩa kuumanaga na maũndũ macio. No ũrĩa ũhaandaga maũndũ ma gũkenia Roho-rĩ, ũcio akaagetha muoyo wa tene na tene ũrĩa uumanaga na Roho.

⁹ Ningĩ tũtikanogio nĩ gwĩka wega, nĩgũkorwo ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩru rĩakinya nĩtũkaagetha magetha twaga gũkua ngoro.

10 Na nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa rĩothe twagĩa na ihinda rĩagĩrĩru, nĩtwĩkage andũ othe maũndũ mega, na makĩria twĩkage wega andũ arĩa marĩ a nyũmba ya arĩa metĩkĩtie.

Kũrua kana kwaga Kũrua gũtirĩ Bata

11 Onei ũrĩa ndĩramwandĩkĩra marũa maya na ndemwa nene na guoko gwakwa mwene!

12 Andũ acio mendaga kwĩonania atĩ nĩagĩrĩru makĩonwo-rĩ, nĩo maramũringĩrĩria atĩ mũrue. Mekaga ũguo no geetha matikanyariirwo nĩ ũndũ wa mũtharaba wa Kristũ.

13 O na acio maruaga matiathĩkagĩra watho, no nĩmendaga inyuĩ mũrue nĩguo metĩage nĩ ũndũ wa mĩrĩ yanyu.

14 No niĩ-rĩ, ndĩroaga gwĩtĩĩa, tiga o ndĩtĩĩire nĩ ũndũ wa mũtharaba wa Mwachani witũ Jesũ Kristũ, na nĩ ũndũ wago-rĩ, maũndũ ma thĩ nĩmambĩtwo mũtĩ-igũrũ nĩguo mehere harĩ niĩ, na niĩ ngaambwo harĩ maũndũ ma thĩ nĩguo njehere harĩ mo.

15 Kũrua kana kwaga kũrua gũtirĩ bata; kĩrĩa kĩrĩ bata nĩ mũndũ agarũrũke atuĩke kũmbe kĩerũ.

16 Thayũ na kũiguĩrwo tha kũrogĩa na andũ arĩa marũmagĩrĩra wathani ũyũ, o hamwe na andũ a Isiraeli arĩa a Ngai.

17 Ngĩrĩkĩrĩria nguuga atĩrĩ, gũtikagĩe mũndũ o na ũrĩkũ ũkũndehere thĩĩna, nĩgũkorwo nĩnjoretwo njoro cia Jesũ mwĩrĩ-inĩ wakwa.

18 Wega wa Mwachani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na maroho manyu, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ. Amenĩ.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AEFESO

¹ Nĩ nĩ Paŭlũ, mŭtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa kwenda kwa Ngai,

Ndirandĩkĩra andũ arĩa aamũre kũu Efeso, arĩa ehokeku thĩinĩ wa Kristũ Jesũ:

² Wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ, na Mwathani Jesũ Kristũ, irogĩa na inyuĩ.

Irathimo cia Kĩroho thĩinĩ wa Kristũ

³ Atĩrĩrĩ, Ngai, o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, arogoocwo, o we ũtũrathimĩte na irathimo ciothe cia kũiroho thĩinĩ wa Kristũ, iria ciumaga kũu igũrũ.

⁴ Nĩgũkorwo o na thĩ ĩtanombwo, Ngai nĩatũthuurire nĩguo tũtuĩke ake thĩinĩ wa Kristũ, nĩguo tũtuĩke atheru na twage ũcuuke maitho-inĩ make. Nĩ ũndũ wa wendo wake-rĩ,

⁵ Ngai nĩatuĩte o mbere atĩ nĩtũgaatuĩka ciana ciake nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ, kũringana na ũrĩa eendete na ũrĩa oonire arĩ wega,

⁶ nĩguo wega wake ũrĩa ũrĩ riiri ũkumagio, wega ũcio atũheete o ũguo tũhũ thĩinĩ wa Mũriũ wake ũrĩa endete mũno.

⁷ Na twakũũrirwo na ũndũ wa thakame ya Kristũ, na tũkĩrekerwo mehia maitũ, kũringana na ũrĩa wega wa Ngai ũingĩhĩte,

⁸ wega ũcio aatũingĩhĩirie arĩ na ũũgĩ na ũmenyo wothe.

⁹ Nake agĩtũmenyithia hitho ya wendi wake, kũringana na ũrĩa oonire arĩ wega, o ũrĩa aatanyĩte gwĩka thĩinĩ wa Kristũ,

¹⁰ nĩguo ũkaahingio rĩrĩa mahinda marĩa magĩrĩire magaakinya, nĩguo acookanĩrĩrie indo ciothe iria irĩ igũrũ na iria irĩ gũkũ thĩ harĩ mũtongoria ũmwe, na nĩwe Kristũ.

¹¹ Ningĩ nĩ thĩinĩ wa Kristũ o na ithuĩ twamũkĩrĩre igai kuuma kũrĩ Ngai, kũringana na ũrĩa aatuĩte o mbere, o we wĩkaga maũndũ mothe kũringana na muoroto wa wendi wake,

¹² nĩguo o na ithuĩ arĩa twarĩ a mbere kwĩhoka Kristũ, tũtuĩke a kũgoocithia riiri wa Ngai.

¹³ Inyuĩ o na inyuĩ nĩmwataranĩrio na Kristũ mwarĩkia kũigua ũhoru-ũrĩa-wa-ma, naguo nĩguo ũhoru-ũrĩa-Mwega wa ũhonokio wanyu. Mwarĩkia gwĩtĩkia,

nĩmwekĩrirwo rũuri thĩinĩ wake, na ũndũ wa kũheo Roho Mũtheru ũrĩa mwerĩirwo,

¹⁴ Nake Roho nĩwe mũrũgamĩrĩri wa kuonania atĩ nĩtũkagaĩrwo igai riitũ nginya rĩrĩa andũ arĩa marĩ a Ngai magaatũka a gũkũrwo, nĩgeetha riiri wake ũgoocagwo.

Gũcookia Ngaatho na Kũhooya

¹⁵ Na nĩ ũndũ ũcio, kuuma rĩrĩa ndaiguire ũhoru wa wĩtĩkio wanyu thĩinĩ wa Mwathani Jesũ, o na wendani wanyu ũrĩa mwendaga arĩa othe aamũre naguo-rĩ,

¹⁶ ndirĩ ndatigithĩria gũcookeria Ngai ngaatho nĩ ũndũ wanyu, ngĩmũririkanaga mahooya-inĩ makwa.

¹⁷ Hooyaga atĩ Ngai wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, o we ithe witũ mwene riiri, amũhe Roho, ũrĩa ũkamũhe ũũgĩ na ũguũrio nĩguo mũmenye Ngai wega.

¹⁸ Ningĩ nĩhooyaga atĩ maitho manyu ma ngoro mathererwo nĩ ũtheri, nĩguo mũmenye ũhoru wa kĩrĩgĩrĩro kĩrĩa amwĩtĩire, na mũmenye ũtonga wa igai rĩake rĩrĩ na riiri, rĩrĩa akaagaĩra andũ ake aamũre,

¹⁹ o na ũhoti wake mũnene ũtangĩgereka nĩ ũndũ witũ, ithuĩ arĩa twĩtĩkĩtie. Ũhoti ũcio no ta hinya wake mũnene ũkĩruta wĩra,

²⁰ ũrĩa eekĩrire thĩinĩ wa Kristũ rĩrĩa aamũriũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ, na akĩmũiga guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo kũu igũrũ,

²¹ na agatũũgĩrio mũno igũrũ rĩa wathani o wothe na ũhoti wothe, na hinya na ũthamaki wothe, na marĩtwa mothe ma ũnene marĩa mangĩheanwo, na to mahinda maya moiki, no nĩ o na mahinda marĩa magooka.

²² Nake Ngai akĩiga maũndũ mothe rungu rwa magũrũ make, na akĩmũtua mwathi wa gwathaga maũndũ mothe nĩ ũndũ wa kanitha.

²³ Kanitha nĩguo mwĩrĩ wake, na noguo ũiyũru wake, o we ũiyũrite maũndũ mothe o na kũndũ guothe.

2

Kũgĩa na Muoyo thĩinĩ wa Kristũ

¹ O na inyuĩ-rĩ, mwarĩ akuũ nĩ ũndũ wa ũremi wanyu na mehia manyu,

² marĩa mwatũũruga thĩinĩ wamo rĩrĩa mwarũmagĩrĩra mĩthĩire ya thĩ ĩno na mĩthĩire ya mwathi wa ũthamaki wa rĩera-inĩ, o roho ũrĩa ũraruta wĩra rĩu thĩinĩ wa arĩa mataathĩkagĩra Ngai.

³ O na ithuĩ ithuothe-rĩ, kũrĩ hĩndĩ twatũũranagia nao, twaathagwo nĩ thuti cia mĩrĩ iitũ, na tũkarũmagĩrĩra merirĩria na maũndũ marĩa meciiragio nĩ ngoro. O ta

acio angĩ-rĩ, ha ũhoro wa kĩmerera-rĩ, twatũire tũrĩ a kũrakarĩwo.

⁴ No tondũ wa wendo wake mũnene harĩ ithuĩ, Ngai, o we ũiyũrĩtwo nĩ tha nyingĩ,

⁵ nĩatũmire tũgĩe na muoyo hamwe na Kristũ o rĩrĩa twarĩ akuũ nĩ ũndũ wa mehia maitũ tondũ nĩ wega wa Ngai watũmire mũhonokio.

⁶ Nake Ngai agĩtũriũkanĩria hamwe na Kristũ na agĩtũikaria thĩ hamwe nake kũu igũrũ tũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

⁷ Eekire ũguo nĩgeetha matukũ marĩa magooka onanie kũrĩ ithuĩ wega wake mũingĩ ũrĩa ũtangĩgereka kũrĩ ithuĩ, nĩ ũrĩa atũire atũtugaga thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

⁸ Nĩ ũndũ nĩ wega wa Ngai watũmire mũhonokio nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia, nago ũndũ ũcio nduoimanire na inyuĩ ene, no nĩ kĩheo kĩa Ngai,

⁹ na ti ũndũ wa mawĩra marĩa mwanaruta, nĩgeetha gũtikagĩe na mũndũ o na ũmwe ũkwĩgocoo.

¹⁰ Nĩgũkorwo ithuĩ tũrĩ wĩra wa moko ma Ngai, tũmbĩtwo thĩinĩ wa Kristũ Jesũ nĩguo twĩkage ciiko njega iria irutaga wĩra mwega, ũrĩa Ngai aahaarĩirie o mbere nĩ ũndũ witũ nĩguo tũtũire tũciikaga.

Gũtuuo ũmwe thĩinĩ wa Kristũ

¹¹ Hakĩrĩ ũguo-rĩ, ririkanai atĩ tene inyuĩ arĩa mũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ na ũndũ wa gũciarwo, o inyuĩ mwĩtagwo “andũ arĩa mataruaga” nĩ arĩa meĩtaga “andũ arĩa maruaga” (kũrua kũu no ũndũ wĩkĩtwo mwĩrĩ na moko ma andũ),

¹² ririkanai atĩ hĩndĩ iyo mwatũũrĩte mwamũranĩtio na Kristũ, mwarĩ ageni na mũtiarĩ a gĩkundi kĩa andũ a Isiraeli na ha ũhoro wa irĩkanĩro iria Ngai eeranĩire, inyuĩ mũtiarĩ a ho. Mwatũũrĩte gũkũ thĩ mũtarĩ na kĩrĩgĩrĩro na mũtarĩ na Ngai.

¹³ No rĩu, thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, inyuĩ arĩa hĩndĩ ĩmwe mwarĩ kũraya, rĩu nĩmũreharehetwo hakuhĩ nĩ ũndũ wa thakame ya Kristũ.

¹⁴ Nĩgũkorwo we mwene nĩwe thayũ witũ, o we watũmire ithuĩ twarĩ eerĩ tũtuĩke ũmwe, na agĩtharia rũirigo rwa rũmena rũrĩa rwatũgayanĩtie,

¹⁵ nĩ ũndũ nĩaniinire watho hamwe na maathani maguo, o na irĩra ciaguo, na ũndũ wa kũruta mwĩrĩ wake. Agĩgĩka ũguo nĩgeetha ombe thĩinĩ wake mwene mũndũ ũmwe mwerũ kuuma harĩ acio eerĩ, nago ũndũ ũcio ũtũme kũgĩe thayũ,

16 na nĩgeetha thĩinĩ wa mwĩrĩ ũcio ũmwe, amaigui-thanie na Ngai na ũndũ wa mũtharaba, ũrĩa aahũthĩrĩre kũniina rũmena rwao.

17 Kristũ ookire akĩmũhunjĩria thayũ inyuĩ arĩa mwarĩ kũraya, o na thayũ kũrĩ arĩa maarĩ hakuhĩ.

18 Na thĩinĩ wake ithuĩ a iruka icio cieri nĩtũkinyaga kũrĩ Ithe witũ na ũndũ wa Roho o ro ũmwe.

19 Nĩ ũndũ wa ũguo, rĩu inyuĩ mũtirĩ ageni na agendi rĩngĩ, no nĩmũtuĩkĩte ene bũrũri hamwe na andũ a Ngai, na mũgatuĩka andũ a nyũmba ya Ngai,

20 mũgagĩakwo igũrũ rĩa mũthingi wa atũmwo na anabii, nake Kristũ Jesũ we mwene agakorwo nĩwe ihiga rĩrĩa inene rĩa koine.

21 Thĩinĩ wake mwako wothe nĩũnyiiitanĩte, na ũgakĩneneha o nginya ũgatuĩka hekarũ theru thĩinĩ wa Mwathani.

22 Na nĩ thĩinĩ wake o na inyuĩ mũraakwo hamwe nĩguo mũtuĩke gĩkaro gĩa gũkarwo nĩ Ngai na ũndũ wa Roho wake.

3

Paũlũ Mũhunja wa Andũ-a-Ndũrĩrĩ

1 Nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ, niĩ Paũlũ, njohetwo nĩ ũndũ wa kũhunja ũhoru wa Kristũ Jesũ kũrĩ inyuĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ:

2 Ti-itherũ nĩmũiguĩte ũhoru wa ũrĩa ndaheirwo ũtungata wa wega wa Ngai nĩ ũndũ wanyu,

3 na nĩguo ũhoru wa hitho ũrĩa ndaamenyithirio na ũndũ wa kũguũrĩrio nĩ Ngai, o ta ũrĩa nyandĩkĩte na njĩra nguhĩ.

4 Mwathoma ũhoru ũyũ, nĩmũkũhota kũmenya ũrĩa ndaakuũkĩrwo nĩ ũhoru ũcio wa hitho wa Kristũ,

5 ũrĩa ũtaamenyithirio andũ a njiarwa ingĩ, ta ũrĩa rĩu ũguũrĩrio atũmwo a Ngai atheru o na anabii nĩ Roho.

6 Naguo mũbango wa Ngai nĩ atĩ, andũ-a-Ndũrĩrĩ nĩmatuĩkĩte agai hamwe na andũ a Isiraeli, na nĩmatuĩkĩte ciĩga cia mwĩrĩ ũmwe, na makagwatanĩra thĩinĩ wa kĩranĩro gĩa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa kũhunjĩrio Ũhoru-ũrĩa-Mwega.

7 Ndaatuĩkire ndungata ya Ũhoru-ũcio-Mwega nĩ ũndũ wa kĩheo kĩrĩa ndaheirwo kĩa wega wa Ngai hotithĩtio nĩ hinya wake.

8 O na gũtuĩka nĩ niĩ mũnini mũno harĩ andũ a Ngai othe, nĩndaheirwo wega ũcio: nĩguo hunjagĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ ũtonga wa Kristũ ũrĩa ũtangĩmenyeka ũrĩa ũigana,

9 na ndaũragĩre andũ othe ũhoru wa hitho ĩno, ĩrĩa ĩtũire ĩhithĩtwo kuuma o tene, thĩinĩ wa Ngai o we wombire indo ciothe.

¹⁰ Itua rĩake rĩarĩ atĩ, na ūndũ wa kanitha, ūũgĩ wa Ngai ūrĩa wa mĩthemba mĩingĩ ūmenyithanio kũrĩ aathani, na kũrĩ arĩa marĩ na ūhoti kũu igũrũ,

¹¹ kũringana na ūrĩa aatũire atanyĩte gwĩka kuuma o tene, na ūrĩa aahingirie arĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, Mwathani witũ.

¹² Na ithuĩ nĩ ūndũ wa gũkorwo tũrĩ thĩinĩ wake, na nĩ ūndũ wa gwĩtikia, no tũthengerere Ngai tũrĩ na ūmĩrĩru, na tũtarĩ na guoya.

¹³ Nĩ ūndũ ūcio nĩngũmũthaitha mũtikoorwo nĩ hinya tondũ wa mĩnyamaro ĩrĩa ndĩranyariirwo nayo nĩ ūndũ wanyu, tondũ nĩyo riiri wanyu.

Paũlũ kũhoera Aefeso

¹⁴ Ūndũ ūcio nĩguo ūtũmaga ndurie ndu ndĩ mbere ya Ithe witũ,

¹⁵ o we ūrĩa andũ othe a nyũmba yake, arĩa marĩ igũrũ na arĩa marĩ gũkũ thĩ metanagio nake.

¹⁶ Nĩhooyaga Ngai, atĩ kuuma ūtonga-inĩ wa riiri wake, amũheage hinya, nĩgeetha mũhotithĩtio nĩ Roho wake-rĩ, mũgĩe na ūhoti thĩinĩ wanyu,

¹⁷ nĩgeetha Kristũ atũũrage ngoro-inĩ cianyu na ūndũ wa gwĩtikia. Na ningĩ nĩhooyaga atĩ inyuĩ mũhaandwo nĩguo mũgĩe na mĩri na mwĩkindire thĩinĩ wa wendani,

¹⁸ nĩguo mũgĩe na hinya, mũrĩ hamwe na andũ arĩa angĩ othe aamũre, na mũhotage kũmenya ūrĩa wendani wa Kristũ waramĩte, na ūrĩa ūraihĩte na igũrũ, na ūrĩa ūrikĩte na thĩ,

¹⁹ o na mũmenye wendani ūcio ūkĩrĩte ūmenyo wothe, nĩguo mũiyũrĩrĩrio na ūiyũru wothe wa Ngai.

²⁰ Na rĩrĩ, kũrĩ Ngai ūrĩa ūhotaga gwĩka maũndũ marĩa mothe tũmũũragia kana tũgeciiria, na agakĩrĩrĩria mũno kũringana na ūhoti wake ūrĩa ūrutaga wĩra thĩinĩ witũ-rĩ,

²¹ arogoocwo thĩinĩ wa kanitha na thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, o nginya njjarwa-inĩ ciothe, tene na tene! Amenĩ.

4

Ūrũmwe thĩinĩ wa Kristũ

¹ Nĩ ūndũ ūcio, nĩ Paũlũ njohetwo nĩ ūndũ wa Mwathani, nĩndamũthaitha mũtũũre na mũtũũrĩre ūringaine na gwĩtwo kũrĩa mwetirwo.

² Mwĩnyiihĩtie biũ na mũhooreire na mũkirĩrĩrie, na ningĩ mũkiranagĩrĩrie mũndũ na ūrĩa ūngĩ mũrĩ na wendani.

³ Geriai na kĩyo nĩguo mũtũũrie ūrũmwe wa Roho, muohanĩtio na thayũ.

⁴ Nīgũkorwo kũrĩ mwĩrĩ o ũmwe na Roho o ũmwe, o ta ũrĩa mwetĩrwo kĩrĩgĩrĩro o kĩmwe rĩrĩa mwetirwo,

⁵ nake Mwathani no ũmwe, na wĩtĩkio ũmwe, na ũbatithio o ũmwe;

⁶ nake Ngai no ũmwe na nowe Ithe wa andũ othe, ũrĩa ũrĩ igũrũ rĩa andũ othe, na arĩ kũndũ guothe, na thĩinĩ wa andũ othe.

⁷ No rĩrĩ, mũndũ o mũndũ witũ nĩaheetwo wega wa Ngai, kũringana na ũrĩa Kristũ aheanaga.

⁸ Nĩkĩo Maandĩko moigaga atĩrĩ:

“Rĩrĩa aambatire igũrũ,

nĩatongoririe arĩa maatahĩtwo mũtongoro-inĩ wake,
na akĩhe andũ iheo.”

⁹ (Rĩu-rĩ, ciugo icio atĩ “nĩambatire igũrũ” nĩ kuuga atĩa, angĩkorwo ti kuuga atĩ o na nĩaikũrũkire thĩ kũrĩa kũriku mũno?)

¹⁰ Ūcio waikũrũkire nowe ũrĩa wambatire igũrũ o igũrũ mũno, nĩgeetha aiyũre kũndũ guothe.)

¹¹ Ūcio nĩwe ũrĩa wathuurire andũ amwe matuĩke atũmwo, na angĩ matuĩke anabii, na angĩ matuĩke ahunjia, na arĩa angĩ matuĩke arĩithi a ngoro cia andũ o na arutani,

¹² nĩguo ahaarĩrie andũ a Ngai nĩ ũndũ wa wĩra wa gũtungata, nĩgeetha mwĩrĩ wa Kristũ wongererwo hinya,

¹³ o nginya rĩrĩa ithuothe tũkaagĩa na ũrũmwe ũhoroinĩ wa gwĩtũkia o na wa kũmenya Mũrũ wa Ngai, na tũtuĩke agima o nginya tũgĩe na ũgima mũkinyanĩru kũna o ta ũrĩa Kristũ ahaana.

¹⁴ Hĩndĩ iyo tũgĩtuge gũtuĩka tũkenge, tũrĩa tũikanagio mwena na mwena, o na tũkĩhurutagwo haha na harĩa nĩ rũhuho o ruothe rwa ũrutani, na tũgĩtwaragĩrĩrio nĩ wara na ũhinga wa andũ ũrĩa maheenagĩrĩria andũ naguo makamahĩtithia.

¹⁵ Handũ ha ũguo-rĩ, tũngĩaria ũhorowa-ma tũrĩ na wendani, nĩtũrĩkũraga maũndũ-inĩ mothe thĩinĩ wake ũrĩa arĩ we mũtwe, na nĩwe Kristũ.

¹⁶ Kuuma kũrĩ we mwĩrĩ wothe ũnyitithanagio na ũkohanio hamwe nĩ nga iria iũnyitithanagia, naguo ũgakũraga na ũkeyakaga guo mwene thĩinĩ wa wendani, o kũga gĩkĩrutaga wĩra wakĩo.

Gũtũũra ta Ciana cia Ūtheri

¹⁷ Nĩ ũndũ ũcio ngũmwĩra atĩrĩ, na ngamũringĩrĩria thĩinĩ wa Mwathani, atĩ no nginya mũtuge gũtũũraga ta ũrĩa andũ-a-Ndũrĩrĩ matũũraga, marĩ na meciiria ma tũhũ.

¹⁸ Ūmenyo wao ũiyũrĩtwo nĩ nduma, na makaamũranio na mũtũũrĩre wa wendĩ wa Ngai nĩ ũndũ wa ũrimũ ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wao uumanĩte na ũmũ wa ngoro ciao.

19 Nĩ ũndũ wa kwaga thoni ciothe-rĩ, nĩmeheanĩte kũrĩ thuti cia ũura-thoni magekaga mawaganu ma mĩthemba yothe, na magathiĩ na mbere kwĩrĩrĩria mangĩ maingĩ.

20 No inyuĩ mĩtiamenyire Kristũ na njĩra iyo.

21 Ti-itherũ nĩmwaiguire ũhoru wake, na mũkĩrutwo mũrĩ thĩnĩ wake kũringana na ũhoru wa ma ũrĩa ũrĩ thĩnĩ wa Jesũ.

22 Nĩmwarutirwo, ũhoru ũkonĩ mĩtũũrĩre wanyu wa mbere, nĩgeetha mwĩaũre mũndũ wanyu ũrĩa wa tene, ũrĩa rĩu ũthũkĩtio nĩ merĩrĩria maguo ma maheeni;

23 nĩgeetha mwerũhĩrio mwĩciĩrĩre wanyu;

24 na mwĩhumbe mũndũ ũrĩa mwerũ, ũrĩa wombirwo ahaanaine na Ngai, arĩ na ũthingu na ũtheru ũrĩa wa ma.

25 Nĩ ũndũ ũcio, o ũmwe wanyu no nginya atigane na ũhoru wa maheeni, na mwaranagĩre ũhoru wa ma mũndũ na ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo ithuothe tũrĩ ciĩga cia mwĩrĩ ũmwe.

26 “Mwarakara mũtikehie”: Mũtikareke riũa rĩthũe mũrĩ o na marakara,

27 o na mũtikanahe mũcukani kamweke.

28 Mũndũ ũrĩa ũiyaga, nĩatige gũcooka kũiya, nĩ kaba arute wĩra, akenogagia, na ekage maũndũ mega na moko make, nĩgeetha agĩe na kĩndũ angĩgayana na arĩa ma-bataire.

29 Mũtikanaareke ndeto njũru ciume tũnua-inĩ twanyu, tĩa o irĩa cia gwaka andũ arĩa angĩ kũringana na mabata mao, nĩguo igunage arĩa marĩciiguaga.

30 Ningĩ mũtikanaiguithie Roho Mũtheru wa Ngai ũũru, ũrĩa wamwĩkĩrĩre rũũri o nginya rĩrĩa mũthenya ũrĩa wa gũkũũrwo ũgaakinya.

31 Eheriai gatagatĩ-inĩ kanyu ũũru wa ngoro, na mang’ũrĩ na marakara, na njũgitano na njambanio, o hamwe na rũmena rwa mũthemba o na ũrĩkũ.

32 Tuganagai na mũiguanagĩre tha, na mũkarekanagĩra mũndũ na ũrĩa ũngĩ, o ta ũrĩa Ngai aamũrekeire mehia manyu thĩnĩ wa Kristũ.

5

1 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tuĩkai a kwĩgerekania na Ngai, ta ciana ciendetwo mũno,

2 na mĩtũũre mwendaine o ta ũrĩa Kristũ aatwendire na akĩĩruta nĩ ũndũ witũ arĩ iruta rĩrĩ na mũtararĩko mwega na igongona rĩrutĩirwo Ngai.

3 No rĩrĩ, thĩnĩ wa thiritũ yanyu gũtikanaiguĩke gũkĩgwetwo ũmaraya, kana ũndũ o na ũrĩkũ wa waganu, kana ũkoroku, tondũ maũndũ macio matiagĩrĩre harĩ andũ a Ngai arĩa aamũre.

4 O na gütikanagïe mïario ya ùûra-thoni, o na kana mïario ya ùrimû, o na kana mïario ya itherû rïtarï rïega. Mïario ta ïyo ndïagïrïire kûgwetagwo; nï kaba gûcookagïria Ngai ngaatho.

5 Tondû nïmûûi wega na ma atï: gütirï mûhûûri-maraya, kana mûndû mwaganu, o na kana mûndû mûkoroku; mûndû ùrïa wïkaga ùguo nï mûhooi mïhianano, andû ta acio gütirï ùrï na igai thïinï wa ùthamaki wa Kristû na wa Ngai.

6 Mûtikareke mûndû o na ù amûheenie na ciugo cia tûhû, nïgûkorwo maûndû ta macio nïmo matûmaga mang'ûrï ma Ngai makinyïre andû arïa matamwathïkagïra.

7 Nï ùndû ùcio-rï, mûtikagïe ngwatanïro nao.

8 Nïgûkorwo hïndï ïmwe mwarï nduma, no rïu mûrï ùtheri thïinï wa Mwathani. Tûûrai ta ciana cia ùtheri

9 (nï ùndû maciaro ma ùtheri monekaga thïinï wa ùhoru wothe wa gwïkana wega, na wa ùthingu, o na ùhoru wa ma),

10 na mûtuïrie muone maûndû marïa makenagia Mwathani.

11 Mûtikananyiitanïre na andû arïa mekagïra maûndû nduma-inï marïa matarï maciaro, nï kaba mûmoimbûrage.

12 Nïgûkorwo o na nï thoni kûgweta maûndû marïa mekagïrwo hitho-inï nï andû acio aremi.

13 No ùndû o wothe ùrïa ùrehetwo ùtheri-inï nïwonekaga,

14 nïgûkorwo ùtheri ùcio nïguo ùtûmaga kïndû o gïothe kïoneke. Kïu nïkïo gïtûmaga kwïrwo atïrï:

“Arahûka, wee ùkomete,
 ùriûke uume kûrï arïa akuû,
 nake Kristû nïegûkwarïra.”

15 Nï ùndû ùcio-rï, mwïmenyererei wega ùrïa mûrïtûûruga, mûtigatûûrage ta andû matarï ogï, no tûûrai ta andû ogï,

16 mûkïhûthagïra mweke o wothe mûrï nago tondû matukû maya nï mooru.

17 Nï ùndû ùcio mûtigaikare ta andû akïïgu, no ikaragai mûmenyete wega ùrïa Mwathani endaga.

18 Ningï-rï, mûtikarïo nï ndibeï, nï ùndû ùrïu nïguo ùtwaragïrïria mûndû ùmaramari-inï. Handû ha ùguo-rï, iyûrwoi nï Roho.

19 Aranagïriai mûndû na ùrïa ùngï na ciugo cia thaburi, na nyïmbo cia kûinïra Ngai, o na nyïmbo cia kûguna maroho. Inagai na mûtungage na nyïmbo ngoro-inï cianyu nï ùndû wa Mwathani,

²⁰ na mūcookagĩrie Ngai o we Ithe witũ ngaatho maũndũ-inĩ mothe, thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

²¹ Mwĩnyiihanagĩriei mũndũ na ũrĩa ũngĩ nĩ ũndũ wa ũrĩa mūtĩite Kristũ.

Atumia na Athuuri ao

²² Inyuĩ atumia-rĩ, mwĩnyiihagĩriei athuuri anyu o taarĩ Mwathani mũrenyihĩria.

²³ Nĩgũkorwo mũthuuri nĩwe mūtwe wa mūtumia o ta ũrĩa Kristũ nake arĩ we mūtwe wa kanitha, o guo mwĩrĩ wake, na nowe Mũhonokia waguo.

²⁴ Na rĩrĩ, o ta ũrĩa kanitha wĩnyiihagĩria Kristũ, ũguo no taguo nao atumia magĩrĩrwo nĩ kwĩnyiihĩria athuuri ao maũndũ-inĩ mothe.

²⁵ Inyuĩ athuuri-rĩ, endagai atumia anyu, o ta ũrĩa Kristũ eendire kanitha na akĩruta nĩ ũndũ waguo

²⁶ nĩguo awamũre aũtue mũtheru-rĩ, nĩ kũũthambia aũthambirie na maaĩ na ũndũ wa kiugo,

²⁷ nĩguo ahote kwĩrehere we mwene kanitha ũrĩ na riiri, ũtarĩ irooro kana handũ hagũtharu, o na kana kaũũgũ kangĩ o gothe, no ũtuĩke kanitha mũtheru na ũtarĩ na ũcuuke.

²⁸ O ũguo, noguo athuuri magĩrĩrwo nĩ kwenda atumia ao o taarĩ mĩrĩ yao ene. Mũndũ ũrĩa wendete mūtumia wake nĩwe mwene wĩyendete.

²⁹ Nĩgũkorwo gũtirĩ mũndũ ũthũire mwĩrĩ wake mwene, no nĩkũhe aũheaga irio na akaũmenyerera, o ta ũrĩa Kristũ ekaga kanitha,

³⁰ Tondũ tũrĩ ciĩga cia mwĩrĩ wake.

³¹ “Gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmaga mũndũ mũrũme atige ithe na nyina, na anyiitane na mūtumia wake, nao eerĩ magatuĩka mwĩrĩ ũmwe.”

³² Ũyũ nĩ ũhoru wa hito nene, na nĩ wa bata mũno, na ngiuga ũguo nĩ ũhoru wa Kristũ na kanitha ndĩraria.

³³ No rĩrĩ, o mũndũ nĩendage mūtumia wake o ta ũrĩa eendete we mwene, nake mūtumia nĩaheage mũthuuri wake gĩtĩo.

6

Ciana na Aciari

¹ Inyuĩ ciana-rĩ, athĩkagĩrai aciari anyu thĩinĩ wa Mwathani, nĩgũkorwo gwĩka ũguo nĩguo kwagĩrĩire.

² “Tĩia thoguo na nyũkwa,” rĩu nĩrĩo rĩathani rĩa mbere rĩrĩa rĩrĩ na kũranĩro,

³ “nĩguo maũndũ maku mothe magaacĩre, na ũkenere gũtũra muoyo hĩndĩ ndaaya gũkũ thĩ.”

4 Na inyuĩ maithe-rĩ, mūtikarakaragie ciana cianyu; handũ ha ũguo-rĩ, cireragei mũgĩcirutaga na mũgĩcitaaraga thĩinĩ wa Mwathani.

Ngombo na Aathani

5 Inyuĩ ngombo-rĩ, athĩkagĩrai aathani anyu a gũkũ thĩ, mũkĩmatĩaga na mũkĩmetigĩraga, mūtari na ũhinga ngoro-inĩ, o taarĩ Kristũ mūrathĩkĩra.

6 Mūtikamaathĩkagĩre o hĩndĩ ĩrĩa maramuona atĩ nĩguo mamwendage; no ĩkagai ũguo ta mūrĩ ngombo cia Kristũ, mũgĩkaga maũndũ marĩa Ngai endaga mekwo mwĩendeire na ngoro cianyu.

7 Tungatagai na ngoro yothe mūtari na kĩnyiria, taarĩ Mwathani mūraturatĩra, no ti andũ,

8 nĩ ũndũ nĩ mũĩ atĩ Mwathani nĩakarĩha o mũndũ ũndũ o wothe mweka ekaga arĩ ngombo kana atarĩ ngombo.

9 Na inyuĩ aathani-rĩ, ĩkagai ngombo cianyu o ro ũguo. Mũtigaciĩhĩtagĩre, tondũ nĩ mũĩ atĩ Mwathani wacio, na nowe Mwathani wanyu, arĩ o kũu igũrũ, nake ndarĩ mũthutũkanio.

Indo cia Ngai cia Mbaara

10 Ũhoru wa kũrigĩrĩa ngũmwĩra atĩrĩ, gĩagai na hinya thĩinĩ wa Mwathani mũkĩhotithagio nĩ ũhoti wake mũnene.

11 Mwĩohei indo ciothe cia Ngai cia mbaara nĩguo mũhote gwĩtiiria mawara ma mũcukani.

12 Nĩgũkorwo kũgiana gwitũ ti gwa kũgiana na arĩa marĩ na mwĩrĩ na thakame, no tũgianaga na aathani, na mothamaki, na maahinya ma gũkũ thĩ ĩno ĩrĩ nduma, o na mbũtũ cia maroho mooru marĩ kũrĩa igũrũ.

13 Nĩ ũndũ ũcio, mwĩohei indo ciothe cia Ngai cia mbaara, nĩguo mũkaahota gwĩtiiria mũthenya ũrĩa mũũru wakinya, na mwarĩkia gwĩka maũndũ macio mothe, no mwĩhaande.

14 Nĩ ũndũ ũcio mwĩhaandei wega, mwĩhotorete mũcibi wa ũhoru ũrĩa wa ma njohero, na mwĩohete gako ga kũgitĩra gĩthũri karĩa ka ũthingu,

15 namo magũrũ manyu mũmahaarĩrie gũthĩ kũhunjia Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa thayũ.

16 Hamwe na indo icio ciothe, oyai ngo ya wĩtĩkio, ĩrĩa mũrĩhotaga kũhoria nayo mĩguĩ yothe ĩrĩa yakanaga mwaki ya ũrĩa mũũru.*

* **6:16** Ngo cia Aroma ciakoragwo ithondeketwo na njũũa. Ciarĩ nene na nyũmũ nĩguo ihote kũhoria mĩguĩ. Ciatobokagio maaĩ-inĩ nĩguo ciororoe.

¹⁷ Ningĩ ĩkĩrai ngũbia ya kĩgera ya ũhonokio, na mwĩohe rũhiũ rwa njora rwa Roho, naruo nĩruo kiugo kĩa Ngai.

¹⁸ Na mũhooyage hĩndĩ ciothe na mahooya ma mũthemba yothe, mũgĩthaitanaga mũrĩ na Roho. Mwarĩkia gwĩka ũguo-rĩ, ikaragai mwĩhũgĩte, na mũhooyagĩre andũ arĩa aamũre hĩndĩ ciothe.

¹⁹ O na nĩ mwene-rĩ, hooyagĩrai, nĩguo rĩrĩa rĩothe ngũtumũra kanua, heagwo ciugo na ngaaria itegwĩtigĩra ngĩmenyithania hito ya Ũhoru-ũrĩa-Mwega,

²⁰ o ũrĩa nĩ ndĩ mwarĩrĩria waguo, na noguo ũtũmĩte njohwo! Hooyagĩrai nĩguo ndĩũheanage itegwĩtigĩra, o ta ũrĩa njagĩrĩrwo nĩ gwĩka.

Ngeithi cia Kũrigĩrĩa

²¹ Tukiko, mũrũ wa Ithe witũ ũrĩa mwende na ndungata ĩhokekete wĩra-inĩ wa Mwathani, nĩwe ũkũmwĩra maũndũ mothe, nĩgeetha o na inyuĩ mũmenye ũrĩa ndariĩ na ũrĩa njĩkaga.

²² Ndĩramũtũma kũrĩ inyuĩ nĩ ũndũ wa gĩtũmi gĩkĩ kũmbe, nĩguo mũmenye ũhoru witũ ũrĩa tũtariĩ, na nĩguo amũũmĩrĩrie ngoro.

²³ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũrogĩa na thayũ, na wendani hamwe na wĩtĩkio ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ o na kuuma kũrĩ Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

²⁴ Wegu wa Ngai ũrogĩa na arĩa othe mendete Mwathani witũ Jesũ Kristũ na wendo ũrĩa ũtathiraga.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AFILIPI

1 Nĩ ithuĩ Paŭlũ na Timotheo, ngombo cia Kristũ Jesũ,

Marũa maya tũrandĩkĩra andũ othe arĩa aamũre thĩinĩ wa Kristũ Jesũ arĩa mũrĩ kũu Filipi, hamwe na arori a kanitha, o na atungati aguo.

2 Mũrogĩa na wega na thayũ ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ, na Mwathani Jesũ Kristũ.

Gũcookia Ngaatho hamwe na Kũhooya

3 Nĩnjookagĩria Ngai wakwa ngaatho rĩrĩa rĩothe ndaamũririkana.

4 Rĩrĩa rĩothe ngũmũhoera inyuothe-rĩ, ndĩmũhooyagĩra hĩndĩ ciothe ngenete.

5 Tondũ wa ngwatanĩro iitũ na inyuĩ harĩ Ũhoro-ũrĩa-Mwega, kuuma o mũthenya wa mbere nginya rĩu.

6 Nĩ nĩnjũũĩ ũndũ ũyũ na ma, atĩ Ngai ũrĩa waambĩrĩirie wĩra mwega thĩinĩ wanyu nĩegũthĩĩ na mbere kũũruta, na ndekũũtigithĩria ataũrĩkĩtie nginya mũthenya ũrĩa Kristũ Jesũ agaacooka.

7 Kuona atĩ mũkoragwo mũrĩ ngoro-inĩ yakwa, nĩ njagĩrĩrwo nĩkũigua ũguo nĩ ũndũ wanyu inyuothe; tondũ-rĩ, kana nĩ kuohwo njohetwo na mĩnyororo, kana nĩ kũrũrĩra na gwĩkĩra hinya Ũhoro-ũrĩa-Mwega, inyuĩ inyuothe nĩmũgwatanagĩra na nĩ thĩinĩ wa wega wa Ngai.

8 Ngai nĩ mũira wakwa atĩ nĩndĩmwĩriragĩria inyuothe ndĩ na wendo wa Kristũ Jesũ.

9 Na ũrĩa hooyaga nĩ atĩrĩ: atĩ wendani wanyu ũingĩhe mũno makĩria, mũkĩongagĩrĩrwo ũmenyo na ũkuũku wothe,

10 nĩgeetha mũhotage gũkũũrana maũndũ marĩa magĩrĩire makĩria ya marĩa mangĩ, na mũkoragwo mũrĩ atheru na mũtarĩ na ũcuuke o nginya mũthenya ũrĩa wa Kristũ,

11 na mũtũũre mũiyũrĩtwo nĩ maciaro ma ũthingu marĩa monekaga na ũndũ wa Jesũ Kristũ, nĩguo Ngai akumagio na agoocagwo.

Mĩnyororo ya Paũlũ Gũtwarithia Ũhoro-ũrĩa-Mwega na Mbere

12 Na rĩu ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩngwenda mũmenye atĩ maũndũ marĩa mangorete ti-itherũ nĩmatũmĩte Ũhoro-ũrĩa-Mwega ũthĩĩ na mbere.

13 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩkũmenyekete wega nĩ arangĩri a nyũmba ya mũthamaki, o na kũrĩ andũ arĩa angĩ othe atĩ nĩ njohetwo na mĩnyororo nĩ ũndũ wa Kristũ.

14 Nĩ ũndũ wa ũria njohetwo, ariũ na aarĩ a Ithe witũ aingĩ nĩmomĩrĩrio kwaria kiugo kĩa Ngai marĩ na ũmĩrĩru mũnene na matarĩ na guoya.

15 Nĩ ũhoru wa ma atĩ amwe mahunjagia Kristũ marĩ na ũiru na ngarari, no angĩ mahunjagia marĩ na ngoro njega.

16 Acio mahunjagia marĩ na ngoro njega-rĩ, mekaga ũguo marĩ na wendani, makĩmenyaga atĩ njigĩtwo gũkũ nĩ ũndũ wa kũrũrĩra Ũhoru-ũria-Mwega.

17 Acio angĩ mahunjagia ũhoru wa Kristũ makĩenda kwĩguna, matarĩ na ngoro theru, mageciiragia atĩ meka ũguo nĩmekũnyongererithia thĩna rĩu ndĩ muohe.

18 No rĩrĩ, ũcio ti ũndũ wa bata kũrĩ nĩ. Ũndũ ũria wa bata nĩ atĩ Kristũ nĩahunjagio na njĩra o yothe, o na ingĩtuĩka nĩ njĩra ya ũhinga, kana nĩ njĩra ya ũhoru wa ma. Na nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, nĩngenaga.

Ĩĩ, o na no ngũthĩ na mbere na gũkena,

19 nĩgũkorwo nĩnjũũĩ atĩ nĩ ũndũ wa mahooya manyu na ũteithio ũria ũheanĩtwo nĩ Roho wa Jesũ Kristũ, maũndũ marĩa mangorete nĩmakagarũrũka matuĩke ma kũhonokia.

20 Nĩnjĩrĩgĩrĩire ngĩhĩahĩaga na ngehoka atĩ ndigaconoka o na atĩa, no atĩ ngorwo na ũmĩrĩru mũiganu nĩgeetha rĩu, na o ta ũria ndũire, Kristũ atũũgagĩrio thĩinĩ wa mwĩrĩ wakwa, ingĩkorwo ndĩ muoyo o na kana nguĩte.

21 Nĩgũkorwo harĩ nĩ-rĩ, gũtũũra muoyo nĩ Kristũ, nakuo gũkua-rĩ, nĩ uumithio.

22 No rĩrĩ, kũngĩkorwo gũtũũra muoyo ndĩ na mwĩrĩ nĩkuo kũngĩtũma wĩra wakwa ũgĩe na maciaro-rĩ, nĩ kĩ ingĩgĩthuuru? Nĩ ndiũũĩ!

23 Nĩ nĩnguucanĩrio nĩ maũndũ maya meerĩ: Ndĩriragĩria gũthĩ ngatũũranie na Kristũ, na ũguo nĩguo wega makĩria;

24 no gũtũũra muoyo ndĩ na mwĩrĩ ũyũ nĩ ũndũ wanyu nĩ kwagĩrĩire mũno makĩria.

25 Na tondũ nĩmenyete ũguo kũna-rĩ, nĩnjũũĩ atĩ nĩngũtũũra muoyo, na nĩngũtũũrania na inyuĩ inyuothe nĩguo ndũme mũthiige na mbere, na mũgĩe na gĩkeno nĩ ũndũ wa ũria mwĩtĩktie,

26 nĩgeetha ndakorwo na inyuĩ rĩngĩ, gĩkeno kĩanyu kiyũrĩrĩre thĩinĩ wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wakwa.

27 Na rĩrĩ, ũndũ ũria ũrĩ bata nĩ atĩ mũthiige na mĩthĩre irĩa yaganĩrĩre na Ũhoru-ũria-Mwega wa Kristũ,

nĩgeetha ingĩũka kũmũrora kana njage gũũka, njiguage ũhoru wanyu o na itarĩ hamwe na inyuĩ menyage atĩ nĩmũkarĩte mwĩhaandĩte wega mũrĩ na roho o ro ũmwe, mũkĩrũĩrira wĩtikio wa Ũhoru-ũrĩa-Mwega mũrĩ na ngoro ĩmwe,

²⁸ mũtekũmakio o na atĩa nĩ arĩa mamũthũire. Naguo ũndũ ũcio ũtuĩke kĩmenyithia kũrĩ o atĩ nĩmakanangwo, no atĩ inyuĩ nĩmũkahonokio, na Ngai we mwene nĩwe ũkaamũhonokia.

²⁹ Nĩgũkorwo ha ũhoru wa Kristũ-rĩ, nĩmwĩtikĩrĩtio kũmwĩtikia, na to kũmwĩtikia kuo gwiki, o na kũnyariirwo nĩ ũndũ wake,

³⁰ kuona atĩ nĩmũrarũa mbaara ĩrĩa muonete ngĩrũa, na noyo mũraigua atĩ nĩ ndĩrarũa o na rĩu.

2

Kwĩgerekania na Wĩnyiihia wa Kristũ

¹ Mũngĩkorwo mũrĩ na ũndũ o wothe wa kũũmanĩrĩria uumanĩte na ũrĩa mũnyiiithanĩtio na Kristũ, kana ũndũ o wothe wa kũhoorerania uumanĩte na wendani wake, o na kana wa kũgĩa na ngwatanĩro o yothe yumanĩte na Roho, o na kana ũhoru o wothe wa gũcaayanĩra na wa kũiguanĩra tha uumanĩte na Kristũ-rĩ,

² gĩtũmagei gĩkeno gĩakwa kũiganĩre kũna nĩ ũndũ wa gĩtũũra mũrĩ a mwĩciirĩrie o ro ũmwe, na mwendaine na wendani o ũmwe, na mũrĩ kĩndũ kĩmwe thĩinĩ wa roho o na meciiria.

³ Mũtikaneke ũndũ mũkĩenda kwĩguna inyuĩ ene, o na kana nĩ ũndũ wa kwĩgaatha, no ikaragai mwĩnyiihĩtie, o mũndũ agatuaga mũndũ ũrĩa ũngĩ nĩ mwega makĩria yake mwene.

⁴ O mũndũ wanyu ndakarũmbũyagie maũndũ o marĩa mamũkoniĩ, no nĩarũmbũyagie maũndũ ma andũ arĩa angĩ o namo.

⁵ Mwĩciirĩrie wanyu wagĩrĩirwo ũtuĩke o ta ũrĩa warĩ na Kristũ Jesũ:

⁶ We-rĩ, o na gĩtuĩka aarĩ Ngai,
ndonire kũiganana na Ngai taarĩ ũndũ wa
gũkumbatĩrio,

⁷ nowe nĩgũtiganĩria aatiganĩirie ũnene wake wothe,
agĩtuĩka ta ngombo,
agĩciarwo ta andũ a gũkũ thĩ.

⁸ Nake ahaana ta mũndũ-rĩ,
akũnyiihia,
na agĩathĩka o nginya akĩũragwo,
o kũũragwo kũrĩa kwa mũtharaba!

⁹ Nĩ ũndũ ũcio, Ngai nĩamũtũũgĩirie o nginya igũrũ mũno,

na akīmũhe rĩitwa rĩrĩa rĩkĩrĩte marĩa mangĩ mothe,
 10 nĩguo atĩ thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Jesũ maru mothe magaturio,
 kũu igũrũ, na gũkũ thĩ, o na rungu rwa thĩ,
 11 na ningĩ atĩ nĩmĩ ciothe ciumbũrage atĩ Jesũ Kristũ nĩ
 Mwathani,
 nĩguo Ngai Ithe witũ agoocagwo.

Gũkenga ta Njata

12 Nĩ ũndũ ũcio, arata akwa endwa-rĩ, o ta ũrĩa mũtũire
 mwathĩkaga, na to rĩrĩa ndaarĩ hamwe na inyuĩ, no
 makĩria rĩu itarĩ hamwe na inyuĩ-rĩ, thĩĩ na mbere kũrutĩra
 ũhonokio wanyu wĩra, mũgũtigagĩra na mũkĩinainaga,

13 nĩgũkorwo nĩ Ngai ũrutaga wĩra thĩinĩ wanyu agatũma
 mwende gwĩkaga maũndũ make kũringana na wendi wake
 mwegu.

14 Īkagai maũndũ mothe mũtekũnuguna na
 mũtegũkararania,

15 nĩgeetha mwage ũcuuke na mũtuĩke atheru, mũtuĩke
 ciana cia Ngai itarĩ na kaũũgũ mũrĩ thĩinĩ wa rũciaro rũrũ
 ruogomu na rwaganu, na rĩrĩa mũrĩ hamwe nao inyuĩ
 mũkengage ta njata thĩ yothe,

16 o mũrũmĩtie kiugo kĩa muoyo, nĩguo ngaagĩa na ũndũ
 wa kwĩrahĩra mũthenya ũrĩa wa Kristũ atĩ ndiahanyũkire
 tũhũ kana ngĩruta wĩra ngĩnoga tũhũ.

17 No rĩrĩ, o na ingĩtuĩka ndĩraitwo thakame igũrũ rĩa
 igongona ta ndĩ iruta rĩa kũnyuuo, nĩ ũndũ wa ũtungata
 ũrĩa mũtungatagĩra Ngai uumanĩte na wĩtĩkio wanyu-rĩ,
 nĩ ngenaga na ngacanjamũka hamwe na inyuĩ inyuothe.

18 Nĩ ũndũ ũcio, o na inyuĩ nĩmwagĩrĩrwo nĩgũkena na
 mũcanjamũke hamwe na nĩ.

Timotheo na Epafarodito

19 Nĩngwĩhoka ndĩ thĩinĩ wa Mwathani Jesũ atĩ
 nĩngũmũtũmĩra Timotheo o narua, nĩgeetha o na nĩ
 ngaakena hĩndĩ ĩrĩa ngaatheo ũhoru wanyu.

20 Nĩgũkorwo ndirĩ mũndũ ũngĩ ũhaana take, ũrĩa
 ũngĩrũmbũiya maũndũ manyu na ma.

21 Nĩgũkorwo andũ arĩa angĩ othe marũmbũyagia
 maũndũ mao ene, no ti maũndũ ma Jesũ Kristũ.

22 No inyuĩ nĩmũũĩ atĩ Timotheo nĩeyonanĩtie atĩ nĩ
 mũndũ mwegu, tondũ o ta ũrĩa mwana atungataga hamwe
 na ithe-rĩ, noguo akoretwo agĩtungata hamwe na nĩ wĩra-
 inĩ wa kũhunja ũhoru-ũrĩa-Mwegu.

23 Nĩ ũndũ ũcio, nĩndĩrehoka kũmũtũma kũrĩ inyuĩ o
 ndaarĩkia kũmenya ũrĩa maũndũ makwa megũikara.

24 Ningĩ ndĩ na mwĩhoko thĩinĩ wa Mwathani atĩ niĩ mwene nĩngũũka o narua.

25 No rĩrĩ, nĩnguona kwagĩrĩire ndĩmūtũmĩre mūrũ wa Ithe witũ Epafarodito, ũrĩa tũrutaga wĩra na tũkarũĩrĩa ũhoru wa Ngai nake, na nĩwe mūtũmwo wanyu ũrĩa mwandũmĩire nĩguo arũmbũyagie mabata makwa.

26 Nĩgũkorwo nĩamwĩriragĩria inyuothe, na nĩaratangĩka tondũ nĩmwaiguĩte atĩ aarĩ mūrũaru.

27 Ti-itherũ aarĩ mūrũaru, o na aarĩ hakuhĩ gũkua. No Ngai nĩamũiguĩrĩire tha, na to we wiki waiguĩrĩirwo tha, no o na niĩ nĩanjiguĩrĩire tha nĩguo ndikae kũingĩhĩrwo nĩ kĩeha mũno.

28 Nĩ ũndũ ũcio, kũ nĩkĩo kĩratũma ndĩmūtũme na kwĩyendera kũnene, nĩgeetha mwamuona rĩngĩ mũkene, na niĩ nyihanyihĩrwo nĩ gũtangĩka.

29 Mwamũkĩrei wega thĩinĩ wa Mwathani mūrĩ na gĩkeno kĩnene, na mūtũĩage andũ arĩa mahaana take,

30 tondũ aarĩ hakuhĩ gũkua nĩ ũndũ wa wĩra wa Kristũ, ategũcaaĩra muoyo wake, nĩgeetha andeithĩrĩrie na ũteithio ũrĩa inyũ mũtangĩahotire kũuhe.

3

Ndũkanagĩe na Mwĩhoko thĩinĩ wa Mwĩrĩ

1 Ũhoru wa kũrĩkĩrĩria ariũ na aarĩ a Ithe witũ nĩ atĩrĩ, kenagai thĩinĩ wa Mwathani! Ha ũhoru wa gũcookera rĩngĩ maũndũ o marĩa ndanamwandĩkĩra-rĩ, ũcio ti ũhoru wa kũũnogia, tondũ harĩ inyũ nĩ ũhoru wa kũmũtiirĩrĩa.

2 Mwĩmenyagĩrĩrei andũ acio mahaana ta magui, o acio mekaga maũndũ mooru, na arĩa metemengaga mĩrĩ.

3 Nĩgũkorwo ithuĩ nĩ ithuĩ tũruĩte kũna, ithuĩ arĩa tũhooyaga na Roho wa Ngai, o ithuĩ arĩa twĩrahaga thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, naguo mwĩhoko witũ tũtiũigaga thĩinĩ wa mwĩrĩ,

4 o na gũtuĩka o na niĩ mwene ingĩenda-rĩ, ndĩ na itũmi cia gũtũma ndĩhokage ũhoru wa mwĩrĩ.

Kũngĩkorwo kũrĩ mũndũ ũngĩ o wothe wĩciiragia atĩ arĩ na itũmi cia kũgĩa na mwĩhoko thĩinĩ wa mwĩrĩ, niĩ nĩndĩmũkĩrĩtie.

5 Nĩgũkorwo niĩ ndaruithirio ndĩ na ũkũrũ wa thikũ inyanya, na ndĩ wa rũciaro rwa andũ a Isiraeli, na wa mũhĩrĩga wa Benjamini, na ndĩ Mũhibirania waciarĩtwo nĩ Ahibirania. Ha ũhoru ũkonĩĩ watho-rĩ, ndĩ Mũfarisai;

6 na ha ũhoru ũkonĩĩ kiyoro-rĩ, ndaatũire nyariiraga kanitha; na ha ũhoru wa ũthingu ũrĩa uumanaga na watho-rĩ, ndiarĩ na ũcuuke.

⁷ No rĩrĩ, maũndũ mothe marĩa ndaatuaga atĩ maarĩ na uumithio kũrĩ nĩ-rĩ, rĩu ndĩmonaga marĩ ma tũhũ nĩ ũndũ wa kũgĩa na Kristũ.

⁸ Makĩria ma ũguo-rĩ, maũndũ mothe ndĩmatuaga nĩ ma tũhũ ndamagerekania na ũmenyo ũrĩa ũkĩrĩte maũndũ mothe ũrĩa uumanĩte na kũmenya Kristũ Jesũ Mwathani wakwa. Nĩ ũndũ wake-rĩ, nĩ ndoorirwo nĩ indo ciothe, na nĩ ngĩcitua o ta mahuti ma gũteo, nĩgeetha ndĩgĩre na Kristũ,

⁹ na ngoragwo ndĩ thĩinĩ wake, itarĩ na ũthingu wakwa mwene ũrĩa uumanaga na watho, no ũkorwo arĩ ũthingu ũrĩa uumanaga na gwĩtĩkia Kristũ; ũguo nĩ kuuga, ũthingu ũrĩa uumaga kũrĩ Ngai, na wonekaga na ũndũ wa gwĩtĩkia.

¹⁰ Ũndũ ũrĩa nĩ ngwenda-rĩ, nĩ kũmenya Kristũ, na menye hinya wa kũriũka gwake, na ngwatanĩre nake mĩnyamaro-inĩ yake, na haanane nake ũhoroinĩ wake wa gũkua,

¹¹ nĩguo kũngĩhoteka, ngaariũkio nyume kũrĩ arĩa akuũ.

Kwĩrutanĩria Gũkinya Mũthia

¹² Ndiroiga atĩ nĩndĩkĩtie kwamũkĩra maũndũ macio mothe, o na kana ngarĩkia gũtuĩka mwagĩrĩru kũna, no nĩndĩrutanagĩria na kĩyo nĩgeetha ndĩnyiitĩre o ũndũ ũrĩa ndanyiitĩrwo nĩ Kristũ Jesũ.

¹³ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndigũtua atĩ nĩ mwene nĩndĩkĩtie kwĩnyiitĩra ũndũ ũcio. No rĩrĩ, ũndũ ũrĩa njĩkaga no ũmwe: Nĩkũriganĩrwo ndiganagĩrwo nĩ maũndũ marĩa mahĩtũku, na ngerutanĩria mũno gũkinyĩra maũndũ marĩa marĩ mbere,

¹⁴ ngerutanagĩria gũthĩ ndorete na mbere nĩguo hootane heo kĩheo kĩrĩa Ngai aheanaga, na nĩkĩo aanjĩtĩire thĩinĩ wa Kristũ Jesũ atĩ nĩguo thĩ igũrũ.

¹⁵ Ithuothe arĩa tũrĩ andũ agima-rĩ, twagĩrĩrwo nĩtũtũre twĩciiragia o ũguo. Na hangĩkorwo nĩ harĩ andũ marĩ na meciiria mangĩ-rĩ, o na hau Ngai nĩarĩmũguũrĩria.

¹⁶ No rĩrĩ, rekei tũtũre kũringana na maũndũ marĩa tũrĩkĩtie kũgĩa namo.

¹⁷ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nyiitanĩrai na arĩa angĩ ũhoroinĩ wa kwĩgerekania na nĩ, na ningĩ mũbaarage wega andũ arĩa matũũraga na mũtũũrĩre o ũrĩa twamuonereirie.

¹⁸ Nĩgũkorwo, o ta ũrĩa ndanamwĩra kaingĩ mbere iyo, na o na rĩu no ngũcookera rĩngĩ ũhoroinĩ ũcio ndĩ na maithori, andũ aingĩ matũũraga marĩ thũ cia mũtharaba wa Kristũ.

¹⁹ Andũ acio-rĩ, kũrigĩrĩria kwao nĩ mwanangĩko, ngai yao nĩ nda ciao, namo maũndũ ma kũmaconora nĩmo riiri wao. Ningĩ meciiragia o maũndũ ma gũkũ thĩ.

²⁰ No rĩrĩ, bŭrŭri ũrĩa tŭrĩ aguo kĩũmbe nĩ kũŭrĩa igŭrũ. Na ithuĩ nĩtwetagĩrĩra Mũhonokia ũrĩa ũkoima kũu, na nĩwe Mwathani Jesũ Kristũ,

²¹ ũrĩa ũkaagarũra mĩĩrĩ ĩno iitũ mĩhinyaru nĩgeetha ĩhaanania na mwĩrĩ wake ũcio ũrĩ riiri, nĩ ũndũ wa hinya ũrĩa ũmũhotithagia gwatha maũndũ mothe.

4

¹ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, o inyuĩ nyendete na ngeriragĩria kũmuona, nĩ inyuĩ gĩkeno gĩakwa na thũmbĩ yakwa. Endwa akwa, ũguo nĩguo mũbatĩ kwĩhaanda mŭrũmĩte thĩinĩ wa Mwathani.

Gũthaithana

² Nĩngũthaitha Euodia o na thaithe Sunutuke nĩgeetha maiguane thĩinĩ wa Mwathani.

³ ĩĩ-ni, o na nĩngũkũũria, wee mŭrata wakwa wa ma, wee tŭrutithanagia wĩra ta tuohetwo icooki rĩmwe, teithagia atumia acio, arĩa maarũĩrĩre Ũhoru-ũrĩa-Mwega marĩ hamwe na nĩ, o na Klementi na andũ arĩa angĩ marutithanagia wĩra hamwe na nĩ, arĩa marĩtwa mao mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa muoyo.

⁴ Ikaragai mŭkenete hĩndĩ ciothe mŭrĩ thĩinĩ wa Mwathani. O na nĩ nguuga o rĩngĩ: Ikaragai mŭkenete!

⁵ Rekei gũkirĩrĩria kwanyu kũmenyeke nĩ andũ othe. Mwathani arĩ hakuhĩ gũũka.

⁶ Mũtigatangĩke ngoro nĩ ũndũ o na ũrĩkũ, no rĩrĩ, menyithagiai Ngai maũndũ marĩa mothe mwendaga, mũkĩmũhooyaga, na mũkĩmũthaithaga, o na mũkĩmũcookagĩria ngaatho.

⁷ Naguo thayũ wa Ngai, ũrĩa ũtangĩmenyeka ũrĩa ũtariĩ, nĩrĩmenyagĩrĩra ngoro cianyu o na meciiria manyu thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

⁸ Ũhoru wa kũrĩkĩrĩria, ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, nĩ atĩ maũndũ marĩa ma ma, na marĩa ma gũtũka, na marĩa ma kĩhooto, na marĩa matheru, na marĩa ma kwendeka, na marĩa ma kwĩrĩrĩrio, angĩkorwo kũrĩ maũndũ mega kũna na ma kũgaathĩrĩrio-rĩ, mwĩciiragiei ũhoru wa maũndũ ta macio.

⁹ Namo maũndũ marĩa mwerutire, kana mũkĩamũkĩra kana mũkĩigua kuuma kũrĩ nĩ, o na kana mũkĩona thĩinĩ wakwa, mekagei arĩ mo. Nake Ngai wa thayũ nĩarĩkoragwo hamwe na inyuĩ.

Ngaatho nĩ ũndũ wa Iheo Ciao

¹⁰ Nĩngũkena mũno thĩinĩ wa Mwathani nĩkuona atĩ marigĩrĩrio-inĩ nĩmŭrurumũkĩtie ũhoru wanyu wa

kwĩnjiiria. Ti-itherũ nĩmũreĩnjiiragia, no mũtirarĩ na mweke wa kuonania ũguo.

¹¹ Ndiroiga ũguo nĩ ũndũ nĩmbataire, nĩgũkorwo nĩndĩrutĩte kũiganĩra o ũrĩa kũngĩkorwo kũhaana.

¹² Nĩmenyete ũhoru wa gũikara ndĩ mũkĩaru, na ngamenya ũhoru wa gũikara ndĩ mũtongu. Nĩndĩrutĩte hitho ya gũikara njiganĩre ũndũ-inĩ o wothe na maũndũ-inĩ mothe, kana nĩ kũhũũna, kana nĩ kũhũũta, kana nĩ kũingĩhĩrwo, o na kana nĩ kwaga.

¹³ Nĩhotaga gwĩka maũndũ mothe na ũndũ wa Kristũ ũrĩa ũheaga hinya.

¹⁴ No, nĩmwekire wega nĩkũnyiitanĩra na nĩ mathĩina-inĩ makwa.

¹⁵ Makĩria ma ũguo, o ta ũrĩa inyuĩ andũ Afilipi mũkũmenya-rĩ, matukũ-inĩ ma mbere rĩrĩa mwahunjĩrio Ũhoru-ũrĩa-Mwega, hĩndĩ ĩrĩa ndoimire Makedonia, gũtirĩ kanitha o na ũmwe wanyiitanĩre na nĩ harĩ ũhoru wa kũheana kana kwamũkĩra, tiga o inyuĩ;

¹⁶ nĩgũkorwo o na rĩrĩa ndaarĩ Thesalonike, nĩmwandũmagĩra ũteithio kaingĩ hĩndĩ ĩrĩa ndaakoragwo mbataire.

¹⁷ Ti atĩ nĩ kĩheo ndĩracaria kuuma kũrĩ inyuĩ, no ndĩracaria kĩrĩa kĩngĩgwo mũthiithũ-inĩ wanyu.

¹⁸ Nĩnyamũkĩrĩte indo nyingĩ mũno makĩria; nĩndeheirwo indo cia kũnjigana, nĩgũkorwo rĩu nĩnyamũkĩrĩte iheo ĩria mwanengerire Epafarodito andehere. Indo icio nĩ ta maruta marĩ na mũtararĩko mwega, marĩ igongona rĩtũkĩrĩku rĩa gũkenia Ngai.*

¹⁹ Nake Ngai wakwa nĩarĩkĩragĩrĩria kũmũhe kĩrĩa gĩothe mũngĩkorwo mũbataire, akĩmũtanahagĩra na ũtonga wake ũrĩa wĩ riiri thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

²⁰ Nake Ngai, o we Ithe witũ, arogoocwo nginya tene na tene. Amenĩ.

Ngeithi cia Mũthia

²¹ Geithiai andũ othe arĩa aamũre thĩinĩ wa Kristũ Jesũ. Ariũ na aarĩ a Ithe witũ arĩa tũrĩ nao nĩmamũgeithia.

²² Andũ othe arĩa aamũre nĩmamũgeithia, na makĩria arĩa a mũciĩ wa Kaisari.

²³ Wega wa Mwathani Jesũ Kristũ ũrogĩa na maroho manyu. Amenĩ.

* **4:18** Iruta rĩa mũtararĩko mwega thĩinĩ wa Kĩrĩkanĩro kĩrĩa Gĩkũrũ rĩarĩ igongona rĩa gũcookia ngaatho na kũgooca Ngai.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ AKOLOSAI

¹ Nĩ niĩ Paŭlũ, mŭtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa wendo wa Ngai, tũrĩ hamwe na Timotheo mŭrũ wa Ithe witũ,

² Tũramũtũmĩra marũa maya inyuĩ andũ arĩa aamũre, o inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ mŭtũire mŭrĩ ehokeku thĩinĩ wa Kristũ kũu Kolosai:

Mũrogiã na wega na thayũ ciumĩte kũrĩ Ngai Ithe witũ.

Gũcookia Ngaatho hamwe na Kũhooya

³ Hĩndĩ ciothe rĩrĩa tũkũmũhoera, nĩtũcookagĩria Ngai ngaatho, o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ,

⁴ tondũ nĩtũiguĩte ũhoru wa ũrĩa mwĩtĩkĩtie Kristũ Jesũ, o na ũrĩa mwendete andũ arĩa othe aamũre,

⁵ nago nĩ wĩtĩkio na wendani iria ciumanaga na kĩirĩgĩrĩro kĩrĩa mũigĩirwo kũu igũrũ na kĩrĩa mũrĩkĩtie kũigua ũhoru wakĩo thĩinĩ wa ũhoru ũrĩa wa ma, na nĩguo Ũhoru-ũrĩa-Mwega

⁶ ũrĩa ũmũkinyĩire. Kũndũ guothe gũkũ thĩ Ũhoru-ũyũ-Mwega nĩũraciara maciaro na nĩũratheerema, o ta ũrĩa ũkoretwo ũgũika gatagatĩ-inĩ kanyu kuuma mũthenya ũrĩa mwaũiguire na mũkĩmenya wega wa Ngai na ma.

⁷ Mwamenyire ũhoru ũcio kuuma kũrĩ Epafara, ũrĩa twendete, na mũruti wĩra hamwe na ithuĩ o we mũtungatĩri wa Kristũ wa kwĩhokeka ithenya riitũ,

⁸ na nowe ũtũheete ũhoru wa ũrĩa mwendaine mŭrĩ thĩinĩ wa Roho.

⁹ Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, kuuma mũthenya ũrĩa twaiguire ũhoru ũcio wanyu, tũtirĩ twatigithĩria kũmũhoera, tũgĩthaihaga Ngai amũiyũrie ũmenyo wa wendi wake, na amũheage ũũgĩ na ũtaũku wothe maũndũ-inĩ mothe ma kũiroho.

¹⁰ Na tũhooyaga ũguo nĩguo mũhote gũtũũra mũtũũrĩre ũringaine na ũrĩa Mwathani endaga na mũmũkenagie maũndũ-inĩ mothe: mũciarage maciaro mawĩra-inĩ mothe mega marĩa mũrutaga, na mũkũrage thĩinĩ wa ũmenyi wa kũmenyana na Ngai,

¹¹ mũgũĩkagĩrwo hinya na ũhoti wothe kũringana na hinya wake ũrĩ na riiri nĩgeetha mũhote gũkiragĩrĩria mũno mũteguĩthethũka na mŭrĩ na gĩkeno,

12 na mŭgĩcookagĩria Ithe witũ ngaatho, ũrĩa ũmũtuĩte aagĩrĩru a kũgaya igai rĩa arĩa aamũre ũthamaki-inĩ wa ũtheri.

13 Nĩgũkorwo Ngai nĩatũhonoketie, agatũruta ũthamaki-inĩ wa nduma, na agatũthaamĩria ũthamaki-inĩ wa Mũriũ ũrĩa endete mũno,

14 thĩinĩ wake-rĩ, nĩtũkũũrĩtwo na tũkarekerwo mehia maitũ.

Ūnene wa Kristũ

15 Ūcio nĩwe mũhianĩre wa Ngai ũrĩa ũtonekaga, na nĩwe irigithathi harĩ indo ciothe iria ciombirwo.

16 Nĩgũkorwo nĩwe wombire indo ciothe: indo iria irĩ igũrũ na iria irĩ thĩ, iria cionekaga na iria itonekaga, o na angĩkorwo nĩ itĩ cia ũnene kana maahinya, kana aathani o na kana arĩa marĩ ũhoti; indo ciothe ciombirwo nĩwe na nĩguo ituĩke ciake.

17 Kristũ nĩwe warĩ kuo mbere ya indo ciothe, nacio indo ciothe itũũraga inyitithanĩtio nĩwe.

18 Ningĩ nĩwe mũtwe wa mwĩrĩ, arĩ guo kanitha; na nĩwe kĩambĩrĩria na irigithathi harĩ andũ arĩa manariũka, nĩgeetha thĩinĩ wa maũndũ mothe atuĩke nĩwe mũtũũgĩrie kũrĩ indo ciothe.

19 Nĩgũkorwo Ngai nĩoonire arĩ wega atĩ ũiyũru wa Ngai wothe ũikare thĩinĩ wake,

20 na nĩ ũndũ wa Kristũ indo ciothe ituĩke cia kũiguithanio na Ngai, iria irĩ thĩ o na kana iria irĩ igũrũ, nĩ ũndũ wa ũrĩa aarehire thayũ na ũndũ wa thakame yake, irĩa yaitirwo mũtharaba-inĩ.

21 Hĩndĩ ĩmwe inyuĩ mwatũire mwamũranĩtio na Ngai na mwarĩ thũ ciake meciiria-inĩ manyu nĩ ũndũ wa mũtugo yanyu mũũru.

22 No rĩu nĩamũiguithanĩtie na Kristũ na ũndũ wa ũrĩa aakuire arĩ na mwĩrĩ nĩgeetha amũrũgamie mbere yake mũrĩ atheru, na mũtarĩ na ũũgũ, o na mũtarĩ na ũcuuke,

23 mũngĩthĩi na mbere na gwĩtĩkia mwĩhaandĩte na mũrĩ arũmu, na mũtekwenyenyeka kuuma kũrĩ kũrĩgĩrĩro kĩrĩa kĩnyitĩrĩrwo nĩ Ūhoro-ũrĩa-Mwega. Ūhoro ũcio nĩguo Ūhoro-ũrĩa-Mwega ũrĩa mwaiguire, na ũrĩa ũhunjĩtio kũrĩ ciũmbe ciothe cia gũkũ thĩ, na nĩguo nĩ Paũlũ nduĩkite ndungata yaguo.

Paũlũ Kũnoga nĩ ũndũ wa Kanitha

24 Na rĩu nĩngenete nĩ ũndũ wa maũndũ marĩa thĩinĩtio namo nĩ ũndũ wanyu, na ngaiyũrĩrĩria thĩinĩ wa mwĩrĩ wakwa kĩrĩa gĩtigaire ũhoro-inĩ wa kũnyamario gwa

Kristū, ngamaiyūrīria nī ūndū wa mwīrī wake, na nīguo kanitha.

²⁵ Na nī ndaatuirwo ndungata yaguo na ūndū wa gūtūmwō nī Ngai ndīmūrehere ūhoro wa Ngai mūmenye kūna,

²⁶ na nī guo hitho īrīa itūire īrī hithe kuuma o tene, njarwa na njarwa, no rīu nīguūrīrio arīa aamūre.

²⁷ O acio nīo Ngai oonire arī wega kūmenyithia hitho ya ūtonga ūrīa ūrī riiri kūrī andū-a-Ndūrīrī, nayo hitho īyo nī atī Kristū arī thīnī wanyu, o we kūrīgīrīro gīa gūkaagīa na riiri.

²⁸ Ūcio nīwe tūhunjagia, tūgītaaranaga na tūkīrutaga o mūdū wothe tūrī na ūūgī wothe, nīgeetha tūkarūgamia o mūdū wothe aagīrīre kūna thīnī wa Kristū.

²⁹ Nī ūndū wa gītūmi kīu nīndīnogagia, ngīgiaga kūringana na hinya wake wothe, ūrīa ūrutaga wīra na hinya thīnī wakwa.

2

¹ Nīngwenda mūmenye ūrīa ndīgiaga nī ūndū wanyu, na nī ūndū wa andū arīa marī Laodikia, o na nī ūndū wa arīa matarī maanyona nī mwene.

² Ndīgiaga ūguo nīgeetha magīe na ūmīrīru wa ngoro na magīe na ūrūmwe mohanītio nī wendani, na nīgeetha maingīhīrwo nī ūtonga wa kūmenya wega ūhoro wa hitho ya Ngai, na nīyo Kristū,

³ ūrīa thīnī wake kūhithītwo mīthiithū yothe ya ūūgī na ūmenyo.

⁴ Ndīramwīra ūguo nīgeetha mūdū o na ūrīkū ndakanamūheenie na ngarari cia mawara.

⁵ Nīgūkorwo o na ndatuīka ndirī hamwe na inyuī thīnī wa mwīrī, ndī hamwe na inyuī thīnī wa roho, na ngakena nīkuona ūrīa mūrī mībango mīega, na ūrīa wītīkio wanyu thīnī wa Kristū ūrī mūrūmu.

Kuohorwo Mawatho-inī ma Andū nī ūndū wa Kristū

⁶ Nī ūndū ūcio-rī, o ta ūrīa mwamūkīrīre Kristū Jesū arī Mwathani, thīi na mbere gūtūūra thīnī wake,

⁷ mūhaandītwo na mūgaakwo thīnī wake, na mūkīongagīrīrwo hinya thīnī wa wītīkio o ta ūrīa mwarutirwo, na mūkīrīrīrie gūcookia ngaatho.

⁸ Mwīmenyererei mūdū o na ūrīkū ndakanamūtahe meciiria na maūūgī ma maheeni ma tūhū, marīa moimanaga na mītugo ya andū na irīra iria cia ndūire cia thī īno, no ti kuuma kūrī Kristū.

⁹ Nīgūkorwo ūiyūru wothe wa Ūngai ūtūūruga thīnī wa Kristū arī na mwīrī,

10 na inyuĩ nĩmũiyũrĩtwo nĩ muoyo thĩinĩ wa Kristũ, ũrĩa arĩ we Mũnene igũrũ rĩa hinya o wothe na ũhoti o wothe.

11 O na inyuĩ nĩmwaruire thĩinĩ wake, na ti na ũndũ wa moko ma andũ, no nĩ ũndũ wa kwehererio mĩtũũrĩre wa mehia, kũringana na irua rĩrĩa rĩruithanagio nĩ Kristũ.

12 Nĩgũkorwo nĩgũthikwo mwathikirwo hamwe nake rĩrĩa mwabatithirio, na mũkĩriũkio hamwe nake nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia hinya wa Ngai, ũrĩa wamũriũkirie akiuma kũrĩ arĩa akuũ.

13 Hĩndĩ ĩrĩa mwakuĩte nĩ ũndũ wa mehia manyu na mũgaikara ta mũtaruĩte nĩ ũndũ wa mĩtũũrĩre wanyu wa mehia-rĩ, Ngai nĩatũmire mũgĩe na muoyo hamwe na Kristũ. Ngai nĩatũrekeire mehia maitũ mothe,

14 na arĩkia gũtharia watho ũrĩa warĩ mwandĩke hamwe na mũtabarĩre wago, o ũcio watũthitangaga na watũire ũreganĩte na ithuĩ-rĩ; akĩweheria na ũndũ wa kũhũrĩra mĩcumarĩ mũtharaba-inĩ.

15 Thuutha wa gũtooria maahinya na monene macio-rĩ, nĩamonanirie mbere ya mũingĩ, akĩrũhagia nĩ ũndũ wa ũrĩa aamatooretie mũtharaba-inĩ.

16 Nĩ ũndũ ũcio mũtikanareke mũndũ o na ũrĩkũ amũtuĩre ciira nĩ ũndũ wa irio iria mũrĩaga, kana kĩrĩa mũnyuuaga, kana ũhoroinĩ wa mĩthenya ĩrĩa mĩamũre, kana gũkũngũira Karũgamo ka Mweri, o na kana mũthenya wa Thabatũ.

17 Maũndũ macio no kĩiruru kĩa maũndũ marĩa magooka; no rĩrĩ, ma yamo-rĩ, nĩ Kristũ we mwene.

18 Mũtikanareke mũndũ o na ũrĩkũ, ũrĩa wendete gwĩtua mũhooreri, na akahooyaga araike, atũme mũtunywo kĩheo kĩrĩa mũtanyĩte kuona. Mũndũ ta ũcio nĩataaragĩria na njĩra nene maũndũ marĩa onete, na mwĩciirĩrie wake ũtarĩ wa kĩiroho ũgatũma etĩie nĩ ũndũ wa meciiria make ma tũhũ.

19 Mũndũ ta ũcio ndegwatanĩtie na Mũtwe, ũrĩa arĩ we ũnyiiitagĩrĩra mwĩrĩ wothe, akaũnyiiitithania hamwe na nyunĩro ciohanĩtio na mĩkiha, naguo ũgakũra o ta ũrĩa Ngai atũmaga ũkũre.

20 Atĩrĩrĩ, angĩkorwo inyuĩ nĩmwakuire hamwe na Kristũ, na mũgĩtigana na irĩra iria cia ndũire cia thĩ ĩno-rĩ, nĩ kĩĩ gĩtũmaga mwathĩkĩre mawatho mayo, ta mũtuĩre mũrĩ a thĩ?

21 Namu nĩ ta maya: “Ndũkanyiite! Ndũgacame! Ndũkahutie!”

22 Maũndũ macio mothe maraaria ũhoru wa indo iria ithiraga bata ciarĩkia kũhũthĩrwo, tondũ icio no irĩra na wathani na ũrutani wa andũ.

23 Ti-itherũ, mĩtabarĩre ta ĩyo yonekaga ta ĩrĩ na ũũgĩ, nĩ ũndũ wa mĩhoere yao ĩrĩa methuuriire, na ũhooreri wa gwĩtua, na kwĩnyerekia, no makaaga kuona bata wa kwĩgirĩrĩa merirĩria ma mwĩrĩ.

3

Mawatho ma Mũtũũrĩre Mũtheru

1 Na rĩrĩ, kuona atĩ rĩu nĩmũriũkĩtio hamwe na Kristũ-rĩ, ngoro cianyu niikĩrũmbũyagie maũndũ marĩa ma igũrũ, o kũrĩa Kristũ aikarĩte guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai.

2 Meciiria manyu nĩmeciiiragie maũndũ marĩa ma igũrũ, no ti maũndũ marĩa ma thĩ ĩno.

3 Nĩgũkorwo nĩmwakuire, naguo muoyo wanyu rĩu nĩmũhithe hamwe na Kristũ thĩinĩ wa Ngai.

4 Na rĩrĩa Kristũ, ũrĩa arĩ we muoyo witũ, akoonekana-rĩ, hĩndĩ ĩyo o na inyuĩ nĩmũkonekana hamwe nake mũrĩ na riiri.

5 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tuagai maũndũ mothe ma mwĩrĩ ũyũ wa ndũire ta makuĩte namo nĩ ta: ũhũũri-maraya, na meciiria mathũku, na thuti cia mwĩrĩ, na merirĩria mooru, na ũkoroku, naguo no ũndũ ũmwe na kũhooya mĩhianano.

6 Tondũ wa maũndũ macio, mang'ũrĩ ma Ngai nĩmarooka.

7 O na inyuĩ mwatũire mũthiiga na mĩthiire ĩyo mũtũũrĩre-inĩ ũrĩa mwatũũraga mbere ĩyo.

8 No rĩu no nginya mwĩaũre maũndũ maya mothe, namo nĩ, marakara, na mang'ũrĩ, na rũmena, na njambanio, na kwaria maũndũ ma thoni na kanua.

9 Tigagai kũheenania mũndũ na ũrĩa ũngĩ, kuona atĩ nĩmwĩyaũrĩte mũndũ ũrĩa wa tene na ciĩko ciake,

10 na mũkehumba mũndũ ũngĩ mwerũ, ũrĩa werũhagio nginya agĩe na ũmenyo na agĩe na mũhianĩre wa ũrĩa wamũũmbire.

11 Na ũhoroinĩ ũcio hatirĩ Mũyunani kana Mũyahudi, mũndũ mũruu kana mũndũ ũtarĩ mũruu, kana mũndũ mũcenji,* kana Mũsikuthi,† kana mũndũ ngombo kana ũtarĩ ngombo, no Kristũ nĩwe maũndũ mothe, na arĩ thĩinĩ wa maũndũ mothe.

12 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, tondũ mũrĩ andũ athuure nĩ Ngai, andũ atheru na mendetwo mũno nĩwe, mwĩhumbei ũiguanĩri wa tha, na gũtugana, na kwĩnyiihia, na kũhoorera na gũkirĩrĩa.

* 3:11 "Acenji" nĩ andũ arĩa mataaragia rũthiomi rwa Kĩyunani, na nĩmeeciiraagĩrio matiarĩ na ũthii wa na mbere. † 3:11 Asikuthi maarĩ andũ oorũ mũno, na andũ angĩ maamonaga matariĩ ta nyamũ.

13 Kiranagĩrĩrai mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na mũrekanagĩre rĩrĩa mũndũ angĩkorwo ekĩtwo ũũru nĩ ũrĩa ũngĩ. Rekanagĩrai o ta ũrĩa Mwathani aamũrekeire inyuĩ.

14 Ningĩ gũkĩra maũndũ macio mothe mega-rĩ, gĩai na wendani, tondũ nĩguo wohanagia maũndũ mothe hamwe nĩguo magĩrĩre kũna.

15 Rekei thayũ wa Kristũ wathanage ngoro-inĩ cianyu, tondũ inyuĩ mũrĩ ta ciĩga cia mwĩrĩ ũmwe-rĩ, mwetĩirwo thayũ. Na ningĩ mũcookagie ngaatho.

16 Rekei ũhoru wa Kristũ ũtũũrage ũingĩhĩte mũno thĩinĩ wanyu, mũkĩrutanaga na mũgĩtaaranaga mũndũ na ũrĩa ũngĩ mũrĩ na ũũgĩ mũingĩ, o mũkĩinaga thaburi, na nyĩmbo cia Ngai, o na nyĩmbo cia kĩiroho, mũrĩ na ngaatho harĩ Ngai ngoro-inĩ cianyu.

17 Na ũndũ ũrĩa wothe mũrĩkaga, mũkĩaria kana mũgũĩka ũndũ, wĩkagei wothe rĩitwa-inĩ rĩa Mwathani Jesũ, mũgĩcookagĩria Ngai Ithe witũ ngaatho thĩinĩ wake.

Mawatho thĩinĩ wa Mĩciĩ ya Akristiano

18 Inyuĩ atumia-rĩ, mwĩnyiihagĩriei athuuri anyu, o ta ũrĩa kwagĩrĩre thĩinĩ wa Mwathani.

19 Na inyuĩ athuuri-rĩ, endagai atumia anyu na mũtikamakũũmage.

20 O na inyuĩ ciana-rĩ, athĩkagĩrai aciari anyu maũndũ-inĩ mothe, nĩgũkorwo gwĩka ũguo nĩgũkenagia Mwathani.

21 Na inyuĩ maithe-rĩ, mũtikarakaragie ciana cianyu, itikae gũkua ngoro.

22 Na inyuĩ ngombo-rĩ, athĩkagĩrai aathani anyu a gũkũ thĩ maũndũ-inĩ mothe, na to hĩndĩ irĩa maramuona atĩ nĩgeetha mamwende, no maathĩkagĩrei mũrĩ na ngoro itarĩ na ũhinga na nĩ ũndũ wa gũtĩia Mwathani.

23 Na rĩrĩ, ũndũ o wothe ũrĩa mũrĩkaga, wĩkagei na ngoro yanyu yothe, taarĩ Mwathani mũrarutĩra wĩra, no ti andũ,

24 mũkĩmenyaga atĩ nĩmũkaamũkĩra igai kuuma kũrĩ Mwathani rĩrĩ kĩheo kĩanyu. Nĩ Mwathani Kristũ mũtungatagĩra.

25 Mũndũ o wothe ũrĩa wĩkaga ũũru nĩakarĩhwo kũringana na ũũru wake, na gũtirĩ gũtĩira mũndũ maũthĩ.

4

1 Inyuĩ aathani-rĩ, ikagai ngombo cianyu maũndũ marĩa magĩrĩre na marĩa marĩ kĩhooto, tondũ nĩmũũĩ o na inyuĩ mũrĩ na Mwathi wanyu kũrĩa igũrũ.

Mataaro mangĩ

² Mwĩheanagei na k̄yo ũhoro-inĩ wa kũhooya, mwĩguĩte na mũgĩcookagĩria Ngai ngaatho.

³ Na mūtũhooyagĩre o na ithuĩ, nĩgeetha Ngai ahingũrĩre ndũmĩriri iitũ mũrango, nĩgeetha tũhunjagie ũhoro wa hitho ya Kristũ, ũhoro ũrĩa nĩ njohetwo nĩ ũndũ waguo.

⁴ Hooyagai nĩgeetha ndũhunjagie na andũ magataũkĩrwo wega, o ta ũrĩa njagĩrĩrwo nĩ gwĩka.

⁵ Tuĩkagai oogĩ harĩ maũndũ marĩa mũrĩkaga andũ arĩa matarĩ a thiritũ yanyu; mũtegũte mweke ũrĩa mũrĩ naguo wa gwĩka wega.

⁶ Na mũkĩaria, aragai hĩndĩ ciothe mũiyũrĩtwo nĩ wega wa Ngai, nayo mĩario yanyu ĩtuĩke ta ĩkĩrĩtwo cumbĩ, nĩgeetha mũmenyage ũrĩa mũrĩcookagĩria o mũndũ.

Ngeithi cia Mũthia

⁷ Tukiko nĩakamũhe ũhoro wakwa wothe. Ũcio nĩ mũrũ wa Ithe witũ twendete mũno, nĩ ndungata ya kwĩhokeka na tũtungataga nake thĩinĩ wa Mwathani.

⁸ Ndamūtũma kũrĩ inyuĩ nĩ ũndũ wa ũhoro ũyũ kũũmbe, atĩ mũmenyithio wega ũrĩa ithuĩ tũhaana, na ningĩ atĩ amũũmĩrĩrie ngoro.

⁹ Megũũka na Onesimo, mũrũ wa Ithe witũ mwĩhokeku na ũrĩa twendete mũno, nake nĩ ũmwe wanyu. Acio nĩmekũmũhe ũhoro wa ũrĩa maũndũ mothe marekĩka gũkũ.

¹⁰ Nĩmwageithio nĩ Arisitariko ũrĩa tuohetwo nake, o na Mariko nĩamũgeithia, ũrĩa mũihwa wa Baranaba. (Nĩmwĩrĩtwo ũhoro wake; angĩũka kũrĩ inyuĩ-rĩ, mwamũkĩrei.)

¹¹ Jesũ ũrĩa wĩtagwo Jusito o nake nĩamũgeithia. Acio no- o Ayahudi thĩinĩ wa arĩa tũrutithanagia wĩra wa ũthamaki wa Ngai nao, na nĩmatuĩkĩte a kũnyũmĩrĩria.

¹² Epafara, ũrĩa arĩ ũmwe wanyu na ndungata ya Kristũ Jesũ, nĩamũgeithia. We nĩamũhooyagĩra mũno hĩndĩ ciothe, nĩguo mũhote kwĩhaanda wega ũhoro-inĩ wothe wa kũhingia wendi wa Ngai, mũrĩ agima na mũrĩ na kĩrĩgĩrĩro gĩkinyanĩru.

¹³ Nĩ ndĩ na ũira wake atĩ nĩarutaga wĩra na hinya, akenogia nĩ ũndũ wanyu, na nĩ ũndũ wa arĩa marĩ Laodikia na Hierapoli.

¹⁴ Nĩmwageithio nĩ Luka ũrĩa ndagĩtarĩ, mũrata witũ twendete mũno,* o na Dema.

¹⁵ Geithiai ariũ na aarĩ a Ithe witũ kũu Laodikia, na mũgeithie Numifa na andũ a kanitha ũrĩa ũrĩ gwake mũciĩ.

* **4:14** Luka nĩwe wandĩkĩte ũhoro wa Paũlũ thĩinĩ wa ibuku rĩa Atũmwo, na aarĩ mũthiritũ ng'endo-inĩ ciake cia ũmĩceni.

¹⁶ Na rĩĩ, mwarĩkia gũthomerwo marũa maya, matũmei magathomerwo andũ a kanitha wa Laodikia, na inyuĩ no nginya muone atĩ nĩmwathoma marũa ma kuuma kanitha wa Laodikia.

¹⁷ Na mwĩre Arikipo atĩrĩ: “No nginya wone atĩ nĩwarĩkia wĩra ũrĩa wamũkĩrire thĩinĩ wa Mwathani.”

¹⁸ Nĩ Paũlũ nĩ nĩ ndaandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa. Ririkanai atĩ ndĩ muohe na mĩnyororo. Wegu wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ.

MARŪA MA MBERE MA PAŪLŪ KŪRĪ ATHESALONIKE

1 Nĩ ithuĩ Paŭlũ na Sila, na Timotheo,

Twandĩkĩra kanitha wa Athesalonike marũa maya ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa Ngai Ithe witũ o na Mwathani Jesũ Kristũ.

Wega na thayũ wa Ngai irogĩa na inyuĩ.

Gũcookia Ngaatho nĩ ũndũ wa Wĩtikio wa Athesalonike

2 Nĩtũcookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ũndũ wanyu inyuothe, tũkĩmũgwetaga mahooya-inĩ maitũ.

3 Rĩrĩa tũkũmũhoera tũrĩ mbere ya Ngai o we Ithe witũ-rĩ, nĩtũririkanaga tũtegũtigithĩria wĩra wanyu ũrĩa uumanĩte na gwĩtikia, na kwĩnogia kwanyu kũrĩa kũrehagwo nĩ wendani, o na gũkirĩrĩria kwanyu, kũrĩa kuumanĩte na kĩrĩgĩrĩro thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

4 Nĩgũkorwo, ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ mwendetwo nĩ Ngai, ithuĩ nĩtũũĩ atĩ nĩmwathuurirwo nĩwe,

5 tondũ Ũhoru-ũrĩa-Mwega tũhunjagia, tũtiamũreheire ũrĩ o ciugo theri, no twamũreheire ũrĩ na hinya, na ũrĩ na Roho Mũtheru, o na ũrĩ na ihooto itangĩthanganio. Ningĩ inyuĩ nĩmũũĩ ũrĩa twaikaraga na inyuĩ nĩ ũndũ wa kũmũguna.

6 Inyuĩ mwatuĩkire a kwĩgerekania na ithuĩ, o na mũgĩtuĩka a kwĩgerekania na Mwathani, o na gũtuĩka mwarĩ na mĩnyamaro mĩingĩ, nĩmwamũkĩrĩre ũhoru wake mũrĩ na gĩkeno kĩrĩa kĩheanagwo nĩ Roho Mũtheru.

7 Na nĩ ũndũ ũcio mũgĩtuĩka kĩonereria kũrĩ andũ arĩa othe metĩkĩtie kũu Makedonia, o na Akaia.

8 Naguo ũhoru wa Mwathani nĩwahunjire uumĩte kũrĩ inyuĩ, na to Makedonia na Akaia gwiki, no rĩrĩ, o na wĩtikio wanyu thĩinĩ wa Ngai nĩũmenyekete kũndũ guothe. Nĩ ũndũ ũcio tũtibataire kuuga ũndũ ũhoru-inĩ ũcio,

9 nĩgũkorwo andũ o ene nĩo maheanaga ũhoru wa ũrĩa mwatũnyiitire ũgeni. Nĩmaheanaga ũhoru wa ũrĩa mwagarũrũkĩire Ngai, mũgĩtigana na mĩhianano nĩguo mũtungatagĩre Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo na ũrĩa wa ma,

10 na mwetagĩrĩre Mũriũ oime igũrũ, ũrĩa aariũkirie kuuma kũrĩ arĩa akuũ, nake nĩwe Jesũ, ũrĩa ũtũhonokagia kuuma kũrĩ mang'ũrĩ marĩa magooka.

2

Ūtungata wa Paŭlũ kũu Thesalonike

¹ Inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmũũĩ atĩ gũũka gwitũ kũrĩ inyuĩ gũtiarĩ gwa tũhũ.

² Mbere ĩyo nĩtwathĩĩnirio na tũkĩrumwo rĩrĩa twarĩ kũu Filipi, o ta ũrĩa inyuĩ mũũĩ, no nĩ ũndũ wa gũteithio nĩ Ngai witũ, nĩtuomĩrĩrie na tũkĩmũhe Ūhoru-ũrĩa-Mwega, o na akorwo nĩtwakararirio mũno.

³ Nĩgũkorwo gũthaithana gwitũ gũtiumanĩte na ihĩtia, kana matanya ma maũndũ ma waganu, o na kana ma wara.

⁴ No rĩrĩ, ithuĩ nĩ kwaria twaragia ta andũ maamũrĩtwo nĩ Ngai a kwĩhokerwo Ūhoru-ũrĩa-Mwega. Ithuĩ ti andũ tũrageria gũkenia, no nĩ Ngai, o we ũgeragia ngoro ciitũ.

⁵ Inyuĩ nĩmũũĩ atĩ ithuĩ ti ndeto cia kwĩyendereria twaragia, o na kana tũkahithĩrĩra ũhoru wa gũkorokera indo; Ngai nĩwe mũira witũ.

⁶ Ithuĩ tũtiacaragia kũganwo nĩ andũ, arĩ inyuĩ kana mũndũ ũngĩ o wothe.

Tondũ tũrĩ atũmwo a Kristũ-rĩ, nĩtũngĩatuĩkire mũrigo kũrĩ inyuĩ,

⁷ no nĩtwaikarire na inyuĩ tũhooreire, o ta ũrĩa nyina wa ciana nini amenyagĩrĩra ciana ciake mwene.

⁸ Nĩ tondũ wa ũrĩa twamwendete mũno, nĩtwakenagio nĩkũgwatanĩra na inyuĩ, na to Ūhoru-inĩ-ũrĩa-Mwega wa Ngai wiki, no nĩtwagwatanĩire mĩtũũrĩre-inĩ iitũ o nayo, tondũ nĩmwatuĩkĩte andũ twendete mũno.

⁹ Ti-itherũ nĩmũkũririkana, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, wĩra witũ wa hinya na kwĩnogia gwitũ; twarutaga wĩra ũtukũ na mũthenya nĩguo tũtigatuĩke mũrigo harĩ mũndũ o na ũrĩkũ hĩndĩ ĩrĩa twamũhunjagĩria Ūhoru-ũrĩa-Mwega wa Ngai.

¹⁰ Inyuĩ mũrĩ aira, o na Ngai no mũira, ũrĩa twatũire na inyuĩ arĩa mwĩtĩkĩtie tũrĩ atheru, na tũrĩ athingu, na tũtarĩ na ũcuuke.

¹¹ Ningĩ nĩmũũĩ atĩ tweekaga mũndũ o mũndũ wanyu o ta ũrĩa ithe wa ciana ekaga ciana ciake mwene,

¹² tũkamũmagĩrĩria, na tũkamũhooreragia, o na tũkamũringagĩrĩria mĩtũũre mĩtũũrĩre yaganĩrĩire na ũrĩa Ngai endaga, o we ũmwĩtaga mũtoonye thĩnĩ wa ũthamaki wake, na mũgĩe na riiri wake.

¹³ O na ningĩ nĩtũcookagĩria Ngai ngaatho tũtegũtigithĩria tondũ rĩrĩa mwamũkĩrĩre kiugo kĩa Ngai, kĩrĩa mwaiguire kuuma kũrĩ ithuĩ, mũtiakĩamũkĩrĩre taarĩ kiugo kĩa andũ, no mwakĩamũkĩrĩre ta kiugo kĩa Ngai,

na nĩ ma, ũguo nĩguo kĩrĩ, na nĩkĩo kĩrutaga wĩra thĩinĩ wanyu inyuĩ mwĩtikĩtie.

¹⁴ Nĩgũkorwo inyuĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩmwatuĩkire a kwĩgerekania na makanitha ma Ngai marĩa marĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ kũrĩa Judea: Nĩmwanyamaririo nĩ andũ a bũrũri wanyu na mĩnyamaro o ĩrĩa andũ a makanitha macio maanyamaragio nayo nĩ Ayahudi,

¹⁵ o arĩa mooragire Mwathani Jesũ, na makĩũraga anabii, o na ithuĩ magĩtũingata. Nĩmarakaragia Ngai, na nĩ marĩ ũthũ na andũ othe

¹⁶ nĩ ũndũ wa kũgeria gũtũgiria tũtikahunjĩrie andũ-a-Ndũrĩrĩ ũhoru nĩgeetha mahonoke. Ũguo nĩguo meyon-gagĩrĩra mehia makamaiyũrĩrĩra. Namo mang'ũrĩ ma Ngai nĩmamakinyĩre.

Paũlũ Kwĩrirĩria kuona Athesalonike

¹⁷ No rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, hĩndĩ ĩrĩa twatig-ithanirio na inyuĩ gwa kahinda kanini-rĩ, (ha ũhoru wa mwĩrĩ, no ti wa ngoro), nĩtwerutanĩirie na kĩyo kĩnene nĩgeetha tuonane na inyuĩ tondũ nĩtwamwĩriragĩria mũno.

¹⁸ Nĩgũkorwo nĩtwendete mũno gũũka kũrĩ inyuĩ, na makĩria nĩ Paũlũ, nĩndageririe maita maingĩ no Shaitani nĩatũgiririe.

¹⁹ Nĩ ũndũ-rĩ, kĩrĩgĩrĩro giitũ gĩkĩrĩ kĩrĩkũ, kana gĩkeno giitũ, kana thũmbĩ ĩrĩa tũngũiraha nayo mbere ya Mwathani witũ Jesũ rĩrĩa agooka? Githĩ ti inyuĩ?

²⁰ Ti-itherũ, inyuĩ nĩ inyuĩ riiri witũ na gĩkeno giitũ.

3

¹ Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa twaremirwo nĩgũkirĩrĩria-rĩ, nĩtuonire arĩ wega tũtigwo tũrĩ ithuiki kũu Athene.

² Tũgĩgĩtũma Timotheo ũrĩa mũrũ wa Ithe witũ, na ndungata ya Ngai hamwe na ithuĩ ya kũhunja ũhoru-ũrĩa-Mwega wa Kristũ, nĩguo amwĩkĩre hinya, na amũũmĩrĩrie wĩtikio-inĩ wanyu,

³ nĩguo gũtikagĩe mũndũ ũngĩagagio nĩ magerio macio. Inyuĩ nĩmũũĩ wega atĩ nĩmo twathĩrĩrio.

⁴ Ti-itherũ o na hĩndĩ ĩrĩa twarĩ na inyuĩ nĩtwamwĩraga kaingĩ atĩ no nginya tũnyariirwo. O ta ũrĩa mũũĩ atĩ ũguo noguo gwacookire gũgĩtuĩka.

⁵ Nĩ ũndũ ũcio, rĩrĩa ndaremirwo nĩgũkirĩrĩria rĩngĩ-rĩ, ngĩtũmana nĩguo menye ũhoru wa wĩtikio wanyu. Nĩgũkorwo nĩndetigagĩra gũtigakorwo atĩ hihi mũgerania nĩamũgeretie, nanguo wĩra witũ ũtuĩke wa tũhũ.

Ndũmĩrĩri ya Timotheo ya Kũũmanĩrĩria

⁶ No rĩrĩ, rĩu Timotheo nĩ okĩte kũrĩ ithuĩ oimĩte kũrĩ inyuĩ, na agatũrehere ũhoro mwega ũkonĩĩ wĩtĩkio na wendani wanyu. Nĩatwĩrĩte atĩ nĩmũtũririkanaga hĩndĩ ciothe mũkenete, na atĩ nĩmwĩriragĩria gũtuona, o ta ũrĩa o na ithuĩ twĩriragĩria kũmuona.

⁷ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, o na tũrĩ na mĩnyamaro na mathĩĩna nĩtuomĩrĩrio twaigua ũhoro wanyu nĩ tondũ wa gwĩtĩkia kũu kwanyu.

⁸ Nĩgũkorwo rĩu tũgũtũura muoyo kũna, kuona atĩ nĩmwĩhaandĩte wega thĩinĩ wa Mwathani.

⁹ Tũngĩhota atĩa gũcookeria Ngai ngaatho cia kũigana nĩ ũndũ wanyu, tondũ wa gĩkeno kĩrĩa gĩothe tũrĩ nakĩo mbere ya Ngai witũ nĩ ũndũ wanyu?

¹⁰ Nĩtũhooyaga ũtukũ na mũthenya na kĩyo kĩingĩ nĩgeetha tũkoonana na inyuĩ rĩngĩ na tũmũrehere kĩrĩa mũtarĩ nakĩo ũhoro-inĩ wa gwĩtĩkia kwanyu.

¹¹ Rĩu-rĩ, Ngai mwene, o Ithe witũ, na Mwathani witũ Jesũ, marotũhingũrĩra njĩra tũhote gũũka kũrĩ inyuĩ.

¹² Mwathani arotũma wendani wanyu wongerereke na ũiyũrĩrĩre harĩ o mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na harĩ andũ arĩa angĩ othe, o ta ũrĩa o na ithuĩ tũmwendete.

¹³ Ningĩ aroĩkĩra ngoro cianyu hinya nĩgeetha mũgaakorwo mũtarĩ na ũcuuke, na mũrĩ atheru mbere ya Ngai, o we Ithe witũ, hĩndĩ irĩa Mwathani witũ Jesũ agooka hamwe na andũ ake arĩa atheru othe.

4

Mũtũũrĩre wa Gũkenia Ngai

¹ Naguo ũhoro wa kũrigĩrĩria, ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, nĩ atĩ nĩtwamũrutire ũhoro wa mũtũũrĩre, ũrĩa ũkenagia Ngai, na noguo mũtũũruga mwĩkaga. Rĩu tũkũmũũria na tũkamũringĩrĩria thĩinĩ wa Mwathani Jesũ atĩ mũkĩragĩrĩrie gwĩkaga o ũguo.

² Nĩgũkorwo nĩmũũĩ maũndũ marĩa twamũtaarire namo, tũrĩ na ũhoti wa Mwathani Jesũ.

³ Tondũ rĩrĩ, ũndũ ũrĩa Ngai endete nĩ atĩ mũtuĩke andũ aamũre: atĩ mwĩtheemage ũmaraya;

⁴ na atĩ o ũmwe wanyu amenye gwatha mwĩrĩ wake mwene ũikarage ũrĩ mũtheru na akĩũtĩaga,

⁵ atarĩ na merirĩria ma mwĩrĩ ta andũ a ndũrĩrĩ arĩa matooi Ngai;

⁶ na atĩ ha ũhoro wa maũndũ macio, gũtigakorwo mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩhĩtĩria mũrũ na mwarĩ wa ithe, kana amwĩke ũũru. Mwathani nĩakaherithia andũ nĩ ũndũ wa

mehia mothe ta macio, o ta ūrĩa tūrĩkĩtie kũmwĩra na tũkamũkaania.

⁷ Tondũ Ngai ndatwĩĩire maũndũ ma waganu, no aatwĩĩire nĩguo tũtũũre mũtũũrĩre wa ūtheru.

⁸ Nĩ ūndũ ūcio-rĩ, mũndũ ūrĩa ūkũregana na ūrutani ūyũ ti mũndũ araregana nake no nĩ Ngai, ūrĩa ūmũheaga inyuĩ Roho wake Mũtheru.

⁹ Na rĩu-rĩ, harĩ ūhoru wa kwendana na ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, tũtibataire kũmwandĩkĩra nĩ ūndũ inyuĩ ene nĩmũrutĩtwo kwendanaga nĩ Ngai.

¹⁰ Na ti-itherũ, nĩmwendete ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe arĩa marĩ Makedonia guothe. No nĩtũkũmũringĩrĩria inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, atĩ mũkĩragĩrĩrie gwĩka ūguo makĩria.

¹¹ Atĩrĩrĩ, mwĩrirĩriei gũtũũra mũtũũrĩre wa ūhooreri, na mũhang'agĩre o maũndũ marĩa mamũkoniĩ, na mũrutage wĩra na moko manyu, o ta ūrĩa twamwĩrĩre,

¹² nĩgeetha mũtũũrĩre wanyu wa o mũthenya, ūtũme mũheagwo gĩtũo nĩ andũ arĩa matarĩ a thiritũ yanyu, na nĩgeetha mũtigatuĩke mũrigo kũrĩ mũndũ o na ūrĩkũ.

Gũcooka kwa Mwathani

¹³ No rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tũtikwenda mũikarage mũtooĩ ūhoru wa andũ arĩa makomete, kana mũigue kĩaha ta andũ arĩa angĩ matarĩ na kũrĩgĩrĩro.

¹⁴ Nĩtwĩtĩkĩtie atĩ Jesũ nĩakuire na akĩriũka, na nĩ ūndũ ūcio nĩtwĩtĩkĩtie atĩ Ngai nĩakarehanĩria Jesũ hamwe na andũ arĩa makomete marĩ thĩnĩ wake.

¹⁵ Kũringana na kiugo kĩa Mwathani we mwene, tũkũmwĩra atĩ ithuĩ arĩa tũrĩ muoyo, arĩa tũtigĩtwo nginya rĩrĩa agacooka tũtigatongoria arĩa marĩkĩtie gũkoma.

¹⁶⁻¹⁷ Thuutha wa ūguo, ithuĩ arĩa tũgaakorwo tũrĩ muoyo na tũtigaire-rĩ, nĩtũkoyanĩrio hamwe nao tũtwarwo matu-inĩ nĩguo tũgacemanie na Mwathani rĩera-inĩ. Na nĩ ūndũ ūcio tũgaatũũrania na Mwathani nginya tene.

¹⁸ Nĩ ūndũ ūcio, ūmanagĩrĩriai mũndũ na ūrĩa ūngĩ na ciugo icio.

5

¹ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ūhoru wa mahinda na mũthenya-rĩ, tũtirĩ na bata wa kũmwandĩkĩra,

² nĩgũkorwo nĩmũũĩ wega atĩ mũthenya wa Mwathani ūgooka o ta ūrĩa mũici okaga ūtukũ.

³ O rĩrĩa andũ maroiga atĩrĩ, "Kũrĩ thayũ na ūgitĩri," hĩndĩ iyo nĩguo magaakororerwo nĩ mwanangĩko o rĩmwe, o ta ūrĩa mũtumia ūrĩ nda akoragĩrĩrwo nĩ ruo rwa kũheo mwana, nao matikahonoka.

4 No inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũtirĩ nduma-inĩ atĩ nĩguo mũthenya ũcio ũmũkororerere ta mũici.

5 Inyuĩ inyuothe mũrĩ ciana cia ũtheri na ciana cia mũthenya. Ithuĩ tũtirĩ a ũtukũ kana a nduma.

6 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtũtigi gũkoma ta acio angĩ, no nĩtũkarage twĩguĩte na tũkerigagĩrĩria maũndũ.

7 Nĩgũkorwo arĩa makomaga-rĩ, makomaga ũtukũ, na arĩa marĩagwo nĩ njoohi-rĩ, marĩagwo ũtukũ.

8 No kuona atĩ ithuĩ tũrĩ a mũthenya-rĩ, nĩtũtuĩke a kwĩgĩrĩrĩria maũndũ, twĩhumbĩte gako ga kũgitĩra gĩthũri karĩa ka wĩtikio na ka wendani, na tũgekĩra ũhoru wa kwĩrĩgĩrĩria ũhonokio taarĩ ngũbia ya kĩgera ya kũgitĩra mũtwe.

9 Nĩgũkorwo Ngai ndaatwamũrĩre nĩguo tũtuĩke a kũrakarĩrwo, no nĩtũtuĩke a kwamũkĩra ũhonokio thĩinĩ wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

10 We nĩatũkuĩrĩre nĩgeetha, twakorwo twĩguĩte kana tũkomete-rĩ, tũgaatũũrania hamwe nake.

11 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, ũmanagĩrĩriai mũndũ na ũrĩa ũngĩ na mwĩkĩranage hinya o ta ũrĩa mũreka rĩu.

Ūtaarani wa Mũthia

12 Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, twamũthaitha mũtũĩage andũ arĩa marutaga wĩra na kĩyo thĩinĩ wanyu, arĩa matuĩtwo arori anyu na makamũtaaraga thĩinĩ wa Mwathani.

13 Mekagĩrĩrei mũno makĩria na mũmendage nĩ ũndũ wa wĩra ũcio marutaga. Tũũranagiai na thayũ mũndũ na ũrĩa ũngĩ.

14 Na ningĩ nĩtũkũmũringĩrĩria, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũkaanagie andũ arĩa igũũta, na mũũmagĩrĩrie arĩa marĩ guoya, na mũteithagie arĩa matarĩ hinya, na mũkiragĩrĩrie andũ othe.

15 Menyagĩrĩrai gũtikagĩe mũndũ ũkũrĩhĩria ũũru na ũũru, no hĩndĩ ciothe geragiai gũtugana inyuĩ-ene, na mũtugage andũ arĩa angĩ othe.

16 Kenagai hĩndĩ ciothe;

17 hooyagai mũtegũtigithĩria;

18 cookagĩriai Ngai ngaatho maũndũ-inĩ mothe, nĩgũkorwo ũguo nĩguo Ngai endaga harĩ inyuĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

19 Mũtikanahorie mwaki wa Roho;

20 mũtikanaire ũhoru ũrĩa ũrathagwo.

21 Roranagiai maũndũ mothe. Rũmagiai maũndũ marĩa mega.

22 Theemagai ũndũ o wothe mũũru.

²³ Ngai we mwene, o we Ngai wa thayũ, aromũtheria o kũna. Namo maroho manyu, na ngoro cianyu, o na mĩĩĩ yanyu, iroikaragio itarĩ na ũcuuke hĩndĩ ĩrĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ agaacooka.

²⁴ Ũrĩa ũmwĩtaga inyuĩ nĩ mwĩhokeku, na nĩakahingia ũhoru ũcio.

²⁵ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tũhooyagĩrei.

²⁶ Geithiai ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe na ngeithi theru cia kĩmumunyano.

²⁷ Nĩndamwatha ndĩ mbere ya Mwathani atĩ marũa maya mathomerwo ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe.

²⁸ Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na inyuĩ.

MARŪA MA KEERĪ MA PAŪLŪ KŪRĪ ATHESALONIKE

1 Nī ithuī Paŭlū, na Sila, na Timotheo,

Twandīkīra kanitha wa Athesalonike marūa maya ūrīa ūrī thīnī wa Ngai Ithe witū, o na thīnī wa Mwathani Jesū Kristū:

2 Wega na thayū irogīa na inyuī ciumīte kūrī Ngai Ithe witū, o na Mwathani Jesū Kristū.

Gūcookia Ngaatho hamwe na Mahooya

3 Nītwagīrīrwo nīgūcookagīria Ngai ngaatho hīndī ciothe nī ūndū wanyu, ariū na aarī a Ithe witū, tondū ūguo nīguo kwagīrīire, tondū wītīkio wanyu nīurakūra mūno makīria, o nago wendani ūrīa o mūdū arī nago harī mūdū ūrīa ūngī ūkaingīha.

4 Nī ūndū ūcio, nītwīrahaga tūrī thīnī wa makanitha ma Ngai nī ūndū wa gūkirīrīria kwanyu, na gwītīkia kwanyu mīnyamaro-inī yothe na magerio marīa mūkiragīrīria.

5 Maūndū macio mothe nīmonanagia atī itua rīa Ngai rīa ciira nī rīa kīhotoo, na nī ūndū ūcio mūtuo aagīrīru a gūtoonya ūthamaki-inī wa Ngai, o ūcio mūnyariiragwo nī ūndū wago.

6 Ngai nī wa kīhotoo: We nīakarīha arīa mamūthīnagia na thīna,

7 no inyuī arīa mūtūire mūthīnagio amūhe kīhurūko, o hamwe na ithuī. Ūndū ūcio nīūkahinga hīndī irīa Mwathani Jesū akaaguūranīrio oimīte igūrū arī thīnī wa mwaki ūgwakana, hamwe na arāika ake arīa marī hinya.

8 Nake nīakaherithia andū arīa matoōi Ngai na matathīkagīra Ūhoro-ūrīa-Mwega wa Mwathani witū Jesū.

9 Nao nīmakaherithio na kwanangwo kūrīa gūtagathira, na mahingīrīrio nja matikoone ūthiū wa Mwathani, o na ūnene wa hinya wake,

10 mūthenya ūrīa agooka nīguo atūūgīrio thīnī wa andū ake arīa atheru, o na andū othe arīa mamwītīkitie magege nī ūndū wake. O na inyuī mūgaakorwo mūrī amwe ao tondū nīmwetīkirie ūira witū ūrīa twamūheire.

11 Ūndū ūcio nīguo ūtūmaga tūmūhooyagīre tūtegūtīgithīria, atī Ngai witū amūtue andū maaganīrīre na gwītuo kwanyu, ningī nī ūndū wa hinya wake

amũhingagĩrie matanya manyu mothe marĩa mega, o na wĩra o wothe ũrĩa uumanĩte na wĩtĩkio wanyu.

¹² Tũhooyaga ũguo nĩgeetha rĩitwa rĩa Mwathani witũ Jesũ rĩtũũgagĩrio thĩinĩ wanyu, o na inyuĩ mĩtũũgagĩrio thĩinĩ wake, kũringana na wega wa Ngai witũ na wa Mwathani Jesũ Kristũ.

2

Mũregi Watho

¹ Atĩrĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ha ũhoru wa gũcooka kwa Mwathani witũ Jesũ Kristũ na gũcookanĩrĩrio gwitũ harĩ we, nĩtũkũmũthaitha,

² atĩ mũtikahiũhe kwenyenyio kana mũhahũrwo nĩ ũrathi mũna, kana ndũmĩrĩri, o na kana marũa merĩtwo atĩ moimĩte kũrĩ ithuĩ, makoiga atĩ mũthenya wa Mwathani nĩũrĩkĩtie gũkina.

³ Mũtikareke mũndũ o na ũrĩkũ amũheenie o na atĩa, nĩgũkorwo mũthenya ũcio ndũgaakinya, ũhoru wa kũregana na watho ũtakinyĩte, o nake mũndũ ũrĩa mũregi watho ataguũranĩrio, o ũcio ũtuĩrĩrwo ciira wa kwanangwo.

⁴ Nĩagokĩrĩra na etũũgĩrie igũrũ rĩa kĩrĩa gĩothe gĩtanĩtio na Ngai na kĩrĩa gĩothe kĩhooyagwo, nĩgeetha aikare thĩ kũu thĩinĩ wa hekarũ ya Ngai, agĩtuuaga atĩ we mwene nĩ Ngai.

⁵ Kaĩ mũtararirikana atĩ rĩrĩa ndarĩ hamwe na inyuĩ nĩndamwĩraga maũndũ macio?

⁶ Na rĩu nĩmũũĩ kĩrĩa kĩgirĩtie mũndũ ũcio ooke na nĩgeetha akaaguũranĩrio ihinda rĩrĩa rĩagĩrĩire.

⁷ Nĩgũkorwo ũhoru wa hito wa kũregana na watho nĩũraruta wĩra; no nĩ kũrĩ ũrĩa ũgirĩrĩirie ũhoru ũcio woneke rĩu, na egũthĩ na mbere gwĩka ũguo nginya rĩrĩa akeherio.

⁸ Na hĩndĩ ĩyo nĩguo mũndũ ũcio mũregi watho akaaguũranĩrio. Mũndũ ũcio nĩwe Mwathani Jesũ alooraga na mĩhũmũ ya kanua gake, na amwanange na riiri wake ũrĩa ũkoonanio nĩ gũcooka gwake.

⁹ Mũndũ ũcio mũregi watho nĩagooka kũringana na wĩra wa Shaitani ũrĩa wonekaga thĩinĩ wa mĩthemba yothe ya ciama cia maheeni, na marũũri, na morirũ,

¹⁰ o na ooke na mĩthemba yothe ya ũmaramari nĩguo aheenie andũ arĩa marĩ njĩra ya kũũra. Moraga tondũ nĩmaregire kwenda ũhoru-ũrĩa-wa-ma nĩguo mahonokio.

¹¹ Na tondũ ũcio Ngai nĩamarehagĩra ũndũ wa hinya wa kũmahĩtithia, nĩgeetha metĩkie maheeni macio,

¹² na nĩgeetha andũ othe matuĩrwo ciira ariã matetĩkítie ũhoru-ũriã-wa-ma na makenagĩra maũndũ ma waganu.

Mwĩhaandei Wega

¹³ No rĩrĩ, twagĩrĩrwo nĩgũcookagĩria Ngai ngaatho hĩndĩ ciothe nĩ ũndũ wanyu, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ mwendetwo nĩ Mwathani, tondũ kuuma o kĩambĩrĩria Ngai nĩamũthuurire mũhonokio nĩ ũndũ wa gũtherio nĩ Roho o na gwĩtĩkia ũhoru-ũriã-wa-ma.

¹⁴ Aamwĩtiire ũhoru ũyũ nĩ ũndũ wa Ũhoru-ũriã-Mwega ũriã twamũhunjiirie nĩguo mũgĩe na riiri wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩhaandei wega na mũrũmie ũrutani ũriã twamũrutire, o na akorwo twaririe na kanua kana tũkĩmwandĩkĩra marũa.

¹⁶ Mwathani witũ Jesũ Kristũ we mwene, o na Ngai Ithe witũ ũriã watwendire na agĩtũhe ũmĩrĩru wa nginya tene na kĩrĩgĩrĩro kĩega na ũndũ wa Wega wake-rĩ,

¹⁷ maroomĩrĩria ngoro cianyu, na mamwĩkĩre hinya thĩinĩ wa ciĩko o na ciugo ciothe njega.

3

Kũũria Mahooya

¹ Naguo Ũhoru wa kũrĩgĩrĩria-rĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩ atĩrĩ, tũhooyagĩrei nĩgeetha ũhoru wa Mwathani ũtheereme na ihenya, na ũkumagio, o ta ũriã ũkumagio nĩ inyuĩ.

² Na ningĩ mũhooyage nĩgeetha tũhonokio kuuma kũrĩ andũ ariã aaganu o na ooru, tondũ ti andũ othe metĩkítie.

³ No Mwathani nĩmwĩhokeku, na nĩekũmwĩkĩra hinya na amũgitĩre kuuma kũrĩ ũriã mũũru.

⁴ Tũrĩ na mwĩhoko thĩinĩ wa Mwathani atĩ nĩmũreeka na nĩmũgũthĩ na mbere gwĩka maũndũ marĩa twathanĩte.

⁵ Mwathani arotongoria ngoro cianyu nĩguo mũgĩe na wendani wa Ngai na ũkirĩrĩria wa Kristũ.

Mataaro igũrũ rĩa Ũgũũta

⁶ Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, nĩtũkũmwatha thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani Jesũ Kristũ, atĩ mũtigane na mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ o wothe kĩgũũta, ũriã ũtaikaraga kũringana na ũrutani ũriã twamũrutire.

⁷ Nĩgũkorwo inyuĩ nĩmũũĩ ũriã mwagĩrĩrwo nĩ kwĩgerekania na ithuĩ. Ithuĩ tũtiarĩ igũũta rĩriã twatũire na inyuĩ,

⁸ o na tũtiigana kũrĩa irio cia mũndũ o na ũrĩkũ tũhũ. Handũ ha ũguo, twarutaga wĩra ũtukũ na mũthenya, tũkĩrutaga wĩra mũritũ na tũkenogagia

nĩgeetha tũtigatuĩke mũrigo kũrĩ mũndũ o na ũrĩkũ wanyu.

⁹ Twekaga ũguo, ti tondũ tũtiarĩ na kĩhoo to gĩa kũheo ũteithio ta ũcio, no nĩgeetha tũtuĩke kĩonereria kĩanyu gĩa kwĩgerekania nakĩo.

¹⁰ Nĩgũkorwo o na rĩrĩa twatũire hamwe na inyuĩ nĩtwamũheire watho ũyũ: “Mũndũ angĩaga kũruta wĩra, o na kũrĩa ndakarĩe.”

¹¹ Nĩtũiguaga amwe thĩinĩ wanyu nĩ igũũta, na matirĩ wĩra marutaga, no nĩmetoonyagĩrĩria maũndũ-inĩ ma andũ arĩa angĩ.

¹² Andũ acio nĩo tũgwatha na tũkamaringĩrĩria thĩinĩ wa Mwathani Jesũ Kristũ atĩ makindĩrie, na marĩage irio iria marũire wĩra.

¹³ Naho ha ũhoru wanyu, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, mũtikanoge nĩ gwĩkaga wega.

¹⁴ Mũndũ o na ũrĩkũ angĩaga gwathĩkĩra ũrutani witũ ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa marũa maya-rĩ, mwĩhũgagei. Mũtikanagĩe ngwatanĩro nake, nĩgeetha aigue aconokete.

¹⁵ No mũtikamũtue taarĩ thũ, no mũkaaniei ta mũrũ kana mwarĩ wa Ithe wanyu.

Ngeithi cia Mũthia

¹⁶ Na rĩu-rĩ, Mwathani mwene thayũ aromũhe thayũ mahinda mothe na ikĩro-inĩ ciothe. Mwathani aroikara na inyuĩ inyuothe.

¹⁷ Nĩ Paũlũ nĩ nĩ ndandĩka ngeithi ici na guoko gwakwa mwene, na kũu nĩkĩo kĩmenyithia gĩa gũkũũrana marũa makwa mothe. ũguo nĩguo nyandĩkaga.

¹⁸ Wega wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na inyuĩ inyuothe.

MARŪA MA MBERE MA PAŪLŪ KŪRĪ TIMOTHEO

¹ Nĩ nĩ Paŭlũ mūtũmwo wa Kristũ Jesũ nĩ ũndũ wa gwathwo nĩ Ngai Mũhonokia witũ o na nĩ Kristũ Jesũ ũrĩa arĩ we mwĩhoko witũ,

² Ndĩrakwandĩkĩra marũa maya wee Timotheo, mũrũ wakwa kũna thĩinĩ wa wĩtikio:

Wega, na tha, na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe witũ o na kũrĩ Kristũ Jesũ Mwathani witũ irogĩa nawe.

Kwĩmenyerera Arutani a Watho a Maheeni

³ O ta ũrĩa ndakũringĩrĩrie ngĩthĩ Makedonia, atĩ ũikare kũu Efeso o na rĩu ndĩrenda ũikare kuo nĩgeetha ũgiragie andũ amwe kũu matigacooke kũrutana ũrutani wa maheeni,

⁴ na ningĩ matigathikagĩrĩrie ng'ano cia tũhũ, kana ũhoru wa njarwa ũrĩa ũtathiraga. Maũndũ ta macio makagĩrĩria ngarari handũ ha gũkũria wĩra wa Ngai, ũrĩa ũrutagwo na njĩra ya wĩtikio.

⁵ Muoroto wa watho ũyũ nĩ wendo, ũrĩa uumaga thĩinĩ wa ngoro theru, na thamiri njega, o na wĩtikio ũtarĩ na ũhinga.

⁶ Andũ amwe nĩmatiganĩte na ũhoru ũcio na makerekera mĩario-inĩ ya tũhũ.

⁷ Mendaga gũtuĩka arutani a watho, o na gũtuĩka matiũĩ gĩtũmi kĩa ũhoru ũrĩa maheanaga o na kana gĩtũmi kĩa maũndũ marĩa maaragia magwathiirie.

⁸ Nĩtũũ atĩ watho nĩ mwega mũndũ angĩũhũthĩra kũringana na ũrĩa kwagĩrĩire.

⁹ O na ningĩ nĩtũũ atĩ watho ndũthondekeirwo andũ arĩa athingu no ũthondekeirwo arĩa moinaga watho na arĩa aremi, na arĩa matetigĩrĩte Ngai na arĩa ehia, na arĩa matarĩ atheru na arĩa matarĩ etĩkia; o na arĩa moragaga maithe na manyina mao, na arĩa oragani,

¹⁰ o na nĩ ũndũ wa itharia na arĩa mogomagia mĩtugo, na onjoria a ngombo, na arĩa maheenanageria, na arĩa mehĩtaga na maheeni, o na ũndũ ũngĩ o wothe ũtaringaine na ũrutani ũrĩa mwagĩrĩru,

¹¹ ũrĩa ũringaine na ũhoru-ũrĩa-Mwega ũrĩ riiri wa Ngai ũrĩa mũrathime, o ũhoru ũcio ndehokeirwo ndĩũrutage.

Ūtugi wa Mwathani kũrĩ Paŭlũ

¹² Nĩngũcookeria Kristũ Jesũ Mwathani witũ ngaatho, ũrĩa ũheete hinya, tondũ nĩanduire wa kwĩhokeka, na akĩnyamũra nduĩke wa kũmũtungatagĩra.

¹³ O na gũtuĩka rĩmwe ndaarĩ mũrumi Ngai, na mũnyariirani, na mũndũ wa ngũĩ, nĩndaiguĩrĩrwo tha tondũ ndekaga ũguo itekũmenya na itarĩ mwĩtikia.

¹⁴ Naguo wega mũingĩ wa Mwathani witũ ũkĩnjjũrĩrĩa, hamwe na wĩtikio o na wendani ũrĩa uumaga thĩnĩ wa Kristũ Jesũ.

¹⁵ Atĩrĩrĩ, ũhoru ũyũ nĩguo wa kwĩhokeka na nĩguo wagĩrĩre gwĩtikĩrwo kũna: Atĩ Kristũ Jesũ ookire thĩ kũhonokia ehia, na harĩ acio-rĩ, nĩ niĩ wa mbere.

¹⁶ No nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu, niĩ nĩndaiguĩrĩrwo tha nĩ Ngai nĩgeetha thĩnĩ wakwa, Kristũ Jesũ onanie ũkirĩrĩa wake ũtarĩ mũthia, nĩguo niĩ ndaarĩ mwĩhia makĩria, nduĩke kĩonereria harĩ arĩa marĩmwĩtikagia na makegĩra na muoyo wa tene na tene.

¹⁷ Na rĩu, kũrĩ Mũthamaki ũrĩa ũtũũraga tene na tene, ũrĩa ũtathiraga, na ũrĩa ũtonekaga-rĩ, o we Ngai wiki, arotĩagwo na agoocagwo tene na tene. Amenĩ.

¹⁸ Wee Timotheo, mũrũ wakwa, ndĩrakũhe ũtaaro ũyũ kũringana na mohoro marĩa maarathĩtwo hĩndĩ ĩmwe ũhoru-inĩ waku, nĩgeetha wamarũmĩrĩa ũhotage kũrũa mbaara wega,

¹⁹ na ũtũũre ũrũmĩtie wĩtikio, na ũrĩ na thamiri ĩtarĩ na ũcuuke. Andũ angĩ nĩmareganĩte na kũrũmĩrĩa thamiri ciao, na nĩ ũndũ ũcio magathũkia wĩtikio wao.

²⁰ Amwe ao nĩ Humenayo, na Alekisandero, arĩa neanĩte kũrĩ Shaitani nĩgeetha marutwo, matige kũruma Ngai.

2

Ūrutani ũkoniĩ Mahooya

¹ Ningĩ, nĩngũkũringĩrĩa atĩ mbere ya maũndũ mothe kũhooyagwo mahooya ma kũhoera mabata ma andũ na makũhooyanĩra, na ma gũthaithanĩrĩa, na ma gũcookia ngaatho, nĩ ũndũ wa andũ othe:

² Ningĩ mũhooyagĩre athamaki na arĩa othe mathanaga. Hooyagai nĩgeetha tũtũũrage na mũtũũrĩre wa thayũ na tũhooreire tũgĩtũaga Ngai maũndũ-inĩ mothe na tũrĩ na ũtheru.

³ ũndũ ũcio nĩ mwega, na nĩũkenagia Ngai Mũhonokia witũ,

⁴ o we wendete andũ othe mahonokio na mamenye ũhoru-ũrĩa-wa-ma.

⁵ Nīgūkorwo kūrī Ngai o ūmwe, na mūiguithania o ūmwe wa kūiguithania Ngai na andū, nake nīwe mūdū, o we Kristū Jesū,

⁶ ūrīa werutire atūke wa gūkūūra andū othe. Naguo ūira wa ūhoro ūcio nīwaheanirwo ihinda rīaguo rīrīa rīagīrīire rīakinya.

⁷ Na ūhoro ūcio nīguo watūmire ndūke mūhunja o na mūtūmwo wago na nī ndīraaria ūhoro wa ma, ndiraheenanania. Ndatūkire mūrutani wakūrutaga andū-a-Ndūrīrī ūhoro wa gwītīkia o na ūhoro wa ma.

⁸ Ngwenda atī arūme mahoithagie kūdū guothe moete moko matheru na igūrū, matarī na marakara kana ngarari.

⁹ O na ningī ngwenda atī andū-a-nja mehumbage wega na nguo itarī cia kwīonania marī na mīthīire yagīrīire, na marī na ūūgī wa ngoro, na matikegemagie na kūrama njuīrī, kana na thahabu, kana ruru, o na kana nguo iria cia goro mūno,

¹⁰ no makoragwo marī na ciiko njega, iria ciagīrīire andū-a-nja arīa moimbūruga atī nī ahooi Ngai.

¹¹ Mūdū-wa-nja aagīrīrwo erutage maūdū akindīirie na enyihītie biū.

¹² Ndingītīkīria mūdū-wa-nja arutanage kana aathage mūdū mūrūme; no nīaikarage akindīirie.

¹³ Nīgūkorwo Adamu nīwe wombirwo mbere, Hawa agīcookerera.

¹⁴ Ningī Adamu tiwe waheenirio; nī mūdū-wa-nja waheenirio agītuika mwīhia.

¹⁵ No rīrī, andū-a-nja nī makaahonoka nī ūndū wa gūciara ciana, mangītūūra metīktie marī na wendani na andū atheru, o na marī na ūūgī wa ngoro.

3

Arūgamīrīri na Ateithīrīria a Kanitha

¹ Ūhoro ūyū nīguo wa kwīhokeka: Atī mūdū o wothē angīrīrīria gūtuika mūrori wa maūdū ma kanitha, mūdū ūcio nīerīrīrie wīra wa bata.

² Rīu-rī, mūrori wa maūdū ma kanitha no nginya akorwo atarī na ūcuuke, na akorwo nī mūthuuri wa mūtumia ūmwe. No nginya akorwo arī mūhooreri, na ūū kwīgīrīrīria merīrīria ma mwīrī, na mūdū mūtīku, na mūdū ūnyitaga andū ūgeni, na ūngīhota kūrutana maūdū.

³ No ndagakorwo arī mūrīu, kana arī wa ngū, no akorwo arī mūhooreri, na mūdū ūtarī wa mbaara, na ūtarī thuti ya mbeeca.

⁴ No nginya akorwo ahotete gwatha mūciĩ wake wega, na one atĩ ciana ciake n̄imwathĩkagĩra na gĩtĩo kĩrĩa kĩagĩrĩire.

⁵ (Mũndũ angĩkorwo ndangĩhota gwatha mūciĩ wake mwene-rĩ, angĩhota atĩa kũmenyerera kanitha wa Ngai?)

⁶ Ningĩ ndagakorwo arĩ mũndũ mwerũ wĩtĩkio-inĩ ndakae kũgĩa na mwĩtĩo, nake atuĩrwo ciira ta ũrĩa mūcukani aatuĩrĩrwo.

⁷ Ningĩ no nginya akorwo arĩ na ngumo njega kũrĩ andũ arĩa matarĩ a thiritũ iitũ, nĩgeetha ndagatuĩke wa gũconorithio kana agwe mūtego-inĩ wa mūcukani.

⁸ Nao ateithĩrĩria a kanitha, nĩmagĩrĩrwo makoragwo marĩ andũ a gũtĩka na ehokeku, matigatuĩke anyui a ndibei mũno, na makorwo matarĩ a gũkorokera indo na njĩra itagĩrĩire.

⁹ No nginya marũmie ũhoru-ũrĩa-wa-ma wa wĩtĩkio ũrĩa mũrikĩru marĩ na thamiri itarĩ na mwĩcuuko.

¹⁰ Nao mambe magerio; na thuutha ũcio marekwo matuĩke ateithĩrĩria a maũndũ ma kanitha maakorwo matarĩ na ũcuuke.

¹¹ O ũndũ ũmwe, nao atumia ao nĩmakorwo marĩ atumia a gũtĩka, matigakorwo marĩ andũ a gũcambania, no makorwo matarĩ arĩu na matuĩke a kwĩhokeka maũndũ-inĩ mothe.

¹² Mũteithĩrĩria wa kanitha no nginya akorwo arĩ mũthuuri wa mūtumia ũmwe, na no nginya akorwo ahotete gwatha ciana ciake na mūciĩ wake wega.

¹³ Arĩa matungatĩte wega nĩmegĩagĩra na ngumo njega, na makomĩrĩria mũno ũhoru-inĩ wa wĩtĩkio wao ũrĩa wa gwĩtĩkia Kristũ Jesũ.

¹⁴ O na gũkorwo ndĩ na mwĩhoko atĩ nĩndĩrĩũka kũrĩ we narua-rĩ, ndĩrakwandĩkĩra maũndũ maya nĩgeetha,

¹⁵ ingĩaga gũũka narua, ũmenye ũrĩa andũ magĩrĩrwo nĩgũikaraga marĩ thĩinĩ wa nyũmba ya Ngai, na nĩyo kanitha wa Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo, naguo nĩguo gĩtugĩ na mũthingi mũrũmu wa kũnyitĩrĩra ũhoru-ũrĩa-wa-ma.

¹⁶ Na hatarĩ nganja, ũhoru wa kwĩyamũrĩra Ngai nĩ hito nene ma, atĩ:

We oonanirio arĩ na mwĩrĩ,
agĩtuuo mũthingu nĩ Roho,

akĩonwo nĩ ar aika,

na ũhoru wake ũkĩhunjio kũrĩ ndũrĩrĩ ciothe,

agĩtĩkio nĩ andũ a gũkũ thĩ,

na akĩamũkĩrwo riiri-inĩ kũrĩa igũrũ.

4

1 Na rĩrĩ, Roho n̄oigaga atekũhithĩrĩra atĩ matukũ ma thuutha andũ amwe n̄imagatiganĩria wĩtikio na marũmĩrĩre maaroho marĩa maheenanageria o na maũndũ marĩa marutanagwo nĩ ndaimono.

2 Morutani ta macio mahunjagio nĩ andũ arĩa marĩ ũhinga, arĩa maarageria maheeni, na arĩa thamiri ciao ihaana ta icinĩtwo na ruoro.

3 Acio n̄o makaanageria andũ kũhikania na makameera megirĩrĩrie kũrĩaga irio cia mĩthemba ĩmwe, iria Ngai oombire nĩguo ciamũkagĩrwo na ngaatho nĩ arĩa metĩkĩtie na arĩa moĩ ũhoro-ũria-wa-ma.

4 Tondũ-rĩ, kĩria gĩothe Ngai oombire nĩ kĩega, na gũtirĩ kĩndũ kĩagĩrĩrwo nĩkũregwo angĩkorwo kĩamũkĩrĩtwo na ngaatho,

5 tondũ nĩkĩrĩkĩtie gũtherio nĩ kiugo kĩa Ngai na mahooya.

6 Ũngĩruta ariũ na aarĩ a Ithe witũ maũndũ maya-rĩ, nĩũgũtuĩka ndungata njega ya Kristũ Jesũ, ĩria ĩreretwo na ciugo cia ũhoro-ũria-wa-ma wa wĩtikio o na cia ũrutani mwega ũria wee ũtũire ũrũmĩrĩre.

7 Reganaga na ng'ano cia tũhũ iria itarĩ cia gũtĩĩthia Ngai, o na ng'ano ta iria iganagwo nĩ iheti; nĩ kaba wĩmenyerie gũikara wĩyamũrĩre Ngai.

8 Nĩgũkorwo gwĩka maũndũ ma gwĩkĩra mwĩrĩ hinya nĩ ũrĩ bata wago, no kwĩyamũrĩra Ngai kũrĩ bata harĩ maũndũ mothe, nĩ ũndũ kũrehaga kĩrĩgĩrĩro muoyo-inĩ ũyũ tũrĩ o na muoyo-inĩ ũria ũgooka.

9 ũhoro ũyũ nĩguo wa kwĩhokeka na nĩwagĩrĩre gwĩtikĩrĩka o biũ

10 (na ũhoro ũcio nĩguo ũtũmaga twĩrutanagerie na twĩnogagie), na tũkaiga mwĩhoko witũ harĩ Ngai ũria ũrĩ muoyo, ũria arĩ we Mũhonokia wa andũ othe, na makĩria arĩa metĩkĩtie.

11 Athanaga atĩ maũndũ macio mekagwo.

12 Ndũkanareke mũndũ o na ũrĩkũ akũire tondũ atĩ wĩ mũndũ mwĩthĩ, no tuĩka kĩonereria kũrĩ andũ arĩa metĩkĩtie rĩria ũkwaria, na ha ũhoro wa mũtũũrĩre, na wa wendani, o na ha wĩtikio, na ha ũhoro wa mũtugo mũtheru.

13 Wĩheane gũthomagĩra andũ Maandĩko marĩa matheru, na kũhunja, na kũrutana, o nginya rĩria ngooka.

14 Ndũkanaage kũhũthĩra kĩheo gĩaku kĩria waheirwo na ũndũ wa mohoro marĩa maarathirwo, rĩria athuuri maakũigĩrĩre moko.

15 ĩkagĩra kĩyo harĩ maũndũ macio; wĩheane kũna kũrĩ mo, nĩgeetha andũ othe monage ũria ũrathiĩ na mbere.

16 Menyagĩrĩra wega mũtũũrĩre waku na ũrutani waku. Kiragĩrĩria thĩnĩ wa maũndũ macio, tondũ weka ũguo,

nũkwĩhonokia wee mwene na ũhonokie o na arĩa magũthikagĩrĩa.

5

Mataaro Makoniĩ Atumia a Ndigwa, na Athuuri, na Ngombo

¹ Atĩrĩrĩ, ndũkanakũũme mũndũ mũkũrũ, kaba ũmũthaihage taarĩ thoguo, nao andũ arĩa ethĩ ta marĩ ariũ a thoguo,

² Atumia arĩa akũrũ, ũmatuage ta marĩ aa maitũguo, nao arĩa anini matuage ta airĩtu a thoguo, na wĩkage ũguo na mĩthĩre yothe ya ũthingu.

³ Rũmbũyagia atumia arĩa a ndigwa kũna, na ũmatĩĩage.

⁴ No mũtumia wa ndigwa angĩkorwo arĩ na ciana, kana ciana cia ciana ciake-rĩ, ciana icio nĩ ciambe ciĩrute kũrutithia wĩtkio wacio wĩra na ũndũ wa kũmenyagĩrĩa andũ arĩa marĩ a nyũmba ciao kĩũmbe; tondũ gwĩka ũguo nĩ gũcookeria aciari a cio na aciari a aciari a cio ngaatho nĩgũkorwo ũndũ ũcio nĩũkenagia Ngai.

⁵ Mũtumia wa ndigwa ũrĩa ũbataire kũna, na ũtigĩtwo arĩ wiki-rĩ, ũcio aigaga mwĩhoko wake harĩ Ngai, na akahooyaga ũtukũ na mũthenya, akiũria Ngai ũteithio ategũtigithĩria.

⁶ No mũtumia wa ndigwa ũrĩa ũikaraga agĩĩkenagia, ũcio nĩ mũkuũ o na arĩ muoyo.

⁷ Rutaga andũ maũndũ macio o namo, nĩgeetha gũtikagĩe mũndũ ũgũikara arĩ na ũcuuke.

⁸ Mũndũ wothe angĩaga gũteithia andũ ao, na makĩria arĩa marĩ a gwake mũciĩ-rĩ, mũndũ ũcio nĩakaanĩte wĩtkio na nĩ mũũru gũkĩra ũrĩa ũtetĩkĩtie.

⁹ Gũtirĩ mũtumia wa ndigwa wagĩrĩire kwandĩkwo mũtaratara-inĩ wa atumia a ndigwa atakinyĩtie mũaka mũrongo itandatũ, na akorwo aarĩ mwĩhokeku kũrĩ mũthuuri-we,

¹⁰ na akorwo nĩoĩkaine wega nĩ ũndũ wa gwĩkaga ciĩko njega, ta kũrera ciana, na gũtugaga ageni, na gũthambia nyarĩrĩ cia andũ arĩa aamũre, na gũteithagia andũ arĩa marĩ thĩna-inĩ, na kwĩrutagĩra we mwene gwĩkaga maũndũ marĩa mothe mega.

¹¹ Ha ũhoru wa atumia a ndigwa arĩa ethĩ-rĩ, ndũkamekĩre mũtaratara-inĩ ta ũcio, tondũ rĩrĩa makaguucĩrĩrio nĩ merirĩria mao ma mwĩrĩ, nĩmagatigana na Kristũ na macooke kwenda kũhika.

¹² Nĩ ũndũ wa ũguo magatuĩka a gũtuĩrwo ciira, tondũ nĩmathũkĩtie kĩĩranĩro kĩa kĩa mbere.

13 Ningĩ, nĩmemenyagĩria ũgũũta, magatuĩka a kũũrũũra kuuma nyũmba ĩmwe nginya ĩrĩa ĩngĩ. Na to ũgũũta wiki, o na nĩmatuĩkaga a kwaria ndeto cia mũhuhu na magetoonyereria maũndũ-inĩ ma andũ angĩ, makaaragia maũndũ marĩa mataagĩrĩrwo nĩ kwaria.

14 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩ ngũtaara atumia a ndigwa arĩa ethĩ mahike, na magĩe ciana, na marũgamagĩrĩre mĩcĩi yao, nĩguo matikae kũhe thũ iitũ mweke wa gũcambania.

15 Ti-itherũ o na rĩu amwe ao nĩmarĩkĩtie kũgarũrũka na makarũmĩrĩra Shaitani.

16 Mũndũ-wa-nja o wotho mwĩtĩkia angĩkorwo arĩ na atumia a ndigwa a nyũmba yake-rĩ, nĩamateithagie arĩ we na ndagakuuithie kanitha mũrigo wao, nĩgeetha kanitha ũhote gũteithia atumia arĩa a ndigwa kũna, arĩa mabataire.

17 Athuuri a kanitha arĩa matongoragia maũndũ ma kanitha wega nĩmagĩrĩrwo nĩ kũheo gĩtĩo mũno, na makĩria arĩa marutaga wĩra wa kũhunja na kũrutana.

18 Nĩgũkorwo Maandĩko marĩa matheru moigĩte atĩrĩ, “Ndũkanohe ndegwa kanua rĩrĩa ĩkũranga ngano ĩkĩmĩhũũra,” na ningĩ nĩmoigĩte atĩrĩ, “Mũrutu wĩra nĩagĩrĩrwo nĩkũheo mũcaara wake.”

19 Ndũkanetĩkĩrie mũthuuri wa kanitha athitangwo, tiga hakorirwo na ũira wa andũ eerĩ kana atatũ.

20 Andũ arĩa maikaraga makĩhagĩa-rĩ, makaanagie mbere ya andũ othe, nĩguo arĩa angĩ maikarage metigĩrĩte.

21 Ndakwĩra atĩrĩ na ma ndĩ mbere ya Ngai, na Kristũ Jesũ o na araike arĩa athuure, ũmenyagĩrĩre morutani maya ũtegũthutũkania, na ndũkaneeke ũndũ o na ũmwe na kĩmenyano.

22 Ndũkahiũhage kũigĩrĩra mũndũ moko, na ndũkanagwatanĩre na mehia ma andũ arĩa angĩ. Ikaraga ũrĩ mũthingu.

23 Tiga kũnyuuaga o maaĩ matheri, nyuuaga ndibei nini tondũ wa nda yaku, na nĩ ũndũ wa ũrĩa ũrũaraga kaingĩ.

24 Mehia ma andũ amwe nĩmeyonanĩtie, makamatongoragia ciira-inĩ no mehia ma andũ angĩ mamomimaga thuutha.

25 O ũndũ ũmwe, noguo ciiko njega ciĩyonanagia, nacio iria itarĩ njega itingĩhithĩka.

6

1 Nĩ kwagĩrĩre andũ arĩa ngombo, o acio maikaraga ta mekĩrĩtwo icooki rĩa ũkombo ngingo matuage atĩ aathani ao nĩ a kũheagwo gĩtĩo gĩothe, nĩgeetha rĩitwa rĩa Ngai na ũrutani witũ itikanacambio.

2 Arĩa marĩ na aathani metĩkĩtie matikamaime gĩtĩo nĩ ũndũ wa gũkorwo atĩ nĩ ariũ na aarĩ a Ithe wao. Handũ

ha ũguo, nĩmamatungatagĩre wega makĩria, tondũ arĩa maragunĩka nĩ ũndũ wa ũtungata wao nĩ andũ metĩkĩtie, na nĩ andũ mendetwo. Rutanaga maũndũ macio na ũmaringagĩrĩrie andũ.

Kwenda Mbeeca

³ Mũndũ o na ũrĩkũ angĩrutana ũrutani wa maheeni na akorwo ndetĩkanĩtie na ũrutani ũrĩa mweka wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ na ũrutani ũrĩa wa kwĩyamũrĩra Ngai-rĩ,

⁴ mũndũ ũcio nĩ mwĩtĩji na ndarĩ ũndũ oĩ. Ũcio endete o ngarari itarĩ kĩguni na njũgitano ikoniĩ ciugo irĩa irehaga ũiru, na ngũĩ, na mĩario mĩuru, na gwĩkũũa maũndũ mooru,

⁵ na kũgiana gũtathiraga gatagatĩ ka andũ arĩa marĩ meciiria mooru, arĩa mathirĩrwo nĩ ũhoro-ũrĩa-wa-ma, na arĩa meciiragia atĩ ũhoro wa kwĩyamũrĩra Ngai nĩ njĩra ya gũtũma mũndũ atonge.

⁶ No rĩrĩ, kwĩyamũrĩra Ngai na kũiganwo nĩ kĩrĩa ũrĩ na kĩa, ũcio nĩ ũtonga mũnene.

⁷ Nĩgũkorwo gũtirĩ kĩndũ twarehire gũkũ thĩ, na gũtirĩ kĩndũ tũngĩhota kũruta kuo.

⁸ No tũngĩgĩa na irio, na tũgĩe na nguo-rĩ, no tũiganwo nĩcio.

⁹ Andũ arĩa mendaga gũtonga-rĩ, nĩmagũũaga magerio-inĩ o na mũtego-inĩ wa merirĩria maingĩ ma ũrimũ ma kũmathũkia, marĩa mamagũithagia mwanangĩko-inĩ, makamaniina.

¹⁰ Tondũ kwenda mbeeca nĩkĩo kĩhumo kĩa mĩthemba yothe ya ũũru. Andũ amwe nĩ ũndũ wa kwenda mbeeca mũno-rĩ, nĩmatigĩte wĩtĩkio, na magetheeca ngoro na kĩaha kĩingĩ.

Paũlũ Gũtaara Timotheo

¹¹ No wee mũndũ wa Ngai-rĩ, ũrĩra maũndũ macio mothe, na ũthingatage ũthingu, na kwĩyamũrĩra Ngai, na wĩtĩkio, na wendani, na gũkirĩrĩria, na ũhooreri.

¹² Rũaga mbaara ĩrĩa njega ya wĩtĩkio. Rũmia ũhoro wa muoyo wa tene na tene o ũrĩa wetĩrwo rĩrĩa woimbũrire wega wĩtĩkio waku mbere ya aira aingĩ.

¹³ Ningĩ ndĩ mbere ya Ngai, ũrĩa ũheaga indo ciothe muoyo, na mbere ya Kristũ Jesũ, ũrĩa warutire ũira mweka rĩrĩa aarutaga ũira mbere ya Pontio Pilato, nĩ ngũgwatha atĩ

¹⁴ ũrũmagie rĩathani rĩu wathĩtwo narĩo ũtarĩ na kĩmeni kana ũcuuke nginya hĩndĩ ĩrĩa Mwathani witũ Jesũ Kristũ akoonanio,

15 ũrĩa Ngai akoonania ihinda rĩake rĩakinya. Ngai ũcio-rĩ, nĩwe mwene hinya ũrĩa wa kũgoocagwo, na nowe Mũthamaki wa athamaki, na Mwathani wa aathani.

16 Ningĩ nowe wiki ũtũũraga muoyo ũrĩa ũtathiraga, na agatũũra ũtheri-inĩ ũrĩa gũtarĩ mũndũ ũngĩhota kũũkuhĩrĩa. Gũtirĩ mũndũ ũrĩ wamuona kana ũngĩhota kũmuona. Nake arotĩagwo, na arogĩa na wathani ũrĩa ũtathiraga nginya tene. Amenĩ.

17 Athaga andũ arĩa itonga gũkũ thĩ ĩno tũrĩ matigage kwĩgaatha kana kũiga mwĩhoko wao harĩ thĩnĩ wa ũtonga ũcio ũtamenyagĩrwo, no maigage mwĩhoko wao harĩ Ngai ũrĩa ũtũheaga ĩndo ciothe na ũtaana, nĩguo itũkenagie.

18 Maathe mekage wega, na maingĩhĩrwo nĩ gwĩkaga ciĩko njega, na matuĩke andũ a gũtugana na kũgayagĩra andũ ĩndo ciao na ũtaana.

19 Meka ũguo nĩmarĩĩigagĩra kĩgĩna kĩa ene kĩrĩ mũthingi mũrũmu nĩ ũndũ wa mahinda marĩa magooka, na nĩgeetha mahote kwĩgwatĩra muoyo, na nĩguo muoyo ũrĩa wa ma kũna.

20 Atĩrĩrĩ, Timotheo, gitagĩra kĩrĩa wĩhokeirwo. Wĩthemage inegene rĩa arĩa matetigĩrĩte Ngai, na ngarari cia mathugunda ma maheeni marĩa matuagwo atĩ nĩmo ũmenyo na ti ũmenyo kũrĩ.

21 Andũ amwe metĩkitie atĩ marĩ na ũmenyo ũcio nĩmatũgũũgĩte na makoima wĩtĩkio-inĩ.

Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ.

MARŪA MA KEERĪ MA PAŪLŪ KŪRĪ TIMOTHEO

1 Nĩ nĩ Paŭlŭ, mŭtŭmwo wa Kristŭ Jesŭ nĩ ũndŭ wa kwenda kwa Ngai. Ndatŭmirwo nĩ Ngai kŭringana na kŭiranĩro kĩa muoyo ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa Kristŭ Jesŭ,

2 Ndakwandĩkĩra wee Timotheo, o we mŭrŭ wakwa nyendete mŭno:

Wega, na tha, na thayŭ kuuma kŭrĩ Ngai Ithe witŭ, na Kristŭ Jesŭ Mwathani witŭ, irogĩa nawe.

Kũũmĩrĩrio Gũtuĩka Mwĩhokeku

3 Nĩnjookagĩria Ngai ngaatho, ũrĩa nĩ ndungatagĩra ndĩ na thamiri ĩtarĩ na ũcuuke, o ta ũrĩa maithe makwa ma tene meekaga, o ngĩkŭririkanaga hĩndĩ ciothe ũtukũ na mŭthenya, mahooya-inĩ makwa itegũtigithĩria.

4 Nĩndĩiriragĩria mŭno gũkuona, ndaririkana maithori maku, nĩgeetha njiyŭrwo nĩ gĩkeno.

5 Nĩndirikanĩtio ũhoru wa wĩtkio waku ũrĩa ũtarĩ ũhinga, o ta ũrĩa watũire na cũguo Loisi, na nyũkwa Eunike, na rĩu nĩnjĩtkĩtie atĩ wĩtkio ũcio ũrĩ o thĩinĩ waku.

6 Nĩ ũndŭ wa gĩtũmi gĩkĩ nĩngũkŭririkania atĩ ũhuhagĩrĩrie kĩheo kĩrĩa ũheetwo nĩ Ngai, kĩrĩa wagĩire nakĩo rĩrĩa ndakũigĩrĩire moko.

7 Nĩgũkorwo Ngai ndaatũheire roho wa gũtwĩkagĩra guoya, no aatũheire roho wa gũtwĩkĩra hinya, na wa wendani, na wa ũũgĩ wa kwĩnyiita maũndũ-inĩ mothe.

8 Nĩ ũndŭ ũcio ndũkanaconoke ũkiumbũra ũira wa Mwathani witŭ, kana ũconoke nĩ ũndŭ wakwa nĩ njohetwo nĩ ũndŭ wake. No nyiitanĩra na nĩ kũnyariirwo nĩ ũndŭ wa ũhoru-ũrĩa-Mwega, nĩ ũndŭ nĩũrĩheagwo hinya nĩ Ngai.

9 Ngai nĩwe watũhonokirie na agĩtwĩtĩra mŭtũũrĩre mŭtheru, ti tondũ wa ũndŭ twĩkĩte, no nĩ ũndŭ wa ũrĩa aatanyĩte gwĩka na nĩ ũndŭ wa wega wake. Twaheirwo wega ũyũ thĩinĩ wa Kristŭ Jesŭ mbere ya kĩambĩrĩria gĩa thĩ,

10 no wega ũcio rĩu nĩũguũranĩrio nĩ ũndŭ wa kuonekana kwa Mũhonokia witŭ, Kristŭ Jesŭ, ũrĩa wani-inire gĩkuũ, na akĩrehe muoyo o na ũhoru wa kwaga kũbutha akĩũiga ũtheri-inĩ nĩ ũndŭ wa ũhoru-ũrĩa-Mwega.

11 Na nĩ ũndŭ wa ũhoru-ũcio-Mwega-rĩ, nĩndamũrirwo ndũike mũhunja, na mŭtŭmwo, na mŭrutani waguo.

12 Ūhoru ūcio nĩguo ūtũmĩte nyamarĩke ūguo. No ndiconokaga, tondũ ūrĩa nĩ njĩtkĩtie nĩndĩmũũ, na ndĩ na ma atĩ arĩ na ūhoti wa kũgitĩra kĩrĩa ndĩmwĩhokeire o nginya rĩrĩa mũthenya ūcio ūgaakinya.

13 Rũmia ūhoru ūrĩa waiguire kuuma kũrĩ nĩ, ūrĩ kĩonereria kĩa ūrutani mwega, ūrĩ na wĩtkio na wendani thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

14 Menyerera ūndũ ūrĩa mwega ūrĩa wehokeirwo, na ūũmenyerere ūteithĩtio nĩ Roho Mũtheru ūrĩa ūikaraga thĩinĩ witũ.

15 Wee nĩũĩ atĩ andũ othe thĩinĩ wa bũrũri wa Asia nĩmandiganĩrie, o hamwe na Fugelo, na Herimogene.

16 Mwathani aroiguĩra andũ a nyũmba ya Onesiforo tha tondũ aananyamarũra kaingĩ na ndaconokire nĩ ūndũ wakwa kuohwo na mĩnyororo.

17 Nowe, hĩndĩ ĩrĩa ookire Roma, nĩanjaririe na kĩyo o nginya akĩnyona.

18 Mwathani aroĩtkĩra atĩ akaaiguĩrwo tha nĩ Mwathani mũthenya ūcio wakinya! Wee nĩũĩ wega mũno ūrĩa aandeithirie na njĩra nyingĩ rĩrĩa ndaarĩ Efeso.

2

1 Nĩ ūndũ wa ūguo, wee mũrũ wakwa-rĩ, gĩa na hinya thĩinĩ wa wega wa Ngai ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

2 Namo maũndũ marĩa waiguire ngĩaria mbere ya aira aingĩ-rĩ, mehokere andũ ehokeku arĩa ūũĩ atĩ no mahote kũruta andũ angĩ.

3 Ūmĩrĩria gũthĩnĩka hamwe na ithuĩ ta ūrĩ mũthigari mwega wa Kristũ Jesũ.

4 Gũtirĩ mũndũ ūrutaga wĩra wa mũthigari ūngĩohania na maũndũ matarĩ ma ūũthigari: we endaga o gũkenia mũnene wake ūrĩa ūmwathaga.

5 Ūguo no taguo, mũndũ ūrĩa ūhanyũkaga mathako-inĩ ma mahenya ndangĩtheo thũmbĩ ya ūhootani atathaakĩte kũringana na ūrĩa gwathanĩtwo.

6 Ningĩ-rĩ, mũrĩmi ūrĩa wĩnogagia akĩrĩma mũgũnda nĩ we wagĩrĩrwo gũtuĩka wa mbere kwamũkĩra maciaro maguo.

7 Cũranagia maũndũ marĩa ndĩroiga, nĩgũkorwo Mwathani nĩarĩkũhĩgagia maũndũ-inĩ macio mothe.

8 Atĩrĩrĩ, ririkanaga Jesũ Kristũ, ūrĩa wariũkirio akiuma kũrĩ arĩa akuũ, na aarĩ wa rũciaro rwa Daudi, kũringana na Ūhoru-ũrĩa-Mwega, ūrĩa nĩ hunjagia.

9 Ūhoru ūcio nĩguo nĩ nyariiragĩrwo o nginya ngohwo na mĩnyororo ta ndĩ mũgeri ngero. No kiugo kĩa Ngai ti kĩohe.

10 Nĩ ũndũ ũcio, niĩ nĩnyũmagĩrĩria maũndũ mothe nĩ ũndũ wa arĩa aamũre, nĩgeetha o nao megĩire na ũhonokio ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ, na magĩe na riiri wa tene na tene.

11 Ũhoru ũyũ nĩ wa kwĩhokeka, atĩrĩ:
Angĩkorwo nĩtwakuire hamwe nake-rĩ,
o na gũtũũra nĩtũgaatũũra muoyo hamwe nake;

12 na tũngĩkirĩrĩria-rĩ,
o na gũthamaka nĩtũgaathamaka hamwe nake.

No tũngĩmũkaana-rĩ,
o nake nĩagatũkaana;

13 na tũngĩaga kwĩhokeka,
we egũtũũra arĩ o mwĩhokeku,
nĩgũkorwo we ndangĩhota gwĩkaana.

Mũruti Wĩra Mwĩtikĩrĩku harĩ Ngai

14 Ririkanagia andũ maũndũ macio. Makaanagie ũrĩ mbere ya Ngai nĩguo matige gũkararanĩria ndeto itarĩ kĩene; ndeto icio itirĩ kĩguni, no gũthũkia ithũkagia arĩa maciiguaga.

15 Geria mũno wĩonanagie harĩ Ngai wĩ mwĩtikĩrĩku, na wĩ mũruti-wĩra ũtarĩ ũndũ ũngĩmũconora, na ũrutanage ũhoru ũrĩa wa ma ũrũngĩrĩrie.

16 Ehagĩrĩra mũario ĩtarĩ ya gwĩtigĩra Ngai, tondũ arĩa mekenagia na ndeto icio makĩragĩrĩria kwaga gwĩtigĩra Ngai.

17 Ũrutani wao ũtheaga ta kĩronda kĩa ndĩira. Amwe ao nĩ Humenayo, na Fileto,

18 arĩa maturuurĩte na magatiga ũhoru wa ma. Moigaga atĩ ũhoru wa kũriũka nĩũrikĩtie kũhĩtũka, na nĩ mathũkĩtie wĩtikio wa andũ amwe.

19 No rĩrĩ, mũthingi ũrĩa mũrũmu wa Ngai nĩwĩhaandĩte wega naguo wĩkĩrĩtwo rũũri na ciugo ici: “Mwathani nĩoĩ andũ arĩa marĩ ake,” na ningĩ atĩrĩ, “Ũrĩa wothe uumbũraga rĩitwa rĩa Mwathani no nginya agarũrũke atigane na waganu.”

20 Thĩinĩ wa nyũmba yothe nene-rĩ, to indo cia thahabu na betha ikoragwo kuo ciiki, no nĩ kũrĩ indo cia mĩtĩ na cia rĩũmba; imwe nĩ cia wĩra ũrĩa mũtĩie, na imwe nĩ cia wĩra ũrĩa ũtangĩtũka.

21 Mũndũ angũtheria kuuma kũrĩ maũndũ macio matangĩtũka, no atuĩke ta kĩndũ gĩa kũruta wĩra wa gĩtĩio, kĩndũ gĩtherie, kĩrĩa kĩagĩrĩire Mwathi wa nyũmba ĩyo na kĩahaarĩrio gĩa kũrutaga wĩra o wothe mwega.

22 Na rĩrĩ, ũragĩra merirĩria mooru ma wĩthĩ, na ũthingatage ũthingu, na wĩtikio, na wendani, na thayũ,

mũrĩ hamwe na arĩa makayagĩra Mwathani marĩ na ngoro theru.

²³ Reganaga na ngarari cia ũrimũ na cia ũkĩgu, tondũ nĩũ irehage ngũĩ.

²⁴ Nayo ndungata ya Ngai ndĩagĩrĩrwo nĩ gũtuĩka ya ngũĩ; handũ ha ũguo, yagĩrĩrwo nĩgũtuĩka ya gũtuga mũndũ o wothe, na ĩrĩ mũndũ wĩ na ũhoti wa kũrutana, na ĩrĩ mũndũ mũkirĩrĩria.

²⁵ Ningĩ arutage arĩa mamũkararagia ahooreire, arĩ na mwĩhoko atĩ Ngai no atũme merire, nĩguo mamenye ũhoro wa ma,

²⁶ na atĩ matuĩke a gwĩcookera, na meteithũkie mũtego-inĩ wa mũcukani ũrĩa ũmanyiitite mĩgwate nĩguo mekage ũrĩa ekwenda.

3

Kwaga Gwĩtigĩra Ngai Matukũ ma Kũrigĩrĩria

¹ No rĩrĩ, menya atĩ matukũ ma kũrigĩrĩria nĩgũkagĩa na mahinda ma ũgwati.

² Andũ magaatuĩka eyendi, na endi mbeeca, na egani, na egaathi, na arumani, na andũ mataiguaga aciari ao, na matarĩ ngaatho, na matarĩ atheru.

³ Ningĩ makorwo matarĩ na wendani, na matarekanagĩra, na a gũcambania, na matangĩhota kwĩgirĩrĩria merĩrĩria ma mwĩrĩ, na matarĩ tha, na matendaga maũndũ mega,

⁴ na andũ mendaga gũkunyaĩra andũ arĩa angĩ, na arũgĩrĩri, na eĩkĩrĩri, na endi gwĩkenia gũkĩra ũrĩa mendete Ngai.

⁵ Andũ acio metuaga ta meyamũrĩire Ngai no nĩmakaanaga hinya wake. Wĩthemage andũ ta acio.

⁶ Acio nĩo arĩa matoonyagĩrĩra nyũmba ciene na makaguucagĩrĩria andũ-a-nja arĩa ahũthũ ngoro, arĩa maiyũrĩtwo nĩ mehia, na arĩa matwaragĩrĩrio nĩ merĩrĩria mooru ma mĩthemba yothe.

⁷ Andũ-a-nja acio nĩmerutaga ũndũ mwerũ hĩndĩ ciothe, no matĩrĩ hĩndĩ mamenyaga ũhoro ũrĩa wa ma.

⁸ O ta ũrĩa Janne na Jambare maakararirie Musa-rĩ, no taguo andũ acio mehotoraga makararie ũhoro ũrĩa wa ma. Mecirĩa mao nĩ mooru, nao ha ũhoro ũkoniĩ wĩtkio nĩakũregwo biũ.

⁹ No rĩrĩ, matingĩthĩ haraaya, tondũ ũrimũ wao nĩũkamenyeka nĩ andũ othe, o ta ũrĩa ũhoro wa andũ acio wamenyekire.

Paũlũ Gũtaara Timotheo

¹⁰ No wee-rĩ, nĩũ ũhoro wothe wa ũrutani wakwa, na mũtũrĩre wakwa, na matanya makwa, na wĩtkio wakwa,

na ũkirĩrĩria wakwa, na wendani wakwa, na kũũmĩrĩria gwakwa,

¹¹ na kũnyariirwo gwakwa, na mathũina makwa, o na mĩthemba ya maũndũ marĩa maangorire kũu Antiokia, na Ikonía, o na Lusitera, mĩnyamaro ĩrĩa nĩ ndomĩrĩrie. No Mwathani nĩahonokirie kuuma kũrĩ mathũina macio mothe.

¹² Ti-itherũ, mũndũ o wothe ũrĩa ũkwenda gũtũũra mũtũũrĩre wa gũkenia Ngai arĩ thĩinĩ wa Kristũ Jesũ nĩarĩnyariiragwo,

¹³ No andũ arĩa aaganu na arĩa aheenania nĩmarĩkĩragĩrĩria kwagana, makaheenania na makaheenagio.

¹⁴ No wee-rĩ, tũũra wĩkaga maũndũ marĩa wĩrutĩte na ũkamatĩkia wega atĩ nĩ ma ma, tondũ nĩũĩ arĩa maakũrutire,

¹⁵ na ũrĩa wamenyire Maandĩko marĩa matheru kuuma rĩrĩa warĩ kaana,* marĩa mangĩhota gũkũũhĩgia nĩguo ũkaahonokio nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia thĩinĩ wa Kristũ Jesũ.

¹⁶ Ũhoro wothe ũrĩa wandĩkĩtwo Maandĩko-inĩ wekĩrirwo thĩinĩ wa mũwandĩki nĩ Ngai, na nĩwagĩrĩire harĩ ũhoro wa kũrutana, na wa gũkaanania, na wa kũrũnga mahĩtia, o na wa kũrutana mũikarĩre ya ũthingu,

¹⁷ nĩgeetha mũndũ wa Ngai akoragwo arĩ mũkinyanĩru, na athagathagĩtwo biũ kũruta wĩra o wothe mwegu.

4

¹ Atĩrĩrĩ, nĩ ndĩ mbere ya Ngai na ya Kristũ Jesũ, ũrĩa ũgaatuĩra ciira andũ arĩa marĩ muoyo na arĩa makuĩte, na nĩ ũndũ wa gũũka gwake na ũthamaki wake-rĩ, ngũgũtaara atĩrĩ:

² Hunjagia Ũhoro wa Ngai; ikaraga wĩhaarĩrie hĩndĩ ĩrĩa yagĩrĩire na ĩrĩa ĩtagĩrĩire; ningĩ rũithagĩria andũ mahĩtia mao, na ũmakaanagie, na ũmomagĩrĩrie, wĩ na ũkirĩrĩria mũnene na ũrutani mũbarĩrĩre.

³ Nĩgũkorwo ihinda nĩrĩgooka rĩrĩa andũ makaaregana na ũrutani ũrĩa wagĩrĩire. No nĩguo mahingie merĩrĩria mao-rĩ, nĩmakeyũnganĩria arutani aingĩ nĩguo mameerage maũndũ marĩa matũ mao mekwenda kũigua.

⁴ Nĩmakahũgũra matũ mao matige kũigua ũhoro wa ma, na magariũrũkĩre ng'ano cia tũhũ.

⁵ No wee-rĩ, ikaraga wĩguĩte maũndũ-inĩ mothe, na ũmĩrĩrie kũnyariirwo, ningĩ rutaga wĩra wa kũhunja

* **3:15** Mwana wa kahĩ wa Mũyahudi aambagĩrĩria kwĩruta maandĩko ma Kĩrĩkanĩro kĩria Gĩkũrũ arĩ wa mĩaka ĩtano.

ũhoro wa Ngai, na ũhingagie mawĩra mothe ma ũtungata waku.

⁶ Nĩgũkorwo nĩnyambĩrĩrie gũitwo thĩ ta iruta rĩa kũnyuuo, narĩo ihinda rĩakwa rĩa kuuma gũkũ nĩrĩkinyu.

⁷ Nĩndũĩte mbaara ĩrĩa njega, narĩo ihenya rĩakwa rĩgakinya mũthia, o na nĩndũũrĩte menyereire wĩtkio wakwa.

⁸ Rĩu nĩnjigĩrwo thũmbĩ ĩrĩa ya ũthingu, ĩrĩa Mwathani, ũrĩa ũtuaga ciira na kĩhooto, akaahe mũthenya ũcio, na to nĩ nyiki akaahe, no ningĩ nĩ andũ othe arĩa makoretwo merĩrĩrie kũguũranĩrio gwake.

Maũndũ ma Paũlũ Mwene

⁹ Geria mũno o ũrĩa wahota ũũke kũrĩ nĩ na ihenya,

¹⁰ nĩgũkorwo Dema, tondũ wa kwenda maũndũ ma thĩ ĩno, nĩandiganĩrie na agathiĩ Thesalonike. Nake Keresike nĩathiĩte Galatia, na Tito agathiĩ Dalamatia.

¹¹ Luka nowe tũrĩ nake gũkũ. Oya Mariko mũũke nake, tondũ nĩ ũteithio harĩ nĩ ũtungata-inĩ wakwa.

¹² Nĩndatũmire Tukiko kũu Efeso.

¹³ Ūgĩũka-rĩ, ndehera kabuti karĩa ndatigire gwa Karipo kũrĩa Teroa, na ũndehere mabuku makwa ma gĩkũnjo, na makĩria njũa iria cia kwandĩkwo.

¹⁴ Aleksandero ũrĩa mũturi wa indo cia rũthuku nĩanjĩkire ũũru mũno. Mwathani nĩwe ũkaamũrĩha kũringana na ciĩko ciake.

¹⁵ O nawe mwĩmenyerere, tondũ nĩakararirie ndũmĩrĩri iitũ na hinya.

¹⁶ Hĩndĩ ĩrĩa ndaciirithirio rĩa mbere-rĩ, gũtirĩ mũndũ wokire kũndeithia, andũ othe nĩmandiganĩrie. Maroaga gũtuĩrwo ũũru.

¹⁷ No Mwathani nĩarũgamire na nĩ na akĩnjĩkĩra hinya, nĩgeetha ndũmĩrĩri ĩhunjio biũ nĩ ũndũ wakwa na andũ-a-Ndũrĩrĩ othe mamĩgue. Na nĩ ngĩhonokio kuuma kanua ka mũrũũthi.

¹⁸ Mwathani nĩakahonokia ũũru-inĩ o wothe, na andware ũthamaki-inĩ wake wa igũrũ, nake arogoocagwo tene na tene. Amenĩ.

Ngeithi cia Mũthia

¹⁹ Geithia Pirisila na Akula, na andũ a nyũmba ya Onesiforo.

²⁰ Erasito aatigirwo Korinitho, na nĩ ngĩtiga Terefimo kũu Mileto arĩ mũrũaru.

²¹ Geria ũkinye gũkũ mbere ya ihinda rĩa heho. Nĩwageithio nĩ Eubulu, o na Pudene, na Lino, na Kilaudia, na ariũ na aarĩ a Ithe witũ othe.

22 Mwathani aroikaria roho waku. Wega wa Ngai
ũroikara hamwe nawe.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ TITO

¹ Nĩ niĩ Paŭlũ, ndungata ya Ngai na mŭtũmwo wa Jesũ Kristũ. Ndũmĩtwo nĩguo andũ arĩa athuure nĩ Ngai mongererwo wĩtĩkio na ũmenyo wa kũmenya ũhoro-ũrĩa-wa-ma ũrĩa ũtwaranĩte na ũhoro wa kwĩyamũrĩra Ngai,

² na nĩguo wĩtĩkio na ũmenyo iria irĩ na kũrĩgĩrĩro kĩa muoyo wa tene na tene, iria Ngai ũrĩa ũtaheenania eeranĩire o kuuma kĩambĩrĩria.

³ Narĩo ihinda rĩake rĩrĩa rĩagĩrĩire rĩakinya, nĩaguũranĩirie kiugo gĩake kĩrĩa ndehokeirwo ndĩkĩhunjagie kũringana na ũrĩa njathĩtwo nĩ Ngai Mũhonokia witũ,

⁴ Ndĩrakwandĩkĩra marũa maya wee Tito, o wee mũriũ wakwa kũna thĩnĩ wa wĩtĩkio ũrĩa tũgwatanĩire nawe:

Wega na thayũ kuuma kũrĩ Ngai Ithe na kũrĩ Kristũ Jesũ Mũhonokia witũ, irogĩa nawe.

Wĩra wa Tito arĩ Kirete

⁵ Atĩrĩrĩ Tito, gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmire ngũtuge kũu Kirete nĩ atĩ ũthondeke maũndũ marĩa mataarĩkĩte na ũthuure athuuri thĩnĩ wa o itũũra, o ta ũrĩa ndakwĩrĩre.

⁶ Mũthuuri wa kanitha aagĩrĩrwo akorwo atarĩ na ũcuuke, na akorwo arĩ mũthuuri wa mũtumia o ũmwe tu, na arĩ mũndũ ũrĩ na ciana ciĩtĩkĩtie na itarĩ kaũndũ ingĩcuukĩrwo nĩ ũndũ wa ũmaramari kana kwaga gwathĩka.

⁷ Kuona atĩ mũrori wa maũndũ ma kanitha nĩmwĩhokere wĩra wa Ngai, no nginya akorwo atarĩ na ũcuuke, na ndagakorwo arĩ mũndũ wa kwĩgũmĩra, kana wa kũhiũha kũrakara, kana arĩ mũnyui wa njoohi, kana wa kũhũthĩra hinya o na mbaara, kana mũndũ wa gũkorokera indo na njĩra irĩa itagĩrĩire.

⁸ Nĩ kaba akorwo arĩ mũndũ ũũĩ gũtugana, na wendete maũndũ marĩa mega, na ũhotete kwĩgĩrĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ, na arĩ mũrũngĩrĩru ngoro, na arĩ mũthingu, o na mũndũ ũmenyagĩrĩra mĩtugo yake.

⁹ Ningĩ no nginya arũmagie ũhoro ũrĩa wa kwĩhokeka, o ta ũrĩa ũrutanĩtwo, nĩguo ahotage kũũmĩrĩria arĩa angĩ na ũrutani ũrĩa mwagĩrĩru, na ahotage kũregana na arĩa maũkararagĩa.

¹⁰ Nĩgũkorwo nĩ kũrĩ andũ aingĩ aremi, andũ a mĩario ya tũhũ na aheenania, na makĩria arĩa a thiritũ ya arĩa maruaga.

¹¹ Andũ acio no nginya makirio, tondũ nĩmarathũkia mĩciĩ mĩingĩ nĩkũrutanaga maũndũ marĩa mataagĩrĩire kũrutana, na mekaga ũguo nĩgeetha monage mbeeca iria itamagĩrĩire.

¹² O na mũnabii ũmwe wao nĩoigĩte atĩrĩ, “Andũ a Kirete matũũraga maheenania hĩndĩ ciothe, na mahaana ta nyamũ njũru, na nĩ igũũta ngoroku.”

¹³ Ũira ũcio nĩ wa ma. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, makaanagie ũgwatĩrie, nĩgeetha mehaande wega ũhoroinĩ wa gwĩtĩkia,

¹⁴ na nĩguo matikarũmbũyagie ng’ano cia Ayahudi kana mawatho ma andũ arĩa mareganaga na ũhorouĩria-wa-ma.

¹⁵ Kũrĩ andũ arĩa marĩ meciiria matheru, maũndũ mothe nĩ matheru, no kũrĩ andũ arĩa marĩ na meciiria mathũku na matetĩkĩtie-rĩ, gũtirĩ ũndũ mũtheru. Ti-itherũ, meciiria mao na thamiri ciao nĩ thũku.

¹⁶ Kuuga nĩmoigaga atĩ nĩmooĩ Ngai, no nĩmamũkaanaga na ciiko ciao. Nĩ andũ imaramari, na matiathĩkaga, na gũtirĩ ũndũ o na ũmwe mwega mangũka.

2

Maũndũ Marĩa Mabataire Kũrutwo Ikundi Itiganĩte

¹ No wee-rĩ, no nginya ũrutanage maũndũ marĩa maringaine na ũrutani ũrĩa mwagĩrũru.

² Rutaga athuuri arĩa akũrũ maikarage matarĩ arĩũ, na marĩ a gũtĩka, na a kwĩgirĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ, na marĩ arũmu ũhoroinĩ wa gwĩtĩkia, na makoragwo marĩ na wendani o na ũkirĩrĩria.

³ O nao atumia arĩa akũrũ marutage gũikaraga na mĩkarĩre ya ũtheru, na matigatuĩke a gũcambania o na kana mamenyere kũnyuuaga ndibei nyingĩ matuĩke ta ngombo ciayo, no nĩ matuĩke a kũrutanaga maũndũ marĩa mega,

⁴ nĩgeetha mahote kũruta atumia arĩa ethĩ kwenda athuuri ao na ciana ciao,

⁵ na matuĩke a kwĩgirĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ, na atheru, na mehag’agie na wĩra o wa kwao mũciĩ, na matuĩke atugi, na maathĩkagĩre athuuri ao, nĩgeetha gũtikanagĩe mũndũ ũngĩcambia kiugo kĩa Ngai.

⁶ O ta ũguo-rĩ, ũmagĩrĩria aanake, na ũmataarage matuĩke a kwĩgirĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ.

⁷ Maündũ-inĩ mothe, tuĩka kĩonereria gĩa gwĩkaga wega maündũ-inĩ mothe. Rĩrĩa ũkũrutana onanagia ũrũngĩrũru, na ũtarĩ na itherũ,

⁸ o na waragie ciugo iria ciagĩrĩire, itangĩrutĩka mahĩtia, nĩgeetha arĩa matũkararagia maconorithio tondũ wa kwaga ũndũ mũũru mangĩaria igũrũ riitũ.

⁹ Taaraga ngombo atĩ ciathĩkagĩre aathani a cio maündũ-inĩ mothe, na igeragie kũmakenia, no itigacookanagĩrie nao,

¹⁰ na itikamaiyage indo ciao, no cionanagie atĩ no ciĩhokwo kũna, nĩguo itũmage ũrutani wa ũhoru wa Ngai Mũhonokia witũ wendekage maündũ-inĩ mothe.

¹¹ Nĩ ũndũ wega wa Ngai ũrĩa ũrehaga ũhonokio nĩũguũranĩirio kũrĩ andũ othe.

¹² Wega ũcio wa Ngai nĩguo ũtũrutaga kũregana na maündũ marĩa matarĩ ma kwĩyamũrĩra Ngai, na merirĩria mooru ma gũkũ thĩ, na gũtũũra twĩgirĩrĩrie merirĩria ma mwĩrĩ, na gũtũũra na mĩtũũrĩre ya ũngai na mĩrũngĩrũru na ya kwĩyamũrĩra Ngai mahinda-inĩ maya tũrĩ,

¹³ o tũgĩetagĩrĩra kĩrĩngĩrĩro kĩrĩa kĩrĩ na kĩrathimo, hĩndĩ ĩrĩa gũkaaguũranĩirio riiri wa Jesũ Kristũ, ũrĩa arĩ Ngai witũ mũnene na Mũhonokia.

¹⁴ Nake nĩwe werutire nĩ ũndũ witũ, nĩguo atũkũũre waganu-inĩ wothe, na atherie andũ matũĩke ake kũũmbe, arĩa marĩ na kĩyo gĩa gwĩkaga maündũ mega.

¹⁵ Rĩu-rĩ, maündũ macio nĩmo wagĩrĩrwo nĩkũrutanaga. Ũmanagĩrĩria na ũkaananagie wĩ na wathani wothe. Ndũkanareke mũndũ o na ũrĩkũ akũire.

3

Gwĩka ũrĩa Kwagĩrĩire

¹ Ririkanagia andũ acio atĩ maathĩkagĩre anene na arĩa maathanaga, na matũĩke aathĩki, na makoragwo mehaarĩirie kũruta wĩra wothe mwega,

² ningĩ matikae gũcambia mũndũ o na ũrĩkũ, no mako-rwo marĩ a thayũ na acaayanĩri, na monanagie mĩtugo ya ũhooreri harĩ andũ othe.

³ Nĩ ũndũ hĩndĩ ĩmwe-rĩ, o na ithuĩ twarĩ akĩĩgu, na tũtiathĩkaga, na tũkaheenekaga; twarĩ ngombo cia merirĩria ma mĩthemba yothe o na ikeno ciothe. Twatũũraga tũrĩ na rũmena na ũiru, tũgathũũragwo o na tũgathũũranaga mũndũ na ũrĩa ũngĩ.

⁴ No hĩndĩ ĩrĩa ũtugi wa Ngai Mũhonokia witũ na wendo ũrĩa atwendete naguo ciaguũranĩirio-rĩ,

⁵ nĩatũhonokirie, na ti ũndũ wa maündũ ma ũthingu marĩa twekĩte, no nĩ ũndũ wa tha ciake. Agĩtũhonokia na

ũndũ wa gũtũtheria, agĩtũciara rĩngĩ na agĩtwerũhia na
ũndũ wa Roho Mũtheru,

⁶ ũrĩa aatũitĩrĩrie na ũtaana nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ
Mũhonokia witũ,

⁷ nĩgeetha twatuuo athingu nĩ ũndũ wa wega wake,
tũtuĩke agai a muoyo wa tene na tene kũringana na ũrĩa
tũtũire twĩrĩgĩrĩire.

⁸ Ũhoru ũcio nĩ wa kwĩhokeka. Na ngũkienda waragie
maũndũ maya ũgwatĩrie, nĩgeetha andũ arĩa mehokete
Ngai memenyerie kwĩrutĩra na kĩyo gwĩkaga maũndũ
mega. Maũndũ maya nĩ magĩrĩru kũna, na nĩ marĩ
uumithio harĩ mũndũ o wothe.

⁹ No rĩrĩ, eheragĩra ngarari cia ũrimũ, na ũhoru wa
gũkinyĩra njiarwa, na gũkararania, na mbaara cia ũhoru
wa watho, tondũ maũndũ macio matirĩ uumithio, na nĩ ma
tũhũ.

¹⁰ Mũndũ ũrĩa ũtũmaga kũgĩe na nyamũkano-rĩ,
mũkaanagie riita rĩa mbere, na rĩa keerĩ. Thuutha wa
ũguo, regana nake.

¹¹ Wagĩrĩrwo nĩkũmenya atĩ mũndũ ta ũcio nĩ mwaganu
na nĩ mwĩhia; nake we mwene nĩetuĩrĩire ciira.

Maũndũ ma Mũthia

¹² Ndaarĩkia gũtũma Aritema kana Tukiko kũrĩwe, geria
ũrĩa ũngĩhota ũũke kũrĩ niĩ gũkũ Nikopoli, tondũ nĩkuo
nduĩte gũikara ihinda rĩa heho.

¹³ Īka ũrĩa wothe ũngĩhota ũteithie Zena ũrĩa wakiri, na
Apolo rĩrĩa marĩkorwo marĩ rũgendo-inĩ, na wone atĩ marĩ
na indo ciothe iria mabatarĩtio nĩcio.

¹⁴ Nao andũ aitũ nĩmemenyerie kũrutaga mawĩra marĩa
mega, nĩguo mateithagĩrĩrie mabataro-inĩ ma o mũthenya
nĩguo matigatũire mūtũũrĩre ũtarĩ na uumithio.

¹⁵ Andũ arĩa othe tũrĩ nao nĩmamũgeithia. Geithia andũ
arĩa othe matwendete thĩinĩ wa wĩtikio.

Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ inyuothe.

MARŪA MA PAŪLŪ KŪRĪ FILEMONA

1 Nĩ niĩ Paŭlũ, njohetwo nĩ ũndũ wa Kristũ Jesũ, na Timotheo mŭrũ wa Ithe witũ,

Tŭratũma marũa maya kŭrĩ Filemona mŭrata witũ ũrĩa twendete na mŭruti wĩra hamwe na ithuĩ,

2 na kŭrĩ mwarĩ wa Ithe witũ Apufia, o na kŭrĩ Arikipo, ũrĩa ũrũagĩrĩra Ũhoru wa Ngai hamwe na ithuĩ, o na kŭrĩ kanitha ũrĩa ũcemanagia gwaku mŭciĩ.

3 Mũrogĩa na wega na thayũ kuuma kŭrĩ Ngai Ithe witũ, na kuuma kŭrĩ Mwathani Jesũ Kristũ.

Gũcookia Ngaatho hamwe na Kũhooya

4 Atĩrĩrĩ, rĩrĩa ngŭkŭririkana mahooya-inĩ makwa-rĩ, nĩnjookagĩria Ngai wakwa ngaatho hĩndĩ ciothe,

5 tondũ nĩnjiguaga ũhoru wa wĩtikio waku thĩinĩ wa Mwathani Jesũ, na ũrĩa wendete andũ arĩa othe aamũre.

6 Nĩhooyaga atĩ ũgĩe na kĩyo rĩrĩa ũkŭgwatanĩra nao ũhoru wa wĩtikio waku, nĩgeetha magĩe na ũmenyo wa maũndũ mothe mega marĩa tŭrĩ namo thĩinĩ wa Kristũ.

7 Wendani waku nĩũheete gĩkeno kĩnene mũno na ũkanyũmĩrĩria, nĩ tondũ wee, mŭrũ wa Ithe witũ, nĩũcanjamŭrĩte ngoro cia andũ arĩa aamũre.

Paŭlũ Gũthaitanĩrĩra Onesimo

8 Nĩ ũndũ wa ũguo-rĩ, o na gũtuĩka no ngwathe ndĩ thĩinĩ wa Jesũ Kristũ, atĩ wĩke ũrĩa wagĩrĩre-rĩ,

9 nĩ kaba ngũthaithe ũwĩke nĩ ũndũ wa wendo. Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, niĩ Paŭlũ o na ndĩ mũthuuri mŭkŭrũ, na ningĩ ndĩ muohe nĩ ũndũ wa Kristũ Jesũ-rĩ,

10 ngŭgĩgũthaitha nĩ ũndũ wa mŭrũ wakwa Onesimo, ũrĩa watuĩkire mŭrũ wakwa ndĩ gŭkũ kĩoho-inĩ.

11 Mbere iyo ndaarĩ kĩene kŭrĩwe, no rĩu nĩatuĩkĩte mŭndũ wa bata harĩwe o na harĩ niĩ.

12 Nake nĩngũmũcookia kŭrĩwe, na ngĩmũtũma no taarĩ ngoro yakwa mwene ndĩragũtũmĩra.

13 Nĩingĩrendire gũikara nake, nĩgeetha andeithagie handũ-inĩ haku, rĩu njohetwo nĩ ũndũ wa Ũhoru-ũrĩa-Mwega.

14 No ndiendire gwĩka ũndũ o na ũrĩkũ wee ũtetĩkĩrĩte, nĩgeetha ũndũ o wothe mwega wee ũngĩka ũkorwo ũrĩ wa kwĩyendera no ti wa kŭringĩrĩrio.

¹⁵ No gũkorwo gĩtũmi gĩa akweherere kahinda kanini-rĩ, nĩgeetha agũcookerera mĩtũũranie nake nginya tene,

¹⁶ no ndagacooke arĩ o ngombo, no akorwo akĩrĩte ngombo, acooke arĩ mũrũ wa Ithe witũ mwende mũno. Nĩ wa bata mũno harĩ nĩ, no harĩwe nĩ wa bata makĩria, arĩ ta mũndũ o na ta mũrũ wa Ithe witũ thĩinĩ wa Mwathani.

¹⁷ Nĩ ũndũ ũcio angĩkorwo niũtuaga tũrĩ rũmwe nawe-rĩ, mwamũkĩre o ta ũrĩa ũngĩnyamũkĩra nĩ mwene.

¹⁸ Nake angĩkorwo nĩagwĩkĩte ũũru o na ũrĩkũ, kana hihi arĩ na thĩirĩ waku-rĩ, andĩka atĩ thĩirĩ ũcio nĩ wakwa.

¹⁹ Nĩ nĩ Paũlũ ndĩrakwandĩkĩra na guoko gwakwa mwene. Nĩngakũrĩha thĩirĩ ũcio, o na gũtuĩka ndikwenda kũgweta atĩ o na wee mwene ũrĩ thĩirĩ wakwa.

²⁰ Atĩrĩrĩ, mũrũ wa Ithe witũ, nĩ ingĩenda ngĩe na uumithio uumĩte kũrĩwe thĩinĩ wa Mwathani; canjamũra ngoro yakwa thĩinĩ wa Kristũ.

²¹ Ndakwandĩkĩra marũa maya ndĩhokete atĩ ndũngĩaga kũnjathĩkĩra, na ngĩmenyaga atĩ niũgwĩka o na makĩria ya ũrĩa ngũrĩtie wĩke.

²² Hamwe na ũguo-rĩ, thondekera handũ ha gũikara, tondũ ndĩ na mwĩhoko atĩ nĩndĩtikĩrio njũke kũrĩ inyuĩ nĩ ũndũ wa mahooya marĩa mũhooyagĩra.

²³ Epafara, ũrĩa tuohetwo nake nĩ ũndũ wa Kristũ Jesũ, nĩakũgeithia.

²⁴ O na Mariko, na Arisitariko, na Dema, na Luka, arĩa tũrutithanagia wĩra nao, nĩmakũgeithia.

²⁵ Wegu wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ ũrogĩa na roho waku.

MARŪA KŪRĪ AHIBIRANIA

Mūriū nī Mūnene Gūkīra Araika

1 Matukū-inī ma tene Ngai nīarīrie maithe maitū na tūnua twa anabii maita maingī, na nīra mwanya mwanya,

2 no matukū-inī maya ma kūrīgīrīria-rī, ithuī nīatwarīrie na nīra ya Mūriū, ūria aature mūgai wa indo ciothe, o we ūria thī yothe yombirwo na ūndū wake.

3 Mūrūwe-rī, nīwe wonanagia ūkenge wa riiri wake, na nīwe mūhianīre mūkinyanīru kūna wa ūria Ngai atariī, ningī nīwe ūnyitīrīrie indo ciothe na kiugo gīake kīrī hinya. Nake aarīkia gūtheria andū mehia-rī, nīaikarire thī guoko-inī kwa ūrīo kwa Ūnene kūu igūrū.

4 Nī ūndū ūcio agītuīka mūnene gūkīra araika, o ta ūria rīitwa rīria aagaīrwo rīrī inene gūkīra rīao.

5 Nī ūndū-rī, nī mūraika ūrīkū Ngai arī eera atīrī,

“Wee nīwe Mūrū wakwa;
ūmūthī nīndatuīka Thoguo”?

O na kana akīmwīra atīrī,

“Nī nī ngūtuīka Ithe,
nake atuīke Mūrū wakwa”?

6 Na ningī-rī, Ngai aarehe irigithathi rīake gūkū thī, oigire atīrī,

“Araika othe a Ngai nīmamūinamīrīre, mamūhooe.”

7 Akīaria ūhorō wa araika oigire atīrī,

“Atūmaga araika ake matuīke huhu,
nacio ndungata ciake agacitua nīnīmībia cia mwaki.”

8 No ha ūhorō ūkonī Mūriū ekuuga atīrī,

“Wee Ngai, gītī gīaku kīa ūnene nīgīgatūūra tene na tene,
nakīo kīhooō nīkīo gīgaatuīka mūthīgi wa ūthamaki waku.

9 Wee wendete ūthingu no ūgathūūra waganu;
nī ūndū ūcio, Ngai, o we Ngai waku, nīakwambarārtie gūkīra athiritū aku othe
na ūndū wa gūgūitīrīria maguta ma gīkeno.”

10 Ningī akoiga atīrī,

“Wee Mwathani, o kīambīrīria-inī, nīwaarire mīthingi ya thī,
o narīo igūrū nī wīra wa moko maku.

11 Icio nīgūthira igaathira, no wee nīgūtūūra ūgaatūūra;
igaathira o ta nguō.

12 Ūgaacikūnja o ta ūria nguō ndaaya ikūnjagwo;
ikaagarūrūka o ta ūria nguō igarūrūkaga.

No wee ndūgarūrūkaga,
 na mīaka yaku ndīrī hīndī īgaathira.”
 13 Nī ūndū-rī, nī mūraika ūrīkū Ngai arī eera atīrī,
 “Ikara thī guoko-inī gwakwa kwa ūrīo,
 nginya rīrīa ngaatūma thū ciaku
 itūike gaturwa ka makinya maku”?
 14 Githī araika othe ti maroho ma gūtungata, matūmītwo
 matungatagīre arīa makaagaya ūhonokio?

2

Gwathwo Gūthikīrīria

1 Nī ūndū ūcio-rī, nītwagīrīrwo kūrūmbūiya mūno
 ūhorō ūrīa twanaigua, nīguo tūtikae gūtūgūgio tweherio
 kuuma harī guo.

2 Tondū-rī, angīkorwo ūhorō ūrīa waririo nī araika warī
 mūrūmu-rī, na mūndū o wothē wareganaga na ūhorō ūcio
 na akaūremera nīaherithagio o ūrīa kwagīrīre-rī,

3 tūngīkīaga atīa kūherithio tūngīnyarara ūhonokio
 mūnene ūū? Ūhonokio ūyū, ūrīa waambire kūhunjio nī
 Mwathani, nīwacookire gwīkīrwo hinya kūrī ithuī nī andū
 arīa maamūiguire.

4 Ningī Ngai agīkīra ūhorō ūyū ūira atī nī wa ma na ūndū
 wa kuonania marūūri na morirū, o na kūringa ciama cia
 mīthemba mīngī, na akīheana iheo cia Roho Mūtheru kūrī
 andū kūringana na wendi wake.

Jesū gūtuo ta Ariū a Nyina

5 Thī irīa tūkwaria ūhorō wayo, araika tio maaheetwo
 wathani wayo.

6 No nī harī mūndū mūna ūheanīte ūira handū hamwe
 akoīga atīrī:

“Mūndū akīrī kī tondū ūikaraga ūkīmwīciiragia,
 nake mūrū wa mūndū akīrī kī atī nīkīo
 ūmūmenyagīrīra?”

7 Watūmire atigie o hanini aiganane na araika,
 na ūkīmūhumba thūmbī ya riiri o na gītīo,

8 na ūkīga indo ciothe rungu rwa magūrū make
 aciathage.”

Nake akīga indo ciothe rungu rwa mūndū-rī, hatirī kīndū
 o na kīrīkū Ngai aatigire gītārī watho-inī wa mūndū. No
 rīu tūtīonaga indo ciothe irī watho-inī wa mūndū.

9 No tuonaga Jesū, ūrīa gwa kahinda kanini watūitwo
 mūnini gūkīra araika, no rīu ekīrītwo thūmbī ya riiri na
 ya gītīo nī tondū nīanyariirīkire na agīkua, nīgeetha, nī
 ūndū wa Wega wa Ngai atūike wa gūcama gīkuū handū ha
 andū othe.

10 Nīgũkorwo nĩ kwagĩĩire atĩ Ngai, ũrĩa wombire indo ciothe na itũũraga nĩ ũndũ wake-rĩ, atũme mwambĩrĩa wa ũhonokio wao aagĩĩire kũna kũna na ũndũ wa kũnyamario nĩguo arehe ciana nyingĩ riiri-inĩ wake.

11 Jesũ ũrĩa ũtũmaga andũ matũike atheru, o hamwe na acio matũitwo atheru, othe matũikaga andũ a nyũmba ĩmwe. Nĩ ũndũ ũcio Jesũ ndaconokaga akĩmeeta ariũ na aarĩ a Ithe.

12 Akoiga atĩrĩ,

“Nĩngoimbũra rĩtwa rĩaku kũrĩ ariũ na aarĩ a Baba;
nĩngainaga nyĩmbo cia gũkũgococa ndĩ kiũngano-inĩ.”

13 Ningĩ akoiga atĩrĩ,

“Nĩ ngũiga mwĩhoko wakwa harĩ Ngai.”

O na ningĩ akoiga atĩrĩ,

“Nĩ ũyũ haha, na ciana iria Ngai aaheete.”

14 Kuona atĩ ciana icio irĩ na mwĩrĩ na thakame-rĩ, we o nake aatuĩkire o tao mwĩrĩ-inĩ, nĩgeetha na ũndũ wa gĩkuũ gĩake ahote kwananga ũrĩa ũrĩ na hinya wa gĩkuũ, nake nĩwe mũcukani,

15 na ohore arĩa matũire mohetwo ũkombo-inĩ matukũ mao mothe nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra gĩkuũ.

16 Nīgũkorwo ti-itherũ ti araika ateithagia, no ateithagia rũciaro rwa Iburahĩmu.

17 Na nĩ ũndũ ũcio no nginya angĩahaananirio na ariũ na aarĩ a Ithe maũndũ-inĩ mothe, nĩguo atuĩke mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene ũiyũritwo nĩ tha na mwĩhokeku agĩtungatĩra Ngai, na nĩguo arute horohio nĩ ũndũ wa mehia ma kĩrĩndĩ.

18 Nīgũkorwo we mwene nĩathĩĩnikire rĩrĩa aageragio-rĩ, nĩahotaga gũteithia andũ arĩa mageragio.

3

Jesũ nĩ Mũnene gũkĩra Musa

1 Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ atheru, o inyuĩ mũgwatanĩire ũhoru wa gwĩtwo kũrĩa kuumĩte na igũrũ, mwĩcũranagiei ũhoru wa Jesũ, o we mũtũmwo na mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene ũrĩa tuumbũraga ũhoru wake.

2 We aarĩ mwĩhokeku kũrĩ ũrĩa wamwamũrĩre, o ta ũrĩa Musa aarĩ mwĩhokeku maũndũ-inĩ mothe ma nyũmba ya Ngai.

3 Jesũ nĩonekanĩte aagĩĩire kũheo gĩtĩo kĩnene gũkĩra Musa, o ta ũrĩa mwaki wa nyũmba aagĩĩirwo nĩ gũtĩo gũkĩra nyũmba yo nyene.

4 Nīgũkorwo nyũmba o yothe nĩrĩ mũndũ ũrĩa wamĩakire, no Ngai nĩwe mwaki wa indo ciothe.

⁵ Nake Musa, aarĩ mwĩhokeku maũndũ-inĩ mothe ma nyũmba ya Ngai arĩ o ndungata, agakĩrutaga ũira wa maũndũ marĩa makaahanwo thuutha-inĩ.

⁶ No Kristũ arĩ Mũriũ aarĩ mwĩhokeku na akarũgamĩrĩra nyũmba ya Ngai. Na ithuĩ tũrĩ nyũmba ãyo yake, tũngĩkara tũrũmitie ũmĩrĩru witũ na kĩrĩgĩrĩro kĩrĩa twĩrahagĩra.

Gũkaanio kwaga Gwĩtĩkia

⁷ Nĩ ũndũ-rĩ, o ta ũrĩa Roho Mũtheru oigaga, atĩrĩ:

“Ũmũthĩ, mũngũigua mũgambo wake,

⁸ mũtikoomie ngoro cianyu

ta hĩndĩ ĩrĩa mwanemeire,

andũ makĩngeria marĩ kũu werũ-inĩ,

⁹ kũrĩa maithe manyu maangeririe na makĩndoria,

na makĩona ciĩko ciakwa, ihinda rĩa mĩaka mĩrongo ĩna.

¹⁰ Nĩkĩo ndaarakarĩire rũciaro rũu, ngĩkiuga atĩrĩ,

‘Ngoro cia andũ aya itururaga hĩndĩ ciothe,

na matirĩ maamenya njĩra ciakwa.’

¹¹ Nĩ ũndũ ũcio ngĩhĩta na mwĩhĩtwa ndakarĩte, ngiuga atĩrĩ,

‘Matirĩ hĩndĩ magaatonya kĩhurũko-inĩ gĩakwa.’ ”

¹² Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩmenyererei hatikagĩe o na ũmwe wanyu ũrĩ na ngoro ĩhagia na ĩtetĩkagia, ĩrĩa ĩgarũrũkaga, ĩgatigana na Ngai ũrĩa ũrĩ muoyo.

¹³ No ũmanagĩrĩriai mũndũ na ũrĩa ũngĩ o mũthenya, o rĩrĩa rĩothe mũthenya ũrĩtagwo Ũmũthĩ, nĩgeetha gũtikagĩe o na ũmwe wanyu ũkũũmio ngoro nĩ ũndũ wa kũheenererio nĩ mehia.

¹⁴ Tondũ ũcio, tũngĩrũmia wega mwĩhoko ũrĩa twarĩ naguo kuuma o kĩambĩrĩria nginya ithirĩro-rĩ, nĩtũgaatuĩka a kũgwatanĩra hamwe na Kristũ.

¹⁵ O ta ũrĩa kwĩrĩtwo, atĩrĩ:

“Ũmũthĩ, mũngũigua mũgambo wake,

mũtikoomie ngoro cianyu

ta hĩndĩ ĩrĩa mwanemeire.”

¹⁶ Nĩ andũ arĩkũ acio maaiguire na makĩmũkararia? Githĩ ti arĩa othe moimĩte Misiri matongoretio nĩ Musa?

¹⁷ Ningĩ-rĩ, nĩ andũ arĩkũ aarakarĩire mĩaka ãyo mĩrongo ĩna? Githĩ ti arĩa meehirie, na magĩkua, o arĩa ciimba ciao ciagũire kũu werũ-inĩ?

¹⁸ Ningĩ-rĩ, nĩ andũ arĩkũ Ngai ehĩtĩre na mwĩhĩtwa atĩ gũtirĩ hĩndĩ magaatonya ũhurũko-inĩ wake, tĩga o andũ acio maaregire kũmwathĩkĩra?

¹⁹ Tũgakĩona atĩrĩ, matiahotire gũtoonya kuo nĩ ũndũ wa kwaga gwĩtĩkia kwao.

4

Thabatũ ya Kũhurũka ya Andũ a Ngai

¹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, kuona atĩ kĩranĩro gĩa gũtoonya ũhurũko-inĩ wake kĩrĩ o ho-rĩ, nĩtwĩmenyererei gũtikagĩe o na ũmwe wanyu ũtagagĩkinyĩra.

² Nĩgũkorwo o na ithuĩ nĩtũhunjiirio Ũhoru-ũyũ-Mwega o tao; no ũhoru ũrĩa maaiguire ndũigana kũmaguna, tondũ arĩa maũiguire matiawamũkĩrere na wĩtikio.

³ Na rĩrĩ, ithuĩ arĩa twĩtikĩtie nĩ ithuĩ tũtoonyaga kĩhurũko-inĩ kũu, o ta ũrĩa Ngai oigire atĩrĩ, "Nĩ ũndũ ũcio ngĩhĩta na mwĩhĩtwa ndakarĩte, ngiuga atĩrĩ,

'Matirĩ hĩndĩ magaatoonya kĩhurũko-inĩ gĩakwa.'"

O na gũtuĩka wĩra wake nĩwathirĩte kuuma o rĩrĩa thĩ yombirwo.

⁴ Nĩgũkorwo nĩ harĩ handũ hana aarĩtie ũhoru wa mũthenya wa mũgwanja, akoiga atĩrĩ: "Nake Ngai akĩhurũka mũthenya wa mũgwanja, agĩtigana na wĩra wake wothe."

⁵ O na ningĩ hau mbere nĩoigĩte atĩrĩ, "Matirĩ hĩndĩ magaatoonya ũhurũko-inĩ wakwa."

⁶ Nĩtũkuona atĩ nĩ kũrĩ amwe matigaire gũtoonya kĩhurũko-inĩ kũu kĩeranĩrwo, nĩgũkorwo arĩa maahunjiirio Ũhoru-ũrĩa-Mwega mbere matiatoonyire tondũ nĩmagire gwachĩka.

⁷ Nĩ ũndũ ũcio, o rĩngĩ Ngai akĩamũra mũthenya mũna, akĩwĩta Ũmũthĩ, thuutha wa matukũ maingĩ gũthira rĩrĩa aaririe na kanua ka Daudi, ta ũrĩa oigĩte hau mbere atĩrĩ:

"Ũmũthĩ, mũngũigua mũgambo wake, mũtikoomie ngoro cianyũ."

⁸ Tondũ korwo Joshua nĩamaheete ũhurũko-rĩ, Ngai ndangĩacookire kwaria ũhoru wa mũthenya ũngĩ thuutha ũcio.

⁹ Tondũ ũcio nĩgũtigaire Thabatũ ya kũhurũka ya andũ a Ngai;

¹⁰ nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũrĩa ũtoonyaga kĩhurũko-inĩ kĩa Ngai o nake nĩahurũkaga agatigana na wĩra wake, o ta ũrĩa Ngai aahurũkire agĩtigana na wĩra wake.

¹¹ Nĩ ũndũ ũcio, nĩtwĩrutanĩrie na kũyo gũtoonya ũhurũko-inĩ ũcio, nĩgeetha gũtikanagĩe mũndũ o na ũrĩkũ ũkaagũa nĩ ũndũ wa kũrũmĩrĩra kĩonereria kĩa ũremi wao.

¹² Nĩgũkorwo ũhoru wa Ngai ũrĩ muoyo na ũrĩ hinya. Nĩ mũũgĩ gũkĩra rũhiũ rwa njora rũnooretwo mĩena yeerĩ, ũgatheeca ũkagayũkania muoyo na roho, o na ũkagayania

marũngo na maguta marĩa makoragwo mahĩndĩ-inĩ, na ningĩ ũgatuĩra meciiria na matua ma gororo.

¹³ Gũtirĩ kĩndũ o na kĩmwe kĩa iria ciombirwo kĩhithĩtwo kuuma maitho-inĩ ma Ngai. Indo ciothe nĩhumbũrie na ikaguũrio mbere ya maitho ma ũrĩa tũkaahe ũhororo witũ.

Jesũ Mũthĩnjĩri-Ngai Ũrĩa Mũnene Mũno

¹⁴ Nĩ ũndũ ũcio, kuona atĩ tũrĩ na mũthĩnjĩri-Ngai mũnene mũno ũrĩa ũhungurĩte agakinya o igũrũ, na nĩwe Jesũ mũrũ wa Ngai-rĩ, nĩtũrũmiei na hinya wĩtikio ũrĩa tuumbũraga.

¹⁵ Nĩgũkorwo tũtirĩ na mũthĩnjĩri-Ngai mũnene ũtangĩhota gũtũiguĩra tha ũhũthũ-inĩ witũ, no nĩ tũrĩ na ũmwe wanagerio ikĩro-inĩ ciothe o ta ithuĩ, no ndaigana kwĩhia.

¹⁶ Hakĩrĩ ũguo-rĩ, nĩtũkuhĩrĩriei gĩtĩ kĩa Ũnene kĩrĩa kĩa Wega wake tũrĩ na ũmĩrĩru, nĩgeetha tũkaiguĩrwo tha, na tuone Wega wake wa gũtũteithagia hĩndĩ irĩa tũbatarĩte.

5

¹ Rĩu-rĩ, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene o wothe athuuragwo kuuma gatagatĩ ka andũ na agatuuo wa kũmarũgamĩrĩra maũndũ-inĩ marĩa makoniĩ Ngai, nĩguo arutage maruta na magongona nĩ ũndũ wa kũhoroheria mehia.

² Nake nĩahotaga gũkirĩrĩria arĩa matarĩ na ũmenyo o na arĩa maturuurĩte, kuona atĩ o nake nĩarĩ ũhũthũ wake.

³ Ũndũ ũyũ nĩguo ũtũmaga arute magongona ma kũhoroheria mehia make mwene, o ta ũrĩa amarutaga nĩ ũndũ wa mehia ma kĩrĩndĩ.

⁴ Gũtirĩ mũndũ wĩheaga gĩtũo kũu we mwene; no nginya akorwo etĩtwo nĩ Ngai, o ta ũrĩa Harũni eetirwo.

⁵ Nĩ ũndũ ũcio, o nake Kristũ ndaigana kwĩyoera ũgooci wa gũtuĩka mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene. No nĩ Ngai wamwĩrire atĩrĩ,

“Wee nĩwe Mũrũ wakwa;
ũmũthĩ nĩndatuĩka Thoguo.”

⁶ Na handũ hangĩ oigĩte atĩrĩ,

“Wee ũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene,
o ta ũrĩa Melikisedeki aatarĩ.”

⁷ Matukũ-inĩ marĩa Jesũ aatũũraga gũkũ thĩ-rĩ, nĩahooyaga na agathaita Ngai, agĩkayaga mũno agĩitaga maithori kũrĩ ũcio ũngĩahotire kũmũhonokia kuuma gĩkuũ-inĩ, na nĩaiguagwo nĩ ũndũ wa kwĩnyiihia gwake.

⁸ O na gũtuĩka aarĩ mũriũ, nĩerutire gwathĩka nĩ ũndũ wa ũrĩa aanyariĩkire,

⁹ na aarīkia gūtuuo mwagīrīru kūna, agītuīka kīhumo kīa ūhonokio ūrīa ūtagaathira harī arīa othe mamwathīkaḡīra,

¹⁰ nake Ngai akīmūtua mūthīnjīri-Ngai mūnene o ta ūrīa Melikisedeki aatarīi.

Gūtaarwo nīguo Tūtīkaḡwe

¹¹ Nītūrī na maūndū maingī tūngīmwīra makonīi ūhoru ūyū, no nī hinya kūmūtaarīria tondū mūtīnyīitaga maūndū narua.

¹² Nī ūndū-rī, o na gūtuīka rīu mwagīrīrwo nīgūkorwo mūrī arutani-rī, nīmūbatarīte mūdū wa kūmūruta maūndū marīa mwarūtītwo kīambīrīria ma kiugo kīa Ngai o rīngī. Inyuī mūbataire kūheo iria, no ti irio nyūmū!

¹³ Mūdū o wothe ūnyuuaga iria, tondū no gakenḡe-rī, ndangīmenya wega ūhoru wa ūrutani wa ūthingu.

¹⁴ No irio iria nyūmū nī cia andū arīa agīma, arīa nī ūndū wa kūmenyera gūcihūthīra kaingī, nīmerūtīte gūkūūrana wega na ūūru.

6

¹ Nī ūndū ūcio nītūtīganei na morutani marīa ma kīambīrīria ma ūhoru wa Kristū, na tūthīi na mbere na gūkūra, na tūtīge kwambīrīria ḡwaka mūthingī rīngī wa kūrutana ūhoru wa kwīrira nī ūndū wa cīko iria cierekāḡīria mūdū ḡikuū-inī, na ūrutani wa ḡwītīkia thīinī wa Ngai,

² na morutani ma ūbatithio, na ma kūigīrīrwo moko, o na ma kūrīūka kwa arīa akuū, o na ma gūtuūrwo ciira wa tene na tene.

³ Na noguo tūrīkaga, Ngai angītīkīria.

⁴ Na rīrī, nī ūndū ūrī hinya mūno kūrī andū arīa maanathererwo nī ūtheri, na magacama kīheo kīrīa ki-umīte igūrū, na magakorwo matūtītwo a ngwatanīro ya Roho Mūtheru,

⁵ o acio macamīte wega wa kiugo kīa Ngai na maahinya ma ihinda rīrīa rīgooka,

⁶ andū acio mangīgūa na matīgane na maūndū macio-rī, ḡūtingīhoteka kūmacookia rīngī merire, nī tondū nī kwambithia marambithia Mūrū wa Ngai mūtī igūrū o rīngī, na makamūnyararithia kūrī kīrīndī.

⁷ Mūḡūnda ūrīa uragīrwo nī mbura kaingī na ūḡacooka ūḡaciara maciaro mega ma kūḡuna arīa marīmīrwo-rī, nīūrathimagwo nī Ngai.

⁸ No mūḡūnda ūrīa ūkūruga mīḡua na mahiū ma nyeki-inī nī wa tūhū, na ūrī ūḡwati-inī wa kwīrehithīria kīrumi. Marīgīrīrio-inī nīḡūcinwo ūḡaacinwo.

⁹ Arata akwa nyendete mũno, o na tũkĩaragia ũguo, ha ũhoru wanyu-rĩ, nĩtwĩrĩgĩrĩire maũndũ mega kũrĩ macio, o marĩa marehanaga na ũhonokio.

¹⁰ Tondũ Ngai ndaagĩte kĩhooto; ndakaariganĩrwo nĩ wĩra wanyu o na wendo ũrĩa muonanĩtie nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩake rĩrĩa mwateithagia andũ arĩa aamũre, o na rĩu no mũrathĩ na mbere na kũmateithia.

¹¹ Tũngienda mũndũ o mũndũ wanyu onanie kĩyo o ta kũu o nginya mũthia, nĩguo mũkaahingĩrio maũndũ marĩa mĩtũire mwĩrĩgĩrĩire.

¹² Tũtikwenda mũtuĩke igũũta, no tũkwenda mwĩgerekanagie na andũ, arĩa nĩ ũndũ wa gwĩtũkia na gũkirĩrĩria kwao nĩkuo gũtũmaga magairwo maũndũ marĩa meranĩrwo.

Ūũma wa Kũranĩro kĩa Ngai

¹³ Rĩrĩa Ngai eerĩire Iburahĩmu kũranĩro gĩake, eehĩtire akĩgwetaga we mwene, nĩgũkorwo gũtiarĩ na ũngĩ mũnene kũrĩ we wa kwĩhĩta nake,

¹⁴ akiuga atĩrĩ, “Ti-itherũ nĩngũkũrathima na ngũhe njiaro nyingĩ.”

¹⁵ Na nĩ ũndũ ũcio, thuutha wa Iburahĩmu gweterera akirĩrĩrie-rĩ, nĩaheirwo kĩrĩa eerĩrwo.

¹⁶ Tondũ rĩrĩ, andũ mehĩtaga na mũndũ ũrĩa mũnene kũmakĩra, nago mwĩhitwa ũgakĩndĩra ũrĩa kwĩrĩtwo, na ũgakĩniina ngarari ciothe.

¹⁷ Na tondũ Ngai nĩendaga kuonania hatarĩ nganja kũrĩ agai a maũndũ marĩa meranĩrwo atĩ itua rĩake rĩrĩa aatuĩte rĩtingĩgarũrũka-rĩ, nĩakĩndĩire ũhoru ũcio na mwĩhitwa.

¹⁸ Ngai eekire ũguo na ũndũ wa maũndũ meerĩ matangĩgarũrũka, o marĩa gũtangĩhoteka Ngai aheenanie namo, nĩgeetha ithuĩ arĩa tuonete handũ ha kũũrĩra twĩgwatĩre kũrĩgĩrĩro kĩrĩa tũheetwo, tũhote kũũmĩrĩria mũno.

¹⁹ Kũrĩgĩrĩro gĩkĩ tũrĩ nakĩo kĩaana ta nanga ya ngoro, nakĩo nĩ kĩrũmu, na nĩ kĩa ma. Nakĩo gĩtoonyaga handũ-harĩa-haamũre thuutha wa gĩtama kĩrĩa kĩnene,

²⁰ o harĩa Jesũ, ũrĩa wathĩire mbere iitũ, aatoonyire ithenya riiitũ. Nake nĩatuĩkite mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene o nginya tene, o ta ũrĩa Melikisedeki aatarĩ.

7

Melikisedeki ũrĩa Mũthĩnjĩri-Ngai

¹ Atĩrĩrĩ, Melikisedeki ũcio aarĩ mũthamaki wa Salemu na mũthĩnjĩri-Ngai, o Ngai-Ūrĩa-ũrĩ-Igũrũ-Mũno. Nĩwe

watũngire Iburahĩmu akĩinũka aarĩkia kũhoota athamaki, na akĩmũrathima,

² nake Iburahĩmu akĩmũhe gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo ciothe. Rĩitwa riake riĩgĩtaũrwo mbere nĩ kuuga “mũthamaki wa ũthingu”; ningĩ “mũthamaki wa Salemu” nĩ kuuga “mũthamaki wa thayũ”.

³ Ndaarĩ na ithe kana nyina, kana kĩruka gĩaake, na ndaarĩ na kĩaambĩrĩria kĩa matukũ kana mũthia wa muoyo wake, nĩ ũndũ ũcio, we ahaana ta Mũrũ wa Ngai, egũtũũra arĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene.

⁴ Ta mwĩciirie ũrĩa aarĩ mũnene: Atĩ o na ithe witũ Iburahĩmu nĩamũgaĩire gĩcunjĩ gĩa ikũmi kĩa indo iria aatahĩte!

⁵ Na rĩrĩ, watho uugĩte atĩ andũ a rũciaro rwa Lawi arĩa matuĩkaga athĩnjĩri-Ngai metagie gĩcunjĩ gĩa ikũmi kuuma kũrĩ andũ, ũguo nĩ kuuga ariũ a ithe wao, o na gwatuĩka ariũ a ithe wao nĩ a rũciaro rwa Iburahĩmu.

⁶ No mũndũ ũcio ndaarĩ wa rũciaro rwa Lawi, no nĩamũkĩrĩre gĩcunjĩ gĩa ikũmi kuuma kũrĩ Iburahĩmu, na akĩrathima ũcio werĩrwo ciĩranĩro.

⁷ Na hatĩrĩ nganja atĩ mũndũ ũrĩa mũnini nĩwe ũrathimagwo nĩ ũrĩa mũnene.

⁸ Tũgakĩona atĩ, mwena ũmwe gĩcunjĩ kũu gĩa ikũmi kĩũnganagio nĩ andũ arĩa macookaga gũkua, na nĩo Alawii; nague mwena ũcio ũngĩ, kĩrutagĩrwo mũndũ ũrĩa uumbũrĩtwo ũhoru wake atĩ atũũraga o muoyo.

⁹ O na mũndũ no oige atĩ Lawi, ũcio ũrutagĩrwo gĩcunjĩ kũu gĩa ikũmi, we mwene nĩarutire gĩcunjĩ kũu na njĩra ya Iburahĩmu,

¹⁰ tondũ hĩndĩ irĩa Melikisedeki aacemanirie na Iburahĩmu, Lawi aarĩ mũthiimo-inĩ wa ithe ũcio wa tene.

Jesũ ahaana ta Melikisedeki

¹¹ Korwo ũkinyanĩru kũna nĩũngĩonekanire na njĩra ya ũthĩnjĩri Ngai wa Alawii-rĩ, (nĩ ũndũ kĩrĩndĩ kĩaheirwo watho na njĩra iyo), gwakĩrĩ bata ũngĩ ũrĩkũ gũũke mũthĩnjĩri-Ngai ũngĩ, ũtariĩ ta Melikisedeki, na ndatuĩke ta wa nyũmba ya Harũni?

¹² Nĩgũkorwo ũhoru wa ũthĩnjĩri-Ngai ũngĩgarũrĩrwo-rĩ, o nague watho no nginya ũgarũrĩrwo.

¹³ Nake mũndũ ũrĩa maũndũ maya maarĩtio nĩ ũndũ wake oimĩte mũhĩrĩga-inĩ ũngĩ, ũrĩa gũtarĩ mũndũ wague ũrĩ watungatĩra Ngai kĩgongona-inĩ.

¹⁴ Nĩgũkorwo nĩkũĩkaine wega atĩ Mwathani witũ oimire mũhĩrĩga-inĩ wa Juda, na ha ũhoru wa mũhĩrĩga ũcio-rĩ, Musa ndaigana kuuga ũndũ o na ũrĩkũ ũkonĩ athĩnjĩri-Ngai.

15 Na rĩrĩ, ũhoro ũrĩa twarĩtie no ũmenyeke wega makĩria angĩkorwo mũthĩnjĩri-Ngai ũngĩ ũtariĩ ta Melikisedeki nĩonekanĩte,

16 ũrĩa ũtuĩkĩte mũthĩnjĩri-Ngai, na ti kũringana na mūtugo wa rūciaro rwake, no nĩ tondũ wa ũhoti wa muoyo ũrĩa ũtathiraga.

17 Nĩgũkorwo nĩkuumbũrĩtwo atĩrĩ:

“Wee ũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene,
o ta ũrĩa Melikisedeki aatarĩ.”

18 Watho wa mbere nĩūtiganĩtwo naguo tondũ ndwarĩ na hinya na ũkaaga bata

19 (nĩgũkorwo watho ndũrĩ ũndũ watũmire wagĩrĩre kũna), no nĩtũheetwo kĩrĩgĩrĩro kĩega makĩria kĩrĩa gĩtũhotithagia gũkuhĩrĩria Ngai.

20 Na ũndũ ũyũ ndwekirwo hatarĩ mwĩhĩtwa! Andũ acio angĩ nĩmatuĩkaga athĩnjĩri-Ngai hatarĩ mwĩhĩtwa,

21 nowe aatuĩkire mũthĩnjĩri-Ngai na mwĩhĩtwa, rĩrĩa Ngai aamwĩrire atĩrĩ:

“Jehova nĩehĩtĩte,

na ndangĩricũkwo, akoiga atĩrĩ:

‘Wee ũrĩ mũthĩnjĩri-Ngai nginya tene.’ ”

22 Nĩ ũndũ wa mwĩhĩtwa ũyũ, Jesũ nĩatuĩkĩte mũrũgamĩrĩri wa kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩega makĩria.

23 Ningĩ-rĩ, nĩgũkoretwo na athĩnjĩri-Ngai aingĩ ta acio hau mbere, nĩgũkorwo nĩmakuaga magakĩgirio gũthiĩ na mbere na ũtungata ũcio.

24 No tondũ Jesũ atũũraga muoyo nginya tene-rĩ, ũthĩnjĩri-Ngai wake nĩ wa gũtũũra nginya tene.

25 Nĩ ũndũ ũcio nĩahotaga kũhonokia kũna arĩa othe mokaga kũrĩ Ngai magereire harĩ we, nĩgũkorwo egũtũũra amathaitanagĩrĩra.

26 Tondũ nĩ kwagĩrĩre tũgĩe na mũthĩnjĩri-Ngai mũnene ta ũcio, atũhingagĩrie bata witũ, na akorwo arĩ mũtheru, na atarĩ ũcuuke, kana rĩhia, na aamũranĩtio na ehia, o na agatũũgĩrio igũrũ rĩa igũrũ.

27 We ndekũbatara kũruta magongona mũthenya o mũthenya ta ũrĩa athĩnjĩri-Ngai anene acio angĩ meekaga, mbere nĩ ũndũ wa mehia make mwene, na thuutha ũcio nĩ ũndũ wa mehia ma kĩrĩndĩ. We nĩarutire igongona nĩ ũndũ wa mehia mao ihinda o rĩmwe rĩa kũigana hĩndĩ rĩa eerutire we mwene.

28 Nĩgũkorwo watho ũtuaga andũ matarĩ hinya athĩnjĩri Ngai anene; no mwĩhĩtwa, ũrĩa wokire thuutha wa watho, nĩwaamũrire Mũriũ, ũrĩa ũtuĩkĩte mwagĩrĩru kũna nginya tene.

8

Mũthĩnjĩri-Ngai Ūrĩa Mũnene wa Kĩrĩkanĩro Kĩerũ

¹ Atĩrĩrĩ, ũhoro ūrĩa tũraaria nĩ atĩ: Nĩ tũrĩ na mũthĩnjĩri-Ngai-mũnene, ūrĩa ũikarĩte thĩ guoko-inĩ kwa ūrĩo gwa gĩtĩ kĩa Ūnene kĩa ũthamaki wa igũrũ,

² nake nĩ mũtungatĩri wa handũ-harĩa-haamũre, o kũu hema-inĩ ya gũtũnganwo ĩrĩa ya ma ĩrĩa yaakirwo nĩ Mwathani, no ti mũndũ.

³ Na rĩrĩ, mũthĩnjĩri-Ngai mũnene o wothe aathuuragwo nĩguo arutage iheo na magongona, na nĩ ũndũ ũcio o nake no nginya akorwo arĩ na kĩndũ gĩa kũruta.

⁴ Korwo arĩ o gũkũ thĩ-rĩ, ndangĩrĩ mũthĩnjĩri-Ngai, nĩgũkorwo nĩ kũrĩ andũ arĩa marutaga iheo ĩria ciathanĩtwo nĩ watho.

⁵ Nao matungataga mũhianĩre wa handũ-harĩa-haamũre na kĩruru kĩa maũndũ marĩa marĩ igũrũ. Ūndũ ũcio nĩguo watũmire Musa atarwo hĩndĩ ĩrĩa eeharagĩria gwaka Hema-ya-Gũtũnganwo, akĩrwo atĩrĩ: “Menyerera wone nĩwathondeka indo icio ciothe kũringana na mũhianĩre ūrĩa wonirio ūrĩ kĩrĩma-inĩ.”

⁶ No rĩrĩ, ũtungata ūrĩa Jesũ aheetwo nĩũkĩrĩte wao, o ta ūrĩa kĩrĩkanĩro kĩrĩa arĩ we mũiguithania wakĩo gĩkĩrĩte kĩrĩa gĩkũrũ, na ningĩ kĩaandĩtwo na ciĩranĩro njega makĩria.

⁷ Nĩgũkorwo kĩrĩkanĩro kĩa mbere gĩtangĩarĩ na mahĩtia, gũtingĩagĩire bata wa gwetha kĩngĩ gĩa keerĩ.

⁸ No Ngai nĩoonire andũ marĩ na mahĩtia, akiuga atĩrĩ: “Matukũ nĩmarooka,

    rĩrĩa ngaarĩkanĩra kĩrĩkanĩro kĩerũ
na nyũmba ya Isiraeli,
    o hamwe na nyũmba ya Juda, nĩguo Mwathani ekuuga.

⁹ Nakĩo kĩrĩkanĩro kũu gĩtikahaana ta kĩrĩkanĩro kĩrĩa ndaarĩkanĩire na maithe mao ma tene rĩrĩa ndaamanyĩitire na guoko,

    ngĩmatongoria, ngĩmaruta bũrũri wa Misiri,
na tondũ matiigana gũikara marĩ ehokeku harĩ kĩrĩkanĩro
    gĩakwa,
    na nĩ ngĩmahutatĩra,
    ũguo nĩguo Mwathani ekuuga.

¹⁰ Gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ngaarĩkanĩra na nyũmba ya Isiraeli

    ihinda rĩu rĩathira, nĩguo Mwathani ekuuga.
Nĩngekĩra watho wakwa meciiria-inĩ mao,
    na ningĩ ndĩwaandĩke ngoro-inĩ ciao.
Na nĩ ngaatuĩka Ngai wao,
    nao matuĩke andũ akwa.

11 Gūtigacooka gũkorwo na mündũ ũkũruta ũrĩa ũngĩ,
kana mündũ arute mũrũ wa ithe amwĩre atĩrĩ,
'Menyana na Mwathani,'

tondũ andũ othe nĩmagakorwo maamenyete,
kuuma ũrĩa mũnini mũno wao nginya ũrĩa mũnene.

12 Nĩgũkorwo nĩngamarekera waganu wao,
na ndigacooka kũiririkana mehia mao."

13 Na rĩrĩ, rĩrĩa ekwaria ũhoru wa kĩrĩkanĩro kĩerũ-rĩ,
nĩgũtua aatuire kĩrĩa kĩa mbere gĩkũrũ; na kĩndũ o gĩothe
kĩrakũra-rĩ, gĩtuĩkaga gĩa gũthira, gĩkabuĩria o biũ.

9

*Kũhooya Ngai thĩnĩ wa Hema-ya-Gũtũnganwo ya Gũkũ
Thĩ*

1 Rĩu-rĩ, kĩrĩkanĩro kĩrĩa kĩa mbere nĩ kĩarĩ na mawatho
maakoniĩ ũhoru wa kũhooya Ngai, o na ningĩ nĩ kwarĩ na
handũ-harĩa-haamũre gũkũ thĩ.

2 Nĩ kwarĩ na hema yathondeketwo, na kanyũmba kayo
ka mbere nĩ haarĩ na mũtĩ ũrĩa wa gũcuuria matawa,
na metha, na mĩgate ĩrĩa mĩamũre; hau nĩho heetagwo
"Handũ-harĩa-Hatheru."

3 Thuutha wa gĩtama gĩa keerĩ haarĩ na kanyũmba
geetagwo, "Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno,"

4 na hau nĩho haarĩ kĩgongona gĩa thahabu gĩa gũcinĩrwo
ũbumba, na nĩho haarĩ ithandũkũ rĩa kĩrĩkanĩro rĩrĩa
rĩahumbĩritwo na thahabu kũndũ guothe. Thĩnĩ wa
ithandũkũ rĩu nĩ haarĩ na nyũngũ ya thahabu yarĩ na mana,
na rũthanju rwa Harũni rũrĩa rwathundũkĩte, na ihengere
cia mahiga iria ciandĩkĩtwo.

5 Igũrũ wa ithandũkũ rĩu nĩ haarĩ na akerubi a Riiri,
mahumbĩrite gĩtĩ-gĩa-tha. No rĩu tũtingĩhota gũtaarĩria
wega rĩu ũhoru wa kĩndũ o kĩndũ.

6 Nacio indo ciothe ciarĩkia kũbangwo ũguo-rĩ, athĩnjĩri-
Ngai nao maatoonyaga kanyũmba kau ka mbere hĩndĩ
ciothe nĩguo marute wĩra wao wa ũtungata.

7 No rĩrĩ, mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene nowe wiki wa-
toonyaga kanyũmba karĩa ga thĩnĩ, na aatoonyaga o ihinda
o rĩmwe mwaka, na ndangĩatoonyire atakuuĩte thakame
ya kũruta igongona nĩ ũndũ wake mwene na nĩ ũndũ wa
mehia ma andũ marĩa meekĩte matekũmenya.

8 ũndũ ũyũ nĩguo Roho Mũtheru oonanagia naguo
atĩ njĩra ya gũtoonya Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno
ndĩakoretwo ĩguũranĩirio ihinda rĩrĩa rĩothe hema ya
mbere yarĩ ho.

9 Gĩkĩ gĩkĩrĩ o kionereria kĩa matukũ maya tũrĩ, atĩ maruta na magongona marĩa maarutagwo matingĩahotire gũtheria thamiri ya mũndũ ũrĩa mũhooi Ngai.

10 Maũndũ macio makoniĩ o ũhoru wa kũrĩa na kũnyua, na magongona ma mĩthemba mĩingĩ ya gwĩtheria na mawatho ma na igũrũ tu, marĩa maathanĩtwo mekagwo nginya ihinda rĩrĩa maũndũ makeerũhio rĩgaakinya.

Thakame ya Kristũ

11 Rĩrĩa Kristũ ookire arĩ mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene wa maũndũ mega marĩa marĩ kuo-rĩ, nĩagereire hema-inĩ ĩrĩa nene na nginyanĩru ĩrĩa ĩtathondeketwo na moko ma andũ, naguo ũguo nĩ kuuga ti ya mũmbĩre wa thĩ ĩno.

12 Ndaatoonyire na ũndũ wa thakame ya mbũri na njaũ; nowe aatoonyire Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno riita o rĩmwe rĩa kũigana na ũndũ wa thakame yake we mwene, arĩkĩtie gũkũura andũ na ũkũũri ũrĩa ũtagaathira.

13 Thakame ya mbũri na ndegwa, na mũhu wa moori ĩcinĩtwo, ciaminjaminjĩrio arĩa marĩ na thaahu, nĩciamatheragia na ikaniina thaahu mũrĩ yao.

14 Githĩ thakame ya Kristũ, ũrĩa werutire arĩ igongona rĩtarĩ kaũũgũ harĩ Ngai nĩ ũndũ wa Roho wa tene na tene, ndĩngĩgĩtheria thamiri ciitũ makĩria nĩguo itigane na ciĩko iria cierekagĩria mũndũ gĩkuũ-inĩ, nĩguo tũtungatagĩre Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo!

15 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, Kristũ nĩwe mũiguithania wa kĩrĩkanĩro kĩerũ, nĩguo arĩa metĩtwo mahote kũgaĩrwo igai rĩrĩa rĩĩranĩrwo rĩtagaathira, kuona atĩ rĩu nĩakuĩte arĩ mũkũũri wa kũmakũũra kuuma mehia-inĩ marĩa meekĩtwo kĩrĩkanĩro-inĩ kĩrĩa kĩa mbere.

16 Tondũ ha ũhoru ũkonĩĩ kwĩgaya-rĩ, nĩ kwagĩrĩire kũmenyeke wega atĩ ũcio wĩgaĩte nĩakuĩte,

17 nĩ ũndũ kwĩgaya kũgĩaga na hinya rĩrĩa mũndũ ũrĩa wĩgaĩte aarĩkia gũkua; kwĩgaya gũtirĩ hinya rĩrĩa rĩothe ũrĩa wĩgaĩte arĩ muoyo.

18 Ũguo noguo o nakĩo kĩrĩkanĩro kĩa mbere gĩtingĩagiire na hinya hatarĩ thakame.

19 Hĩndĩ ĩrĩa Musa aarĩkirie kũhe andũ othe maathani mothe marĩa maandĩkĩtwo watho-inĩ-rĩ, nĩoire thakame ya njaũ, o hamwe na maaĩ, na guoya mũtune, na mathĩgĩ ma mũthobi akĩminjaminjĩria ĩbuku rĩa gĩkũnjo o na andũ othe.

20 Akĩmeera atĩrĩ, “Ĩno nĩyo thakame ya kĩrĩkanĩro, kĩrĩa Ngai amwathĩte mwathĩkagĩre.”

21 Ningĩ o ũndũ ũmwe, akĩminjaminjĩria Hema-ya-Gūtũnganwo thakame o hamwe na indo iria ciothe ciahũthagĩrwo gūtungatĩra Ngai nacio.

22 Na ti-itherũ, kũringana na watho hakuhĩ indo ciothe itheragio na thakame, na hatarĩ gũitwo gwa thakame-rĩ, gũtirĩ kũrekerwo kwa mehia.

23 Nĩ ũndũ ũcio, nĩ kwagĩrĩre mĩhaano ya indo iria irĩ igũrũ ĩtheragio na magongona macio, no indo cia igũrũ cio nyene itheragio na magongona mega kũrĩ macio.

24 Nĩgũkorwo Kristũ ndaatoonyire handũ-harĩa-haamũre haakĩtwo na moko ma andũ hahaanaine na handũ harĩa ha ma; nowe aatoonyire igũrũ kuo kwene, kũrĩa rĩu arũgamĩte mbere ya Ngai nĩ ũndũ witũ.

25 O na ndaatoonyire igũrũ nĩguo erutage igongona kaingĩ kaingĩ ta ũrĩa mũthĩnjĩri-Ngai mũnene aatoonyaga Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno o mwaka arĩ na thakame ĩtarĩ yake mwene.

26 Kũngĩrĩ ũguo-rĩ, Kristũ angĩtũũraga anyariiragwo kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo. No rĩu, matukũ-inĩ maya ma kũrigĩrĩa, nĩaguũranĩrio riita rĩmwe rĩa kũigana nĩguo eherie wĩhia na ũndũ wa kwĩruta atuĩke igongona we mwene.

27 Na o ta ũrĩa gũtuĩtwo atĩ andũ makuage o riita rĩmwe, na thuutha wa ũguo magatuĩrwo ciira-rĩ,

28 ũguo no taguo Kristũ aarutirwo igongona riita o rĩmwe nĩguo eherie mehia ma andũ aingĩ; nake nĩakaguũranĩrio riita rĩa keerĩ, no tigeetha akuue mehia, no nĩgeetha arehere arĩa mamwetagĩrĩa ũhonokio.

10

Igongona Rĩmwe rĩa Kũigana rĩa Kristũ

1 Rĩu-rĩ, watho no kũiruru kĩa maũndũ mega marĩa magooka, no ti mũhianĩre wa maũndũ marĩa mo mene. Nĩ ũndũ ũcio watho ndũngĩhota gũtũma magongona marĩa marutagwo o mwaka o mwaka mategũtigithĩrio matũme andũ arĩa mookaga kũhooya Ngai magĩrĩre kũna.

2 Tondũ korwo nĩ kwahotekire-rĩ, githĩ magongona macio matingĩagĩtigire kũrutagwo? Nĩgũkorwo arĩa maa-hooyaga nĩmangĩatheretio rĩmwe rĩa kũigana, na matingĩacookire gwĩcuukĩra mehia mao.

3 No rĩrĩ, magongona macio maarĩ ma kũririkanania mehia mwaka o mwaka,

4 tondũ gũtingĩhoteka thakame ya ndegwa na ya mbũri yeherie mehia.

5 Nĩ ũndũ ũcio, hĩndĩ ĩrĩa Kristũ ookire gũkũ thĩ, oigire atĩrĩ:

“Wee ti magongona na maruta weriragĩria,
no nĩ mwĩrĩ wahaarĩĩrie;

6 ndwakenirio nĩ maruta ma njino,
o na kana maruta ma kũhoroheria mehia.

7 Hĩndĩ iyo ngiuga atĩrĩ, ‘Niĩ ũyũ haha,
o ta ũrĩa ũhoro wakwa wandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩa
gĩkũnjo, atĩrĩ:

njũkĩte gwĩka wendi waku, Wee Ngai.’ ”

8 Mbere oigire atĩrĩ, “Magongona na maruta, na maruta
ma njino, o na maruta ma kũhoroherio mehia, ti mo
weriragĩria, o na kana ũgakenio nĩmo” (o na gũtuĩka watho
nĩwaathanĩte marutagwo).

9 Ningĩ akiuga atĩrĩ, “Niĩ ũyũ haha, njũkĩte gwĩka wendi
waku.” Eheragia ũhoro wa mbere nĩguo ahaande ũcio wa
keerĩ.

10 Na nĩ ũndũ wa kwenda kũu-rĩ, nĩtũtũtwo atheru nĩ ũndũ
wa igongona rĩa mwĩrĩ wa Jesũ Kristũ rĩrĩa aarutire ihinda
rĩmwe rĩa kũigana.

11 Mũthenya o mũthenya mũthĩnjĩri-Ngai o wothe
arũgamaga na akaruta mawĩra make makoniĩ kĩrĩa kĩa
Ngai, agakĩruta magongona o ro macio kaingĩ kaingĩ, no nĩ
magongona matangĩhota kweheria mehia.

12 No rĩrĩ, mũthĩnjĩri Ngai ũyũ aarĩkia kũruta igongona
rĩmwe rĩa kũigana rĩa kweheria mehia, nĩaikarire thĩ
guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa Ngai.

13 Kuuma hĩndĩ iyo nĩatũũraga etereire o nginya rĩrĩa thũ
ciake igaatuuo gaturwa ka makinya make,

14 nĩ tondũ na ũndũ wa igongona rĩu rĩmwe, nĩatũmĩte
arĩa maratuuuo atheru magĩrĩre kũna nginya tene.

15 O nake Roho Mũtheru nĩatumbũragĩra ũhoro ũyũ. O
mbere akoiga atĩrĩ:

16 “Gĩkĩ nĩkĩo kĩrĩkanĩro kĩrĩa ngaarĩkanĩra nao
thuutha wa matukũ macio, ũguo nĩguo Mwathani
ekuuga.

Nĩngekĩra mawatho makwa ngoro-inĩ ciao,
na ndĩmaandĩke meciiria-inĩ mao.”

17 Ningĩ agacooka akoiga atĩrĩ:

“Ndigacooka kũririkana mehia mao
na ciĩko ciao cia ũremi o rĩ o rĩ.”

18 Na rĩrĩ, mehia marĩkia kũrekanĩrwo-rĩ, gũtingĩcooka
kũrutwo igongona rĩngĩ rĩa kweheria mehia.

Rũtana rĩa Gũkirĩrĩria

19 Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, kuona atĩ tũrĩ
na mwĩhoko wa gũtoonya Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno, na
ũndũ wa thakame ya Jesũ,

20 tondū nīatūhingūrīire njīra njerū na ĩrī muoyo ya kūhītūkīra gītambaya-inī, nakīo nīkīo mwīrī wake,

21 na kuona atī nī tūrī na mūthīnjīri-Ngai mūnene mūno ūrīa ūrūgamīrīire nyūmba ya Ngai-rī,

22 nītūkuhīrīrie Ngai tūrī na ngoro itarī na ūhinga, na tūiyūrītwo nī wītīkio kūna, nacio ngoro ciitū iminjaminjīrio nīguo tūtherio thamiri ciitū ciage ūcuuke nayo mīrī iitū ĩthambītio na maaī matheru.

23 Ningī nītūrūmiei ūhorō wa kīrīgīrīro kīrīa tuumbūrāga tūtegūthangania, nīgūkorwo ūrīa wīranīire kīranīro kīu nī mwīhokeku.

24 Hamwe na ūguo, nītūwīcūūranie ūrīa tūngīarahūrana o mūdū na ūrīa ūngī ūhorō-inī wa kwendana na gwīka cīko njega.

25 Na ningī tūtīgatige kūnganaga hamwe, ta ūrīa andū amwe mamenyerete gwīkaga, no nītūmanagīrīriei mūdū na ūrīa ūngī, na makīria mūno tondū wa ūrīa mūkuona atī Mūthenya ūcio nīurakuhīrīria.

26 Tondū tūngīthī na mbere na kwīhia na ūtūrīka thuutha wa kūmenya ūhorō-ūrīa-wa-ma-rī, gūtīrī na igongona rīngī rīa kweheria mehīa rītīgaire,

27 tīga o gweterera tūrī na guoya ciira o na mwaki ūrīrīmbūkaga ūrīa ūkaaniina thū cia Ngai.

28 Mūdū ūrīa wothe wareganaga na watho wa Musa ooragagwo atekūiguīrwo tha na ūndū wa ūira wa andū eerī kana atatū.

29 Mūgwīciiria mūdū aagīrīrwo nīkūherithio mūno makīria atīa, ūrīa ūrangīrīrie Mūrū wa Ngai thī, na agatua atī thakame ya kīrīkanīro ĩrīa aatheretio nayo ti theru, na agacooka akaruma Roho ūrīa ūheanaga wega wa Ngai?

30 Nīgūkorwo nītūūī ūrīa woigire atīrī, “Kūrīhanīria nī gwakwa, na nī nī ngaarīhanīria,” na ningī akiuga atīrī, “Mwathani nīwe ūgaatuīra andū ake ciira.”

31 Nī ūndū wa kūguoyohia mūno mūdū gūkumbatwo nī Ngai ūrīa ūrī muoyo.

32 Rīrikanai matukū ma tene thuutha wanyu kwarīrwo nī ūtheri, ūrīa mweyūmīrīrie mbaara nene rīrīa mwanyarīragwo.

33 Mahinda mamwe mwathūnagio mbere ya kīrīndī mūkīrumagwo; na mahinda mangī nīmwanīitanagīra na arīa meekagwo ūguo.

34 Ningī nīmwaiguagīra arīa mohetwo njeera tha, na mūgetīkagīra gūtunywo indo cianyu mūkenete, tondū nīmwamenyete atī inyuī mwarī na ūtonga ūngī mwega makīria na wa gūtūra.

35 Nĩ ũndũ ũcio, mūtigate ũũmĩrĩru ũcio wanyu; nĩgũkorwo nĩũkamũrehere uumithio mũnene.

36 Mwangĩrĩrwo nĩgũkirĩrĩa, nĩguo mwarĩkia gwĩka ũrĩa Ngai endaga, mũkaamũkĩra kĩrĩa eeranĩire.

37 Nĩgũkorwo kahinda kanini gaathira-rĩ,
“Ūrĩa ũroka nĩegũka, na ndegũtĩra.

38 No mũndũ wakwa ũrĩa mũthingu agaathũra muoyo
nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia.

Na angĩgacooka na thuutha,
ngoro yakwa ndĩgakenio nĩwe.”

39 No ithuĩ tũtirĩ a thiritũ ya arĩa macookaga na thuutha makora, no tũrĩ a thiritũ ya arĩa metĩkagia, makahonokio.

11

Wĩtĩkio

1 Rĩu-rĩ, gwĩtĩkia nĩkũgĩa na ma ya maũndũ marĩa twĩrĩgĩrĩire, na kũmenya na ma atĩ maũndũ marĩa tũtonaga marĩ ho.

2 Ũndũ ũcio nĩguo watũmire andũ arĩa maarĩ kuo tene magaathĩrĩrio.

3 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, nĩtũmenyaga atĩ thĩ yothe yombirwo na kiugo kĩa Ngai, na nĩ ũndũ ũcio indo iria cionagwo itiathondekirwo kuuma kũrĩ indo iria cionekanaga.

4 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Habili nĩarutĩire Ngai igongona rĩega gũkĩra rĩa Kaini. Na nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia nĩagathĩrĩrio ta mũndũ mũthingu rĩrĩa Ngai aaheanire ũira mwega nĩ gwĩtĩkĩra maruta make. Na nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia o na rĩu no aaragia o na gũtuĩka nĩakuire.

5 Na ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Enoku nĩeheririo mūtũũrĩre-inĩ ũyũ, nĩguo ndagacame gĩkuũ; na ndacookire kuonwo tondũ Ngai nĩamweheririe. Nĩgũkorwo ataneherio, nĩagathĩrĩrio atĩ aarĩ mũndũ wakenagia Ngai.

6 Na rĩrĩ, gũtarĩ na wĩtĩkio gũtingĩhoteka gũkenia Ngai, tondũ mũndũ ũrĩa wothe ũũkaga harĩ we no nginya etĩkie atĩ nĩ kũrĩ Ngai, na atĩ nĩwe ũheaga arĩa othe mamũcaragia na kĩyo iheo ciao.

7 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, hĩndĩ ĩrĩa Nuhu aamenyithirio ũhoro wa maũndũ marĩa maatoonekete-rĩ, nĩakire thabina arĩ na wĩtigiri wa ngoro nĩguo ahonokie andũ a nyũmba yake. Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia gwake nĩatuĩrĩire thĩ ciira, na agĩtuĩka mũgai wa ũthingu ũrĩa uumanaga na gwĩtĩkia.

8 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Iburahĩmu rĩrĩa eetirwo athĩ bũrũri ũrĩa aaheagwo ũtuĩke igai rĩake, nĩathĩkire na agĩthĩ, o na akorwo ndaamenyaga kũrĩa aathiaga.

⁹ Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, agĩtuĩka mūtũũri bũrũri-inĩ wa kĩĩranĩro ahaana ta mũgeni bũrũri-inĩ wene; aatũũraga hema-inĩ, o ũndũ ũmwe na Isaaka na Jakubu, arĩa maarĩ agai a kĩĩranĩro kũu hamwe nake.

¹⁰ Nĩgũkorwo nĩataanyaga kuona itũũra rĩrĩ na mĩthingi mĩrũmu, rĩrĩa mũthondeki na mwaki warĩo nĩ Ngai.

¹¹ Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Iburahĩmu, o na gũtuĩka nĩatindĩkĩte matukũ, nake Sara aarĩ thaata, nĩahotithirio gũtuĩka ithe wa mwana tondũ nĩatuĩte atĩ Ūrĩa weraniire kĩĩranĩro kũu aarĩ mwĩhokeku.

¹² Na nĩ ũndũ ũcio kuuma harĩ mũndũ ũyũ ũmwe, o na aarĩ ta mũndũ mũkuũ-rĩ, gũgĩciarwo njiaro nyingĩ o ta njata cia igũrũ, o na ta mũthanga ũrĩa ũtangĩtarĩka ũrĩ hũgũrũrũ-inĩ cia iria.

¹³ Andũ aya othe maatũũrire marũmĩtie wĩtĩkio nginya rĩrĩa maakuire. Matiigana kũhingĩrio maũndũ marĩa meerĩirwo; no nĩmamonaga marĩ o kũraya na makamakenera. Nao nĩmoimbũraga atĩ o nĩ agenĩ na agendi gũkũ thĩ.

¹⁴ Andũ arĩa moigaga maũndũ ta macio monanagia atĩ nĩ gwetha methaga bũrũri ũrĩa ũrĩ wao kĩũmbe.

¹⁵ Korwo nĩmeeciiragia ũhoru wa bũrũri ũrĩa moimĩterĩ, nĩ mangĩagĩte na mweke wa gũcooka kuo.

¹⁶ Handũ ha ũguo, o meeriragĩria bũrũri mwega kũrĩ ũcio, naguo nĩ bũrũri wa igũrũ. Nĩ ũndũ ũcio Ngai ndaconokaga gwĩtwo Ngai wao, nĩgũkorwo nĩahaarĩirie itũũra inene nĩ ũndũ wao.

¹⁷ Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Iburahĩmu, rĩrĩa aageririo nĩ Ngai, nĩarutire Isaaka atuĩke igongona. Ūcio werĩirwo ciĩranĩro nĩehaarĩirie kũruta mũrũ wake wa mũmwe igongona,

¹⁸ o na gũtuĩka Ngai nĩamwĩrĩte atĩrĩ, "Rũciaro rũrĩa rũgeetanio nawe rũkoima harĩ Isaaka."

¹⁹ Iburahĩmu nĩatuĩte na ngoro atĩ Ngai no ariũkie mũndũ mũkuũ, na nĩ ũndũ ũcio no kwĩrwo na ngerekano atĩ nĩacookeirio Isaaka ta oimĩte kũrĩ arĩa akuũ.

²⁰ Na ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Isaaka nĩarathimire Jakubu na Esaũ akĩratha ũhoru wa matukũ mao ma thuutha.

²¹ Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Jakubu, rĩrĩa aarĩ hakuhĩ gũkua, nĩarathimire ariũ a Jusufu, o mũndũ riita rĩake, na akĩhooya Ngai enyiitĩrĩire mũthĩgi wake.

²² Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Jusufu, nake, ihinda rĩake rĩa mũthia rĩakuhĩrĩria, nĩaririe ũhoru wa gũthaama kwa andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri, na agĩathana ũhoru ũkonĩ mahĩndĩ make.

23 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, aciari a Musa nĩmamũhithire ihinda rĩa mĩeri itatũ kuuma aaciawo tondũ nĩmoonire aarĩ mwana mwega, na matietigĩre watho wa mũthamaki.

24 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, Musa rĩrĩa aatuĩkire mũndũ mũgima nĩaregire gwĩtwo mũrũ wa mwarĩ wa Firaũni.

25 Nĩathuurire kũnyariiranĩrio hamwe na andũ a Ngai, handũ ha gwĩkenia na mĩago ya wĩhia ya ihinda inini.

26 We nĩatũire atĩ kũmenwo nĩ ũndũ wa Kristũ nĩ uumithio mũnene gũkĩra ũtonga wa Misiri, nĩ tondũ nĩacũthagĩrĩa gũkaaheo kĩheo.

27 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, nĩoimire Misiri ategwĩtigĩra marakara ma mũthamaki; nĩakirĩrĩrie tondũ nĩoonire Ũrĩa ũtonekaga.

28 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, nĩarũmirie gĩathĩ kĩa Bathaka na ũhoru wa kũminjaminjanĩrio gwa thakame, nĩguo mwanangi wa marigithathi ndakae kũhutia marigithathi ma andũ a Isiraeli.

29 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, andũ nĩmatuĩkanĩrie Iria Itune taarĩ thĩ nyũmũ maagereire; no rĩrĩa andũ a Misiri maageririe gwĩka ũguo, makĩrindanio nĩ maaĩ.

30 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, thingo cia Jeriko nĩciagũire andũ maarĩkia gũcithiũrũka matukũ mũgwanja.

31 Nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, mũmaraya ũrĩa wetagwo Rahabu, tondũ wa kũnyiita athigaani ũgeni, ndoraganĩrio na andũ arĩa maarĩ aremi.

32 Ingiuga atĩa ũngĩ? Ndirĩ na ihinda rĩa kũheana ũhoru wa Gideoni, na wa Baraka, na wa Samusoni, na wa Jefitha, na wa Daudi, na wa Samũeli, o na wa anabii,

33 acio othe nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia-rĩ, nĩmatoririe mothamaki, na magũka maũndũ ma kĩhooto, na makĩngwatĩra kĩrĩa kĩeranĩrwo; nao makĩhinga mĩrũũthi tũnua,

34 na makĩhoria mwaki warĩrĩmbũkaga, na makĩhonokio matikaniinwo na rũhiũ rwa njora; ũhinyaru wao wagarũrirwo ũgĩtuĩka hinya; ningĩ maarũire na ũcamba mbaara-inĩ na magĩtooria mbũtũ cia ita cia ndũrĩrĩ ingĩ.

35 Nao andũ-a-nja makĩriũkĩrio andũ ao arĩa maakuĩte, magĩcooka muoyo. Andũ angĩ nao nĩmaregire kũrekererio, makĩnyariirwo nĩgeetha makaariũkio magĩe na muoyo mwega makĩria.

36 Andũ angĩ nĩmanyũrũririo na makĩhũrwo na iboko, o na angĩ makĩohwo na mĩnyororo na magĩikio njeera.

37 Nĩmahũrũrirwo na mahiga; o na magĩatũranio na thoo maita meerĩ; ningĩ makĩũragwo na hiũ cia njora. Maathiiaga mehumbĩte njũa cia ng'ondũ na cia mbũri, na marĩ ngĩa, na makanyariirwo, o na magekagwo ũũru;

³⁸ thĩ ndĩamaagĩrĩire. Moorũũraga werũ-inĩ na irĩma-inĩ, o na ngurunga-inĩ na miungu-inĩ ya thĩ.

³⁹ Andũ aya othe nĩmagathĩrĩirio nĩ ũndũ wa wĩtikio wao, no gũtirĩ o na ũmwe wao wahingĩirio kĩranĩro kĩrĩa kĩeranĩrwo.

⁴⁰ Ngai nĩatũhaarĩirie ũndũ mwega makĩria nĩgeetha andũ acio matigatuuo aagĩrĩru ithuĩ tũtarĩ hamwe nao.

12

Ngai Nĩarũithagia Ciana Ciake

¹ Nĩ ũndũ ũcio, kuona atĩ nĩtũrigiicĩirio nĩ aira aingĩ ũguo mahaana ta itu inene-rĩ, nĩtwĩyaũrei kĩrĩa gĩothe gĩtũritũhĩire, o na wĩhia ũrĩa ũtũrigiicaga mũno, na tũgĩteng'ere ihenya rĩrĩa tũigĩrwo mbere iitũ tũkirĩrĩirie.

² Nĩtũcũthĩrĩirie Jesũ, ũrĩa mwambĩrĩria na mũkinyanĩria wa gwĩtikia gwitũ, ũrĩa nĩ ũndũ wa gĩkeno kĩrĩa aigĩrwo mbere yake-rĩ, nĩoomĩrĩirie kwambwo mũtharaba-inĩ, atekũũria gũconorwo, na rĩu aikarĩte thĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo gwa gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Ngai.

³ Rĩu-rĩ, cũraniai ũhoro wa ũcio wakirĩrĩirie ngarari ny-ingĩ ũguo kuuma kũrĩ andũ ehia, nĩgeetha mũtikananoge kana mũũrwo nĩ hinya.

⁴ Inyuĩ mũkĩgiana na mehia-rĩ, mũtirĩ mũrarũa o nginya mũgaita thakame.

⁵ Na nĩmũriganĩrwo nĩ kiugo gĩa kũmũũmĩrĩria kĩrĩa kĩmwaragĩria ta ciana ciake, atĩrĩ:

“Mũrũ wakwa, ndũkahũthie irũithia rĩa Mwathani,
o na ndũkoorwo nĩ hinya hĩndĩ ĩrĩa egũgũkũũma,

⁶ nĩgũkorwo Mwathani nĩarũithagia arĩa endete,
na akaherithia ũrĩa wothe etĩkĩrĩte atuĩke mwana wake.”

⁷ Inyuĩ kiragĩrĩriai mathĩna marĩ taarĩ irũithia; nĩgũkorwo Ngai aramwĩka ũguo ta mũrĩ ciana ciake. Nĩ ũndũ-rĩ, nĩ mwana ũrĩkũ ũtarũithagio nĩ ithe?

⁸ Mũngĩkĩaga kũrũithio (na gũtirĩ mũndũ ũtarũithagio), inyuĩ mũkĩrĩ ciana cia mũtumia wa njĩra, no ti ciana ciake.

⁹ Ningĩ-rĩ, ithuothe twanakorwo na maithe maitũ marĩa maatũciarire na mũciarĩre wa mwĩrĩ, arĩa maatũrũithagia na ithuĩ tũkamatĩia nĩ ũndũ wa ũguo. Tũkĩagĩrĩire kwĩnyĩihĩria atĩa Ithe wa maroho maitũ nĩguo tũtũũre muoyo!

¹⁰ Maithe maitũ nĩmatũrũithirie gwa kahinda kanini o ta ũrĩa moonaga kwagĩrĩire; no Ngai atũrũithagia tũteithĩke, nĩguo tũgwatanĩre nake ũtheru wake.

11 Gūtiri irūithia r̄onekaga r̄i r̄ega ihinda-inī ta r̄u, tiga r̄ir̄i r̄ia o ruo. No thuutha-inī-r̄i, n̄r̄iciaraga magetha ma ūthingu na thayū harī andū ar̄ia merutaga nar̄io.

12 Nī ūndū ūcio-r̄i, tambūrūkiai moko manyu mar̄ia macunjur̄ite, na maru manyu mar̄ia maregeru n̄guo maḡie hinya.

13 “Rūngariai njira cia magūrū manyu,” n̄igeetha ūr̄ia ūthuaga ndakae kuonja, no n̄i kaba ahonio.

Gūkaanio kūrega Ngai

14 Mwīrutanīriei mūno gūkarania na andū othe na thayū, na gūtuika atheru; tondū hatarī ūtheru-r̄i, gūtiri mūdū ūkoona Mwachani.

15 Menyererai gūtikaḡie mūdū o na ūmwe wanyu ūkwaga gūkinyīrwo n̄i Wega wa Ngai, na mūtigetīkirie ūndū mūūru ūhaana ta mūri wa mūtī mūrūrū ūkūre thīnī wanyu, ūcooke kūrehe thīna na ūthaahie andū aingī.

16 Tigīr̄irai n̄imuona atī gūtiri o na ūmwe wanyu mūhūūri maraya, kana mūdū ūtetigīr̄ite Ngai ta Esaū, ūr̄ia wendirie igai r̄ia ūrigithathi wake n̄i ūndū wa irio cia ir̄ia r̄imwe.

17 Thuutha-inī, ta ūr̄ia mūūi, hīndī ir̄ia eendire kūgaya kīrathimo ḡiake, n̄iaregirwo. Ndaahotire kuona kamweke ga kwīrira, o na gwatuika n̄iacaririe kīrathimo kū na maithori.

18 Mūtiūkīte kīr̄ima-inī kīr̄ia kīngīhutio, na kīr̄ia kīraakana mwaki; o kū kīr̄i na nduma, na ḡigathimba, o na kīr̄i na kīhuhūkanio;

19 ningī kūr̄ia kūr̄i mūgambo wa coro, o na kana mūgambo waragia na ciugo iria ar̄ia maaciguire maathaithanire matikaheo ūhoru ūngī o na ūmwe,

20 tondū matingīomīr̄irie ūr̄ia gwathanīt̄wo, atīr̄i; “O na nyamū ingīhutia kīr̄ima kū, no nginya ihūūrwo na mahiga ikue.”

21 Handū hau haarī na ūndū wa kūguoyohia mūno, ūū atī Musa n̄ioigire atīr̄i, “Nīndīrainaina mūno n̄i guoya.”

22 No inyuī mūūkīte Kīr̄ima-inī ḡia Zayuni, itūūra inene r̄ia Ngai ūr̄ia mūtūūra muoyo, na n̄ir̄io Jerusalemu ya Igūrū. Nīmūūkīte kīūngano-inī ḡia ḡikenō kīr̄i araika ngiri na ngiri,

23 kūr̄i kanitha wa marigithathi, ar̄ia marīt̄wa mao maandīkīt̄wo kūr̄ia Igūrū. Mūūkīte kūr̄i Ngai, ūr̄ia mūtūiri andū othe ciira, na kūr̄i maroho ma andū ar̄ia athingu matuūkīte akinyanīru kūna,

24 na kūr̄i Jesū ūr̄ia mūiguithania wa kīr̄ikanīro kīr̄ia kīerū, o na kūr̄i thakame ir̄ia yakūminjaminjanīrio ir̄ia yaragia kiugo kīega gūkīra thakame ya Habili.

25 Menyererai mūtikarege ūrĩa ūkwaria. Angĩkorwo matiigana gwĩthara hĩndĩ ĩrĩa maaregire ūrĩa wamakaana-gia arĩ gũkũ thĩ-rĩ, githĩ ithuĩ tũtingĩkĩaga o makĩria gwĩthara, tũngĩkĩhutatĩra ūrĩa ūtũkaanagia arĩ igũrũ?

26 Hĩndĩ ĩyo-rĩ, mũgambo wake nĩwainainirie thĩ, no rĩu nĩeranĩire akoiga atĩrĩ, “Ihinda rĩngĩ to thĩ iiki ngainainia, no nĩngainainia igũrũ o narĩo.”

27 Ciugo ici, “ihinda rĩngĩ,” ironania kweherio gwa kĩrĩa kĩngĩenyenyeka, nacio nĩ indo iria ciũmbĩtwo, nĩgeetha kĩrĩa gĩtangĩenyenyeka gĩtũũre.

28 Nĩ ūndũ ūcio tondũ tũramũkĩra ūthamaki ūtangĩenyenyeka-rĩ, nĩtũcookiei ngaatho na tũhooyage Ngai na njĩra ĩrĩa yagĩrĩire, tũkĩmũtĩaga na tũkĩmwĩtigagĩra,

29 nĩgũkorwo “Ngai witũ nĩ mwaki ūniinanaga.”

13

Gũthaitana gwa Kũrikĩrĩa

1 Ikaragai mwendaine ta ariũ na aarĩ a Ithe witũ.

2 Mũtikanariganĩrwo nĩgũtuga ageni, nĩ ūndũ andũ amwe tondũ wa gwĩka ũguo maananyiita araika ũgeni matekũmenya.

3 Ririkanagai andũ arĩa mohetwo o ta muohetwo hamwe nao, o na mũrirkanage arĩa marathĩnio taarĩ inyuĩ ene mũranyamarĩo.

4 Ūhoru wa kũhikania nĩwagĩrĩrwo nĩgũtũo nĩ andũ othe, nagu ūrĩrĩ wa arĩa mahikanĩtie ndũgathaahio; nĩgũkorwo Ngai nĩagaciirithia arĩa othe matharagia, na ahũũri-maraya othe.

5 Ikaragai mũtegũkorokera mbeeca, na mũiganagwo nĩ kĩrĩa mũrĩ nakĩo, tondũ Ngai oigĩte atĩrĩ, “Ndirĩ hĩndĩ ngaagũtiganĩria; na ndigagũtirika o narĩ.”

6 Nĩ ūndũ ūcio no tuuge tũmĩrĩrie atĩrĩ, “Mwathani nĩwe mũndeithia; ndingĩtigĩra.

Mũndũ-rĩ, nĩ atĩa angĩhota kũnjĩka?”

7 Ririkanagai atongoria anyu arĩa maamũheire ūhoru wa Ngai. Cũranagai ūhoru wa maciaro ma mũikarĩre yao, na mwĩgerekanagie nao ūhoru-inĩ wa gwĩtikia kwao.

8 Jesũ Kristũ atũũraga atekũgarũrũka, ira, na ūmũthĩ, o na nginya tene.

9 Mũtikaheenagĩrĩrio nĩ mũthemba yothe ya morutani mageni. Nĩ wega ngoro ciitũ ciĩkĩragwo hinya nĩ Wega wa Ngai, na ti na ūndũ wa kũrĩa irio cia magongona iria itagunaga arĩa macirĩaga.

10 Ithuĩ nĩ tũrĩ na kīgongona kĩrĩa andũ arĩa matungataga kũu hema-inĩ ĩyo matarĩ na rũtha rwa kũrĩaga magongona marĩa marutagĩrwo ho.

11 Mũthĩnjĩri-Ngai ũrĩa mũnene akuuaga thakame ya nyamũ akamĩtwara Handũ-harĩa-Hatheru-Mũno ĩtuĩke ya kũhoroheria mehia, no mĩrĩ ya nyamũ icio ĩcinagĩrwo nja ya itũũra.

12 Ũguo no taguo Jesũ aanyariirĩrwo nja ya kĩhingo gĩa itũũra inene, nĩgeetha andũ matheragio nĩ thakame yake.

13 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtumagarei tũthiĩ kũrĩ we kũu nja ya itũũra, tũkuuanĩire nake gĩconoko kĩrĩa we aakuuire.

14 Nĩgũkorwo gũkũ tũtirĩ na itũũra inene rĩtagaathira, no tũcaragia itũũra inene rĩrĩa rĩgooka thuutha-inĩ.

15 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, nĩtũthiĩ na mbere kũrutĩra Ngai igongona rĩa kũmũgococa nĩ ũndũ wa Jesũ tũtegũtigithĩria, na nĩrĩo itunda rĩa tũnua tũrĩa tuumbũraga rĩtwa rĩake.

16 Na mũtikanariganĩrwo nĩ gwĩkaga wega, o na kũgayanaga kĩrĩa mũndũ arĩ nakĩo na andũ arĩa angĩ, nĩgũkorwo magongona ta macio nĩmo makenagia Ngai.

17 Athĩkagĩrai atongoria anyu, na mwĩnyiihagĩrie wathani wao. Maikaraga meiguĩte nĩ ũndũ wa mĩoyo yanyu taarĩ o makoorio ũhoro wanyu. Maathĩkagĩrei nĩgeetha wĩra wao ũgatuĩka gĩkeno, no ti mũrigo, nĩgũkorwo ũndũ ũcio ndũngĩtuĩka wa kũmũguna.

18 Tũhooyagĩrei. Tũrĩ na ma atĩ thamiri ciitũ itirĩ na ũcuuke, na nĩtũkwenda gũtũũra na mũikarĩre mĩega maũndũ-inĩ mothe.

19 Nĩngũmũthaitha mũno mũhooyage nĩgeetha hotithio gũcoca kũrĩ inyuĩ o narua.

20 Nake Ngai mwene thayũ, ũrĩa wariũkirie Mwathani witũ Jesũ, ũrĩa Mũrĩthi ũrĩa mũnene wa ng'onda, akĩmũruta kũrĩ arĩa akuũ na ũndũ wa thakame ya kĩrĩkanĩro kĩrĩa gĩa tene na tene-rĩ,

21 aromũhe kĩndũ o gĩothe kĩega gĩa kũmũhotithia gwĩka ũrĩa endaga, na aroeka thĩinĩ witũ maũndũ marĩa mamũkenagia thĩinĩ wa Jesũ Kristũ, nake arogocagwo tene na tene. Amenĩ.

22 Ndamũthaitha ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũkirĩrĩrie ciugo ciakwa cia kũmũtaara nĩgũkorwo ndamwandĩkĩra o marũa makuhĩ.

23 Nĩngwenda mũmenye atĩ mũrũ wa Ithe witũ Timotheo nĩarekereirio. Nake angĩũka narua, nĩtũrĩũka nake kũmuona.

24 Geithiai atongoria anyu othe na andũ othe, a Ngai. Andũ a kuuma Italia nĩmamũgeithia.

25 Wega wa Ngai ũrogĩa na inyuĩ inyuothe.

MARŪA MA JAKUBU

1 Nĩ niĩ Jakubu, ndungata ya Ngai na ya Mwathani Jesũ Kristũ,

Ndĩramwandĩkĩra inyuĩ a mĩhĩrĩga ĩrĩa ikũmi na ĩrĩ mũhurunjĩtwo thĩ yothe:

Nĩndamũgeithia.

Mathũina na Magerio

2 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, rĩrĩa rĩothe mwakorwo nĩ magerio ma mĩthemba mĩingĩ-rĩ, tuagai atĩ ũguo nĩ gĩkeno gĩtheri.

3 tondũ nĩmũũ atĩ kũgerio kwa wĩtĩkio wanyu kũrehaga gũkirĩrĩria.

4 Rekei gũkirĩrĩria kwanyu kũrute wĩra wakuo, nĩgeetha mũtuĩke andũ aagĩrĩru kũna na agima, mũtarĩ na ũndũ mwaĩte.

5 Na rĩrĩ, mũndũ wanyu angĩkorwo aagĩte ũũgĩ-rĩ, nĩahooe Ngai, ũrĩa ũheaga andũ othe na ũtaana, na atarĩ na ũuru ngoro, nake nĩekũheo ũũgĩ ũcio.

6 No rĩrĩa ekũhooya-rĩ, nĩahooe etĩkĩtie, na ndagath-anganie, tondũ mũndũ ũrĩa ũthanganagia ahaana ta ikũmbĩ rĩa iria inene, rĩrĩa rĩhurutagwo nĩ rũhuho na rĩkarũgarũũgio.

7 Mũndũ ũcio ndageciirie atĩ nĩakaheo kĩndũ o nakĩ nĩ Mwathani;

8 ũcio nĩ mũndũ wa ngoro igĩrĩ, ũtarĩ hĩndĩ akĩndagĩria maũndũ-inĩ mothe marĩa ekaga.

9 Mũrũ kana mwarĩ wa Ithe witũ ũrĩa wĩnyiihagia aagĩrĩrwo nĩ kwĩraha nĩ ũndũ nĩatũũgĩrĩtio.

10 No ũrĩa mũtongu nĩerahage nĩ ũndũ wa kũnyiihio gwake, tondũ agaathira ta ihũa rĩa gĩthaka.

11 Nĩgũkorwo riũa rĩrathaga rĩrĩ na ũrugarĩ mũhiũ wa gũcina narĩo rĩkahoochia mũmera; nakĩo kĩro kĩaguo gĩgaitĩka na ũthaka waguo ũkanangwo. Ũguo no taguo mũndũ ũrĩa mũtongu akaahwererekerera o akĩrutaga wĩra wake.

12 Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ũrĩa ũũmagĩrĩria rĩrĩa ekũgerio, tondũ aatooria magerio, nĩakaheo thũmbĩ ya muoyo ĩrĩa Ngai erĩire arĩa mamwendete.

13 Hĩndĩ ĩrĩa mwagerio, mũndũ o naũ ndakanoige atĩrĩ, “Ngai nĩarangeria.” Nĩgũkorwo Ngai ndangĩhota kũgerio nĩ ũũru, o nake mwene ndageragia mũndũ o na ũrĩkũ;

14 no rĩrĩ, mũndũ nĩkũgerio ageragio hĩndĩ ĩrĩa ekũguucĩrĩrio na akaheenererio nĩ merirĩria make mooru.

15 Namo merirĩria marĩkia kũgĩa nda, maciaraga mehia; namo mehia hĩndĩ ĩrĩa maakũra biũ, magaciara gĩkuũ.

16 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ nyenda mũno-rĩ, mũtikanahenio.

17 Kiheo gĩothe kĩega na gĩkinyanĩru kiumaga igũrũ, gĩikũrũkĩte kuuma kũrĩ Ithe wa motheri ma igũrũ, ũrĩa ũtagarũrũkaga ta ciĩruru iria igarũrũkaga.

18 Nĩwe watũciarire nĩ kwenda na ũndũ wa ũhoru-ũrĩa-wa-ma, nĩguo tũtuĩke ta maciaro ma mbere ma indo ciothe iria ombire.

Gũthikĩrĩria na Gwĩka

19 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ inyuĩ nyenda mũno, menyai ũũ: O mũndũ nĩahiũhage gũthikĩrĩria, no ndakahiũhage kwaria o na kana kũrakara,

20 nĩgũkorwo marakara ma mũndũ matirehaga mũtũũrĩre wa ũthingu ũrĩa Ngai endaga.

21 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, eheriai maũndũ mothe marĩ magigi, na ũũru ũrĩa ũkĩrĩrĩrie kũingĩha, na mwĩnyiihĩtie, mwĩtĩkĩre kiugo kĩrĩa kĩhaandĩtwo thĩinĩ wanyu, o kĩrĩa kĩngĩmũhonokia.

22 Mũtigatuĩke o a gũthikagĩrĩria kiugo tu, no tuĩkai a gwĩka ũrĩa kiugĩte, nĩguo mũtikeheenie inyuĩ ene.

23 Mũndũ o wothe ũthikagĩrĩria kiugo no ndekaga ũrĩa kiugĩte-rĩ, ahaana ta mũndũ ũrĩa wĩroraga ũthiũ na gĩcicio,

24 na thuutha wa kwĩrora, agethiĩra na akariganĩrwo o narua nĩ ũrĩa ahaana.

25 No mũndũ ũrĩa ũroraga wega watho ũrĩa mũkinyanĩru kũna ũrĩa ũheanaga wĩyathi, na agathiĩ na mbere gwĩka ũguo, atekũriganĩrwo nĩ ũrĩa aigũite no akawĩkaga-rĩ, ũcio nĩarĩrathimagĩrwo maũndũ marĩa ekaga.

26 Mũndũ o wothe angĩitua mũndũ wa ndini no aremwo nĩ gwatha rũrĩmĩ rwake-rĩ, mũndũ ũcio nĩ kwĩheenia eheenagia, na ũndini wake nĩ wa tũhũ.

27 Ũndini ũrĩa Ngai Ithe witũ etĩkagĩra atĩ nĩ mũtheru na ndũrĩ na mahĩtia nĩ ũyũ: nĩ kũroraga ciana cia ngoriai na atumia a ndigwa hĩndĩ ĩrĩa marĩ mathĩina-inĩ mao, na ningĩ mũndũ etheemage ndagathũkio nĩ maũndũ ma gũkũ thĩ.

2

Kūgiriō Gūthuurania Andū

¹ Ariū na aarī a Ithe witū, ta etīkia thīinī wa Mwathani witū Jesū Kristū, o we ūrīa ūrī riiri-rī, tigagai gūthutūkanagia andū nī ūndū wa maūthī mao.

² Tondū-rī, ī hihi kūngīūka mūdū kīūngano-inī kīanyu ekīrīte gīcūhī gīa thahabu na nguo njega, na gūūke mūdū mūthīni ūtehumbīte nguo njega-rī,

³ na inyuī mūhe ūcio wīhumbīte nguo njega gītīo, mūmwīre atīrī, “Haha harī na gītī kīega gīa gūikarīra,” no mwīre mūdū ūcio mūthīni atīrī, “Wee rūgama harīa,” kana, “Ikara haha magūrū-inī makwa,”

⁴ githī mūtiagīthutūkania inyuī ene, na mwatuīka atu-anīri ciira marī na meciiria mooru?

⁵ Ariū na aarī a Ithe witū inyuī nyenda mūno, ta thikīrīriai: Githī Ngai ndathuurīte arīa monagwo marī athīni gūkū thī nīguo matuīke itonga ūhorō-inī wa wītīkio na magairwo ūthamaki ūrīa erīire arīa mamwendete?

⁶ No inyuī nī mūnyararaga arīa athīni. Githī ti itonga imūhinyagīrīria? Githī ti o mamūtwaraga igooti-inī na hinya?

⁷ Ningī githī ti o macambagia rītwa rīrīa rīrī gītīo, o rīu rīa ūrīa mūrī ake?

⁸ Angīkorwo nīmūhingagia watho ūrīa mūtue nī mūthamaki ūrīa wandīkītwo Maandīko-inī atīrī, “Enda mūdū ūrīa ūngī o ta ūrīa wīyendete wee mwene,” nīmūkaga wega.

⁹ No angīkorwo mūtīlagīra andū maūthī-rī, nī kwīhia mwīhagia na mūrī atuīre nī watho atī mūrī aagarari watho.

¹⁰ Nīgūkorwo ūrīa wothe ūhingagia watho wothe, no akahīngwo nī kaūdū o kamwe ka guo, mūdū ūcio nīagararīte watho wothe.

¹¹ Tondū ūrīa woigire atī, “Ndūkanatharanie,” nowe woigire atī, “Ndūkanoragane.” Rīu-rī, ūngīaga gūtharania no ūragane-rī, wee nīūtuīkīte mwagarari wa watho.

¹² Aragai na mwīkage maūdū manyu o ta mūrī arīa magaatūrwo ciira nī watho ūrīa ūheanaga wīyathi,

¹³ tondū mūdū ūrīa ūtuanīre ciira atekūiguanīra tharī, ūcio nake agaatuīrwo ciira atekūiguīrwo tha. Nacio tha nītooragia ūtuanīri wa ciira!

Wītīkio na Cīko

¹⁴ Ariū na aarī a Ithe witū, gūkīrī na uumithio ūrīkū mūdū angiuga atī arī na wītīkio, no ndarī na cīko? Wītīkio ūcio wakīmūhonokia?

¹⁵ Mūrũ wa Ithe witũ kana mwarĩ wa Ithe witũ angĩkorwo ndarĩ na nguo cia kwĩhumba, kana irio cia kũrĩa o mũthenya,

¹⁶ nake ũmwe wanyu amwĩre atĩrĩ, “Thiĩ na wega; gĩa na ũrugarĩ na ũrĩe wega,” no ndarĩ ũndũ aamũteithia naguo mabataro-inĩ make ma mwĩrĩ-rĩ, ũndũ ũcio ũkĩrĩ na uumithio ũrĩkũ?

¹⁷ Ũguo no taguo wĩtikio mũtheri ũtarĩ na ciĩko ũhaana, nĩ mũkuũ guo mwene.

¹⁸ No mũndũ no oige atĩrĩ, “Wee-rĩ, ũrĩ na wĩtikio; na nĩ ndĩ na ciĩko.”

Nyonia wĩtikio waku ũrĩa ũtarĩ na ciĩko, na nĩ nĩngũkuonia wĩtikio wakwa na ũndũ wa ũrĩa njikaga.

¹⁹ Wee nĩwĩtikĩtie atĩ Ngai no ũmwe. Ũguo nĩ wega! O nacio ndaimono nĩciĩtikĩtie ũguo, na ikainaina.

²⁰ Wee kĩrimũ gĩkĩ, nĩ ũira ũrakienda wa kuonania atĩ wĩtikio ũtarĩ na ciĩko nĩ wa tũhũ?

²¹ Githĩ Iburahĩmu, ithe witũ wa tene, ndaatuirwo mũthingu nĩ ũndũ wa ũrĩa eekire rĩrĩa aarutire mũriũ Isaaka kĩgongona-inĩ?

²² Mũtigũkiona atĩ wĩtikio wake nĩ warutire wĩra hamwe na ciĩko ciake, naguo wĩtikio wake ũgĩtuuo mũiganĩru kũna nĩ ũndũ wa ciĩko icio ciake.

²³ Namo Maandĩko makĩhingio marĩa moigĩte atĩrĩ, “Iburahĩmu agĩtikia Ngai, nakuo gwĩtikia kũu gũgĩtũma atuo mũthingu,” nake agĩtwo mũrata wa Ngai.

²⁴ Nĩmũkuona atĩ mũndũ atuagwo mũthingu nĩ ũndũ wa ũrĩa ekaga, no ti ũndũ wa wĩtikio wiki.

²⁵ O nake Rahabu ũrĩa warĩ mũmaraya-rĩ, githĩ ndaatuirwo mũthingu nĩ ũndũ wa ũrĩa eekire hĩndĩ irĩa aanyi-ire athigaani arĩa ũgeni na akĩmoonereria njĩra ĩngĩ ya kũũrĩra?

²⁶ O ta ũrĩa mwĩrĩ ũtarĩ na roho ũrĩ mũkuũ-rĩ, ũguo naguo wĩtikio ũtarĩ ciĩko ũrĩ mũkuũ.

3

Gwatha Rũrĩmĩ

¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ti aingĩ anyu magĩrĩrwo nĩ gũtuĩka arutani, tondũ nĩ mũũĩ atĩ itũĩ arĩa tũrutanaga nĩtũgaatuirwo itũiro rĩa hinya gũkĩra andũ arĩa angĩ.

² Ithuothe nĩtũhĩngĩcagwo nĩ maũndũ maingĩ. Mũndũ angĩkorwo ndarĩ na mahĩtia thĩinĩ wa maũndũ marĩa aragia-rĩ, ũcio nĩ mũkinyanĩru kũna, na nĩahotete kũriĩra mwĩrĩ wake wothe.

³ Hĩndĩ irĩa tweekĩra mbarathi mĩkwa tũnua nĩguo it-wathĩkĩre-rĩ, nĩtũhotaga kũgarũra nyamũ ĩyo ĩrĩ yothe.

⁴ Ningĩ ta rorai ũhoru wa marikabu ũrĩ ta kĩonereria. O na gũtuĩka nĩ nene na itwaragwo nĩ rũhuho rũrĩ na hinyarĩ, nĩigarũragwo na gathukani kanini, ikarorio o kũrĩa mũtwarithia wacio ekwenda gũciroria.

⁵ Ūguo no taguo rũrĩmĩ rũhaana. Nĩ kũga kĩnini kĩa mwĩrĩ, no nĩ rwĩkagĩrĩra mũno. Ta mwĩciiriei ũrĩa mũtitũ mũnene ũgwatagio mwaki nĩ gathandĩ o kanini.

⁶ Ningĩ rũrĩmĩ nĩ mwaki, tondũ rũiyũrite mĩthemba yothe ya maũndũ ma waganu thĩinĩ wa ciĩga cia mwĩrĩ. Rũthũkagia mwĩrĩ wothe, rũkagwatia mwaki mũtũũrĩre wothe wa mũndũ, naruo rwene rũkoragwo rũmundĩtio mwaki nĩ Jehanamu.

⁷ Nyamũ cia mĩthemba yothe, na nyoni, na nyamũ iria itambaga thĩ, na nyamũ cia iria-inĩ rĩrĩa inene ciothe nĩhooreragio na cianahoorerio nĩ mũndũ,

⁸ no gũtirĩ mũndũ o na ũrĩkũ ũngĩhota kũhooreria rũrĩmĩ. Nĩruo kĩndũ kũuru gĩtangĩkindĩria na rũiyũrĩtwo nĩ thumu wa kũũragana.

⁹ Tũgoocaga Mwathani, o we Ithe witũ, na rũrĩmĩ, na tũkaruma andũ naruo, o acio mombĩtwo marĩ na mũhianĩre wa Ngai.

¹⁰ Kanua o kau-rĩ, no ko koimaga ũgooci na gakoima irumi. Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ũguo tiguu kwagĩrĩre gũtuĩka.

¹¹ Kaĩ maaĩ mega na maaĩ ma cumbĩ mangĩtherũka kuuma gĩthima kĩmwe?

¹² Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũkũyũ no ũhote gũciara ndamaiyũ, kana mũthabibũ ũciare ngũyũ? O nakĩo gĩthima kĩa maaĩ ma cumbĩ gĩtingĩtherũka maaĩ mega.

Mĩthemba Īrĩ ya Ūũgĩ

¹³ Thĩinĩ wanyu-rĩ, nũũ ũrĩ na ũũgĩ na agataũkĩrwo nĩ maũndũ? Mũndũ ũcio nĩakĩonanie maũndũ macio na ũndũ wa mũtũũrĩre wake mwega, na ciĩko ciĩkĩitwo na njĩra ya kwĩnyiihia kũrĩa kuumanaga na ũũgĩ.

¹⁴ No mũngĩkorwo ngoro-inĩ cianyu nĩ mũtũũragia ũiru na ũhoru wa kwenda kwĩyambatĩria-rĩ, mũtikae kwĩrahĩra ũndũ ũcio kana mũtuĩke a gũkaana ũhoru wa ma.

¹⁵ “Ūũgĩ” ta ũcio tiguu ũikũrũkaga uumĩte igũrũ, no nĩ wa thĩ ĩno, na ti wa kũiroho, ũcio nĩ ũũgĩ wa mũcukani.

¹⁶ Nĩgũkorwo harĩa harĩ na ũiru na ũhoru wa kwenda kwĩyambatĩria-rĩ, hau nĩho hakoragwo na ngũĩ na ciĩko ciothe cia waganu.

¹⁷ No ũũgĩ ũrĩa uumaga igũrũ o mbere nĩ mũtheru; ningĩ nĩwendete thayũ, na nĩũcaayanagĩra, na nĩwĩnyiihagia,

na nĩ ũiyũrĩtwo nĩ tha na maciaro mega, ningĩ ndũthutũkanagia, na ndũrĩ ũhinga.

¹⁸ Nao ateithũrani arĩa mahaandaga thayũ-rĩ, magethaga maciaro ma ũthingu.

4

Mwĩnyiihagĩriei Ngai

¹ Atĩrĩrĩ, nĩ kĩĩ gĩtũmaga kũgĩe na mbaara na ngũĩ thĩinĩ wanyu? Githĩ itiumaga merirĩria-inĩ manyu marĩa marũaga thĩinĩ wanyu?

² Mwĩriragĩria kĩndũ no mũkaaga kũgĩa nakĩo. Ningĩ mũũraganaga na mũgacumĩkĩra, no mũtingĩhota kũgĩa na kĩrĩa mũkwenda. Mũtetanagia na mũkarũa. Mũgakĩaga kuona kĩndũ tondũ wa kwaga kũhooya Ngai.

³ Hĩndĩ ĩrĩa mwahooya-rĩ, nĩmwagaga kũheo, tondũ mũhooyaga mũrĩ na muoroto mũũru, tondũ mwendaga mũitangage kĩrĩa mwahero na maũndũ ma gwĩkenia.

⁴ Inyuĩ atharania aya, kaĩ mũtooĩ atĩ kũgĩa ũrata na thĩ nĩ kũgĩa ũthũ na Ngai? Nĩ ũndũ ũcio mũndũ o wothe ũthuuraga kũgĩa ũrata na thĩ nĩkũgĩa ũthũ ya Ngai.

⁵ Kana mũgwĩciiria Maandĩko maaragia ũhoru ũtarĩ na gĩtũmi, atĩ roho ũrĩa Ngai aatũmire ũtũũrage thĩinĩ witũ nĩ ũiguaga ũiru mũno?

⁶ No nĩatũheaga wega wake makĩria. Kĩu nĩkĩo gĩtũmaga Maandĩko moige atĩrĩ:

“Ngai nĩareganaga na arĩa etĩĩ

no arĩa menyiihagia nĩo aheaga wega wake.”

⁷ Nĩ ũndũ ũcio mwĩnyiihagĩriei Ngai. Reganagai na mũcukani, nake nĩekũmũũrĩa.

⁸ Kuhĩrĩriai Ngai, nake nĩekũmũkuhĩrĩria. Mwĩthambei moko manyu inyuĩ ehia, na mũtherie ngoro cianyu inyuĩ andũ a ngoro igĩrĩ.*

⁹ Iguai kĩahe, mũcaka, na mũgirĩke. Garũrai mĩtheko yanyu ĩtuĩke macakaya, nakĩo gĩkeno kĩanyu kĩgarũrũke gĩtuĩke kĩahe.

¹⁰ Mwĩnyiihĩriei Mwathani, nake nĩekũmũtũũgĩria.

¹¹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tigai gũcambania mũndũ na ũrĩa ũngĩ. ũrĩa wothe waragia ũhoru wa gũcambia mũrũ kana mwarĩ wa ithe kana akamũtuĩra ciira-rĩ, nĩ watho acambagia na akaũtuĩra ciira. Hĩndĩ ĩrĩa ũgũtuĩra watho ciira-rĩ, ndũkoragwo ũkĩhingia watho, no ũkoragwo ũrĩ mũtuanĩri ciira.

* 4:8 Athĩnjĩri-Ngai matanakuhĩrĩria Ngai Hema-inĩ-ya-Gũtũnganwo nĩmambaga gwĩthamba magũrũ na moko mbakũri-inĩ ya gĩcango arĩ njĩra ya gwĩtheria kĩiroho (Thaam 30:17-21).

12 Kūrī Mūheani wa watho, na Mūtuanīri ciira o ūmwe, o we ūrīa ūrī na ūhoti wa kūhonokia na kūniinana. No wee-rī, ūkīrī ū nīguo ūtuire mūdū ūrīa ūngī ciira?

Kwīraha nī ūndū wa Rūciū

13 Rīu ta thikīrīriai, inyuī mugaga atīrī: “Ūmūthī kana rūciū nītūgūthī itūūra rīna tūikare kuo mwaka ūmwe, tūrute wīra wa wonjoria kuo, tūgīe na mbeeca.”

14 No rīrī, inyuī mūtiū ūrīa gūgaatuika rūciū. Muoyo wanyu ūkīrī kī? Inyuī mūrī o kībii kīrīa kīonekaga o kahinda kanini, gīgacooka gīgathira biū.

15 Handū ha ūguo-rī, mwagīrīrwo nī kugaga atīrī, “Mwathani angīenda-rī, nī tūgūtūūra muoyo na twīkage ūndū ūyū na ūyū.”

16 No rīu inyuī nī kwīraha mwīrahaga mūrī na nguthi. Mwīraho ta ūcio wothe nī mūūru.

17 Nī ūndū wa ūguo, mūdū wothe ūūī gwīka wega na ndekaga-rī, ūcio nī kwīhia ehagia.

5

Itonga Gūkaanio Kūhinyanīrīria

1 Rīu ta thikīrīriai, inyuī itonga ici, rīrai na mūgirīke tondū wa mathīna marīa maramūkora.

2 Ūtonga wanyu nī ūbuthīte, nacio nguo cianyu nī ndīe nī memenyi.*

3 Thahabu na betha cianyu nī irootete. Kūroota gwacio nī ūira wa atī nīreganīte na inyuī, na nīkūrīa mūrī yanyu imūniine o ta mwaki. Inyuī mwīgīire mūthithū mūingī wa matukū ma kūrigīrīria.

4 Atīrīrī! Mīcaara īrīa mwaregire kūrīha aruti a wīra arīa maamūrīmīire mīgūnda nīramūkaīra. Gūkaya kwa arīa maamūgetheire irio nīgūkinyīire matū ma Mwathani Mwene hinya wothe.

5 Mūtūūrīte gūkū thī na mīago na mūgīkenagia. Inyuī mwīnoretie nī ūndū wa mūthenya wa gūthīnjwo.

6 Inyuī nī mūtuīrīire andū ciira na mūkamoorage matarī na mahītia, o acio matarī ūūru na inyuī.

Gūkirīrīria Mathīna-inī

7 Nī ūndū ūcio, ariū na aarī a Ithe witū, kiragīrīriai, o nginya rīrīa Mwathani agooka. Ta rorai ūrīa mūrīmi etagīrīra mīgūnda wake ūrute irio iria irī bata, na agakirīrīria nginya ciurīrwo nī mbura ya mbere o na ya keerī ategūthethūka.

* 5:2 Matukū-inī ma tene nguo ciataragwo taarī njīra īmwe ya ūtonga (Atūm 20:33).

⁸ O na inyuĩ-rĩ, kirĩrĩriai na mwĩhaande wega, tondũ Mwathani arĩ hakuĩ gũũka.

⁹ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, tigagai gũtetania, nĩgeetha mũtikanatuĩrwo ciira. Mũtuanĩri ciira arũngĩ o mũrango-inĩ!

¹⁰ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mwĩrutei na maũndũ marĩa mooru anabii meekirwo, o acio maaragia thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani, nague ũhoru ũcio ũtuĩke kĩonereria kĩanyu gĩa gũkirĩrĩria rĩrĩa mũkũnyamario.

¹¹ O ta ũrĩa mũũ, acio maakirĩrĩrie-rĩ, tũmatuaga arathime. Nĩmũiguĩte ũhoru wa gũkirĩrĩria kwa Ayubu, na nĩmuonete ũrĩa Mwathani eekire marigĩrĩrio-inĩ. Mwathani aiyũrĩtwo nĩ ũtugi na tha.

¹² Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, igũrũ rĩa maũndũ mothe-rĩ, tigagai kwĩhĩta. Mũtikanehĩte na igũrũ kana na thĩ, o na kana na kĩndũ kĩngĩ o na kĩ. Inyuĩ-rĩ, mwoiga “ĩ” nĩtuĩke ĩ, na mwoiga “Aca” nĩtuĩke aca, nĩguo mũtikae gũtuĩrwo ciira.

Ihooya rĩa Wĩtĩkio

¹³ Nĩ harĩ mũndũ thĩinĩ wanyu wonete ũũru? Ŭcio nĩahooe. Nĩ harĩ mũndũ ũkenete? Ŭcio nĩaine nyĩmbo cia kũgooca.

¹⁴ Nĩ harĩ mũndũ thĩinĩ wanyu mũrũaru? Ŭcio nĩete athuuri a kanitha mamũhooere na mamũhake maguta thĩinĩ wa rĩitwa rĩa Mwathani.

¹⁵ Namo mahooya mangĩhooywo na wĩtĩkio nĩ megũtũma mũndũ ũcio mũrũaru ahone; Mwathani nĩekũmwarahũra. Angĩkorwo ehĩtie-rĩ, nĩekũrekerwo mehia make.

¹⁶ Nĩ ũndũ ũcio umbũranagĩrai mehia manyu o mũndũ na ũrĩa ũngĩ, na mũhooyanagĩre nĩgeetha mũhonagio. Ihooya rĩa mũndũ mũthingu nĩ rĩrĩ hinya na nĩ rĩtũmaga maũndũ manene mekĩke.

¹⁷ Elija aarĩ mũndũ o ta ithuĩ. Nake nĩahooire Ngai na kĩyo atĩ mbura ndĩkoire, nayo mbura ndĩoirire bũrũri-inĩ ũcio ihinda rĩa mĩaka ĩtatũ na nuthu.

¹⁸ Nĩngĩ agĩcooka akĩhooya, nakuo matu-inĩ gũkiuma mbura, nayo thĩ ĩgĩciara maciaro mayo.

¹⁹ Atĩrĩrĩ ariũ na aarĩ a Ithe witũ, mũndũ ũmwe wanyu angĩagaga oime ũhoru-inĩ wa ma nake mũndũ ũngĩ amũgarũre-rĩ,

²⁰ ririkanai ũũ: Mũndũ ũrĩa wothe ũgarũraga mwĩhia kuuma njĩra-inĩ yake njũru-rĩ, nĩkũmũhonokia akaamũhonokia kuuma harĩ gĩkuũ na ahumbĩre mehia maingĩ.

MARŪA MA MBERE MA PETERO

¹ Nĩ nĩ Petero, mūtũmwo wa Jesũ Kristũ,

Ngũmwandĩkĩra marũa maya, inyuĩ arĩa Ngai eyamũrĩire, na mūtũũrĩte mũrĩ ageni gũkũ thĩ, na mũkahurunjũkĩra mabũrũri ma Ponto, na Galatia, na Kapadokia, na Asia, na Bithinia,

² o inyuĩ mwathuurirwo kũringana na ũrĩa Ngai Ithe aamũmenyete o mbere, na akamũtheria nĩ ũndũ wa Roho, nĩguo mwathĩkagĩre Jesũ Kristũ, na mũminjaminjĩrio thakame yake:

Wega na thayũ iromũingĩhĩra.

Ngai kũgoocwo nĩ ũndũ wa Kĩrĩgĩrĩro kĩrĩ Muoyo

³ Ngai, o we Ithe wa Mwathani witũ Jesũ Kristũ, arogoocwo! Ngai nĩatũciarĩte rĩngĩ nĩ ũndũ wa tha ciake nyingĩ nĩguo tũgĩe na kĩrĩgĩrĩro kĩrĩ muoyo, nĩ ũndũ wa ũrĩa Jesũ Kristũ aariũkire akiuma kũrĩ arĩa akuũ.

⁴ Aatũciarire nĩguo tũgĩe na igai rĩrĩa rĩtangĩbutha, kana rĩthũke, kana rĩhwerereke, rĩrĩa mũigĩirwo kũu igũrũ,

⁵ o inyuĩ mũgitĩirwo nĩ hinya wa Ngai nĩ ũndũ wa gwĩtĩkia, o nginya hĩndĩ ĩrĩa ũhonokio ũgooka ũrĩa ũhaarĩrio gũkaaguũranĩrio ihinda rĩa mũthia.

⁶ Ũhoru ũcio nĩguo mũkenagĩra mũno, o na gwatuĩka rĩu nĩmũiguithĩtio kĩa kahinda kanini nĩkũgerio na magerio ma mũthemba yothe.

⁷ Maũndũ maya mokĩte nĩgeetha wĩtĩkio wanyu woneke nĩ wa goro mũno gũkĩra thahabu, ĩrĩa ĩthiraga o na yakorwo ĩtheragio na mwaki, ningĩ ũmenyeke atĩ nĩ wa ma, na atĩ nĩũkarehe ũgocci, na riiri, na gĩtĩio hĩndĩ ĩrĩa Jesũ Kristũ akaaguũranĩrio.

⁸ Nĩmũmwendete o na gũtuĩka mũtirĩ mwamuona; ningĩ mũkamwĩtĩkia o na gũtuĩka rĩu mũtiramuona, na mũkaiyũrwo nĩ gĩkeno gĩtangĩheanĩka ũhoru wakĩo, o kĩrĩa kĩrĩ riiri,

⁹ nĩgũkorwo nĩmũramũkĩra ũndũ ũrĩa mũtanyaga kuona nĩ ũndũ wa wĩtĩkio wanyu, na nĩguo ũhonokio wa ngoro cianyu.

¹⁰ Ũhoru ũcio wa ũhonokio-rĩ, nĩguo anabii, arĩa maarathaga ũhoru wa wega wa Ngai ũrĩa warĩ ũũke kũrĩ inyuĩ, maacaragia na kĩyo, na makaũtuĩria na ũmenyereri mũnene,

11 makigeria kumenya ni hinda iriku Roho wa Kristu uria wari thini wao orotaga riria aarathaga uhoru wa kunyariirika gwa Kristu na riiri uria ukaarumirira.

12 Nao nimaguuririo ati to o ene meetungatagira, no ni inuui maatungatagira, hinda iria maaragia uhoru wa maundu maria mwiritwo riu ni aria maamuhunjurie Uhoru-uria-Mwega na undu wa Roho Mutheru uria watumirwo kuuma iguru. Maundu macio nimo araka meriragira muno kuona.

Tuurai muri Atheru

13 Ni undu ucio, ikaragai mwiharirie meciiria-ini manyu; tuikai andu a kwirigagiriria meririria ma mwiri; na muge kirigiriro kianyu biu hari wega uria mukaaheo hinda iria Jesu Kristu akaaguuranirio.

14 Tuikai ciana cia gwithika, na mutigatongoragio ni meririria mooru maria mwatire namo mbere hinda iria mutaamenyete Ngai.

15 No tondu uria wamwiture ni mutheru-ri, o na inuui tuikai atheru maundu-ini mothe maria murikaga;

16 nigukorwo ni kwandikitwo atiri: "Tuikai atheru, tondu o na ni ndi mutheru."

17 Na riri, tondu inuui mukayagira Ngai mukimwitaga Ithe wanyu, o we uria utuagira o mundu o mundu kuringana na wira wake ateguthutukania-ri, gikaragei mumwitigirite na mugarage ta muri agendi guku thi.

18 Nigukorwo nimuui ati riria mwakuurirwo mutigane na mutuirire wa tuhuru uria mwatigirwo ni maithe manyu-ri, ti indo iria ibuthaga ta betha kana thahabu mwakuurirwo nacio,

19 no mwakuurirwo na thakame ya goro muno ya Kristu, uria wahaanaga ta gatirume gataru na kimeni kana kauuguru.

20 Nake niwe wathurirwo thi itanombwo, no niaguuranirio mahinda maya ma kirigiriria ni undu wanyu.

21 Na inuui nimwitikitie Ngai ni undu wake, Ngai uria wamuriurikirie kuuma kuri aria akuu na akimuhe riiri, nigeetha witikio wanyu na mwihoko ikorwo iri o hari Ngai.

22 Na tondu riu nimwitheretie ni undu wa gwithikira uhoru uria wa ma, na mugatuika a kwendana kuna na ariu na aari a Ithe wanyu hataru uhinga-ri, inuui ene endanagai biu na ngoro cianyu.

23 Nigukorwo nimuciarirwo ringi, no muticiarirwo kuuma kuri mbeu iria ibuthaga, no ni iria itaru ya kubutha, na undu wa kiugo kia Ngai kiria kiri muoyo na gituraga tene na tene.

²⁴ Tondũ rĩrĩ,
 “Andũ othe mahaana ta nyeki,
 na ũthaka wao wothe ũhaana ta mahũa ma mũgũnda;
 nyeki nĩhoohaga, namo mahũa magaitĩka,
²⁵ no kiugo kĩa Mwathani gĩtũũraga nginya tene.”
 Na kiugo kũ nĩkĩo mwahunjĩrio.

2

¹ Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, eheriai rũmena ruothe na maheeni mothe, na ũhinga, na ũiru, na gũcambania o guothe.
² Na mũtuĩke ta tũkenge mwĩriragĩrie iria rĩrĩa rĩega rĩa kĩiroho, nĩgeetha rĩmũkũragie ũhonokio-inĩ wanyu,
³ tondũ rĩu nĩmũcamĩte, mũkaigua atĩ Mwathani nĩ mwega.

Ihiga rĩrĩ Muoyo, na Andũ Athuure

⁴ Ũkai kũrĩ we, o ũcio Ihiga rĩrĩ muoyo, o rĩu rĩaregirwo nĩ andũ, no Ngai akĩrĩthuura, na nĩ rĩa goro harĩ we,
⁵ o na inyuĩ, ta mahiga marĩ muoyo-rĩ, nĩ gwakwo mũraakwo mũtuĩke nyũmba ya kĩiroho, na mũtuĩke gĩkundi gĩtheru kĩa athĩnjĩri-Ngai gĩa kũrutaga magongona ma kĩiroho marĩa mangĩtĩkĩrĩka nĩ Ngai nĩ ũndũ wa Jesũ Kristũ.

⁶ Nĩgũkorwo Maandĩko moigĩte atĩrĩ:
 “Nĩnjigĩte ihiga Zayuni,
 ihiga ithuure rĩa koine na rĩa goro,
 na mũndũ ũrĩa ũmwĩhokete
 ndagaaconorithio.”
⁷ Na rĩu kũrĩ inyuĩ arĩa mwĩtĩkĩtie, ihiga rĩrĩ nĩ rĩa goro.
 No kũrĩ arĩa matetĩkĩtie,
 “Ihiga rĩrĩa aaki maaregire
 nĩrĩo rĩtuĩkĩte ihiga inene rĩa koine,”

⁸ na ningĩ atĩrĩ,
 “Nĩrĩo ihiga rĩrĩa rĩtũmaga andũ mahĩngwo,
 na rwaro rwa ihiga rũrĩa rĩtũmaga magũe.”
 Mahĩngagwo tondũ wa kũrega gwathĩkĩra ũhoro, na noguo maathĩrĩrio.

⁹ No inyuĩ-rĩ, mũrĩ rũruka rũthuurĩtwo, na thiritũ ya athĩnjĩri-Ngai ya nyũmba ya ũthamaki, ningĩ mũrĩ rũrĩrĩ rwamũre, o na andũ a Ngai kĩũmbe, nĩguo mwanagĩrĩre ũgooci wa ũcio wamwĩtire muume nduma-inĩ mũtoonye ũtheri-inĩ wake wa magegania.

¹⁰ Kũrĩ hĩndĩ mwarĩ andũ mataarĩ kĩene, no rĩu mũrĩ andũ a Ngai; kũrĩ hĩndĩ mwaagĩte kũiguĩrwo tha, no rĩu nĩmũiguĩrĩrwo tha.

¹¹ Arata akwa nyenda mũno, ndamũthaiha mũrĩ ta ageni na agendi gũkũ thĩ, mwĩrigagĩrĩrie merirĩria marĩa mooru ma mwĩrĩ, o marĩa marũaga na roho wanyu.

¹² Tũũragai na mĩtũũrĩre mĩega mũrĩ gatagatĩ ka andũ arĩa matooi Ngai, nĩgeetha o na mangĩmũigĩrĩra atĩ nĩmwĩkĩte ũũru, meonagĩre ciiko cianyu njega na magakumia Ngai mũthenya ũrĩa agooka.

Gwathĩkĩra Aathani na Anene

¹³ Nĩ ũndũ wa Mwathani-rĩ, athĩkagĩrai wathani o wothe ũrĩa ũheanĩtwo thĩinĩ wa andũ: o na wakorwo nĩ wa mũthamaki, arĩ we múnene igũrũ rĩa anene arĩa angĩ othe,

¹⁴ o na kana nĩ wa abarũthi arĩa matũmagwo nĩwe nĩguo maherithagie arĩa mekaga ũũru na makagaathĩrĩria arĩa mekaga wega.

¹⁵ Nĩgũkorwo ũrĩa Ngai endaga nĩ atĩ mwĩkage wega nĩguo mũkiragie mĩario ya ũrimũ ya andũ arĩa matarĩ ũndũ mooĩ.

¹⁶ Tũũrai ta andũ matarĩ ngombo, no mũtikanareke wĩyathi wanyu ũtuĩke wa kũhithĩrĩra waganu; tũũragai mũrĩ ndungata cia Ngai.

¹⁷ Heagai mũndũ o wothe gĩtĩio kĩrĩa kĩmwagĩrĩire: Endagai ngwatanĩro ya andũ arĩa etĩkia, na mwĩtigagĩre Ngai, o na mũtĩĩage mũthamaki.

¹⁸ Inyuĩ ngombo-rĩ, athĩkagĩrai anene anyu na mũmatĩĩage mũno, na to arĩa ega na maiguanagĩra tha, no nĩ o na arĩa mataiguanagĩra tha.

¹⁹ Nĩgũkorwo nĩ ũndũ mwega mũndũ angĩkirĩrĩria ruo o na akĩnyariiragwo hatarĩ kĩhooto tondũ wa kũmenya ũrĩa Ngai endaga.

²⁰ No ũngĩhũũrwo nĩ ũndũ wa gwĩka ũũru o na ũkirĩrĩrie-rĩ, ũngĩkĩgaathĩrwo kĩ? No ũngĩnyariirwo nĩ ũndũ wa gwĩka wega na ũkirĩrĩrie-rĩ, ũcio nĩ ũndũ mwega maitho-inĩ ma Ngai.

²¹ ũndũ ũyũ nĩguo mwetĩrwo, tondũ Kristũ aanyariirwo nĩ ũndũ wanyu, akĩmũtigĩra kĩonereria nĩguo mũgeragĩre o makinya-inĩ make.

²² “We ndaigana kwĩhia,

o na kanua gake gatiigana kwaria maheeni.”

²³ Hĩndĩ rĩa andũ maamũrumaga, we ndaigana kwĩrumĩra; rĩrĩa aanyariiragwo, we ndaigana kũmehĩtĩra. Handũ ha ũguo-rĩ, we nĩ kweneana eneanaga kũrĩ ũrĩa ũtuaga ciira na kĩhooto.

²⁴ We mwene nĩakuuire mehia maitũ na mwĩrĩ wake mũtĩ-igũrũ, nĩgeetha na ithuĩ tũkue ũhoroinĩ wa mehia,

na tūtũũre muoyo nĩ ũndũ wa ũthingu; mĩtũnda írĩa aahũũrirwo nĩyo ítũmĩte mũhone.

²⁵ Nĩgũkorwo mwatariĩ ta ng'ondũ itururĩte, no rĩu nĩmũcookereire Mũriĩthi na Mũrori wa mĩoyo yanyu.

3

Atumia na Athuuri ao

¹ O ũguo noguo o na inyuĩ atumia, mwagĩrĩrwo nĩ gwathĩkagĩra athuuri anyu, nĩguo hangĩkorwo harĩ amwe ao matetikĩtie kiugo kĩa Ngai, mahote kũgarũrwo ngoro o na hatarĩ ciugo nĩ ũndũ wa mĩtugo ya atumia ao,

² nĩ ũndũ wa kuonaga mĩtũũrĩre yanyu ya ũthingu na ya gĩtĩo.

³ Kwĩgemia kwanyu gũtigatuĩke o kwa mwĩrĩ, ta kũrama njuĩrĩ, na kwĩhumba mathaga ma thahabu na nguo thaka,

⁴ no handũ ha ũguo-rĩ, gemagiai mũndũ ũrĩa wa hito wa ngoro thĩinĩ, na ũgemu ũrĩa ũtatheũkaga wa roho wa ũhooreri na wa gũkindĩria. Kwĩgemia kũu nĩkuo kũrĩ bata mũno maitho-inĩ ma Ngai.

⁵ Nĩgũkorwo ũguo nĩguo atumia arĩa atheru a tene arĩa mehokete Ngai meegemagia, na ũndũ wa gwathĩkagĩra athuuri ao ene,

⁶ o ta Sara, ũrĩa waathĩkagĩra Iburahĩmu na akamwĩtaga mwathi wake. Inyuĩ mũrĩ ciana ciake mũngũka ũrĩa kwagĩrĩre mũtegwĩtigĩra.

⁷ O ũguo noguo o na inyuĩ athuuri mwagĩrĩrwo nĩgũtũũrania na atumia anyu na njĩra ya ũũgĩ, mũkĩmatĩaga tondũ nĩ aruti a wĩra hamwe na inyuĩ, na tondũ matirĩ hinya mũingĩ wa mwĩrĩ ta inyuĩ, ningĩ tondũ mũrĩ agai hamwe na atumia anyu a kĩheo kĩa ũtugi wa muoyo. Īkagai ũguo nĩguo gũtikagĩe ũndũ ũngĩgirĩrĩa mahooya manyu.

Kũnyamario nĩ ũndũ wa gwĩka Wega

⁸ Ngĩrĩkĩrĩa, ngũmwĩra inyuothe atĩrĩ, mũtũũranagie mũiguanĩte mũndũ na ũrĩa ũngĩ; mũiguanagĩre tha, ningĩ mwendanage ta ciana cia nyina ũmwe, na mũtuĩke ataana, na mũkarage mwĩnyiihĩtie.

⁹ Tigagai kwĩrĩhĩria ũũru na ũũru, kana kwĩrumĩra mwarumwo, no nĩ kaba mũrathimanage, tondũ ũguo nĩguo mwetĩrwo, nĩgeetha mũkaagaĩrwo kĩrathimo.

¹⁰ Nĩgũkorwo,

“Mũndũ ũrĩa wothe ũngĩenda gũtũũra muoyo

na one matukũ mega,

no nginya arigĩrĩrie rũrĩmĩ rwake kwaria ũũru,

na mĩromo yake kwaragia maheeni.

11 No nginya agarūrūke atige gwīka ūūru, na ekage o wega; no nginya acaragie thayū na aūthingatage.

12 Nīgūkorwo maitho ma Mwathani maikaraga macūthīrīrie andū arīa athingu, na matū make magathikagīrīria mahooya mao, no andū arīa mekaga ūūru, ūthiū wa Mwathani nīkūmookīrīra ūmookagīrīra.”

13 Atīrīrī, nū ūngīmwiika ūūru mūngīkorwo mūrī na kīyo gīa gwīka wega?

14 No rīrī, o na mūngīnyariirwo nī ūndū wa gwīka ūrīa kwagīrīire-rī, inyuī mūrī arathime. “Tigagai gwītīgīra maūndū marīa metigagīra; mūtikanamake.”

15 No ngoro-inī cianyu-rī, mwīyamūrīrei Kristū atuīke Mwathani. Ikaragai mwīhaarīrie hīndī ciothe gūcookeria mūndū wothe ūrīa ūngīmūūria gītūmi gīa kīrīgīrīro kīrīa mūrī nakīo. No ikagai ūguo mūrī na ūhooreri na gītīio,

16 mūrī na thamiri itegwīcuuka, nīgeetha arīa macambagia mītugo yanyu mīega tondū mūrī thīinī wa Kristū, maconokage nī ūndū wa gīcambanio kīu kīao.

17 Nī kaba kūnyariirwo nī ūndū wa gwīka wega, angīkorwo nī kwenda kwa Ngai, handū ha kūnyariirwo nī gwīka ūūru.

18 Tondū Kristū aakuire nī ūndū wa mehia ihinda o rīmwe rīa kūigana, ūrīa mūthingu agīkua nī ūndū wa arīa matarī athingu, nīguo atūtware kūrī Ngai. Ooragirwo arī thīinī wa mwīrī, no ha ūhoru wa Roho, agīcookio muoyo,

19 agīthī arī na muoyo ūcio wa Roho akīhunjīria maroho marīa maarī njeera,

20 marīa maaremete kuuma o tene rīrīa Ngai aatūire etereire akirīrīrie matukū-inī ma Nuhu, rīrīa thabina yaakagwo. Thīinī wayo haarī o andū anini, nao othe maarī andū anana tu, arīa maahonokirio maaī-inī,

21 namo maaī macio nīmo ngerekano ya ūbatithio ūrīa o na inyuī ūmūhonokagia, na tī ūhoru wa kweheria o gīko kīa mwīrī, no nī mwīhītwa wa thamiri itarī na ūcuuke kūrī Ngai. Kūbatithio kūu nīkuo kūmūhonokagia nī ūndū wa kūrīūkio kwa Jesū Kristū,

22 ūrīa wathiire igūrū na rīu aikaraga guoko-inī kwa ūrīo kwa Ngai, nao arāika, na aathani, o na maahinya magatuīka ma gwathagwo nīwe.

4

Gūtūūrīra Ngai

1 Nī ūndū ūcio, tondū Kristū nīanyariirwo mwīrī-inī-rī, o na inyuī kīlhotorei mūrī na meciiria o ta macio aarī namo,

tondũ mũndũ ũrĩa ũrĩkĩtie kũnyariirwo mwĩrĩ nĩatiganĩte na mehia.

² Nĩ ũndũ wa ũguo, mũtũũrĩre wake ũrĩa ũtigarĩte wa gũtũũra gũkũ thĩ ndarĩtũũraga nĩguo ahingagie merirĩria mooru ma mwĩrĩ, no arĩtũũraga nĩguo ekage ũrĩa Ngai endaga.

³ Tondũ nĩmũtũũrĩte ihinda rĩa kũigana mũgĩkaga maũndũ marĩa andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai mendaga gwĩka, namo nĩ ta mĩtũũrĩre ya ũũra-thoni, na merirĩria mooru ma mwĩrĩ, na ũrĩũ, na gũthiiga maruga-inĩ ma waganu, o na ciathĩ-inĩ cia kũnyua njoohi, o na mũhooere ũrĩ thaahu wa kũhooya mĩhianano.

⁴ Nao andũ acio nĩmagegaga mona atĩ mũtiranyiitanĩra nao hĩndĩ ĩrĩa marakĩrĩrĩria ũmaramari-inĩ ũcio wao, nao magakĩmũcambagia.

⁵ Nao no nginya makaheana ũhoru wa maũndũ mao kũrĩ ũrĩa wĩhaarĩrie gũtuĩra ciira arĩa marĩ muoyo na arĩa makuĩte.

⁶ Nĩgũkorwo gĩkĩ nĩkĩo gĩtũmi kĩrĩa gĩatũmire ũhoru-ũrĩa-Mwega ũhunjĩrio o na andũ arĩa makuĩte, nĩgeetha ha ũhoru wa mwĩrĩ magaatũrwo ciira o ta ũrĩa andũ arĩa angĩ magaatũrwo, no ha ũhoru wa roho matũũre muoyo o ta ũrĩa Ngai atũũraga.

⁷ Ithirĩro rĩa maũndũ mothe nĩrĩkuhĩrĩrie. Nĩ ũndũ ũcio ikaragai mũrĩ na ũũgĩ wa ngoro, na mũkarage mũterigĩtwo nĩguo mũhotage kũhooya.

⁸ Ningĩ gũkĩra maũndũ mothe, ikaragai mwendaine mũno mũndũ na ũrĩa ũngĩ, tondũ wendani nĩũhumbagĩra mehia maingĩ.

⁹ Ningĩ mũtuganage mũtekũnuguna.

¹⁰ O mũndũ nĩ ahũthĩre kĩheo o gĩothe kĩrĩa amũkĩrĩte nĩguo atungatagĩre andũ arĩa angĩ, arĩ ta mũramati mwĩhokeku wa wega wa Ngai wa mĩthemba mũingĩ.

¹¹ Mũndũ o wothe angĩkorwo akĩaria-rĩ, nĩarie taarĩ mũndũ ũkũheana ciugo cia Ngai. Nake mũndũ o wothe angĩkorwo agĩtungata-rĩ, nĩatungate na hinya ũrĩa ũheanagwo nĩ Ngai, nĩgeetha Ngai agoocagwo maũndũ-inĩ mothe thĩinĩ wa Jesũ Kristũ. Nake nĩwe ũgũtũũra arĩ na riiri na hinya nginya tene na tene. Amenĩ.

Kũnyariirwo nĩ ũndũ wa Gũtuĩka Mũkristiano

¹² Arata akwa nyenda mũno, mũtikagegio nĩ magerio marĩa mũranyariirwo namo, taarĩ ũndũ mũgeni ũrekĩka thĩinĩ wanyu.

13 No kenagai nīgũkorwo nĩ mũgwatanĩire thĩinĩ wa kũnyariĩrika gwa Kristũ, nĩgeetha mũkaiyũrĩrwo nĩ gĩkeno hĩndĩ ĩrĩa riiri wake ũkaaguũranĩrio.

14 Kũrathimwo-rĩ, nĩ inyuĩ mũngĩrumwo nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩa Kristũ, nĩ ũndũ Roho ũrĩa ũrĩ na riiri, o we Roho wa Ngai, arĩ igũrũ rĩanyu.

15 Mũndũ wanyu ndakananyariirwo ta mũũragani, kana mũici, kana mũgeri ngero ĩngĩ o yothe, o na kana ta mũndũ ũrĩa wĩtoonyagĩrĩria maũndũ-inĩ ma andũ angĩ.

16 No rĩrĩ, mũndũ angĩnyariirwo tondũ wa gũtuĩka Mũkristiano-rĩ, ndakanaconoke, no nĩagooce Ngai tondũ nĩaheetwo rĩitwa rĩu.

17 Nīgũkorwo ihinda nĩ ikinyu ciira wambĩrĩrie gũtuĩrwo andũ a nyũmba ya Ngai; na angĩkorwo ũkwambĩrĩria na ithuĩ-rĩ, gũgaagĩtuĩka atĩa harĩ arĩa mataathĩkagĩra Ũhororĩa-Mwega wa Ngai?

18 Na rĩrĩ,
“Angĩkorwo nĩ ũndũ ũrĩ hinya mũndũ ũrĩa mũthingu kũhonoka-rĩ,
naguo ũhoru wa mũndũ ũrĩa ũtetĩkĩtie Ngai na ũrĩa mwĩhia ũgaakĩhaana atĩa?”

19 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, andũ arĩa manyariirĩkaga kũringana na ũrĩa Ngai endete, nĩmaheane mĩoyo yao kũrĩ Mũũmbi wao ũrĩa wa kwĩhokeka, na mathĩĩ na mbere gwĩkaga maũndũ mega.

5

Ũhoru kũrĩ Athuuri na Aanake

1 Ndĩ na ũhoru ngwenda gũthaiha athuuri a Kanitha arĩa marĩ hamwe na inyuĩ, ndĩ mũthuuri wa Kanitha o tao, na ndĩ mũira wa kũnyariirwo gwa Kristũ, o na ndĩ ũmwe wa gũkaagaĩrwo riiri ũrĩa ũkaaguũranĩrio:

2 Atĩrĩrĩ, tuĩkai arĩithi a rũũru rwa Ngai rũrĩa mwĩhokeirwo, mũgĩtungataga mũrĩ arori, na ti tondũ wa kũringĩrĩrio, no nĩ ũndũ wa kwĩyendera, o ta ũrĩa Ngai endaga mũtuĩke; mũtegũkorokera mbeeca, no mũtungatage mũrĩ na kiyu mũno;

3 mũtigitue anene a andũ arĩa mwĩhokeirwo, no mũtuĩke cionereria njega kũrĩ rũũru rũu.

4 Na hĩndĩ ĩrĩa Mũrĩithi Ũrĩa Mũnene akaaguũranĩrio-rĩ, nĩmũkaheo thũmbĩ ya riiri ĩrĩa ĩtagatheũka o na rĩ.

5 O ũguo no taguo o na inyuĩ aanake mwagĩrĩrwo nĩ gwathĩkĩra andũ arĩa akũrũ. Inyuĩ othe-rĩ, ikaragai mwĩnyiihanĩrie mũndũ na ũrĩa ũngĩ, tondũ-rĩ,
“Ngai nĩareganaga na arĩa etĩĩ
no arĩa menyiihagia nĩamaheaga wega wake.”

⁶ Nĩ ũndũ ũcio mwĩnyiihagiei, mũrĩ guoko-inĩ kwa Ngai kũrĩa kũrĩ hinya, nĩguo akaamũtũũgĩria hĩndĩ ĩrĩa njagĩrũru yakinya.

⁷ Na mũmũrekagĩrĩrie maũndũ manyu mothe marĩa mamũtangaga, tondũ nĩwe ũmũrũmbũyagia.

⁸ Ikaragai mwĩiguĩte na mwĩhũgaga. Tondũ-rĩ, thũ yanyu mũcukani ĩcangacangaga ta mũrũũthi ũkũrarama ũgĩcaria mũndũ wa gũtambuura.

⁹ No rĩrĩ, mũmwĩtirie, mwĩhaandite wega thĩnĩ wa wĩtĩkio, tondũ nĩmũmenyete atĩ ariũ na aarĩ a Ithe wanyu gũkũ thĩ guothe maranyariirĩka o ta inyuĩ.

¹⁰ Nake Ngai mwene wega wothe, o we ũrĩa wamwĩtire riiri-inĩ wake wa tene na tene thĩnĩ wa Kristũ, we mwene nĩakamũcookereria, na amwĩkĩre hinya, na amũtue arũmu na mũtangĩenyenyeka, thuutha wa kũnyariirĩka kahinda kanini.

¹¹ Naguo hinya ũrotuĩka wake tene na tene. Amenĩ.

Ngeithi cia Mũthia

¹² Ndamwandĩkĩra marũa maya makuhĩ ndeithĩtio nĩ Silivano, ũrĩa nduaga mũrũ wa Ithe witũ mwĩhokeku, nĩguo ndĩmũmĩrĩrie, na heane ũira na ma atĩ ũhoru ũyũ nĩguo wega wa Ngai ũrĩa wa ma. Mwĩhaandei wega thĩnĩ wāguo.

¹³ Kanitha ũrĩa ũrĩ gũkũ Babuloni, ũrĩa ũthuurĩtwo hamwe na inyuĩ, nĩwamũgeithia, o nake mũrũ wakwa Mariko nĩamũgeithia.

¹⁴ Geithaniai mũndũ na ũrĩa ũngĩ na ngeithi cia kĩmumunyano iria cia wendo.

Thayũ ũrogĩa na inyuĩ inyuothe arĩa mũrĩ thĩnĩ wa Kristũ.

MARŪA MA KEERĪ MA PETERO

¹ Nĩ nĩ Simoni Petero, ndungata na mūtũmwo wa Jesũ Kristũ,

Ngũmwandĩkĩra marũa maya inyuĩ arĩa mũrĩkĩtie kwamũkĩra wĩtikio wa goro o ta ũrĩa tũrĩ naguo nĩ ũndũ wa ũthingu wa Jesũ Kristũ, ũrĩa arĩ we Ngai witũ na Mūtũhonokia:

² Wega na thayũ iromũingĩhĩra nĩ ũndũ wa kũmenyana na Ngai, o na Jesũ Mwathani witũ.

Kũrũmia Mwĩto na Gũthuurwo kwa Mũndũ

³ Rĩu-rĩ, hinya wake wa ũngai nĩtũheete kĩrĩa gĩothe gĩtũbataragia nĩguo tũhote gũtũura muoyo na twĩamũriire Ngai, nĩ ũndũ wa kũmenyana nake ũcio watwĩtĩre tũgĩe na riiri wake mwene o na wagĩrĩru wake.

⁴ Nĩ ũndũ wa maũndũ macio-rĩ, nĩatũheete maũndũ manene mũno ma ciĩranĩro ciake cia goro, nĩgeetha nĩ ũndũ wacio mũgwatanagĩre nake mūtũũrĩre-inĩ wa ũngai wake na mwĩtheemage kuuma kũrĩ ũbuthu wa gũkũ thĩ ũrĩa ũrehagwo nĩ merirĩria mooru.

⁵ Na nĩ ũndũ wa gĩtũmi kĩu kĩũmbe, kĩĩrutanĩriei mũno nĩguo muonganĩrĩrie wĩtikio wanyu na wagĩrĩru; naguo wagĩrĩru mũwonganĩrĩrie na ũmenyo;

⁶ naguo ũmenyo mũwonganĩrĩrie na kwĩgirĩrĩria merirĩria ma mwĩrĩ; nakuo kwĩgirĩrĩria merirĩria macio-rĩ, mũkuonganĩrĩrie na gũkirĩrĩria; nakuo gũkirĩrĩria mũkuonganĩrĩrie na kwĩyamũrĩra Ngai;

⁷ nakuo kwĩyamũrĩra Ngai mũkuonganĩrĩrie na gũtuga ariũ na aarĩ a Ithe witũ; nakuo gũtuga ariũ na aarĩ a Ithe witũ mũkuonganĩrĩrie na wendani.

⁸ Nĩgũkorwo mũngĩgĩa na mawega macio na mamũingĩhĩre mũno-rĩ, nĩmarĩgiragia mũgũtare kana mwage maciaro harĩ ũhoru wa kũmenya Mwathani witũ Jesũ Kristũ.

⁹ No mũndũ angĩaga maũndũ macio-rĩ, mũndũ ũcio ndarona wega na nĩ mūtumumu, na nĩariganĩrwo atĩ aatheririo nĩguo atigane na mehia make ma tene.

¹⁰ Nĩ ũndũ ũcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ-rĩ, ikagĩrai kĩyo makĩria nĩguo mūtũme gwĩtwo kwanyu na gũthuurwo kwanyu kũrũme biũ. Nĩgũkorwo mũngũĩka maũndũ macio-rĩ, gũtirĩ hĩndĩ mũkaagũa,

11 na nīmūgetīkīrio na ūtugi mūtoonye thīinī wa ūthamaki wa tene na tene wa Mwathani na Mūhonokia witū Jesū Kristū.

Ūrathi wa Maandīko Matheru

12 Nī ūndū ūcio ngūtūūra ndīmūrirkanagia maūndū macio, o na mwakorwo nīmūmamenyete, na nīmūhaandītwo wega thīinī wa ūhoru wa ma ūrīa mūrī naguo.

13 Na ngwīciiria nī kwagīrīire ndīmūrirkanagie maūndū maya hīndī irīa yothe ngūtūūra thīinī wa hema īno ya mwīrī ūyū,

14 tondū nīnjūū atī ica ikuhī nīngūmīaūra, o ta ūrīa Mwathani witū Jesū Kristū aanyonirie.

15 Na nīngwīrutanīria mūno nyone atī ndaarīkia gūkua nīmūrīhotaga kūrīrikana maūndū maya hīndī ciothe.

16 Hīndī irīa twamūmenyithirie ūhoru wa hinya na wa gūka kwa Mwathani witū Jesū Kristū-rī, tūtiahūthīrire ng'ano cia gwītungīra na wara, no ithuī nī kwīonera tweyoneire ūkaru wake na maitho maitū.

17 Nīgūkorwo nīaheirwo gītīio na riiri kuuma kūrī Ngai Ithe, hīndī irīa mūgambo wamūkorire uumīte kūrī Ūrīa Mwene Riiri ūrīa Mūnene ūkiuga atīrī, “Ūyū nīwe Mūrū wakwa ūrīa nyendete mūno; nī ngenaga mūno nī ūndū wake.”

18 Ithuī ene nītweiguīrīire mūgambo ūcio ūkiuma igūrū hīndī irīa twarī nake kīrīma-inī kīrīa gītheru.

19 Na ningī ūhoru ūrīa warathirwo nī anabii ūrīa twī naguo nīwīkīrītwo hinya makīria, na no mwīke wega mūngīūthikīrīria, ūhaana ta ūtheri ūkwara handū harī nduma, o nginya gūkīe nayo njata ya rūciinī ikenge ngoro-inī cianyū.

20 No mbere ya maūndū mothe-rī, no nginya mūmenye atī gūtīrī ūhoru wanarathwo Maandīko-inī Matheru ūngītaūrwo nī mūnabii na ūtaūri wake mwene.

21 Nīgūkorwo kīhumo kīa ūnabii gītioimanire na kwenda kwa mūndū, no andū nīmaririe ūhoru uumīte kūrī Ngai, o ta ūrīa Roho Mūtheru aamatongoririe.

2

Kwanangwo kwa Arutani a Maheeni

1 No rīrī, nī kwarī anabii a maheeni thīinī wa andū, o ta ūrīa gūgaakorwo na arutani a maheeni thīinī wanyu. Nao nīmagatoonyia ūrutani wa maheeni wa gūthūkia andū na waara, o na makaane Mwathani ūrīa wamagūrīre, na nī ūndū ūcio, merehere kwanangwo kwa narua.

² Andũ aingĩ nĩmakarũmĩrĩra mĩthiĩre yao ya ũũra-thoni na matũme njĩra ĩrĩa ya ma ĩcambio.

³ Ningĩ nĩ ũndũ wa ũkoroku wao, arutani acio nĩmagetongagia na inyuĩ na kũmwĩraga ng'ano cia ma-heeni. Ituĩro rĩao rĩa ciira rĩtũire rĩmetereire, o na kwanangwo kwao gũtiikaraga ta gũkomete.

⁴ Nĩ ũndũ-rĩ, kuona atĩ Ngai ndaigana kũiguĩra araika arĩa mehirie tha, no nĩkũmaikia aamaikirie Jehanamu, akĩmohithia marima-inĩ ma nduma maikarage kuo metereire ituĩro-rĩ,

⁵ ningĩ kuona atĩ ndaiguĩrĩire thĩ ya tene tha hĩndĩ ĩrĩa aarehire kĩguũ kĩa maaĩ kũrĩ andũ arĩa maatũũraga kuo matetĩkĩtie Ngai, no akĩgitĩra Nuhu, ũrĩa warĩ mũhunja wa ũthingu na andũ angĩ mũgwanja;

⁶ na angĩkorwo nĩatuĩrĩire matũũra ma Sodomu na Gomora ciira na ũndũ wa kũmacina magĩtuĩka mũhu, na akĩmatua kĩonereria kĩa ũrĩa gũgaatuĩka kũrĩ andũ arĩa matetĩkĩtie Ngai;

⁷ na angĩkorwo nĩahonokirie Loti, mũndũ warĩ mũthingu, na waiguithagio kĩa nĩ mĩtũũrĩire ya ũũra-thoni ya andũ acio aaganu,

⁸ (nĩgũkorwo mũndũ ũcio mũthingu, ũrĩa waikaranagia nao o mũthenya, nĩaiguithagio ruo ngoro-inĩ yake thingu nĩ ciĩko cia waganu iria oonaga na akaigua);

⁹ angĩkorwo ũguo nĩguo kũrĩ-rĩ, Mwathani nĩoĩ kũhonokia andũ arĩa meamũrĩire Ngai kuuma magerio-inĩ, na kũiga andũ arĩa matarĩ athingu nginya mũthenya wa ciira ũkinye, o akĩmaherithagia.

¹⁰ Na makĩria harĩ andũ arĩa marũmagĩrĩra merirĩria mooru ma mwĩrĩ marĩa marĩ magigi na makanyarara wathani o wotho.

Andũ acio nĩ ndũrĩka na nĩ etĩi na matiĩtigagĩra kũruma ciũmbe cia igũrũ iria irĩ riiri;

¹¹ no rĩrĩ, o na gũtuĩka araika nĩ marĩ hinya na ũhoti makĩria, matirumaga ciũmbe icio magĩcithitangaga kũrĩ Mwathani.

¹² No andũ acio nĩmarumanaga maũndũ-inĩ marĩa ma-tooĩ. Mahaana ta nyamũ itarĩ na meciiria, iria ciũmbĩtwo itarĩ na ũmenyo, na iciarĩtwo irĩ cia kũgwatio na kũniinwo, na o ta nyamũ-rĩ, o nao nĩ kũniinwo makaaniinwo.

¹³ Nao nĩmakarĩhwo ũũru na ũũru kũringana na ũrĩa matũire mekaga. O monaga atĩ kũrĩio mũthenya barigici nĩkuo gwĩkenia. Andũ acio nĩ imeni na ũũgũ, rĩrĩa megwĩkenia maruga-inĩ mao ma ikeno hĩndĩ ĩrĩa mekũrĩanĩra na inyuĩ.

14 Marĩ na maitho maiyũrite ũtharia, na matitigaga kwĩhia; o maguucagĩrĩria andũ arĩa marĩ ngoro hũthũ; o nĩ njorua cia ũkoroku, na nĩ rũciaro rũrume!

15 Nĩmatigĩte njĩra ĩrĩa nũngarũ makoora makarũmĩrĩra njĩra ya Balamu wa Beori, ũrĩa wendaga mũno mũcaara wa gwĩka ũũru.

16 No nĩakũũmirwo nĩ ndigiri, nyamũ ĩtaaragia, nĩ ũndũ wa gwĩka ũũru, ĩkĩaria na mũgambo wa mũndũ, na ĩkĩrĩra ũgũrũki wa mũnabii ũcio.

17 Andũ acio nĩ ithima itarĩ maaĩ, na nĩ ibii iria itwaragwo nĩ kĩhuhũkanio. Nao no nduma nene makĩria metereirio.

18 Nĩgũkorwo maaragia ndeto cia tũhũ na cia mwĩtĩo, makaguucagĩrĩria na merirĩria mao mooru ma mwĩrĩ o na ũũra-thoni andũ arĩa marethara moime thĩinĩ wa arĩa matũũraga mahĩtagia.

19 Mameeragĩra gũkũũrwo ũkombo-inĩ, o rĩrĩa o ene marĩ ngombo cia ũhoru wa kũbutha, nĩgũkorwo mũndũ nĩ ngombo ya ũndũ ũrĩa wothe ũmwathaga.

20 Mangĩkorwo nĩmetharĩte kuuma thĩinĩ wa maũndũ marĩa marĩ magigi ma gũkũ thĩ nĩ ũndũ wa kũmenyana na Mwathani na Mũhonokia witũ, Jesũ Kristũ na ningĩ macooke kuohanio na maũndũ na magatoorio nĩmo-rĩ, mũtũũrĩre wao wa marigĩrĩrio-inĩ ũgaakorwo ũrĩ mũũru gũkĩra wa kĩambĩrĩria.

21 Nĩ kaba matangĩamenyete njĩra ya ũthingu, gũkĩra kũmĩmenya na magacooka kũhutatĩra watho ũrĩa mũtheru maatigĩirwo.

22 ũhoru ũcio wao, nĩwonanĩtio nĩ wa ma nĩ thimo iria ciugaga atĩrĩ: “Ngui ĩcookagĩrĩra matahĩko mayo,” na, “Ngũrwe ya mũgoma yathambio ĩcookaga ĩgathii kwĩgaragara mũtondo-inĩ.”

3

Mũthenya wa Mwathani

1 Arata akwa nyendete mũno, maya nĩ marĩa makwa ma keerĩ kũrĩ inyuĩ. Na thĩinĩ wamo meerĩ ndĩmaandĩkĩte marĩ ma kũmũririkania mwarahũke mũgĩe na meciiria marĩa magĩrĩru.

2 Nĩngwenda mũririkane ciugo iria ciaririo tene nĩ anabii arĩa atheru na watho ũrĩa waheanirwo nĩ Mwathani na Mũhonokia witũ na mũgĩkinyĩrio nĩ atũmwo anyu.

3 Mbere ya maũndũ mothe, no nginya mũmenye atĩ matukũ ma kũrigĩrĩria nĩgũgooka anyũrũrania, manyũrũranagie na marũmagĩrĩre merirĩria mao mooru.

4 Nĩmakooranagia atĩrĩ, “Gũũka gwake kũrĩa eeranĩire gũgaakinya-rĩ? Kuuma rĩrĩa maithe maitũ maakuire,

maũndũ mothe mathiiaga na mbere o ta ũrĩa maatarĩĩ kuuma rĩrĩa thĩ yombirwo.”

⁵ No nĩmeriganĩirie o na makĩmenyaga atĩ o tene, nĩ ũndũ wa kiugo kĩa Ngai, kũũrĩa igũrũ nĩ kwagiire, nayo thĩ ikĩũmbwo na maaĩ kuuma kũrĩ maaĩ.

⁶ Ningĩ maaĩ o macio no mo maarindanirie thĩ ya ihinda rĩu, na makĩmĩananga.

⁷ Ningĩ nĩ ũndũ wa kiugo o ro kũu, igũrũ na thĩ iria irĩ ho rĩu nĩciigiirwo mwaki, igetererio mũthenya wa ciira, o na wa kwanangwo kwa andũ arĩa matetikĩtie Ngai.

⁸ No rĩrĩ, arata akwa nyendete mũno, mũtikariganĩrwo nĩ ũndũ ũyũ ũmwe, atĩ kũrĩ Mwathani mũthenya ũmwe no ta mĩaka ngiri, na mĩaka ngiri no ta mũthenya ũmwe.

⁹ Mwathani ndagondagĩrĩa kũhingia ciĩranĩro ciake, ta ũrĩa andũ amwe meciiragia atĩ nĩagondagĩrĩa. We nĩamũkiragĩrĩa, tondũ ndendaga mũndũ o na ũmwe oore, no endaga andũ othe merire.

¹⁰ No rĩrĩ, mũthenya wa Mwathani ũgooka o ta mũici. Mũthenya ũcio-rĩ, igũrũ nĩrĩkabuĩria na mũrurumo mũnene; nacio ciũmbe iria itũire kũu igũrũ nĩikaahĩa nĩ mwaki ithire, nayo thĩ na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ kuo nĩigacinwo ithire biũ.

¹¹ Kuona atĩ indo ciothe nĩikaanangwo na njĩra ĩyo-rĩ, inyuĩ mũkiagĩrĩrwo gũkorwo mũrĩ andũ a mũthemba ũrĩkũ? Inyuĩ mwagĩrĩrwo nĩgũtũũraga mũtũũrĩre mũtheru na wa kwĩyamũrĩa Ngai,

¹² mũgĩtanyaga na mũkĩriragĩria mũthenya ũcio ũkinye narua. Mũthenya ũcio wakinya-rĩ, igũrũ nĩrĩkaanangwo na mwaki, na indo ciothe iria irĩ kuo ihĩe nĩ mwaki, itweke.

¹³ No kũringana na ũrĩa eeranĩire-rĩ, nĩtwĩrĩgĩrĩire igũrũ rĩerũ na thĩ njerũ, o kuo kũrĩa gũtũũraga ũthingu.

¹⁴ Nĩ ũndũ ũcio, inyuĩ arata akwa nyendete mũno, kuona atĩ nĩmwĩrĩgĩrĩire ũndũ ũyũ-rĩ, kũrutanĩriei mũkoragwo mũtarĩ na kĩmeni, na mũtarĩ na ũcuuke, na mũrĩ na thayũ nake.

¹⁵ Menyai atĩ gũkirĩrĩa kwa Mwathani witũ nĩkuo gũtũmaga mũhonokio, o ta ũrĩa mũrũ wa Ithe witũ Paũlũ, ũrĩa twendete aamwandĩkĩire arĩ na ũũgĩ ũrĩa Ngai aamũhete.

¹⁶ Marũa-inĩ make mothe aandĩkĩte o ũhoru wa maũndũ macio. Marũa-inĩ make nĩ kũrĩ maũndũ mamwe maritũ mũno kũmenya, marĩa andũ arĩa matooi na arĩa matakĩndagĩria mogomagia, o ta ũrĩa mogomagia Maandĩko marĩa mangĩ, nao makereherere mwanangĩko.

¹⁷ Nĩ ũndũ ũcio, arata akwa nyendete mũno, kuona nĩmũrĩkĩtie kũmenya maũndũ macio-rĩ, mwĩmenyererei nĩguo mũtikaheenererio mũgũe muume ũhoru-inĩ wanyu

wa gwĩkindĩra wega nĩ kũhĩtithio nĩ mahĩtia ma andũ arĩa matamenyagĩrĩa watho.

¹⁸ No rĩrĩ, thiĩ na mbere gũkũra thĩinĩ wa wega na ũmenyo wa Mwathani na Mũhonokia witũ Jesũ Kristũ. Nake arotũura arĩ na riiri rĩu na nginya tene! Amenĩ.

MARŪA MA MBERE MA JOHANA

Kiugo kĩa Muoyo

¹ Ūhoro ūrĩa warĩ kuo kuuma o kĩambĩrĩria, ūrĩa tũiguĩte, na ūrĩa tuonete na maitho maitũ, na tũkawĩrorera, namo moko maitũ makaũhutia, o ūhoro ūcio wa Kiugo kĩa muoyo, nĩguo tũhunjagia.

² Muoyo ūcio nĩwonithanirio; na ithuĩ nĩtũwonete na tũkaheana ūira wago, na ithuĩ tũkamũhunjagĩria ūhoro wa muoyo wa tene na tene, ūrĩa watũire na Ithe witũ, na ūkĩonithanio kũrĩ ithuĩ.

³ Ithuĩ tũmũhunjagĩria kĩrĩa tuonete na tũkaigua, nĩgeetha o na inyuĩ mũgĩe ngwatanĩro na ithuĩ. Nayo ngwatanĩro iitũ nĩ ngwatanĩro na Ithe witũ, o na Mũriũ Jesũ Kristũ.

⁴ Tũramwandĩkĩra maũndũ maya nĩguo gĩkeno giitũ kĩiganĩre.

Gũthĩ na Ūtheri

⁵ Īno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa tũiguĩte kuuma kũrĩ we, na nĩyo tũramũmenyithia, atĩ: Ngai nĩ ūtheri; thĩinĩ wake gũtirĩ nduma o na hanini.

⁶ Tũngiuga atĩ tũrĩ ngwatanĩro nake, tũgĩthiiga na mĩthĩire ya nduma-rĩ, ūguo nĩkũheenania, nago ūhoro wa ma ndũtũuraga thĩinĩ witũ.

⁷ No tũngĩthĩ na ūtheri, o ta ūrĩa we arĩ ūtheri-inĩ, tũrĩ na ngwatanĩro mũndũ na ūrĩa ūngĩ, nayo thakame ya Jesũ, Mũrũ wake, nĩtũtheragia, tũgathirwo nĩ mehia mothe.

⁸ Tũngiuga tũtirĩ na mehia, nĩ kwĩheenia tũkwĩheenia, nago ūhoro wa ma ndũrĩ thĩinĩ witũ.

⁹ Tũngiumbũra mehia maitũ-rĩ, we nĩ mwĩhokeku na nĩ wa kĩhooto, na nĩegũtũrekeru mehia maitũ na atũtherie tũthirwo nĩ maũndũ mothe marĩa matarĩ ma ūthingu.

¹⁰ Tũngiuga tũtĩhĩtie-rĩ, tũkũmũtua wa maheeni, nago ūhoro wake ndũrĩ na handũ thĩinĩ witũ.

2

¹ Twana twakwa nyendete, ngũmwandĩkĩra maũndũ maya nĩgeetha mũtikehagie. No mũndũ o na ū angĩhĩa-rĩ, nĩ tũrĩ na mũtũciirĩrĩri harĩ Ithe witũ, na nĩwe Jesũ Kristũ, Ūrĩa Mũthingu.

² We nĩwe igongona rĩa kũhoroheria mehia maitũ, na to mehia maitũ moiki, no nĩ mehia ma andũ othe a thĩ.

3 Na ithuĩ nĩtũmenyaga atĩ nĩtũmũũĩ, angĩkorwo nĩtwathĩkagĩra maathani make.

4 Mũndũ ũrĩa uugaga atĩrĩ, “Nĩndĩmũũĩ,” no ndekaga ũrĩa aathanaga-rĩ, ũcio nĩ wa maheeni, na ũhoru wa ma ndũrĩ thĩinĩ wake.

5 No mũndũ o wothe angĩathĩkĩra kiugo gĩake-rĩ, ti-itherũ wendo wa Ngai nĩmũkinyanĩru kũna thĩinĩ wake. Ũndũ ũyũ nĩguo ũtũmaga tũmenye atĩ tũrĩ thĩinĩ wake:

6 Ũrĩa wothe uugaga atĩ nĩatũire thĩinĩ wake-rĩ, no nginya athĩ na mĩthĩire ta ĩrĩa Jesũ aarĩ nayo.

7 Arata akwa endwa, ti rĩathani rĩerũ ndĩramwandĩkĩra, no nĩ rĩathani rĩrĩa rĩa tene, o rĩrĩa mũtũire narĩo kuuma o kĩambĩrĩria. Rĩathani rĩrĩ rĩa tene nĩrĩo ndũmĩrĩri ĩrĩa mũiguĩte.

8 No rĩu nĩ rĩathani rĩerũ ndĩramwandĩkĩra; naguo ũhoru wa ma warĩo wonekaga thĩinĩ wake na thĩinĩ wanyu, tondũ nduma no ĩrathira, naguo ũtheri ũrĩa wa ma nĩũrĩkĩtie kwara.

9 Mũndũ ũrĩa uugaga atĩ arĩ ũtheri-inĩ no nĩathũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe-rĩ, ũcio arĩ o nduma-inĩ.

10 Ũrĩa wothe wendete mũrũ na mwarĩ wa ithe atũũraga ũtheri-inĩ, na thĩinĩ wake gũtirĩ ũndũ ũngĩtũma ahĩngwo.

11 No ũrĩa wothe ũthũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe, arĩ nduma-inĩ na athiiga na nduma; ndamenyaga kũrĩa arathiĩ, tondũ nduma nĩmũtuĩte mũtumumu.

12 Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ twana twakwa nyendete, tondũ nĩmũrekeirwo mehia manyu nĩ ũndũ wa rĩitwa rĩake.

13 Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ maithe, tondũ nĩmũmenyete ũrĩa warĩ kuo kuuma o kĩambĩrĩria.

Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ andũ ethĩ, tondũ nĩmũtooretie ũrĩa mũũru.

Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ twana twakwa nyendete, tondũ nĩmũmenyete Ithe witũ.

14 Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ maithe, tondũ nĩmũmenyete ũrĩa warĩ kuo kuuma o kĩambĩrĩria.

Ndĩramwandĩkĩra, inyuĩ andũ ethĩ, tondũ mũrĩ na hinya,

nakĩo kiugo kĩa Ngai nĩgĩtũũraga thĩinĩ wanyu, na nĩmũtooretie ũrĩa mũũru.

Mũtikende Thĩ

15 Mũtikende thĩ kana kĩndũ o gĩothe kĩrĩ thĩinĩ wa thĩ. Mũndũ o na ũ angĩkorwo nĩendete thĩ-rĩ, wendo wa Ithe witũ ndũrĩ thĩinĩ wake.

16 Nīgũkorwo ũndũ o wothe ũrĩ gũkũ thĩ, na nĩmo merirĩria ma mwĩrĩ, na merirĩria ma maithe make, na mwĩraho wa kĩrĩa arĩ nakĩo na ũrĩa ekaga: maũndũ macio matiumanĩte na Ithe witũ, no moimanĩte na thĩ.

17 Thĩ na merirĩria mayo nĩithiraga, no mũndũ ũrĩa wĩkaga ũrĩa Ngai endaga atũũraga nginya tene.

Kwĩmenyerera Mũmena-Kristũ

18 Twana twakwa nyendete, rĩrĩ nĩ ithaa rĩa kũrigĩrĩria; na o ta ũrĩa mũiguĩte atĩ mũmena-Kristũ nĩarooka, o na rĩu amena-Kristũ aingĩ nĩmokĩte. Na nĩ ũndũ ũcio nĩtũmenyete atĩ rĩrĩ nĩrĩo ithaa rĩa kũrigĩrĩria.

19 Kuuma nĩmoimire kũrĩ ithuĩ, no matiarĩ aitũ. Nīgũkorwo mangĩarĩ aitũ-rĩ, nĩmangĩaikarire hamwe na ithuĩ; no gũthĩ kwao kuonanirie atĩ gũtiarĩ o na ũmwe wao warĩ witũ.

20 No rĩrĩ, inyuĩ mũrĩ ahake maguta nĩ ũrĩa Mũtheru, na inyuĩ inyothe nĩmũũĩ ũhoru wa ma.

21 Ndĩramwandĩkĩra tondũ mũtiũĩ ũhoru wa ma, no ngũmwandĩkĩra tondũ nĩmũũĩ ũhoru wa ma, na tondũ gũtirĩ ũhoru wa maheeni uumanaga na ũhoru wa ma.

22 Nũũ ũkĩrĩ mũheenania? Nĩ mũndũ ũrĩa ũkaanaga atĩ Jesũ nĩwe Kristũ. Mũndũ ta ũcio nĩwe mũmena-Kristũ: mũndũ ũcio nĩakaanaga Ithe o na Mũriũ.

23 Gũtirĩ mũndũ ũkaanaga Mũriũ ũkĩrĩ na Ithe witũ; ũrĩa wothe uumbũraga Mũriũ arĩ na Ithe o nake.

24 Mwĩmenyererei nĩguo ũndũ ũrĩa mũrĩkĩtie kũigua kuuma o kĩambĩrĩria ũikarage thĩinĩ wanyu. ũndũ ũcio ũngũikara thĩinĩ wanyu-rĩ, o na inyuĩ mũrĩikaraga thĩinĩ wa Mũriũ, o na mũrĩ thĩinĩ wa Ithe.

25 Na ũndũ ũyũ nĩguo atwĩrĩire: o muoyo wa tene na tene.

26 Ndĩramwandĩkĩra maũndũ maya makoniĩ ũhoru wa andũ arĩa marageria kũmũhĩtithia.

27 Na inyuĩ-rĩ, maguta marĩa mwahakirwo nĩwe-rĩ, megũtũũra thĩinĩ wanyu, na mũtibatairio nĩ mũndũ o na ũ wa kũmũruta ũhoru. No rĩrĩ, o ta ũrĩa ihaka rĩake rĩa maguta rĩmũrutaga ũhoru wa maũndũ mothe, na o ta ũrĩa rĩrĩ rĩa ma, na ti rĩa maheeni: o ta ũrĩa rĩmũrutĩite-rĩ, tũũrai thĩinĩ wake.

Ciana cia Ngai

28 Na rĩu, inyuĩ twana twakwa nyendete, kĩrĩrĩriai gũikara thĩinĩ wake nĩgeetha rĩrĩa akoonithanio tũgaakorwo tũrĩ na ũmĩrĩru na tũtegũconoka mbere yake hĩndĩ irĩa agooka.

²⁹ Angĩkorwo nĩmũũĩ atĩ we nĩ mũthingu, kĩmenyei atĩ mũndũ ũrĩa wĩkaga maũndũ marĩa magĩrĩire nĩaciarĩtwo nĩwe.

3

¹ Onei ũrĩa wendo ũnenehete, ũrĩa Ithe witũ atwendete nago, atĩ twĩtagwo ciana cia Ngai! Na ũguo nĩguo tũrĩ! Gĩtũmi kĩa andũ a thĩ mage gũtũmenya nĩ ũndũ o nake matiamũmenyire.

² Arata akwa endwa, rĩu ithuĩ tũrĩ ciana cia Ngai, no gũtirĩ kũramenyithanio ũrĩa tũgaatuĩka thuutha-inĩ. No nĩtũũĩ atĩ hĩndĩ ĩrĩa akoonithanio nĩtũkahaanana nake, nĩgũkorwo tũkaamuona o ũrĩa atarĩĩ.

³ Mũndũ o wothe ũrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro gĩkĩ thĩinĩ wake nĩetheragia, o ta ũrĩa Kristũ nake arĩ mũtheru.

⁴ Mũndũ o wothe wĩhagia nĩ watho oinaga; kwĩhia-rĩ, nĩkuo kuuna watho.

⁵ No inyuĩ nĩmũũĩ atĩ nĩonithanirio nĩgeetha eherie mehia maitũ. Na thĩinĩ wake gũtirĩ mehia.

⁶ Mũndũ o wothe ũtũũraga thĩinĩ wa Kristũ ndehagia. Mũndũ o wothe wĩhagia ndarĩ amuona o na kana akamũmenya.

⁷ Twana twakwa nyendete, mũtikanareke mũndũ o na ũ amũhĩtithie. ũrĩa wĩkaga ũrĩa kwagĩrĩire nĩ mũthingu, o ta ũrĩa Kristũ arĩ mũthingu.

⁸ Mũndũ ũrĩa wĩhagia nĩ wa mũcukani, tondũ mũcukani atũire ehagia kuuma o kĩambĩrĩria. Gĩtũmi kĩa Mũrũ wa Ngai onithanio-rĩ, nĩgeetha athũkie wĩra wa mũcukani.

⁹ Gũtirĩ mũndũ ũciarĩtwo nĩ Ngai ũthiiaga na mbere na kwĩhia, tondũ mbeũ ya Ngai ĩkaraga thĩinĩ wake; we ndangĩthĩ na mbere na kwĩhia, tondũ nĩmũciare nĩ Ngai.

¹⁰ ũndũ ũyũ ũmenyithanagia ũtiganu wa ciana cia Ngai na cia mũcukani: Mũndũ o wothe ũtekaga ũrĩa kwagĩrĩire ti mwana wa Ngai; o hamwe na ũrĩa ũtendete mũrũ kana mwarĩ wa ithe.

Endanagai

¹¹ Īno nĩyo ndũmĩrĩri ĩrĩa mwaiguire kuuma o kĩambĩrĩria: No nginya twendanage mũndũ na ũrĩa ũngĩ.

¹² Mũtikahaane ta Kaini, ũrĩa warĩ wa ũrĩa mũũru, na akĩũraga mũrũ wa nyina. Nĩ kĩĩ gĩatũmire amũũrage? Aamũũragire tondũ ciiko ciake mwene ciarĩ njũru, nacio cia mũrũ wa nyina ciarĩ cia ũthingu.

¹³ Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, andũ a thĩ mangĩmũmena-rĩ, mũtikagege.

14 Nītũũ atĩ nĩtuumĩte gĩkuũ-inĩ tũgathiĩ muoyo-inĩ, tondũ nĩtwendete ariũ na aarĩ a Ithe witũ. Mũndũ o wothe ũrĩa ũtendanaga atũũraga gĩkuũ-inĩ.

15 Mũndũ o wothe ũrĩa ũthũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe-rĩ, ũcio nĩ mũũragani, na inyuĩ nĩmũũ atĩ gũtirĩ mũũragani ũrĩ na muoyo wa tene na tene.

16 Ũndũ ũrĩa ũtũmaga tũmenye ũrĩa wendo ũhaana nĩ ũyũ: Jesũ Kristũ nĩarutire muoyo wake nĩ ũndũ witũ. Na ithuĩ nĩtwagĩrĩrwo tũrute mĩoyo iitũ nĩ ũndũ wa ariũ na aarĩ a Ithe witũ.

17 Mũndũ angĩkorwo arĩ na indo cia gũkũ thĩ, na one mũrũ kana mwarĩ wa ithe wao ũbataire nĩ ũteithio no aage kũmũiguĩra tha-rĩ, wendo wa Ngai ũngĩgĩkorwo ũrĩ thĩnĩ wake atĩa?

18 Twana twakwa nyendete, nĩtũtuge kwendanaga na ciugo kana na kanua tu, no nĩtwendanage na ciiko na twendane na ma.

19 Ũũ nĩguo tũmenyaga atĩ tũrĩ a ũhoro ũrĩa wa ma, na ũrĩa tũrĩigaga ngoro ciitũ itarĩ na nganja tũrĩ mbere yake,

20 rĩrĩa rĩothe ngoro ciitũ itaratũtuĩra ciira. Nĩgũkorwo Ngai nĩ mũnene gũkĩra ngoro ciitũ, na nĩoĩ maũndũ mothe.

21 Arata akwa endwa, ngoro ciitũ ingĩaga gũtũtuĩra ciira-rĩ, nĩtũrĩkoragwo tũrĩ na ũmĩrĩru mbere ya Ngai,

22 na nĩarĩtũheaga kĩrĩa gĩothe tũrĩmũhooyaga, tondũ nĩtwathĩkagĩra maathani make na tũgeeka maũndũ marĩa mamũkenagia.

23 Narĩo rĩrĩ nĩrĩo rĩathani rĩake: Nĩ gwĩtĩkia rĩitwa rĩa Mũriũ, Jesũ Kristũ, na twendanage o ta ũrĩa aatwathire.

24 Arĩa maathĩkagĩra maathani make nĩmatũũraga thĩnĩ wake, nake nĩatũũraga thĩnĩ wao. Naguo ũndũ ũrĩa tũmenyaga naguo atĩ nĩatũũraga thĩnĩ witũ nĩ ũyũ: Nĩ ũndũ wa Roho ũrĩa aatũheire.

4

Kũrorania Maroho

1 Arata akwa endwa, mũtigitĩkagie roho o wothe, no mũroragie maroho muone kana moimĩte kũrĩ Ngai, tondũ anabii aingĩ a maheeni nĩmoimagarĩte magathiĩ thĩ yothe.

2 Ũũ nĩguo mũngĩhota gũkũũrana Roho wa Ngai: Roho o wothe ũrĩa uumbũraga atĩ Jesũ Kristũ nĩokĩte arĩ na mwĩrĩ, ũcio uumĩte kũrĩ Ngai,

3 no roho o wothe ũrĩa ũtoimbũraga Jesũ, ũcio nduumĩte kũrĩ Ngai. Ũcio nĩ roho wa mũmena-Kristũ, ũrĩa mũiguĩte atĩ nĩũgooka na o na rĩu nĩũrĩkĩtie gũũka gũkũ thĩ.

4 Inyuĩ twana twakwa nyendete, inyuĩ mũrĩ a Ngai na nĩmũmatooretie, tondũ ũrĩa ũrĩ thĩinĩ wanyu nĩ mũnene gũkĩra ũrĩa ũrĩ gũkũ thĩ.

5 Acio moimĩte gũkũ thĩ, na nĩ ũndũ ũcio maaragia ũhoru wa maũndũ ma gũkũ thĩ, na thĩ na andũ a gũkũ thĩ makamathikĩrĩria.

6 Ithuĩ tuumĩte kũrĩ Ngai, nake mũndũ o wothe ũrĩa ũĩĩ Ngai nĩatũthikagĩrĩria; no ũrĩa wothe ũtoimĩte kũrĩ Ngai ndatũthikagĩrĩria. Ũguo nĩguo tũkũũranaga Roho ũrĩa wa ma, na roho ũrĩa wa maheeni.

Wendani wa Ngai na Witũ

7 Arata akwa endwa, nĩtwendanagei mũndũ na ũrĩa ũngĩ, nĩgũkorwo wendo uumaga kũrĩ Ngai. Mũndũ o wothe ũrĩa wendanaga, aciarĩtwo nĩ Ngai o na nĩoĩ Ngai.

8 Mũndũ o wothe ũrĩa ũtendanaga ũcio ndooĩ Ngai, tondũ Ngai nĩ wendo.

9 Ũũ nĩguo Ngai oonanirie wendo wake harĩ ithuĩ: Nĩatũmire Mũriũ wake, o we wa mũmwe, gũkũ thĩ nĩgeetha tũtũre muoyo nĩ ũndũ wake.

10 Ũyũ nĩguo wendo: ti atĩ nĩ ithuĩ twendire Ngai, nowe nĩwe watwendire, na agĩtũma Mũriũ wake atuĩke igongona rĩa kũhoroheria mehia maitũ.

11 Arata akwa endwa, kuona atĩ Ngai nĩguo atwendete-rĩ, o na ithuĩ nĩtũkĩagĩrĩrwo twendanage.

12 Gũtirĩ mũndũ ũrĩ ona Ngai; no tũngĩendana mũndũ na ũrĩa ũngĩ-rĩ, Ngai nĩatũũraga thĩinĩ witũ, naguo wendo wake ũgakinyanĩra thĩinĩ witũ.

13 ũndũ ũrĩa ũtũmaga tũmenye atĩ tũtũũraga thĩinĩ wake nake agatũũra thĩinĩ witũ, nĩ atĩ nĩatũheete Roho wake.

14 Na nĩtuonete na tũkoimbũra atĩ Ithe witũ nĩatũmĩte Mũriũ atuĩke Mũhonokia wa thĩ yothe.

15 Mũndũ o wothe angiumbũra atĩ Jesũ nĩ Mũrũ wa Ngai-rĩ, Ngai atũũraga thĩinĩ wake, nake agatũũra thĩinĩ wa Ngai.

16 Na nĩ ũndũ ũcio nĩtũmenyete na tũkehoka wendo ũrĩa Ngai atwendete naguo.

Ngai nĩ wendo. Mũndũ o wothe ũtũũraga endanĩte atũũraga thĩinĩ wa Ngai, nake Ngai atũũraga thĩinĩ wake.

17 Ũguo nĩguo wendani ũkinyanagĩra thĩinĩ witũ nĩgeetha tũkaagĩa na ũũmĩrĩru mũthenya ũrĩa gũgaatuanĩrwo ciira, tondũ tũrĩ gũkũ thĩ nĩ tũhaanaine nake.

18 Wendo ndũrĩ guoya. No wendo ũrĩa mũkinyanĩru nĩũingataga guoya, tondũ guoya ũkonainie na iherithia. Mũndũ ũrĩa wĩtigagĩra, ndatuagwo mũkinyanĩru thĩinĩ wa wendo.

¹⁹ Ithuĩ twendanaga tondũ we nĩwe waambire gũtwenda.

²⁰ Mũndũ angiuga atĩrĩ, “Nĩnyendete Ngai,” na nĩathũire mũrũ kana mwarĩ wa ithe-rĩ, ũcio nĩ wa maheeni. Nĩgũkorwo mũndũ o wothe ũtendete mũrũ wa ithe, ũrĩa atũire onaga, ndangĩhota kwenda Ngai, ũrĩa atarĩ oona.

²¹ Nake nĩatũheete rĩathani rĩrĩ: Mũndũ o wothe wendete Ngai, no nginya ende mũrũ kana mwarĩ wa ithe o nake.

5

Wĩtĩkio thĩinĩ wa Mũrũ wa Ngai

¹ Mũndũ o wothe wĩtĩkĩtie atĩ Jesũ nĩwe Kristũ aciarĩtwo nĩ Ngai, nake mũndũ o wothe wendete mũciari nĩendete o na mwana wake.

² Ũũ nĩguo tũmenyaga atĩ nĩtwendete ciana cia Ngai: nĩ kwenda Ngai na kũhingia maathani make.

³ Ũũ nĩguo kwenda Ngai: nĩ gwathĩkĩra maathani make. Namo maathani make ti maritũ,

⁴ Nĩgũkorwo mũndũ o wothe mũciare nĩ Ngai nĩatooragia maũndũ ma thĩ. Naguo ũhootani ũrĩa ũtooretie maũndũ ma thĩ, nĩ gwĩtĩkia gwitũ.

⁵ Nũũ ũcio ũtooragia maũndũ ma thĩ? Nĩ mũndũ ũrĩa wĩtĩkĩtie atĩ Jesũ nĩwe Mũrũ wa Ngai.

⁶ We nĩwe wokire na ũndũ wa maaĩ na thakame, o Jesũ Kristũ. We ndokire na ũndũ wa maaĩ moiki, no nĩwe wokire na ũndũ wa maaĩ na thakame. Nake Roho nĩwe mũira, tondũ Roho nĩwe ũhoru ũrĩa wa ma.

⁷ Nĩgũkorwo aira nĩ atatũ (kũu igũrũ: nao nĩ Ithe witũ, na ũhoru, na Roho Mũtheru; nao aya atatũ nĩ ũmwe. Gũkũ thĩ nakuo aira nĩ atatũ):

⁸ nao nĩ Roho, na maaĩ, na thakame; nao acio atatũ nĩmaiguanĩte.

⁹ Angĩkorwo nĩtwĩtĩkagĩra ũira wa mũndũ, ũira wa Ngai nĩ mũnene makĩria, tondũ nĩ ũira wa Ngai ũrĩa aheanĩte ũkoniĩ Mũriũ.

¹⁰ Mũndũ wothe wĩtĩkĩtie Mũrũ wa Ngai arĩ na ũira ũcio ngoro-inĩ yake. Mũndũ wothe ũtetĩkĩtie Ngai nĩamũtuĩte wa maheeni, tondũ ndetĩkĩtie ũira ũrĩa mũheane nĩ Ngai ũkoniĩ Mũriũ.

¹¹ Naguo ũyũ nĩguo ũira atĩ Ngai nĩatũheete muoyo wa tene na tene, naguo muoyo ũcio wĩ thĩinĩ wa Mũriũ.

¹² ũrĩa ũrĩ na Mũriũ arĩ na muoyo; nake ũrĩa ũtarĩ na Mũrũ wa Ngai ndarĩ na muoyo.

¹³ Ndĩramwandĩkĩra maũndũ maya inyuĩ arĩa mwĩtĩkĩtie rĩitwa rĩa Mũrũ wa Ngai, nĩgeetha mũmenye atĩ mũrĩ na muoyo wa tene na tene.

¹⁴ Ũũmĩrĩru ũrĩa tũkoragwo naguo tũgĩkuhĩrĩria Ngai nĩ atĩ tũngĩhooya ũndũ o wothe kũringana na wendo wake-rĩ, we nĩatũiguaga.

¹⁵ Na tũngĩmenya atĩ nĩatũiguaga, ũndũ-inĩ o wothe ũrĩa tũhooyaga-rĩ, nĩtũũ atĩ nĩatũheete ũndũ ũrĩa tũmũhoote.

¹⁶ Mũndũ o wothe angĩona mũrũ kana mwarĩ wa ithe agĩka rĩhia rĩria rĩtangĩmũtwara gĩkuũ-inĩ, nĩahoe, nake Ngai nĩakamũhe muoyo. Ndĩraaria ũhoru wa andũ arĩa rĩhia rĩao rĩtarĩ rĩa kũmatwara gĩkuũ-inĩ. No nĩ kũrĩ rĩhia rĩngĩtwara mũndũ gĩkuũ-inĩ. Nĩ ndiroiga atĩ mũndũ ahoee nĩ ũndũ wa rĩhia ta rĩu.

¹⁷ Cĩiko ciothe njũru nĩ mehia, no nĩ kũrĩ rĩhia rĩtangĩtwara mũndũ gĩkuũ-inĩ.

¹⁸ Nĩtũũ atĩ mũndũ o wothe ũciarĩtwo nĩ Ngai ndatũũraga ehagia; mũndũ ũrĩa ũciarĩtwo nĩ Ngai, ũcio nĩamenyagĩrĩtwo nĩ Ngai, nake ũrĩa mũũru ndangĩhota kũmwĩka ũũru.

¹⁹ Ithũ nĩtũũ atĩ tũrĩ ciana cia Ngai, na tũkamenya atĩ thĩ yothe yathagwo na wathani wa ũrĩa mũũru.

²⁰ Ningĩ nĩtũũ atĩ Mũrũ wa Ngai nĩokĩte na nĩatũheete ũtaũku, nĩgeetha tũmũmenye ũrĩa arĩ we ũhoru wa ma. Na ithũ tũrĩ thĩinĩ wake ũcio ũrĩa arĩ we ũhoru wa ma, tũrĩ thĩinĩ wa Mũrũwe Jesũ Kristũ. We nĩwe Ngai ũrĩa wa ma, na nowe muoyo wa tene na tene.

²¹ Twana twakwa nyendete, mwĩmenyagĩrĩrei ngai cia mĩhianano.

MARŪA MA KEERĪ MA JOHANA

¹ Kuuma kūrī nī Mūthuuri wa Kanitha,

Ndaandīka marūa maya kūrī mūtumia ūrīa mūthuure, o hamwe na ciana ciake, arīa nyendete kūna kūna, na to nī nyiki, no nī hamwe na arīa othe mamenyete ūhoru ūrīa wa ma:

² makamwenda tondū wa ūhoru ūrīa wa ma, ūrīa ūtūūruga thīnī witū, o na ūgūtūūra na ithuī nginya tene:

³ Wega, na tha, na thayū kuuma kūrī Ngai Ithe, na kuuma kūrī Jesū Kristū, o we Mūriū wa Ithe witū, irīkaraga na ithuī thīnī wa ūhoru wa ma, na wa wendo.

⁴ Nīngenete mūno nīkuona ciana imwe ciaku igīthī na njīra ya ūhoru ūrīa wa ma, o ta ūrīa Ithe witū aatwathire.

⁵ Na rīu, mūtumia ūyū mwende, ti rīathani rīerū ndīrakwandīkīra, no nī rīrīa tūtūire narīo kuuma o kīambīrīria. Ngūūra atī twendanage mūdū na ūrīa ūngī.

⁶ Naguo wendani nī atīrī: Atī tūthiige na njīra ya gwathīkīra maathani make. O ta ūrīa mūiguīte kuuma o kīambīrīria, rīathani rīake nī atī mūthiige mūrī o na wendani ūcio.

⁷ Aheenania, aingī arīa matetīktie atī Jesū Kristū ookire arī na mwīrī, nīmarorūūra gūkū thī. Mūdū ta ūcio nī mūheenania na nī mūmena-Kristū.

⁸ Mwīhūgagei nīguo mūtigate kīrīa mūrūtīire wīra, no mūtūike a gūkaaheo mūcaara wanyu ūrī wothe.

⁹ Mūdū o wothe ūkīraga njano akarega kūrūmīrīra ūrutani wa Kristū, ūcio ndakoragwo na Ngai; no ūrīa ūikaraga ūrutani-inī ūcio, we arī na Ithe witū o na Mūriū.

¹⁰ Mūdū o wothe angīūka kūrī inyuī arī na ūrutani ūngī tīga ūcio-rī, mūtikanamūnyiite ūgeni o na kana mūmwamūkīre kwanyu mūciī.

¹¹ Mūdū wothe ūngīmwmūkīra, nīkūgwatanīra magwatanīire nake ciīko ciake cia waganu.

¹² Ndī na maūdū maingī ma kūmwandīkīra, no ndikwenda kūhūthīra karatathī na rangi. Handū ha ūguo-rī, ndīrehoka kūmūceerera njaranīrie na inyuī tūkīonanaga, nīgeetha gīkeno giitū kūganīre.

¹³ Nīmwageithio nī ciana cia mwarī wa maitūguo ūrīa mūthuure.

MARŪA MA GATATŪ MA JOHANA

¹ Kuuma kūrī niī Mūthuuri wa Kanitha,

Ndakwandīkīra, wee mūrata wakwa mwendwa Gayo, ūrīa nyendete kūna kūna.

² Mūrata wakwa mwendwa, mahooya makwa nī atī ūkenagīre ūgima wa mwīrī, na atī maūndū mothe magaacīre, o ta ūrīa ngoro yaku ūkarīte īgaacīre.

³ Nīndīrakenire mūno nī ūndū wa ariū na aarī a Ithe witū amwe gūūka kūnjūra ūhoru wa wīhokeku waku ūhoru-inī ūrīa wa ma, na ūrīa ūkīrīrīrie gūthī na njīra ya ūhoru ūrīa wa ma.

⁴ Gūtīrī ūndū ūngī ūngenagia gūkīra kūigua atī ciana ciakwa no ithiiga irūmīrīre njīra īrīa ya ūhoru ūrīa wa ma.

⁵ Mūrata wakwa mwendwa, wee nīūkoragwo ūrī mwīhokeku thīnī wa maūndū marīa wīkagīra ariū na aarī a Ithe witū, o na gūtuīka ndūmooī.

⁶ Nīmerīte kanitha ūhoru wa wendani waku. Nī wega ūmoimagarie o ta ūrīa kwagīrīre harī Ngai.

⁷ Moimagarire nī ūndū wa Rīitwa rīake na makīrega ūteithio kuuma kūrī andū arīa matetīkītīe Ngai.

⁸ Nī ūndū ūcio ithuī-rī, twagīrīrwo gūtaanahagīra andū ta acio nīgeetha tūrutithanagīe wīra wa ūhoru ūrīa wa ma tūrī hamwe.

⁹ Nīndandīkīre kanitha, no Diotirefe, ūrīa wendaga gūtuīka ta mūnene, nīareganire na ithuī.

¹⁰ Nī ūndū ūcio ndooka, nīngoiga maūndū marīa ekaga, kwaria ndeto cia mūhuhu na cia gūtūcambia. Ningī akaaga kūiganwo nī ūguo, akarega kūnyiita ariū na aarī a Ithe witū ūgeni. Agacooka akagīrīrīria arīa mekwenda gwīka ūguo o na akamaingata kanitha-inī.

¹¹ Mūrata wakwa mwendwa, ndūkanāe kwīgerekania na ūhoru ūrīa mūūru, no wīgerekānagīe na ūhoru ūrīa mwega. Mūndū o wothe ūrīa wīkaga wega nī wa Ngai. Nake ūrīa wothe wīkaga ūūru ūcio ndarī ona Ngai.

¹² Demeterio nīagathagīrīrio nī andū othe, o na ūhoru ūrīa wa ma guo mwene. O na ithuī nītūmūgaathagīrīria, na inyuī nīmūūī atī ūira witū nī wa ma.

¹³ Ndī na maūndū maingī ma gūkwandīkīra, no ndikwenda gūkwandīkīra na karamu na rangi.

¹⁴ Ndĩ na mwĩhoko wa gũkuona ica ikuhĩ, twaranĩrie tũkĩonanaga.

Thayũ ũroogĩa kũrĩwe. Arata arĩa me gũkũ nĩmakũgeithia. Geithia arata arĩa marĩ kũu na marĩtwa mao.

MARŪA MA JUDASI

¹ Nĩ niĩ Judasi, ndungata ya Jesũ Kristũ, na mũrũ wa nyina na Jakubu,

Ndiraandĩkĩra arĩa metĩtwo, o arĩa mendetwo nĩ Ngai Ithe, na makamenyagĩrĩrwo nĩ Jesũ Kristũ:

² Mũroingĩhĩrwo nĩ tha, na thayũ, o na wendani.

Mehia na Kũniinwo kwa arĩa Matetigagĩra Ngai

³ Arata akwa endwa, o na gũtuĩka nĩndĩrendete mũno kũmwandĩkĩra ũhoru wa ũhonokio ũrĩa tũgwatanĩire na inyuĩ-rĩ, nĩndĩronire kwagĩrĩire ndĩmwandĩkĩre nĩguo ndĩmũringĩrĩrie mũrũagĩrĩre wĩtĩkio ũrĩa wehokeirwo andũ arĩa aamũre ihinda rĩmwe rĩa kũigana.

⁴ Nĩgũkorwo andũ amwe arĩa ũhoru wao wagũtuĩrwo ciira waandĩkitwo o tene nĩmetoonyereirie na hitho thĩinĩ wanyu. Acio nĩ andũ matetigagĩra Ngai, na nĩmagarũraga Wega wa Ngai witũ ũtuĩke wa kũmetĩkĩria kũhũura ũmaraya, na magakaanaga Jesũ Kristũ, o we wiki Mũnene na Mwathani witũ.

⁵ O na mwakorwo nĩmũmenyete ũhoru ũyũ wothe-rĩ, nĩngwenda kũmũririkania atĩ Mwathani nĩakũũrire andũ ake akĩmaruta bũrũri wa Misiri, no thuutha-inĩ akĩniina arĩa matetĩkĩtie.

⁶ Nao araika arĩa maaregire gũkindĩria wathani-inĩ wao na magitiganĩria kũndũ kwao gwa gũtũũra-rĩ, acio nĩamahingĩire nduma-inĩ, nao moheetwo na mĩnyororo ya tene na tene metereirio ituĩro rĩa ciira wa Mũthenya ũrĩa mũnene.

⁷ Ningĩ o ũndũ ũmwe nao, Sodomu, na Gomora, na matũũra marĩa maariganĩtie nĩmeneanire harĩ ũmaraya na waganu wa mwĩrĩ ũtarĩ wa ndũire. Acio nĩo maatuĩkire kĩonereria kĩa arĩa maherithagio na mwaki wa tene na tene.

⁸ O na ningĩ noguo, arooti acio mathũkagĩa mĩrĩ yao ene, na makaregana na wathani, na magacambagia ciũmbe cia kũu igũrũ.

⁹ No rĩrĩ, o na Mikaeli, mũraika ũrĩa mũnene, hĩndĩ ĩrĩa maakararanagĩria mwĩrĩ wa Musa na ngoma-rĩ, ndaigana kũgeria kũmũcambia, no oigire atĩrĩ, "Mwathani arogũkaania!"

¹⁰ No andũ acio-rĩ, marumaga maũndũ mothe marĩa matahotaga kũmenya; namo maũndũ marĩa mamenyete na

ũndũ wa mũciarĩre, ta nyamũ iria iteciiragia-rĩ, maũndũ macio nĩmo meniinaga namo.

11 Kaĩ makĩrĩ na haaro-ĩ! Marũmĩrĩre njĩra ya Kaini; ningĩ magetoonyia na ihenya ihĩtia-inĩ rĩa Balamu nĩguo mone uumithio; o na makĩniinwo ũremi-inĩ wa gũũkĩrĩra wathani ta Kora.

12 Andũ acio nĩ imeni rĩrĩa megũũka maruga-inĩ manyu ma wendani, makarĩanĩra na inyuĩ mategwĩtigĩra o na atĩa. Nĩ arĩithi arĩa merĩithagia o ene. Mahaana ta matu matarĩ na mbura, makĩhurutwo nĩ rũhuho; o na ningĩ mahaana ta mĩtĩ ĩtarĩ na matunda hĩndĩ ya kĩmera, ĩmunyũtwo na mĩri ĩkooma biũ.

13 Mahaana ta makũmbĩ ma iria marĩa matangĩgirĩrĩka, makĩhũyũkaga ciĩko ciao cia thoni ta mũhũũyũ; ningĩ matarĩ ta njata ciũrũũraga, iria ciigĩrwo nduma ĩrĩa ndumanu mũno nginya tene.

14 Enoku, ũrĩa wa rũciaro rwa mũgwanja kuuma harĩ Adamu, nĩarathire ũhoru ũkoniĩ andũ acio akiuga ũũ: “Atĩrĩrĩ, Mwathani nĩarooka arĩ na andũ ake arĩa atheru ngiri na ngiri

15 nĩguo atuĩre o mũndũ ciira, na aigũithie kĩhooito andũ othe arĩa matetigĩrĩite Ngai, nĩ ũndũ wa ciĩko ciothe cia kũremera Ngai, iria maaneka mategwĩtigĩra Ngai, o na nĩ ũndũ wa ciugo ciothe njũru iria ehia arĩa matamwĩtigĩrĩite manaaria cia gũũkĩrĩra Ngai.”

16 Andũ aya nĩang’ong’ori, na a gũcarĩria andũ arĩa angĩ mahĩtia; marũmagĩrĩra merirĩria mao mooru; nĩmegaathaga o ene, na makaheenagĩrĩria andũ arĩa angĩ, nĩguo megune o ene.

Ūhoru wa Gũkirĩrĩria

17 No rĩrĩ, inyuĩ arata akwa endwa, ririkanai ũrĩa atũmwo a Mwathani witũ Jesũ Kristũ maamwĩrire o mbere.

18 Maamwĩrire atĩrĩ, “Mahinda ma kũrigĩrĩria-rĩ, nĩgũkagĩa na anyũrũrania arĩa makarũmagĩrĩra merirĩria mao ene matarĩ ma gwĩtigĩra Ngai.”

19 Acio nĩo andũ arĩa mamwamũranagia, arĩa marũmagĩrĩra merirĩria ma mwĩrĩ, no matirĩ na Roho.

20 No inyuĩ arata akwa endwa, ikaragai mũkĩongererekaga hinya thĩinĩ wa wĩtikio wanyu ũrĩa mũtheru mũno na mũhooyage mũrĩ thĩinĩ wa Roho Mũtheru.

21 Ikaragai thĩinĩ wa wendo wa Ngai mũgĩetagitĩrĩra tha cia Mwathani witũ Jesũ Kristũ nĩguo ikaamũkinyia muoyo-inĩ wa tene na tene.

22 Iguagĩrai tha andũ arĩa marĩ na mathangania,

²³ tharai arĩa angĩ kuuma mwaki-inĩ mũmahonokie; arĩa angĩ-rĩ, maiguĩrei tha, mũrĩ na guoya, na mũgĩthũũraga o na nguo ciao iria ciĩkĩrĩtwo maroro nĩ mwĩrĩ mũthaahie.

Ũgooci

²⁴ Na rĩu, kũrĩ ũrĩa ũngĩhota kũmũgitĩra mũtikagwe, na kũmũrũgamia mbere ya ũthiũ wake ũrĩa wĩ riiri mũtarĩ na ũũgũ, na mũrĩ na gĩkeno kĩnene:

²⁵ Ngai we wiki Mũhonokia witũ arogĩa na riiri, na ũkaru, na hinya, o na wathani, thĩinĩ wa Jesũ Kristũ Mwathani witũ, o kuuma kĩaambĩrĩria, o na rĩu, na nginya tene na tene! Amenĩ.

KŪGUŪRĪRIO KWA JOHANA

Ūhoru wa Kwambīrīria

¹ Ūyū nīguo ūguŭrio wa Jesū Kristū, ūrīa Ngai aamūguŭrīrie nīguo onie ndungata ciake maündū marīa makirī gwīkīka o ica ikuhī. Aamenyithanirie ūhoru ūcio na ūndū wa gūtūma mūraika wake kūrī ndungata yake Johana,

² ūrīa nake wacookire kumbūra ūhoru ūrīa wothe oonire, naguo nī ūhoru wa kiugo kīa Ngai na ūira wa Jesū Kristū.

³ Kūrathimwo-rī, nī mündū ūrīa ūthomaga ciugo cia ūrathi ūyū, na kūrathimwo nī andū arīa maiguaga ūhoru ūyū na makaiga ngoro-inī ciao ūhoru ūrīa wandīkītwo ūrathi-inī ūyū, tondū ihinda nīrīkuhīrīrie.

Ngeithi na Rwĩmbo rwa Kūgooca Ngai

⁴ Nī nī Johana,

Ndīratūmīra makanitha marīa mūgwanja marī kūu būrūri wa Asia* ūhoru ūyū:

Atīrīrī, wega na thayū irogīa na inyuī kuuma kūrī ūrīa ūrī ho, na nowe warī ho, na nowe ūgooka, na kuuma kūrī maroho mūgwanja marīa maikaraga mbere ya gītī gīake kīa ūnene,

⁵ o na kuuma kūrī Jesū Kristū, mūra ūrīa mwīhokeku, o we irigithathi rīa arīa akuū, na mwathi wa athamaki a thī.

Kūrī ūcio ūtwendete, na agatuohorithia kuuma mehianī maitū na ūndū wa thakame yake,

⁶ na agatūtua andū a ūthamaki na athīnjīri-Ngai, nīguo tūtungatage Ngai na Ithe wake:† ūgooci na wathanī irogīa kūrī we tene na tene! Amenī.

⁷ Atīrīrī, nī gūka arooka na matu,

na gūtīrī riitho rītakamuona,

o na andū arīa maamūtheecire nīmakamuona;

nao andū othe a thī nīmagacakaya nī ūndū wake.

Ūguo nīguo gūgaatuīka! Amenī.

* **1:4** Makanitha macio mūgwanja maikarīte gīthiūrūrī, na maaraihanīrīrie ta kilomita 80. † **1:6** Tene andū a Isiraeli nīo maarī athīnjīri-Ngai; rīu andū a Kanitha wa Kīrīkanīro kīrīa Kīerū nīo athīnjīri-Ngai.

⁸ Mwathani Ngai ekuuga atĩrĩ, “Nĩ nĩ Alifa o na Omega,[‡] ũrĩa ũrĩ ho, na nowe warĩ ho, na nowe ũgooka, o we Mwene-Hinya-Wothe.”

Mündũ Ũhaana ta Mūrũ wa Mündũ

⁹ Nĩ, Johana, mūrũ wa ithe wanyu, na mūgwatanĩri na inyuĩ thĩnĩ wa mĩnyamaro, na ũthamaki, na gũkirĩrĩria tũmĩrĩrie, o iria irĩ ciitũ thĩnĩ wa Jesũ, ndaarĩ gĩcigĩrĩria-inĩ kĩa iria kĩrĩa gĩtagwo Patimo tondũ wa Ũhoru wa Ngai na ũira wa Jesũ.

¹⁰ Na rĩrĩ, ndaarĩ thĩnĩ wa Roho Mũthenya wa Mwathani,[§] na nĩ ngĩgua mūgambo mūnene thuutha wakwa warĩ ta wa karumbeta,

¹¹ ũkiuga atĩrĩ, “Andĩka ũrĩa ũkuona ibuku-inĩ rĩa gĩkũngo, na ũcooke ũtũmĩre makanitha marĩa mūgwanja: nĩmo kanitha wa Efeso, na wa Simurina, na wa Perigamo, na wa Thuatira, na wa Saride, na wa Filadelfia, na wa Laodikia.”

¹² Na nĩ ngĩhũgũra nĩguo nyone mūgambo ũcio wanjaragĩria. Na hĩndĩ ĩrĩa ndehũgũrire, ngĩona mĩtĩ mūgwanja ya thahabu ya kũigĩrĩria matawa,

¹³ na gatagatĩ ka mĩtĩ ĩyo nĩ haarĩ na mündũ “wahaanaga ta mūrũ wa mündũ,” wehumbĩte nguo yamũkinyĩte o nyarĩrĩ, na akeoha mũcibi wa thahabu gĩthũri.

¹⁴ Naguo mūtwe wake na njuĩrĩ yake ciarĩ njerũ cua ta guoya wa ng’ondũ, cierũhĩte o ta ira, namo maitho make maahaanaga ta nĩnĩmbĩ cia mwaki.

¹⁵ Namo magũrũ make maahaanaga ta gĩcango gĩgũkenga kĩrĩ mwaki-inĩ wa aturi, naguo mūgambo wake watariĩ ta mūrurumo wa maaĩ maingĩ.

¹⁶ Guoko-inĩ gwake kwa ũrĩo aanyĩtĩte njata mūgwanja, na kuuma kanua-inĩ gake hakoima rūhiũ rwa njora rūgĩ mĩena yeerĩ. * Naguo ũthiũ wake watariĩ ta riũa rĩrĩa rĩarĩte mũno.

¹⁷ Rĩrĩa ndaamuonire ngĩgwa magũrũ-inĩ make ta mündũ mũkuũ. Nake akĩnjigĩrĩria guoko gwake kwa ũrĩo, akĩnjĩra atĩrĩ, “Tiga gwĩtigĩra. Nĩ nĩ wa Mbere, na ni nĩ wa Kũrigĩrĩria.

¹⁸ Nĩ nĩ Ũrĩa-ũrĩ-Muoyo; nĩndakuĩte, na rĩu ngũtũura muoyo nginya tene na tene! Na nĩ nĩ ndĩ na cabi cia gĩkuũ na Kwa Ngoma.

[‡] 1:8 Alifa na Omega nĩ ndemwa cia Kĩyunani; Alifa nĩyo ya mbere, na Omega nĩyo ya kũrigĩrĩria. § 1:10 Mũthenya wa Mwathani warĩ mũthenya wa mbere wa kiumia; wetirwo Mũthenya wa Mwathani tondũ nĩguo Jesũ aariũkire.

* 1:16 Rũhiũ rwa njora rūnoore mĩena yeerĩ ruonanagia gũtuĩrwo ciira.

19 “Nĩ ūndũ ūcio, andīka maũndũ marĩa wona, marĩa marĩ kuo rĩu na marĩa magooka thuutha-inĩ.

20 Nayo hitho ya njata icio mūgwanja wonire guoko-inĩ gwakwa kwa ūrĩo, na ya mĩtĩ ĩyo mūgwanja ya thahabu ya kūigĩrĩra matawa nĩ ĩno: Njata icio mūgwanja nĩ araiika a makanitha marĩa mūgwanja, nayo mĩtĩ ĩyo mūgwanja ya kūigĩrĩra matawa nĩ makanitha macio mūgwanja.

2

Ndũmĩrĩri kũrĩ Kanitha wa Efeso

1 “Kũrĩ mũraika wa Kanitha wa Efeso, mwandĩkĩre atĩrĩ:

Ici nĩcio ciugo cia ūrĩa ũnyitĩte njata icio mūgwanja na guoko gwake kwa ūrĩo, ūrĩa ūthiagĩra mĩtĩ-inĩ ĩyo mūgwanja ya thahabu ya kūigĩrĩra matawa.

2 Nĩnjũũĩ ciĩko ciaku, o na wĩra waku mũritũ, o na ūkirĩrĩria waku. Nĩnjũũĩ atĩ ndũngĩkirĩrĩria andũ arĩa aaganu, na atĩ andũ arĩa moigaga nĩ atũmwo no ti atũmwo nĩwamageririe, na ūkĩmenya atĩ nĩ a maheeni.

3 Nĩũkirĩrĩrie na ūkomĩrĩria mathĩna nĩ ūndũ wa rĩtwa rĩakwa, na ndũrĩ wanoga.

4 No rĩrĩ, ūndũ ūrĩa ngũgũcuukĩra nĩ atĩrĩ: Nĩwatigire gũikara na wendani ūrĩa warĩ nago mbere.

5 Ririkana kũrĩa uumĩte ūkagũa! Wĩrire ūcooke wĩke maũndũ marĩa wekaga mbere. Waga kwĩrira, nĩngũka kũrĩ we na njeherie mũtĩ waku wa kūigĩrĩra tawa kuuma handũ haguo.

6 No rĩrĩ, ūrĩ na ūndũ ūmwe mwega: Wee nĩũthũire ciĩko cia andũ arĩa metagwo Anikolai,* iria o na nĩ thũire.

7 Ūrĩa ūrĩ gũtũ-rĩ, nĩakĩgue ūrĩa Roho areera makanitha. Ūrĩa wa gũtoorania-rĩ, nĩngamwĩtĩkĩria kũrĩa maciaro ma mũtĩ wa muoyo, ūrĩa ūrĩ mūgũnda-inĩ wa Ngai wa gĩkeno.

Ndũmĩrĩri kũrĩ Kanitha wa Simurina

8 “Kũrĩ mũraika wa kanitha wa Simurina,† mwandĩkĩre atĩrĩ:

Ici nĩcio ciugo cia ūrĩa wa Mbere na nowe wa Kũrĩkĩrĩria, ūrĩa wakuire na agĩcooka akĩriũka.

9 Nĩnjũũĩ mĩnyamaro yaku na ūthĩni waku, no ūrĩ gĩtonga! Nĩnjũũĩ ūrĩa ūrumagwo nĩ arĩa moigaga atĩ nĩ Ayahudi no ti Ayahudi, no nĩ thunagogi ya Shaitani.

* 2:6 Anikolai maarĩ andũ a kanitha, no nĩmahoooyaga mĩhianano na makahũura ūmaraya. † 2:8 Simurina rĩarĩ itũura rĩeiguĩte na ithaka mũno rĩa Asia, na rĩarĩ thiritũ na Roma. Rĩarĩ na Ayahudi angĩ matendete Akristiano o na hanini.

10 Ndūkae gwītīgīra maündū marīa ūkiriī gūthīnio namo. Ngūmwīra atīrī, mūcukani nīarīikia amwe anyu njeera nīguo amūgerie, na mūnyamario handū ha mīthenya ikūmi. Wee ikaraga ūrī mwīhokeku, o nginya gūkua, na nīngūkūhe thūmbī ya muoyo.

11 Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīigwe ūrīa Roho areera makanitha. Ūrīa wa gūtoorania-rī, ndakahutio o na hanini nī gīkuū kīrīa gīa keerī.

Ndūmīrīri kūrī Kanitha wa Perigamo

12 “Kūrī mūraika wa kanitha wa Perigamo mwandīkīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūrīa ūrī na rūhiū rūūgī mīena yeerī.

13 Atīrīrī, nīnjūūī kūrīa ūtūūrāga, o kūu Shaitani arī na gītī kīa ūnene. No ūtūūrīte ūrī o mwīhokeku harī nī. Wee ndūigana gūkaana wītīkio ūrīa warī naguo thīnī wakwa, o na matukū-inī ma Antipa, mūra wakwa mwīhokeku, ūrīa woragīrwo itūūra-inī rīanyu inene, o kūu Shaitani atūūrāga.

14 No rīrī, ndī na maündū matarī maingī ngūgūcuukīra: atīrī, ūrī na andū kūu marūmītie ūrutani wa Balamu, ūrīa warutire Balaki kūheenereria andū a Isiraēli mehie na ūndū wa kūrīa irio irutīrwo mīhianano, o na mahūūrāge ūmaraya.‡

15 O na ningī no ūrī na andū amwe marūmītie ūrutani wa andū arīa metagwo Anikolai.

16 Nī ūndū ūcio, kūrīre! Waga gwīka ūguo, nīngūūka kūrī we ica ikuhī, hūūrane nao na rūhiū rūrū rūrī kanua gakwa.

17 Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīigwe ūrīa Roho areera makanitha. Ūrīa ūgaatoorania-rī, nīngamūhe mana mamwe marīa mahithe. O na ningī nīngamūhe ihiga rīerū rīandīkītwo rīitwa rīerū, na gūtārī ūngī ūrīūī o tiga ūcio ūkaamūkīra ihiga rū.

Ndūmīrīri kūrī Kanitha wa Thuatira

18 “Kūrī mūraika wa kanitha wa Thuatira,§ mwandīkīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia Mūrū wa Ngai, ūrīa ūrī na maitho matariī ta rūrīrīmbī rwa mwaki, na magūrū make matariī ta gīcango kīrīa gīkumuthe gīgathera.

‡ 2:14 Balamu nīwe wataarire andū-a-nja a Midiani makīhītithia andū a Isiraēli na ūmaraya na kūrīa irio irī thaahu. § 2:18 Thuatira rīarī itūūra inene rīa kambī cia thigari cia mbaara.

19 Nīnjūũ ciiko ciaku, na ngamenya wendani waku, na wītīkio waku, na ūtungata waku, na ūkirīrīria waku, o na ngamenya atī ciiko ciaku cia kūrigīrīria nīkīrīte iria cia mbere.

20 No rīrī, ūndū ngūgūcuukīra no atīrī, atī nīūkirīrīrie mūdū-wa-nja ūcio wītagwo Jezebeli, ūcio wītuaga mūnabii.* Nī ūndū wa ūrutani wake, nīahītithagia ndungata ciakwa ihūūrage ūmaraya, na irīage irio iria irutīrwo mīhianano.

21 Nīndīmūheete ihinda rīa kwīrira ūmaraya ūcio wake, no nīaregete.

22 Nī ūndū ūcio ngūmūikia gītanda-inī kīa mīnyamaro, na ndūme arīa matharagia nake manyamare mūno, tiga no meririre matigane na mīthīre yake.

23 Nīngooraga ciana ciake.† Namō makanitha mothe nīmakamenya atī nī nī thuthuuragia ngoro na meciiria, na nīngarīha o mūdū wanyu kūringana na ciiko ciake.

24 Na rīu inyuī arīa mūrī kūu Thuatira, o inyuī mūtārūmītie ūrutani wake, na mūtārī mwamenya maūdū marīa marikīru ma hitho cia Shaitani,‡ ta ūguo andū acio moigaga, inyuī ngūmwīra atīrī (no ndirī na mūrigo ūngī ngūmūigīrīra):

25 Ikaragai mūrūmītie O maūdū marīa mūrī namo o nginya rīrīa ngooka.

26 Nake ūrīa ūgaatoorania na ahingagie wendi wakwa nginya mūthia-rī, nīngamūhe wathani aathage ndūrīrī:

27 'Nake nīagaciathaga na rūthanju rwa kīgera; agaacimemenda o ta ūrīa nyūngū ya rīūmba īmemendagwo,'

o ta ūrīa nī hetwo wathani uumīte kūrī Baba.

28 Na ningī nīngamūhe njata irīa ya rūciinī.

29 Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīgūe ūrīa Roho areera makanitha.

3

Ndūmīrīri kūrī Kanitha wa Saride

1 "Kūrī mūrāika wa kanitha wa Saride,* mwandīkīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūrīa ūrī na maroho mūgwanja ma Ngai, o na njata mūgwanja. Atīrīrī, nīnjūũ ciiko ciaku;

* **2:20** Rīitwa "Jezebeli" haha rīhūthīrītwo kuonania ūhorō wa mūdū-wa-nja warī mwaganu mūno kanitha-inī ūcio. † **2:23** "Ciana ciake" nī andū arīa othe maarūmagīrīra morutani ma Jezebeli ma ūmaraya na kūrīa irio iria ciarutagīrwo mīhianano. ‡ **2:24** Morutani marīa mataarī ma ma moigaga atī nīguo mūdū ahote gūtooria Shaitani no nginya ambe arikīre biū maūdū-inī make. * **3:1** Saride rīarī itūūra inene rīa Ūthamaki wa Lidia; rīarī ngumo nī ūndū wa ūtonga warīo.

nīmenyete atī nūrī ngumo ya gūkorwo ūrī muoyo, no ūrī mūkuū.

² Arahūka! Īkīra hinya maūdū marīa matigaire na marena gūkua, nīgūkorwo ndionete ciiko ciaku iri nginyanīru maitho-inī ma Ngai wakwa.

³ Nī ūndū ūcio, ririkana maūdū marīa wamūkīrīte na ūkamaigua; maathīkīre na wīrire. No ūngīrega kwarahūka-rī, nīngooka ta mūci, na ndūkamenya ihinda rīrīa ngaagūkorerera.

⁴ No rīrī, nī ūrī andū matarī aingī kūu Saride arīa matekīrīte nguo ciao gīko. Nīmagatwaranaga na nī mehumbīte nguo njerū, nīgūkorwo nīmagīrīre.

⁵ Mūdū ūrīa ūgatoorania-rī, nīakahumbwo nguo njerū tao. Ndirī hīndī ngaatharia rīitwa rīake kuuma ibuku-inī rīa muoyo, no nīngoimbūra rīitwa rīake mbere ya Baba, na arāika aake.

⁶ Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīgue ūrīa Roho areera makanitha.

Ndūmīrīri kūrī Kanitha wa Filadelifia

⁷ “Kūrī mūraika wa kanitha wa Filadelifia,† mwandīkīre atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūrīa mūtheru na wa ma, ūrīa ūnyitīte cabi ya Daudi. Kūrīa ahingūra gūtīrī mūdū ūngīhinga, na kūrīa ahinga gūtīrī mūdū ūngīhingūra.

⁸ Nīnjūū ciiko ciaku. Atīrīrī, nīnjīkīrīte mūrango mūhingūre mbere yaku, ūrīa ūtarī mūdū ūngīhota kūhinga. Nīnjūū atī hinya ūrīa ūrī naguo nī mūnini, no nīūrūmītie kiugo gīakwa, na ndūigana gūkaana rīitwa rīakwa.

⁹ Nīngatūma andū arīa a thunagogi ya Shaitani, arīa moigaga atī nī Ayahudi o na gūtūka tio, no nīkūheenania maheenāgia, ndūme moke mainamīrīre mbere ya magūrū maku, na moimbūre atī nīngwendete.

¹⁰ Na tondū nawe nīūtūūrīte ūrūmītie rīathani rīakwa rīa gūkara ūmīrīrie-rī, o na nī nīngagūikaria ihinda rīa kūgerio rīrīa rīgooka mabūrūri mothe kūgeria arīa matūūrāga gūkū thī.

¹¹ Ngūūka o narua. Rūmia kīrīa ūrī nakīo, nīgeetha gūtīkagīe mūdū ūkuoya thūmbī yaku.

¹² Ūrīa ūgaatoorania-rī, nīngamūtua gītugī thīnī wa hekarū ya Ngai wakwa. Ndarī hīndī īngī agacooka kuuma kuo. Nīngamwandīka rīitwa rīa Ngai wakwa o na rīitwa rīa itūūra inene rīa Ngai wakwa, nīrīo Jerusalemu īrīa njerū,

† 3:7 Rīitwa Filadelifia nī kuuga “Itūūra rīa Wendo.”

rīrīa rīraikūrūka kuuma igūrū kūrī Ngai wakwa; o na ningī ndīmwandīke rītwa rīakwa rīerū.

13 Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīgue ūrīa Roho areera makanitha.

Ndūmīrīri kūrī Kanitha wa Laodikia

14 “Kūrī mūraika wa kanitha wa Laodikia,‡ mwandīkire atīrī:

Ici nīcio ciugo cia ūcio Ameni, mūira ūrīa mwīhokeku na wa ma, o we mwathi wa ciūmbe cia Ngai.

15 Nīnjūūī cīiko ciaku, ngamenya atī wee ndūrī mūhoru na ndūrī mūhiū. Kūngīrī wega korwo waheha kana ūhiūhe!

16 No tondū ūrī mūraru, ūkaaga kūhiūha na ūkaaga kūhora-rī, ngirie gūgūtua thī uume kanua gakwa.

17 Wee ugaga atīrī, ‘Nīi ndī gītonga, ngagīa na indo nyingī, na ndirī kīndū njagīte.’ No wee ndūūī atī ūrī mūnyamarīki, na ūrī wa kūiguīrwo tha, na ūrī mūthīni, na ūrī mūtumumu, o na ūrī njaga.

18 Ngūgūtaara atī ūgūre thahabu īrīa therie na mwaki kuuma kūrī nī, nīgeetha ūtonge, na ningī ūgūre nguo cia rangi mwerū cia kwīhumba, nīguo ūhumbīre thoni cia njaga yaku, na ūgūre ndawa wīhake maitho maku, nīguo ūhote kuona.

19 Arīa nyendete nīndīmarūithagia na ngamaherithia.

Nī ūndū ūcio gīa na kīyo, na wīrire.

20 Atīrīrī, ndūgamīte mūrango-inī ngīūringaringa. Mūndū o wothe angūigua mūgambo wakwa, na ahingūre mūrango, nīngūtoonya thīinī ndīanīre irio nake, nake arīanīre na nīi.

21 Ūrīa ūgaatorania-rī, nīngamwītīkīria aikare hamwe na nīi gītī-inī gīakwa kīa ūnene, o ta ūrīa nī ndatooranirie na ngīikaranīra hamwe na Baba gītī-inī gīake kīa ūnene.

22 Ūrīa ūrī gūtū-rī, nīakīgue ūrīa Roho areera makanitha.”

4

Gītī kīa Ūnene kūu Igūrū

1 Thuutha wa maūndū macio ngīrora, na rīrī, hau mbere yakwa haarī na mūrango warī mūhingūre kūu igūrū. Naguo mūgambo ūrīa ndaiguīte mbere īyo ūkīnjarīria, ūrīa wagambaga ta coro, ūkiuga atīrī, “Ambata, ūūke haha,

‡ 3:14 Laodikia nī itūūra rīoikaine mūno nī ūndū wa ūhoru wa bengi, na thukuru cia gūthomera ūrigitani, na ūhoru wa gūtuma nguo.

na nīngūkuonia maūndū marīa arī o nginya mageekīka thuutha wa maūndū maya.”

² O rīmwe ngīkorwo ndī thīinī wa Roho, na rīrī, hau mbere yakwa harī na gītī kīa ūnene kūu igūrū, na nī harī na mūdū wagīkarīre.

³ Nake ūcio wagīkarīre onekaga atariī ta ihiga rīa mūthemba wa njathibi na wakiki. Naguo mūkūnga-mbura ūrīa wonekaga ūhaana ta kahiga karīa getagwo thumarati, nīguo warigiicīrie gītī kīu kīa ūnene.*

⁴ Nakīo gītī kīu kīa ūnene nīkīarigiicīrio nī itī ingī cia ūnene mīrongo īrī na inya, nacio ciaīkarīrwo nī athuuri mīrongo īrī na ana. Athuuri acio meehumbīte nguo njerū na magekīra thūmbī cia thahabu mītwe.

⁵ Hau gītī-inī kīu kīa ūnene nīhoimaga heni, na ngwa, na marurumī. Mbere ya gītī kīu kīa ūnene haarī matawa mūgwanja maakanaga. Matawa macio nīmo maroho marīa mūgwanja ma Ngai.

⁶ Ningī hau mbere ya gītī kīu kīa ūnene nī haarī kīndū kīahaanaga ta iria rīa gīcicio, narīo rīarī ikembu mūno, rīkahaana o ta gīcicio.

Ningī hau gatagatī, gūthiūrūrūkīria gītī kīu kīa ūnene, haarī na ciūmbe inya irī muoyo, nacio ciaiyūrītwo nī maitho mwena wa mbere, na wa na thuutha.

⁷ Nakīo kīūmbe kīa mbere kīahaanaga ta mūrūūthi, na gīa keerī kīahaanaga ta ndegwa, na gīa gatatū kīarī na ūthiū watariī ta wa mūdū, nakīo gīa kana gīatariī ta nderi īkīrera.

⁸ O kīūmbe kīmwe gīa ciūmbe icio inya irī muoyo kīarī na mathagu matandatū, nakīo kīaiyūrītwo nī maitho mwīrī wothe o nginya rungu rwa mathagu ma kīo. Mūthenya na ūtukū itiatigithagīria kuuga atīrī:

“Mwathani Ngai, Mwene-Hinya-Wothe nīwe mūtheru,
īī nīwe mūtheru, ti-itherū nīwe mūtheru,
o we ūrīa warī ho, na nowe ūrī ho, na nowe ūgooka.”

⁹ Rīrīa rīothe ciūmbe icio irī muoyo ikūgocoo, na igekīrīra, na igacookeria ngaatho ūcio ūikarīire gītī kīa ūnene, o ūcio ūtūūraga tene na tene-rī,

¹⁰ nao athuuri acio mīrongo īrī na ana megūithagia thī mbere ya ūcio ūikarīire gītī kīa ūnene, na makahooya ūcio ūtūūraga muoyo tene na tene. Maigaga thūmbī ciao mbere ya gītī kīu kīa ūnene, makoiga atīrī:

¹¹ “Wee Mwathani na Ngai witū-rī, nīwagīrīire
kūgocagwo, na gūtīio, na kūgīa na ūhoti,

* 4:3 Tondū gūtīrī mūdū ūngīona Ngai nī ūndū wa ūtheri ūrīa ūmūrīgiicīrie, akīragwo akengaga o ta tūhiga tūu twa goro.

nīgūkorwo nīwe wombire indo ciothe,
nacio ciombirwo na ũndũ wa kwenda gwaku,
na ikīgĩa na muoyo.”

5

Ibuku rĩa Gĩkũnjo, na Gatūrũme

¹ Ningĩ ngĩona ibuku rĩa gĩkũnjo rĩrĩ guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa ũrĩa waikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene rĩandĩkĩtwo mĩena yeerĩ, na rĩahingĩtwo na gũcinĩrĩtwo na tũtembe mũgwanja twa mũhũra.

² Ngĩcooka ngĩona mũraika warĩ na hinya mũno akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene akooria atĩrĩ, “Nũũ mwagĩrĩru kũmethũra tũtembe tũtũ twa mũhũra, na ahingũre ibuku rĩrĩ rĩa gĩkũnjo?”

³ No gũtiarĩ mũndũ o na ũmwe kũu igũrũ, kana gũkũ thĩ, o na kana rungu rwa thĩ ũngĩahotire kũhingũra ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo o na kana arĩrore thĩinĩ.

⁴ Na nĩ ngĩrĩra mũno tondũ gũtionekire mũndũ o na ũmwe mwagĩrĩru wa kũhingũra ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo kana arĩrore thĩinĩ.

⁵ Hĩndĩ iyo ũmwe wa athuuri acio akĩnjĩra atĩrĩ, “Tiga kũrĩra! Atĩrĩrĩ, Mũrũũthi ũrĩa wa mũhĩrĩga wa Juda, Thuuna ĩrĩa ya Daudi-rĩ, nĩatooranĩtie. We arĩ na ũhoti wa kũhingũra ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo, na amethũre tũtembe tũu mũgwanja twarĩo.”

⁶ Ningĩ ngĩona Gatūrũme arũgamĩte gatagatĩ ga gĩtĩ kĩa ũnene, nako kahaanaga ta gathĩnjĩtwo, gathiũrũrũkĩrio nĩ ciũmbe iria inya irĩ muoyo, na athuuri acio. Kaarĩ na hĩa mũgwanja na maitho mũgwanja, na nĩmo maroho mũgwanja ma Ngai marĩa matũmĩtwo mathiige thĩ yothe.

⁷ Nake ũcio Gatūrũme agĩthĩ akĩoya ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo kuuma guoko-inĩ kwa ũrĩo kwa ũcio waikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene.

⁸ Na aarĩkia kũrĩoya-rĩ, ciũmbe iria inya irĩ muoyo, na athuuri arĩa mĩrongo ĩrĩ na ana makĩgũithia thĩ mbere ya Gatūrũme. O ũmwe aarĩ na kĩnanda kĩa mũgeeto na maanyitĩte mbakũri cia thahabu ciyũrĩte ũbumba, na nĩguo mahooya ma andũ arĩa aamũre.

⁹ Nao nĩmainire rwĩmbo rwerũ, makiuga atĩrĩ:
“Wee nīwe mwagĩrĩru wa kuoya ibuku rĩu rĩa gĩkũnjo,
na kũmethũra tũtembe tũu twarĩo,
tondũ wee nĩworagirwo,
ũkĩgũrĩra Ngai andũ na thakame yaku kuuma mĩhĩrĩga
yothe,
na thiomĩ ciothe, na andũ othe, o na ndũrĩrĩ ciothe.

10 Wee nūmatuīte andū a ūthamaki na athīnjīri-Ngai a gūtungatagāra Ngai witū, nao magaathamaka gūkū thī.”

11 Ningī ngīrora, na nī ngīgua mūgambo wa araika aingī, mūigana wao warī ngiri na ngiri, na ngiri ikūmi maita ngiri ikūmi. Nao maathiūrūrūkīrie gītī kīa ūnene, na ciūmbe iria irī muoyo, na athuuri acio.

12 Nao mainaga na mūgambo mūnene, makoiga atīrī: “Kwagīrīra nī Gatūrūme, karīa kooragirwo, nīguo kagīe na ūhoti, na ūtonga, na ūūgī, na hinya, na gītīo, na riiri, o na ūgooci!”

13 Ngīcooka ngīgua ciūmbe ciothe irī kūu igūrū, na iria irī thī, na iria irī rungu rwa thī, na iria irī iria-inī, o na indo ciothe iria irī thīinī wacio, ikīina atīrī:

“Ūgooci, na gītīo, na riiri, na ūhoti, irogīa kūrī ūrīa ūikarīire gītī kīa ūnene, na kūrī Gatūrūme, nginya tene na tene!”

14 Nacio ciūmbe iria inya irī muoyo ikiuga atīrī, “Ameni”, nao athuuri acio makīngūithia thī, makīhooya.

6

Tūtembe twa Mūhūra

1 Ningī nīndonire ūcio Gatūrūme akīmethūra gatembe ka mbere ga tūtembe tūrīa mūgwanja twa mūhūra. Ngīcooka ngīgua kīumbe kīmwe gīa ciūmbe iria inya irī muoyo gīkiuga na mūgambo wagambaga ta marurumī atīrī, “Ūka!”

2 Na nī ngīrora, ngīona mbarathi njerū* hau mbere yakwa! Ūrīa wamīhaicīte aanyiitīte ūta, nake akīheo thūmbī, akiumīra atarīi ta mūtoorania werekeire o gūtoorania.

3 Rīrīa Gatūrūme aamethūrire gatembe ga keerī, ngīgua kīumbe kīrīa kīrī muoyo gīa keerī kīoiga atīrī, “Ūka!”

4 Ningī gūkiumīra mbarathi īngī, nayo yarī ndune mūno.† Ūrīa wamīhaicīte nīaheetwo ūhoti wa kūniina thayū kuuma thī, na atūme andū mooragane. Nake akīheo rūhiū rwa njora rūnene.

5 Ningī rīrīa Gatūrūme aamethūrire gatembe ga gatātū, ngīgua kīumbe kīrīa kīrī muoyo gīa gatātū kīoiga atīrī,

* 6:2 Ūhorō wa mbarathi ici cia ihinda rīa mūthia nīwarītio ibuku-inī rīa Zekaria 1:8-17, namo marangi macio maaragia ūhorō wa mūmītwari. Rangī mwerū wonanagia ūhootani. † 6:4 Mbarathi īno ndune yaragia ūhorō wa ūiti wa thakame na ūndū wa kūrīragana na mbaara.

“Ūka!” Na nī ngīrora, ngīona mbarathi njirū[‡] hau mbere yakwa! Ūrīa wamīhaicīte aanyitite ratiri na guoko gwake.

⁶ Ningī ngīigua kīndū kīarurumire ta mūgambo ūkuuma gatagatī-inī ga ciūmbe icio inya irī muoyo, ūkiuga atīrī, “Kībaba kīa ngano kiumage mūcaara wa mūthenya ūmwe, na ibaba ithatū cia ngano ya cairi ciuage mūcara wa mūthenya ūmwe, no ndūgathūkie maguta kana ūthūkie ndibei!”

⁷ Ningī rīrīa Gatūrūme aamethūrire gatembe ga kana-rī, ngīigua mūgambo wa kīūmbe kīrīa kīrī muoyo gīa kana woiga atīrī, “Ūka!”

⁸ Na nī ngīrora, ngīona mbarathi theūku[§] hau mbere yakwa! Ūrīa wamīhaicīte-rī, eetagwo Gīkuū, nake Jehanamu aamumīte thuutha, amūkuhīrīrie. Nao makīheo ūhoti wa gwatha gīcunjī kīa inya gīa thī, nīguo mooragane na rūhiū rwa njora, na ng’aragu, na mūthiro, o na ningī nyamū iria ndīani cia gīthaka.

⁹ Ningī aamethūra gatembe ga gatano-rī, ngīona hau rungu rwa kīgongona maroho ma andū arīa mooragītwo nī ūndū wa kiugo kīa Ngai, na nī ūndū wa ūira ūrīa maagwatīrie.

¹⁰ Nao magīkaya na mūgambo mūnene, makīūria atīrī, “Mwathani Jehova, Wee mūtheru na wa ma, ūgūikara nginya rī ūtatuīrīrie atūūri a thī ciira nīguo ūrīhīrie thakame iitū?”

¹¹ Nao makīheo o mūndū nguo ndaaya ya rangi mwerū, na makīrwo meterere hanini, nginya mūigana wa ndungata iria maarutithanagia wīra nacio ūhinge, na nīo ariū na aarī a Ithe witū arīa maarī mooragwo o ta ūrīa o mooragirwo.

¹² Ningī ngīrora na ngīona aamethūra gatembe ga gatan-datū. Nakuo gūkīgīa na gīthingithia kīnene. Narīo riūa rīkīgarūrūka, rīkīira ta nguo ya ikūnia itumītwo na guoya wa mbūri, naguo mweri wothe ūkīgarūrūka, ūgītunīha ta thakame,

¹³ nacio njata cia igūrū ikīgūa thī, o ta ūrīa ngūyū iria thaatu ciitīkaga kuuma mūkūyū-inī rīrīa wainainio nī rūhuho rūnene.*

¹⁴ Narīo igūrū rīkīeherio o ta ūrīa ibuku rīa gīkūnjo rīkūnjagwo, nacio irīma ciothe na icīgīrīra ikīeherio iki-uma kūndū gwacio.

[‡] 6:5 Mbarathi īno njirū nī ya kuonania ng’aragu. Nī ūndū ūcio gūtoorio, na ūiti wa thakame, o na ng’aragu igooka irūmanīrīrie. § 6:8 Mūndū mūkuū onekaga arī mūtheūku; mbarathi īno yonangia gīkuū.

* 6:13 Kūgūa kwa njata gūgaakorwo kūrī kīmenyithia kīmwe atī Mūrū wa Mūndū akirīi gūcooka.

15 Nao athamaki a thī, na anene, na anene a thigari, na itonga, na andū arīa marī hinya, na ngombo ciothe, na andū arīa othe eyathi, makīhitha ngurunga-inī, na gatagatī ka ndwaro cia mahiga ma irīma.

16 Nao nīmeeraga irīma na ndwaro cia mahiga atīrī, “Tūgwīrei, mūtūhithe twehere ūthiū-inī wa ūcio ūrīa ūikarīire gītī kia ūnene, na kuuma kūrī mang’ūrī ma Gatūrūme!

17 Nīgūkorwo mūthenya ūrīa mūnene wa mang’ūrī mao nīmūkinyu, nake nū ūngīhota kūwītiiria?”

7

Andū Ngiri Igana rīa Mīrongo Īna na Inya a Isiraeli

1 Thuutha wa ūguo ngīona araika ana marūgamīte ituri-inī iria inya cia thī, marigīrīrie huhu iria inya cia thī nīgeetha rūhuhu o ruothe rūtīkahurutane gūkū thī, kana iria-inī rīrīa inene, o na kana mūtī-inī o wothe.

2 Ngīcooka ngīona mūraika ūngī akīambata oimīte mwena wa irathīro, arī na mūhūri wa Ngai* ūrīa ūrī muoyo. Nake agīta araika acio ana na mūgambo mūnene, acio maheetwo ūhoti mathūkie thī na iria rīrīa inene, akīmeera atīrī:

3 “Mūtīgathūkie thī, kana iria, o na kana mītī, nginya tūkorwo tūrīkītie gwīkīra ndungata cia Ngai witū rūūri ithiithi-inī ciao.”

4 Ningī ngūigua mūigana wa arīa meekīrirwo rūūri, nao maarī: 144,000 kuuma mīhīrīga yothe ya Isiraeli.

5 A mūhīrīga wa Juda arīa meekīrirwo rūūri maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Rubeni maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Gadi maarī 12,000,

6 na a mūhīrīga wa Asheri maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Nafitali maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Manase† maarī 12,000,

7 na a mūhīrīga wa Simeoni maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Lawi maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Isakaru maarī 12,000,

8 na a mūhīrīga wa Zebuluni maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Jusufu maarī 12,000,

na a mūhīrīga wa Benjamini maarī 12,000.

Andū Gīkundi Kīnene Mehumbīte Nguo Ndaaya cia Rangi Mwerū

* 7:2 Mūhūri ūcio wa Ngai warī wa gwīkīra andū ake rūūri nīgeetha matikananiinanīrio na thī. † 7:6 Manase aarī ūmwe wa ariū a Jusufu. Haha mūhīrīga wa Dani ti mūgwete, nao Manase na Jusufu makagwetwo mwanya mwanya.

⁹ Thuutha wa maündũ macio ngĩcooka ngĩrora, na hau mbere yakwa-rĩ, ngĩona kĩrĩndĩ kĩnene gĩtangĩtarĩka nĩ mündũ, kĩa andũ moimĩte ndũrĩrĩ-inĩ ciothe, na maarĩ a mĩhĩrĩga yothe, na iruka ciothe, na thiomĩ ciothe, marũgamĩte mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene, na mbere ya Gatũrũme. Nao meehumbĩte nguo ndaaya cia rangi mwerũ, na makanyiita makĩndũ na moko.

¹⁰ Nao maanagĩrĩra na mũgambo mũnene makoiga atĩrĩ: “Kũhonokania nĩ kwa Ngai witũ, ũrĩa ũikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene, na gwa Gatũrũme.”

¹¹ Nao araike acio othe maarũgamĩte mathiũrũrũkĩirie gĩtĩ kĩu kĩa ũnene, na magathiũrũrũkĩria athuuri acio na ciũmbe icio inya irĩ muoyo. Nao magĩturumithia mothiũ mao thĩ hau mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene, makĩhooya Ngai, ¹² Makiugaga atĩrĩ:

“Ameni!
Ũgooci, na riiri,
na ũũgĩ, na ngaatho, na gĩtĩio
na ũhoti, na hinya,
irotũũra na Ngai witũ tene na tene.
Ameni!”

¹³ Na rĩrĩ, ũmwe wa athuuri acio akĩnjũũria atĩrĩ, “Andũ aya mehumbĩte nguo ndaaya cia rangi mwerũ nĩ a, na moimĩte kũ?”

¹⁴ Na nĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ, “Mũthuuri ũyũ, nĩwe ũũ.”
Nake akĩnjũra atĩrĩ, “Aya nĩ arĩa moimĩte mĩnyamaro-inĩ irĩa mĩnene; nao nĩmathambĩtie nguo ciao na magacierũhia na thakame ya Gatũrũme.

¹⁵ Nĩ ũndũ ũcio,
“rĩu maikaraga mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene kĩa Ngai,
na mamũtungatagĩra mũthenya na ũtukũ thĩinĩ wa
hekarũ yake;
nake ũrĩa ũikaragĩra gĩtĩ kĩa ũnene egũtũũra
atambũrũkĩtie hema yake igũrũ rĩao.

¹⁶ Gũtirĩ hĩndĩ magaacooka kũhũũta;
na matigacooka kũnyoota.

Matigacinwo rĩngĩ nĩ riũa,
o na kana nĩ ũrugarĩ mũhiũ o na ũrĩkũ.

¹⁷ Nĩgũkorwo Gatũrũme ũrĩa ũrĩ gatagatĩ ga gĩtĩ kĩa ũnene
nĩwe ũgaatuĩka mũrĩithi wao;
nĩakamatongoria, amakinyie ithima-inĩ cia maaĩ ma
muoyo.

Nake Ngai nĩakamagiria maithori mothe mathire maitho-
inĩ mao.”

8

Gatembe ka Mūgwanja na Rūgĩo rwa Thahabu

1 Ningĩ rĩrĩa Gatūrũme aamethũrire gatembe ka mūgwanja-rĩ, kũu igũrũ gũgĩkirwo ki ihinda ta rĩa nuthu ithaa.

2 Na nĩ ngĩona araika mūgwanja arĩa marūgamaga mbere ya Ngai, nao makĩheo tũrumbeta mūgwanja.*

3 Nake mũraika ũngĩ, ũrĩa warĩ na rūgĩo rwa thahabu, agĩũka akĩrũgama kīgongona-inĩ. Nake akĩheo ũbumba mũingĩ nĩgeetha aũrute igongona hamwe na mahooya ma arĩa othe aamũre hau igũrũ rĩa kīgongona gĩa thahabu kĩrĩa kĩrĩ mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene.

4 Nayo ndogo ya ũbumba ũcio, hamwe na mahooya ma andũ arĩa aamũre, ikĩambata mbere ya Ngai yumĩte guoko-inĩ kwa mũraika ũcio.

5 Nake mũraika ũcio akĩoya rūgĩo rũu rwa thahabu, akĩrũiyũria mwaki kuuma kīgongona-inĩ, akĩũikia thĩ; nakuo gũkĩgĩa ngwa, na marurumĩ, na heni, na gĩthingithia.

Tũrumbeta

6 Hĩndĩ iyo araika arĩa mūgwanja maarĩ na tũrumbeta mūgwanja makĩhaarĩria gũtũhuha.

7 Mũraika wa mbere akĩhuha karumbeta gake, nakuo gũkĩgĩa mbura ya mbembe na mwaki itukanĩte na thakame, nacio igĩikio thĩ. Nakĩo gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩa thĩ gĩkĩhĩa, na gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa mĩtĩ ikĩhĩa, o na nyeki yothe nduru ikĩhĩa.

8 Mũraika wa keerĩ nake akĩhuha karumbeta gake, nakĩo kĩndũ kĩaahanaga ta kĩrĩma kĩnene gĩaakanaga mwaki-rĩ, gĩgĩikio thĩinĩ wa iria rĩrĩa inene. Nakĩo gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa iria rĩu gĩgĩtuĩka thakame,†

9 na gĩcunjĩ gĩa ithatũ gĩa ciũmbe iria irĩ muoyo thĩinĩ wa iria rĩu igĩkua, na gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa marikabu ikĩanangwo.

10 Nake mũraika wa gatatũ akĩhuha karumbeta gake, nayo njata nene mũno ikĩuma igũrũ yakanĩte ta gĩcinga, ikĩgwĩra gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa njũũĩ na ithima cia maaĩ,

11 narĩo rĩitwa rĩa njata iyo nĩ Kũrũra.‡ Gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa maaĩ macio gĩkĩrũra, na andũ aingĩ magĩkua nĩ kũnyua maaĩ macio marũrũ.

* **8:2** Matukũ ma tene karumbeta kaahuhagwo ga kwanĩrĩra maũndũ ma bata na kwĩra andũ mehũũge nĩ ũndũ wa mbaara. † **8:8** Maaĩ gũtuĩka thakame nĩguo warĩ mũthiro wa mbere kũu bũrũri wa Misiri. ‡ **8:11** Nĩ kũrĩ mũmera wĩtagwo Kũrũra; ũtũmĩrĩtwo haha kuonania mũtino na kĩaha.

¹² Nake mūraika wa kana akīhuha karumbeta gake, narīo riūa rīkiringwo gīcunjī gīa ithatū, o naguo mweri gīcunjī gīa ithatū, o na njata nacio gīcunjī gīa ithatū, tondū ūcio gīcunjī gīa ithatū gīacio gīgītuika nduma. § Nakīo gīcunjī gīa ithatū kīa mūthenya gīkīaga ūtheri, o na gīcunjī gīa ithatū kīa ūtukū o taguo.

¹³ O ndorete-rī, ngīgua nderi yombūkaga rīera-inī ikīanīrīra na mūgambo mūnene, īkoiga atīrī: “Kaī kūrī na haaro-ī! Kaī kūrī na haaro-ī! Kaī inyuī arīa mūtūūraga thī mūrī na haaro-ī, tondū wa tūrumbeta tūrīa tūkirie kūhuhwo nī araika acio angī atatū-ī!”

9

¹ Nake mūraika wa gatano akīhuha karumbeta gake, na nī ngīona njata yumīte igūrū ikagūa thī. Nayo njata īyo ikīnengerwo cabi ya Irima-rītari-Gīturi.

² Hīndī īrīa aahingūrire Irima-rītari-Gīturi-rī, rīkiuma ndogo yahaanaga ta ndogo ya icua inene. Narīo riūa na matu igīkīrwo nduma nī ndogo īyo yoimaga Irima-rīu-rītari-Gīturi.

³ Na thīnī wa ndogo īyo gūkiuma ngigī, igītūka thī, nacio ikīheo ūhoti ūtariī ta wa tūng’aurū twa thī.

⁴ Nacio ikīrwo itikeehie nyeki ya thī, kana mūmera o wothe o na kana mūtī, o tiga andū arīa matarī na rūūri rwa Ngai ithiithi ciao.

⁵ Nacio ikīaga kūheo ūhoti wa kūmooraga, o tiga wa kūmaherithia mīeri itano. Naruo ruo rūrīa maiguire rwarī o ta ruo rwa kang’aurū karathīte mūdū.

⁶ Matukū-inī macio andū nīmagacaragia gīkuū, no matigakīona; nīmakeriragīria gūkua, nakīo gīkuū gīkamoorīra.

⁷ Ngigī icio ciahaanaga ta mbarathi ihaarīrio nī ūndū wa mbaara. Mītwe-inī yacio ciarī na kīndū kīahaanaga ta thūmbī cia thahabu, namo mothiū maacio maahaanaga ta mothiū ma andū.

⁸ Njuīrī yacio yahaanaga ta njuīrī cia andū-a-nja, namo magego maacio maatarī ta magego ma mūrūūthi.

⁹ Nacio ciarī na ngo cia kūgītira gīthūri ciahaanaga ta ngo cia kīgera, naguo mūgambo wa mathagu maacio warī ta mūrurumo wa mbarathi nyingī na ngaari cia ita iteng’erete irorete mbaara-inī

¹⁰ Ciarī na mīting’oe, o na mboora ta cia tūng’aurū, na mīting’oe-inī yacio ciarī na ūhoti wa kūnyariira andū ihinda rīa mīeri itano.

§ 8:12 Mūthiro wa kenda wa būrūri wa Misiri warī wa nduma nene mīthenya itatū; mīthiro īno gūcookerwo ibuku-inī rūrī nīkuonania atī Ngai arī hakuhi gūkūura andū aake.

11 Na nĩ ciarĩ na mũthamaki waciathaga, na nĩwe mũraika wa Irima-rĩtarĩ-Gĩturi, narĩo rĩitwa rĩake na rūthiomi rwa Kĩhibirania nĩ Abadoni, ningĩ na Kĩyunani agetwo Apolioni.*

12 Haaro ya mbere nĩyathira; haatigara ingĩ igĩrĩ iria igũũka thuutha.

13 Mũraika wa gatandatũ nake akĩhuha karumbeta gake, na nĩ ngũigua mũgambo ũkiuma hĩa-inĩ cia kīgongona gĩa thahabu kĩrĩa kĩrĩ mbere ya Ngai.†

14 Ũkĩira mũraika ũcio wa gatandatũ warĩ na karumbeta atĩrĩ, “Ohora araika arĩa ana arĩa moheirwo rūũ-inĩ rūrĩa rūnene rwa Farati.”

15 Nao araika acio ana, arĩa maathagathagĩtwo nĩ ũndũ wa ihinda rĩu, na nĩ ũndũ wa mũthenya ũcio o na nĩ ũndũ wa mweri ũcio, o na mwaka ũcio makĩohorwo nĩguo moorage andũ gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa andũ gũkũ thĩ.

16 Nacio mbũtũ cia mbaara iria ciahacĩte mbarathi mũigana wacio warĩ milioni magana meerĩ. Nĩndaiguire mũigana wacio.

17 Mbarathi icio ndonire na kĩoneki hamwe na arĩa maciahacĩte-rĩ, ciahanaanaga atĩrĩ: Ngo ciacio cia kũgitĩra gĩthũri ciarĩ cia rangi mūtune ta mwaki, na rangi wa bururu, na rangi wa ngoikoni ũhaana ta ũbiriti. Ciongo cia mbarathi icio ciahanaanaga ta ciongo cia mĩrũũthi, natuo tũnua twacio twoimaga mwaki, na ndogo, o na ũbiriti.

18 Gĩcunjĩ gĩa ithatũ kĩa andũ a gũkũ thĩ nĩkĩoragirwo nĩ mĩthiro ĩyo ĩtatũ ya mwaki, na ndogo, na ũbiriti iria cioimaga tũnua-inĩ twacio.

19 Hinya wa mbarathi icio warĩ tũnua-inĩ twacio na mĩting’oe-inĩ yacio, nĩgũkorwo mĩting’oe yacio yahaanaga ta nyoka ĩrĩ na ciongo iria itihagia andũ nacio.

20 Andũ a thĩ acio angĩ, arĩa matoragirwo nĩ mĩthiro ĩyo, matiigana kwĩrira mehia ma wĩra wa moko mao; matiigana gũtiga kũhooya ndaimono, na mĩhianano ya thahabu, na ya betha, na ya gĩcango, na ya mahiga, na ya mĩtĩ, o mĩhianano ĩrĩa ĩtangĩhota kuona, kana ĩigue, kana ĩitware.

21 O na ningĩ matiigana kwĩrira nĩ ũndũ wa mehia ma ũragani wao, kana ũrogi wao, kana ũmaraya wao, o na kana ũici wao.

10

Mũraika na Kabuku ga Gĩkũnjo

* 9:11 “Abadoni” nĩ rĩitwa rĩa Kĩhibirania na rĩgĩtaũrwo nĩ kuuga “Mũniinani.” † 9:13 Kīgongona gĩakoragwo na mĩtheece ĩna yatarĩ ta hĩa, o rūmwe koine-inĩ; mũndũ akĩũrĩra kũũragwo nĩathiiaga akanyĩta mũtheece (rũhĩa) ũmwe.

1 Ningī ngĩcooka ngĩona mūraika ũngĩ warĩ na hinya mūno agĩkūrũka oimĩte igūrũ. Nake ehumbĩte itu ta nguo, na igūrũ rĩa mūtwe wake haarĩ na mūkũnga-mbura; naguo ũthiũ wake wahaanaga ta riũa, namo magūrũ make maahaanaga ta itugĩ cia mwaki.

2 Nake aanyiitĩte na guoko gwake kabuku kanini ga gĩkũnjo karĩ kahingũre. Aakinyithĩtie kũgūrũ gwake kwa ũrĩo iria-inĩ, nakuo kwa ũmotho agagũkinyithia thĩ nyũmũ,

3 akĩgũthũka na mũgambo mūnene ta wa mūrũuthi ũkĩrarama. Hĩndĩ irĩa aagũthũkire-rĩ, mĩgambo ya ngwa iria mũgwanja ikĩgamba.

4 Na rĩrĩa ngwa icio mũgwanja ciagambire, ndaarĩ hakuhi kwandĩka; no ngĩgua mũgambo kuuma igūrũ ũkiuga atĩrĩ, “Mohoro macio maario nĩ ngwa icio mũgwanja-rĩ, maige marĩ hitho, ndũkamaandĩke.”

5 Nake mūraika ũcio ndonete arũgamĩte iria-inĩ na akarũgama thĩ nyũmũ agĩtambũrũkia guoko gwake kwa ũrĩo na igūrũ.

6 Nake akĩhĩta na ũrĩa ũtũũraga muoyo nginya tene na tene, o we ũrĩa wombire igūrũ na indo ciothe iria irĩ kuo, na akĩũmba thĩ na indo ciothe iria irĩ kuo, o na akĩũmba iria na indo ciothe iria irĩ thĩnĩ warĩo, akiuga atĩrĩ, “Hatirĩ na ihinda rĩngĩ rĩa gweterera!”

7 No matukũ-inĩ marĩa mūraika wa mũgwanja agaako-rwo akiriĩ kũhuha karumbeta gake-rĩ, hitho ya Ngai nĩkahingio, o ta ũrĩa eerire anabii arĩa ndungata ciake.

8 Ningĩ mũgambo ũrĩa ndaiguĩte uumĩte igūrũ ũkĩnjarĩria rĩngĩ, ũkĩnjĩra atĩrĩ: “Thiĩ, woe kabuku kau ga gĩkũnjo karĩa kahingũre kuuma guoko-inĩ kwa mūraika ũcio ũrũgamĩte akinyĩte iria, na agakinya thĩ nyũmũ.”

9 Nĩ ũndũ ũcio, ngĩthiĩ kũrĩ mūraika, na ngĩmũũria aahe kabuku kau ga gĩkũnjo. Nake akĩnjĩra atĩrĩ, “Koe, ũkarĩe. Gaakinya nda nĩgegũkũrũrĩa, no karĩ kanua gegũkorwo karĩ na mūrĩo ta ũũkĩ!”

10 Ngĩkĩoya kabuku kau ga gĩkũnjo kuuma guoko-inĩ kwa mūraika ũcio, na nĩ ngĩkarĩa. Karĩ kanua kaarĩ na mūrĩo ta ũũkĩ, no ndarĩkia gũkarĩa, gakĩndũrĩa.

11 Ngĩcooka ngĩrwo atĩrĩ, “No nginya ũrathe ũhoru rĩngĩ ũkoniĩ andũ aingĩ, na ndũrĩrĩ nyingĩ, na thiomi nyingĩ, o na athamaki aingĩ.”

11

Aira arĩa Eerĩ

1 Ningĩ ngĩnengerwo mūrangi wa gũthima wahaanaga ta rũthanju, ngĩrwo atĩrĩ, “Thiĩ ũthime hekarũ ya Ngai na kigongona, na ũtare andũ arĩa marahooya Ngai kuo.

² No nja ya hekarū ūtigane nayo, ndūkamīthime tondū nīhetwo andū-a-Ndūrīrī.* Nao nīmakarangīrīria itūūra rīu itheru ihinda rīa mīeri mīrongo ĩna na ĩrīrī.

³ Na nī nīngaahe aira akwa eerī hinya, nao nīmakaratha ūhoru handū ha matukū 1,260 mehumbīte nguo cia makūnia.”

⁴ Acio nīo mītamaiyū ĩrīa ĩrīrī, na nīo mītī ĩrīa ĩrīrī ya kūgīrīrwo matawa ĩrīa ĩrūgamīte mbere ya Mwathani wa thī.

⁵ Mūdū o wothe angīkaageria kūmeka ūūru, mwaki ūkoimaga tūnua twao ūkaniina thū icio ciao. Na mūdū o wothe ūngīkenda kūmeka ūūru no nginya akue o ūguo.

⁶ Andū aya marī na hinya wa kūhinga igūrū nīgeetha gūtikae kuura mbura ihinda rīrīa makaaratha ūhoru; ningī marī na hinya wa kūgarūra maaī matuīke thakame. O na ningī marī na hinya wa kūhūūra thī na mīthemba yothe ya mīthiro maita maingī o ta ūrīa mangīenda.

⁷ Rīrīa makaarīkia kūheana ūira wao-rī, nyamū ĩrīa yambataga yumīte Irima-rīrīa-Rītarī-Gīturi nīkamatharīkīra ĩmatorie, na ĩmoorage.

⁸ Nacio ciimba ciao igaatigwo ciaraganīte njīra-inī cia itūūra rīrīa inene, rīrīa rīgerekanagio rīgetwo Sodomu kana Misiri, na nīkuo Mwathani wao aambīrwo mūtī igūrū.

⁹ Na ihinda rīa mīthenya ĩtatū na nuthu, andū a kuuma iruka ciothe, na mīhīrīga yothe, na thīomi ciothe na ndūrīrī ciothe, nīmakerorera ciimba ciao, na magirie ithikwo.

¹⁰ Nao andū arīa matūūruga thī nīmagakenerera aira acio, na makūngūire magītūmanagīra iheo, tondū anabii acio eerī nīmanyariiraga andū a gūkū thī.

¹¹ No thuutha wa mīthenya ĩtatū na nuthu, mīhūmū ya muoyo ĩkīmatoonya yumīte kūrī Ngai, nao makīrūgama na magūrū mao, na arīa maamonire makīnyiitwo nī kīmako kīnene mūno.

¹² Ningī makīigua mūgambo mūnene uumīte igūrū ūkīmeera atīrī, “Ambatai na gūkū.” Nao makīambata igūrū marī itu-inī, thū ciao imeroreire.

¹³ Ithaa o rīu-rī, gūkīgīa na gīthingithia kīnene, nakīo gīcunjī gīa ikūmi gīa itūūra rīu gīkīmomoka. Andū ngiri mūgwanja makīūrāgwo nī gīthingithia kīu, nao arīa maatigarire makīmaka na makīgooca Ngai wa igūrū.

¹⁴ Haaro ya keerī nīyathira, haaro ya gatatū-rī, ĩgūūka o narua.

Karumbeta ka Mūgwanja

* 11:2 Nja ya hekarū nīkuo andū-a-Ndūrīrī maahooyagīra.

15 Nake mūraika wa mūgwanja akīhuha karumbeta gake, nakuo gūkīgīa na mīgambo mīnene kūu igūrū, nayo īkiuga atīrī:

“Ūthamaki wa thī nīūtuīkīte ūthamaki wa Mwathani witū, o na Kristū wake, nake egūtūūra athamakaga nginya tene na tene.”

16 Nao athuuri arīa mīrongo īrī na ana, arīa maaikarīire itī ciao cia ūnene mbere ya Ngai, magīturumithia mothiū mao thī makīhooya Ngai,

17 makiuga atīrī:

“Nītwagūcookeria ngaatho, Mwathani Ngai, Wee Mwene-Hinya-Wothe, o Wee ūrī ho, na nowe warī ho, tondū nīwoete hinya waku mūnene, ūkambīrīria gūthamaka.

18 Ndūrīrī nacio nīciarakarire; namo mang’ūrī maku nīmakinīyīte.

Hīndī nīnginyu ya andū arīa akuū gūtuūrwo ciira, o na ya kūhe anabii, ndungata ciaku, iheo, hamwe na arīa aamūre, na arīa metīgīrīte rīitwa rīaku, arīa anini na anene, o na ya kwananga arīa manangaga thī.”

19 Ningī hekarū ya Ngai kūu igūrū ikīhingūrwo, na thīinī wa hekarū yake gūkīoneka ithandūkū rīrīa rīa kīrīkanīro gīake.† Nakuo gūkīgīa na heni, na marurumī, na ngwa, na gīthingithia, na mbura nene ya mbembe.

12

Mūdū-wa-Nja na Ndamathia

1 Ningī kūu igūrū gūkīoneka ūrirū mūnene wa kūgegania: gūkīoneka mūdū-wa-nja wehumbīte rīūa, agacooka agakinya mweri na magūrū, na agekīra thūmbī ya njata ikūmi na igīrī mūtwe.

2 Aarī na nda, na nīakayaga nī ruo tondū aarī hakuhi kūheo mwana.

3 Ningī gūkīoneka ūrirū ūngī kūu igūrū na atīrī: nī ndamathia nene* yarī ndune, na yarī na ciongo mūgwanja, na hīa ikūmi, na thūmbī mūgwanja ciongo-inī ciayo.

4 Naguo mūting’oe wayo ūkīhaata gīcunjī gīa ithatū kīa njata cia igūrū na īgīcirekania thī. Ndamathia īyo īkīrūgama mbere ya mūdū-wa-nja ūcio warī hakuhi kūheo mwana, nīguo itambuure mwana ūcio aaciarwo o ūguo.

† 11:19 Ithandūkū rīa kīrīkanīro kūu igūrū nīkuonania atī Ngai nī mwīhokeku na nīahingagīria andū cīiranīro ciake nao. * 12:3 Kīrīkanīro-inī ndamathia cionanagia thū cia Ngai na cia andū a Isiraeli.

⁵ Nake mūdū-wa-nja ūcio akīgīa mwana wa kahī, ūrīa ūgaathaga ndūrīrī ciothe na rūthanju rwa kīgera. Nake mwana ūcio akīhurio, agītwarwo igūrū gītī-inī kīa ūnene kīa Ngai.

⁶ Mūdū-wa-nja ūcio akūrīra werū-inī, handū harīa aathondekeirwo nī Ngai, harīa aarī amenyererwo handū ha ihinda rīa matukū 1,260.

⁷ Na rīrī, kūu igūrū gūkīgīa mbaara. Mikaeli† na araika ake makīrūa na ndamathia īyo, nayo ndamathia na araika ayo makīrūa nao.

⁸ No ndamathia ndīarī na hinya wa kūigana, nayo hamwe na araika ayo makīaga ūikaro kūu igūrū.

⁹ Nayo ndamathia īyo nene ikīnyugutwo thī, na nīyo nyoka īrīa ya tene, o īrīa īitagwo mūcukani, na īgeetwo Shaitani, īrīa ihītithagia andū a thī yothe. Nayo ikīnyugutwo thī hamwe na araika ayo.

¹⁰ Ningī ngīcooka ngīgua mūgambo mūnene kūu igūrū, ūkiuga atīrī:

“Rīu ūhonokio nī mūkinyu, na ūhoti, na ūthamaki wa Ngai
witū,

o na wathani wa Kristū wake.

Nīgūkorwo ūrīa ūcuukaga ariū na aarī a Ithe witū,
ūrīa ūmacuukaga mbere ya Ngai mūthenya na ūtukū,
nīaharūrūkītio thī.

¹¹ Nao nīmamūtoorie
na ūndū wa thakame ya Gatūrūme,
o na nī ūndū wa kiugo kīa ūira wao;
na matiigana kwenda kūhonokia mīoyo yao,
o na maatuīka a gūkua.

¹² Nī ūndū ūcio, kenai inyuī igūrū,
o na inyuī arīa mūtūūruga kuo!
No kaī thī na iria rīrīa inene irī na haaro-ī,
tondū mūcukani nīaikūrūkīte kūrī inyuī!

Nake aiyūrītvo nī marūrū manene,
tondū nīoi atī ihinda rīake rīrīa rītigaire nī inyinyi.”

¹³ Rīrīa ndamathia īyo yoonire atī nīyanyugutwo thī, ikīambīrīria kūnyariira mūdū-wa-nja ūcio waagīte mwana wa kahī.

¹⁴ Nake mūdū-wa-nja ūcio akīheo mathagu meerī ma nderi īrīa nene nīgeetha ombūke athī werū-inī handū harīa aathondekeirwo, harīa aarī amenyererwo kwa ihinda, na kwa mahinda na nuthu ya ihinda, harīa atangīakinyīrīrwo nī nyoka īyo.

† 12:7 Mikaeli nīwe mūraika ūrīa mūnene ūrīa ūgitagīra andū a Isiraēli, na nīwe ūkaamahonokia mīnyamaro-inī ya mūthia.

15 Nayo nyoka iyo ikīhorora maaī kuuma kanua kayo o ta rūūi, nīgeetha ikinyīrie mūdū-wa-nja ūcio, itūme atwarwo nī kīguū kīu.

16 No thī nayo igīteithīrīria mūdū-wa-nja ūcio na ūndū wa gwathamia kanua kayo, nayo ikīmeria rūūi rūu rwahoretwo nī ndamathia iyo kuuma kanua kayo.

17 Hīndī iyo ndamathia iyo ikīrakarīra mūdū-wa-nja ūcio mūno, nayo igīthīi kūrūa na ciana iria ingī ciake, na nīo andū arīa maathīkagīra maathani ma Ngai, na makagwatīria ūira wa Jesū.

13

1 Nayo ndamathia iyo ikīrūgama hūgūrūrū-inī cia iria.

Nyamū kuuma Iria rīrīa Inene

Ningī ngīcooka ngīona nyamū ikīuma iria thīinī. Nyamū iyo yarī na hīa ikūmi, na mītwe mūgwanja, na hīa-inī ciayo yarī na thūmbī ikūmi, na o mūtwe wayo warī na rītwa rīa kūrūma Ngai.

2 Nyamū iyo ndonire yahaanaga ta ngarī, no magūrū mayo maatariī ta ma nduba, nako kanua kayo kahaanaga ta ka mūrūthi. Nayo ndamathia iyo ikīhe nyamū iyo hinya wayo na gītī kīayo kīa ūnene o na wathani mūnene.

3 Mūtwe ūmwe wa nyamū iyo wonekaga ta waringītwo iringa rīa kūrāgo, no iringa rīu rīa kūrāgo nīrīahonete. Nayo thī yothe nīyagegete na ikīrūmīrīra nyamū iyo.

4 Nao andū magīkīhooya ndamathia iyo tondū nīyaheete nyamū iyo ūhoti wayo, o na makīhooya nyamū iyo, na makooriga atīrī, “Nūū ūtariī ta nyamū īno? Nūū ūngīmīūkīrīra, arūe nayo?”

5 Nayo nyamū iyo ikīheo kanua ga kwaria ciugo cia mwītīo na cia kūrūma Ngai, na ikīheo ihinda rīa gwathana rīa mīeri mīrongo īna na īrī.

6 Nyamū iyo igītumūra kanua īrume Ngai, na icambie rītwa rīake, na gūikaro gīake, o na arīa matūūrāga kūu igūrū.

7 Nīyaheirwo hinya nīguo īrūe na arīa aamūre na imatoorie. Na ikīheo wathani igūrū rīa mīhīrīga yothe, na andū a iruka ciothe, na thiomi ciothe, o na ndūrīrī ciothe.

8 Nao andū othe arīa matūūrāga gūkū thī kuuma rīrīa thī yombirwo, arīa othe marītwa mao matarī maandīke ibuku-inī rīa muoyo rīa Gatūrūme karīa gaathīnjirwo, makīinamīrīra nyamū iyo mamīhoee.

9 Mūdū ūrīa ūrī na gūtū nīakīigie.

10 Mūdū o wothe angīkorwo nī wa gūtahwo, nīegūtahwo athīi.

Mündũ o wothe angĩkorwo nĩ wa kũũragwo na rūhiũ rwa njora-rĩ,
ndarĩ hĩndĩ atakooragwo na rūhiũ.

Ūguo nĩkuonania atĩ andũ arĩa aamũre nĩmabataire gũkirĩrĩria, na marĩ na wĩtĩkio.

Nyamũ kuuma na Thĩ

¹¹ Ngĩcooka ngĩona nyamũ ĩngĩ, ĩkiuma na thĩ. Nyamũ ĩyo yarĩ na hĩa igĩrĩ ta cia gatũrũme, no yaaragia ta ndamathia.

¹² Nyamũ ĩyo ĩgĩathana na ũhoti wothe wa nyamũ ĩrĩa ya mbere ithenya rĩayo, ĩgĩtũma thĩ na arĩa othe matũũraga kuo mahooyage nyamũ ĩyo ya mbere, o ĩyo yahonete iringa rĩayo rĩa kũũrago.

¹³ Nayo ĩkĩringa ciama nene na morirũ, o na ĩgĩtũma mwaki ũikũrũke uume igũrũ ũũke thĩ andũ makĩonaga.

¹⁴ Tondũ wa morirũ macio nĩyaheirwo hinya wa kũringa ciama ithenya rĩa nyamũ ĩyo ya mbere, ĩkĩheenya andũ arĩa matũũre thĩ. Ningĩ ĩgĩatha andũ mathondeke mũhianano nĩ ũndũ wa gũtĩia nyamũ ĩyo, yagurarĩtio na rūhiũ rwa njora no yarĩ o muoyo.

¹⁵ Nĩyaheirwo hinya wa kũhe mũhianano ũcio wa nyamũ ĩyo ya mbere mũhũmũ, nĩguo ũhote kwaria, na ũtũme arĩa othe maaregete kũhooya mũhianano ũcio wa nyamũ ĩyo mooragwo.

¹⁶ Ningĩ nĩyaathire andũ othe na hinya, arĩa anini na arĩa anene, arĩa itonga na arĩa athĩni, arĩa meyathĩte na arĩa ngombo, o mündũ ekĩrwo rūũri guoko gwake kwa ũrĩo kana thĩithi-inĩ wake,

¹⁷ nĩgeetha gũtikagĩe mündũ ũngĩendia kana agũre, atarĩ na rūũri rūu, na nĩruo rĩitwa rĩa nyamũ ĩyo, kana namba ya rĩitwa rĩayo.

¹⁸ Ũndũ ũyũ nĩũbataire ũũgĩ. Mündũ o wothe angĩkorwo arĩ na ũmenyo-rĩ, nĩeke ithabu rĩa namba ya nyamũ ĩyo, nĩgũkorwo nĩ namba ya mündũ. Nayo namba yake nĩ 666.

14

Gatũrũme na Andũ 144,000

¹ Ngĩcooka ngĩrora, na nĩ ngĩona Gatũrũme arũgamĩte Kĩrĩma-inĩ gĩa Zayuni, arĩ na andũ 144,000 arĩa maandĩkitwo rĩitwa rĩake na rĩitwa rĩa Ithe mothiũ-inĩ mao.

² Ningĩ ngĩigua mũgambo uumĩte igũrũ ũtarĩ ta mũhũyũko wa maaĩ maratherera na ningĩ ta mũrurumo wa ngwa. Mũgambo ũcio ndaiguire watariĩ ta wa aini a inanda cia mũgeeto makĩina na inanda ciao.

³ Nao makiina rwĩmbo rwerũ marĩ mbere ya gĩtĩ kĩa ũnene, na marĩ mbere ya ciũmbe iria inya irĩ muoyo, na athuuri. Gũtiarĩ mũndũ ũngĩahotire kwĩruta rwĩmbo rũtu tiga o acio 144,000 arĩa maakũũrĩtwo kuuma thĩ.

⁴ Acio nĩ arĩa mateethũkĩtie na andũ-a-nja, nĩgũkorwo nĩmeigĩte marĩ atheru. Nao maarũmagĩrĩra Gatũrũme o kũrĩa guothe aathiaga. Nĩo maagũrirwo kuuma kũrĩ andũ, na makĩrutwo marĩ maciaro ma mbere kũrĩ Ngai o na kũrĩ Gatũrũme.

⁵ Matirĩ hĩndĩ marĩ maheenania; o na matirĩ ũcuuke.

Araika Atatũ

⁶ Ningĩ ngĩona mũraika ũngĩ oombũkĩte rĩera-inĩ, nake aarĩ na Ũhoru-ũrĩa-Mwega wa tene na tene wa kũhunjĩria andũ arĩa matũũraga thĩ, ũguo nĩ kuuga ndũrĩrĩ ciothe, na mĩhĩrĩga yothe, na thiomĩ ciothe, na andũ othe.

⁷ Nake akiuga na mũgambo mũnene atĩrĩ, “Mwĩtigĩrei Ngai na mũmũgooce we, tondũ ihinda rĩake rĩa gũtua ciira nĩikinyu. Mũhooei ũrĩa wombire igũrũ, na thĩ, na iria rĩrĩa inene, na ithima cia maaĩ.”

⁸ Nake mũraika wa keerĩ akiuga atĩrĩ, “Nĩrĩgũu! Itũũra rĩrĩa inene rĩa Babuloni* nĩrĩgũu, rĩrĩa rĩanyuithirie ndũrĩrĩ ciothe ndibei ĩrĩa ya maũndũ mooru ma ũtharia warĩo.”

⁹ Ningĩ mũraika wa gatatũ akĩmarũmĩrĩra, nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ, “Mũndũ o wothe angĩhooya nyamũ ĩyo na mũhiano wayo, na ekĩrwo rũuri rwayo thiithi kana guoko-rĩ,

¹⁰ o nake nĩakanyua ndibei ĩyo ya marakara ma Ngai, ĩrĩa ĩtĩrĩrwo gĩkombe-inĩ kĩa mang’urĩ make ĩtatukanĩtio na kĩndũ. Nake nĩakanyariirwo na mwaki wa ũbiriti mbere ya araika arĩa atheru na mbere ya Gatũrũme.

¹¹ Nayo ndogo ya kĩnyariirĩko kĩaogĩgũtũra yambataga nginya tene na tene. Gũtirĩ kĩhurũko mũthenya kana ũtukũ kũrĩ arĩa mahooyaga nyamũ ĩyo na mũhiano wayo, kana kũrĩ mũndũ o wothe ũrĩa wĩkĩrĩtwo rũuri rwa rĩtwa rĩayo.”

¹² Haha nĩhabataire ũkirĩrĩria harĩ andũ arĩa aamũre, o arĩa maathĩkagĩra Maathani ma Ngai, na magatũũra marĩ ehokeku harĩ Jesũ.

¹³ Ngĩcooka ngĩigua mũgambo woima igũrũ ũkiuga atĩrĩ, “Andĩka atĩrĩ: Kũrathimwo-rĩ, nĩ andũ arĩa akuũ, arĩa makuĩte marĩ thĩinĩ wa Mwathani kuuma rĩu.”

* **14:8** Itũũra rĩrĩa inene rĩa “Babuloni” haha rĩciiragĩrio nĩ itũũra rĩa Roma, na rĩkarũgamĩrĩra ũhoru wa gũũkĩrĩra Ngai na andũ ake.

Nake Roho ekuuga atĩrĩ, “Ĩĩ, nĩguo makĩhurũke mawĩra mao maritũ, nĩgũkorwo ciĩko ciao iria maneeke nĩikamoima thuutha.”

Thĩ Kũgethwo

¹⁴ Ningĩ ngĩrora, ngĩona hau mbere yakwa haarĩ na itu rĩerũ, na itu rĩu nĩrĩaikarĩirwo nĩ mũndũ “wahaanaga ta mũrũ wa mũndũ” arĩ na thũmbĩ ya thahabu mũtwe, na arĩ na rũhiũ rũũgĩ rwa kũgetha guoko-inĩ gwake.

¹⁵ Nake mũraika ũngĩ akiuma thĩinĩ wa hekarũ, agĩta mũndũ ũcio waikarĩire itu na mũgambo mũnene, akĩmwĩra atĩrĩ, “Oya rũhiũ rũu rwa kũgetha, ũgethe, tondũ ihinda rĩa kũgetha nĩikinyu, nĩgũkorwo magetha ma thĩ nĩ makũrũ.”

¹⁶ Nĩ ũndũ ũcio, mũndũ ũcio waikarĩire itu akĩhiũrĩria rũhiũ rwake thĩ, nayo thĩ ikĩgethwo.

¹⁷ Nake mũraika ũngĩ akiuma thĩinĩ wa hekarũ kũu igũrũ, o nake aarĩ na rũhiũ rũũgĩ rwa kũgetha.

¹⁸ Na mũraika ũngĩ, ũrĩa wathaga mwaki, akiuma kĩgongona-inĩ, agĩta ũcio warĩ na rũhiũ rũũgĩ rwa kũgetha na mũgambo mũnene, akĩmwĩra atĩrĩ, “Oya rũhiũ rũu rwaku rũũgĩ rwa kũgetha, na ũcookanĩrĩrie imanjĩka cia thabibũ kuuma harĩ mũthabibũ ũrĩa wa thĩ tondũ thabibũ ciayo nĩ njĩru.”

¹⁹ Nake mũraika ũcio akĩhiũrĩria rũhiũ rwake thĩ, agĩcookereria thabibũ ciayo, na agĩcooka agĩciikia kĩhihĩro-inĩ kĩrĩa kĩnene kĩa mang’ũrĩ ma Ngai.†

²⁰ Nacio ikĩrangĩrĩrio kĩhihĩro-inĩ kĩrĩa kĩarĩ nja ya itũura inene, nayo thakame igĩtherera yumĩte kĩhihĩro-inĩ, igĩkinya handũ ha itĩna rĩa mairũ ta igana rĩa mĩrongo ĩnana,‡ na ikĩambata o nginya igĩkinya mĩkwa-inĩ ĩrĩa yohaga mbarathi tũnua.

15

Araika Mũgwanja Me na Mĩthiro Mũgwanja

¹ Ngĩcooka ngĩona ũrirũ ũngĩ mũnene na wa kũgeganĩa kũu igũrũ: ndonire araika mũgwanja makuuĩte mĩthiro mũgwanja ya mũthia. Mĩthiro ĩyo nĩyo yarĩ ya kũrĩkĩrĩria mang’ũrĩ ma Ngai.

² Ngĩcooka ngĩona kĩndũ kĩaahanaga ta iria rĩa gĩcicio gĩtukanĩtio na mwaki, na ngĩcooka ngĩona arĩa maatooretie nyamũ ĩrĩa na mũhiano wayo, na namba ya rĩitwa rĩayo, marũgamĩte rũtere-inĩ rwa iria rĩu. Nao maanyiĩtite inanda cia mũgeeto iria maheetwo nĩ Ngai,

† **14:19** Ihihĩro thĩinĩ wa Kĩrĩkanĩro kĩrĩa Gĩkũrũ rĩaragia ũhoru wa kũhingio kwa marakara ma Ngai. ‡ **14:20** nĩ ta kilomita magana matatũ.

³ nao maainaga rwĩmbo rwa Musa ũrĩa ndungata ya Ngai,* na rwĩmbo rwa Gatūrũme, makoiga atĩrĩ:

“Maũndũ maku marĩa wĩkĩte nĩ manene na ma kũgegania,
Wee Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe.

Njĩra ciaku nĩ cia kĩhooto na nĩ cia ma,

Wee Mũthamaki wa mĩndĩ na mĩndĩ.

⁴ Nũũ ũtangĩgwĩtigĩra,

na agoocithie rĩtwa rĩaku, wee Mwathani?

Nĩgũkorwo Wee wiki nĩwe Mũtheru.

Ndũrĩrĩ ciothe nĩigooka ihooe irĩ mbere yaku,

nĩgũkorwo ciĩko ciaku cia ũthingu nĩiguūrĩtio.”

⁵ Thuutha wa maũndũ macio nĩndarorire, na ngĩona hekarũ kũu igũrũ, ĩrĩa arĩ hema nyamũre ya Ũira, nayo ikĩhingũrwo.

⁶ Nao araika mũgwanja arĩa maarĩ na mĩthiro ĩrĩa mũgwanja makiuma kũu thĩinĩ wa hekarũ ĩyo. Nao meehumbĩte nguo cia gatani ĩrĩa theru yahenagia, na makeyoha mĩcibi ya thahabu ithũri-inĩ ciao.

⁷ Hĩndĩ ĩyo kĩũmbe kĩmwe gĩa ciũmbe iria inya irĩ muoyo-rĩ, gĩkĩnengera araika acio mũgwanja mbakũri mũgwanja cia thahabu, ciyũrĩtio mang’ũrĩ ma Ngai ũrĩa ũtũũraga muoyo tene na fene.

⁸ Nayo hekarũ ikĩiyũra ndogo yumĩte riiri-inĩ wa Ngai na thĩinĩ wa hinya wake, na gũtirĩ mũndũ ũngĩahotire gũtoonya hekarũ ĩyo nginya mĩthiro ĩyo mũgwanja ya araika acio mũgwanja ĩrikĩrĩre.

16

Mbakũri Mũgwanja cia Mang’ũrĩ ma Ngai

¹ Ningĩ ngĩigua mũgambo mũnene ũkiuma thĩinĩ wa hekarũ, naguo ũkĩira araika acio mũgwanja atĩrĩ, “Thĩĩi, mũkonorerie thĩ mbakũri icio mũgwanja cia mang’ũrĩ ma Ngai.”

² Nake mũraika wa mbere agĩthĩ akĩonoreria mbakũri yake thĩ, nacio ironda njũru mũno irĩ ruo ikĩgĩa andũ arĩa maarĩ na rũuri rwa nyamũ ĩyo, na arĩa maahooyaga mũhiano wayo.

³ Nake mũraika wa keerĩ akĩonoreria mbakũri yake iria-inĩ rĩrĩa inene, narĩo iria rĩu rĩkĩgarũrũka rĩgĩtuĩka ta thakame ya mũndũ mũkuũ, nakĩo kĩndũ o gĩothe kĩarĩ muoyo iria-inĩ rĩu gĩgĩkua.

⁴ Ningĩ mũraika wa gatatũ akĩonoreria mbakũri yake njũũ-inĩ na ithima-inĩ cia maaĩ, nacio igĩtuĩka thakame.

* 15:3 Rwĩmbo rwa Musa rwainagwo mũthenya wa Thabatũ hwaĩ-inĩ thĩinĩ wa thunagogi gũkũngũira gũkũrwo kwa andũ a Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri.

5 Ngĩcooka ngĩigua mũraika ūrĩa wathaga maaĩ akiuga atĩrĩ:

“Wee ūrĩ na kīhoto ūgĩtua matuĩro maya,
Wee ūrĩa ūrĩ ho, na nowe warĩ ho, o Wee Mũtheru,
tondũ wa gũtua ciira ūguo;

6 nĩgũkorwo nĩmaitĩte thakame ya andũ aku aamũre, na
ya anabii,
nawe nĩumaheete thakame manyue ta ūrĩa
magĩrĩrwo.”

7 Na ngĩigua kĩgongona gĩacookia atĩrĩ:

“Ĩi nĩguo, Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe,
matuĩro maku nĩ ma ma, na nĩ ma kīhoto.”

8 Nake mũraika wa kana akĩonoreria mbakũri yake riũa-inĩ, narĩo riũa rĩkĩtheo hinya wa gũcina andũ na mwaki.

9 Andũ magĩcinwo nĩ ūrugarĩ ūcio mũnene, nao magakĩrumaga rĩitwa rĩa Ngai ūcio warĩ na hinya wa gwatha mĩthiro ĩyo, no matiigana kwĩrira mamũgooce.

10 Mũraika wa gatano akĩonoreria mbakũri yake gĩtĩ-inĩ kĩa ūnene kĩa nyamũ ĩrĩa, naguo ūthamaki wayo ūkĩiyũra nduma. Nao andũ makĩrũma nĩmĩ nĩ ūndũ wa ruo,

11 na makĩruma Ngai wa igũrũ nĩ ūndũ wa ruo rũrĩa maiguaga na nĩ ūndũ wa irona iria maarĩ nacio, no matiigana kwĩrira nĩ ūndũ wa maũndũ marĩa meekĩte.

12 Nake mũraika wa gatandatũ akĩonoreria mbakũri yake rũũ-inĩ rũrĩa rũnene rwa Farati, namo maaĩ maruo makĩhwa nĩguo athamaki a kuuma mwena wa Irathĩro mathondekerwo njĩra.

13 Ngĩcooka ngĩiona maroho matatũ mooru maahaanaga ta ciũra;* namo moimire kanua ka ndamathia, na makiuma kanua ka nyamũ ĩrĩa, na kanua-inĩ ka mũnabii ūrĩa wa maheeni.

14 Namo nĩmo maarĩ maroho ma ndaimono marĩa maringaga ciama, namo mathiiaga kũrĩ athamaki a thĩ yothe, nĩguo mamacookanĩrĩrie nĩ ūndũ wa mbaara ĩrĩa ĩkaarũo mũthenya ūcio mũnene wa Ngai Mwene-Hinya-Wothe.

15 “Na rĩrĩ, ngũũka o ta mũici! Kũrathimwo-rĩ, nĩ mũndũ ūrĩa ūikaraga eiguĩte na agaikara ahaarĩrie nguo ciake, nĩgeetha ndakanae gũthĩ njaga, nake aconorithio.”

16 Namo maroho macio magĩcookanĩrĩria athamaki handũ harĩa hetagwo na Kĩhibirania, Arimagedoni.

17 Nake mũraika wa mũgwanja akĩonoreria mbakũri yake rĩera-inĩ, na rĩrĩ, hekarũ thĩnĩ gũkiuma mũgambo

* 16:13 Alawii 11:10 rĩandikĩtwo ciũra irĩ mũtaratara-inĩ wa nyamũ iria irĩ thaahu; ciugo ici cionanagia maheeni marĩa makaahunjio matukũ ma marigĩrĩrio kũhĩngĩca andũ nĩguo meetĩkĩre na marũmirĩre wĩki naaĩ na ūremi.

mūnene uumīte gītī-inī kīa ūnene, ūkiuga atīrī, “Ūhoro ūcio nīwarīka!”

¹⁸ Gūgīcooka gūkīgīa heni, na marurumī, na ngwa o na gīthingithia kīnene. Gūtīrī kwagīa gīthingithia kīngī kīnene ta kīu kuuma rīrīa thī kwagīire andū, nī ūrīa gīthingithia kīu kīarī kīnene mūno.

¹⁹ Narīo itūūra rīrīa inene rīgīatūkana njatū ithatū, namo matūūra ma ndūrīrī makīmomoka. Nake Ngai akīrīrikana Babuloni itūūra rīrīa inene, na akīrīhe gīkombe kīaiyūrītio ndibei ya ūrūrū wa mang’ūrī make.

²⁰ Nacio icīgīrīra ikīūra ciothe, nacio irīma ikīaga gūcooka kuoneka.

²¹ Namo mahiga manene ma mbura ya mbembe, ma ūritū wa ta kilo mīrongo ītano o ihiga, makīgwīra andū. Nao makīruma Ngai nī ūndū wa mūthiro ūcio wa mahiga ma mbura ya mbembe, tondū mūthiro ūcio warī wa kūmakania mūno.

17

Mūndū-wa-nja Igūrū rīa Nyamū

¹ Nake mūraika ūmwe wa araike acio mūgwanja, maarī na mbakūri mūgwanja agīūka, akīnjīra atīrī, “Ūka, nguonie iherithia rīa mūmaraya ūrīa mūnene, ūrīa ūikarīte igūrū rīa maaī maingī.

² Na nīwe athamaki a thī maatharirie nake, na andū arīa matūūruga thī makarīno nī ndibei ya ūtharia wake.”

³ Ningī mūraika ūcio akīnjoya ndī thīinī wa Roho, akīndwara werū-inī. Ndī kūu werū-inī ngīona mūndū-wa-nja aikarīire nyamū yarī ndune ta gakarakū, na yayūrītwo nī marītwa ma kūruma Ngai mwīrī wayo, na yarī na ciongo mūgwanja na hīa ikūmi.

⁴ Mūndū-wa-nja ūcio ehumbīte nguo cia rangi wa ndathi na mūtune, na akegemia na thahabu, na tūhiga twa goro, o na ruru. Guoko-inī gwake nīanyitīte gīkombe gīa thahabu kīiyūrītio maūndū marī magigi, na ciiko cia ūtharia wake.

⁵ Thiithi-inī wake aandīkwo rītwa atīrī:

KĪRIGA
BABULONI ŪRĪA MŪNENE,
NYINA WA MARAYA,
NA WA MAŪNDŪ MOTHE MARĪA MARĪ MAGIGI
MA THĪ.

⁶ Nīndonire atī mūndū-wa-nja ūcio aarī mūrīu, akarīno nī thakame ya andū arīa aamūre, o na thakame ya andū arīa maarī aira a Jesū.

Na rīrīa ndaamuonire, ngīgega mūno.

⁷ Nake mūraika ūcio akīnjūūria atīrī: “Wagegio nī kīī? Nīngūgūtaarīria hitho ya mūdū-wa-nja ūcio na ya nyamū īyo ahaicīte, īyo īrī na ciongo mūgwanja na hīa ikūmi.

⁸ Nyamū īyo wonire yarī ho, na rīu ndīrī ho, na īrī hakuhī kuuma Irima-rīrīa-Rītari-Gīturi īthīi īkaanangwo. Nao andū arīa matūūraga thī, arīa marīitwa mao mataandīkitwo ibuku-inī rīa muoyo kuuma rīrīa thī yombirwo nīmakagega mona nyamū īyo, tondū hīndī īmwe yarī ho, na rīu ndīrī ho, no nīrīūka.

⁹ “Ūndū ūyū ūkwenda gwīciirio na ūūgī. Ciongo icio mūgwanja nī irīma mūgwanja iria ciikarīirwo nī mūdū-wa-nja ūcio.

¹⁰ Ningī nī athamaki mūgwanja. Atano nīmeherete, ūmwe arī ho, na ūrīa ūngī ndarī arooka; no ooka-rī, no nginya aikare o kahinda kanini.

¹¹ Nyamū īrīa yarī kuo, na rīu ndīrī ho, nīyo mūthamaki wa kanana. We nī ūmwe wa acio mūgwanja, na rīu erekeire kwanangwo.

¹² “Hīa icio ikūmi wonire nī athamaki ikūmi arīa mataa-hetwo ūthamaki, no nīmakaheo wathani ta athamaki maathane ithaa rīmwe hamwe na nyamū īyo.

¹³ Marī na muoroto ūmwe, na nīmakaheana ūhoti na wathani wao kūrī nyamū īyo.

¹⁴ Nao nīmakarūa na Gatūrūme, no Gatūrūme nīakamatoria tondū nīwe Mwathani wa aathani, na Mūthamaki wa athamaki, na andū arīa agaakorwo hamwe nao nī arūmīrīri ake arīa metītwo, na magathuurwo, na nī ehokeku.”

¹⁵ Ningī mūraika ūcio akīnjīira atīrī, “Maaī macio wonire hau mūmaraya ūcio aikarīte nī iruka cia andū, na irīndī, na ndūrīrī, na thiomī.

¹⁶ Nayo nyamū īyo wonire, na hīa icio ikūmi nīgūthūūra īgaathūūra mūmaraya ūcio. Nacio nīikamwananga na īmūtige arī njaga; nīikaarīa nyama ciake, na imūcine na mwaki.

¹⁷ Nīgūkorwo Ngai nīekīrīte ngoro-inī ciao rīciiria rīa kūhingia muoroto wake na ūndū wa kūiguanīra mahe nyamū īyo hinya wao wa gwathana, nginya ciugo cia Ngai ihinge.

¹⁸ Mūdū-wa-nja ūcio wonire nīwe itūūra rīrīa inene rīrīa rīathaga athamaki a thī.”

1 Thuutha wa maũndũ macio nĩndonire mũraika ũngĩ agĩikũrũka oimĩte igũrũ arĩ na ũhoti mũnene mũno, nayo thĩ ikĩarĩrwo nĩ ũkenge wake.

2 Nake akĩanĩrĩra na mũgambo mũnene, akiuga atĩrĩ: “Nĩrĩgũu! Babuloni itũũra rĩrĩa inene-rĩ, nĩrĩgwĩte!

Nĩrĩtuĩkĩte gĩkaro kĩa ndaimono,
na rĩgatuĩka gĩtũũro gĩa gũthaakĩrwo nĩ ngoma o yothe thũku,
rĩgatuĩka gĩtũũro kĩa nyoni ciothe iria irĩ thaahu na thũũre.

3 Nĩgũkorwo ndũrĩrĩ ciothe nĩnyuĩte ndibei ĩrĩa ya maũndũ mooru ya ũtharia wake.

Nao athamaki a thĩ nĩmatharirie nake,
nao onjorithia a thĩ magĩtongio nĩ mūtũũrĩre wake wa mĩago mĩkĩru.”

4 Ningĩ ngĩigua mũgambo ũngĩ uumĩte igũrũ ũkiuga atĩrĩ:

“Inyuĩ andũ akwa, umai kũrĩ we,
nĩgeetha mūtikagwatanĩre na mehia make,
na nĩguo mūtikae kwamũkĩra mĩthiro yake;

5 nĩgũkorwo mehia make nĩmeiganĩrĩre magakinya o igũrũ,
nake Ngai nĩaririkanĩte mawaganu make.

6 Mũheeĩ o ta ũrĩa araheanaga;
mũrĩhei maita meerĩ ma ũrĩa ekĩte.
Gĩkombe kĩrĩa aramũringagĩria-rĩ, mũringĩrieĩ kĩo maita meerĩ.

7 Mũnyamarieĩ, na mũmũhe kĩaha kũiganaine na mwĩgaatho na mwĩkĩrĩro wake.

Ngoro-inĩ yake erahaga, akoiga atĩrĩ,
‘Nĩ njikaraga ta mũthamaki-mũndũ-wa-nja;
ndirĩ mūtumia wa ndigwa, na ndirĩ hĩndĩ ngaacakaya.’

8 Nĩ ũndũ ũcio, mĩthiro yake nĩkamũkinyĩrĩra mũthenya o ro ũmwe:
nayo nĩ gĩkuũ, na macakaya, o na ng’aragu.

Agaacinwo na mwaki,
nĩgũkorwo Mwathani Ngai ũrĩa ũmũtuĩrĩre ciira arĩ hinya.

9 “Rĩrĩa athamaki a thĩ arĩa maatharagia nake na makagwatanĩra nake mĩago-inĩ yake makoona ndogo yake akĩhĩarĩ, nĩmakamũrĩrĩra na mamũcakaĩre.

10 Nao makaarũgama haraaya nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra kĩnyariĩrĩko gĩaake, nao marĩre, makiugaga atĩrĩ:

“ Īiya-ĩ! Īiya-ĩ, wee itũũra inene,
wee Babuloni, itũũra rĩa hinya!

Ituĩro rĩaku rĩrĩ gũkinya ithaa-inĩ o rĩmwe!’

11 “Onjoria a thĩ nĩmakamũrĩrĩra na mamũcakaĩre, tondũ gũtirĩ mũndũ ũgaacooka kũgũra indo ciao rĩngĩ:

12 indo cia thahabu, na betha, na mahiga ma goro, na ruru; ningĩ mataama ma gatani ĩrĩa njega, na marĩa ma rangi wa ndathi, na marĩa ma hariri, na mataama marĩa matune ta gakarakũ; ningĩ mĩthemba yothe ya mĩtĩ ĩrĩa mĩnungi wega, na indo cia mĩthemba yothe iria ithondeketwo na mĩguongo, na mbaũ cia goro, na gĩcango, na kĩgera, na mahiga mathaka ma nyaigĩ;

13 ningĩ mĩrigo ya ndarathini na iriki, na ya ũbumba, na maguta marĩa manungi wega, na ũbani, na ya ndibei na maguta ma ndamaiyũ, na ya mũtu ũrĩa mũhinyu mũno, o na ngano; ningĩ ng’ombe na ng’ondu; o na mbarathi na makaari; nginya ngombo o na mĩoyo ya andũ o nayo.

14 “Nao nĩmakoiga atĩrĩ, ‘Itunda rĩrĩa weriragĩria nĩrĩkwehereire. Ũtonga waku wothe o na ũkenji waku nĩithirĩte, na gũtirĩ hĩndĩ igaacooka kuoneka o na rĩ.’

15 Onjoria arĩa meendagia indo icio na magĩtonga kuuma kũrĩ we-rĩ, makaarũgama o haraaya nĩ ũndũ wa gwĩtigĩra kĩnyariirĩko gĩake. Nĩmakarĩra, na macakae,

16 na maanĩrĩre, moige atĩrĩ:

“ Ĩiya-ĩ! Ĩiya-ĩ! Wee itũũra inene,

wee wĩhumbĩte nguo cia taama wa gatani ĩrĩa njega,
na cia rangi wa ndathi, na cia rangi mũtune ta
gakarakũ,
na ũkegemia na thahabu, na tũhiga twa goro, o na
ruru!

17 Ũtonga ũcio mũnene ũguo nĩwanangwo ithaa-inĩ o rĩmwe!’

“Anene othe a marikabu cia iria-inĩ, na arĩa othe mathi-
iaga na marikabu, atwarĩthia a marikabu, na arĩa othe
marutaga wĩra kũu iria-inĩ rĩrĩa inene, makaarũgama o
haraaya.

18 Rĩrĩa makoona ndogo ya itũũra rĩu rĩkĩhĩa-rĩ,
nĩmakanĩrĩra moige atĩrĩ, ‘Kũrĩ kwagĩa itũũra rĩngĩ inene
ta itũũra rĩrĩ?’

19 Nao nĩmakehurĩria rũkũngũ mĩtwe o makĩrĩraga na
magĩcakayaga, na makae, makiugaga atĩrĩ:

“ Ĩiya-ĩ! Ĩiya-ĩ, Wee itũũra inene,

kũrĩa arĩa othe ene marikabu cia iria-inĩ inene maa-
tongeire nĩ ũndũ wa ũtonga warĩo!

Nĩrĩanangwo ithaa-inĩ o rĩmwe!

20 Rĩkenerere, wee igũrũ!

Kenai inyuĩ andũ arĩa aamũre, na inyuĩ atũmwo, o na
inyuĩ anabii!

Ngai nĩarĩtuĩrĩre ciira nĩ ũndũ wa ũrĩa rĩamwĩkire.’ ”

21 Ningĩ mūraika ũrĩ hinya akĩoya ihiga rĩaiganaga ta ihiga inene rĩa gĩthĩ, akĩrĩikia thĩinĩ wa iria rĩrĩa inene, akiuga atĩrĩ:

“Ūguo nĩguo itũūra rĩu inene rĩa Babuloni rĩgaatengemanio thĩ na hinya, narĩo rĩage gũcooka kuoneka o na rĩ.

22 Nacio nyĩmbo cia ahũuri inanda cia mũgeeto na aini, na ahuhi a mĩtũrirũ, na ahuhi a coro, matigacooka kũiguuo thĩinĩ waku o na rĩ.

Gũtirĩ mũruti wa wĩra wa mũthemba o wothe ũgacooka kuoneka thĩinĩ waku o rĩ.

Mũgambo wa ihiga rĩa gĩthĩ ndũrĩ hĩndĩ ũgaacooka kũiguuo thĩinĩ waku.

23 Gũtirĩ hĩndĩ ũtheri wa tawa ũgacooka kwara thĩinĩ waku o na rĩ.

O nagueo mũgambo wa mũhikania na wa mũhiki ndũrĩ hĩndĩ ũgaacooka kũiguuo thĩinĩ waku o na rĩ.

Onjoria aku nĩo maarĩ andũ marĩ igweta gũkũ thĩ.

Nacio ndũrĩrĩ ciothe ciahĩtithirio nĩ ũragũri waku.

24 Thĩinĩ wake nĩkuo gwakorirwo thakame ya anabii, na ya andũ arĩa aamũre, o na ya arĩa othe manooragĩrwo gũkũ thĩ.”

19

Haleluya!

1 Thuutha wa maũndũ macio ngĩgua kĩndũ kĩagambaga ta mūrurumo wa kĩrĩndĩ kĩnene kĩa andũ makĩanĩrĩra kũu igũrũ, makoiga atĩrĩ:

“Haleluya!

Ūhonokio, na riiri, na hinya nĩ cia Ngai witũ,

2 nĩgũkorwo matuĩro make ma ciira nĩ ma ma, na nĩ ma kĩhotoo.

Tondũ nĩatuĩrĩire mũmaraya ũcio mũnene ciira,

ũcio wathũkirie thĩ na ũtharia wake.

Na nĩamũrĩhĩtie thakame ya ndungata ciake.”

3 Na makĩanĩrĩra o rĩngĩ, makiuga atĩrĩ:

“Haleluya!

Ndogo yake igũtũūra yambataga nginya tene na tene.”

4 Nao athuuri arĩa mĩrongo iĩrĩ na ana, na ciũmbe iria inya irĩ muoyo, makĩgũithia thĩ makĩhooya Ngai, ũrĩa waikarĩire gĩtĩ kĩa ũnene. Nao makĩanĩrĩra atĩrĩ:

“Ameni, Haleluya!”

5 Ningĩ mũgambo ũkiuma gĩtĩ-inĩ kũu kĩa ũnene, ũkiuga atĩrĩ:

“Goocai Ngai witũ,

inyuĩ ndungata ciake inyuothe,

o inyuĩ mūmwĩtigĩrĩte,
arĩa anini na arĩa anene!”

⁶ Ngĩcooka ngĩigua mūgambo warĩ ta wa kīrĩndĩ kīnene mūno, wahaanaga ta mūrurumo wa maaĩ megũtherera na ta mūrurumo mūnene wa ngwa, naguo ũkīanĩrĩra, ũkiuga atĩrĩ:

“Haleluya!

Nīgũkorwo Mwathani Ngai witũ,
o we Mwene-Hinya-Wothe, nĩarathamaka.

⁷ Nītūkenei, na tūcanjamũke,
na tūmūgooce!

Nīgũkorwo ũhiki wa Gatūrũme nīmũkinyu,
nake mūhiki wake nĩehaarĩirie.

⁸ Nike mūhiki ũcio akĩheo nguo cia taama ya gatani ĩrĩa njega,
ĩ gũkenga na theru, nĩguo ehumbe.”

(Taama wa gatani ĩrĩa njega nĩguo ciĩko cia ũthingu cia andũ arĩa aamũre.)

⁹ Ningĩ mūraika ũcio akĩnjĩra atĩrĩ, “Andĩka atĩrĩ: ‘Kūrathimwo-rĩ, nĩ arĩa mefitwo iruga-inĩ rĩa ũhiki wa Gatūrũme!’ ” Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Icio nĩ ciugo cia ma cia Ngai.”

¹⁰ Rĩrĩa ndaiguire ũguo, ngĩgwa magūrũ-inĩ make ndīmũhooe. No akĩnjĩra atĩrĩ, “Tiga gwĩka ũguo! O na nĩ ndĩ ndungata hamwe nawe, na hamwe na ariũ na aarĩ a thoguo, arĩa magwatĩirie ũira wa Jesũ. Hooya Ngai arĩ we! Nīgũkorwo ũira wa Jesũ nĩguo roho wa ũrathi.”

Mũndũ Ũhaicĩte Mbarathi Njerũ

¹¹ Ningĩ nĩndonire igūrũ rĩhingũkĩte na hau mbere yakwa haarĩ na mbarathi njerũ, nake ũrĩa wamĩhaicĩte etagwo Mwĩhokeku na Wa-ma. Nike atuuaga ciira, na akarũa mbaara arũmĩtie kĩhooito.

¹² Namo maitho make mahaana ta mwaki ũgwakana, na arĩ na thũmbĩ nyingĩ mūtwe. Nĩandĩkĩtwo rĩitwa, rĩtarĩ mũndũ ũngĩ ũrĩũ tĩga we wiki.

¹³ Ehumbĩte nguo ĩrĩndĩtwo thakame-inĩ, narĩo rĩitwa rĩake etagwo Kiugo-kĩa-Ngai.

¹⁴ Nacio mbũtũ cia ita cia igūrũ ciamuumĩte thuutha, ĩhaicĩte mbarathi njerũ na ikehumba nguo cia taama wa gatani ĩrĩa njega, njerũ cua na theru.

¹⁵ Ningĩ kanua-inĩ gake koimĩte rūhiũ rwa njora rūũgĩ rwa kũũraga ndūrĩrĩ naruo. Nike agaaciathaga na rūthanju rwa kĩgera na arangĩrĩrie ihĩhĩro rĩa ndibei rĩa mangũrĩ marũrũ ma Ngai Mwene-Hinya-Wothe.

16 Nguo-inĩ yake na kīero-inĩ gĩake nĩandĩkĩtwo rĩtwa rĩrĩ:

“MŪTHAMAKI WA ATHAMAKI, NA MWATHANI WA AATHANI.”

17 Ngĩcooka ngĩona mūraika ũmwe arũgamĩte thĩinĩ wa riũa, nake akĩanĩrĩra na mũgambo mūnene, agĩita nyoni iria ciarerete rĩera-inĩ, agĩciĩra atĩrĩ, “Ūkai, mũngane hamwe iruga-inĩ rĩrĩa inene rĩa Ngai,

18 nĩgeetha mūrĩe nyama cia mūrĩ ya athamaki, na ya anene a mbaara, na ya andũ arĩa marĩ hinya, o na nyama cia mbarathi na cia ahaici a cio, na nyama cia mūrĩ ya andũ othe arĩa eyathi na arĩa ngombo, o na arĩa anini na arĩa anene.”

19 Ningĩ ngĩona nyamũ ĩrĩa, na athamaki a thĩ, na mbūtũ ciao cia ita mecookanĩrĩrie hamwe nĩgeetha marũe na ũcio wahaicĩte mbarathi na mbūtũ yake ya ita.

20 No rĩrĩ, nyamũ ĩyo ikĩnyĩtwo, o hamwe na mūnabii ũrĩa wa maheeni ũrĩa waringaga ciama ithenya rĩayo. Na ũndũ wa ciama icio nĩahĩtithĩtie andũ arĩa mekĩrĩtwo rũuri rwa nyamũ ĩyo na makahooya mũhianano wayo. Nao eerĩ magĩikio icua-inĩ rĩa mwaki wa ũbiriti ũgwakana.

21 Arĩa maatigaire makũragwo na rũhiũ rwa njora ruoimĩte kanua ka ũcio wahaicĩte mbarathi, nacio nyoni ciothe ikĩhũũnĩrĩria nyama cia mūrĩ yao.

20

Mĩaka Ngiri Īmwe

1 Ningĩ ngĩona mūraika agĩikũrũka oimĩte igũrũ, arĩ na kĩhingũro kĩa Irima-rĩrĩa-Rĩtarĩ-Gĩturi, na anyiĩtite mũnyororo mūnene guoko-inĩ gwake.

2 Nike akĩnyĩita ndamathia ĩrĩa, na nĩyo nyoka ĩrĩa ya tene, na noyo mũcukani kana Shaitani, akĩmĩoha mĩaka ngiri ĩmwe.

3 Akĩmĩikia Irima rĩu-Rĩtarĩ-Gĩturi, akĩmĩhingĩrĩria kuo, na akĩrĩcinĩrĩra mũhũri, nĩguo amĩgirĩrĩrie ndĩkanacooke kũheenia andũ a ndũrĩrĩ rĩngĩ nginya mĩaka ĩyo ngiri ĩmwe ĩthire. Thuutha wa ũguo nĩkarekererio ihinda inini.

4 Ngĩcooka ngĩona itĩ cia ũnene iria ciaikarĩirwo nĩ arĩa maaheetwo hinya wa gũtuĩra andũ ciira. Na ngĩona mĩoyo ya andũ arĩa manatinio mĩtwe nĩ ũndũ wa ũira wa Jesũ o na nĩ ũndũ wa kiugo kĩa Ngai. Acio matiahooete nyamũ ĩrĩa o na kana mũhiano wayo, na matiekĩrĩtwo rũuri rwayo ithiithi-inĩ ciao kana moko-inĩ mao. Nao magĩcooka muoyo na magĩathana hamwe na Kristũ mĩaka ngiri ĩmwe.

⁵ (Andū arīa angī othe maakuīte matiigana gūcooka muoyo, nginya rīrīa mīaka īyo ngiri īmwe yathirire.) Kūu nīkuo kūriūka kūrīa kwa mbere.

⁶ Kūrathimwo na gūthera nī arīa magwatanīire na kūriūka kūu kwa mbere. Gīkuū gīa keerī gītīrī na hinya igūrū rīao, no magaatūka athīnjīri-Ngai o na Kristū, na magaathamaka hamwe nake mīaka ngiri īmwe.

Shaitani Gūtuūrwo Ciira

⁷ Rīrīa mīaka īyo ngiri īgaathira, Shaitani nīkuohorwo akoohorwo oime njeera īyo yake,

⁸ nake nīagathīī kūheenia ndūrīrī ituri-inī iria inya cia thī, nīcio Gogu na Magogu, nīguo acicookanīrīrie hamwe nī ūndū wa mbaara. Mūigana wao nī ta mūthanga wa hūgūrūrū cia iria rīrīa inene.

⁹ Nao magītuūkanīria wariī wa thī, makīrigiicīria kambī ya andū a Ngai, o na itūūra rīu inene endete. No mwaki nīwoimire igūrū, ūkīmaniina.

¹⁰ Nake mūcukani, ūrīa wamaheenirīe, agīikio iria rīa mwaki wa ūbiriti, o kūrīa nyamū īrīa na mūnabii ūrīa wa maheeni maikītio. Nao magaatūūra manyariiragwo mūthenya na ūtukū tene na tene.

Arīa Akuū Gūtuūrwo Ciira

¹¹ Ningī ngīona gītī kīnene mūno kīa ūnene kīa rangi mwerū, na ngīona ūrīa wagiīkarīire. Nayo thī na igūrū ikīūra, ikīehera ūthiū-inī wake, ikīaga handū ingīikara.

¹² Na ningī ngīona arīa akuū, anene na arīa anini, marūgamīte mbere ya gītī kīu kīa ūnene, namo mabuku makīhingūrwo. Narīo ibuku rīngī rīkīhingūrwo, na nīrīo ibuku rīa muoyo. Nao andū arīa akuū magītuūrwo ciira kūringana na ciīko iria meekīte, o ta ūrīa kwaandīkītwo mabuku-inī macio.

¹³ Narīo iria rīrīa inene rīkīruta arīa akuū maarī thīinī warīo, nakīo gīkuū na Kwa-ngoma ikīruta arīa maarī thīinī wacio, na o mūndū agītuūrwo kūringana na ciīko iria eekīte.

¹⁴ Thuutha ūcio gīkuū na Kwa-ngoma igīikio iria-inī rīa mwaki. Icuā rīu rīa mwaki nīrīo gīkuū gīa keerī.

¹⁵ Na rīrī, mūndū o wothē akorwo rīitwa rīake rītioneekire rīandīkītwo ibuku-inī rīa muoyo-rī, agīikio iria-inī rīu rīa mwaki.

21

Jerusalemu īrīa Njerū

¹ Ngīcooka ngīona igūrū rīerū na thī njerū, tondū igūrū rīrīa rīa mbere na thī īrīa ya mbere nīcieherete igathira, narīo iria rīrīa inene rītīarī ho.

2 Ng̃iona Itũūra r̃ĩr̃ia Itheru, Jerusalemu ĩr̃ia njerũ, r̃ĩg̃ĩkũrũka riumĩte igũrũ kwa Ngai, r̃ĩhaarĩirio ta mũhiki agemeirio mũthuriwe.

3 Ningĩ ng̃ĩguua mũgambo mũnene uumĩte g̃ĩtĩ-inĩ-kĩa-ũnene, ũkiuga atĩrĩ, “Rũu g̃ĩkaro kĩa Ngai k̃ĩrĩ hamwe na andũ, nake ñiegũtũũrania nao. Megũtuĩka andũ ake, nake Ngai we Mwene ar̃ikoragwo hamwe nao, na atuĩke Ngai wao.

4 Nake ñakamagiria maithori mothe mathire maitho-inĩ mao. Gũtirĩ h̃ĩndĩ ĩngĩ gũgaakorwo na g̃ĩkuũ, o na kana gũcakaya, kana k̃ĩrĩro, kana ruo, ñigũkorwo maũndũ mar̃ĩa ma mbere ñimeherete magathira.”

5 Nake ũr̃ĩa waikarĩire g̃ĩtĩ-kĩa-ũnene akiuga atĩrĩ, “Nĩ kwerũhia nd̃ĩrerũhia maũndũ mothe!” Agĩcooka akiuga atĩrĩ, “Andĩka ũndũ ũyũ, ñigũkorwo ciugo ici nĩ cia kwĩhokwo, na nĩ cia ma.”

6 Agĩcooka ak̃ĩnjĩra atĩrĩ: “Maũndũ ñimahingu. Niĩ nĩ niĩ Alifa o na Omega, K̃ĩambĩr̃ĩria o na K̃ĩrĩkĩro. ũr̃ĩa mũnyootu ñĩngamũhe maaĩ anyue kuuma g̃ĩthima kĩa maaĩ ma muoyo, anyue o ũguo tũhũ atekũgũra.

7 Mũndũ ũr̃ĩa ũgũtoorania ñĩwe ũkaagaya maũndũ macio mothe, na niĩ ñĩngatuĩka Ngai wake, nake atuĩke mũrũ wakwa.

8 No andũ ar̃ĩa iguoya, na ar̃ĩa matetĩkĩtie, na ar̃ĩa imaramari, na ar̃ĩa oragani, na ahũuri maraya, na arogi, na ahooi m̃ĩhianano, na aheenañia-r̃ĩ, othe ũtũũro wao no iria-inĩ r̃ĩa mwaki wa ũbiriti. G̃ĩkĩ ñĩkĩo g̃ĩkuũ g̃ĩa keerĩ.”

9 ũmwe wa ar̃aika acio mũgwanja ar̃ĩa maarĩ na mbakũri mũgwanja iria ciayũr̃ite m̃ĩthiro ĩr̃ĩa mũgwanja ya kũrigĩr̃ĩria ag̃ĩũka, ak̃ĩnjĩra atĩrĩ, “Ūka, ñĩngũkuonia mũhiki, na ñĩwe m̃ĩtumia wa Gatũrũme.”

10 Nake ak̃ĩnguua nd̃ĩ th̃ĩinĩ wa Roho, ak̃ĩndwara k̃ĩr̃ĩma-inĩ k̃ĩarĩ k̃ĩnene k̃ĩraaya na igũrũ, ak̃ĩnyonia Jerusalemu, Itũūra r̃ĩu inene Itheru r̃ĩg̃ĩkũrũka riumĩte igũrũ kwa Ngai.

11 Itũūra r̃ĩu r̃ĩarĩ na riiri wa Ngai, naguo ũkengi war̃io wahaanaga ta wa kahiga ka goro mũno, o ta kahiga kar̃ĩa getagwo njathibi, gakengu o ta g̃ĩcicio.

12 Nar̃io r̃ĩarĩ na rũthingo rũnene, rũraihi na igũrũ, rwarĩ na ihingo ikũmi na igĩr̃ĩ, na ar̃aika ikũmi na eerĩ ihingo-inĩ icio. Nacio ihingo icio ñĩciand̃ĩkĩtwo mar̃ĩtwa ma m̃ĩhĩr̃ĩga ĩr̃ĩa ikũmi na ĩr̃ĩ ya ciana cia Isiraeli.

13 Mwena wa irathĩro warĩ na ihingo ithatũ, na mwena wa gathigathini ihingo ithatũ, na mwena wa gũthini ihingo ithatũ, na mwena wa ithũiro ihingo ithatũ.

14 Naruo rūthingo rwa itũũra rũu inene rwarĩ na mũthingi ikũmi na iĩrĩ, na igũrũ rĩayo ikaandikwo marĩtwa ma atũmwo arĩa ikũmi na eerĩ a Gatũrũme.

15 Nake mũraika ũcio wanjarĩirie aarĩ na rūthanju rwa thahabu rwa gũthima itũũra rũu inene, o na ihingo ciarĩo, na thingo ciarĩo.

16 Narĩo itũũra rũu inene rĩakĩtwo rĩiganaine mũena yothe, ũraihu warĩo ũkaiganana na warĩi warĩo.* Nĩathimire itũũra rũu inene na rūthanju rũu, na akĩona atĩ rĩarĩ na ũraihu wa kilomita ta 2,200, ũkaiganana na warĩi warĩo, na kwambata na igũrũ kwarĩo.

17 Ningĩ agĩthima rūthingo rwarĩo, na ũtungu waruo ũgĩkorwo warĩ mĩkono igana rĩmwe na mĩrongo ĩna na ĩna, rūthimĩtwo na gĩthimi kĩa mũndũ, na no kĩo mũraika aahũthagĩra.

18 Rũthingo rũu rwakĩtwo na njathibi, narĩo itũũra rũu inene rĩakĩtwo na thahabu ĩrĩa therie, ĩgathera o ta gĩcicio.

19 Nayo mũthingi ĩyo ya thingo cia itũũra rũu inene yagemetio na mũthemba yothe ya mahiga ma goro. Mũthingi wa mbere warĩ wa njathibi, na wa keerĩ warĩ wa yakuti ĩrĩa ya bururu, na wa gatatũ warĩ wa yacimu, na wa kana warĩ wa thumarati,

20 na wa gatano warĩ wa onigithi, na wa gatandatũ warĩ wa wakiki ũrĩa mũtune, na wa mũgwanja warĩ wa yakuti ĩrĩa ĩhaana thahabu, na wa kanana warĩ wa thabaricandi, na wa kenda warĩ wa yakuti ĩrĩa ĩhaana ngoikoni, na wa ikũmi warĩ wa wakiki ũrĩa ũhaana nyeki nduru, na wa ikũmi na ĩmwe warĩ wa wakiki ũrĩa wa bururu, na wa ikũmi na igĩrĩ warĩ wa amethuthito.

21 Nacio ihingo iria ikũmi na igĩrĩ nĩ ruru ikũmi na igĩrĩ, o kĩhingo gĩathondeketwo na ruru ĩmwe. Nayo njĩra ĩrĩa nene ya itũũra rũu inene yarĩ ya thahabu therie, yonithanagia mwena ũrĩa ũngĩ ta gĩcicio.

22 Na gũtirĩ hekarũ ndonire kũu itũũra-inĩ rũu inene, tondũ Mwathani Ngai Mwene-Hinya-Wothe na Gatũrũme nĩo hekarũ yakuo.

23 Itũũra rũu inene rĩtibataire nĩ kwarĩrwo nĩ riũa kana mweri, nĩgũkorwo riiri wa Ngai nĩũrĩheaga ũtheri, nake Gatũrũme nĩwe tawa warĩo.

24 Nacio ndũrĩrĩ igaathĩiiga na ũtheri warĩo, nao athamaki a thĩ marehe riiri wao thĩinĩ warĩo.

25 Gũtirĩ mũthenya o na ũmwe ihingo ciarĩo ikaahingwo, nĩgũkorwo kũu gũtigakorwo na ũtukũ.

26 Na nĩkuo makaarehe riiri na gĩtĩio cia ndũrĩrĩ.

* 21:16 ũraihu, warĩi, na ũraihu wa na igũrũ nĩwaiganaine, o ta ũrĩa wa Handũ-harĩa-Hatheru waiganaine.

²⁷ Gũtirĩ kĩndũ gĩtarĩ gĩtheru gĩgaatoonya itũũra rĩu o narĩ, o na kana mũndũ o wothe ũrĩa wĩkaga maũndũ ma njono kana ma maheeni. O tiga arĩa marĩitwa mao mandĩkĩtwo ibuku-inĩ rĩrĩa rĩa Gatũrũme rĩa muoyo.

22

Rũũ rwa Muoyo

¹ Ningĩ mũraika ũcio akĩnyonia rũũ rwa maaĩ ma muoyo, makembu na makahenia o ta gĩcicio, rũgĩtherera ruumĩte gĩtĩ-inĩ kĩa ũnene kĩa Ngai na gĩa Gatũrũme

² rũikũrũkĩire gatagatĩ ka njĩra ĩrĩa nene ya itũũra inene. Mĩena yeerĩ ya rũũ rũu, o mwena warĩ na mũtĩ wa muoyo, naguo waciaraga matunda mĩthemba ikũmi na ĩĩrĩ, ũgaciaraga maciaro maguo o mweri. Namo mathangũ ma mũtĩ ũcio maarĩ ma kũhonia andũ a ndũrĩrĩ.

³ Gũtigacooka kũgĩa na kĩrumi o na kĩrĩkũ. Gĩtĩ-kĩa-ũnene kĩa Ngai na gĩa Gatũrũme gĩgaakorwo kũu thĩinĩ wa itũũra inene, nacio ndungata ciake nĩkamũtungatagĩra.

⁴ Nacio nĩkoonaga ũthiũ wake, narĩo rĩitwa rĩake rĩkandĩkwo ithiithi-inĩ ciao.

⁵ Gũtigacooka kũgĩa ũtukũ. Nao matikabatario nĩ ũtheri wa tawa o na kana ũtheri wa riũa, nĩgũkorwo Mwathani Ngai nĩwe ũgaatuĩka ũtheri wao. Nao magaathamaka tene na tene.

⁶ Nake mũraika ũcio akĩnjĩra atĩrĩ, “Ciugo icio nĩ cia kwĩhokwo, na nĩ cia ma. Nake Mwathani, o we Ngai wa maroho ma anabii, nĩatũmire mũraika wake nĩguo onie ndungata ciake maũndũ marĩa arĩ o nginya mekĩke ica ikuhĩ.”

Jesũ Nĩarooka

⁷ “Na rĩrĩ, nĩngũũka o narua! Kũrathimwo nĩ mũndũ ũrĩa ũrũmĩtie ciugo cia ũrathi ũrĩa ũrĩ ibuku-inĩ rĩrĩ.”

⁸ Nĩ, Johana-rĩ, nĩ nĩ ndaiguire na ngĩona maũndũ macio. Na rĩrĩa ndaarĩkirie kũmaigua o na kũmona-rĩ, ngĩgwa thĩ magũrũ-inĩ ma mũraika ũcio wanyonagia maũndũ macio ndĩmũhoee.

⁹ No akĩnjĩra atĩrĩ, “Tiga gwĩka ũguo! O na nĩ ndĩ ndungata hamwe nawe, na hamwe na arĩu na aarĩ a thoguo arĩa anabii, na arĩa othe marũmĩtie ciugo cia ibuku rĩrĩ. Hooya Ngai arĩ we!”

¹⁰ Agĩcooka akĩnjĩra atĩrĩ, “Ndũkahingĩrĩrie ciugo cia ũrathi wa ibuku rĩrĩ, nĩgũkorwo ihinda nĩrĩkuhĩrĩrie.

¹¹ Mũndũ ũrĩa wĩkaga ũũru nĩathiĩ na mbere gwĩka ũũru, nake ũrĩa kĩmaramari athĩĩ na mbere na kũmaramara; na ũrĩa wĩkaga ũrĩa kwagĩrĩire athĩĩ na mbere gwĩka ũrĩa

kwagĩrĩire; ningĩ ũrĩa mũtheru agĩthĩĩ na mbere gũtuĩka mũtheru.”

12 “Na rĩrĩ, ngũũka o narua! Nakĩo kĩheo gĩakwa ndĩ nakĩo, na ngaathe o mũndũ kũringana na ũrĩa aneeka.

13 Nĩĩ nĩ nĩ Alifa na Omega, wa Mbere na wa Kũrigĩrĩria, ningĩ Kĩambĩrĩria o na Kĩrĩkĩro.

14 “Kũrathimwo-rĩ, nĩ arĩa mathambĩtie nguo ciao, nĩguo magĩe na rũtha rwa gũkinya mũtĩ-inĩ wa muoyo na matoonyere ihingo-inĩ makinye thĩnĩ wa itũũra rĩu.

15 Nakuo kũu nja gũgaikarwo nĩ magui, na arogi, na ahũũri ũmaraya, na oragani, na ahooi mĩhianano, na mũndũ ũrĩa wothe wendete maũndũ ma maheeni na akamekaga.

16 “Nĩĩ, Jesũ, nĩndũmĩte mũraika wakwa agũkinyĩrie ũira ũyũ nĩ ũndũ wa makanitha. Nĩĩ nĩ nĩ Thuuna na Rũciaro rwa Daudi, na nĩ nĩ Njata ĩrĩa ngengu ya Rũciinĩ tene.”

17 Nike Roho o na mũhiki mekuuga atĩrĩ, “Ũka!” Nike ũrĩa ũkũigua nĩoige atĩrĩ, “Ũka!” Mũndũ o wothe mũnyootu, nĩoke; na ũrĩa wothe ũkwenda, nĩamũkĩre kĩheo kĩrĩa kĩa maaĩ ma muoyo, atekũgũra.

18 Ngũkaania mũndũ o wothe ũrĩa ũkũigua ciugo cia ũrathi wa ibuku rĩrĩ atĩrĩ: Mũndũ o wothe angĩciongerera ũndũ, Ngai nĩakamuongerera mĩthiro ĩrĩa ĩtaarĩrio thĩnĩ wa ibuku rĩrĩ.

19 Na mũndũ o na ũrĩkũ angĩkeeheria ciugo thĩnĩ wa ibuku rĩrĩ rĩa ũrathi, Ngai nĩakamwehereria igai rĩake kuuma mũtĩ-inĩ wa muoyo, o na kuuma itũũra-inĩ rĩu itheru, iria itaarĩrio thĩnĩ wa ibuku rĩrĩ.

20 Ũrĩa ũroimbũra maũndũ macio ekuuga atĩrĩ, “Ĩĩ nĩguo, ngũũka o narua.”

Ameni. Ũka, Mwathani Jesũ!

21 Wegu wa Mwathani Jesũ ũrogĩa na andũ a Ngai. Amen.